Digitaliseret af | Digitised by

Forfatter(e) | Author(s):	Molière.; oversatte af B. Arnesen Kall.
Titel | Title:	Molières Lystspil
Bindbetegnelse | Volume Statement:	Vol. 3
Udgivet år og sted | Publication time and place:	Kjøbenhavn : Andr. Fred. Høst, 1869-70
Fysiske størrelse | Physical extent:	3 bd.

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

56,-272.-8°

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
DA 1.-2.S 56 8°

1 1 56 0 8 01808 9

REX/S

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Molières Lystspil,

oversatte

af

B. Arnesen Kall.

Tredie Bind.

Motto: Saadan otiosus homo var Molière, som dog udi alle fornuftige Folks Tanker haver opbygget Verden mere ved sine Comoedier end alle gamle Philosophi ved deres alvorlige Morale.

Holberg, Just Justesens Betænkning.

Kjøbenhavn.

Forlagt af Universitetsboghandler Andr. Fred. Høst.

1870.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Bianco Lunos Bogtrykkeri ved F. S. Mnble.

Indhold.

	Side.
Harpagon	1.
Hr. de Pourceangnac	114.
Hr. Jourdains honette Ambition	189.
Scapins Skalkestreger	306.
Grevinde d'Escarbagnas	385.
De lærde Damer eller Blaastrømperne	419.
Den indbildte Syge	520.
Slutning	641.

Harpagon.

Lystspil i fem Akter,
1668.

I alle menneskelige Forhold, al menneskelig Virken, alt menneskeligt Arbeide, hvor godt og trofast, ja, med hvor stort Talent, det end bliver udført, er der et Op og Ned, noget Fluktuerende og Svævende, fra hvis Indvirkninger Ingen, end ikke den største Mester i Kunsten eller Poesien, kan frigjøre sig. Selv om det kunde tænkes, at det store Geni vedblev at holde sig paa det, gjennem de uendelige Anstrængelser, de utallige Lidelser, tilkæmpede Høidepunkt: vilde det dog ikke derved komme til at udgjøre en Undtagelse fra Regelen, thi just fordi det holdt sig paa dette i uforandret og ufordunklet Glands, vilde det ophøre at vække den almindelige Interesse, og det vilde gaa dermed som med den Regnbue, hvis Gjennembrud og Farvespil var bleven hilst med Glæde og Beundring, men som intet Menneske vilde gjøre sig den Uleilighed at betragte, hvis den blev staaende Dag ud, Dag ind, uforandret i Skyerne. Det er Udviklingen og Bevægelsen, der tiltaler os, og ligesom vi i Naturens Værker fryde os over den bestandige Afvexling, saaledes ville vi, der jo selv ere Tidens og Foranderlighedens Børn, ogsaa i Digterens Værker, langt hellere følge ham gjennem hans Banes forskjellige Phaser, selv om disse af og til bevæge sig i de lavere Regioner, end

blot betragte ham paa det Glandspunkt, hvori hans Geni har kulmineret.

Saa ville vi da, idet vi her aabne tredie og sidste Bind af vor Oversættelse, heller ikke beklage os over, at vi alt i det Foregaaende have viist Molière paa hans Kulminationspunkt. Om end Mesteren ikke oftere hæver sig — ja, efter sin Kunstnertilværelses Love, ikke oftere kan hæve sig — til den Høide, hvorpaa Misantropen og Tartuffe staa: saa har han dog, i de syv Stykker, som vi endnu have tilbage, skjænket os en saadan Rigdom af veludførte Karakterer, af skaaende Tidsmalerier og af grundkomiske Situationer, at disse syv Stykker alene vilde gjøre ham til en komisk Digter af første Rang, selv om vi ikke besad de foregaaende glimrende Vidnesbyrd derom.

Det Stykke, hvormed vi aabne denne sidste Række af Mesterens Værker, slutter sig forøvrigt endnu til den foregaaende Cyklus og er, ligesom dets nærmeste Forgængere, skrevet under Tartuffe-Kampen, efter hvis endelige Afslutning der indtræder en stor Overgang i Molières borgerlige Stilling og i hans Virksomhed som Theaterdigter, hvad vi paa sit Sted, i vor Indledning til det næste Stykke, Hr. de Pourceaugnac, nærmere skulle omtale, og det staar ligesom Amfitryon, skjøndt paa en ganske anden Maade, i Forbindelse med de klassiske Studier, hvortil Boileau havde opfordret Molière i hin for ham saa skjæbnesvangre Periode.

Enhver, der har læst sin Holberg — og det har dog forhaabenlig Enhver, der kan læse Dansk — vil erindre med hvilken stor Berømmelse han omtaler „Gnieren", som han gjentagne Gange kalder det ypperste af alle Molières Stykker, og hans egne Komedier bære paa mangt et Sted Vidnesbyrd om, hvor grundigt han har studeret dette Stykke, og hvor megen Nytte han har havt af sit Studium. Des besynderligere forekommer det os, naar han i Just Justesens Betænkning over Komedier siger, at Molière har oversat det af Plauti Komedier, thi der behøves tilvisse kun et flygtigt Blik paa Aulularia (den lille Ler-

potte) af Plautus og paa den Gjerrige, eller som vi, efter Hovedpersonens karakteristiske Navn have kaldt det, „Harpagon", for at indse, at det latinske og det franske Stykkes Anlæg og Udarbeidelse, tiltrods for de i enkelte Scener stærkt fremtrædende Lighedspunkter, ere saa grundforskjellige som vel muligt.

I Aulularia er Stykkets Helt, Euklio, en gammel Mand, der i smaa og beskedne Vilkaar har villet værge sig mod den Fattigdom, som han holder for Livets største Onde, med et Kniberi, der gaar saa vidt, at han, efter den os givne Beskrivelse, bliver syg, naar han ser Røgen af sin egen Skorsten; binder sig en Pose for Munden for at spare paa sit Aandedræt, mens han sover; bitterligt beklager hver Vanddraabe, der spildes, naar han tager Badet, og forlanger, at der skal udtages Stævning mod en Glente, som har stjaalet et Stykke Kjød fra ham. Som han synes, til hans Lykke, men i Virkelighed til hans allerstørste Ulykke, finder han en Skat paa nogle tusinde Daler og med dette Fund bliver den Gjerrighed, hvorunder han hidtil har laboreret, til en ren Furie, der røver ham Sindsro, Søvn og Appetit, ja bogstavelig pidsker ham fra Sted til Sted, i en bestandig Dødsangst for at Nogen skal opdage, at han er Eier af den Pengesum, som han har forvaret i en lille Lerpotte, efter hvilken Stykket er bleven opkaldt og som han intetsteds tror sikker. Af Frygt for, at hans Tjenestepige skal have saaet Nys om Skatten, jager han hende bort; da hans rige Nabo kommer og frier til hans Datter, er hans første Tanke, at det maa være for hans Penges Skyld, hvorfor han ogsaa vedbliver at fortælle, at han er fattig og ikke kan give hende nogen Medgift, og i hver Forbigaaende, der hilser ham med Høflighed, ser han strax en Tyv, som lurer paa at tilegne sig den skjulte Skat, der for ham er bleven til Centrum, hvorom hele Verden dreier sig. Hans feberagtige Uro, der driver ham frem og tilbage med den ulykkelige lille Lerpotte, vækker naturligvis Opmærksomhed. En Slave, der tjener hos Datterens Elsker, som har høist gyldige Grunde til

ikke at kunne træde tilbage for nogen Medbeiler, belurer ham, bemægtiger sig det skjulte Liggendefæ, og den Gamle udbryder, da han opdager, at han er bleven bestjaalet, i det tragikomiske Raseri, hvis berømte Monolog allerede mange Gange før Molières Tid, var bleven efterlignet, og som vi, paa sit Sted, skulle citere. Man har ikke Slutningen af det latinske Stykke, men det tør vel med Sikkerhed antages, at den tilbagebragte Skat, ligesom hos Molière, baner Veien til at de unge Folk kunne faa hinanden, mens den ældre Medbeiler, der falder ud til at være en nær Slægtning af Elskeren, frivilligt træder tilbage.

Dette er et kort Omrids af det gamle Stykke, som til Dags Dato har hævdet sin Ret til at kaldes en god Komedie, og endnu efter circa 2000 Aars Forløb kan læses med Fornøielse.

Det er en langt mere indviklet Maskine, som Molière har sat i Bevægelse for at vise os den Gjerriges Elendighed og den Elendighed, som denne vanærende Last afstedkommer i den Gjerriges Husstand. I Modsætning til den latinske Digter, der lader Alt dreie sig om den fundne, skjulte, tabte og tilbagefaaede Skat*), der, som Hovedpersonens pinende Dæmon, ja, som hans onde Aand, uafbrudt, fra først til sidst, er usynligt tilstede: i Modsætning hertil har Molière kombineret mange forskjellige Forhold og øst af mange forskjellige Kilder, førend han kunde give os det Maleri, om hvilket en nyere fransk Kritiker siger: „Den Gjerrige er et udødeligt Blad i vore Sæders Historie". For at se Stykket i dets rette Lys maa vi altsaa her, som ved saa mangt af de foregaaende Stykker, atter kaste et Blik paa Digterens Samtid.

---

*) Vi antage det for fuldkommen sikkert, at denne bliver gjengivet til Euklio, skjøndt den italienske Forfatter Urceus Codrus neppe har truffet det Rette, naar han i sin Tildigtning af de tabte Slutningsscener lader Euklio give den tilkommende Svigerson sin saa bittert begrædte Skat i Medgift med Datteren.

Mens den franske Adel ødelagde sig i Dragter, Fester, Hazardspil og kostbare Amouretter, havde en Del af den høiere Borgerstand samlet sig stor Velstand, og der indtraadte da i mangt et Hus den Rivning, der afstedkommes, naar Familiens yngre Medlemmer, der som oftest repræsenteres af en voxen Søn, gjerne vilde bruge Pengene til at spille en Rolle og til at hæve sig et Trin høiere op paa Samfundsstigen, medens de ældre, der enten selv have erhvervet Formuen, eller i det Mindste huske, med hvor megen Anstrængelse, med hvormange Opoffrelser, denne er bleven erhvervet og forøget, fastholde det gammeldags Væsen og den tilvante Sparsommelighed, der undertiden er lige ved at gaa, eller virkelig gaar over til Gjerrighed: en Rivning, der til alle Tider har været en Gjenstand for Lystspillets Forviklinger, en Rivning, der under høist forskjellige Former, atter og atter gjentager sig i de forskjellige Aarhundreder, men som paa Molières Tid var saa stærkt udpræget netop i den høiere Borgerstand, at den ikke kunde undlade at tiltrække sig Digterens Opmærksomhed.

Det er da i et Hus af denne høiere Borgerstand, med dets nedarvede Velstand, dets respektable Stilling, dets Tilbehør af mange Tjenestefolk, af Hest og Vogn, o. s. v., at Molière indfører os. Det er i Harpagons Familie, at han, med Theaterdigterens Ret til at bruge stærke, ja outrerede Træk og kraftige Penselstrøg, viser os de ovenanførte Rivningselementer i et saa grelt Lys, paa en saa yderlig Spidse, at de berøre Sandsynlighedens yderste Grændse, om de end, takket være Molières Geni, ikke overskride denne.

Vi have i det foregaaende Bind set, hvorledes Tartuffe med samt hans Hykleri, har endevendt Orgons Hus, og det er tilvisse et ligesaa sørgeligt som latterligt Syn. Men idet de respektive Medlemmer af Orgons Familie rebellere mod den Anmasselse, der truer deres huslige og personlige Lykke, er det dog kun mod en Fremmed, mod en Familien uvedkommende Person, at de reise dem, og en saadan kan, ihvor stor hans

Liſt end er, hvor mægtig en Rolle hans Hykleri og Skinhelighed end ſpille, ja med hvor bedøvende et Aag hans tilranede Magt end tynger paa Familiens Overhoved: dog altid fanges i hans eget Net og fordrives fra det Hus, ſom hans Nærværelſe har beſmittet. Anderledes forholder det ſig i Harpagons Hus. Der er det Husfaderen ſelv, ſom afſtedkommer den grændseløſe Uorden: Naar hans Datter paa egen Haand indgaar en uopløſelig Forbindelſe; naar hans Søn ſtyrter ſig i Gjæld, ødelægger ſin Fremtid og er nforſkammet mod den Fader, ſom han, efter Naturens Orden og Lovens Forſkrift, ſkylder Ærbødighed og Lydighed; naar Alle ſom En ere enige om at narre ham; naar hans Heſte ſulte og hans Kudſk, det eneſte Menneſke, der mærkelig nok, endnn har lidt tilovers for ham, ſiger ham de drøieſte Sandheder; naar vi ſe ham jaget omkring i evig Uro, i evig Mistanke mod ſine egne Børn, mod ſin Hnsſtand, ja, mod den hele Verden; naar ſelv hans Kjærlighed til en ung Pige, ſom han har faaet Lyſt til at ægte (formodenlig fordi han antager, at en Kone er mere ſparſommelig end en Husholderſke) ikke formaar at afvinge ham nogenſomhelſt Gave eller Udgift, og naar han ſluttelig, efterat være bleven berøvet det Guld, ſom han hænger ved med ſin hele Sjæl og for hvis Skyld han har opoffret Alt, hvorfor det er Umagen værdt at leve, i ſin Fortvivlelſe over det lidte Tab, vil hænge alle Byens Folk, Retten og ſig ſelv med: ſaa er den hele Elendighed og Forkerthed, hvormed Huſet er befængt, fra førſt til ſidſt, Husfaderens eget Værk, og det i en ſaadan Grad, at alle de andre Perſoners Synder ene og alene komme til at hvile paa ham og hans Gjerrighed, der ikke blot latterliggjøres under de forſkjellige Konflikter med hans Husſtand, men ogſaa netop under diſſe afgiver nogle ſaa tragiſke Momenter, at der i dette Maleri, hvis mange Figurer alle gruppere ſig om den uhyggelige Hovedperſon, maatte en Molières hele Kunſt til at kunne lade Komediens Muſa beherſke hendes alvorligere Søſter, thi Laſten er af tragiſk Natur og at betragte

en indgroet Last i alle dens Konsekvenser, har noget saa Ydmygende og Nedslaaende for den menneskelige Natur, at man under Beskuelsen deraf bliver langt mere oplagt til at græde end til at le. Det er kun dagligdags Skrøbeligheder og Forkertheder, som Sladderagtighed, Snakkesalighed, Stundesløshed, Distraktion, Vægelsind, Paastaaelighed, Indbildskhed, Praleri o. s. v., der afgive det egenlig komiske Stof, som vi af fuldt Hjerte kunne le af. Men for Geniet er Intet umuligt. Det have vi alt set i Tartuffe. Det ville vi atter faa at se i „Harpagon".

„A père avare, fils prodigue" (en gjerrig Fader, en ødsel Søn), siger det franske Ordsprog, og det indeholder i kort Begreb Forholdet mellem Fader og Søn i Harpagon. Dette Forhold er bleven meget stærkt angreben af Kritiken og navnlig har Jean Jaques Rousseau med stor Pathos udbredt sig over det Fordærvelige i at opstille et saadant Exempel for unge Mennesker, som deraf kunde forledes til at tro, at en Faders Feil mod dem kunde undskylde, ja, vel endogsaa berettige, deres Rebellion mod hans Myndighed. Men den gode Jean Jaques Rousseau maa da formodentlig have glemt, at Molière ingenlunde har skildret den Gjerriges Søn som et esterlignelsesværdigt Mønster for unge Mennesker. Cleante har vel en Del af sin Alders Fortrin, thi ellers kunde han jo ikke have vundet den elskværdige Marianes Hjerte, men han har tillige en god Portion af sin Alders Feil, og vilde, sandsynligvis ogsaa uden det Tryk, der i Stykket fristes ham til saa store Yderligheder, have begaaet en Del Labanstreger, inden han sik Hornene løbet af sig. Vi undskylde ham slet ikke, naar han giver sin Faders Forbandelse en god Dag, selv om dette sker i den Heftighed, der kan undskylde Adskilligt; endnu mindre kunne vi forsone os med ham, naar han i sin Pengenød og Forelskelse ønsker, at den Gamle snart vil lægge sig til at dø. Nei, tvertimod. Men vi gyse over, at hans Faders Opførsel har fremkaldt slige naturstridige Yttringer, og vi føle en dobbelt Afsky for den Gjerrig-

hed, der har ødelagt det naturlige Baand mellem Fader og Søn, og derved frembringer en tragisk-ryslende Virkning. Det var netop, hvad Molière tilsigtede. Ingen Prædikant, end ikke den ypperste, kunde have gjort det bedre, naar det gjaldt om at vække Afskh for Gjerrigheden, og vise, hvorledes denne Last straffer sig selv, og gjør sit ulykkelige Offer til en Paria i hans egen Slægt, hvad en af Oldtidens Sangere*) har udtrykt kort og fyndigt, naar han siger til den Gjerrige:

„Non uxor salvum te vult, non filius; omnes
Vicini oderunt, noti, pueri atque puellæ**);“

en Tanke, der synes uafbrudt at have forsvævet Molière under hans Stykkes Udarbeidelse, en Tanke, som han i Harpagons Personlighed og Forhold til sine Omgivelser har udviklet og gjennemført med saa stor Skarphed og Konsekvens, at Stykket, som alt ovenfor bemærket, paa nogle Steder er lige ved at tabe Karakteren af et Lystspil. Heri turde maaske en af Grundene ligge til, at det i sin Nyhed ingenlunde gjorde den Lykke, Molière havde ventet af et Værk, som han selv kalder sit mest udarbeidede Stykke.

Vi ville ikke opholde os ved, at det maaske var lidt vel sangvinsk af Digteren at forlange et tredie Held i det Aar, 1668, et Aar, i hvilket baade Amfitryon og George Dandin, der som dramatiske Arbeider ingenlunde kunne maale sig med „Harpagon“, havde gjort Furore. Heller ikke ville vi lægge nogen synderlig Vægt paa en, blandt hans Samtids Koryfæer fremkommen Paastand om, at det var Prosa-Formen, der stødte den finere Portion af Publikum, som var vant til, at den høiere Komedie eller Karakterstykket optraadte med Alexandrinernes rythmiske Bevægelse, ja, som end-

*) Horats.

**) Hverken Din Hustru eller Din Søn vil bede for Din Helbredelse; alle Dine Naboer, alle Dine Bekjendte, Dine Tjenestekarle og Dine Tjenestepiger skulle hade Dig.

ogsaa mente, at det var af Skjødesløshed eller Mangel paa Tid, at Molière ikke havde versificeret „den Gjerrige", en Mening, der forekommer os høist kuriøs, og som nutildags ikke trænger til nogen Gjendrivelse, thi uden at tale om, at en Prosa som Harpagons vist er ligesaa vanskelig, ja maaske endnu vanskeligere end Vers, saa kan dog Ingen, der har studeret Molière og kjender ham, for Alvor antage, at det hos ham eller hos nogen anden virkelig Digter, er en tilfældig Sag, om han vælger Vers eller Prosa, men at det netop er en af hans Genis Gaver, at Sujet og Form smelte sammen i en nopløselig Forening, der hverken er eller kan være afhængig af Tilfældet.

Nei, der var en ganske anden Grund til at Publikum følte sig skuffet, og da denne Grund staar i Forbindelse med en af de mange Kilder, Molière har benyttet, ville vi i Korthed omtale den.

I Aaret 1665 var der bleven begaaet et Mord i Paris, som havde vakt en uhyre Sensation, ikke blot i Hovedstaden, men over hele Landet. Politipræfekten (le lieutenant criminel) Tardieu og hans Hustru, Marie Ferrier, fandtes en Morgen myrdede i deres, paa quai des orfèvres beliggende Bolig, uden at man paa nogen Maade kunde komme paa Spor efter Gjerningsmændene. Det ovennævnte Ægtepar havde allerede i lang Tid gjort sig berygtet og forhadt ved en fast utrolig Grad af Gjerrighed, der blev dobbelt latterlig ved den Omstændighed, at de Paagjældende, der havde mange Grunker paa Kistebunden, ifølge Rang og Stilling, akkurat ligesom Harpagon i Komedien, vare nødte til at opretholde en vis Anstand, holde Hest og Vogn, o. s. v. Flere af de Træk, som Samtidens Skribenter fortælle om dette Ægtepar og som senere bleve benyttede af Racine i „les plaideurs" og af Boileau i hans tredie Satire, ere, sandsynligvis efter mundtlig Fortælling eller Gadeviser, gledne over i Molières Komedie: saaledes Pantelaaningen, den ublu Rente, den luvslidte (tyveaarige) Fløielskjole, der traditionelt hører til Harpagon-Dragten, men fremfor Alt

Harpagous Forhold til Mester Jaques, der maa fungere baade som Kudsk og Kok, samt denne Sidstes Omtalen af de stakkels udhungrede Heste: Altsammen Træk, der næsten ordret svare til Tallemants Beskrivelse over den Menage, der førtes af Politipræfekten og hans Frue, hvis tragiske Endeligt langt fra at vække Medlidenhedens Interesse, forekom Folk som en retfærdig Straf. Men Publikum var ikke tilfreds med disse enkelte Træk, disse smaa Hentydninger til det ulykkelige Ægtepars lidet hæderlige Liv. Man havde, ved Rygtet om det nye Stykkes Indhold og ifølge dets Titel, glædet sig til at se Politipræfekten og hans Frue paa Scenen under et eller andet travesteret Navn; man havde beredt sig paa at le af det hvide Atlaskes Undertøi, som bemældte Dame, efter Gadevisens Udsagn, syede sammen af de Diplomer og Programmer, hvis Pragtexemplarer paa Embedsvegne tilkom hendes Mand, og man blev meget lang i Ansigtet, da man, istedenfor det forventede Leilighedsstykke, der ovenikjøbet skulde udmunde i en Kriminalhistorie, fik et strengt udarbeidet Karakterstykke, der, til Erstatning for den øieblikkelige Bifaldsstorm, som det maatte savne, skulde opnaa en blivende og hæderlig Plads paa Théâtre francais' Repertoire og i den dramatiske Literatur, blandt hvis Mesterværker det med Rette regnes.

I Holbergs „Jean de France" siger Marthe om Espens Invention at fixere den gamle Jeronimus en Hob Penge fra: „Ei Din Dosmer, det er saa gammeldags. Det har Du stjaalet af en gammel Comoedie", og senere kalder hun hans Invention „en gammel, skimlet Intrigue, som alle Comoedier ere fulde af". Denne Yttring sigter udentvivl til den store Masse af italienske og franske Stykker*), der paa for-

*) Blandt disse Stykker har «les esprits» (Gjengangerne) af Larivay en vis, og som det forekommer os, velfortjent Berømmelse, der kun er bleven fordunklet af Molières Harpagon. Ideen om en gjerrig Husherre, der ikke tør betræde sit eget Hus, fordi han tror det besat af onde Aander, er

skjellig Maade have benyttet og behandlet „Aululariaš“ Ide og ladet en listig Tjener eller Kammerpige hjælpe den unge Herre eller de Elskende ved at fravende en gjerrig Fader, Slægtning eller Formynder, en stor Pengesum, hvis Tilbagegiven siden jævner Sagen. Man tør vel antage, at denne hyppige Brug af det gamle plautiuske Stykke, der ligesom fandt sin Afslutning i Molières berømte Karakterkomedie, er Grunden til, at Holberg, blandt sine mange Intriger, kun paa et eneste Sted, nemlig i „Abrakadabra“, har brugt dette Fif, over hvilket han selv i den ovenfor af Jean de France anførte Replik ligesom har brudt Staven. Selve Ordene: „Gjerrighed“, „gjerrig“, forekomme kun med stor Sparsomhed i hans Komedier, ja, lige indtil „Plutus“, saavidt vi mindes, kun to Gange, nemlig hvor Henrik i „den politiske Kandestøber“ glæder sig over at skulle vinde de 100 eller 200 Daler om Aaret og tilføier: „Som jeg ikke vil modtage af Gjerrighed, men allene for at lade se, at jeg forstaar mit Embede og Reutendienerat“, samt i „Jakob von Tyboe“, hvor Leonard i Stykkets Begyndelse beklager sig for Jesper over at Lucilia „regeres af en gjerrig Moder, der kun ser efter Penge“. I „Plutus“ derimod, som først blev skrevet i Holbergs Alderdom, omtales Gjerrigheden flere Gange, ja i dette Stykke indføres der en gjerrig Mand, Euklio, som Holberg endogsaa har opkaldt efter Aululariaš berømte Helt. Men denne Euklio er ingenlunde en dramatisk Karakter, men snarere Digterens Redskab for at faa sagt, at det akkurat er ligesaa galt at ophobe Penge til ingen Nytte, for blot at ophobe dem, som at øde dem til ingen Nytte.

Det synes altsaa som om Holberg ikke har havt Lyst til at indføre den Gjerriges Karakter i sit Galleri af nationale Typer, og det glæder os at tænke paa, at der ingen Anledning har været til at gjøre det, thi

---

benyttet af Holberg i Abrakadabra, skjøndt rimeligvis efter et af de plautinske Stykker.

ellers vilde det vistnok være sket paa en eller anden Maade. Derimod har han i adskillige af hans Stykker efterlignet, eller rettere overført endel Træk og Steder af „Harpagon". Naar vi, f. Ex., i den Stundesløse se Vielgeschreys Hus i den radikale Uorden, som hans Galskab efterhaanden har frembragt, saa erindrer dette Stykkes fortræffelige Exposition os levende om den Maade, hvorpaa Molière aabner os Harpagons Hus og forbereder os paa Hovedpersonens excentriske Mani; naar Pernille i det samme Stykke forklarer, hvorledes hun bærer sig ad med at regere Vielgeschrey og med at passere for den Flittigste i Huset, skjøndt hun Intet bestiller, saa har hendes Forklaring over de Ting en stor Lighed med Valeers Fremstilling af den Maade, hvorpaa han indsmigrer sig hos Harpagon, hvis Gjerrighed han endogsaa tilsyneladende tilegner sig, og naar Leander i Hexeri og blind Allarm strax tilstaar, at han er skyldig, mens han tænker paa den forfaldne Vexel, uden at drømme om, at det er for Trolddom, at han er anklaget, saa synes dette os at være en Reminisens af Valeers Tilstaaelse, der frembringer den komiske Forvexling mellem hans Elskede og den bortstjaalne Pengekasse, i hvis Tyveri han uden at ane det, selv har erklæret sig skyldig.

Forsaavidt som de mange forskjellige Kilder, Molière har benyttet til sin „Harpagon", endnu ere at opdrive, eller findes optrykte i de store Udgaver af hans Værker, er det høist interessant at gjennemgaa disse, og se, hvorledes han, undertiden paa en eneste løs henkastet Replik, i et af de gamle Stykker, har formaaet at bygge en hel komisk Situation. Men vor Plads og hele vor Oversættelses indskrænkede Plan tillader os ikke her at forfølge de mange spredte Spor, disse smaa ubemærkede Frøkorn, der i Tidens Løb have baaret saa glimrende Frugter og der atter og atter bevise, at selv det største Geni ikke skaber, men blot omplanter og udvikler den Række af Overleveringer, som Fortid og Samtid have skjænket det, og hvoraf kun Mesterens Haand formaar at danne blivende Skik-

kelser. — Heller ikke tør vi her indlade os paa den Masse af Kritiker og Afhandlinger, hvori dette Stykke er bleven drøftet, nedrevet og hævet til Skyerne, men berøre kun løseligt, at i Molières Samtid optraadte Boileau som dets ivrige Forsvarer, at Rousseaus ovenfor omtalte Angreb, formodenlig paa Grund af Forfatterens berømte Navn, er bleven imødegaaet i den franske Presse med større Iver, end det egenlig efter vor Mening fortjener; at A. W. v. Schlegel i sine dramaturgiske Forelæsninger har gjort sig stor Umage for at bevise, at Stykket ikke duer og at det falder rent igjennem ved Siden af Anlnlaria, et Angreb, hvis Hoved-Interesse bestaar i den Anledning, som det har givet Göthe til at udtale sig om den Slags Kritik og om Molière, specielt om Tartuffe og den Gjerrige, i hans bekjendte Samtaler med Eckermann, og at en stor Mængde af de nyere franske Kritikere, blandt hvilke vi særligt udpege Saint Marc Girardin, i hans Cours de littérature dramatique, Aimé Martin, Anger o. s. v., have skrevet mer og mindre underholdende og belærende Afhandlinger om det, hvoraf dog ikke en eneste har moret os saameget, som den bekjendte Anekdote fra Molières egen Tid om den Pariser-Borgermand, der, efter at have set „den Gjerrige", kom hjem til sin Kone og sagde: „Hr. de Molière er en prægtig Mand, jeg har lært meget af hans Stykke og vil se det igjen", hvorpaa han, til Bevis paa, at han virkelig havde lært noget Nyttigt, tog og pustede det ene af de to Lys, der brændte paa Bordet, ud og puttede det i sin Lomme.

Vi have opholdt os længe ved Indledningen til dette Stykke, fordi det, ihvor forskjellige Meninger der end har været om det, hører til de berømte. Desuagtet maa vi endnu et Øieblik gjøre Krav paa vore velvillige Læseres Taalmodighed, da det ligger os paa Hjertet at klare, hvorfor vi have kaldt Stykket „Harpagon", skjøndt dets franske Titel, i Modsætning til mangen anden af Molières Titler, er meget let at oversætte. Dette er ikke skeet vilkaarligt, men efter nøie Overlæg.

Ordene „Gjerrighed", „gjerrig", have ikke paa Dansk fuld saa skarp en Betydning, som den, hvori de ere tagne i Molières Stykke. De bruges ofte i Fleng og i Spreng, anvendes undertiden om en viis Sparsommelighed eller om enkelte smaa Særheder i en bestemt Retning, der ikke have Noget med et Menneskes Karakter at bestille, men kunne betragtes som løst Paahæng*). Vi erindre, at „Holberg" blev kaldt gjerrig, ene og alene fordi hans Helbred og Beskjæftigelser gjorde Fordring paa en stille og sparsommelig, eller, som han selv udtrykker det, en filosofisk Levemaade. „Gjerrig" i Ordets egenlige Betydning kan kun Den kaldes, der elsker Pengene udelukkende for Pengenes egen Skyld, og sætter sit Liv, sin Glæde, sin Velfærd, i at tilegne sig Penge, for at ophobe dem. Men da det heldigvis hører til de store Sjeldenheder, at et Menneske i den Grad ophører at være Menneske, saa er Ordet, i en Masse af Bibetydninger, gaaet over til at blive brugt om de utallige Gradationer, der paa nogensomhelst Maade smage af Paaholdenhed, Kniberi o. s. v. I Molières Stykke er Hovedfiguren derimod ligesom et Indbegreb af al Gjerrighed i alle mulige Retninger, hvorfor han ogsaa har døbt ham Harpagon**), et Navn,

---

*) Saaledes have vi hørt, at en Mand blev kaldt gjerrig, fordi han var høist sparsommelig med sit Brevpapir, ja kunde blive overmaade vred, naar Nogen af hans Husstand spolerede et Ark Papir, eller ikke benyttede de rene Blade, der kunde afklippes af Andres Breve og Billetter. Ligeledes mindes vi i vor Barndom at have hørt, hvorledes en gammel, hæderlig og høitstaaende Mand, blev udpeget som en gjerrig Knark, fordi han i Harmonien, eller en anden af de den Gang bestaaende Klubber, regelmæssig tog det hvide Sukker, som han ikke brugte til sin Kaffe, og puttede det i sin Vestelomme.

**) Aurum mi intus harpagatum est, deraf det plautinske Verbum: harpago, røver, raner, der, fra Aulularia af har faaet Borgerret i det latinske Sprog, og derpaa er gaaet over i de romanske, fra hvilke det i alle nyere Sprog hjemmehlevne Ord „Harpun", atter skriver sig.

hvis nærmeste Begreb er et Menneske, der har Harpuner paa alle Fingre, for at tilrane sig Alt, Løst og Fast, og det er derfor med dette karakteristiske Navn, der, ligesom „Tartuffe", har faaet Hævd i det franske Sprog, saa at: „c'est un Harpagon". omtrent er det værste Skjældsord, der kan siges om et Menneske, at vi i vor Oversættelse have foretrukket at betegne det berømte Stykke, som vi nu forelægge vore Læsere.

Personer:

Harpagon.
Cleante, hans Søn.
Elise, hans Datter.
Valeer, Anselms Søn.
Mariane, Anselms Datter.
Anselm.
Frosine.
Mester Simon, Mægler.
Mester Jagnes, Kudsk og Kok hos Harpagon.
La Fleche, Cleantes Tjener.
Dame Claude, Stnpige hos Harpagon.
Brindavoine, **La Merluche** } Lakeier hos Harpagon.
En Politikommisær og hans Skriver.

Handlingen foregaar i Paris, i Harpagons Hus.

Første Akt.

Første Scene.

Valeer. Elise.

Valeer.

Hvorledes, kjæreste Elise, De er bedrøvet? Gjør det Dem ondt, at De har gjort mig lykkelig? Fortryder De det henrivende Tilsagn, De har givet mig? Eller angrer De maaske allerede, at De har ladt Dem overtale til at indgaa en Forpligtelse, der uopløseligt binder os til hinanden*)?

Elise.

Nei, Valeer, jeg kan ikke angre, hvad der er sket for Deres Skyld, ja, jeg formaar ikke engang at ønske Tingene anderledes, end netop saadan som de have stillet sig. De kjender bedst selv den Magt, der tvinger mig. Men sandt at sige, saa ængstes jeg engang imellem for hvorledes alt Dette vil ende. Jeg er næsten bange for, at jeg holder lidt vel meget af Dem.

Valeer.

Hvor kan den ømmeste af alle Følelser ængste Dem?

Elise.

O der er saa mange, mange Grunde til Angst: Min Faders Heftighed, min Families Bebreidelser, Verdens Dadel, men fremfor Alt, Valeer, Muligheden af en Forandring i Deres Følelser! Hvor ofte er ikke Tilstaaelsen af en ren og uskyldig Kjærlighed bleven lønnet med Kulde og Foragt!

*) Sigter til et gjensidigt skriftligt Ægteskabsløfte, hvorom der længere hen i Stykket atter bliver Tale.

Valeer.

O hvilke Tanker! Hvor kan De dog være saa ubillig? Hvor kan De nænne at dømme mig efter Andre? Ak, tro om mig Alt, hvad De vil forresten, dyrebare Elise, men tro blot ikke, at jeg nogensinde kan svigte Dem! Dertil elsker jeg Dem altfor høit, og min Kjærlighed vil vare saa længe jeg lever.

Elise.

Saaledes tale de Alle! Det er det staaende Elskersprog, der først i Gjerningen skal bevise sin Sandfærdighed.

Valeer.

O, men saa vent dog idetmindste med at dømme mig, til jeg faar bevist min Tro af mine Gjerninger. Lad ingen utidig Ængstelse for Fremtiden tillægge mig en Brøde, som jeg aldrig vil begaa! Knus mig ikke med slig en fortvivlet Mistanke, men giv mig Tid til, gjennem tusinde og atter tusinde Prøver, at overbevise Dem om min Kjærligheds urokkelige Troskab.

Elise.

Hvor let overtydes man ikke af Den, som man elsker! Nei, Valeer, jeg tror ikke, at De er istand til at bedrage mig. Jeg tror, lige tvertimod, at Deres Kjærlighed er sand, at Deres Troskab vil være urokkelig. Selv om jeg vilde, kunde jeg ikke tvivle derom. Men desuagtet maa jeg jo ligefuldt frygte den Dadel, jeg udsætter mig for.

Valeer.

Hvor kommer den Uro fra?

Elise.

Ak, Valeer, den var tilvisse ugrundet, dersom Alle kunde se Dem med mine Øine, og som jeg finde, at Deres Personlighed tilfulde retfærdiggjør mit Forhold til Dem, dersom Alle, som jeg, kunde anerkjende Deres Fortjeneste og med mig føle den Taknemmelighed mod Dem, som Himlen selv har gjort mig til en hellig Pligt! O, jeg glemmer aldrig den frygtelige Fare, i hvilken jeg første Gang saae Dem, det overraskende Ædelmod, hvormed De vovede Deres Liv for at frelse mit fra de oprørte Bølgers Rasen, den ømme Omhu, De viste mig, efter at De havde reddet mig fra at drukne, den ærbødige Hyldest, den inderlige Kjærlighed, som hverken Tid eller vanskelige Forhold have formaaet at svække, og som indtil denne Stund har bragt Dem til at skjule Deres Navn og Stand, til at tøve her, fjernt fra Deres Fædreland og Deres Slægt, ja, til at sætte Dem i et tjenende Forhold til min Fader! Alt Dette har ikke forfeilet sin Virkning paa mig, og det er for mig mer end nok til at retfærdiggjøre det Skridt, som jeg har gjort, men ak, det er maaske

alligevel ikke nok til at retfærdiggjøre det i Andres Øine. Jeg er bange for, at man ikke vil kunne gaa ind paa mine Følelser.

Valeer.

O Eliſe, jeg vil ingen Adkomſt, ingen Ret have, undtagen den, ſom min Kjærlighed giver mig! Alt det Øvrige er Intet. Men for at komme tilbage til Deres Skrupler, ſaa ſørger Deres Fader ſelv næſten lidt vel godt for at retfærdiggjøre Dem. Hans yderlige Gjerrighed og den uhyre Strenghed, hvormed han behandler ſine Børn, kunne nok berettige Dem til langt videregaaende Skridt. O tilgiv, at jeg taler ſaaledes til Dem! De veed jo ſelv, at man ikke kan roſe ham i de Kapitler. Men derſom jeg blot, ſom jeg har al Grund til at haabe, ſnart gjenfinder mine Forældre, ſaa tror jeg viſt, at han, uden ſtor Vanſkelighed, vil give os ſit Samtykke. Jeg venter hver Dag Efterretninger, og derſom det varer mig forlænge, ſaa maa jeg ſelv afſted for at hente dem.

Eliſe.

For Himlens Skyld, vig ikke bort herfra! Tænk bare paa at vinde min Fader.

Valeer.

Jeg gjør mit Bedſte, ſom De ſer. Ikke blot er jeg, ved tuſinde ſmaa Kunſtgreb, bleven antagen i hans Tjeneſte, ſom en Slags Husbeſtyrer, men jeg lader ogſaa ſom om jeg i Et og Alt var af hans Mening, og under Sympatiens Maſke ſpiller jeg en ganſke ſæregen Rolle her i Huſet, i Haab om at erhverve hans Velvillie. Jeg har gjort høiſt mærkværdige Fremſkridt, og erfarer hver Dag, hvor let det er at vinde Menneſkene, naar man blot ſnakker dem efter Munden, antager deres Grundſætninger, roſer deres Feil og bifalder Alt, hvad de gjør. Man behøver ikke at være bange for, at man ſkal drive ſin Føielighed for vidt eller ſmøre for tykt paa. Selv de Klogeſte lade ſig ſange af Smigreriet, og der er virkelig ikke den Ting til, hvor latterlig eller forkert den end i ſig ſelv er, ſom man ikke kan faa til at glide ned, naar den bare er tilſtrækkelig krydret med Ros. — Jeg tilſtaar, at denne Fremgangsmaade ſtaar mig imod, ja, at den oprører min Æresfølelſe, men naar man trænger til Menneſkene, ſaar man at rette ſig efter dem, og naar man ikke kan vinde dem uden paa den Vis, ſaa ligger Feilen virkelig ikke hos Den, der ſmigrer, men hos Den, der endelig vil ſmigres.

Eliſe.

Men hvorfor ſøger De ikke at ſikre Dem en Støtte i min Broder? Det kunde være godt, iſær i det Tilfælde, at Dame Claude*) gik hen og røbede vor Hemmelighed?

*) Harpagons Tjeneſtepige, ſom de unge Folk have indviet i deres Hemmelighed.

Valeer.

Det er ikke let at være baade Fader og Søn tilpas. Dertil ere de altfor forskjellige. Naar man erhverver sig den Enes Tillid, saa kommer man nødvendigvis paa Kant med den Anden. Men De kunde virke paa Deres Broder, og benytte hans Venskab for Dem til at vække hans Interesse for os. Han kommer. Jeg vil gaa bort, for at De uhindret kan tale med ham. Men vær dog forsigtig, og meddel ham ikke mere, end De selv finder raadeligt, om os og om vor Sag.

Anden Scene.

Cleante. Elise.

Cleante.

Det er mig kjært, at jeg træffer Dig alene, Elise. Jeg har ret længtes efter at tale med Dig og aabenbare Dig en Hemmelighed.

Elise.

Jeg er rede til at høre. Hvad er det, som Du har paa Hjertet?

Cleante.

Mange Ting, kjære Søster, alle indeholdte i eet Ord: Jeg elsker.

Elise.

Du elsker?

Cleante.

Ja, kjære Søster, jeg elsker. Men førend jeg gaar videre, vil jeg gjøre Dig opmærksom paa, at jeg godt veed, at jeg er afhængig af min Fader, veed, at jeg, som hans Søn, bør underkaste mig hans Villie, og at jeg ingen Ret har til paa egen Haand at indgaa en Forbindelse, uden hans Samtykke, ingen Ret til at aflægge Løfter, hvortil Skik og Brug en Gang for alle fordre Tilladelse af vore Forældre, fordi disse, uden at være forblindede af Lidenskabens Ild, bedre end vi selv indse, hvad der tjener til vort Bedste, fordi vi gjøre bedre i at adlyde deres oplyste Forstand end vor Ungdoms Tilskyndelser, som let kunne styrte os i en frygtelig Afgrund! — Alt Dette veed jeg meget godt, og jeg siger Dig det forud, for at spare Dig Ulejligheden med at gjentage det, thi min Kjærlighed vil Intet høre om de Ting, og jeg beder Dig indstændig om at lade mig være fri for alle Formaninger.

Elise.

Har Du friet til Den, Du elsker?

Cleante.

Nei, men jeg er fast bestemt paa at gjøre det, og jeg beder Dig endnu engang om ikke at komme med Grunde for at faa mig derfra.

Elise.

Du tror nok, at jeg er en meget urimelig Person?

Cleante.

Nei, kjære Søster, det tror jeg ikke. Men Du elsker ikke. Du har ikke Begreb om den Kjærlighedens Magt, for hvilken alle andre Hensyn maa svinde. Jeg er, sandt at sige, lidt bange for Din Fornuft . . .

Elise.

O lad os ikke tale om min Fornuft! Der gives vist intet Menneske, hvem denne høitpriste Fornuft ikke, i det Mindste een Gang i Livet, svigter. Dersom Du kunde se ind i mit Hjerte, vilde Du maaske finde, at jeg næsten er værre faren end Du.

Cleante.

O give Gud, at ogsaa Du . . .

Elise.

Lad mig nu først høre om Dine Ting. Hvem er det, Du elsker?

Cleante.

En ung Pige, der bor her i Nabolaget og som synes skabt til at vække den dybeste, den inderligste Kjærlighed. Enhver, der ser hende, maa elske hende, og jeg følte mig flagen ved det første Glimt af hendes ubeskrivelige Ynde. Hun heder Mariane og lever sammen med sin Moder, en ældre Dame, der næsten altid er syg, men ved hvem Datteren hænger med sit hele Hjerte: Hun pleier hende, trøster hende, lider med hende, paa en Maade, der vilde røre Dig. Alt, hvad hun foretager sig, klæder hende saa nydeligt, enhver af hendes Bevægelser er præget af den uforligneligste Ynde, hvert Blik og hvert Ord vidner om den mest henrivende Blidhed, den mest hjertevindende Godhed, en indtagende Blufærdighed, en . . . O min Søster, gid Du dog havde set hende!

Elise.

Jeg ser hende gjennem Din Beskrivelse, og lærer at elske hende gjennem Din Kjærlighed!

Cleante.

Jeg har, lidt efter lidt, opdaget, at de tvende Damers Kaar ere meget smaa, og at de, tiltrods for den største Spar-

sommelighed, ofte have Nød med at slaa dem igjennem. Tænk Dig, kjære Søster, hvilken Glæde det maatte være at kunne støtte dem lidt og behændigt at yde sin Skjærv til Afhjælpen af en dydig Families tarvelige Fornødenheder! Forestil Dig ogsaa, hvor pinligt det maa være for mig, naar Faders Gjerrighed ikke alene hindrer mig i at nyde denne Glæde, men endogsaa gjør det umuligt for mig at give min Elskede nogetsomhelst Bevis paa min Kjærlighed.

Elise.

Ja, jeg indser, hvor tungt det maa være.

Cleante.

O kjære Søster, det er tungere end jeg kan sige! Hvor grusomt, hvor pinagtigt er dog ikke det Gnieri, det forsmædelige Kniberi, hvorunder vi vansmægte! Hvad kan det hjælpe mig, at jeg engang om mange Aar arver en stor Formue, naar den Tid, i hvilken jeg formaar at nyde den, længst er forbi, naar jeg nu, mens jeg har Brug for den, maa gjøre Gjæld til Høire og til Venstre og, ligesom Du, hvert Øieblik maa tage paa Kredit hos Kræmmerne, blot for at være anstændig klædt? — Jeg har ønsket at tale med Dig, Elise, for at bede Dig om at være mig behjælpelig i at udforske Fader, med Hensyn paa de Følelser, jeg nys har betroet Dig. Hvis han gjør Modstand mod mine Ønsker, da er jeg fast bestemt paa at reise bort med Mariane, og andensteds at se, hvad Lykke Himlen vil beskære os. Med denne Plan for Øie søger jeg, paa alle mulige Maader, at faa en Sum Penge tillaans, og dersom nu Din Stilling, kjære Elise, har nogen Lighed med min, dersom ogsaa Du finder Modstand i Dit Hjerteanliggende: saa veed jeg sandelig ikke bedre, end at vi begge reise bort og derved frigjøre os for det utaalelige Tyranni, under hvilket hans Gjerrighed lader os sukke.

Elise.

Med hver Dag, der gaar, maa vi tilvisse, mer og mere beklage, at vi have mistet vor kjære Moder.

Cleante.

Jeg hører hans Stemme. Det er bedst at gaa herfra, saa at vi kunne faa talt ud om vore Ting. Siden maa vi lægge alle Aarer ombord for at bøie hans haarde Sind og overvinde alle Vanskeligheder.

Tredie Scene*).

Harpagon. La Fleche.

Harpagon.

Ud af Huset, paa Stedet! Svar mig ikke et Muk, men pak Dig strax, Din Erke-Hallunk, Din Galgenfugl!

La Flèche (afsides).

Jeg har aldrig set Mage til denne forbistrede Olding! Gud straffe mig, tror jeg ikke, at han er besat af Djævelen.

Harpagon.

Hvad mumler Du i Skægget?

La Flèche.

Hvorfor jager De mig bort?

Harpagon.

Tør Du spørge mig om Grunden, Din Slyngel? Afsted, og det i en Fart, eller jeg slaar Dig fordærvet.

La Flèche.

Men hvad har jeg da gjort?

Harpagon.

Du har gjort, at jeg vil Du skal gaa Din Vei.

La Flèche.

Men Deres Søn, hvem jeg tjener, har befalet mig at vente paa ham her.

Harpagon.

Gaa og vent ham paa Gaden! Staa ikke her paa Post som en Skildvagt, der passer paa Alt, hvad der sker, og ser at mele sin Kage! Jeg vil ikke have en Spion i Hælene paa mig! Jeg hader saadan en lureude Forræder, der udspeider alle mine Foretagender, æder mig ud af Huset, og snuser til Høire og til Venstre, for at se, hvad han kan stjæle.

La Flèche.

Stjæle fra Dem? Hvordan Djævelen skulde man bære sig ad med det Stykke Arbeide? Er De den Mand, fra hvem man

*) Denne Scene erindrer levende om den første Scene i Aulularia, i hvilken Stykkets gjerrige Helt, Euklio, jager sin Tjenestepige Staphylla bort, efter behørig at have udskjældt hende og undersøgt om hun Intet har stjaalet fra ham. Moliere har her kun udviklet og bearbeidet det givne Motiv.

kan tage Noget, De, som indelukker det Rimelige og det Urimelige, De, som selv staar paa Vagt, baade Nat og Dag?

Harpagon.

Jeg vil lukke for hvad jeg har Lyst at lukke for, og jeg vil staa paa Vagt som det synes mig! Se mig til den Lurer, der passer paa Alt, hvad man gjør.

(Afsides.)

Jeg er saa bange for, at han har faaet Nys om de Penge.

(Høit.)

Saadan en Fyr, som Du, kunde vel endogsaa falde paa at indbilde Folk, at jeg har skjulte Penge her i Huset?

La Flèche.

Har De skjulte Penge?

Harpagon.

Nei, Skjelm, det siger jeg jo ikke.

(Afsides.)

Det er til at blive rasende over.

(Høit.)

Jeg spørger Dig blot, om Du ikke af Ondskab udbreder den Slags Rygter.

La Flèche.

Hvad rager det mig, enten De har skjulte Penge eller andre Penge? Det er jo ligefedt. Jeg faar sandelig ingen af dem.

Harpagon

(løfter Haanden, for at give La Flèche et Øresigen).

Ræsonnerer Han? Jeg skal lære Dine Øren, hvordan jeg ræsonnerer! Endnu engang, gaa Din Vei!

La Flèche.

Jeg gaar jo alt, hvad jeg kan.

Harpagon (standser ham).

Vent lidt! Du ta'er vel Intet med?

La Flèche.

Hvad skulde jeg tage med?

Harpagon.

Kom hid! Lad mig se! Viis mig Dine Hænder!

La Flèche (rækker Hænderne frem).

Vær saa artig!

Harpagon.

De andre!

La Fleche.

De andre?

Harpagon.

Ja.

La Fleche
(rækker atter Hænderne frem).

Vær saa god!

Harpagon
(peger paa la Fleches Knæbenklæder).

Har Du ikke puttet Noget ned i dem?

La Fleche.

De kan jo selv se efter.

Harpagon.

Disse vide Knæbenklæder ere som skabte til at gjemme Tyvekoster i. De burde hænges som andre Hælere.

La Fleche (afsides).

O hvor kunde han fortjene, at man spillede ham det Puds, han er saa angst for! Det kunde ordenlig være morsomt at stjæle fra ham.

Harpagon.

He?

La Fleche.

Hvad behager?

Harpagon.

Hvad er det Du siger om at stjæle?

La Fleche.

Jeg siger, at De undersøger mig meget nøie, for at se, om jeg ikke har stjaalet Noget.

Harpagon.

Ja, det er just det, jeg vil.
(Harpagon stikker Haanden i la Fleches Lommer.)

La Fleche (afsides).

Fanden tage Gjerrigheden og de Gjerrige!

Harpagon.

Hvorledes? Hvad siger Du?

La Fleche.

Hvad jeg siger?

Harpagon.

Ja, hvad Du siger om Gjerrigheden og de Gjerrige?

La Flèche.

Jeg siger: Gid Fanden tage Gjerrigheden og de Gjerrige!

Harpagon.

Men hvem taler Du om?

La Flèche.

Om de Gjerrige.

Harpagon.

Men hvem er det da, disse Gjerrige?

La Flèche.

Tyve og Skjelmer.

Harpagon.

Men hvem mener Du dermed?

La Flèche.

Hvorfor vil De bekymre Dem derom?

Harpagon.

Jeg bekymrer mig om, hvad jeg bør bekymre mig om.

La Flèche.

Tror De maaske, at jeg sigter paa Dem?

Harpagon.

Jeg tror, hvad jeg tror. Men Du skal sige mig, hvem Du taler til, naar Du siger sligt.

La Flèche.

Jeg taler . . . Jeg taler til min Hue.

Harpagon.

Tag Dig iagt! Jeg kunde maaske saa ifinde at tale til Din Hætte.

La Flèche.

Har jeg ikke Lov til at bande de Gjerrige?

Harpagon.

Jo vist, men Du har ikke Lov til at skadre og være uforskammet. Ti stille.

La Flèche.

Jeg har jo ikke nævnt Nogen.

Harpagon.

Du skal faa en banket Trøie, hvis Du ikke tier.

La Flèche.

Den, man rammer, den piber.

Harpagon.

Vil Du holde Mund?

La Flèche.

Jeg bli'er vel nødt dertil.

Harpagon.

Ah, ah!

La Flèche
(viser Harpagon en Lomme i sin Frakke).

Den Lomme har De glemt. Vær saa artig!

Harpagon.

Giv mig det! Giv mig det, uden at jeg selv skal tage det af Lommen!

La Flèche.

Hvad skal jeg give Dem?

Harpagon.

Det, som Du har taget fra mig.

La Flèche.

Jeg har Intet taget fra Dem.

Harpagon.

Er det vist?

La Flèche.

Ja, ganske vist.

Harpagon.

Farvel! Gaa Fanden i Vold!

La Flèche (afsides).

Det er jo et deiligt Reisepas.

Harpagon.

Giv Dine Tyvekoster maa tynge paa Din Samvittighed!

Fjerde Scene.

Harpagon (alene).

Det er en fordømt Slyngel, den Tjener! Han er mig ret en Torn i Øinene. Jeg har aldrig kunnet udstaa denne halte Hund*). Og saa at skulle passe paa saadan en stor Pengesum! Det er ingen ringe Plage! O, hvo der bare havde hele sin Formue sat ud paa gode Renter, og aldrig flere Penge i Hænder, end dem man lige skulde bruge! Det er ingen ringe Kunst at finde et sikkert Gjemmested i et Hus som dette! Jern-Pengeskrine har jeg aldrig havt Tillid til. Alle den Slags Indretninger er blot en Lokkemad, der allerførst vække Tyvenes Appetit.

Femte Scene.

Harpagon. Cleante og **Elise** (som tale sammen i Theatrets Baggrund).

Harpagon (som tror sig ene).

Alligevel veed jeg ikke, om jeg har gjort vel i at nedgrave de 10,000 Rigsdaler, jeg fik igaar, herude i Haven, Tusind Rigsdaler i Guld! Det er for stor en Sum . . .

(Afsides, idet han ser Cleante og Elise.)

O Himmel, skulde jeg have forraadt mig? Jeg er saa angst for, at jeg, i min Iver, har talt høit, mens jeg ræsonnerede med mig selv.

(Til Cleante og Elise.)

Hvad er det?

Cleante.

Intet.

Harpagon.

Har I været længe der?

Elise.

Vi kom i dette Øieblik.

Harpagon.

Har I hørt . . . ?

---

*) Molieres Svoger, Louis Béjart, der skulde udføre La Flèches Rolle, havde kort før Stykkets første Opførelse havt et Ubeld med sin høire Fod, som Følge af hvilket han haltede temmelig stærkt. Molière, der vidste at hjælpe sig, indlagde Repliken om „den halte Hund“, og da Béjart gjorde stor Lykke i Rollen, blev det Skik, ikke blot paa alle daværende Provindstheatre, men lige indtil den nyeste Tid, at fremstille La Fleche som haltende.

Cleante.

Hvad?

Harpagon.

Det, som . . . .

Elise.

Hvad for Noget?

Harpagon.

Det, som jeg sagde nys.

Cleante.

Nei.

Harpagon.

Jo vist, jo vist.

Elise.

Tilgiv!

Harpagon.

I har sagtens, som jeg nok kan mærke, hørt Lidt deraf! Jeg var just ved at overveie, hvor uhyre vanskeligt det nutildags er at komme over Penge, og saa sagde jeg, at Den maatte være meget lykkelig, som eiede tituſinde Rigsdaler.

Cleante.

Vi kom, som sagt, først i dette Øieblik og holdt os tilbage, for ikke at forstyrre Dem.

Harpagon.

Det er godt, at vi komme til at tale derom. Ellers kunde I gaa hen og tro, at jeg eiede tituſinde Rigsdaler.

Cleante.

Vi blande os aldeles ei i Deres Sager.

Harpagon.

Gud give, at jeg havde tituſinde Rigsdaler!

Cleante.

Jeg tror ikke . . .

Harpagon.

Det kunde være godt for mig.

Elise.

Det er Ting . . .

Harpagon.

Jeg kunde nok trænge til dem.

Cleante.

Jeg mener . . .

Harpagon.

De vilde komme vel tilpas.

Eliſe.

De er . . .

Harpagon.

Saa ſkulde jeg aldrig mer beklage mig over Tidernes Beſværlighed!

Cleante.

De har viſt ikke ſaa megen Grund til at klage. Alverden veed, at De ſtaar Dem godt.

Harpagon.

Hvordan? At jeg ſtaar mig godt? Hvilken ſkammelig Løgn! Det maa være nogle falſke Kjøtere, der udbrede den Slags Rygter!

Eliſe.

Bliv endelig ikke vred!

Harpagon.

Det er ſkrækkeligt at mine egne Børn forraade mig og ſlutte ſig til mine Fjender.

Cleante.

Bliver man Deres Fjende, fordi man ſiger, at De ſtaar Dem godt?

Harpagon.

Ja, thi Følgen af den Slags Tale og af de Udgifter, ſom Du gjør, vil ſagtens blive, at man en ſmuk Dag kommer og ſkærer Halſen over paa mig, i den Tro, at jeg er en ren Guldgrube, der, uden og inden, er beſat med Dukater.

Cleante.

Hvad ſtore Udgifter gjør jeg vel?

Harpagon.

Og det ſpørger Du om? Som om Du ikke hver Dag gav Forargelſe ved den pragtfulde Paaklædning, hvori Du ſpadſerer rundt i Byen? Jeg ſkjændte igaar paa Din Søſter, men dette er meget værre. Det ſkriger om Hævn til Himlen. For det, ſom Din Dragt, fra Top til Taa, koſter, kunde man jo faa ſig en god lille Livrente. Jeg har ſagt Dig det Sneſe Gange, min Søn, at Dine Manerer mishage mig. Det er Galſkab, at Du med Vold og Magt vil agere Marquis, og for at gaa ſaaledes klædt, maa Du jo nødvendigvis ſtjæle fra mig.

Cleante.

Hvorledes skulde jeg bære mig ad med at stjæle fra Dem?

Harpagon.

Ja, hvad veed jeg derom? Hvordan kan Du ellers overkomme de Udgifter, som Du gjør?

Cleante.

Jeg spiller, og da jeg i Regelen er meget heldig, saa sætter jeg hele min Gevinst paa min Person.

Harpagon.

Det er uhyre dumt af Dig. Dersom Du er heldig i Spil*), burde Du jo sætte de vundne Penge ud paa Rente, saa at det efterhaanden kunde blive til en fast Skilling. Men lad nu det være godt, og sig mig bare, hvad Nytte Du har af den Baandbutik, hvormed Din Person er udstafferet fra Top og til Taa? Sig mig engang om alt det Posementmagerjux er nødvendigt paa Dine Knæbenklæder, og forklar mig, hvorfor man skal give Penge ud til Parykker, naar man har Haar, der voxer paa Hovedet, og ikke koster Noget? Jeg turde vædde paa, at Din Paryk og Dine Baand alene koste tyve Pistoler, og tyve Pistoler give atten Franks, tolv Skilling og otte Penninge i aarlig Rente, og det ovenikjøbet ved blot at tage halvniende Procent.

Cleante.

De har Ret.

Harpagon.

Men lad det nu være nok, og lad os tale om andre Ting.

(Han bemærker, at Cleante og Elise gjøre Tegn til hinanden.)

Hvad nu?

(Afsides.)

Jeg tror, Gud hjælpe mig, at de stikke Hovederne sammen om at stjæle min Pung.

(Høit.)

Hvad skal de Pantomimer sige?

Elise.

Min Broder og jeg kunne ikke blive enige om, hvem af os, der skal tale først. Vi have begge Noget at sige Dem.

*) Det er af franske Kritikere bleven bemærket, med hvilken Finhed Molière her viser os, hvorledes Gjerrigheden hos Harpagon aldeles har opslugt alle de Hensyn en Fader pleier at tage ligeoverfor en ung Søn: Han raader ikke, at Cleante spiller, han advarer ham ikke mod de Ulykker, der følge med at blive en Spiller af Profession, nei, han er blot ivrig for at Spillegevinsten skal blive gjort frugtbringende.

Harpagon.

Jeg har ogsaa Noget at sige Jer begge To.

Cleante.

Det er om Giftermaal, vi ønske at tale med Dem.

Harpagon.

Det er ogsaa om Giftermaal, at jeg ønsker at tale med Jer.

Elise.

O Fader!

Harpagon.

Hvad skal det Udraab til? Er det Ordet eller Tingen, som forskrækker Dig, min Datter?

Cleante.

Giftermaal og Giftermaal er to. Det kommer an paa, hvorledes De opfatter den Sag og om Deres Mening stemmer overens med vor.

Harpagon.

En Smule Taalmodighed! Vi skulle nok blive enige. Jeg kjender Eders Tarv, og Ingen af Jer skal faa Grund til at beklage sig. Men for at komme til Sagen,

(Til Cleante.)

faa sig mig engang, om Du har set en ung Pige, der heder Mariane, og som bor her i Nabolaget?

Cleante.

Ja, jeg har set hende.

Harpagon (til Elise).

Og Du?

Elise.

Jeg har hørt tale om hende.

Harpagon (til Cleante).

Hvad synes Du om hende, min Søn?

Cleante.

At det er en meget indtagende Person.

Harpagon.

Hendes Ansigt?

Cleante.

Smukt og aandfuldt.

Harpagon.

Hendes Væsen og Manerer?

Cleante.

Aldeles fortryllende.

Harpagon.

Du mener altsaa, at det nok var Umagen værd at tænke paa hende?

Cleante.

Ja, ganske vist.

Harpagon.

Og at det vilde være et passende Parti?

Cleante.

Et meget passende.

Harpagon.

Og at hun ser ud til at blive en god Husmoder?

Cleante.

Derom er der vist ingen Tvivl.

Harpagon.

Og at en Mand nok vilde blive tilfreds med hende?

Cleante.

O høist tilfreds.

Harpagon.

Der er en lille Vanskelighed. Jeg er bange for, at hun ikke kan bringe en passende Formue i Medgift.

Cleante.

O derpaa kommer det da ikke an, naar Talen er om at gifte sig med en elskværdig Person.

Harpagon.

Jeg beder om Forladelse. Derpaa kommer det altid an og Formuen er altid en meget vigtig Sag. Men det er jo muligt, at Mangelen deraf, i dette særegne Tilfælde, kunde erstattes paa andre Maader.

Cleante.

O, det falder jo af sig selv.

Harpagon.

Nu, det er mig kjært, at Du er af samme Mening som jeg, thi hendes beskedne Mine og hendes Blidhed har gjort Ind-

tryk paa mig, og dersom hun bare har en lille Smule Formue, saa er jeg bestemt paa at ægte hende.

Cleante.

Hvordan? Jeg hørte ikke . . . .

Harpagon.

Hvad?

Cleante.

De er bestemt paa . . . siger De . . .

Harpagon.

At ægte Mariane.

Cleante.

Hvem? De! De!

Harpagon.

Ja, jeg! Jeg! Hvad skal det sige?

Cleante.

Mit Hoved svimler . . . Det løber rundt med mig . . . Jeg kan ikke blive . . . Undskyld . . .

Harpagon.

Aa, det har Intet at betyde. Løb Du bare ud i Kjøkkenet og drik et stort Glas koldt Vand, saa gaar det strax over.

Sjette Scene.

Harpagon. Elise.

Harpagon.

Det er nogle deilige Kyllingekræfter saadan en Laps har!

(Til Elise.)

Som alt sagt, Elise, det er hvad jeg har bestemt for mit eget Vedkommende. Hvad Din Broder angaar, saa skal han have en rig Enke, som man har talt til mig om, og Dig giver jeg til Hr. Anselm.

Elise.

Til Hr. Anselm?

Harpagon.

Ja, det er en moden, adstadig Mand, der ikke er over halvtredsindstyve Aar, og hvis store Formue man roser.

Elise (idet hun neier dybt).

Med Deres Tilladelse, kjære Fader, saa har jeg ingen Lyst til at gifte mig.

Harpagon.

Og med Din Tilladelse, min lille Datter, saa vil jeg, at Du skal gifte Dig.

Elise (neier atter dybt).

Jeg beder Dem om at have mig undskyldt, kjære Fader.

Harpagon (efteraber hende).

Jeg beder Dig ogsaa, om at have mig undskyldt, min kjære Datter.

Elise.

Jeg er Hr. Anselms allerydmygste Tjenerinde,

(Hun neier atter.)

men med Deres Tilladelse, saa vil jeg ikke gifte mig med ham.

Harpagon.

Jeg er Din allerydmygste Tjener, men med Din Tilladelse,

(Han efteraber atter Elise.)

saa skal Du giftes med ham, og det endnu i Aften.

Elise.

I Aften?

Harpagon.

I Aften.

Elise (neier atter meget dybt).

Det bliver der ikke Noget af.

Harpagon (efteraber Elise).

Men det sker alligevel.

Elise.

Nei.

Harpagon.

Jo.

Elise.

Nei, siger jeg.

Harpagon.

Jo, siger jeg.

Elise.

Dertil kan De aldeles ikke tvinge mig.

Harpagon.

Dertil vil jeg alligevel tvinge Dig.

Elise.

Jeg dræber mig heller end jeg tager en saadan Mand.

Harpagon.

Du dræber Dig ikke, og Du ægter ham i Aften! Men hvilken mageløs Dristighed! Mon man nogensinde har hørt en Datter tiltale sin Fader paa den Maner?

Elise.

Mon man nogensinde har hørt en Fader gifte sin Datter bort paa den Maner?

Harpagon.

Der er ikke det Mindste at udsætte paa det Parti. Jeg tør vædde paa, at alle Folk maa bifalde det.

Elise.

Og jeg tør vædde paa, at intet fornuftigt Menneske vil bifalde det.

Harpagon (ser, at Valeer kommer).

Der kommer Valeer! Skal vi tage ham til Dommer i den Sag?

Elise.

Derimod har jeg Intet.

Harpagon.

Vil Du falde til Føie, hvis han giver mig Ret?

Elise.

Ja, hvad han siger, vil jeg gjøre.

Harpagon.

Saa er det afgjort.

Syvende Scene.

Valeer. Harpagon. Elise.

Harpagon.

Kom hid, Valeer! Vi have valgt Dig til at afgjøre, hvem af os To, der har Ret, min Datter eller jeg.

Valeer.

Det er naturligvis Dem, som har Ret.

Harpagon.

Veed Du, hvorom Talen er?

Valeer.

Nei, men jeg veed, at De ikke kan have Uret. De er jo Fornuften i egen Person.

Harpagon.

Sagen er, at jeg har bestemt hun i Aften skal have Bryllup med en Mand, der er lige saa rig som anset og saa undser den Taske sig ikke for at sige, at hun ikke vil have ham, og at hun giver ham en god Dag. Hvad synes Du om det?

Valeer.

Hvad jeg synes derom?

Harpagon.

Ja.

Valeer.

Ei, ei!

Harpagon.

Hvad?

Valeer.

Jeg synes, at jeg i Grunden holder med Dem, da det jo er umuligt Andet, end at De maa have Ret. Men desuagtet har hun dog ikke saa ganske Uret, og . . .

Harpagon.

Hvordan! Det er et ypperligt Parti! Hr. Anselm er af Stand, adstadig, klog, meget formuende og har ingen Børn af sit første Ægteskab. Hvor i al Verden kan hun træffe det bedre?

Valeer.

De har fuldkommen Ret. Men hun kunde dog maaske alligevel indvende, at den Sag kommer lidt vel hovedkuls, og at hun i det Mindste maa have lidt Tid, for at se, hvorledes hendes Tilbøielighed . . .

Harpagon.

Men det Parti er saa ypperligt, at det maa gribes i Flugten, uden Opsættelse! Mage til de Vilkaar træffer man just ikke let. Tænk Dig engang, han vil tage hende uden Medgift.

Valeer.

Uden Medgift?

Harpagon.

Ja.

Valeer.

Jeg har Intet mer at indvende.

(Til Elise.)

Ser De, Frøken, den Grund er saa overbevisende, at den slaar alle andre Grunde af Marken.

Harpagon.

Det er en betydelig Besparelse for mig.

Valeer.

Ganske vist. Derimod er der Intet at sige, Frøkenen kunde jo rigtignok indvende, at et Giftermaal er en høist alvorlig Sag, at det for hende gjælder om at være lykkelig eller ulykkelig, det hele Liv igjennem, og at en Forbindelse, der skal vare til Døden, ikke bør indgaas uden den største Varsomhed.

Harpagon.

Uden Medgift!

Valeer.

De har Ret. Det maa afgjøre Sagen. Det falder af sig selv. — Rigtignok kunde der maaske siges, at man i et Tilfælde af den Natur, alligevel burde tage noget Hensyn til Pigens Tilbøielighed, at en saa stor Forskjel i Alder, Sædvaner og Følelser let kunde udsætte et Ægteskab for meget uhehagelige Tilfældigheder, og at . . . .

Harpagon.

Uden Medgift!

Valeer.

Derpaa er der Intet at svare. Det veed jeg nok. Hvem Pokker kan sige Noget derimod? — Vel gives der Fædre, som vilde sætte endnu større Pris paa deres Døttres Tilfredshed end paa at spare Medgiften, Fædre, som ikke uænnede at opoffre Barnets Lykke for egennyttige Hensyn, og som derfor, i et Giftermaal, fremfor Alt vilde se paa, om de Paagjældende passede for hinanden, om den Sjælsoverensstemmelse, der ene kan begrunde Lykken, Glæden . . . .

Harpagon.

Uden Medgift!

Valeer.

De har Ret! Det er et Begplaster for Munden! Uden Medgift! Hvo kan modstaa det Argument?

Harpagon
(afsides, idet han ser ud i Haven).

Hvad er det? Hunden gjøer. Bare der ikke er Nogen, som vil stjæle mine Penge!

(Til Valeer.)

Gaa ikke bort! Jeg kommer strax tilbage.

Ottende Scene.

Eliſe. Valeer.

Eliſe.

Men er De fra Forſtanden, Valeer? At tale ſaadan til ham?

Valeer.

Det er for ikke at opirre ham, og for desbedre at naa Maalet. At ſtøde ham for Hovedet gaar ikke an. Der er visſe Gemytter, ſom kun kunne føres ad Krumveie, Temperamenter, ſom ikke taale mindſte Modſigelſe, ſtædige Naturer, ſom ſteile ſaaſnart man ſiger dem Sandheden, ſom forhærde ſig mod Fornuftens lige Vei, og ſom man kun ad Dreininger og Vendinger kan føre til ſit Maal. Lad ſom om De ſamtykker i Alt, hvad han vil. Det vil tjene os bedſt.

Eliſe.

Men dette Giftermaal, Valeer?

Valeer.

Det ſkal vi nok ſaa forpurret.

Eliſe.

Men, naar det alt er berammet til i Aften . . . ?

Valeer.

Saa maa De blive ſyg, og bede om Udſættelſe.

Eliſe.

Den Liſt vil jo ſnart opdages. Saaſnart Lægerne komme . . .

Valeer.

Jeg tror De vil! Lægerne! Som om de Godtfolk forſtode ſig derpaa! De kan ſaamænd rolig paatage Dem, hvilkenſomhelſt Sygdom, De vil. Pas paa, man vil finde et Navn til den og fortælle Dem, hvoraf den kommer.

Niende Scene.

Harpagon. Eliſe. Valeer.

Harpagon (afſides, i Baggrunden).

Nei, Gud ſke Lov, det var Intet.

Valeer (uden at se Harpagon).

I værste Tilfælde kan Flugten bringe os i Læ for Alt! Hvis blot Deres Kjærlighed, Eliſe, er faſt nok . . .

(Han ſer Harpagon.)

Ja, ja! En Datter bør lyde ſin Fader! Hun bør ikke ſpørge om en Mands Udſeende! Naar den ſtore Grund: „Uden Medgift" lægges i Vægtſkaalen, ſaa bør hun ubeſet tage hvem det ſaa end er.

Harpagon.

Det kalder jeg at tale fornuftigt.

Valeer.

Herren maa undſkylde mig, hvis jeg er bleven lidt vel heftig, og har vovet at tiltale Frøkenen i den Tone.

Harpagon.

Der behøves ingen Undſkyldning. Jeg er juſt tilfreds dermed, og jeg giver Dig nindſkrænket Magt over hende.

(Til Eliſe, ſom er iſærd med at gaa.)

Det nytter ikke, at Du gaar Din Vei! Jeg overdrager ham den Myndighed, Gud har givet mig over Dig, og jeg befaler Dig at lyſtre ham i Alt.

Valeer (til Eliſe).

Der kan De ſe, at De ikke maa gjøre Indvending mod mine Formaninger!

Tiende Scene.

Harpagon. Valeer.

Valeer.

Med Herrens Tilladelſe, vil jeg følge efter hende, og læſe hende en ordenlig Text.

Harpagon.

Gjør det! Der ſker mig en Tjeneſte dermed.

Valeer.

Det bliver nok bedſt, at holde Tømmen lidt ſtramt.

Harpagon.

Det er rigtigt. Det bliver bedſt.

Valeer.

Vær De ganske rolig. Jeg skal nok faa Ret derpaa.

Harpagon.

Gjør det! Gjør det! Jeg skal en lille Tur ud i Byen, men jeg kommer strax tilbage.

Valeer

(henvender sig til Elise, idet han følger efter hende).

Ja, Peuge er den ypperste af alle Ting i Verden, og De bør takke Gud for den retskafne Fader, De har faaet. Han veed nok, hvordan han skal bære sig ad. Naar en Frier vil tage en Pige „uden Medgift", saa svinde alle andre Hensyn. Med det Ord er Alt afgjort: „Uden Medgift!" Det kan erstatte baade Skjønhed og Ungdom, Kjærlighed og Lykke, Viisdom og Retskaffenhed! Uden Medgift!

Harpagon.

O den brave Fyr! Han taler som et Orakel! Lykkelig Den, der har stigt et Menneske i sin Tjeneste!

Anden Akt.

Første Scene.

Cleante. La Fleche.

Cleante.

Er Du der, Din Slyngel? Hvor i al Verden har Du forputtet Dig? Havde jeg ikke befalet . . .

La Fleche.

Jo, Herre. Men Skylden er ikke min. Jeg gik og ventede paa Dem med den størst mulige Udholdenhed, da Deres Hr. Fader, som, mellem os, er værre end Fanden selv, faldt paa at jage mig bort og truede mig med Stokkeprygl.

Cleante.

Hvor gaar det saa med vor Sag? Det haster endnu mer

end før. Tænk Dig, siden jeg talte med Dig, har jeg opdaget, at min Fader er min Rival.

La Flèche.

Deres Fader! Er han forelsket?

Cleante.

Desværre. Jeg havde den største Nød med at skjule min Forvirring for ham, da jeg hørte den Historie.

La Flèche.

Hvor kan han være forelsket? Plager Fanden ham, at han falder paa Sligt? Mon han vil gjøre Nar af Folk? Er det Noget for ham, med hans Udseende?

Cleante.

Det maa være for mine Synders Skyld, at han er falden derpaa.

La Flèche.

Men hvorfor i al Verden siger De ham ikke Alt, lige ud af Posen?

Cleante.

For det Første vil jeg ikke gjøre ham jaloux. For det Andet haaber jeg, at jeg ved at skjule min Kjærlighed for ham, skal holde mig en Udvei aaben til at forpurre hans eget Giftermaals-Projekt. — Men hvad Svar fik Du saa?

La Flèche.

O Herre, det er haardt for de Stakler, som skulle laane! Naar man, som De, maa give sig i Kast med Aagerkarle, saa faar man rigtignok Kjærligheden at finde!

Cleante.

Jeg kan altsaa ikke faa de bevidste Penge?

La Flèche.

Om Forladelse, Herre, det har jeg ikke sagt. Den Mægler, De har henvendt Dem til, Hr. Simon, er en rigtig flink og dygtig Mand. Han har, efter sit eget Udsagn, gjort Under-værker for Deres Skyld, og Deres Ansigt har paa første Blik vundet hans Hjerte, det forsikrer han.

Cleante.

Naa, faar jeg saa de 15,000 Franks, jeg trænger til?

La Flèche.

Ja, men paa nogle visse smaa Konditioner, hvori De maa finde Dem, hvis Sagen ellers skal komme i Stand.

Cleante.

Har Du talt med den Mand, der laaner os Pengene?

La Flèche.

Jo vist, nu løber vi om! Nei, han er næsten endnu mere angst for at kjendes end De, og der er et Hemmelighedskræmmeri med ham, som gaar over al Beskrivelse. Hans Navn vil han paa ingen Maade sige, men han vil derimod tale med Dem selv i et Hus, som bliver laant expres til det Brug, for at Deres egen Mund at høre Besked om Deres Formue og Familie. Jeg tvivler ikke om, at Deres Faders Navn jo nok vil jævne Alt i en Hast.

Cleante.

I Særdeleshed, da min Moder er død. Hendes Formue kan man da i intet Tilfælde berøve mig.

La Flèche.

Se her har jeg de Konditioner, som han selv har dikteret til Deres Kommissionær. Vil De nu høre dem, førend De gaar videre.

(Han læser op af et Papir.)

„Forudsat at Udlaaneren ser fuldkommen Sikkerhed, og at Laaneren er myndig, af en Familie, hvis Formue er stor, solid, godt anbragt, samt klar og fri for alle Beheftelser: vil man udstede en god og nøiagtig Obligation, som skal paategnes af den skikkeligste Notar, man kan finde, og som, med Hensyn herpaa, vælges af Udlaaneren, for hvem det er mest magtpaaliggende, at Dokumentet bliver tilbørligt opsat".

Cleante.

Derimod er der Intet at indvende.

La Flèche (læser).

„Udlaaneren, hvis Samvittighed er meget ømfindtlig, vil af Hensyn til denne ikke forlange mere end halvsjette Procent af sine Penge".

Cleante.

Halvsjette Procent! Det er jo overmaade billigt. Der er ikke mindste Grund til at klage derpaa.

La Flèche.

Nei, det er sandt.

(Læser.)

Men eftersom bemældte Udlaaner ikke selv eier den omhandlede Sum, som han, ene og alene for at tjene Laaneren, er nødt til at laane af en Anden: saa bliver det nødvendigt, at bemældte første Laaner, for at holde Udlaaneren

skadesløs, paa hans Vegne betaler tyve Procent Rente til den anden Laaner, eftersom det kun er for den første Laaners Skyld, at Udlaaneren paadrager sig denne Forpligtelse.

Cleante.

For Fanden! Det er jo en ren djævleblændt Jøde! Over 25 Procent!

La Flèche.

Ja, saadan forholder det sig. Herren bør betænke sig derpaa.

Cleante.

Hvordan skal jeg betænke mig? Jeg trænger til Pengene og er nødt til at sige Ja og Amen til Alt.

La Flèche.

Det var omtrent hvad jeg, paa Deres Vegne, svarede.

Cleante.

Er der mer endnu?

La Flèche.

Blot en lille Artikel.

(Læser.)

„Af de 15,000 Franks, som forlanges, kan Udlaaneren kun udbetale de 12,000 Franks i rede Penge. For de resterende 3,000 Franks, maa Laaneren tage de Møbler, Klæder og Smykker, hvorpaa findes vedlagt en Liste, og som Udlaaneren høist samvittighedsfuldt har ansat til den laveste mulige Pris".

Cleante.

Hvad skal det sige?

La Flèche.

Her er Fortegnelsen. Vil De behage at høre efter.

(Læser.)

„For det Første: En firstolpet Seng, hvis olivenfarvede Klædes Omhæng er zirligt besat med udskyede Kniplinger af ungarsk Arbeide, sex dertil hørende Stole, samt et stukket Sengetæppe af samme Slags: Altsammen i fuldkommen god Stand, og Sengeomhænget foret med smukt Taft, som spiller i Rødt og i Blaat. — For det Andet: Et Sengeomhæng med Sløb, af godt stærkt potpourrifarvet Sirts, besat med Agramaner og Fryndser af Silke".

Cleante.

Hvad skal jeg dermed?

La Flèche.

Vent lidt!

(Læser.)

„For det Tredie, et smukt vævet Tapet, som forestiller Scener af Hyrdespillet Gombaud og Macée's Kjærlighed*). For det Fjerde et stort Nøddetræs Spisebord, med tolv smukt dreiede Fødder, sex tilhørende Fodskamler, samt indrettet til at trækkes ud paalangs".

Cleante.

Hvad Fanden skal jeg gjøre . . . .

La Flèche.

Taalmodighed!

(Læser.)

„For det Femte: Tre store Jagtbøsser, smukt indlagte med Perlemoder og med tilsvarende Bøsseholdere. Endvidere for det Sjette en Murstens Ovn, med to Destillerkolber og tre Destillerkar, til stor Nytte for dem, der ville gjøre Forsøg i Destillerkunsten".

Cleante.

Det er til at blive rasende over!

La Flèche.

Tys! Tys!

(Læser.)

Endvidere for det Sjette: En bolognesisk Luth, der har alle sine Strænge paa et Par nær. Endvidere et Kuglespil, et Dambret, samt et saakaldet Gaasespil, et gammelt græsk Spil, som atter er kommen i Mode: Altsammen høist egnet til at fordrive Tiden om Aftenen, naar man ikke har Andet at bestille. Endvidere og sluttelig til syvende og sidst: En halvfjerde Fod lang Bælg af et Firben, et høist mærkeligt Kuriosum, der er udstoppet med Hø, og passende til at hænge under Loftet, istedenfor en Lysekrone. Alt det Ovennævnte, som efter lav Vurdering i det Mindste er 4,500 Franks værdt, bliver paa Grund af Udlaanerens store Moderation ikkun beregnet til 1,000 Rigsdaler eller 3,000 Franks.

Cleante.

O gid jeg kunde vride Halsen om paa ham og paa hans Moderation, den Bøddel, den Blodsuer! Har man nogensinde hørt Mage til slig en Aager? Er det ikke nok med den ublu

*) Et i Molieres Barndom yndet Hyrdespil, der skal have været saa populært, at de deri forekommende Personer, selv paa Landet, kjendtes af hvert Barn.

Rente, som han forlanger, uden at jeg skal belemres med alt det gamle Kram, som han har samlet sammen? Jeg saar ikke 200 Rigsdaler for hele den Stads! Og dog maa jeg tage derimod. Der er ikke Andet for! Den Kjæltring veed, hvordan jeg er faren, og sætter mig ganske rolig Kniben paa Struben!

La Flèche.

Uden Fortrydelse, Herre, saa løber De jo lige lukt til Deres Ødelæggelse! Tage Penge op forud, kjøbe dyrt, sælge billigt og spise Kornet, mens det endnu gror paa Marken.

Cleante.

Ja, hvad kan jeg derfor? Det er Fædrenes fordømte Gjerrighed, der driver Sønnerne til den Slags Daarskaber! Og saa undrer man sig endda, naar vi ønske dem baade døde og begravne!

La Flèche.

Det er vist, at Deres Faders fordømte Gnieri maa oprøre selv det adstadigste Menneske af Verden. Jeg er da, Gud ske Tak, ikke befængt med nogen af de Lyster, som føre til Galgen. Naar mine Kammerater have Et eller Andet for, passer jeg bestandig paa, at faa Fingrene af Fadet itide og jeg holder mig fra Alt, der paa nogensomhelst Maade lugter af Rebstigen, men, naar jeg skal sige min Mening rent ud af Posen, saa fører hans Opførsel mig i Fristelse. Jeg synes næsten, at det var en god Gjerning, om man stjal fra ham.

Cleante.

Fly mig Listen! Jeg vil dog selv gjennemløbe den.

Anden Scene.

Harpagon. Mester Simon. Cleante og la Flèche (i Theatrets Baggrund).

Mester Simon.

Som sagt, Herre, det er en ung Mand, der trænger til Penge. Hans Forlegenhed er stor, og derfor gaar han ind paa Alt, hvad De forlanger.

Harpagon.

Men er der ingen Risiko derved, Mester Simon? Veed De Besked om hans Navn, hans Formue og hans Familie?

Mester Simon.

Nei, derom veed jeg Intet. Det er ganske tilfældigt, at jeg er kommen i Kast med ham. Men han vil selv give Dem al ønskelig Oplysning om de Ting, og hans Tjener siger, at De vil blive fuldkommen tilfredsstillet, saasnart De hører, hvem han er. Jeg veed blot, at han er af en meget rig Familie, at hans Moder er død, og at han indestaar for, at hans Fader, inden et halvt Aar, ogsaa vil lægge sig til at dø.

Harpagon.

Det er altid Noget. Desuden er det jo en Christenpligt at hjælpe paa sin trængende Næste.

Mester Simon.

Ja vist.

La Fleche
(sagte til Cleante, idet han kjender Mester Simon).

Hvad vil det sige? Der staar jo Mester Simon og taler med Deres Fader!

Cleante (sagte til La Fleche).

Veed han da, hvem jeg er? Har Du forraadt mig?

Mester Simon (til La Fleche).

Det er da en gruelig Hast, De har! Hvoraf veed De, at han bor her?

(Til Harpagon.)

Det er sandelig ikke mig, som har røbet Deres Navn og Bopæl. Men, saavidt jeg kan indse, er der jo ingen Skade sket. De kan vist ganske trygt afgjøre Sagen her. Det er Folk, som nok forstaa at tie.

Harpagon.

Hvorledes?

Mester Simon (præsenterer Cleante).

Det er den unge Herre, som ønsker at laane de 15,000 Franks af Dem.

Harpagon (til Cleante).

Hvorledes Slyngel, er det Dig, som kommer med slige Historier?

Cleante.

Hvorledes? Er det Dem, min Fader, der fornedrer Dem ved en saa skammelig Fremgangsmaade?

(Mester Simon flygter, og La Fleche skjuler sig.)

Tredie Scene.

Harpagon. Cleante.

Harpagon.

Er det Dig, som vil ruinere Dig, ved at laane Penge paa den Maner?

Cleante.

Er det Dem, som vil berige Dem ved en saa skjændig Aager?

Harpagon.

Skammer Du Dig ikke over Din Opførsel? At styrte Dig i bundløs Gjæld og øde hvad Dine Forældre have samlet i deres Ansigts Sved!

Cleante.

Rødmer De ikke over Dem selv, naar De vanærer Deres Stilling i Samfundet med den Slags Handler? At opoffre Ære og Agtelse, blot for det umættelige Begjær efter at lægge Skilling ved Skilling, Daler ved Daler! At opskrue Renterne høiere end de mest berygtede Aagerkarle, og det ved Hjælp af de lumpneste Kunstgreb!

Harpagon.

Bort fra mine Øine, Din Skurk! Bort fra mine Øine!

Cleante.

Hvem er vel den største Forbryder? Den, der betaler høit for at faa Penge, han trænger til, eller Den, der stjæler Penge, som han ingen Brug har for?

Harpagon.

Afveien! siger jeg Dig! Jeg gider ikke høre paa det Brøvl.

(Alene.)

Naar Alt kommer til Alt, saa er jeg glad, at det er gaaet saa! Det er da ikke for Intet, at jeg passer paa hvert Skridt han gjør.

Fjerde Scene.

Frosine. Harpagon.

Frosine.

Herre!

Harpagon.

Vent her et Øieblik, Frosine! Jeg er lige strax til Din Tjeneste. (Afsides.)

Jeg har ingen Ro paa mig, men maa have set til mine Penge derude!

Femte Scene.

La Fleche. Frosine.

La Flèche (uden at se Frosine).

Den Historie var saamænd pudsig nok! Han maa da, et eller andet Sted, have et helt Magazin af Marschandiservarer, thi ellers maatte vi jo have kjendt Noget af det, der stod paa Listen.

Frosine.

Men ser jeg ret, La Fleche? Hvor kommer det, at vi træffes her?

La Flèche.

Er det Dig, Frosine? Hvad bestiller Du her?

Frosine.

Det samme, som overalt: Jeg blander mig saa smaat i Folks Affærer, jeg gjør mig nyttig og ser at profitere, saa godt jeg kan, af de smaa Talenter, Vorherre har givet mig. Du veed nok, min Ven, at man maa hjælpe sig som man kan, her i Verden, især naar man, som jeg, ikke har andre Rentepenge, end dem, som min Industri og mine Intriger erhverve mig.

La Flèche.

Du skulde dog vel aldrig have Forretninger med Manden her i Huset?

Frosine.

Jo, mellem os sagt, har jeg netop en lille Forretning for ham, som nok vil indbringe mig en god Belønning.

La Flèche.

Belønning! Af ham? Saa maa Din List gaa over al Menneskeforstand! Hans Penge sidde just ikke løst, maa Du vide.

Frosine.

Men der er visse Tjenester, som smelte selv de haarde Folk.

La Fleche.

Ja, Tak skal Du have, men jeg mærker dog, at Du ikke kjender Hr. Harpagon. Hr. Harpagon er det mindst menneskelige af alle Mennesker, den mest haardhjertede og gjerrige af alle Dødelige! Den Tjeneste er ikke til, som bringer ham til at aabne sin Pung. Du kan faa Ros, Agtelse, forbindtlige Ord og Venskabsyttringer af ham, ligefaa meget som Du vil have, men naar det kommer til Pungen, saa siger han: Stop. Der er Intet i Verden saa tørt og ufrugtbart som hans Kjærlighed

og Venlighed, ja, han har saadan en Afsky for det Ord „at give", at han ikke giver Folk en god Dag, men laaner Dem en god Dag.

Frosine.

Men, jeg forstaar mig nok paa at malke den Slags Folk: Man pirrer deres Ømhed, kildrer deres Forfængelighed, angriber deres svage Sider . . .

La Fleche.

Jo pyt! Det skal hjælpe stort, naar det gjælder ham. Jeg tør vædde, hvad det skal være paa, at Du ikke kan vride en Skilling af den Mand! Han er en Tyrk i det Kapitel, ja værre end den værste Tyrk! Om man fortvivler, om man tager Livet af sig, det bryder han sig ikke om. Han elsker Penge mere end sit gode Navn, Ære og Dyd. Han faar Krampetrækninger, naar Nogen beder ham om Noget. Det er det Samme som at slaa ham dødeligt, som at gjennembore hans Hjerte og udrive hans Indvolde, og hvis . . . Men der kommer han! Jeg maa løbe.

Sjette Scene.

Harpagon. Frosine.

Harpagon (afsides).

Nei, Alt er i Orden.

(Høit.)

Nu vel, Frosine, hvad vil Du saa?

Frosine.

Glæde mig over Deres gode Befindende! De ser jo ud som Sundheden selv.

Harpagon.

Hvem? Jeg?

Frosine.

Saa rødmusset og vever har jeg da aldrig i mine Dage set Dem!

Harpagon.

Virkelig?

Frosine.

De bliver jo yngre med hver Dag! Jeg kjender Folk paa femogtyve Aar, som se ældre ud end De.

Harpagon.

Da er jeg dog de tredsindstyve, Frosine, og det godt maalt.

Frosine.

Ja, hvad er saa det? Tredsindstyve Aar! Er det Noget at tale om? Det er den bedste Alder, Livets skjønneste Periode.

Harpagon.

Ja, det er godt nok, Frosine. Men det var dog ikke saa galt, om man kunde saa Rabat af en Snes Aar.

Frosine.

Hvor vil De hen? Til hvad Nytte skulde det være? Som De er skabt, kan De jo godt leve til at blive hundrede Aar.

Harpagon.

Tror Du?

Frosine.

Ja, ganske vist. Det kan ikke slaa feil ... Lad mig se... Ja rigtigt! Der imellem Deres Øine, ser jeg det bestemte Tegn paa et langt Liv.

Harpagon.

Forstaar Du Dig paa de Ting?

Frosine.

Om jeg gjør? Men lad mig saa se Deres Haand! Min Gud, min Gud, hvilken Livslinie!

Harpagon.

Nu vel, hvad vil det sige?

Frosine.

Jeg sagde hundrede Aar, men De vil, min Tro, naa op over de sex Snese.

Harpagon.

Er det muligt?

Frosine.

Man kommer til at slaa Dem ihjel, hvis man vil saa Bugt med Dem. De vil komme til at begrave baade Deres Børn og Deres Børnebørn.

Harpagon.

Desbedre. Men sig mig nu engang, hvor det gaar med vor Sag?

Frosine.

Er det at spørge om? Mon jeg befatter mig med Noget, som jeg ikke faar istand? Og Giftermaals-Affærer er nu mit særdeles Talent. Der er ikke det Parti til i Verden, som jeg ikke kan faa lavet, og jeg tror, at hvis jeg faldt paa at formæle

Storsultanen med Repnbliken Venedig, saa satte jeg det igjennem. Men for at komme til Deres Ting, saa var der jo ikke saa store Vanskeligheder dermed! Da jeg har fri Adgang der i Huset, har jeg saa smaat talt om Dem, og til Moderen har jeg alt betroet, at De, ved at se Mariane paa Gaden og i Vindnet, har faaet Lyst til at gifte Dem med hende.

Harpagon.

Nu, og hvad har hun saa svaret?

Frosine.

Hun synes jo naturligvis, at det vilde være en Lykke for Pigebarnet, og da hun hørte, at De ønskede Mariane skulde være tilstede i Aften, ved Undertegningen af Deres Datters Giftermaals-Kontrakt, har hun, uden mindste Indvending, samtykket i at betro hende til mig.

Harpagon.

Jeg skal sige Dig, Frosine, jeg er nødt til at invitere Hr. Anselm til Aften, og saa synes jeg, at jeg gjerne vilde have hende med til det Traktemente.

Frosine.

Det er fornuftigt. Hun skal, efter vor Aftale, i Eftermiddag hilse paa Deres Datter. Efter Visiten har jeg tænkt mig, at vi sammen skulde gjøre en Tur til Markedet, og saa komme her tilbage for at spise til Aften.

Harpagon.

Ja, det gaar an. I kunne faa min Vogn, som jeg til det Brug nok vil laane Jer.

Frosine.

Det var jo prægtigt.

Harpagon.

Men, Frosine, har Du forhørt Dig lidt hos Moderen, om hvordan det staar sig med hendes Formue? Har Du talt Fornuft med hende om Medgiften, og husket hende paa, at man ved slig en Leilighed dog maa anstrænge sig lidt, og presse sig, som man kan, for Anstands Skyld? Naar Alt kommer til Alt, kan man dog virkelig ikke ægte en Pige, ganske uden Medgift*).

*) Men Harpagon vil alligevel ikke give sin egen Datter nogen Medgift.

Frosine.

Hvorledes? Ingen Medgift? Hun bringer Dem tolvtusinde Franks i Rentepenge.

Harpagon.

Tolvtusinde Franks?

Frosine.

Ja. For det Første er hun vant til den største Nøisomhed i Mad og Drikke, lever af Salat, Ost, Mælk og Æbler, og behøver følgelig hverken et velopdækket Bord, stærke Kraftsupper eller den evindelige Mandelmælk, samt alle de øvrige Delikatesser, som vore fine Damer ellers gjøre Fordring paa. Det er ingen ringe Udgift, som spares. Den kan nok anslaas til tretusind Franks om Aaret, i det Mindste. Dernæst er hun meget tarvelig i sit Toilette, og bryder sig hverken om prægtige Klæder, kostbare Smykker, eller elegante Møbler: Ting, hvorpaa unge Piger ellers ere frygteligt forhippede. Det er nu ganske vist en Besparelse af firetusind Franks om Aaret. Endvidere har hun en formelig Afsky for al Slags Spil. Det hører til Sjeldenhederne nutildags. Jeg kjender Damer her i Nabolaget, som i Løbet af det sidste Aar have tabt over totusinde Rigsdaler, blot ved at spille Halv-Tolv. Men vi vil nu ikke sætte det saa høit, men kun regne Besparelsen for en Fjerdedel: Femtusind Franks i Spil, firetusind i Klæder og Juveler, tretusind Franks i Mad og Drikke: Summa Summarum, tolvtusinde Franks om Aaret, og det rigeligt.

Harpagon.

Ja, det er ikke saa galt. Men den Regning er mig dog ikke ganske klar.

Frosine.

Om Forladelse, den er jo soleklar! Hun bringer Dem i Medgift en stor Nøisomhed i Mad og Drikke, en stor Tarvelighed i Toilettet og et indgroet Had til alt Spil.

Harpagon.

Vil Du have mig til Bedste? Tror Du, at jeg kan ansætte de Udgifter, hun ikke gjør i Fremtiden, som en Indtægt nu? Jeg kan ikke gvittere for Det, som jeg ikke faar, og jeg maa virkelig have nogen Formne med hende, blot en lille Smule, som jeg kan hæve strax.

Frosine.

Det skal De ogsaa faa! Der har været Tale om nogle Penge, som de have staaende udenlands, og som naturligvis ville blive Deres!

Harpagon.

Ja, det maa jeg nu se at faa nærmere undersøgt. Men, Frosine, der er en anden Ting, som ængster mig. Hun er, som Du veed, meget ung, og unge Folk pleie at holde mest af at omgaas med deres Jævnaldrende. Jeg er bange for, at en Mand af min Alder, ikke vil falde i hendes Smag, og at der, som Følge deraf, skal opstaa visse Uordener i mit Hus, som jeg paa ingen Maade kunde være tjent med.

Frosine.

O, De kjender hende ikke! Det er en vigtig Post, som jeg har glemt at omtale: Hun har formelig Afsky for unge Folk og interesserer sig kun for Oldinger.

Harpagon.

Gjør hun?

Frosine.

Ja, saamænd gjør hun saa. De skulde have hørt hende tale om de Ting! Hun kan ikke udstaa de unge Lapse, men fryder sig derimod, naar hun træffer en gammel Mand, med et majestætisk Skæg. Jo ældre, des bedre, og dersom De vil lyde et godt Raad, saa gjør Dem endelig ikke yngre end De er. Man maa i det Mindste være tredsindstyve Aar for at falde i hendes Smag, og det er ikke mer end fire Maaneder siden, at hun afbrød en Forbindelse, som hun var lige ved at indgaa, blot fordi hun opdagede, at Beileren kun var seksoghalvtredsindstyve Aar og saae, at han ikke tog Briller paa, da han skulde undertegne Kontrakten.

Harpagon.

Blot derfor?

Frosine.

Ja, seksoghalvtredsindstyve Aar ere ikke nok, og hun har en ren Passion for Næser med Briller paa.

Harpagon.

Det er dog mærkeligt.

Frosine.

Ja, hun driver det rigtignok noget vidt. For blot at nævne et Exempel, saa har hun nogle Malerier og Kobberstik i sit Kammer. Men hvad tror De, at disse forestille? Adonis? Cephalus? Prinds Paris? Jo vist. Nei, De vil tvertimod finde lutter ærværdige Portrætter af smukke gamle Mænd, af Saturnus, Kong Priamus, Nestor og den gode Fader Anchises paa hans Søns Skuldre.

Harpagon.

Det er beundringsværdigt, og sandt at sige, overgaar det min Forventning. Men jeg er meget glad over, at hun er saa tilsinds. Hvis jeg havde været et Fruentimmer, havde jeg sandelig heller aldrig kunnet forelske mig i et Flødeskæg.

Frosine.

Nei, det tror jeg nok. Hvad Stads er der ved det Kram? Gud veed, hvor Nogen gider bryde sig om en ung, lapset Courmager. Han skulde saamænd ikke friste min Appetit. Den Suppe er for fersk.

Harpagon.

Ja, jeg begriber det heller ikke, og finder det løierligt, at Damerne som oftest synes saa godt om dem.

Frosine.

Det maa da være de erkednmme Damer! Hvor kan man finde Ungdommen elskværdig? Hvor kan man kalde disse blondhovede Lapse for Mænd? Hvor kan man binde sig til dem?

Harpagon.

Det er just mine Ord! Saadan en Fyr, med en Stemme som et Kyllingenæbs, med et Skæg, der er strammet og pudset, som Murrehaarene paa en Kat, med Blaarparyk, hængende Kjoleskjøder og Guldgaloner for og bag!

Frosine.

Ja, den Slags tager sig rigtignok ikke ud, ved Siden af en Mand som Dem! Det kan man kalde en Figur! Man bliver i godt Humør bare af at se derpaa.

Harpagon.

Finder Du virkelig, at jeg ser godt ud?

Frosine.

Om jeg finder, at De ser godt ud? De burde males, blot for Deres Figurs Skyld. Drei Dem om, jeg be'er. O hvor fortræffeligt! Gjør nogle Skridt, at jeg kan se, hvordan De gaar. Det kalder jeg en Gang, let, fri og utvungen. Den vidner om en god Helbred.

Harpagon.

Ja, Gud ske Lov, jeg kan ikke klage. Det er kun min Hoste, som af og til besværer mig en Smule*). (Han hoster.)

*) Man antager, at Molière indlagde denne Replik, for at give de hyppige Hoste-Anfald, hvoraf han, der selv spillede Harpagons Rolle, næsten altid led, en Slags Berettigelse.

Frosine.

O den har Intet at betyde. Saadan en lille Hoste klæder just godt. Den giver Dem en vis Anstand.

Harpagon.

Men sig mig engang, har Mariane endnu slet ikke set mig? Har hun aldrig lagt Mærke til mig, naar jeg er gaaet forbi hendes Vinduer?

Frosine.

Nei, men vi have talt meget om Dem, og jeg har portrætteret Dem saa godt, at jeg ikke blot har fremhævet Deres Dyder og Fortjenester, men ogsaa den store Fordel, som det vil være for hende, naar hun ægter en Mand som Dem.

Harpagon.

Det var velgjort, og jeg takker Dig derfor.

Frosine.

Men nu har jeg ogsaa en lille Bøn til Dem. Der er en Proces, som jeg er lige ved at tabe, blot af Mangel paa en Smule Penge.

(Harpagon bliver alvorlig.)

De kunde saa let hjælpe mig til at vinde den, hvis De vilde være saa god . . . . De kan ikke forestille Dem, hvor Mariane vil blive glad ved at se Dem!

(Harpagon ser atter fornøiet ud.)

Ja, hun vil rigtignok finde Behag i Dem. Og saa Deres brede, gammeldags Halskrave! Den vil gjøre et ordenligt Indtryk paa hende. Men fremfor Alt vil hun blive indtaget i den Maade, hvorpaa De spænder Deres Knæbenklæder til Vesten. Det vil nok rent forstyrre hendes lille Hjerne, thi hvem i Alverden kan modstaa slige Spænder?

Harpagon.

Det glæder mig inderligt at høre.

Frosine.

Den Proces, jeg talte om, er af allerstørste Vigtighed for mig.

(Harpagon bliver atter alvorlig.)

Hvis jeg taber den, vil det ødelægge mig aldeles, og en lille Hjælp, blot en ganske lille, vilde komme mig saa tilpas . . . De skulde have set hendes Henrykkelse, da jeg talte om Dem! Glæden straalede formelig ud af hendes Øine, og jeg har bragt det saa vidt, at hun ordenlig længes efter at blive gift med Dem.

Harpagon.

Det er sandelig en stor Tjeneste, Du har gjort mig, Frosine, og jeg er Dig høist taksknldig.

Frosine.

Jeg bønfalder Dem om at hjælpe mig lidt. Der behøves ikke saa meget for at bringe mine Sager paafode igjen, og jeg vil være taknemlig derfor, saalænge jeg lever.

Harpagon.

Farvel! Jeg skal have min Post expederet.

Frosine.

Det er mig saa uhyre magtpaaliggende.

Harpagon.

Jeg skal have givet Ordre til, at Vognen bliver istand, saa at I kunne komme afsted til Markedet i rette Tid.

Frosine.

Jeg vilde ikke plage Dem, dersom Nøden ikke tvang mig.

Harpagon.

Jeg skal ogsaa sørge for, at vi komme til at spise til Aften lidt betimeligt, saa at Ingen bliver syg af Maden.

Frosine.

Afslaa endelig ikke min Bøn! De kan ikke tro, med hvilken Fornøielse . . .

Harpagon.

Nu maa jeg gaa. Mau kalder paa mig. Farvel til i Eftermiddag.

Frosine (alene).

Saa gid da Feberen fortære Dig, Dit gjerrige Afskum, til Du engang er færdig til at svede i Helvede! Paa det Stenhjerte er ethvert Angreb spildt! — Men jeg vil dog ikke opgive den Sag, thi selv om Lønnen svigter paa den ene Side, har jeg dog den anden i Baghold og der er den sikker nok.

Tredie Akt.

Første Scene.

Harpagon. Eleante. Elise. Valeer, Dame Claude (med en Kost i Haanden). **Mester Jaques. La Merluche. Brindavoine.**

Harpagon.

Kommer hid, Allesammen, saa at jeg kan uddele mine Befalinger, og give Hver især Besked paa sit Arbeide! Kom kun nærmere, Dame Claude! Det er bedst, at jeg begynder med Dig. Naa, jeg ser, Du har Dit Vaaben i Hænderne. Det er godt. Du skal seie og pudse hele Huset, men pas endelig paa, at Du ikke gnider Møblerne for stærkt, thi det slider paa dem. Desforuden skal Du siden, mens vi spise, varetage Flaskerne, og dersom Noget bliver borte eller gaar itu, saa holder jeg mig til Din Løn og trækker det af paa den.

Mester Jaques (affides).

Et høist politisk Forbehold!

Harpagon (til Dame Claude).

Ja, saa kan Du gjerne gaa!

Anden Scene.

Harpagon. Eleante. Elise. Valeer. Mester Jaques. La Merluche. Brindavoine.

Harpagon.

Nu til Jer To, Brindavoine og La Merluche. Jeg paalægger Jer at skylle Glassene og at skjænke i for Gjæsterne, men kun naar de ere tørstige og ikke som visse slyngelagtige Lakeier, der gjøre sig vigtige med at byde Folk at drikke, naar de mindst tænke derpaa. I skal vente til man beder Jer ad, en eller to Gange, og saa maa I endelig huske at blande Vinen dygtigt med Vand.

Mester Jaques (affides).

Forstaar sig. Ellers gaar den i Hovedet.

La Merluche.

Skal vi tage vore Lærredskitler af?

Harpagon.

Ja, naar Folk begynde at komme, ikke før! Men passer paa, at I ikke fordærve Jeres Tøi, det siger jeg Jer.

Brindavoine.

Men Herren veed nok, at der er en stor Plakat af Lampeolie, foran paa min Kjole.

La Merluche.

Og Herren husker nok ogsaa, at mine Permissioner ere saa hullede bagpaa, at man, med Respekt at sige, kan se mig . . .

Harpagon.

Tys, tys!

(Til La Merluche.)

Du kan godt vende Bagdelen mod Væggen og Forsiden mod Gjæsterne.

(Til Brindavoine, mens han viser ham, hvorledes han skal holde Hatten over Oliepletten.)

Og Du kan holde Hatten saaledes, mens Du varter op.

Tredie Scene.

Harpagon. Cleante. Elise. Valeer. Mester Jaques.

Harpagon (til Elise).

Du skal holde et Øie med, hvad der kommer ud fra Bordet, saa at Intet gaar i Skuddermudder. Det klæder en ung Pige godt at være huslig. Men først skal Du dog lave Dig til at tage godt mod min Kjæreste, der vil gjøre Visit her i Eftermiddag og med hvem Du siden skal kjøre til Markedet. Har Du forstaaet mig?

Elise.

Ja, kjære Fader.

Fjerde Scene.

Harpagon. Cleante. Valeer. Mester Jaques.

Harpagon (til Cleante).

Og Dig, Din lapsede Knægt, hvis smukke Historie fra før af jeg vel faar at tilgive, Dig raader jeg, for Din egen Skyld, at Du ikke vil surmule af hende.

Cleante.

Surmule af hende? Hvor skulde det falde mig ind?

Harpagon.

Det hører da ikke til Sjeldenhederne, at de voxne Børn fætte sig paa Bagbenene, naar Faderen tænker paa at gifte sig igjen og se surt til Den, som de skulle kalde Stifmoder. Men det vil jeg nu sige Dig, at dersom Du ikke er elskværdig mod denne unge Dame og tager godt imod hende, saa har jeg heller ikke isinde at glemme Dine sidste Optøier.

Cleante.

Det vilde være en stor Løgn, hvis jeg fortalte Dem, at jeg glædede mig over at faa denne Dame til Stifmoder. Men hvad det angaar at modtage hende godt og være venlig mod hende, skal jeg tilvisse adlyde Dem til Punkt og Prikke.

Harpagon.

Det vil jeg ogsaa raade Dig.

Cleante.

De skal ikke faa mindste Grund til at beklage Dem i saa Henseende.

Harpagon.

Det er bedst for Dig selv.

Femte Scene.

Harpagon. Valeer. Mester Jaques.

Harpagon.

Nu maa Du hjælpe mig, Valeer! Se saa, Mester Jaques, jeg har gjemt Dig tilsidst.

Mester Jaques.

Er det med Kudsken eller Kokken, at Herren vil tale? Herren veed at begge Embeder ere forenede i min Person.

Harpagon.

Det er baade med Kudsken og Kokken.

Mester Jaques.

Men med hvem af dem først?

Harpagon.

Med Kokken.

Mester Jaques.

Behag at vente et Øieblik!

(Han tager sin Kndske-Kavai af og bliver staaende i sin Kjøkkendragt.)

Harpagon.

Hvad Fanden skal de Ceremonier til?

Mester Jaques.

Kokken er parat, om Herren nu vil sige Besked.

Harpagon.

Jeg er nødt til at gjøre et Selskab i Aften.

Mester Jaques (affides).

Saa staar Verden vist ikke længe.

Harpagon.

Kan Du saa lave os nogen rigtig god Mad?

Mester Jaques.

Det kan jeg nok, naar De giver mig rigtig gode Penge at lave af.

Harpagon.

For Djævelen! Penge! Altid Penge! Det er det staaende Ord: Penge, Penge, mange Penge! Det er Omqvædet, fra Morgen til Aften: Penge! Det Vaaben er stedse ved Haanden! Penge, Penge, altid Penge!

Valeer.

Jeg har aldrig hørt noget mere uforskammet! Hvad Kunst er der i at lave god Mad med mange Penge! Det maa da enhver Dosmer forstaa! Nei, at lave god Mad med saa Penge. Det er Kunsten. Dermed skal en Kok bevise, hvad han duer til.

Mester Jaques.

God Mad og saa Penge!

Valeer.

Ja.

Mester Jaques.

Det er vist bedst, Hr. Intendant, at De selv lærer mig den Kunst! De kan jo tage min Plads i Kjøkkenet, da De jo alligevel skal være baade Potte og Pande her i Huset.

Harpagon.

Ti med det Vrøvl, og sig mig hvad vi behøve til Aftensbordet?

Mester Jaques.

Der staar Hr. Intendanten! Han kan skaffe Dem god Mad med faa Penge!

Harpagon.

Visvas! Du skal svare mig ordenlig.

Mester Jaques.

Hvor mange Personer bliver der tilbords?

Harpagon.

Otte eller ti. Men det er ikke værdt at belave sig paa mere end otte. Hvor der er Mad til otte Personer, er der ogsaa Mad til ti.

Valeer.

Det falder af sig selv.

Mester Jaques.

Saa maa vi have fire Hovedretter og sem Biretter: Suppe, Ragont*) . . .

Harpagon.

For Djævelen! Det bliver jo til at beværte hele Byen med!

Mester Jaques (vedbliver).

Steg . . .

Harpagon.
(holder Mester Jaques for Munden).

O Skurk, som æder mig ud af Huset!

Mester Jaques.

Mellemretter . . .

Harpagon
(som endnu holder ham for Munden).

Hvad? Mere endnu?

Valeer (til Mester Jaques).

Vil Du tage Livet af Folk med al den Mad? Skal Herren stoppe sine Gjæster som Kalkuner til de revne? Læs Du bare nogle Sundheds Regler, og spørg Lægerne, om Noget er saa skadeligt som at spise formeget.

Harpagon (til Mester Jaques).

Ja, han har Ret!

---

*) Man maa erindre, at paa Molières Tid spillede Aftensmaaltidet akkurat den samme Rolle som det sildige Middagsmaaltid nutildags.

Valeer.

Ingen Røverkule i Verden er saa farlig som et overfyldt Bord. Det skulde Du og Dine Lige huske paa, Mester Jaques, og lære, at jo større Tarvelighed der herskер ved Bordet, des større Venskab viser man mod sine Gjæster. „Man bør spise for at leve, ikke leve for at spise"*), har en af Oldtidens Vise sagt.

Harpagon.

O hvor det er ndmærket sagt! Lad mig kysse Dig for det Ord. Det er den skjønneste Sætning, jeg har hørt i mit Liv: Man bør leve for at spise, ikke spise for at le.... Nei, det er galt . . . Hvordan var det, Du sagde?

Valeer.

Man bør spise for at leve, ikke leve for at spise.

Harpagon.

Ja, saadan er det.

(Til Mester Jaques.)

Der kan Dn høre!

(Til Valeer.)

Hvem er den store Mand, som har sagt det?

Valeer.

Jeg husker ikke mere, hvad han heder.

Harpagon.

Glem endelig ikke at skrive de Ord op til mig! Jeg vil lade dem sætte med forgyldte Bogstaver over Salskaminen.

Valeer.

Det skal jeg nok. Og hvad Deres Gjæstebud angaar, kan De være ganske rolig. Hvis De vil overlade det til mig, saa skal jeg nok ordne det Hele, saa De bliver fornøiet.

Harpagon.

Ja, gjør det!

Mester Jaques.

Desbedre! Saa slipper jeg for al Uleilighed.

Harpagon.

Det er bedst at vælge Noget, som ikke frister Appetiten for

---

*) „Ede ut vivas, ne vivas ut edas", et romersk Mundheld, som dog oftere udtrykkes blot med Forbogstaverne E. V. V. N. V. V. E.

stærkt, Noget, som man strax bliver mæt af, f. Ex.: En fed Bedekjøds-Ragout med Roer, en solid Postei, med stuvede Kastanier. Det lægger en ordenlig Bund.

Valeer.

Stol De paa mig.

Harpagon (til Mester Jaques).

Saa skulde vi ogsaa have Kareten pudset, Mester Jaques.

Mester Jaques.

Vent lidt, Herre! Det angaar Kudsken.

(Mester Jaques trækker atter sin Kudske-Kavai paa.)

Herren siger . . .

Harpagon.

At Kareten skal pudses og Hestene være parate, for at kjøre til Markedet.

Mester Jaques.

Hestene, Herre! Deres Heste? Nei, det maa De ikke forlange. De arme Bæster ere lovlig undskyldte. Jeg kan ikke sige, at de Stakler ligge ned af Mathed, for de have ikke nogen Strøelse at ligge paa, men jeg veed, at Herren sætter dem paa slige Fastekure, saa de ere ligere Skygger af Heste, Hestegjengangere, Hesteskeletter, end rigtige Heste.

Harpagon.

Den Sygdom har nok ikke stort at betyde! De have jo ikke Noget at bestille.

Mester Jaques.

Kan man da leve af Luft, fordi man ikke bestiller Noget? De stakkels Dyr stod sig jo langt bedre ved at arbeide dygtigt, og saa faa ordenligt Foder. Det skærer mig i Hjertet, naar jeg ser dem saa udtærede, thi jeg elsker mine Heste inderligt, og naar de lide Nød, saa er det, som om jeg selv led Nød. Jeg har mangen Gang taget min egen Mundbid ud af Munden for at give den til dem, og jeg begriber ikke, at man kan være saa haardhjertet, at man ingen Medlidenhed har med sin Næste.

Harpagon.

Det er da ikke noget strengt Arbeide, at kjøre Vognen herfra hen paa Markedet.

Mester Jaques.

Strengt eller ikke strengt; jeg har ikke Hjerte til at kjøre dem. Det vilde være en Samvittigheds-Sag blot at røre dem med Pidsken, i den Tilstand, hvori de er. Hvor skulde de kunne trække en Karet? De arme Dyr kan jo knap slæbe dem selv.

Valeer.

Hvis Herren synes, vil jeg faa vor Nabo, Pikard, til at kjøre dem. Vi kunne heller ikke saa godt undvære Mester Jaques herhjemme til at lave Maden.

Mester Jaques.

For mig gjerne! Naar galt skal være, maa de heller dø under en Andens Haand end under min!

Valeer.

Jeg tror sandelig, at Mester Jaques giver sig af med at ræsonnere!

Mester Jaques.

Og jeg tror sandelig, at Hr. Intendanten giver sig af med at være vigtig.

Harpagon.

Tys!

Mester Jaques.

Herre, jeg kan ikke udstaa Smigrere! Jeg har godt lagt Mærke til, hvordan Hr. Intendanten, med hans evindelige Passen paa Brød, Vin, Brænde, Salt og Lys, ene og alene vil gjøre sig lækker for Dem og gaa Dem under Dinene. Jeg er færdig at ærgre mig sort derover, og saa gjør det mig tillige bitterlig ondt, at jeg daglig maa høre paa, hvad Folk sige om Herren. Thi naar Alt kommer til Alt, saa er jeg Herren inderlig hengiven, og naar jeg undtager mine Heste, saa veed jeg Ingen, jeg holder saa meget af.

Harpagon.

Mester Jaques kunde altsaa fortælle mig, hvad Folk sige om mig?

Mester Jaques.

Ja, det kunde jeg nok, naar jeg bare vidste, at Herren ikke blev vred derfor.

Harpagon.

Nei, paa ingen Maade.

Mester Jaques.

Jeg er dog bange for, at Galden vil løbe over.

Harpagon.

Nei, det vil tvertimod more mig, at høre paa, hvad Folk kunne have at sige.

Mester Jaques.

Ja, naar Herren endelig forlanger det, saa vil jeg rentud sige, at man overalt gjør Nar af Dem, og at vi Andre daglig for Deres Skyld maa døie de tusinde Stikpiller. Paalangs og

paatvers, forlængs og baglængs, lader man Dem holde for, og morer sig med at opdigte Historier om Deres Karrighed. En siger, at De lader trykke aparte Almanakker, hvori Fastetider og Bodsaftener ere dobbelt ansatte, for paa den Maade at spare Maden til Deres Husstand, der maa holde dobbelt Faste. En Anden fortæller, at De ved Nytaarstid og ved Skiftetid altid passer paa at komme i Klammeri med Deres Tjenestefolk, for derved at faa Paaskud til at spare Drikkepenge og Douceurer. En kommer med en Historie om, at De engang har ladet en af Deres Naboers Katte stævne, fordi den havde stjaalet et Lammelaar fra Dem, og en Anden, at man har overrasket Dem i selv at stjæle Havre fra Deres egne Heste, og at den Kudsk, De havde før mig, gav Dem et dygtigt Livfuld Hug, uden at De turde knyt*). Ja, naar jeg skal tale rent ud af Posen, saa maa jeg sige, at man hverken kan gaa tilhøire eller tilvenstre, uden at høre, hvordan De bliver rakket ned paa alle mulige Maader. De er til Spot og Latter for Alverden. Gniepind, Per Nittengryn, Optrækker, Aagerkarl: det er de Hædersnavne, hvormed man titulerer Dem.

Harpagon
(idet han giver Mester Jaques Stokkeprygl).

Du er et Fæ, en Skjelm, en Skurk, en Uforskammet!

Mester Jaques.

Tænkte jeg det ikke nok? De vilde ikke tro mig? Jeg sagde Dem det jo forud, at De blev rasende, naar De fik alt Det at høre!

Harpagon.

Jeg skal lære Dig at tale, Du!

Sjette Scene.

Valeer. Mester Jaques.

Valeer (ler).

Man faar kun daarlig Tak for sin Oprigtighed, Mester Jaques!

Mester Jaques.

Hvad rager det Dem, Hr. Vigtigmager? Le De af Deres egne Stokkeprygl, naar De faar dem, og lad mine være i Fred!

---

*) Det er om Cardinal Angelotto, at der, til Bevis for bemældte geistlige Herres store Gjerrighed, fortælles, at han om Natten gik ned for at stjæle Havre fra sine egne Heste, ved hvilken Leilighed Staldkarlen regalerede ham med en dygtig Dragt Prygl.

Histoire générale des Cardinaux, par Aubery, 1642.

Valeer.

Bliv endelig ikke vred, kjære Hr. Mester Jaques!

Mester Jaques (afsides).

Han giver gode Ord! Jeg vil gjøre mig rask paa det, og hvis Fyren er saa taabelig, at han la'er sig skræmme af mig, saa vil jeg give ham en lille Lusing.

(Høit.)

Veed den lattermilde Herre vel, at jeg ingen Spas forstaar? Prøv De kun paa at drille mig! Jeg skal nok sørge for, at Piben faar en anden Lyd.

(Mester Jaques støder Valeer hen mod Theatrets Baggrund.)

Valeer.

Saa sagte!

Mester Jaques.

Saa sagte? Jo vist! Det har jeg ingen Lyst til, jeg.

Valeer.

Jeg be'er.

Mester Jaques.

De er en uforskammet Knægt!

Valeer.

Hr. Mester Jaques!

Mester Jaques.

Her gjælder ingen: Hr. Mester Jaques! Kunde jeg bare faa fat paa en Stok, saa skulde jeg lære Dem at agere vigtig.

Valeer.

Hvorledes? En Stok?

(Valeer støder til Mester Jaques og driver ham til Siden.)

Mester Jaques (svagfærdig).

Det var ikke saadan ment.

Valeer.

Veed Din indbildske Køter, at jeg nok selv er Mand for at prygle Dig af?

Mester Jaques.

Det tvivler jeg slet ikke om.

Valeer.

Har Du glemt, at Du kun er en Slyngel af en Kok?

Mester Jaques.

Nei, det veed jeg meget godt.

Valeer.

Du kjender mig nok ikke!

Mester Jaques.

Om Forladelse!

Valeer.

Du vil prygle mig, siger Du?

Mester Jaques.

Det var blot for Spøg.

Valeer.

Men den Slags Spøg hover mig ikke,
(Idet han prygler Mester Jaques.)
og saadan gaar det de daarlige Spøgefugle!

Mester Jaques (alene).

Fanden tage Oprigtigheden! Det er et daarligt Haandværk! Jeg vil ikke have Noget at skaffe dermed .... Lad saa være med min Husbond! Han har dog en Slags Ret til at slaa mig! Men denne Hr. Intendant! Jeg skal have mig hævnet paa ham, før Sol gaar ned.

Syvende Scene.

Mariane. Frosine. Mester Jaques.

Frosine.

Veed Du om Herren er hjemme, Mester Jaques?

Mester Jaques.

Jo, han er hjemme, det maa jeg bekjende.

Frosine.

Vil Du da sige ham, at vi ere her.

Ottende Scene.

Mariane. Frosine.

Mariane.

O Frosine, hvor jeg er beklemt om Hjertet! Naar Du vidste, hvor jeg ængster mig for dette Møde!

Frosine.

Hvorfor? Hvad Grund til Angst kan der være?

Mariane.

O Frosine, hvor kan Du spørge saa? Kan Du da ikke begribe, at jeg maa føle mig som den Dødsdømte, der føres til Retterstedet?

Frosine.

Jo, jeg begriber saa omtrent, at Hr. Harpagons Omfavnelse just ikke kan være den behageligste Dødsmaade, og jeg har ogsaa saa smaat mærket, at den unge, smukke Herre, De har fortalt mig om, er begyndt at spøge lidt i Deres Hjerne.

Mariane.

Det negter jeg slet ikke. Hans mange, ærbødige Besøg have ikke været ganske spildte, det maa jeg tilstaa.

Frosine.

Men har De faaet at vide, hvem han er?

Mariane.

Nei, men jeg veed, at han forstaar at gjøre sig elsket, og hvis det stod til mig, da vilde jeg foretrække ham for enhver Anden. Han har ingen ringe Del i den Rædsel, hvormed jeg tænker paa at ægte denne Hr. Harpagon, som I ville give mig til Mand.

Frosine.

Disse unge, smukke Herrer ere tilvisse høist behagelige og de forstaa den Kunst at snakke for Deres Ønske. Men uheldigvis ere de Fleste af dem saa fattige som Kirkerotter. De er langt bedre tjent med at faa en gammel rig Mand, selv om denne — hvad jeg forresten godt veed — ikke falder i Deres Smag, men snarere er Dem modbydelig. Der er en Del Ulemper ved at gifte sig med en Olding, men Herregud, det er da af de forbigaaende Ting. Tro mig, det vil ikke vare længe, førend hans Død giver Dem Frihed til at gjøre et mere behageligt Valg, med fuld Erstatning for det Offer, De nu bringer.

Mariane.

Ak, kjære Frosine, det er jo en oprørende Tanke, at vor Lykke skulde vente paa en Andens Død! Desuden er det jo ikke sagt, at Døden retter sig efter vore Planer.

Frosine.

Det er vel Deres Spøg? De gifter Dem naturligvis kun paa den Betingelse, at De snart bliver Enke. Det burde sættes i Kontrakten, og hvis han ikke, inden tre Maaneder, lægger sig til at dø, saa er det høist impertinent af ham. Men der kommer han i egen Person.

Mariane.

O Himmel, hvilket Udyr!

Niende Scene.

Harpagon. Mariane. Frosine.

Harpagon (til Mariane).

Tag mig det ikke ilde op, min Smukke, at jeg kommer til Dem med Briller paa. Jeg veed, at Deres Yndigheder falde tilstrækkeligt i Øinene af sig selv, og at der ikke behøves Briller for at opdage dem. Men det er med Briller, at man observerer Stjernerne, og jeg tør paastaa, at De er en Stjerne, ja, en Stjerne af første Rang, den allerskjønneste Stjerne i Stjernernes Land.

(Afsides, til Frosine.)

Frosine, hun svarer mig jo ikke et Ord, og det lader ikke til, at hun er synderlig glad over at se mig.

Frosine.

Det er af lutter Overraskelse. Desuden veed De jo nok, hvorledes de unge Piger have det. De genere sig altid i Begyndelsen for at ytre deres Følelser.

Harpagon (til Frosine).

Du har Ret!

(Til Mariane.)

Der kommer min Datter, for at hilse paa Dem, min Deilige.

Tiende Scene.

Harpagon. Eliſe. Mariane. Froſine.

Mariane (hilſer paa Eliſe).

Tilgiv, at jeg først saa sent opfylder en Skyldighed, Frøken . . .

Eliſe (hilſer paa Mariane).

De har forekommet mig i hvad jeg alt burde have gjort, Frøken.

Harpagon (til Mariane).

Hun er stor og lang, som De ser. Ukrud skyder altid hurtigt i Veiret.

Mariane (sagte til Froſine).

O hvilken ubehagelig Mand!

Harpagon (sagte til Froſine).

Hvad siger den smukke Dame?

Froſine (sagte til Harpagon).

At hun er aldeles indtagen i Dem.

Harpagon (til Mariane).

Alt for stor en Ære for mig, min yndige Glut.

Mariane (afsides).

O hvilket Udyr!

Harpagon (til Mariane).

Jeg er Dem inderlig taknemlig for Deres Følelser!

Mariane (afsides).

Det er ikke til at udholde.

Ellevte Scene.

Harpagon. Mariane. Eliſe. Cleante. Valeer. Froſine. Brindavoine.

Harpagon.

Naa, der kommer min Søn for at gjøre Dem sin Opvartning.

Mariane (sagte til Froſine).

O Himmel, Froſine, det er ham! Det er den unge Mand, jeg har talt om.

Frosine (sagte til Mariane).

Hvilket besynderligt Sammentræf!

Harpagon (til Mariane).

Jeg ser det undrer Dem, at jeg har saa store Børn. Men jeg bliver dem snart qvit, begge To.

Cleante (til Mariane).

Med Deres Tilladelse, Frøken, maa jeg tilstaa, at jeg mindst af Alt ventede at træffe Dem her, og at Intet nogensinde har overrasket mig i den Grad, som den Plan min Fader nys har meddelt mig.

Mariane.

Ogsaa for mig er det et uforudset Møde, der vist ikke har overrasket mig mindre end Dem, og som jeg, mindst af Alt, var forberedt paa.

Cleante.

Min Fader kunde tilvisse ikke træffe et skjønnere Valg, og den Ære at se Dem fryder mit Hjerte. Men just derfor kan jeg paa ingen Maade forsone mig med Tanken om, at De skal blive min Stifmoder. At lykønske Dem dertil, staar mig stærkt imod og jeg haaber aldrig at komme til at kalde Dem med det Navn. Denne Ytring kunde synes uhøflig, men jeg er alligevel overbevist om, at De vil opfatte den rigtigt, og begribe, at jeg ikke uden Gysen kan tænke paa et Ægteskab, der vilde krænke mig i mine helligste Interesser. Ikke sandt, De misforstaar mig ikke, naar jeg, med min Faders Tilladelse, siger Dem, at hvis det afhang af mig, da skulde det aldrig ske?

Harpagon.

Det er da den mest uforskammede Gratulation, jeg nogensinde har hørt. Et nydeligt Skriftemaal at gjøre hende!

Mariane.

Jeg kan kun svare, at der er en stor Overensstemmelse i vore Følelser. Som De ingen Lyst har til at faa mig til Stifmor, saaledes vil jeg ogsaa høist ngjerne have Dem til Stifsøn. Tro endelig ikke, at jeg ønsker at paaføre Dem den Kummer. Det vilde smerte mig at gjøre Dem imod, og jeg giver Dem mit Ord paa, at jeg aldrig med min gode Villie vil samtykke i et Giftermaal, som bedrøver Dem.

Harpagon.

Hun har Ret. En saadan Lykønskning fortjener et saadant Svar. (Til Mariane.)

Jeg beder Dem tusinde Gange om Forladelse for min Søns Uforskammenhed. Han er en ung Taabenakke, som endnu ikke har lært at veie sine Ord.

Mariane.

Hans Ord have aldeles ikke stødt mig. Jeg er ham tvertimod taknemlig for hans Oprigtighed, og kan godt lide, at han har sagt sin Mening ligefrem. Jeg vilde agte ham mindre, hvis han havde udtrykt sig anderledes.

Harpagon (til Mariane).

De er altfor god, at De endogsaa undskylder ham! Han vil nok med Tiden blive fornuftigere og komme til at se Dem i et andet Lys.

Cleante.

Nei, aldrig i mit Liv. Derom maa Frøkenen være fuldt forvisset.

Harpagon.

Det gaar dog næsten lidt vel vidt! At fremture i den Tone!

Cleante (til Harpagon).

Skal jeg da sige Andet end hvad jeg mener?

Harpagon.

Hvad? Har vi nu ikke snart faaet nok af den Tønde?

Cleante (til Harpagon).

Siden De ønsker, at jeg skal tage det paa en anden Maade,

(Til Mariane.)

saa tillad mig, min Frøken, at jeg for et Øieblik sætter mig i min Faders Sted, og at jeg, paa hans Vegne, siger Dem, at De er det Yndigste, jeg nogensinde har set. Den Lykke, at behage Dem, overgaar al anden Lykke i Verden, og ingen Konges Lod kan lignes med den at være Deres Gemal. Ja, Frøken, et Gjestermaal med Dem er for mig mere end Alverdens Glands og Herlighed. Det er Maalet for al min Ærgjerrighed. For at erobre Dem er jeg istand til Alt, og de mægtigste Hindringer . . . .

Harpagon.

Saa sagte, min Søn, saa sagte, om jeg maa bede!

Cleante (til Harpagon).

Det er jo blot en Kompliment, som jeg paa Deres Vegne henvender til Frøkenen.

Harpagon.

Jeg har da, Gud ske Lov, selv en Tunge at tale med, og behøver ingen Prokurator. Lad os saa faa Stole og sætte os ned.

Frosine.

Var det ikke bedre, om vi strax kjørte til Markedet? Saa har vi, efter Hjemkomsten, hele Aftenen for os til at samtale?

Harpagon (til Brindavoine).

Siig da, at man strax skal spænde for.

Tolvte Scene.

Harpagon. Mariane. Elise. Cleante. Valeer. Frosine.

Harpagon (til Mariane).

De maa endelig undskylde, at jeg ikke har tænkt paa at byde Dem en lille Forfriskning, førend De tager afsted.

Cleante (til Harpagon).

Det har jeg sørget for. Paa Deres Regning, kjære Fader, har jeg ladet hente nogle Glas syltet Ingefær, Konfiturer, Bagværk og Appelsiner.

Harpagon (sagte til Valeer).

Valeer!

Valeer (til Harpagon).

Han maa være gaaet fra Forstanden.

Cleante (til Harpagon).

Synes De, at det er for lidt? Frøkenen vil nok undskylde det og være saa god at tage tiltakke!

Mariane.

Det behøvedes jo slet ikke.

Cleante (til Mariane).

Har De nogensinde set en saa funklende Diamant, som den min Fader har der paa sin Finger?

Mariane.

Den glimrer tilvisse meget stærkt.

Cleante

(tager Diamantringen af Harpagons Finger og rækker den til Mariane).

Vil De ikke bese den lidt nærmere?

Mariane.

Den er tilvisse overmaade smuk og straaler med en vidunderlig Glands.

Cleante
(stiller sig foran Mariane, der vil give Ringen tilbage).

Paa ingen Maade, Frøken! Den er i alt for smukke Hænder! Det er en lille Foræring, som min Fader giver Dem.

Harpagon.

Jeg?

Cleante (til Harpagon).

Ikke sandt? De beder Frøkenen om at glæde Dem med at beholde den?

Harpagon (sagte til Cleante).

Hvordan?

Cleante (til Mariane).

Det falder jo af sig selv. De maa endelig, for hans Skyld, modtage den.

Mariane.

Nei, det kan jeg ikke.

Cleante.

O, det er Deres Spøg. Han vil paa ingen Maade tage den tilbage.

Harpagon (afsides).

Det er til at blive rasende over!

Mariane.

Det vilde være . . . .

Cleante
(der bestandig hindrer Mariane i at give Ringen tilbage).

Det vilde krænke ham altfor dybt.

Mariane.

Jeg be'er.

Cleante.

Det gaar virkelig ikke an.

Harpagon (afsides).

For Fanden . . . .

Cleante (til Mariane).

Kan De ikke se, hvor Deres Afslag bedrøver ham?

Harpagon (sagte til Cleante).

O Skurk!

Cleante (til Mariane).

De gjør ham rent fortvivlet.

Harpagon
(sagte til Cleante, idet han truer ham).

Du tager Livet af mig!

Cleante (til Harpagon).

Det er sandelig ikke min Skyld, kjære Fader! Jeg har gjort Alt, hvad jeg formaar, for at bevæge hende til at beholde den, men hun vil ikke.

Harpagon
(sagte til Cleante, som han hele Tiden truer).

Din Slyngel!

Cleante (til Mariane).

Det er for Deres Skyld, Frøken, at jeg faar Skjænd.

Harpagon
(sagte til Cleante, med samme Gestus).

Dit Affkum!

Cleante (til Mariane).

Han tager sig det saa nær, at han bliver syg! Jeg beder Dem indstændig, Frøken, om at føie ham heri.

Frosine (til Mariane).

Det er jo ikke værdt at gjøre saa mange Omstændigheder. Behold De bare Ringen, naar det fornøier Herren.

Mariane (til Harpagon).

For ikke at gjøre Dem imod, vil jeg foreløbig beholde den, og afvente en anden Leilighed til at give den tilbage.

Trettende Scene.

Harpagon. Mariane. Elise. Cleante. Valeer. Frosine. Brindavoine.

Brindavoine.

Der er en Mand derude, som vil tale med Herren.

Harpagon.

Jeg kan ikke nu. Han maa komme igjen en anden Gang.

Brindavoine.

Han siger, at han har nogle Penge til Herren.

Harpagon (til Mariane).

Jeg beder Dem have mig undskyldt. Jeg kommer strax tilbage.

Fjortende Scene.

Harpagon. Mariane. Elise. Cleante. Valeer. Frosine. La Merluche.

La Merluche

(der kommer løbende i fuld Fart, støder til Harpagon, som falder omkuld).

Herre!

Harpagon.

Du myrder mig, Din Skurk!

Cleante (hjælper Harpagon op).

Hvor gaar det, kjære Fader? De er dog ikke kommen til Skade?

Harpagon.

Den Skjelm har vist ladt sig bestikke af mine Kreditorer, for at knække Halsen paa mig.

Valeer (til Harpagon).

Det har Intet at betyde.

La Merluche (til Harpagon).

Jeg beder Herren tusinde Gange om Forladelse. Det var i den allerbedste Mening, at jeg skyndte mig.

Harpagon.

Hvad har Du at bestille her, Din Bøddel?

La Merluche.

Jeg skulde sige Herren, at begge Hestene ere uden Sko.

Harpagon.

Saa maa de i største Hast hen til Hovsmeden.

Cleante.

Og mens de blive skoede, vil jeg i Deres Sted, kjære Fader, gjøre Honnørs i Huset, og føre Frøkenen ned i Haven, hvor jeg har ladt Forfriskningerne servere.

Femtende Scene.

Harpagon. Valeer.

Harpagon.

Valeer, hav lidt Tilsyn med disse Ting, og sørg for at redde saa meget som muligt deraf, saa at det siden kan blive sendt tilbage til Konditoren.

Valeer.

Vær ganske rolig. Jeg skal nok sørge derfor.

Harpagon.

O skjændige Søn! mon Du i Bund og Grund vil ødelægge mig?

Fjerde Akt.

Første Scene.

Cleante. Mariane. Elise. Frosine.

Cleante.

Lad os gaa ind igjen. Her er Ingen at genere sig for, og vi kunne ganske frit tale sammen.

Elise (til Mariane).

Min Broder har betroet mig, hvor høit han elsker Dem. Jeg veed hvilken dyb Hjertesorg den Slags Modgang kan foraarsage, og jeg forsikrer Dem om, at det er med den inderligste Deltagelse jeg interesserer mig for Deres Sag.

Mariane (til Elise).

Det er ingen ringe Trøst, at De viser mig Deres Deltagelse, og jeg beder Dem inderligt om fremdeles at skjænke mig dette ædelmodige Venskab, der nu lindrer min grusomme Skjæbne

Frosine.

Det er da ogsaa fatalt, at jeg ikke i rette Tid har faaet Underretning om, hvorledes Tingene forholdt sig. Saa var det

aldrig kommen saa vidt, og jeg skulde nok have forpurret al Grund til Sorg og Angst.

Cleante.

Ja, hvad skal jeg sige? Det maa være min onde Skjæbne, der har spillet mig dette Puds! Men, skjønne Mariane, hvortil bestemmer De Dem?

Mariane.

Ak, hvad kan jeg bestemme mig til? Hvor kan jeg, i min afhængige Stilling, drive det videre end til at gjøre Ønsker for Deres Lykke?

Cleante.

Er det al den Støtte, jeg finder hos Dem? Har De ingen opofrende Medynk, ingen hjælpsom Godhed, ingen virksom Kjærlighed til at fremme Ønsket med?

Mariane.

Hvad skal jeg svare Dem? Sæt Dem i mit Sted, og se selv, hvad der er at gjøre. Raad mig! Befal over mig! Jeg overlader det ganske til Dem. Jeg tror, at De er altfor brav, altfor fornuftig til at fordre Andet af mig, end hvad der kan bestaa med Ærens og Anstandens hellige Love.

Cleante.

Ak, hvortil henviser De mig? En streng Æres, en pinlig Anstands ofte bizarre Love? Skal det være al den Trøst, jeg faar?

Mariane.

Men hvad vil De egentlig, at jeg skal gjøre? Om jeg end kunde glemme de mange, mange Hensyn, en Qvinde har at tage, maa jeg dog huske, hvad jeg skylder min Moder. Hun har opdraget mig med overordenlig Ømhed, og jeg kan aldrig beslutte mig til at gjøre hende imod. Se at bearbeide hende! Gjør Dem Umage for at vinde hende. Jeg giver Dem Lov til at sige og gjøre Alt hvad De vil, og naar det saa blot kommer an paa at erklære mig til Gunst for Dem, vil jeg med Glæde selv tilstaa for hende de Følelser, som jeg nærer for Dem.

Cleante.

Frosine, min kjære Frosine, vil Du ikke hjælpe os?

Frosine.

Er det at spørge om? Jeg vil min Tro heller end gjerne. Jeg er ikke haardhjertet af Naturen. Det veed De nok. Langt fra at være skabt af Sten, er jeg tvertimod aldrig gladere end naar jeg kan hjælpe dem, der elske hinanden i Dygt og Ære. Men hvad er der egentlig at gjøre ved denne Sag?

Cleante.

Tænk derover, jeg beder Dig.

Mariane.

Lad os høre Din Mening.

Elise.

Find paa Et eller Andet, der kan hæve det Parti, Du selv har stiftet.

Frosine.

Dette er et vanskeligt Tilfælde.

(Til Mariane.)

Hvad Deres Moder angaar, tror jeg nok, at hun vil være fornuftig, og at hun, naar hun hører Sammenhængen, vil kunne bestemme sig til at skjænke Sønnen den Gave, som hun havde tiltænkt Faderen.

(Til Cleante.)

Vanskeligheden ligger i, at Deres Fader nu engang er Deres Fader.

Cleante.

Ja, det er vist.

Frosine (til Cleante).

Dersom hun glatvæk giver ham en Kurv, vil han blive rasende og aldrig samtykke i, at De ægter hende.

(Til Mariane.)

Hvis det skulde lykkes, maatte det være ham, der selv traadte tilbage. Man maatte paa en eller anden Maade faa ham til at fatte Lede for Dem.

Cleante.

Du har Ret.

Frosine.

Ja vist har jeg Ret. Det veed jeg nok. Det er det, der skulde gjøres, men Pokker veed, hvordan man skal faa det gjort. Vent lidt! Der falder mig Noget ind. Dersom man kunde opdrive en midaldrende Person, hvis Talenter gik i samme Retning som mine og der kunde paatage sig at spille en Dame af Stand! Hvis vi saa i Hast kunde udruste hende med et helt Tros af Tjenere, forsyne hende med en rigtig klingende Marquise- eller Vikomtesse-Titel, og lade hende komme fra Normandiet eller Bretagne: saa kunde jeg nok faa Hr. Harpagon til at antage hende for en rig Dame, der, foruden sine Godser, eier en Kapital af mindst 100,000 Daler i rede Penge, og som dertil er saa rasende forelsket i ham, saa forhippet paa at gifte sig med ham, at hun ved Ægteskabs-Kontrakten vil skjænke ham

Alt, hvad hun eier. Jeg tvivler ikke paa, at han vil spidse Øren ved det Forslag,

(Til Mariane.)

thi vel holder han meget af Dem, men han holder dog endnu mere af Penge, og naar han først, med den Lokkemad for Øie, har givet Dem en god Dag, saa ligger der just ikke stor Magt paa, om han siden kommer under Veir med, hvorledes det har sig med Marquisens Godser.

Cleante.

Alt Det er meget vel udtænkt.

Frosine.

Lad mig blot raade! Jeg husker just paa en Person, der er som skabt til den Rolle.

Cleante (til Frosine).

Vær forsikret om min Erkjendtlighed, Frosine, hvis Du kan hjælpe os ud af denne Klemme.

(Til Mariane.)

Men lad os dog først og fremst se at vinde Deres Moder. Det er altid et meget vigtigt Skridt til at bryde dette Giftermaal. Spar ingen Anstrængelse! Benyt den Ret, som hendes Ømhed giver Dem. Udfold al den veltalende Ynde, al den henrivende Fortryllelse, som Himlen har lagt i Deres Blik og paa Deres Læber! Glem ingen af de ømme Ord, de søde Bønner, de rørende Kjærtegn, som jeg er overbevist om, at Ingen kan modstaa.

Mariane.

Jeg skal gjøre mit Bedste og ikke glemme Noget.

Anden Scene.

Harpagon. Cleante. Mariane. Elise. Frosine.

Harpagon

(afsides, uden at bemærkes af de Andre).

Hvad ser jeg? Min Søn kysser sin tilkommende Stifmor nok saa galant paa Haanden*), og det lader ikke til, at hans

*) Man erindre Forskjellen mellem et Haandkys i Danmark og i Frankrig. Hos os er det enten et Tegn paa Ærbødighed og Høiagtelse, eller blot en Formalitetssag, i Frankrig er det, efter Omstændighederne enten det samme som en Kjærligheds-Erklæring eller ogsaa Tegn paa et utilladeligt Forhold.

tilkommende Stifmor har Noget derimod. Mon der ikke stikker Noget under?

Eliſe.

Der kommer Fader.

Harpagon.

Vognen er parat. I kunne tage afſted, saa ſnart I ville

Cleante.

Da De ikke tager med, kjære Fader, vil De maaſke tillade, at jeg i Deres Sted ledſager Damerne?

Harpagon.

Nei, de kunne meget godt kjøre alene. Bliv her, jeg har Noget at tale med Dig om.

Tredie Scene.

Harpagon. Cleante.

Harpagon.

Naa, lad mig saa engang høre hvad Du, rent uden Hensyn paa Stifmoder-Forholdet, synes om denne unge Dame.

Cleante.

Hvad jeg synes om hende?

Harpagon.

Ja, om hendes Væsen, Figur, Skjønhed og Forstand.

Cleante.

Aa . . . saa la la.

Harpagon.

Hvorledes?

Cleante.

Naar jeg skal sige min Hjertensmening, saa havde jeg tilvisse ventet noget mere. Hendes Væsen er temmelig simpelt, hendes Figur klodset, om Skjønhed kan der egentlig slet ikke være Tale, og hvad Forstanden angaar, har hun vist ikke opfundet Krudtet. Tro endelig ikke, at jeg taler saaledes for at gjøre Dem kjed af hende, thi naar jeg dog skal have en Stifmoder, vil jeg akkurat ligesaa gjerne have hende som en anden.

Harpagon.

Men Du sagde dog før til hende . . .

Cleante.

Ja vist, jeg sagde hende nogle Komplimenter paa Deres Vegne. Men det var ene og alene for at behage Dem.

Harpagon.

Altsaa føler Du aldeles ingen Inklination for hende?

Cleante.

Hvem? Jeg? Nei paa ingen Maade.

Harpagon.

Det gjør mig ondt, thi det tilintetgjør en Plan, jeg ellers kunde være tilbøilig til at udføre. Ved at se hende er jeg nemlig kommen til at tænke paa den store Forskjel mellem hendes og min Alder. Jeg er, sandt at sige, bleven bange for, at man vil dadle mit Giftermaal med saa ung en Pige, og har halvveis mistet Lysten til det Parti. Men da jeg nu engang har friet til hende, og altsaa er forpligtet ved mit Ord, saa havde jeg, hvis hun var falden i Din Smag, saa smaat tænkt paa at give hende til Dig.

Cleante.

Til mig?

Harpagon.

Til Dig.

Cleante.

Til Hustru?

Harpagon.

Til Hustru.

Cleante.

Jeg er, som alt sagt, slet ikke indtagen i hende. Men for at glæde Dem, kjære Fader, vil jeg dog gjerne gifte mig med hende.

Harpagon.

Nei, jeg er mere fornuftig end Du tror, og vil paa ingen Maade tvinge Din Tilbøilighed.

Cleante.

For at behage Dem, vil jeg med Fornøielse gjøre Vold paa mig selv.

Harpagon.

Nei, nei, et Giftermaal bliver aldrig lykkeligt, naar det ikke er grundet paa gjensidig Sympati.

Cleante.

Den kan maaske komme. Man siger jo, at Kjærligheden er Ægtestandens Frugt.

Harpagon.

Maaske. Men med en Mand bør det dog ikke risikeres. Jeg vil ingen Skyld have i de mulige Følger deraf. Hvis hun var falden i Din Smag, saa havde jeg, som sagt, fundet mig deri, og i mit Sted ladt Dig ægte hende, men som Sagen forholder sig, vil jeg følge min oprindelige Plan, og selv gifte mig med hende.

Cleante.

Nu vel, kjære Fader, saa faar jeg da skride til en fuldstændig Bekjendelse, og aabenbare Dem vor Hemmelighed. Jeg har elsket hende lige siden jeg en Dag tilfældig saae hende paa en Spadseretur, og i Formiddag havde jeg isinde at udbede mig Deres Tilladelse til at anholde om hendes Haand, men da jeg hørte Deres egne Planer i saa Henseende, blev jeg af Frygt for at mishage Dem, hindret i at udføre mit Forsæt.

Harpagon.

Har Du gjort Visit hos hende?

Cleante.

Ja.

Harpagon.

Ofte?

Cleante.

Ja temmelig ofte, i Forhold til det korte Bekjendtskab.

Harpagon.

Og Du er bleven vel modtagen?

Cleante.

Meget vel, skjøndt man slet ikke vidste, hvem jeg var. Deraf kom Marianes Overraskelse før.

Harpagon.

Har Du erklæret hende Din Kjærlighed? Har Du talt til hende om, at Du ønsker hende til Hustru?

Cleante.

Tilvisse. Jeg var endogsaa begyndt saa smaat at aabne mit Hjerte for hendes Moder.

Harpagon.

Nu, og hvordan har hun optaget Din Cour til Datteren?

Cleante.

Nu, meget høfligt.

Harpagon.

Og Datteren gjengjælder Din Kjærlighed?

Cleante.

Dersom jeg ikke tager feil, tør jeg nok smigre mig med, at hun holder lidt af mig.

Harpagon (afsides).

Det er mig overmaade kjært, at jeg har faaet alt Dette at vide. Det var just hvad jeg vilde.

(Høit.)

Vil Du saa høre, hvordan det forholder sig hermed? Du maa skynde Dig med at overvinde den Lidenskab, og strax asholde Dig fra ethvert Forsøg paa at nærme Dig en Person, som jeg gjør Fordring paa for mig, og dernæst maa Du berede Dig paa, snareste mnligt at holde Bryllup med den Enke, som jeg har bestemt til Din Hustru.

Cleante.

Og saaledes vover De at holde mig for Nar? Nu vel, min Fader, siden De selv har bragt Sagen paa det Punkt, saa erklærer jeg Dem herved rent ud, at jeg paa ingen Maade vil opgive min Kjærlighed til Mariane, at jeg til det Yderste vil asdispntere Dem den Erobring, og at jeg, selv om De har hendes Moders Samtykke for Dem, dog skal vide at finde Veie og Midler til at trodse Dem.

Harpagon.

Hvorledes, Slyngel? Du vover at jage paa min Grund?

Cleante.

Nei, det er Dem, som jager paa min Grund, thi jeg var først forelsket i Mariane.

Harpagon.

Er jeg ikke Din Fader, hvem Du skylder Respekt?

Cleante.

Det er ikke i Ting af den Natur, at man viser sin Respekt. Kjærligheden kjender ingen Persons Anseelse.

Harpagon.

En Dragt gode Stokkeprygl skal nok lære Dig Respekt.

Cleante.

De Trusler kan De gjerne spare.

Harpagon.

Du skal komme til at opgive Mariane.

Cleante.

Det skal aldrig ske.

Harpagon.

Lad mig bare faa fat paa en Stok!

Fjerde Scene.

Harpagon. Cleante. Mester Jaques.

Mester Jaques.

Hvorledes, mine Herrer? Hvad er dog dette? Hvad tænker De paa?

Cleante.

Det ler jeg af.

Mester Jaques (til Cleante).

Saa sagte, kjære Herre!

Harpagon.

At tale til mig paa en saa uforskammet Maner!

Mester Jaques (til Harpagon).

Men for Guds Skyld, kjære Herre!

Cleante.

Jeg viger ikke derfra.

Mester Jaques (til Cleante).

Hvorledes? Til Deres Fader?

Harpagon.

Lad mig om det!

Mester Jaques (til Harpagon).

Hvorledes? At slaa Deres Søn! Lad saa være med at slaa mig! Men ham!

Harpagon.

Jeg vil gjerne gjøre Dig til Dommer i den Sag, Mester Jaques! Saa kan Du selv se, om jeg ikke har Ret.

Mester Jaques.

Det vil jeg gjerne.

(Til Cleante.)

Gaa De lidt tilside.

Harpagon.

Jeg elsker en Pige, som jeg vil gifte mig med, og saa er den Slyngel saa impertinent at forelske sig i den samme Pige, og trods min udtrykkelige Befaling at fri til hende lige for Næsen af mig.

Mester Jaques.

Det er stor Uret af ham.

Harpagon.

Er det ikke forfærdeligt, naar en Søn vil være sin Faders Medbeiler? Burde han ikke af skyldig Respekt fjerne hver en Tanke om at gjøre Cour til Den, som jeg har valgt.

Mester Jaques.

De har fuldkommen Ret. Men lad mig prøve paa, om jeg ikke kan tale lidt Fornuft med ham, og bliv De imens, hvor De er!

Cleante

(til Mester Jaques, som er gaaet hen til ham).

Naar min Fader har valgt Dig til Dommer i den Sag, Mester Jaques, saa har jeg Intet derimod. Det er mig lige kjært, og jeg vil gjerne rette mig efter Din Afgjørelse af vor Tvist.

Mester Jaques.

Det er at gjøre mig altfor stor Ære.

Cleante.

Jeg er forelsket i en ung Pige, som gjengjælder min Kjærlighed og med Glæde vil blive min Hustru. Og saa falder min Fader medet paa at forstyrre vor Lykke og vil selv have hende.

Mester Jaques.

Deri har han stor Uret.

Cleante.

Maa han ikke skamme sig ved at tænke paa at gifte sig, saa gammel som han er? Det klæder ham rigtig net at være forelsket! Burde han ikke overlade de Ting til unge Mennesker?

Mester Jaques.

De har fuldkommen Ret. Men det maa vist være hans Spøg. Lad mig forsøge at tale lidt med ham.

(Til Harpagon.)

Deres Søn er da ikke slet saa ufornuftig som De tror! Han tager dog mod Fornuft, og siger, at han godt veed, hvad Respekt han skylder Dem. Det er i Heftighed, at han er bruset op imod Dem, og

han vil gjerne underkaste sig Deres Villie, naar De blot herefterdags vil behandle ham lidt bedre, og give ham Lov til at vælge sig en Brud efter hans eget Hoved.

Harpagon.

O stig ham, Mester Jaques, at han kan faa Alt af mig med det Gode, og at jeg giver ham Lov til at vælge, hvem han vil, blot med Undtagelse af Mariane.

Mester Jaques.

Vær De ganske rolig. Jeg skal nok ordne det.

(Til Cleante.)

Deres Fader er da ikke nær saa urimelig, som De gjør ham til. Det er Deres Heftighed, som han er bleven vred for; det er Deres Fremgangsmaade, som har krænket ham, og han er meget stemt for at opfylde Deres Ønske, naar De blot vil give ham et godt Ord, og vise ham de Hensyn, den Respekt, den Underdanighed, som en Søn skylder sin Fader.

Cleante.

O Mester Jaques, naar han blot vil afstaa Mariane til mig, saa maa Du, paa mine Vegne forsikre ham om, at jeg herefterdags vil være ham den lydigste Søn og i Et og Alt rette mig efter hans Ønsker.

Mester Jaques (til Harpagon).

Nu er det i Orden. Han samtykker i Det De forlanger.

Harpagon.

Det er jo ypperligt.

Mester Jaques (til Cleante).

Alt klappet og klart! Han er tilfreds med Deres Løfter.

Cleante.

Himlen være lovet.

Mester Jaques.

Se saa, mine Herrer, nu behøve de blot at tale sammen, da de forresten ere enige! Det var jo blot en lille Misforstand, for hvis Skyld de nær vare komne op at slaas!

Cleante.

Min stakkels Mester Jaques, jeg vil være Dig taknemlig, saa længe jeg lever.

Harpagon.

Det er ingen ringe Tjeneste Du har viist mig, Mester Jaques, og Du har sandelig fortjent en Belønning.

(Harpagon leder i sin Lomme, Mester Jaques rækker Haanden ud, men Harpagon tager blot sit Lommetørklæde op og siger:)

Jeg skal nok huske det, det kan Du være vis paa.

Femte Scene.

Harpagon. Cleante.

Cleante.

Jeg beder Dem om Forladelse, kjære Fader, for at jeg har været saa heftig imod Dem.

Harpagon.

O, det har jeg allerede glemt.

Cleante.

Jeg kan forsikre Dem om, at jeg angrer det af Hjertet.

Harpagon.

Og jeg kan forsikre Dig om, at jeg inderligt glæder mig over, at Du atter er kommen til Fornuft.

Cleante.

Hvor De er god, at De saa hurtigt kan glemme min Feil!

Harpagon.

Man husker ikke mere paa Børnenes Feil, naar de atter vende tilbage til deres Pligt.

Cleante.

Hvorledes? De er ikke engang vred for min Daarskab?

Harpagon.

Du nøder mig jo til at lade Vreden fare, ved den Respekt, den Underdanighed, som Du viser mig.

Cleante.

Lige til min Død vil jeg bevare Erindringen om Deres Godhed.

Harpagon.

Den Ting er ikke til, som jeg ikke gjerne vil gjøre for Dig.

Cleante.

O kjære Fader, jeg forlanger intet mere af Dem! Det er sandelig nok, at De afstaar Mariane til mig.

Harpagon.

Hvem taler om at afstaa Mariane til Dig?

Cleante.

De selv.

Harpagon.

Jeg?

Cleante.

Ja vist.

Harpagon.

Hvorledes? Det er jo Dig, som har lovet at gjøre Afkald paa Mariane?

Cleante.

Jeg? Jeg skulde gjøre Afkald paa Mariane?

Harpagon.

Ja.

Cleante.

Paa ingen Maade.

Harpagon.

Har Du ikke selv sagt, at Du vilde opgive enhver Fordring paa hende?

Cleante.

Nei, jeg er tvertimod mer end nogensinde bestemt paa at ville have hende.

Harpagon.

Hvorledes, Slyngel, Du begynder forfra?

Cleante.

Intet kan rokke min Beslutning.

Harpagon.

Det skal vi faa at se, Din Skurk!

Cleante.

Gjør De kun Alt, hvad Dem behager.

Harpagon.

Jeg forbyder Dig nogensinde at komme for mine Øine.

Cleante.

Med allerstørste Fornøielse.

Harpagon.

Jeg forstøder Dig!

Cleante.

Forstød De kun!

Harpagon.

Jeg vil ikke anerkjende Dig for min Søn.

Cleante.

Det er det Samme.

Harpagon.

Jeg gjør Dig arveløs.

Cleante.

Ganske som De behager.

Harpagon.

Og jeg giver Dig min Forbandelse.

Cleante.

Jeg giver Dem og Deres Gaver en god Dag.

Sjette Scene.

Cleante. La Flèche.

La Flèche
(kommer fra Haven med en lille Kasse).

O Herre, det er godt, at jeg træffer Dem! Følg hurtigt med!

Cleante.

Hvad er der paafærde?

La Flèche.

Følg mig, siger jeg. Vi have skudt Papegøien.

Cleante.

Hvorledes?

La Flèche.

Dette skal hjælpe Dem.

Cleante.

Hvad mener Du?

La Flèche.

Jeg har været paa Jagt derefter den hele Dag.

Cleante.

Hvad er det da?

La Flèche.

Deres Faders Skat, som jeg har kapret.

Cleante.

Hvorledes har Du baaret Dig ad dermed?

La Flèche.

Det skal jeg strax fortælle Dem, men lad os blot slippe herfra. Jeg hører ham skrige.

Syvende Scene.

Harpagon

(kommer uden Hat, løbende fra Haven, og raaber rent forpustet):

Hold paa, Tyven! hold paa Tyven! Den Røver, den Morder! Retfærdighed, retfærdige Himmel! Jeg er ødelagt, jeg er myrdet! Man har skaaret Halsen over paa mig! Man har stjaalet mine Penge! Hvem kan have gjort det? Hvor er han bleven af? Hvor er han? Hvor skjuler han sig? Hvad skal jeg gjøre for at finde ham? Hvor skal jeg løbe hen? Hvor skal jeg ikke løbe hen? Er han ikke der? Er han ikke her? Hvem der? Stands!

(Til sig selv, idet han tager fat i sin egen Arm.)

Giv mig mine Penge tilbage, Skjelm! .... O, det er jo mig selv! Alt løber rundt for mig, og jeg veed hverken hvem jeg er, hvor jeg er eller hvad jeg gjør! — Ak, min stakkels Mynt! Ak, min stakkels Mynt! Man har stjaalet Dig bort, og naar Du er borte, har jeg hverken Trøst eller Støtte, eller Glæde mer i Verden. Uden Dig er det mig umuligt at leve! Jeg kan ikke mere! Det er forbi! Jeg dør! Jeg er alt død, ja, jeg er baade død og begraven. Er der Ingen, som vil opvække mig fra de Døde, ved at give mig mine kjære Penge tilbage, eller sige mig, hvem der har taget dem? Tys! hvad siger Du? Der er Ingen. O, hvem den Djævel end er, maa han nøie have udspioneret Alt! Han maa med stor Omhu have set sit Snit, mens jeg skjændtes med min fordømte Søn! Jeg maa afsted! Jeg maa have fat paa Rettens Folk og holde For-

hør over hele Huset! Piger, Tjenere, Kudsk og Karl, Søn og Datter og mig selv! Hvilken uhyre Forsamling af Folk! Jeg kan ikke se paa Nogen, uden at mistænke ham, for at være Tyven. Hola! er det Dig, Du der? Hvad er det man hvisker om derhenne? Er det om ham, som har bestjaalet mig? Hvad er det for en Støi deroppe? Har Tyven maaske skjult sig der? For Guds Skyld, Godtfolk! Jeg bønfalder Jer saa inderligt om, at I ville sige mig, hvis I veed Noget om min Tyv! Har han ikke forputtet sig blandt Jer? Uh, hvor de glo paa mig Allesammen, og le ad mig? Naar det kommer til Stykket, saa skal man se, at de Alle tilhobe ere Medvidere i det Tyveri, man har forøvet mod mig! • Gesvindt! Politikommisserer, Kommisserer, Politibetjente, Professer, Dommere, Pinebænke, Galger og Bødler! Jeg vil lade Alverden hænge, og hvis jeg ikke faar min Mynt tilbage, saa vil jeg hænge mig selv*)!

*) Hos Plautus lyder den tilsvarende Monolog, i hvilken Stykkets Helt, Euklio, beklager sig over, at man har stjaalet hans Skat, som følger:

Perii! interii! obcidi! quo curram? quo non curram?
Tene, tene! quem? quis? nescio, nihil video, cæcus eo; atque
Equidem quo eam, aut ubi sim, aut qui sim, nequeo cum animo
Certum investigare. Obsecro vos ego, mihi auxilio,
Oro, obtestor, sitis, et hominem demonstretis, qui eam abstulerit,
Qvi vestitu et creta obcultant sese, atque sedent quasi sint frugi.
Quid ais tu? tibi credere certum est: nam esse bonum e voltu
congnosco.
Quid est? quid ridetis? gnovi omneis, scio fures esse heic complureis.
Hem, nemo habet horum? obcidisti: dic igitur, quis habet? Nescis!
Heu me miserum, miserum! perii! male perditus, pessum ornatus eo.
Tantum gemiti et malæ mæstitiæ hic dies mihi obtulit,
Famem et pauperiem! perditissimus ego sum omnium in terra.
Nam quid mihi opu'st vita, qui tantum auri perdidi,
Quod custodivi sedulo? Egomet me defrudavi.
Animumque meum, geniumque meum; nunc eo alii lætificantur,
Meo malo et damno: pati nequeo.

(Jeg er død, omkommen, dræbt! Hvor skal jeg løbe hen? Hvor skal jeg ikke løbe hen. Stands! Hvem der? Hvad der? Jeg veed Intet, jeg ser Intet, jeg er blind; jeg veed hverken, hvor jeg gaar, hvor jeg staar, hvem jeg er, hvem jeg ikke er. Jeg bønfalder Jer om at ville hjælpe mig! Jeg beder og besværger Jer om, at I ville sige, hvem der har bestjaalet mig, I, som sidde der i hvide Kapper, som om I vare skikkelige Folk! Hvad siger Du der? Dig kan man nok sætte Lid til, det ser jeg paa Dit Ansigt. Hvad er det? Hvorfor ler I? Jeg kjender Eder Alle. Jeg veed, at der er mange Tyve blandt Jer! O jeg Elendige! Jeg Elendige! Ødelagt! Fortabt uden Redning, Elendighedens Billed! Ulykkelige Dag, hvor har Du nedstyrtet mig i Kummer og i Jammer! Fattigdom, Hunger, bliver herefter min Lod. Jeg er den Elendigste i Verden! O, hvad skal jeg gjøre med Livet, jeg, som har mistet mit Guld, den Skat, som jeg vogtede med saa megen Ombu, for hvis Skyld jeg nægtede mig hver Tilfredsstillelse, hver Glæde! Nu frode Andre sig ved mit Tab. O det er ikke til at udholde)!

Femte Akt.

Første Scene.

Harpagon. En Politikommissær og hans Skriver.

Politikommissæren.

Lad De mig om det! Jeg er da, Gud ske Tak, godt hjemme i min Profession, og det er ikke det første Tyveri, jeg skal til at opdage! Havde jeg saasandt blot en Pose med tusind Daler i, for hver Tyv, jeg har ladt hænge!

Harpagon.

Det hele Politi er interesseret i denne Sag! Hvis man ikke skaffer mig mine Penge igjen, saa skal der holdes Ret over Retten.

Politikommissæren.

Vi maa tage alle fornødne Forholdsregler. De siger, at der i denne Kasse var . . . .

Harpagon.

Titusinde Rigsdaler, godt og vel.

Politikommissæren.

Titusinde Rigsdaler?

Harpagon.

Titusinde Rigsdaler.

Politikommissæren.

Det er et betydeligt Tyveri!

Harpagon.

Ingen Galge er høi nok for Den, der har begaaet saa uhørt en Misgjerning! Dersom den forbliver ustraffet, ville selv de helligste Ting ikke mere være i Sikkerhed.

Politikommissæren.

I hvad Slags Mynt havde De denne Sum?

Harpagon.

I gode Guld-Louisdorer og fuldvægtige Pistoler.

Politikommisfæren.

Hvem har De mistænkt for dette Tyveri?

Harpagon.

Alverden. Hele Byen, alle Folk i den og i Forstæderne, vil jeg have arresteret.

Politikommisfæren.

Hvis De vil lyde mit Raad, maa De endelig ingen Allarm gjøre. Vi maa først ganske stilfærdigt se at faa fat paa nogle Beviser, hvorpaa der kan begrundes en Procedure til Gjenerhvervelsen af det Bortstjaalne.

Anden Scene.

Mester Jaques. Harpagon. En Politikommisfær og hans Skriver.

Mester Jaques
(taler ud af den Dør, gjennem hvilken han er kommen ind).

Jeg kommer strax igjen! Skær imens Halsen over paa ham, svid Fødderne godt, skold ham derpaa i kogende Vand, og hæng ham saa op under Loftet!

Harpagon.

Hvem? Han, som har bestjaalet mig?

Mester Jaques.

Jeg taler om en Pattegris, som Deres Intendant har sendt mig, og som jeg vil have tillavet paa min Maner.

Harpagon.

Hvad vedkommer det mig? Det er om ganske andre Ting, at den Herre der vil tale med Dig.

Politikommisfæren (til Mester Jaques).

Vær Du ganske rolig, min Ven! Jeg er ikke den Mand, der bringer Godtfolk i Fortræd. Alt skal gaa af i største Stilhed.

Mester Jaques (til Harpagon).

Er den Herre en af Deres Gjæster?

Politikommisfæren (til Mester Jaques).

Det er Din Pligt, min Ven, ikke at holde Noget skjult for Din Herre.

Mester Jaques.

Jeg skal min Tro vise Alt hvad jeg formaar, og behandle Jer saa rielt som muligt.

Harpagon.

Det har Intet hermed at skaffe.

Mester Jaques.

Dersom I ikke faar saa god Mad, som jeg gjerne vilde give Jer, saa er Skylden ikke min, men Hr. Intendantens, som har beklippet mine Vinger med sin Økonomis Sax.

Harpagon.

Skurk! Her spørger Ingen om Din Madlavning. Siig mig flux Noget om de Penge, man har stjaalet fra mig.

Mester Jaques.

Har man stjaalet Penge fra Dem?

Harpagon.

Ja, Kjøter, og jeg lader Dig hænge, hvis Du ikke skaffer mig dem tilbage.

Politikommissæren (til Harpagon).

De maa endelig ikke fare saadan løs paa ham. Jeg kan jo se paa ham, at det er en skikkelig Mand, der vil sige os Alt uden Arrest eller Tortur.

(Til Mester Jaques.)

Ja, min Ven, jeg lover Dig, at Ingen skal krumme et Haar paa Dit Hoved, naar Du blot vil bekjende Alt, hvad Du veed. Langt fra at blive straffet, faar Du tvertimod en god Belønning derfor. Man har idag stjaalet en stor Sum Penge fra Din Herre. Det er ikke sandsynligt, at Du slet ikke skulde have faaet Nys herom.

Mester Jaques (afsides).

Just hvad jeg behøver til at hævne mig paa Intendanten! Siden den Karl kom hid, er han bleven baade Potte og Pande i Huset. Han blander sig i Alt. Man hører kun hans Raad, og de Prygl han gav mig for, svie mig endnu for Hjertet.

Harpagon.

Hvad staar Du der og mumler i Skægget?

Politikommissæren (til Harpagon).

Forstyr ham ikke. Han er lige ved at afgive sin Forklaring. Jeg har strax set, at det var en skikkelig Mand.

Mester Jaques.

Ja, naar jeg skal sige Herren min Mening, saa tror jeg rigtignok, at Deres Hr. Intendant er Mester for det Stykke Arbeide.

Harpagon.

Valeer?

Mester Jaques.

Ja.

Harpagon.

Valeer! Som synes saa tro?

Mester Jaques.

Netop han.

Harpagon.

Men hvorpaa grunder Du den Tro?

Mester Jaques.

Hvorpaa?

Harpagon.

Ja.

Mester Jaques.

Jeg tror det .... Nu, jeg tror det, fordi jeg tror det.

Politikommissæren.

Men Du maa alligevel sige os, hvorfor Du angiver ham.

Harpagon.

Har Du set ham luske omkring paa det Sted, hvor jeg havde mine Penge?

Mester Jaques.

Vist har jeg det. Hvor var det nu De havde dem?

Harpagon.

I Haven.

Mester Jaques.

Det er rigtigt. Jeg har set ham luske om i Haven. Hvori var det nu De havde Deres Penge?

Harpagon.

I en Kasse.

Mester Jaques.

Det slaar ogsaa til. Jeg har set ham med en Kasse.

Harpagon.

Hvordan saae den Kasse ud? Jeg skal strax kjende, om det var min.

Mester Jaques.

Hvordan den saae ud? Den saae ud som en . . . Den saae ud som en Kasse ser ud.

Politikommissæren.

Ja, det falder af sig selv. Men Du maa beskrive den lidt nøiere.

Mester Jaques.

Det var en stor Kasse.

Harpagon.

Den, man har stjaalet fra mig, er lille.

Mester Jaques.

Ja vist, lille, betragtet som en Kasse, men stor i Forhold til det, der var i den.

Politikommissæren.

Hvad Kulør havde den?

Mester Jaques.

Hvad Kulør den havde?

Politikommissæren.

Ja.

Mester Jaques.

Den havde en Kulør... Saadan en vis Kulør...

(Til Harpagon.)

Kan De ikke hjælpe mig lidt med at komme derpaa?

Harpagon.

Hvad?

Mester Jaques.

Var den ikke rød?

Harpagon.

Nei, graa.

Mester Jaques.

Nu ja, graa . . . rød, rød . . . graa . . . Det er jo just, hvad jeg vilde sige.

Harpagon.

Der er ingen Tvivl om, at det er den.

(Til Politikommisfæren.)

Skriv, min Herre, skriv strax og protokoller hans Angivelse! Himmel, hvem kan man dog tro! Naar dette har kunnet ske*) . . . . O, jeg vil ikke mere forsvære Noget! Hvem veed, om jeg ikke kunde bestjæle mig selv, naar han . . . .

Mester Jaques.

Der kommer han! Men Herren vil nok være saa god ikke at forraade, at det er mig, der har angivet ham.

Tredie Scene.

Harpagon. En Politikommisfær og hans Skriver. **Valeer.** **Mester Jaques.**

Harpagon (raaber Valeer imøde).

Skynd Dig! Kom hid og bekjend flux den forteste Handling, den skrækkeligste Misgjerning, som nogensinde er begaaet!

Valeer.

Hvad befaler Herren?

Harpagon.

Hvorledes, Skurk! Du skammer Dig ikke engang over Din Misgjerning?

Valeer.

Om hvilken Misgjerning taler Herren?

Harpagon.

Om hvilken Misgjerning jeg taler? Som om Du ikke vidste det, Din infame Knægt! Prøv Du bare ikke paa at skjule det, thi det hjælper Dig ikke. Sagen er opdaget, og jeg har lige saaet Alt at vide. Hvor har Du dog kunnet misbruge min Godhed paa saa skammelig en Maade? At skaffe Dig Indpas her i Huset, expres for at forraade mig, og spille mig et Puds af den Natur!

---

*) Dette er et af de faa formildende Træk i Harpagons ellers saa frastødende Karakter: Det smerter ham, at netop Valeer, som han har troet saa godt, skal have stjaalet hans Penge. Det vilde ikke have gjort ham saa ondt, om det havde været hans Søn, thi h a m har han ikke troet.

Valeer.

Naar De veed Alt, vil jeg intet Forsøg gjøre paa at negte det.

Mester Jaques (afsides).

For Pokker! Skulde jeg være slumpet til at angive den rette Tyv?

Valeer.

Det var min Hensigt selv at tale til Dem derom. Jeg har blot ventet paa en gunstig Leilighed. Men som Sagerne nu staa, kan jeg blot bede Dem om ikke at vredes og om at høre mig, førend De dømmer mig.

Harpagon.

Hvad har Du saa at sige til Dit Forsvar, insame Slyngel?

Valeer.

O Herre, jeg har ikke fortjent de Skjældsord! Vel har jeg forset mig imod Dem, men naar Alt kommer til Alt, saa er min Feil dog af de tilgivelige.

Harpagon.

Hvorledes? Af de tilgivelige! En saadan Lumskhed! En Krænkelse af den Natur!

Valeer.

Jeg beder Dem indstændigt, om endelig ikke at blive saa heftig! Naar De har hørt mig, vil De selv indse, at Ulykken ikke er nær saa stor, som De antager.

Harpagon.

Hvorledes? Ikke nær saa stor? Mit Blod! Mine Indvolde!

Valeer.

Deres Blod er ikke falden i slette Hænder! De skal ikke skamme Dem over min Stand, og der er Intet sket, hvorfor jeg ikke kan give Dem fuld Opreisning.

Harpagon.

Ja, det falder af sig selv, at Du skal give mig tilbage, hvad Du har røvet fra mig.

Valeer.

De skal i alle Henseender blive fyldestgjort, og Deres Ære ...

Harpagon.

Hvem Fanden taler om min Ære? Men siig mig nu først, hvad der har forført Dig til den Ugjerning?

Valeer.

Ak, hvor kan De dog spørge derom?

Harpagon.

Jo, det maa jeg rigtignok spørge om.

Valeer.

Den Guddomsmagt, som selv undskylder hver en Feil, hvortil den forleder os: Kjærlighed!

Harpagon.

Kjærlighed?

Valeer.

Ja.

Harpagon.

En deilig Kjærlighed! En rigtig deilig Kjærlighed, der! Kjærlighed til mine Lnisdorer!

Valeer.

Deres Rigdom har sandelig ikke fristet mig! Jeg har ikke mindste Lyst til Deres Skatte, naar De blot vil lade mig beholde den jeg har!

Harpagon.

Nei, Fanden tage mig, om jeg vil! Har man hørt Mage til Uforskammenhed! Han vil ovenikjøbet beholde sine Tyvekoster!

Valeer.

Kalder De det et Tyveri?

Harpagon.

Om jeg kalder det et Tyveri? En saadan Skat!

Valeer

Vistnok er det en Skat, og det den allerkosteligste De eier. Men De mister den jo ikke, fordi De overlader den til mig. Her paa mine Knæ bønfalder jeg Dem om selv at skjænke mig denne fortryllende Skat. Tro mig, De gjorde vel i at tilstaa mig min Bøn!

Harpagon.

Nei, Gu om jeg gjør! Hvad vil det sige?

Valeer.

Vi have lovet hinanden nbrødelig Troskab, og have gjort Ed paa aldrig at skilles fra hinanden.

Harpagon.

En høist mærkværdig Ed! Et pudsigt Løfte!

Valeer.

Vi ere for evigt bundne til hinanden!

Harpagon.

Det skal jeg dog nok sætte en Pind for!

Valeer.

Intet uden Døden kan skille os ad!

Harpagon.

Det er da at være rent bandsat forhippet paa mine Penge.

Valeer.

Jeg har alt sagt Dem, min Herre, at Interessen ikke har Noget at skaffe med den Sag. Det er en mig ubekjendt Drivefjeder. Mit Hjertes faste Beslutning hviler paa en ædlere, en bedre Grund!

Harpagon.

Nu skal man nok se, at det er af Christenkjærlighed, at han har ranet min Eiendom! Men jeg skal snart faa Ret paa Sagen, naar Justitsen først har taget Dig ved Vingebenet, Din uforskammede Slyngel!

Valeer.

Dermed maa De forfare, som Dem synes bedst. Jeg kan godt bære, hvad De saa end paalægger mig. Men Et bønfalder jeg Dem dog om at huske paa, og det er, at Feilen, forsaavidt som der er en Feil, ene og alene er begaaet af mig, og at Deres Datter er fuldkommen uskyldig.

Harpagon.

Det tror jeg nok! Skulde min Datter have Del i en Forbrydelse af den Art? Men jeg vil have Mit igjen, det siger jeg Dig, og det er bedst Du strax bekjender, hvor Du har bragt min Skat hen.

Valeer.

Jeg? Jeg har ikke bragt den nogensteds hen! Den er jo her hos Dem.

Harpagon (afsides).

O min dyrebare Kasse!

(Til Valeer.)

Du har ikke bragt den ud af Huset?

Valeer.

Nei, Herre!

Harpagon.

Siig mig engang . . . . Du har da ikke rørt ved den?

Valeer.

Rørt! O Herre, hvor De gjør os begge Uret! Min Kjærlighed er altfor ren og hellig . . . .

Harpagon (afsides).

Hans Kjærlighed til min Pengekasse!

Valeer.

Jeg vilde før dø end fornærme den, blot med en Tanke! Saa dydig, saa retskaffen, som den*) . . .

Harpagon (afsides).

Min Pengekasse, dydig og retskaffen!

Valeer.

Jeg har kun frydet mig ved Synet af denne Deres fortryllende Skat. Ingen uren Tanke har vanhelliget den Lidenskab, som det søde Blik har indgydt mig!

Harpagon (afsides).

Min Pengekasses søde Blik! Han maa jo være gal! Man skulde tro det var en Elskerinde, han talte om!

Valeer.

Dame Claude veed, at det forholder sig saa, og kan bevidne . . .

Harpagon.

Hvorledes? Er Stnpigen ogsaa Medvider i den Sag?

Valeer.

Ja, Herre, jeg henvendte mig til hende. Det var hende, som da hun havde forvisset sig om mine Hensigters Renhed, hjalp mig med at overtale Deres Datter til at skjænke mig sit Troskabsløfte og til at modtage mit.

Harpagon (afsides).

Mon Angst for Retten skulde have forstyrret hans Hjerne?
(Til Valeer.)
Hvad Pokker er det for Brøvl Du kommer med om min Datter?

*) Det franske Sprog har den store Fordel, at Pronominet «elle» passer ligesaa godt paa Elise, hvem Valeer taler om, og paa Pengekassen, som Harpagon tænker paa. Paa Dansk maa man hjælpe sig med Omskrivninger for at undgaa dette »hun«, der strax vilde oplyse Harpagon om, at Talen er om hans Datter.

Valeer.

Jeg siger, at det var vanskeligt at overtale hende til det Skridt, fordi hendes medfødte Tilbageholdenhed . . . .

Harpagon.

Hvis Tilbageholdenhed?

Valeer.

Deres Datters. Først igaar har hun endelig besluttet sig til at underskrive det omtalte Ægteskabsløfte.

Harpagon.

Har min Datter underskrevet et Ægteskabsløfte til Dig?

Valeer.

Ja, Herre, og jeg har undertegnet et til hende.

Harpagon.

O Himmel! een Ulykke kommer aldrig alene.

Mester Jaques (til Politikommissæren).

Skriv, min Herre, skriv!

Harpagon.

Det bliver værre og værre! Fortvivlelse først og Fortvivlelse sidst!

(Til Politikommissæren.)

Gjør Deres Embedspligt, min Herre, og anlæg strax Sag imod ham som Tyv og som Forfører!

Mester Jaques.

Som Tyv og som Forfører!

Valeer.

Det er Navne, som jeg ikke fortjener! Naar De hører, hvem jeg er....

Fjerde Scene.

Harpagon. Elise. Mariane. Valeer. Frosine. Mester Jaques. En Politikommissær og hans Skriver.

Harpagon.

O skjændige Datter, som beskæmmer Din Fader og de Lærdomme, hvori jeg har opdraget Dig! Du, som forelsker Dig i en infam Tyv og paa egen Haand giver Ægteskabsløfter! Men I skulle have taget feil, begge To!

(Til Elise.)

Fire gode Mure skulle svare mig for Din Opførsel.

(Til Valeer.)

Og en god Galge skal skaffe mig Ret paa Din uhørte Dristighed, Du skjændige Slyngel!

Valeer.

Det er ikke Deres Vrede, som skal afgjøre de Ting! Man skal da høre mig, førend man fordømmer mig!

Harpagon (til Valeer).

Jeg fortalte mig, da jeg sagde en Galge. Nei, Du skal radbrækkes levende.

Elise (paa Knæ for Harpagon).

O kjære Fader, lad Dem dog formilde! Lad ikke Deres Strenghed overvælde alle barmhjertige, alle menneskelige Følelser! Giv Dem Tid til at undersøge denne Sag, førend De lader Dem henrive af Deres Vrede til at gjøre, hvad De maaske vil komme til at fortryde! Se i det Mindste lidt nærmere paa ham, af hvem De tror Dem fornærmet! Han er ikke Den, De antager ham for! Naar De faar Alt at vide, vil De ikke længer forundre Dem over, at jeg har lovet ham min Haand. Hvis han ikke var Den, han er, saa havde De alt for længe siden ingen Datter mere. Det var ham, der reddede mig i den store Fare, da jeg, som De veed, var lige ved at drukne. Ham alene skylder De den Datters Liv, som De nu . . . .

Harpagon.

Snikksnak! Han maatte meget heller ladet Dig drukne end gjøre, hvad han har gjort.

Elise (endnu bestandig paa Knæ).

Jeg besværger Dem ved Deres faderlige Kjærlighed . . .

Harpagon.

Jeg vil intet høre! Retten skal have sin Gænge.

Mester Jaques (afsides).

Du skal betale mig de Stokkeprygl!

Frosine (afsides).

Det er da en besynderlig Forvirring!

Femte Scene.

Anselm. Harpagon. Elise. Mariane. Frosine. Valeer. Mester Jaques. En Politikommissær og hans Skriver.

Anselm.

Hvad er der i Veien, Hr. Harpagon? De er jo ganske ude af Dem selv?

Harpagon.

Ak, Hr. Anselm, jeg er det ulykkeligste Menneske af Verden! Her er en Forvirring uden Maal og Ende, og det ser sort ud med den Ægteskabskontrakt, for hvis Skyld De kommer. Man har myrdet mig i min Eiendom, man har myrdet mig i min Ære! Den Forbryder der

(Han peger paa Valeer.)

har krænket mig i mine helligste Rettigheder, og skaffet sig Indpas her i Huset som min Intendant, blot for at stjæle mine Penge og forføre min Datter.

Valeer.

Hvem i Alverden har tænkt paa at stjæle Deres Penge? Hvad er det for Galimatias?

Harpagon.

Han har endogsaa formelig trolovet sig med hende. Den Krænkelse angaar da nærmest Dem, Hr. Anselm. Det tilkommer Dem at anlægge Sag mod ham og indlede en formelig Retsforfølgelse, saa at han kan blive straffet for hans Uforskammenhed.

Anselm.

Det være langt fra mig, at jeg skulde tvinge Nogen til at gifte sig med mig, eller gjøre mindste Fordring paa et Hjerte, som alt er givet til en Anden! Men for Deres Skyld, Hr. Harpagon, vil jeg gjerne tage mig af Sagen, som om den var min egen.

Harpagon (peger paa Politikommissæren).

Her staar en brav Politikommissær, som har lovet mig at opfylde sin Embedspligt paa det Strengeste.

(Til Politikommissæren, idet han peger paa Valeer.)

Sæt Anklagen op, min Herre, og fremstil Sagen saa skarpt De kan!

Valeer.

Jeg indser ikke, hvorledes min Kjærlighed til Deres Datter kan blive gjort til en Forbrydelse, og endnu mindre, hvorledes

min Trolovelse med hende kan blive til en Retssag! Naar man faar at vide, hvem jeg er . . . .

Harpagon.

Visvas, med de Historier! Antildags er der nok af den Slags Adelstype, disse lumpne Bedragere, som benytte deres dunkle Herkomst til at antage det første, det bedste berømte Navn.

Valeer.

Jeg er altfor stolt til at pynte mig med laante Fjær! Hele Neapel kjender min Herkomst, og veed . . .

Anselm.

Saa sagte, min Herre! Vær lidt forsigtig med Deres Paastande. De løber større Risiko end De tror, thi De taler her med en Mand, som er velbekjendt i Neapel, og som meget let vil kunne modsige, hvad De behager at fortælle os.

Valeer
(idet han med Stolthed fætter sin Hat paa).

Jeg er ikke den Mand, der behøver at frygte Deres Modsigelse. Dersom De er velbekjendt i Neapel, saa veed De formodentlig ogsaa hvem Don Thomas d'Albnrci var?

Anselm.

Tilvisse. Der er neppe Nogen, som har kjendt ham bedre end jeg.

Harpagon.

Jeg bryder mig hverken om Don Thomas eller Don Martin.

(Harpagon, som ser, at der brænder to Lys, puster det ene ud.*)

Anselm.

Afbryd ham ikke, Hr. Harpagon. Jeg vil gjerne høre, hvad han har at sige.

Valeer.

Jeg siger, at det er ham jeg skylder Livet.

Anselm.

Ham?

*) Man antager, at Moliere indlagde Theaterspillet med Udpustningen af det Lys, som Mester Jaques atter og atter tænder igjen, indtil Harpagon i Fortvivlelse putter det i Lommen, for at forsone Publikum med den lange Forklaring mellem Anselm og hans Børn. Det bliver naturligvis altid Skuespillernes Sag ikke at gjøre for lidt og ikke for meget ud af denne stumme Mellemhandling.

Valeer.

Ja.

Anselm.

De vil nok have mig til Bedste! Find paa en anden Løgn, thi med denne kommer De ingen Vei!

Valeer.

Find De heller paa at tiltale mig i en mere sømmelig Tone! Det er ingen Løgn, og jeg kan let bevise, hvad jeg har sagt.

Anselm.

Hvorledes? De vover at paastaa, at De er en Søn af Don Thomas d'Albirci?

Valeer.

Ja, og jeg er rede til at forsvare min Paastand mod hvem det skal være.

Anselm.

Det er en uhørt Frækhed! Lad mig, til Deres Beskæmmelse, underrette Dem om, at den Mand, De taler om, med samt hans Hustru og hans Børn, omkom paa Havet, da han, for at undgaa de Forfølgelser, der fulgte efter det store Oprør, ligesom mange andre af Neapels ædleste Familier, vilde begive sig i Landflygtighed!

Valeer.

Det er fuldkommen rigtigt. Men lad mig, til Deres Beskæmmelse, underrette Dem om, at hans syvaarige Søn, tillige med en Tjener, blev reddet fra Skibbrudet paa et spansk Skib, og at det er denne reddede Søn, som nu staar her. Lad mig endvidere fortælle Dem, at Kaptainen paa dette Skib, af Medynk med min Ulykke, fattede Godhed for mig, lod mig opdrage som sin egen Søn og at jeg, da jeg var kommen til Skjels Aar og Alder, valgte den militære Løbebane; at jeg for nylig har erfaret, at min Fader, som jeg saalænge har holdt for død, endnu lever, og at jeg netop var paa Veien for at opsøge ham, da jeg paa Gjennemreisen her saae den fortryllende Elise, et Syn, der for evig har bundet mig til hende, og at jeg, som Følge af min heftige Kjærlighed og hendes Faders Strenghed, paa den nysnævnte Maade, har skaffet mig Adgang her i Huset, mens jeg, i mit Sted, sendte en Anden med Bud til min Fader.

Anselm.

Men hvormed kan De bevise, at det virkelig forholder sig saa og ikke er en Fabel? Har De intet andet Vidnesbyrd end Deres egne Ord?

Valeer.

Jo tilvisse. Selv uden at nævne den spanske Kaptain, der kan bevidne hvad jeg har sagt, har jeg her dette Signet med Rubiner, som har tilhørt min Fader, dette Agatarmbaand, som min Moder havde sat om min høire Arm, og fremfor Alt Pedro, den samme gamle Tjener, som blev reddet tilligemed mig.

Mariane.

Og mig, der kan indestaa for, at hvert Ord er sandt.

(Til Valeer.)

Af hvad De har fortalt, er det mig klart, at De maa være min Broder.

Valeer.

Hvorledes? De skulde være min Søster?

Mariane.

Ja. O jeg har følt mit Hjerte banke, lige fra det Øieblik af, da De begyndte at tale! Hvor vil min Moder blive henrykt ved at gjenfinde sin Søn! Hvor ofte har hun ikke fortalt mig om vor Families Ulykke! Ogsaa vi bleve reddede, da Skibet gik under, men maatte desværre kjøbe Livet paa Frihedens Bekostning. Det var Sørøvere, som optoge os fra en Vragstump, hvortil vi havde klamret os. Efter ti Aars Slaveri gjengav et lykkeligt Tilfælde os vor Frihed og vi vendte tilbage til Neapel, hvor vi fandt, at al vor fordums Eiendom var solgt, og hvor vi forgjæves søgte at opdrive nogensomhelst Efterretning om min Fader. Vi droge da til Genua, hvor min Moder haabede at samle nogle Levninger af en hende tilfalden Arv, som Andre havde bemægtiget sig, og da hendes Slægtningers grusomme Forfølgelser ogsaa havde fordrevet os derfra, bosatte vi os endelig her, hvor hun, lammet af de tusinde Sorger, har vegeteret mere end hun har levet.

Anselm.

O Gud, hvor uransagelige ere Din Almagts Veie! Hvor ofte viser Du, at Du, kun Du, formaar at gjøre Mirakler! Lad mig omfavne Eder, mine Børn, og blande mine Glædestaarer med Eders!

Valeer.

Hvorledes? Er De vor Fader?

Mariane.

Er det Dem, som min Moder saa bitterlig har begrædt?

Anselm.

Ja, min Datter! Ja, min Søn! Jeg er Don Thomas d'Alburci! Ogsaa jeg blev frelst af Bølgerne, tilligemed hele

den Formue, som jeg havde paa mig, ogsaa jeg har, i sexten samfulde Aar troet, at alle mine Kjære vare døde! Efter uendelig Omflakken og mange Reiser, havde jeg endelig bestemt mig til at søge Erstatning for det Tabte og Haabet om en ny Familie i Ægteskab med en elskværdig og dannet Pige, men da jeg i Neapel ikke kunde vente Sikkerhed, hverken for Liv eller Formue, begav jeg enhver Tanke om at vende tilbage dertil, fik mine derværende Godser solgt, og bosatte mig her, hvor jeg, under Navnet Anselm har søgt at forvinde de mange Gjenvordigheder, hvoraf Don Thomas d'Alburci var bleven hjemsøgt.

Harpagon
(til Anselm, idet han peger paa Valeer).

Er det rigtigt Deres Søn?

Anselm.

Ja.

Harpagon.

Saa holder jeg mig til Dem for de 10,000 Rigsdaler, som han har stjaalet fra mig.

Anselm.

Han? Han skulde have stjaalet fra Dem?

Harpagon.

Ja, netop han!

Valeer.

Hvem siger det?

Harpagon.

Mester Jaques.

Valeer (til Mester Jaques).

Er det Dig, som siger det?

Mester Jaques.

Nei, De ser selv, at jeg er stum som en Fisk.

Harpagon (peger paa Politikommissæren).

Og der staar Hr. Politikommissæren, som har hørt hans Angivelse.

Valeer (til Harpagon).

Hvor er det muligt, at De kan tro mig skyldig i saadan en Forbrydelse?

Harpagon.

Skyldig eller ikke skyldig, saa vil jeg have mine Penge.

Sjette Scene.

Harpagon. Anselm. Elise. Mariane. Cleante. Valeer. Frosine. Mester Jaques. La Fleche.

Cleante.

Lad den Sorg fare, kjære Fader, og anklag Ingen. Jeg har opdaget, hvorledes det hænger sammen med den Sag, og jeg kommer for at sige Dem, at hvis De vil bestemme Dem til at give mig Mariane, saa paatager jeg mig at skaffe Dem Deres Penge tilbage.

Harpagon.

Hvor ere de da?

Cleante.

Slaa Dem til Ro. Deres Pengekasse er i god Behold og dens Udlevering beror ene og alene paa mig. Nu maa De selv bestemme, hvorledes De vil have det! De har Valget mellem at give mig Mariane eller at miste de 10,000 Rigsdaler.

Harpagon.

Er der ikke taget Noget deraf?

Cleante.

Ikke en Hvid. Var det nu ikke bedst om De strax indvilligede i dette Giftermaal og føiede Deres Samtykke til hendes Moders, der har givet hende Lov til frit at vælge mellem Dem og mig?

Mariane (til Cleante).

Men dette Samtykke er ikke længer tilstrækkeligt, da Himlen med den Broder,

(Hun præsenterer Valeer.)

som staar der, ogsaa har skjænket mig en Fader,

(Hun præsenterer Anselm.)

hvem det nu tilkommer at bestemme min Skjæbne.

Anselm.

Det var en daarlig Tak for at have fundet Eder, mine Børn, hvis jeg vilde modsætte mig Eders Ønsker.

(Til Harpagon.)

At en ung Pige foretrækker Sønnen for Faderen, er jo høist rimeligt, Hr. Harpagon! Lad mig nu ikke behøve at sige Dem, hvad De helst maa være fri for at høre, men giv af egen Drift Deres Samtykke til dette dobbelte Ægteskab mellem vore Børn.

Harpagon.

Førend jeg kan beslutte mig dertil, maa jeg have min kjære Pengekasse igjen.

Cleante.

Den skal De faa hel og holden.

Harpagon.

Jeg har ikke Raad til at give noget Udstyr.

Anselm.

Men jeg har for os begge! Lad det Punkt ikke ængste Dem.

Harpagon.

Vil De da forpligte Dem til at afholde alle Udgifter med de to Bryllupper?

Anselm.

Hjertensgjerne. Er De saa fornøiet?

Harpagon.

Ja, hvis De i den Anledning vil lade gjøre en ny Klædning til mig.

Anselm.

Derpaa skal det ikke komme an. Lad os nu nyde den Glæde, som denne lykkelige Dag har bragt os.

Politikommissæren.

Saa sagte, mine Herrer, saa sagte! Hvem skal betale mig for al min Protokolleren?

Harpagon.

Vi have ingen Brug mere, hverken for Dem eller Deres Protokol!

Politikommissæren.

Men jeg har ingen Lyst til at have havt forgjæves Ulejlighed.

Harpagon (peger paa Mester Jaques).

Istedenfor Betaling, kan De jo hænge den Fyr der!

Mester Jaques.

Herregud, hvorledes skal man dog bære sig ad her i Verden? I Formiddags fik jeg Stokkeprygl, fordi jeg sagde sandt, og i Aften vil man hænge mig, fordi jeg har løiet.

Anselm (til Harpagon).

De maa tilgive ham for denne Gang, Hr. Harpagon.

Harpagon.

Vil De da betale Politikommissæren?

Anselm.

Ja, det lover jeg Dem.

(Til Valeer og Mariane.)

Men lad os nu ile til Eders Moder, for at dele vor Glæde med hende.

Harpagon.

Og lad mig bare faa min kjære Pengekasse!

Ende paa Harpagon.

Hr. de Pourceaugnac.

Lystspil i tre Akter,
med tilhørende Ballet-Entreer.

1669.

Der var en glimrende Fest i Chambord. Kongen havde stevnet sit hele Hof og indbudt den halve eller hele Adel til at deltage i Efteraarets Jagtpartier. De smukke Damer vare fra deres Vogne Tilskuerinder, mens de, ligesom i Theatret, engang imellem byttede Roller med dem, der gave Forestillingen, og fra de Skuende bleve de Beskuede. Man var i godt Humør, thi i Chambord havde man forholdsvis langt større Frihed end i Versailles. Det gik mindre stift til ved de kongelige Jagtpartier, mens man streifede om i Skovene og øvede sit ridderlige Mod, sin Behændighed og List, mod Hjort og Hind, end naar man færdedes i de regelrette, snorlige Haveanlæg, der omgav det pragtfulde Residensslot i Versailles. Men trods al denne Frihed, trods de mange Hjorte og Hinder, som bleve fældede, og de mange Hjerter, der bleve satte i mer eller mindre varig Brand: kunde man dog ikke ganske hindre den slemme Gjæst, som kaldes Kjedsombeden og som skal have saaet et fast Adgangskort, eller som en Franskmand fra hin Tid udtrykker det, har „la grande entrée“ ved alle Hoffester, fra at faa Indpas. Man havde intet Forretningskryderi paa Fornøielsen i Chambord, men

maatte gjøre Fornøielsen selv til en Forretningssag, og det skal, efter Forlydende, være et høist trættende Stykke Arbeide.

Heldigvis havde Hans Majestæt sin Kammertjener, sit Universalgeni, sin Digter, Theaterdirektør, Festmester og Skuespiller ved Haanden. Molière var, efter Ordre, fulgt med til Chambord, for der at udføre sine to daglige Hoffunktioner, nemlig, at rede Kongens Seng og at staa bag ved Hans Majestæts Stol under Aftensmaaltidet*). Det var nu godt nok, men man trængte til noget mere. „Lad os faa et nyt Stykke, et lystigt Stykke, Molière", sagde Kongen en Dag, da han kom hjem fra Jagten. „Aftnerne begynde at blive lange". „Deres Majestæt har at befale", svarede Molière, der naturligvis alt var forberedt paa at faa en saadan Ordre. Den italienske Maske-Komedies staaende Dekoration med den brede Gade (maaske rettere Torv), der skæres af en

*) Det vilde blive for vidtløftigt at gjentage alle de Hof-Anekdoter, der knytte sig til Molières Kammertjener-Funktioner, thi disses Tal er Legio, men vi tillade os her at erindre om den bekjendte Radikalkur, hvormed Ludvig den Fjortende en smuk Dag, omtrent paa den Tid, da „Plageaander" først blev opført, havde gjort en Ende paa al den bornerede Foragt, som man viste „Gjøgleren", „Skuespilleren". Kongen havde nemlig fra sikker Haand faaet Underretning om, at Molière aldrig nød det ham, ifølge hans Stilling tilkommende bouche en cour, fordi man ikke vilde sidde tilbords med ham. „Jeg er fulten", sagde han en Formiddag, da Audiensalen vrimlede af Hoffolk, som ventede paa Tilladelse til at gjøre deres Opvartning. Der blev naturligvis strax dækket et lille Bord, efter Kongens nærmere Ordre med to Kuverter, mens man tilhøire og tilvenstre speidede efter at se, hvem den Lykkelige vel kunde være, som Kongen vilde indbyde til at spise med sig. „Sæt Dem ned, og gjør mig Selskab, Molière", sagde Denne til sin Kammertjener, der lige var traadt ind i Kabinettet. „Jeg veed, at De heller ingen Frokost har faaet, og jeg holder ikke af, at man sulter i min Tjeneste". — Da det lille Maaltid var i fuld Gang, og Kongen havde moret sig med selv at skære for og selv at skjænke i sin Kammertjeners Glas, bleve Dørene til Audiensalen aabnede, og man faldt, fra den Dag af, ikke oftere paa at holde sig for god til at sidde tilbords med „Skuespilleren".

anden bred Gade, i hvis Hjørnesteder nogle af de handlende Personer bo, blev hurtigt opstillet og, efter at den til Stykket hørende erotiske Sang og endel af Ballet-Personalet under Lullis Anførsel havde indviet Pladsen, og de Elskende, med samt deres tjenende Aander, Sbrigani og Nerine, i faa raske Træk havde givet en Exposition og forberedt den limosinske saakaldte Adelsmand, Hr. de Pourceaugnacs Ankomst til Paris: fik denne, der ikke som hans jydske Frænde, Niels Studenstrup, kommer til Byen for at hæve Rentepenge, men blot i den uskyldige Hensigt at gifte sig med en ung Pige, der naturligvis hverken vil eie eller have ham, endelig Lov til, i Molières Person, at gjøre sin Entree. — Man ventede ikke engang paa at se ham, eller paa at høre hans første Replik, for at le af ham. Han var alt leveret i sit Navn. Dette ulykkelige Pourceaugnac, af hvis de han er saa stolt, dette Pourceaugnac, der saa levende erindrer om hint rødende og gryntende Dyr*), hvis Urenlighed er bleven til et Ordsprog, var allerede mer end nok til at fælde ham. Holberg har forholdsvis været hønet mod sin jydske Aagerkarl i den ellevte Juni, naar han har kaldt ham Studenstrup. Det er dog et nogenlunde anstændigt Navn. Men Pourceaugnac, Hr. de Pourceaugnac! Dersom Molière, som man siger, fra sin Ungdoms nomadiske Theaterliv af, havde en Høne at pille med Beboerne i Limoges, saa kan det ikke negtes, at disse fik læst og paaskrevet i hans Hr. de Pourceaugnac, der ikke blot, Aften efter Aften, vakte sit Hofpublikums stormende Latter, ikke blot, da det senere med sin Mester flyttede til Paris, hilstes med Jubel paa Palais Royals Scene, men der er bleven staaende i den franske dramatiske Literatur som Farcernes Farce, som Lystighedens non plus ultra.

Der er en stor Forskjel paa den Molière, der i Juli, 1668, paa sin kongelige Herres Befaling, havde

*) Pourceau, Svin.

ſkrevet George Dandin, og den Molière, der i Oktober 1669, gav Hr. de Pourceaugnac til Bedſte for det ſtore kongelige Jagtpartis Aftenfornøielſer i Chambord, ſaa ſtor en Forſkjel, ſom der er mellem den Mand, der i Angſt og Spænding kæmper for et, ſom det ſynes, næſten uopnaaeligt Maal, og den Mand, der efter en glimrende Seir, ſer tilbage paa ſine overſtandne Fataliteter, og føler ſig tryg, ikke blot i Bevidſtheden om at have ſeiret, men ogſaa i Følelſen af, at de ved Seiren vundne Reſultater ere ſaa ſtore, ſaa omfattende, at ethvert Angreb paa Den, der har ſtaaet faſt i den Kamp og vundet den Seir, herefterdags vil være en ſpildt Uleilighed, et afmægtigt og frugtesløſt Forſøg. Dette var Molières Stilling, efter at Tartuffe endelig var trængt igjennem. Man kunde ſkrive Smædeſkrifter*) imod ham, men Ingen gad læſe dem. Man kunde hade ham og kalde ham en Gjøgler, men Had og Skjældsord bleve lige latterlige, thi denne Gjøgler var Kongens fortrolige Ven, og blandt de Mange, der viſtnok gjerne vilde ham tillivs, var der vel neppe en Eneſte, der for Alvor troede, at han kunde rokke Molières Stilling, ſom den komiſke Muſas, af Kongen og af Folket høit hædrede Ypperſtepræſt paa den franſke Scene. Hans egen Truppe forgudede ham, og ſelve

*) «Elomire Hypocondre ou les médecins vengés, satire comique dirigée contre Molière», det meſt omfattende og bedſt ſkrevne af alle de mange Skrifter mod Molière, der udkom temmelig kort efter Opførelſen af Hr. de Pourceaugnac, blev liggende ulæſt i Bogladerne, og Hôtel Bourgogne, for hvis Scene det var ſkrevet, vilde af Henſyn til Titelen ikke engang modtage det til Gjennemlæsning. Efter 200 Aars Forløb har denne, i ret flydende Alexandrinere, forfattede ſatiriſke Komedie imidlertid en vis Intereſſe, ikke til Belysning af Molières Liv, hvortil der haves andre og bedre Kilder, men ſom Kommentar over, hvad der kan laves af Rygter og Bysnak, naar diſſe bearbeides af et Menneſkes Fjender. Den udkom under det pſeudonyme Forfatter-Navn „Bageren fra Chalusſay", og dennes Anonymitet er, til Dags Dato, ikke bleven brudt, hvad der ogſaa tjener ham bedſt.

hans Kolleger ved Hôtel Bourgognes Theater, der vel maatte føle, at han var en Ære for deres Stand, havde ladet sig forsone, og indset, at der Intet var at vinde ved at angribe en Mand, som ved sit Geni, sin Flid, sin grændseløse Udholdenhed og taktfulde Opførsel under de vanskeligste Forhold, havde befæstet sig saa godt i den almindelige Agtelse og som desuden — lad os ikke glemme det! — stod paa Gravens Rand. Molière følte alt Dette, følte det maaske med en Blanding af Smerte over, at Lykken desværre kom noget sent og ikke, ihvor stor den var, kunde læge hans mest brændende Saar, skjøndt hans Venner uafbrudt arbeidede paa at tilveiebringe en Forsoning mellem ham og Armande, en Forsoning, der virkelig ogsaa, noget længere hen, blev bragt istand. Vi tør ikke her fordybe os i biografiske Enkeltheder, af hvor stor psychologisk Interesse disse end kunne være. Men Enhver, der med Opmærksomhed vil gjennemgaa de tre foregaaende Stykker: Amfitryon, George Dandin og Harpagon, og derpaa sammenligne dem med de tre følgende: Hr. de Ponrceangnac, Hr. Jonrdains honette Ambition (den adelsgale Borger) og Scapins Skalkestreger, vil selv komme til Erkjendelse af den uhyre Forskjel i Mesterens Stemning under Udarbeidelsen af de første og de sidste: Det er Forskjellen, paa Tvang og Frihed, paa en beordret eller af Forholdene nødvendiggjort Sang og den lette, lystige Oviddren, der, som et Lærkeslag, halv ubevidst stiger fra vort Bryst, naar vi paa en Foraarsvandring fryde os over Livet og Lyset! — Ja, Molière havde glædet sig over sin, saa dyrekjøbte Tartuffe-Seir! Han følte sig befriet fra et uhyre Tryk, lod sin Musa holde Karnevalslystighed og skrev — Hr. de Pourceauguac.

Der er ikke stort at sige om dette Stykkes Indhold: Eraste vil have Julie, Julie vil have Eraste og vil især paa ingen Maade have Hr. de Pourceauguac. Som Følge deraf skal hendes Fader gjøres kjed og led af den limosinske Svigerson, som han har forskrevet og som Diligencen, for hans Synders Skyld, virke-

lig bringer til Paris; som Følge deraf skal Hr. de Pourceaugnac, i Lighed med Niels Studenstrup, narres og fortrædiges paa alle mulige Maader. Det er den ædle neapolitanske Gavtyve-Helt, Sbrigani (Oldfux og Henrik i een Person) samt hans værdige qvindelige Sidestykke, Nerine (alle Pernillers Pernille), som paatage sig dette Hverv, og som kjøre i Ring med den ulykkelige Limosiner, indtil han blot ønsker, i hvilkensomhelst Forklædning, at slippe levende bort fra den forbandede By. Holberg putter sin Studenstrup, der beskyldes for at have villet voldtage en dydig Matrone, som ikke existerer, i en Vægtermondur, lader ham synge Vægterverset og blæse i Piben. Molière lader sin limosinske Helt, der har faaet Skræk i Blodet for Følgerne af det ham paaduttede Bigami, pynte sig i en Marquise-Dragt, og lader ham, endnu i denne, persiflere Provindsadelens Ideer om den ægte Fornemhed. Begge komme naturligvis lige galt fra Forklædningen, og maa løse sig med Penge, for at slippe bort. Men Holberg driver sin Strenghed mod det ulykkelige Offer langt videre end Molière, idet han nemlig, endnu før Teppets Fald, lader ham læse Skudsmaalet om, hvorledes han er bleven narret, hvorimod Hr. de Pourceaugnac flygter fra Paris, akkurat ligesaa arrogant og selvtilfreds, som han er kommen dertil, og medtager paa sin Flugt en fuld Forvisning om, at Sbrigani er det eneste skikkelige Menneske i den med Skurke og Optrækkere befolkede By, som han naturligvis ikke oftere agter at gjæste. Det er saamænd ogsaa det Samme. Saa kan Eraste i Ro faa sin Julie, og derom er det dog, at det Hele har dreiet sig. For at naa dette Maal havde de Godtfolk rigtignok ikke behøvet halv saa mange Spilopper som de gjør, men kunde gjerne have ladet Hr. de Pourceauguac slippe lidt nemmere.

Dog det er just denne sprudlende Overflødighed, hvis burleske Lystighed engang imellem, navnlig i Slutningen af første Akt, gaar noget vidt, der giver det Hele den brogede Kolorit, som karakteriserer Karnevalsstemningen. Den, der ikke kan rives med af denne,

maa enten lade Stykket ligge, eller maa hist og her væbne sig med et kraftigt: Salva reverentia. Men trods al denne burleske Lystighed, trods den lange Doktorkonferens, i hvilken der ikke siges et ufornuftigt eller latterligt Ord, men som desuagtet bliver saa latterlig, dels ved Hr. de Pourceangnacs Modstand, dels ved den for Datidens Læger fatale Omstændighed, at den er en ligefrem Kopi af Livlæge Valots berømte Ræsonnement over Kongens Skarlagensfeber, og udskrevet af bemældte Herres „journal de la santé du roi“ *); trods alle de øvrige overgivne Paafund med syngende Doktorer, Apotekere, forladte Hustruer, Advokater, Schweitzere, Politibetjente og Marquise-Forklædning: svæver der alligevel et romantisk og erotisk Skjær over det burleske Stykke. Det er ikke fordi Eraste er forelsket i Julie og endelig vil have hende til Hustru, thi det har han jo tilfælles med hver Holbergsk Leander, der ogsaa, hvordan det end forresten gaar, med Vold og Magt vil have sin Leonora, men det er fordi Erastes Kjærlighed aander i Ord og Toner, fordi den er selvbevidst og kjæk, tager Del i Handlingen, ler ad Medbeileren, istedenfor at fortvivle, og intet Øieblik kjeder os med de Trivialiteter, som Holberg ikke har kunnet undgaa i sine Elskerscener, hvad der jo forresten ikke er hans Skyld, thi dersom han, i Nationens Forhold og Sæder, havde havt sligt et Fond at tage til som Molière, kan det vel ikke slaa feil, at han, ligesom sin store franske Forgænger, havde bragt dette op paa Scenen.

Man antager, at Molière har lagt en gammel italiensk Farce, le disgrazie d'Arlechino, til Grund for sin Hr. de Pourceaugnac, der forøvrigt vrimler af Reminisenser fra gamle Fortællinger og Stykker. Blandt disse Reminisenser er der en, som vi ville omtale lidt nærmere, fordi den, med behørige tragiske eller tragi-

*) Det var sandelig en, for Valot og de øvrige høit betroede Hoflæger, farlig Kammertjener, som Kongen havde i Molière.

komiske Tilsætninger, til Dags Dato spøger i vor egen Tids æsthetiske Frembringelser og navnlig ofte er bleven benyttet i franske og engelske Romaner. Det er Ideen om, for kortere eller længere Tid, at skille sig af med en ubeleilig Medbeiler, en Arveberettiget eller deslige, ved at faa en Læge eller en Hospitals-Forstander til at erklære Personen for vanvittig og som Følge deraf at lade ham eller hende indespærre. I den lystige Farce, Hr. de Pourceaugnac, fremtræder denne alvorlige Historie blot som en Karnevalsspøg, eller, naar det kommer høit som en Doktor-Satire, der under Forudsætning af, at der skal gjøres Løier med en naragtig Person, glider ganske let ned blandt de øvrige Narrestreger. Men naar man forfølger dette Træk tilbage i Tiden, lige ned til de ældste fabliaux, hvor det i den franske Literatur første Gang fremtræder, da støde vi paa det interessante Fænomen, at dette, mangen nyere Roman-Digters ofte høist pinlige Vehikel, har sin Rod i den gamle Forestilling om at være besat af onde Aander eller af Djævelen, der ved Exorcisme skulde fordrives. Det er da gjerne en Kone, hvis Mand har behandlet hende ilde, eller paa anden Maade har gjort excentriske Streger, som beklager sig for sin Skriftefader, og denne er da ikke sen med at fortælle hende, at han maa være besat af en ond Aand, der skal udrives ved Bod og Faste, hvorpaa han, i Regelen mod en god Betaling til Kirke og Kloster, paatager sig Kuren. Hvad der, fra først af, var sket for Alvor, i virkelig Bekymring for Vedkommendes sjælelige Tilstand, blev senere benyttet af Spøgefugle for at mystificere og af slette Mennesker for at hævne sig, indtil Troen paa Besættelsen af onde Aander og paa Geistlighedens Magt til at kunne bortmane disse, begyndte at fordunste og Besættelsen, Skriftefaderen samt Klosterfængslet efterhaanden veg for Forestillingen om Sindsforvirring, om den fysiske Læge og hans respektive, ofte meget drøie Kure, for at fordrive den mentale Sygdom.

En anden interessant Fremtoning i den lystige Farce, er Pudsemageren, Sbrigani, hvis Figur staar

lige midt imellem Mascarille og Scapin. Den første har udviklet sig betydeligt, siden vi sidst havde den Fornøielse at møde ham i det Molièreske Galleri, den sidste synes alt at være paa Veien, for at sætte Kronen paa alle lystige Gavtyvestreger og i Virkelighed at blive, hvad Mascarille alt for længe siden har sagt om sig selv: **Furbum imperator.**

Blandt alle Molières Prosa-Stykker er Hr. de Pourceangnac vistnok det allervanskeligste at oversætte. Det vrimler af Dialekter; de mange foregivne Personer tale omtrent hver sit eget Sprog, og man støder paa mange nutildags fast umulige Udtryk. Det er med Hensyn paa disse overordenlige Vanskeligheder, som vi ingenlunde smigre os med at have overvundet, at vi slutte vor korte Indledning til Farcernes Farce med den i alle gamle spanske Theaterstykker staaende Formular: **Perdona sus yerros!** (Lad dens Feil være tilgivet!)

Personer:

Hr. de Pourceaugnac.
Oronte.
Julie, Orontes Datter.
Nerine.
Lucette.
Eraste, Julies Elsker.
Sbrigani, Neapolitaner.
Første Doktor.
Anden Doktor.
En Apoteker.
En Bonde.
En Bondekone.
Første burleske Doktor.
Anden burleske Doktor.
Første Advokat.
Anden Advokat.
Første Schweitser.
Anden Schweitser.
En Politiassistent.
To Politibetjente.
En Sangerinde.
Sangere, Dandsere og Musikanter.

Scenen er i Paris, og Theatret forestiller en Korsgade. Paa den ene Side af denne er Orontes Hus, paa den anden Doktorens. Længere borte have de to Advokater deres Bolig, hver paa sin Side af Theatret.

Første Akt.

Første Scene.

Eraste. En Sangerinde. To Sangere. Musikanter og Dandsere.

Eraste (til de musicerende Personer).

I kunne gjerne strax begynde paa Serenaden. Jeg vil fjerne mig saalænge, for ikke at ses.

Anden Scene.

En Sangerinde. To Sangere. Musikanter og Dandsere.

(Den af Eraste omtalte Serenade bestaar af Sang, instrumental Musik og Dands; de Ord, der synges, sigte til det Forhold, hvori Eraste staar til Julie, og skildre de Følelser, der besjæle to Elskende, for hvis Kjærlighed der lægges Hindringer.)

En Sangerinde.

Udgyd, o hulde Nat, Din tætte Valmuetaage
Paa dem, hvis Øine speide her,
Og lad paa dette Sted, jeg be'er, alene vaage
De To, som har hinanden kjær,
Som i Din Taushed og Din Skygge,
Der mer end Dagens Lys dem gunstigt er,
Vil Elskovs Fryd for hvert uysgjerrigt Blik beirygge!

En Sanger.

Hvor lifligt dog
Et Elskovssuk opstiger
Naar ingen Modstand det bekriger!

Den søde Hang blev i det unge Hjerte lagt,
Men ak, den strander tidt paa grumme Fædres Magt!
Hvor lifligt dog
Et Elskovssnk opstiger,
Naar ingen Modstand det bekriger!

Anden Sanger.

O Modstand aabenbarer
Just Kjærlighedens Magt,
Og tappert sig forsvarer
En ædel Troskabspagt.

Alle Tre.

Thi lad vor Elskov evig være!
Forældres Strenghed, bitter Tvang,
Ja Skjæbnens Luner, Nød og Trang
Skal kun vor Ømhed nære!
Thi lad vor Elskov evig være!
For Kjærlighed med Liv og Sjæl
Bli'er Modstand snart en Bagatel.

Første Ballet-Entree.

Dands, som udføres af to Dandsemestere.

Anden Ballet-Entree.

Dands af to Pager.

Tredie Ballet-Entree.

Fire Tilskuere, som ere komne i Klammeri under Pagernes Dands, fægte og daudse rundt med Kaarden i Haanden.

Fjerde Ballet-Entree.

To Schweitzere adskille de Fægtende, og daudse, efter at have forligt dem, med dem.

Tredie Scene.

Julie. Eraſte. Nerine.

Julie.

For Guds Skyld, Eraſte! Lad os dog tage os iagt! Jeg er saa angſt for, at man skal overraske os sammen! Efter det sidſte strenge Forbud, vilde det gaa galt!

Eraſte.

Jeg har Øinene med mig, tilhøire og tilvenstre. Ingen tænker paa at forstyrre os.

Julie (til Nerine).

Stil Dig paa Vagt, og pas nøie paa, om Nogen skulde komme.

Nerine
(der gaar hen i Theatrets Baggrund).

Vær De ganske rolig og tal kun med Hr. Eraſte om Alt, hvad De har paa Hjertet. Jeg skal nok passe paa.

Julie.

Hvad har De saa fundet paa, Eraſte? Tror De virkelig, at De kan forhindre dette skrækkelige Giftermaal, som min Fader har sat sig i Hovedet?

Eraſte.

Hverken Sbrigani eller jeg have sovet. Jeg haaber, at denne latterlige Plan ikke kan holde Stand mod det Maskineri, vi have forberedt.

Nerine (kommer hurtigt).

Frøken, der kommer Deres Fader . . . .

Julie (til Eraſte).

O saa lad os hurtigt skilles ad!

Nerine.

Nei, nei! Bliv, hvor De er! Jeg har set feil.

Julie (til Nerine).

Det er en Skam af Dig at skræmme mig saadan til ingen Nytte.

Eraſte.

Som sagt, skjønne Julie, Alt er i Orden, og ifølge den Tilladelse, De har givet mig, vil jeg just ikke plage mig med Skrupler. Men spørg mig ikke mere. Jeg vil helst, at De,

ligesom i Komedierne, skal overraskes af hvad De faar at se: Lad det være Dem nok, at vore Maskiner kunne sættes i Gang, saasnart det skal være, og at den opfindsomme Nerine og den listige Sbrigani have taget Sagen i deres Hænder.

Nerine.

Ja, det er vist. Er Deres Fader forrykt, siden han vil pine Dem med en Advokat fra Limoges, en Hr. de Pourceaugnac, som han aldrig har set før, og som skal komme med Diligencen for at snappe Dem bort, lige for Næsen af os? Ere de fire, fem Tusind Daler, som han er rigere end Hr. Eraste, nogen rimelig Grund for, at De skal vise den Elsker, der behager Dem, Døren? Er De skabt for en Limosiner? Lad ham gaa hjem og lægge sig, den Herre, og hvis han endelig skal giftes, saa kan han jo tage sig en Limosinerinde og lade christne Folk være i Fred. Det blotte Navn, Hr. de Pourceaugnac, faar mig til at kaste op. Pourceaugnac! Er det et tilladeligt Navn? Om der aldrig var Andet i Veien end det Navn, vilde jeg heller smide Alt, hvad jeg eier og har paa Ilden, end lade Dem gjøre det Parti. De skal ikke blive Fru de Pourceaugnac. Det har jeg svoret paa. Vi skulle nok spille den gode Hr. de Pourceaugnac saa mange Puds og gjøre saa mange Løier med ham, at han skal takke Gud for at slippe hjem igjen til sin Provinds.

Eraste.

Der har vi Sbrigani. Han kommer sagtens med Besked.

Fjerde Scene.

Julie. Eraste. Sbrigani. Nerine.

Sbrigani (til Eraste).

Herre, vor Mand er i Farvandet. Jeg har passet ham op ved Diligencens sidste Natteqvarter, og jeg har imorges studeret ham en stiv Halvtime i Kjøkkenet, hvor han var gaaet ned for at spise Frokost, og det saa at jeg kan ham udenad. Om Skabelonen og Dragten vil jeg Intet mælde. Det kan De selv betragte og se, hvorvidt det Ene svarer til det Andet. Men hvad Forstanden angaar, vil jeg indestaa Dem for, at han er af de allermest tykhovede Folk, født og baaren til at holdes for Nar. Det slaar ikke feil, at han løber lige lukt i den første, den bedste Fælde.

Nerine
(til Julie, idet hun præsenterer Sbrigani.)

Tillad mig, Frøken, at gjøre Dem bekjendt med en Notabilitet. I bedre Hænder kan Deres Sag ikke være. Man kan

med Føie kalde ham vort Aarhuudredes Helt, thi for at tjene sine Venner har han vist over en Snes Gange trodset Galeierne, og paa sin Rygs og sine Skuldres Bekostning har han hæderligt udført de største Bedrifter. Ja, som han gaar og staar, er han forviist fra sin Fødeby, ene og alene paa Grund af det Ædelmod, hvormed han har sat sig ud over Lov og Ret.

Sbrigani (til Nerine).

Du gjør mig jo ganske skamfuld med al Din Ros. Men jeg kan forresten gjerne gjøre Gjengjæld og holde en Lovtale over Dit Livs mange mærkværdige Fata, som f. Ex, da Du fik den unge Reisende klippet i Spil for en 10,000 Daler, da Du fik den falske Kontrakt istand, der ruinerede en hel Familie, da Du, med saa megen Sjælsstorhed uegtede at have modtaget det Dig betroede Gods, og da Du siden ved Dit Vidnesbyrd, var saa ædelmodig at expedere to ganske uskyldige Personer til Galgen*).

Nerine.

O det er jo rene Bagateller, som det ikke er Umagen værd at omtale. Jeg bliver ganske undselig over al den Ros!

Sbrigani.

For at skaane Din Beskedenhed, vil jeg da lade det være nok! Det er ogsaa bedst, at vi faa begyndt paa Sagen. Jeg vil skynde mig med at indhente vor Provindsmand, og Du maa, hvis det skulde knibe, sørge for at holde de øvrige Aktører i Beredskab.

Eraste (til Julie).

De husker jo nok Deres Rolle, Frøken? For at give os friere Spillerum, maa De lade, som om De var fuldkommen vel tilfreds med Deres Faders Beslutning.

Julie.

Hvis det blot kommer an derpaa, saa skal det nok gaa.

Eraste.

Men, skjønne Julie, hvis nu alle vore Intriger skulde mislykkes?

Julie.

Saa vil jeg høit og frit bekjende min Kjærlighed til Dem.

*) Hverken Sbrigani eller Nerine ere saa slemme som de fremstille hinanden. Det hører til de saakaldte lystige Personer, at de stge hinanden saa mange Grovheder, som de kunne overkomme, et Træk, som vi ofte gjenfinde hos Holberg.

Eraste.

Men hvis Deres Fader, tiltrods for denne Bekjendelse, bliver ved sit Forsæt?

Julie.

Saa vil jeg true ham med at kaste mig i et Klosters Arme.

Eraste.

Men hvis han, desuagtet, tiltrods for Alt, hvad De gjør og siger, vil tvinge Dem til dette Giftermaal?

Julie.

Hvad vil De, at jeg skal svare?

Eraste.

Hvad jeg vil, at De skal svare?

Julie.

Ja.

Eraste.

Herregud, hvad man svarer, naar man elsker rigtigt.

Julie.

Hvad da?

Eraste.

At Intet i Verden skal tvinge Dem, at De, tiltrods for Alt, lover at blive min.

Julie.

Min Gud, Eraste, De burde nøies med, hvad jeg gjør, og hverken friste mit stakkels Hjerte med Angsten for, hvad der muligt kan ske, eller saare min Pligtfølelse ved Forestillingen om en sørgelig Yderlighed, som jeg haaber at kunne undgaa. Skulde vi, hvad Gud forbyde, komme saa vidt, saa lad det i det Mindste være Begivenhedernes Gang, som afnøder mig mit Svar paa Deres Spørgsmaal.

Eraste.

Nu vel!

Sbrigani.

Der kommer han, min Tro! Nu gjælder det at passe paa!

Nerine.

O hvor han ser ud!

Femte Scene.

Hr. de Pourceaugnac. Sbrigani.

Hr. de Pourceaugnac
(som vender sig mod den Side, han kommer fra, og taler til nogle Folk, som forfølge ham).

Men hvad er det? Hvad skal det sige? Pokker tage den tosede By og de tosede Folk, som bo i den! Kan jeg da ikke gjøre et Skridt uden at de Dumrianer glo paa mig og le af mig? I skulde passe Eders egne Ting, I Fæhoveder, og lade skikkelige Folk gaa i Fred, uden at le dem op i Dinene! Fanden tage mig, om jeg ikke giver den Første, den Bedste, der ler, en ordenlig Næsestyver!

Sbrigani
(taler ud af Scenen, til de Personer, der forfølge Hr. de Pourceaugnac).

Men hvad skal det betyde, mine Herrer? Hvad ligner det? Er' I forrykte? I burde skamme Jer, og ikke gjøre Nar af honette Reisende, som komme til Staden.

Hr. de Pourceaugnac.

Naa, Gud ske Lov, der er da en fornuftig Mand.

Sbrigani.

Hvad er det for en Opførsel? Hvad har I at le af?

Hr. de Pourceaugnac.

Ja, det maa man rigtignok spørge om.

Sbrigani.

Hvad Latterligt er der ved den Herre?

Hr. de Pourceaugnac.

Ja . . . .

Sbrigani.

Er han anderledes end andre Folk?

Hr. de Pourceaugnac.

Er jeg skjæv eller pukkelrygget?

Sbrigani.

Lær at kjende Folk bedre!

Hr. de Pourceaugnac.

Det er godt sagt.

Sbrigani.

Herren har et Udseende, som indgyder Respekt.

Hr. de Pourceaugnac.

Det er sandt.

Sbrigani.

Og er en Mand af Stand.

Hr. de Pourceaugnac.

Ja, limosinsk Adelsmand.

Sbrigani.

En Mand af Forstand.

Hr. de Pourceaugnac.

Som har studeret Loven.

Sbrigani.

Han beviser os en stor Ære ved at komme til vor By.

Hr. de Pourceaugnac.

Derom er der ingen Tvivl.

Sbrigani.

Han er ikke en Person til at le af.

Hr. de Pourceaugnac.

Nei, det er vist.

Sbrigani.

Og Den, der ler af ham, skal faa med mig at bestille.

Hr. de Pourceaugnac.

Min Herre, jeg er Dem uendelig forbunden.

Sbrigani.

Det skærer mig i Hjertet, at en Mand som De skal blive saa slet modtaget. Jeg beder Dem, af mit inderste Hjerte, om Forladelse paa Byens Vegne.

Hr. de Pourceaugnac.

Ydmygste Tjener, min Herre.

Sbrigani.

Jeg var imorges ved Diligencen og tillod mig at iagttage Dem, medens De spiste Deres Frokost. Den henrivende Ynde, hvormed De skar Deres Brød, vandt strax mit hele Hjerte, og da jeg veed, at De aldrig før har været i Paris, og altsaa er ganske ny og ubekjendt med Forholdene, er jeg glad over at have truffet Dem, saa at jeg kan tilbyde Dem min Tjeneste og

hjælpe Dem lidt tilrette blandt disse Folk, som ikke altid have den behørige Respekt for Fremmede.

Hr. de Pourceaugnac.

Det er altfor stor Godhed mod mig.

Sbrigani.

Jeg har allerede havt den Ære at sige Dem, at jeg lige fra det Øieblik af, da jeg først saae Dem, fattede en inderlig Tilbøielighed for Dem.

Hr. de Pourceaugnac.

Jeg takker skyldigst.

Sbrigani.

Deres Fysionomi er saa tiltalende*).

Hr. de Pourceaugnac.

Det er mig en stor Ære.

Sbrigani.

Der er noget saa Grundhonet deri.

Hr. de Pourceaugnac.

Deres Tjener.

Sbrigani.

Noget Elskværdigt.

Hr. de Pourceaugnac.

Jeg takker.

Sbrigani.

Noget Ydefuldt.

Hr. de Pourceaugnac.

Jeg takker.

Sbrigani.

Noget Blidt.

Hr. de Pourceaugnac.

Jeg takker.

Sbrigani.

Noget Majestætisk.

Hr. de Pourceaugnac.

Jeg takker.

Sbrigani.

Noget Oprigtigt.

*) Sammenlign Jesvers Opbøielse af Jakob v. Tyboes Fortjenester i dette Stykkes anden Akt, anden Scene.

Hr. de Pourceaugnac.

Jeg takker.

Sbrigani.

Noget Hjerteligt.

Hr. de Pourceaugnac.

Jeg takker.

Sbrigani.

Jeg forsikrer Dem om min fulde Hengivenhed.

Hr. de Pourceaugnac.

Jeg er Dem meget taknemlig derfor.

Sbrigani.

Det er ret min Hjertensmening.

Hr. de Pourceaugnac.

Det tror jeg gjerne.

Sbrigani.

Dersom De kjendte mig, vilde De vide, at jeg er en høist oprigtig Mand.

Hr. de Pourceaugnac.

Derom tvivler jeg ingenlunde.

Sbrigani.

En Fjende af alt Bedrageri.

Hr. de Pourceaugnac.

Det er jeg overbevist om.

Sbrigani.

Hvem det er umuligt at forstille sig.

Hr. de Pourceaugnac.

Det mærker man strax.

Sbrigani.

De ser paa min Klædedragt, der er noget anderledes end Folk bruge den hertillands. Det kommer af, at jeg er fra Neapel og gjerne, saavel i Dragten som i Virligheden, har villet bevare lidt af min Fødebys gode gamle Skikke.

Hr. de Pourceaugnac.

Det gjør De vel i. Jeg har derimod optaget den sidste Mode for Hoffets Landkostume.

Sbrigani.

Og den klæder Dem udmærket! Ingen af vore Hoffolk kan opvise Magen.

Hr. de Pourceaugnac.

Ja, det siger min Skræder ogsaa. Dragten er fin og rig og jeg tænker, at den nok vil gjøre Opsigt.

Sbrigani.

Det vil den bestemt. De har da ifinde at vise Dem i Louvre?

Hr. de Pourceaugnac.

Jeg maa naturligvis gjøre Kongen min Opvartning.

Sbrigani.

Han vil blive henrykt over at se Dem.

Hr. de Pourceaugnac.

Det tror jeg ogsaa.

Sbrigani.

Har De allerede leiet Dem en Bolig?

Hr. de Pourceaugnac.

Nei, endnu ikke. Men nu skulde jeg just dertil.

Sbrigani.

Det vilde være mig kjært, om jeg kunde være Dem behjælpelig. Jeg kjender Byen ud og ind.

Sjette Scene.

Eraste. Hr. de Pourceaugnac. Sbrigani.

Eraste.

Hvad ser jeg? Kan jeg tro mine Øine? Hr. de Pourceaugnac! Hvilket lykkeligt Møde! Hvor jeg er henrykt over at træffe Dem her . . . Men hvor gaar det til . . . ? Det forekommer mig, som om De ikke rigtigt vil kjendes ved mig?

Hr. de Pourceaugnac.

Min Herre, jeg er Deres Tjener.

Eraste.

Er det muligt, at fem eller sex Aars Adskillelse have formaaet at udslette mig af Deres Erindring, at De ganske har kunnet glemme den Pourceaugnacske Families oprigtigste Ven?

Hr. de Poureeauguac.

Om Forladelse, min Herre....

(sagte til Sbrigani.)

Jeg veed slet ikke, hvem det er.

Eraste.

Der er ikke een Pourceaugnac i Limoges, som jeg ikke kjender ud og ind. Under mit Ophold dersteds havde jeg kun Omgang med Pourceaugnakker, og næsten daglig havde jeg den Ære at se Dem.

Hr. de Ponrceaugnac.

Æren var paa min Side, min Herre.

Eraste.

Mindes De ikke mit Ansigt?

Hr. de Pourceauguac.

Jo, min Herre.

(Sagte til Sbrigani.)

Jeg har aldrig set ham før.

Eraste.

Kan De ikke huske, hvor tidt jeg har havt den Forvielse at drikke et Glas Vin med Dem?

Hr. de Pourceaugnac.

Undskyld . . .

(Sagte til Sbrigani.)

Hvad mon det skal sige?

Eraste.

Hvad er det nu, han heder, den Traktør i Limoges, som laver saa god Mad?

Hr. de Pourceaugnac.

Lille Jean.

Eraste.

Ganske rigtigt. Det var hos ham, at vi mangen god Gang have moret os sammen .... Og saa paa det Sted, hvor man pleier at spadsere . . . Det ligger mig lige paa Tungen . . .

Hr. de Ponrceaugnac.

Kirkegaarden ved Arènes.

Eraste.

Rigtigt! Der var det, at Deres behagelige Samtaler saa

ofte fik mig til at glemme Tiden. Kan De da slet ikke mere huske det?

Hr. de Pourceaugnac.

Om Forladelse, min Herre, jeg husker det Altsammen meget godt.

(Sagte til Sbrigani.)

Fanden tage mig, om jeg husker det Mindste deraf.

Sbrigani (sagte til Hr. de Pourceaugnac).

Det hændes undertiden, at Noget er ligesom strøget bort af vor Hukommelse.

Eraste.

Men saa tillad mig dog at omfavne Dem til Fornyelse og Befæstelse af vor gamle Venskabspagt.

Sbrigani (sagte til Hr. de Pourceaugnac).

Den Mand elsker Dem vist meget høit.

Eraste.

Og lad mig saa endelig faa lidt Nyt fra Familien dernede! Hvorledes befinder Deres Hr. . . naa, naa . . han, som er saadan en brav Mand . . . ?

Hr. de Pourceaugnac.

Min Broder, Konsulen?

Eraste.

Ja, netop.

Hr. de Pourceaugnac.

Han befinder sig overmaade godt.

Eraste.

O hvor det glæder mig! Og han, som altid er i saa godt Humør . . . naa . . . naa . . . Deres Hr. . . .

Hr. de Pourceaugnac.

Min Fætter, Assessoren?

Eraste.

Just han.

Hr. de Pourceaugnac.

Altid lige glad og lystig.

Eraste.

O hvor det fornøier mig! Og Deres Hr. Onkel?

Hr. de Pourceaugnac.

Jeg har ingen Onkel.

Eraſte.

Men De havde dog en, dengang . . .

Hr. de Pourceaugnac.

Nei, kun en Tante.

Eraſte.

Ja, det var det jeg vilde ſige.

Hr. de Pourceaugnac.

Huu er død for et halvt Aarstid ſiden.

Eraſte.

Den ſtakkels Kone! Hvor det gjør mig ondt!

Hr. de Pourceaugnac.

Og det var ſaamænd lige ved, at min Neveu, Kanonikusſen, var gaaet ſamme Vei af Smaakopper.

Eraſte.

Det havde da været en ren ubodelig Skade.

Hr. de Pourceaugnac.

Kjender De ogſaa ham?

Eraſte.

Om jeg gjør? En ſtor velſkabt Fyr!

Hr. de Pourceaugnac.

Ikke ſaa meget ſtor.

Eraſte.

Nei, men rigtig velſkabt.

Hr. de Pourceaugnac.

Aa ja.

Eraſte.

Og ſom er Deres Neveu.

Hr. de Pourceaugnac.

Ja.

Eraſte.

Søn af Deres Broder eller Deres Søſter.

Hr. de Pourceangnac.

Ja, ganske rigtigt.

Eraste.

Kanonikus ved Kirken . . . . hvad er det nu den heder?

Hr. de Ponrceangnac.

Saint Etienne.

Eraste.

Ja vist, det er netop ham jeg mener.

Hr. de Ponrceangnac (til Sbrigant).

Han nævner alle mine Paarørende.

Sbrigani.

Ja, han kjender Dem nok bedre end De tror.

Hr. de Ponrceangnac (til Eraste).

Som jeg mærker, har De nok opholdt Dem længe hos os?

Eraste.

Over to Aar.

Hr. de Ponrceangnac.

Saa maa De jo have været med, den Gang min Fætter, Præfekten, havde den store Fadderstads og Guvernøren i egen Person holdt hans Søn over Daaben?

Eraste.

Om jeg var? Ja, jeg hørte til de allerførst Indbudne.

Hr. de Ponrceangnac.

Det gik galant til.

Eraste.

Ja, meget galant.

Hr. de Pourceaugnac.

Det var et Gjæstebud!

Eraste.

Et Gjæstebnd, der kunde høres og spørges.

Hr. de Ponrceaugnac.

Men saa maa De jo ogsaa have været tilstede ved den Trætte jeg havde med en Adelsmand fra Périgord.

Eraste.

Ja vist.

Hr. de Pourceaugnac.

Den Herre traf paa En, der kunde svare for sig.

Eraste.

Ja, det tror jeg.

Hr. de Pourceaugnac.

Han gav mig et Dreſigen, men jeg fik ham sagt Beſked.

Eraste.

Og det tilgavns. Men for at komme til andre Ting, saa tillader jeg paa ingen Maade at De logerer andensteds end hos mig.

Hr. de Pourceaugnac.

Jeg vil paa ingen Maade . . . .

Eraste.

Det er Deres Spøg. Jeg tillader paa ingen Maade, at min bedste Ven bor hos fremmede Folk.

Hr. de Pourceaugnac.

Det vilde være at misbruge . . .

Eraste.

Fanden tage mig, om De ikke skal bo hos mig.

Sbrigani (sagte til Hr. de Pourceaugnac).

De skulde virkelig tage mod det gode Tilbud, da han er saa bestemt derpaa. Hvor har De Deres Tøi?

Hr. de Pourceaugnac.

Jeg lod det blive i min Tjeners Værge, derhenne hvor jeg stod af.

Eraste.

Lad os saa faa Bud derhen.

Hr. de Pourceaugnac.

Nei, det kan ikke nytte. Jeg har befalet ham ikke at røre sig af Pletten, førend jeg selv kom, for at sikre mig mod alt Bedrageri.

Sbrigani.

Det var meget vel betænkt.

Hr. de Pourceaugnac.

Ja, det er nok bedst at være forsigtig i denne By.

Eraste.

I Et og Alt ser man den vise Mand.

Sbrigani (til Eraste).

Jeg kan godt følge med Herren og ledsage ham tilbage til Deres Bolig.

Eraste.

Det er godt. Jeg har nogle smaa Forretninger at besørge, men De vil træffe mig her ved dette Hus.

(Peger paa Doktorens Bolig.)

Sbrigani.

Vi komme hurtigt tilbage.

Eraste (til Hr. de Pourceaugnac).

Jeg venter Dem med Utaalmodighed.

Hr. de Pourceaugnac (til Sbrigani).

Det var da et Bekjendtskab, som jeg mindst drømte om.

Sbrigani.

Det lader til at være en skikkelig Mand.

Eraste (alene).

Naa, min gode Hr. de Pourceaugnac, nu skulde vi da se, at give Dig Et og Andet at tænke paa! Vi have Alt i Orden til at modtage Dig som det sig hør og bør! Jeg behøver blot at banke paa. Heida!

Syvende Scene.

Eraste. En Apoteker.

Eraste.

Tør jeg spørge, er De ikke den Doktor, til hvem man nylig har henvendt sig paa mine Vegne?

Apotekeren.

Nei, min Herre, jeg er ikke Doktor. Den Ære tilkommer mig ikke. Jeg er kun Apoteker, uværdig Apoteker, til Deres Tjeneste.

Eraste.

Er Doktoren da ikke hjemme?

Apotekeren.

Jo, han er. Men han har travlt med at expedere nogle Patienter. Men nu skal jeg sige ham, at Herren er her.

Eraste.

Nei Tak. Jeg kan godt vente til han er færdig. Det angaar blot Afleveringen af en Slægtning, om hvilken Doktoren alt veed Besked. Det stakkels Menneske er desværre lidt forstyrret i Hovedet, og da han snart skal have Bryllup, var det jo meget rart, om vi først kunde faa ham kureret.

Apotekeren.

Jeg veed, hvad det er! Jeg veed, hvad det er. Jeg var tilstede, da den Sag blev aftalt. De kan, min Tro, ikke henvende Dem til nogen bedre Doktor. Det er en Mand, der har studeret Medicinen fra Grunden af, og der kan den paa sine Fingre, som jeg kan mit Fadervor. Om det gjaldt hans eget Liv, vilde han ikke vige et Fodsbred fra de Gamles Regler. Han følger altid den slagne Landevei, den slagne Landevei, min Herre, og veed, hvad han gjør. Ikke for Alverdens Guld vilde han kurere en Patient, uden efter Fakultetets Love.

Eraste.

Deri gjør han vel. En Patient bør paa ingen Maade komme sig, med mindre Fakultetet tillader det.

Apotekeren.

Det er ikke fordi han er min gode Ven, at jeg roser ham. Nei, det er en ren Fornøielse at være under hans Kur, og jeg vilde langt hellere dø under den end komme mig under nogen anden Doktors Behandling. Man er saa sikker med ham. Hvad der end tilstøder, saa bliver man behandlet efter Reglerne, og med tilbørlig Orden, og skulde man dø deraf, saa dør man med en frelst Samvittighed, og Arvingerne tør ikke give et Muk fra sig.

Eraste

Det maa sandelig være en stor Trøst for Den, der dør.

Apotekeren.

Forstaar sig. Han maa jo glæde sig over, at være død efter den rette Metode, den rette Metode, min Herre. Dertil kommer endnu det store Gode ved vor Doktor, at han ikke gjør mange Komplimenter med Sygdommen! Det er en flink Mand, en flink Mand, som holder af at expedere sine Patienter. Skal man dø, saa gaar det saa expedit, saa expedit.

Eraste.

Ja, det er jo bedst at slippe hurtigt ud af Klemmen.

Apotekeren.

Det er baade vist og sandt. Hvad i Alverden nytter det til at være vaklevoren og gaa ligesom paa Gløder med en Syg-

dom? Langt bedre at gribe raſk til og faa en Ende paa Sagen.

Eraſte.

De har Ret.

Apotekeren.

Der er nu allerede tre af mine Børn, ſom han har gjort mig den Ære, at tage ſig af under deres Sygdom, og ſom ere ſlupne fra Verden paa en tre, fire Dage. Jeg er vis paa, at de, under en anden Doktor, vilde være bleven pinte i over tre Maaneder.

Eraſte.

Det er godt at have ſlige Venner.

Apotekeren.

Ja, deri har De Ret. Jeg har kun to Børn tilbage, men dem ſørger han for ſom om det var hans egne. Han behandler dem paa ſin Viis, og jeg behøver ſlet ikke at have Uleilighed dermed. Som oftest, naar jeg kommer hjem fra Byen, finder jeg, til min Forbauſelſe, at han har ladet dem aarelade eller purgere.

Eraſte.

Hvilken priſelig Omſorg!

Apotekeren.

Se der! Se der! Se der kommer han!

Ottende Scene*).

Eraſte. Første Doktor. Apotekeren. En Bonde. En Bondepige.

Bonden (til Doktoren).

Han kan ikke udholde det mere. Han ſiger, at han føler de ſtrækkeligſte Smerter i Hovedet.

Første Doktor.

Den Patient er et Fæ! Det er ikke Hovedet, men Milten, der, efter Galjens Udſagn, bør ſmerte ham under den Sygdom.

Bonden.

Ja, hvordan det hænger ſammen, forſtaar jeg mig ikke paa. Men viſt er det, at han nu i over et halvt Aar har havt beſtandigt Bugløb.

*) Ved Nutidens Opførelſer af Hr. de Pourceaugnac udelades denne Scene.

Første Doktor.

Godt. Det er Tegn paa, at det Indvendige opløser sig. Jeg skal nok se til ham, om en to à tre Dage, men skulde han dø forinden, maa De lade mig det vide, thi det strider mod alle Høflighedens Regler, naar en Doktor gjør Visit hos En, der alt er død.

Bondepigen (til Doktoren).

Det bliver Dag for Dag værre med min Fader.

Første Doktor.

Det er ikke min Skyld. Jeg giver ham Medicin, hvorfor kommer han sig ikke deraf? Hvormange Gange er han nn bleven aareladt?

Bondepigen.

Femten Gange i tyve Dage.

Første Doktor.

Aareladt femten Gange i tyve Dage?

Bondepigen.

Ja, Hr. Doktor.

Første Doktor.

Og han kommer sig ikke endda?

Bondepigen.

Nei, Hr. Doktor.

Første Doktor.

Det er sikkert Bevis paa, at Sygdommen ikke er i Blodet. Nu skal han have ind at laxere paa, ligesaa mange Gange, for at vi kunne komme efter, om det ikke er i Vædskerne. Og hjælper det saa ikke heller, saa maa vi have ham til et Badested.

Niende Scene.

Første Doktor. Eraste. Apotekeren.

Eraste (til Doktoren).

Det er mig, min Herre, der forleden har havt Bud hos Dem, i Anledning af en Paarørende, som er lidt forstyrret i Hovedet, og som jeg gjerne vilde have i Kost hos Dem, dels for at hans Helbredelse ikke skal volde Dem altfor stort Besvær, dels for at han ikke, under selve Kuren, skal blive set af alt for Mange.

Første Doktor.

Alt er i Orden til at tage imod ham, og jeg indestaar Dem for, at han skal blive behandlet med al mulig Omhu.

Eraste.

Der kommer han.

Tiende Scene.

Hr. de **Pourceaugnac.** **Eraste.** Første Doktor. Apotekeren.

Eraste (til Hr. de Pourceaugnac).

Jeg er desværre nødt til at forlade Dem et Øieblik, men jeg overlader Dem imens til en Person, der, paa mine Vegne, vil gjøre det Yderste for at behandle Dem saa godt som muligt.

(Han præsenterer Doktoren.)

Første Doktor (til Eraste).

Det er ikke mere end min Skyldighed, især naar De har paalagt mig det.

Hr. de Pourceaugnac (afsides).

Det er sagtens hans Hushofmester. Han maa altsaa være en Mand af Stand.

Første Doktor (til Hr. de Pourceaugnac).

Tag mit Ord paa, at De skal blive behandlet rigtig metodisk, efter alle Kunstens Regler.

Hr. de Pourceaugnac.

Jeg be'er! Der maa endelig ingen Ophævelser gjøres for min Skyld. Jeg vil nødig genere.

Første Doktor.

Et saadant Hverv er mig en Fornøielse.

Eraste (til første Doktor).

Her er foreløbig sex Louisdorer paa Haanden som Afdrag paa, hvad jeg kommer til at skylde Dem.

Hr. de Pourceaugnac.

Nei, det vil jeg paa ingen Maade tillade. Der maa ikke kjøbes noget Extra til mig.

Eraste.

Lad De mig om det. Det hænger ikke saaledes sammen.

Hr. de Pourceaugnac.

Jeg ser helst, at De blot behandler mig som en gammel Ven.

Eraste.

Det er just, hvad jeg har ifinde.

(Sagte til Doktoren.)

Endnu engang lægger jeg Dem paa Hjertet, at De endelig ikke lader ham slippe ud af Deres Varetægt. Han gjør undertiden Forsøg paa at løbe sin Vei.

Første Doktor (sagte til Eraste).

Vær De ganske rolig derfor.

Eraste (til Hr. de Pourceaugnac).

De maa endelig undskylde min Uhøflighed.

Hr. de Pourceaugnac.

Det er vist Deres Spøg. Jeg bliver jo overvældet med Artighed.

Ellevte Scene.

Hr. de Pourceaugnac. Første Doktor. Anden Doktor. Apotekeren.

Første Doktor.

Det er mig en stor Ære, min Herre, at jeg er bleven valgt til at betjene Dem.

Hr. de Pourceaugnac.

Ærbødigste Tjener.

Første Doktor
(idet han præsenterer anden Doktor).

En ældre Kollega, en udmærket Doktor, som jeg gjerne vil konsulere angaaende den bedste Behandlingsmaade.

Hr. de Pourceaugnac.

Der behøves ikke saa mange Ophævelser. Det har jeg jo alt sagt Dem. Jeg vil helst nøies med Husets daglige Orden.

Første Doktor.

Lad os faa Stole.

(Lakeier komme ind og sætte Stole.)

Hr. de Pourceaugnac (afsides).

For en ung Mand som han, er det da et meget trist Liberi han har valgt til sine Folk.

Første Doktor
(byder Hr. de Pourceaugnac en Stol).

Vil De behage at sætte Dem ned, min Herre. Vær saa artig.

(De to Doktorer nøde Hr. de Pourceaugnac til at sætte sig ned midt imellem dem.)

Hr. de Pourceaugnac (idet han sætter sig ned).

Ydmygste Tjener.

(De to Doktorer tage hver sin Haand for at føle paa hans Puls.)

Hvad skal det betyde?

Første Doktor.

Har De Appetit? Kan De spise godt, min Herre?

Hr. de Pourceaugnac.

Ja, og drikke endnu bedre.

Første Doktor.

Saameget desto værre. Denne store Begjærlighed efter det Kjølende og Fugtige er et Tegn paa indre Tørhed og Hede. Sover De godt?

Hr. de Pourceaugnac.

Ja, naar jeg har spist godt til Aften.

Første Doktor.

Drømmer De?

Hr. de Pourceaugnac.

Ja undertiden.

Første Doktor.

Af hvad Natur ere Deres Drømme?

Hr. de Pourceaugnac.

Af Drømmenes Natur. Men for Pokker, hvad er dette for en Pasiar?

Første Doktor.

Hvorledes er Deres Afføreude?

Hr. de Pourceaugnac.

Det er nogle besynderlige Spørgsmaal! Jeg vilde hellere have mig et Glas Vin.

Første Doktor.

Et Øieblik Taalmodighed, min Herre! Min Kollega og jeg ville blot ræsonnere lidt over Deres Tilfælde og for at De desbedre skal kunne forstaa os, ville vi ikke tale Latin, men betjene os af vort eget Modersmaal.

Hr. de Pourceaugnac.

Der behøves jo ingen Ræsonneren for at lade mig faa lidt at spise.

Første Doktor.

Eftersom det forholder sig saa, at man ikke kan kurere en Sygdom, uden først at kjende den fuldkommen og at man ikke kan kjende den fuldkommen, uden først at fastsætte dens egenlige Begreb og særegne Natur, saa vil De nok tillade mig, min høitærede ældre Hr. Kollega, at gaa ind paa en Betragtning af den foreliggende Sygdom, førend jeg berører den Therapeutik og de Lægemidler, som passende kunne anvendes paa sammes Helbredelse. (*Jeg siger da, min Herre, at den her tilstedeværende Patient, med Deres gunstige Tilladelse, ulykkeligvis er angreben og afficeret af, belemret og beladt med den Slags Galskab, som Lægerne meget rigtigt kalde hypokondrisk Melankoli, en høist fortrædelig Slags Galskab, hvis Helbredelse ikke udkræver mindre end en Æskulap som Dem, der er fuldendt i Kunsten, ja, der er bleven graa under Embedsbyrden, og har set saa meget af alle mulige Slags. Jeg kalder den hypokondrisk Melankoli, for at adskille den fra de tvende andre Arter, thi den berømte Galæen fastsætter paa sin sædvanlige Maade meget viist tre forskjellige Arter af den Sygdom, som vi kalde Melankoli, og som er bleven saaledes benævnet, ikke alene af Latinerne, men ogsaa, hvad der, med Hensyn paa vor Sag, nok er værdt at bemærke, af Grækerne: den første, som blot kommer fra en Feil i Hjernen; den anden, som kommer af, at Galden er gaaet over i Blodet, og har fordærvet det; den tredie, som er det Tilfælde vi her have at gjøre med, som kaldes hypokondrisk, og kommer af, at der er en Feil i en eller anden Del af Underlivet og de nedre Regioner, i Særdeleshed i Milten, hvis Hede og Betændelse besvære vor Patients Hjerne med mange tykke og skarpe Dæmpfer, hvis ondartede, fortagtige Dunster ødelægge Hovednervens Funktioner og frembringe den Sygdom, hvoraf han, ifølge dette Ræsonnement sienlynligt og manifesteret er angreben.) Som uomtvisteligt Bevis for denne Sygdom behøver De kun at betragte Patientens store Alvorlighed, den Sørgmodighed, der ledsages af Frygt og Mistillid, pathognomiske og individuelle Kjendetegn paa

*) Det indklamrede Sted fra „Jeg siger da, min Herre", og indtil „er angreben", udelades ved Opførelsen.

denne Sygdom, som er saa nøiagtigt beskreven af den guddommelige Olding Hippokrates. Dette Fysionomi, disse røde, hule Øine, denne hans tynde, skarpe, sorte, laadne Legemsbeskaffenhed: er Altsammen Tegn paa, at han er stærkt angreben af denne saakaldte Hypokondri, en Sygdom, som naar den i Tidens Løb er bleven gammel, rodfæstet, tilvant, ja, ligesom har taget Borgerskab hos ham, meget let kan udarte til Mania, Phthisis, eller til Apoplexi, eller til ligefrem Ustyrlighed og Raseri. Forudsat, at jeg har Ret i alt Dette, vil De, da en Sygdom, som man kjender rigtigt, allerede er halv kureret — ignotl multa est curatio morbi*) — ikke finde Vanskelighed ved at komme paa det Rene med, hvilke Kure, der bør bruges imod den. Jeg foreslaar da allerførst, til Afhjælpen af denne forstoppende Fuldblodighed, denne Mængde af onde Vædsker, at han skal phlebotomiseres rigeligt, det vil sige, underkastes hyppige og rundelige Aareladninger, først paa Basiliken, dernæst paa Cephaliken**), og hvis det Onde haardnakket vedbliver, da at aabne ham en Aare lige midt i Panden, og det en rigtig stor Aabning, for at det tykke Blod kan flyde ud, og samtidig dermed at lade ham purgere dygtigt, hæve Forstoppelsen og udtømme ham ved passende og konvenerende Laxativer, det vil sige: ved Cholagoger, Melanogoger et cætera, og eftersom det Ondes egenlige Kilde er en skarp, Bundfald sættende Vædske, eller som det ogsaa kan udtrykkes, en fort, tyk Damp, der formorker, forpester og tilsmudsker hans Livsessens, saa bør man lade ham tage et Bad i rent, lunkent Vand og drikke en god Portion klar Valle, for ved Vandets Kraft at rense de skarpe Vædskers Bundfald, og for ved den klare Valle at fordrive den sorte Damp, men fremfor alt finder jeg det hensigtsmæssigt at opmuntre ham ved behagelige Samtaler, Sang og instrumental Musik, hvortil der endnu passeligt kan føies en Trop Dandsere, paa det at disse Folks Bevægelser, Stillinger og Lethed kan excitere og opvække hans stivnende Livsaanders Træghed, som foraarsager den Fortykkelse af hans Blod, hvoraf igjen hans Sygdom kommer. Se, det er de Kure jeg har tænkt mig, hvortil min kjære, ældre Kollega, ifølge sit Lys, sin Indsigt og sin, under hans lange Praxis erhvervede Dømmekraft, endnu kan føie mange andre og bedre. Dixi.

Anden Doktor.

Gud forbyde, min ærede Hr. Kollega, at jeg skulde føie Noget til det, De har sagt. De har talt saa ypperligt om alle Kjendetegn, Symptomer og Aarsager til Herrens Sygdom, Deres Ræsonneren derover har været saa smuk, saa lærd og saa grundig, at det er aldeles umuligt andet, end at han er gal og

*) Der er ingen Kur for en Sygdom, som man ikke kjender.
**) Basiliken, Forarmens Hovedaare, Cephaliken, en Aare i Hovedet.

hypokondrisk-melankolsk. Dersom han ikke var det, maatte han nødvendigvis blive det, blot for de ypperlige Tings Skyld, som De har sagt og den udmærkede Dissertation, De har holdt. Ja, min Hr. Kollega, De har høist anskueligt beskrevet — graphice depinxisti — Alt, hvad der hører til denne Sygdom. Intet kan være tænkt og fremstillet paa en visere og opfindsommere Maade, end Deres nys udtalte Mening om dette Onde (baade hvad Prognosen, Diagnosen og Therapien angaar) og jeg har Intet at tilføie, uden at gratulere Patienten til, at han er falden i Deres Hænder, og sige ham, at det er en stor Lykke for ham, at han er bleven gal, og paa Grund heraf kan komme til at prøve Nytten og Behageligheden af de Kure, som De, med saa stor Skjønsomhed har foreslaaet. Jeg bifalder dem alle, manibus et pedibus descendo in tuam sententiam. De eneste Bemærkninger, som jeg har at gjøre, er at Aareladningerne og Purgationerne bør være af ulige Antal, numero deus impare gaudet, at Vallen bør drikkes før Badet, at der bør laves et Bind til hans Pande med meget Salt i, thi Salt er Viisdommens Symbol, at Væggene i hans Værelse bør hvidtes for at sprede Mørket i hans Aand, album est disgregativum visus, og at der strax bør sættes ham et lille Lavement, for at tjene til Præludium og Introduktion til de skarpsindige Kure, hvoraf han, hvis det er Guds Villie, at han skal komme sig, snart vil føle den første Lindring. Himlen give, at de af Dem foreslaaede Kure maa lykkes paa Patienten, saaledes som vi haabe og ønske det!

Hr. de Pourceaugnac
(der hele Tiden har villet reise sig op).

Nu har jeg snart hørt en hel Time paa Dem, mine Herrer! Skal det maaske være en Komedie her opføres?

Første Doktor.

Nei, min Herre, vi spille ikke Komedie.

Hr. de Pourceaugnac.

Men hvad er det da? Hvad betyder alt det Nonsens, al den Gallimatias?

Første Doktor.

Godt! Han bruger Ukvemsord. Det Kjendetegn manglede endnu paa, at hans Sygdom let kan udarte til aabenbart Raseri.

Hr. de Pourceaugnac
(der hele Tiden vil reise sig).

Hvem i Alverden er det dog, jeg er kommen i Kast med?
(Han spytter to eller tre Gange.)

Første Doktor.

Endnu et Tegn! Den hyppige Spytten!

Hr. de Pourceaugnac.

Lad det nu være nok, og lad mig bare slippe bort herfra.

Første Doktor.

Et ditto! Urolig Higen efter Forandring af Opholdssted!

Hr. de Pourceaugnac.

Men hvad skal alt Dette sige? Hvad vil De gjøre ved mig?

Første Doktor.

Kurere Dem.

Hr. de Pourceaugnac.

Kurere mig?

Første Doktor.

Ja.

Hr. de Pourceaugnac.

Men jeg er jo ikke syg.

Første Doktor.

Det er et daarligt Tegn, naar Patienten ikke selv føler sin Sygdom.

Hr. de Pourceaugnac.

Men jeg siger Dem, at jeg befinder mig fuldkommen vel.

Første Doktor.

Og jeg siger Dem, at vi veed bedre end De, hvorledes De befinder Dem. Vi ere Doktorer, som gjennemskue hele Deres Konstitution.

Hr. de Pourceaugnac.

Dersom de Herrer ere Doktorer, har jeg ikke mindste Brug for dem! Jeg giver Medicinen en god Dag.

Første Doktor.

Hm! hm! Den Mand er endnu galere end jeg havde troet.

Hr. de Pourceaugnac.

Ingen af mine Forældre har nogensinde brugt Medicin. De have begge lagt sig til at dø uden Doktorhjælp.

Første Doktor.

Uden Doktorhjælp! Naa saa undrer det mig ikke, at deres Søn er bleven gal! Uden Doktorhjælp!

(Til den anden Doktor.)

Lad os saa skride til Kuren! Lad os prøve, om ikke Harmoniens oplivende Sødhed mægter at formilde, blødgjøre og berolige den Bitterhed og det onde Lune, som er lige ved at bryde løs.

Tolvte Scene.

Hr. de **Pourceaugnac** (alene).

Mon alle Folk i denne By ere splittergale! Jeg har aldrig oplevet noget Lignende og jeg veed hverken ud eller ind.

Trettende Scene.

Hr. de **Pourceaugnac**. To burleske Doktorer.

(De sætte sig alle Tre. Doktorerne reise sig gjentagne Gange, for at hilse Hr. de Pourceaugnac, der hver Gang, de hilse ham, reiser sig for at gjengjælde Hilsenen.)

Begge Doktorerne (synge)*).

God Dag! God Dag! God Dag!
Ei De længer sørge maa!
Med Melankoliens Onde
Bugt vi sagtens skulle faa:
Latter og Musik er' sunde.
Blot for Herren at kurere
Her vi hos Dem ere:
God Dag, god Dag, god Dag!

Første burleske Doktor.

Galskab bestaar kun i
Sort Melankoli,
Derfor med Løier,
Som ham fornøier,
Vil vi Patienten fra Sorgen befri.
Galskab bestaar kun i
Sort Melankoli.

Anden burleske Doktor.

Derfor syng, dands og le,
Og vil De Mirakler se,
Med et godt Glas Vin De kue
Alle Sorger, som Dem true!
Tag imellem ogsaa lidt Tobak!
Lystigt Hr. de Pourceaugnac!

*) I Originalen synge de to burleske Doktorer paa Italiensk, et Sprog, som dengang blev brugt meget af de omløbende Quacksalvere. Den berømte Lulli, der var en født Italiener, gjorde i Stykkets Nybed stor Lykke som den ene af disse Doktorer.

Fjortende Scene.

Hr. **de Pourceaugnac**. To burleske Doktorer. Buffodandsere.

Ballet-Entree.

Buffodandsere daudse ruudt om Hr. de Pourceaugnac.

Femtende Scene.

Hr. **de Pourceaugnac**. En Apotekersvend med en lille Sprøite.

Apotekeren.

Her bringer jeg det, De veed nok, Herre! Hvis De behager, hvis De behager!

Hr. de Pourceaugnac.

Hvad Pokker! Jeg trænger ikke dertil.

Apotekeren.

Det er bleven forordnet, Herre, det er bleven forordnet!

Hr. de Ponrceaugnac.

Fanden til Spektakel! Lad mig være!

Apotekeren.

Tag det, Herre, tag det, Herre! Det vil ikke skade Dem, ikke skade Dem!

Hr. de Pourceaugnac.

Ah!

Apotekeren.

Det er blot et lille Klysteer, et lille Klysteer! Mildt, mildt! Det er mildt! Det er mildt! Tag det, Herre, tag det! Det er blot for at rense, blot for at rense!

Sextende Scene.

Hr. **de Pourceaugnac**. Apotekeren. To burleske Doktorer. Buffodandsere (med smaa Sprøiter, som de alle vende mod Hr. de Pourceaugnac).

De to burleske Doktorer (synge).

Tag det blot!
Herre, det er godt!

Tag det, tag det, tag det blot!
Det gjør Dem ei ondt,
Nei, det Middel er just sundt!
Tag det blot,
Det er godt,
Herre, tag det, tag det, tag det blot!

Hr. de Pourceaugnac.

Gaa Fanden i Vold!

(Hr. de Pourceaugnac, som sætter sin Hat paa, for med Hænderne at kunne beskjærme sig mod Sprøiterne, forfølges af begge de burleske Doktorer og af Buffodandserne. Han løber ud af Theatret paa den ene Side, kommer atter ind paa den anden, flygter i sin Fortvivlelse atter tilbage til Stolen, hvor Apotekeren holder ham fast, mens de to burleske Doktorer samt Buffodandserne gruppere sig om ham.)

De to burleske Doktorer (synge).

Tag det blot!
Herre, det er godt!
Tag det, tag det, tag det blot!
Det gjør Dem ei ondt!
Nei, det Middel er just sundt!
Tag det blot!
Det er godt!
Herre, tag det, tag det, tag det blot!

(Hr. de Pourceaugnac flygter med Stolen. Apotekeren forfølger ham med sin Sprøite, Doktorerne og Buffodandserne følge efter.)

Anden Akt.

Første Scene.

Første Doktor. Sbrigani.

Første Doktor.

Han har sprængt alle Hindringer! Han er løben sin Vei fra alle de Kure, som jeg vilde anvende!

Sbrigani.

Det er jo at hade sit eget Kjød og Blod, naar man løber bort fra Deres ypperlige Kure!

Første Doktor.

Det er Bevis paa en forstyrret Hjerne, paa den mest afgjorte Mangel paa Dømmekraft! Ikke at ville helbredes!

Sbrigani.

Det havde sagtens været en smal Sag for Dem at kurere ham!

Første Doktor.

Ja, om saa hans Sygdom havde været en Sammenblanding af et Dusin forskjellige Sygdomme.

Sbrigani.

Og saa mister De ovenikjøbet de halvtredsindstyve Luisdorer, som De skulde have for Kuren.

Første Doktor.

Jeg har ikke isinde at miste dem! Han skal holde her! Enten han vil eller ikke, saa skal han kureres! Han er forpligtet til mig og mine Kure. Jeg vil lade ham gribe, hvor han saa findes, som en Desertør fra Medicinen, som en Rebel mod Fakultetet.

Sbrigani.

Deri gjør De vel. At sætte sig op mod Deres Forordninger! Det er jo at bestjæle Dem for Deres Penge.

Første Doktor.

Hvor mon jeg skal faa at vide, hvad der er bleven af ham?

Sbrigani.

Derom kan Hr. Oronte, med hvis Datter han jo skulde giftes, vist sige Dem Besked. Jeg er saa bange for, at den stakkels Mand, der ingen Anelse har om sin Svigersøns ulykkelige Tilstand, skal gaa hen og lade dem holde Bryllup.

Første Doktor.

Jeg vil strax gaa hen og tale med ham.

Sbrigani.

Det er en god Gjerning!

Første Doktor.

Jeg har første Prioritet i ham! En Patient maa ikke sætte sig op mod sin Doktor!

Sbrigani.

Nei, det er vist. De bør paa ingen Maade tillade, at han holder Bryllup, førend De af Hjertenslyst har kureret paa ham.

Første Doktor.

Lad mig om det!

Sbrigani (afsides).

Imens vil jeg se at faa et andet Batteri i Ilden, og sørge for den kjære Hr. Svigerfader.

Anden Scene.

Oronte. Første Doktor.

Første Doktor.

Tør jeg spørge Dem, min Herre, om her ikke er en vis Hr. de Pourceaugnac, som skal ægte Deres Datter?

Oronte.

Vi vente ham fra Limoges. Han skulde alt være kommen.

Første Doktor.

Det er han ogsaa, men han er flygtet bort fra mit Hus, hvori han, paa Grund af sin sygelige Tilstand, var bleven sat. Paa Medicinens og paa Fakultetets Vegne, forbyder jeg Dem at gaa videre med det berammede Giftermaal, førend jeg, ved mine Kure, har forberedet ham dertil og sat ham istand til at avle Børn, som ere sunde paa Sjæl og paa Legeme.

Oronte.

Hvad vil det sige?

Første Doktor.

Deres tilkommende Svigerson er min Patient. Hans Sygdom er et Møbel, som tilhører mig og som jeg regner blandt mine Eiendele. Jeg protesterer mod dette Giftermaal, saalænge indtil han har tilfredsstillet Fakultetet og underkastet sig de af mig forordnede Kure.

Oronte.

Har han da nogen Sygdom?

Første Doktor.

Ja.

Oronte.

Hvad er det for en Sygdom?

Første Doktor.

De skal ikke ængste Dem.

Oronte.

Er det en Sygdom, som . . . ?

Første Doktor.

En Doktor er forpligtet til Taushed. Men under Straf af Fakultetets Unaade, der kan føre Dem Alverdens Sygdomme paa Halsen, befaler jeg Dem herved ikke at gifte Deres Datter med den Mand. Lad det være Dem nok.

Oronte.

Naar det forholder sig saa, skal han sandelig ikke faa hende.

Første Doktor.

Til mig er han bleven betroet. Han er og skal være min Patient.

Oronte.

For mig gjerne.

Første Doktor.

Det nytter slet ikke, at han er løben sin Vei. Jeg skal faa ham dømt efter Loven til at helbredes af mig.

Oronte.

Jeg giver mit Minde dertil.

Første Doktor.

Han skal krepere, hvis han ikke underkaster sig mine Kure.

Oronte.

Det er ikke mer end billigt.

Første Doktor.

Hvis jeg ikke finder ham, saa tager jeg Dem i hans Sted.

Oronte.

Nei Tak, jeg er fuldkommen rask.

Første Doktor.

Det gjør hverken fra eller til. Jeg maa have en Patient, og jeg tager den første, den bedste.

Oronte.

Tag hvem De har Lyst til, men mig bliver det ikke.

(Alene.)

Det var da et snurrigt Ræsonnement.

Tredie Scene.

Oronte. Sbrigani (forklædt som en flamsk Kjøbmand).

Sbrigani.

Myn Heer, med jour Permission, ick ben en fremter Koopman, dat vil jon om Noket bede.

Oronte.

Hvad er til Tjeneste, min Herre?

Sbrigani.

Sette sin Hat po sin Kop, myn Heer, sette sin Hat po!

Oronte.

Hvad er Deres Forlangende, min Herre?

Sbrigani.

Ick nit sagen, myn Heer, før han setter syn Hat po syn Kop.

Oronte.

Som De vil. Naa, hvad er det saa?

Sbrigani.

Kenner myn Heer en visser Heer Oronte, paa Steden heer?

Oronte.

Ja, jeg gjør.

Sbrigani.

Och wat for een Man er han, den Heer?

Oronte.

Aa, det er en Mand som andre Mænd.

Sbrigani.

Ich spører, myn Heer, umb dat er en Mand, som hebbe noket Vermoegen.

Oronte.

Ja.

Sbrigani.

Umb han er rik?

Oronte

Ja.

Sbrigani.

Meket glad derfoer, myn Heer.

Oronte.

Hvorfor det?

Sbrigani.

Dat hebbe goed Grund, myn Heer.

Oronte.

Men endnu engang, hvorfor?

Sbrigani.

Ded er, myn Heer, dat myn Heer Oronte gif fyn Dauter to Vrann til myn Heer de Pourceaugnac.

Oronte.

Og hvad faa?

Sbrigani.

Dat Heer de Pourceaugnac fkyller mange, mange Penger til ti, twalf flamfke Koopmænner, dat hidkommen ere.

Oronte.

Skylder Hr. de Pourceaugnac mange Penge til ti eller tolv flamfke Kjøbmænd?

Sbrigani.

Ja, myn Heer. Mer end otte Moneder hebben vi en Dom ofer ham. Han heft opfetten wollen de Betalen to fyne Kreditoren, til de Vermaelen med myn Heer Orontes Dauter, ferdig waer.

Oronte.

Saa, faa. Har han opfat at betale fine Kreditorer?

Sbrigani.

Ja, myn Heer, och vi vente Tydungen umb dat Bryllup med ftnhr Lænkfel.

Oronte (afſides).

Det var ikke faa galt, at man fik det at vide.

(Høit.)

God Morgen.

Sbrigani.

Dacker myn Heer foer de ftoere Naede.

Oronte.

Ydmygfte Tjener.

Sbrigani.

Er myn Heer meket obligiert foer de goete Tydung, dat jou meer gifet hebt.

(Alene, efter at have taget sit Skæg af og kastet den Forklædning, som han havde over sin Dragt.)

Det gaar jo som om det var smurt. Lad os nu saa denne flamske Pynt af! Det gjælder om at saa saamange Kurrer paa Traaden mellem Svigerfader og Svigerfon, at der aldrig mere kan blive Tale om det Giftermaal. Heldigvis ere de begge To lige forhippede paa at bide paa Krogen. For os Skjelmer af første Rang er det en ren Børneleg, naar vi træffe paa den Slags Vildt.

Fjerde Scene.

Hr. de Pourceaugnac. Sbrigani.

Hr. de Pourceaugnac (som tror sig ene).

Tag det blot! Herre, det er godt! Hvad Fanden er dog det?

(Han ser Sbrigani.)

Ah!

Sbrigani.

Hvad er det, min Herre, hvad fattes Dem?

Hr. de Pourceaugnac.

Hvor jeg ser hen, synes jeg, at der er en Spröite i Farvandet.

Sbrigani.

Hvorledes?

Hr. de Ponrceaugnac.

De veed ikke, hvad der er hændet mig i det Hus, til hvis Dør De fulgte mig.

Sbrigani.

Nei, hvad er der da hændet Dem?

Hr. de Pourceaugnac.

Jeg ventede naturligvis at blive ordenlig trakteret.

Sbrigani.

Nu da?

Hr. de Pourceaugnac.

Jeg overlader Dem til den Herre der. Sortklædte Doktorer. Sat paa en Stol. Følt paa Pulsen. Saadan er det.

Han er gal. To Pludskjæver. Store Hatte. Sex Pantaloner. Ta ra, ta ta, ta ra, ta ta. Lystigt, Hr. de Pourceaugnac! Apoteker! Lavement! Tag det, Herre, tag det! Det er mildt, mildt, mildt! Det er for at rense, rense, rense! Tag det blot! Herre, det er godt, tag det, tag det blot! Saa bombarderet med Daarskaber er jeg da aldrig før i mit Liv bleven.

Sbrigani.

Men hvad vil alt det sige?

Hr. de Pourceaugnac.

Det vil sige, at den Herre, som kom til mig med de mange Omfavnelser, er en stor Skjelm, der har lokket mig ind i en ren Daarekiste, ene og alene for at have mig til Bedste.

Sbrigani.

Er det muligt?

Hr. de Pourceaugnac.

Det er ikke alene muligt, men aldeles vist. Der var et Dusin rent besatte Djævle i Hælene paa mig, og jeg har havt den største Nød med at slippe ud af deres Klør.

Sbrigani.

Herregud, hvor man dog kan tage feil af Folks Udseende! Han saae nu saa skikkelig ud, og jeg troede, at han var en af Deres allersandeste Venner. At Folk kunne være saa slette! Det gaar aldeles over min Forstand.

Hr. de Pourceaugnac.

Bare Lugten ikke hænger i Klæderne?

Sbrigani.

Det er nok ikke saa ganske frit.

Hr. de Pourceaugnac.

Jeg har faaet saadan en Skræk i Blodet, at jeg, hvordan jeg end dreier og vender mig, overalt tror at se et Dusin af de fordømte Sprøiter, som alle sigte paa mig ulykkelige Menneske.

Sbrigani.

Det er en græsselig Ondskab. At behandle Dem saaledes! Hvilke skammelige Kjeltringer.

Hr. de Pourceaugnac.

Vil De ikke være saa god at sige mig, hvor Hr. Oronte bor. Det er bedst, at jeg strax gaar hen til ham.

Sbrigani.

Ah, ah! De gaar nok paa Frierfødder. Han har en Datter, som er kjøn.

Hr. de Pourceaugnac.

Ja, det er juſt hende jeg ſkal have til Kone.

Sbrigani.

Til Ko .... Til Kone! Gifte Dem med hende?

Hr. de Pourceaugnac.

Ja.

Sbrigani.

Saadan i rigtigt Ægteſkab?

Hr. de Pourceaugnac.

Ja, hvad andet?

Sbrigani.

Det er en anden Sag. Saa beder jeg Dem om Forladelſe.

Hr. de Pourceaugnac.

Hvad vil det ſige?

Sbrigani.

Intet.

Hr. de Pourceaugnac.

Men ſiig . . .

Sbrigani.

Intet. Det ſlap mig blot ſaadan ud af Munden.

Hr. de Pourceaugnac.

Jeg beder Dem indſtændigt om at ſige mig, hvad De mente.

Sbrigani.

Nei, det er ikke nødvendigt.

Hr. de Pourceaugnac.

Jeg be'er . . .

Sbrigani.

Og jeg bønfalder Dem om at fritage mig derfor.

Hr. de Pourceaugnac.

Er De da ikke min Ven?

Sbrigani.

Deres inderligt hengivne Ven.

Hr. de Pourceaugnac.

Saa bør De ikke holde Noget skjult for mig.

Sbrigani.

Jeg tør ikke. Det kunde skade min Næste.

Hr. de Pourceaugnac.

For at bevæge Dem til at aabne mig Deres Hjerte, beder jeg Dem om at modtage denne Ring, og om at beholde den for min Skyld.

Sbrigani.

Tillad mig et Øieblik at overlægge, om jeg ogsaa, med god Samvittighed tør føie Dem deri.

(Han fjerner sig lidt fra Hr. de Pourceaugnac.)

Her har vi nu først en Mand, som søger sit Bedste, og vil have sin Datter forsørget saa fordelagtigt som muligt, og man bør ikke skade sin Næste — Sandt nok, at de Ting ere almindeligt bekjendte. — Ja, men den Mand, som spørger mig, kjender dem ikke, og man bør ikke sige noget Ondt om sin Næste. Det er en afgjort Sag. — Godt, men paa den anden Side er her en Fremmed, som man vil overliste, en Fremmed, der i fuld Tillid kommer for at gifte sig med en Pige, han ikke kjender, en Pige, han aldrig har set, en brav Adelsmand, som jeg føler mig hendragen til, der viser mig den Ære at kalde mig sin Ven, ja, der ovenikjøbet skjænker mig en Ring, som jeg skal beholde for hans Skyld.

(Til Hr. de Pourceaugnac.)

Jo, jeg tror nok, at jeg med frelst Samvittighed tør sige Dem Alt lige ud af Posen. Men jeg vil dog se at vælge de mildeste Udtryk, jeg kan finde. Dersom jeg sagde, at denne unge Dame førte et uanstændigt Liv, vilde det sagtens være lidt vel haardt. Siger jeg derimod blot, at hun er noget forsløiet, saa bliver det nok lidt vel mildt. En udlært Kokette er uden Tvivl det rette Ord, og deraf kan jeg betjene mig for paa en honet Maade at sige Dem, hvad hun er.

Hr. de Pourceaugnac.

Man vil altsaa holde mig for Nar?

Sbrigani.

Det bliver maaske gjort lidt værre end det er. Desuden gives der jo Mange, som rent sætte sig ud over den Slags Hensyn, og ikke mene, at deres Ære afhænger af . . . .

Hr. de Pourceaugnac.

Nei, mange Tak for mig! Jeg vil intet Pandesmykke have.

I Familien Pourceaugnac holder man af at gaa med opreist Hoved.

Sbrigani.

Der kommer hendes Fader.

Hr. de Pourceaugnac.

Den Gamle der?

Sbrigani.

Ja. Jeg vil, med Deres Tilladelse, ikke forstyrre.

Femte Scene.

Oronte. Hr. de Pourceaugnac.

Hr. de Pourceaugnac.

God Dag, min Herre, god Dag.

Oronte.

Tjener, min Herre, Tjener!

Hr. de Pourceaugnac.

De er Hr. Oronte?

Oronte.

Ja.

Hr. de Pourceaugnac.

Og jeg er Hr. de Pourceaugnac.

Oronte.

Det er mig kjært.

Hr. de Pourceaugnac.

Tror De virkelig, Hr. Oronte, at Folkene fra Limoges ere Tosser?

Oronte.

Tror De virkelig, Hr. de Pourceaugnac, at Pariserne ere Fæ?

Hr. de Pourceaugnac.

Bilder De Dem ind, at en Mand som jeg er saa forhippet paa at faa en Hustru?

Sjette Scene.

Julie. Oronte. Hr. de Pourceaugnac.

Julie.

Jeg hører, at Hr. de Pourceaugnac skal være kommen. O det er vist ham, det kan jeg føle paa mig. Hvor han er velskabt! Hvor han er smuk! Hvor jeg er lykkelig over at faa saadan en Mand! Tillad mig nu, kjære Fader, at jeg maa omfavne ham, og bevidne ham . . .

Oronte.

Saa sagte, min Datter, saa sagte!

Hr. de Pourceaugnac (afsides).

Naa Du gode Gud, hvor hun er løs paa Traaden! Saadan at sænge lige paa Stedet!

Oronte.

Jeg vilde gjerne vide, Hr. de Pourceaugnac, hvorfor De egentlig kommer . . .

Julie

(nærmer sig til Hr. de Pourceaugnac, betragter ham kjærligt og lader som om hun vilde tage ham i Haanden).

Min Gud, hvor jeg er glad for at se Dem! Jeg brænder af Utaalmodighed efter . . .

Oronte.

Afveien der, min Datter, hører Du?

Hr. de Pourceaugnac (afsides).

Det kan nok hænde sig, at det er en forfløien Tøs.

Oronte.

Jeg siger Dem, at jeg gjerne vilde vide, hvorledes det gaar til, at De, med slig en uhørt Driftighed . . .

(Julie vedbliver med det samme Spil.)

Hr. de Pourceaugnac (afsides).

Guds Død!

Oronte (til Julie).

Hvad skal det Væsen betyde?

Julie.

Maa jeg ikke være kjærlig mod den Mand, De selv har valgt til mig?

Oronte.

Nei, gaa strax ind!

Julie.

Lad mig dog have Lov til at se lidt paa ham.

Oronte.

Gaa ind, siger jeg Dig.

Julie.

Men, med Deres Tilladelse, har jeg Lyst til at blive.

Oronte.

Men, med Din Tilladelse, vil jeg ikke vide Noget deraf. Hvis Du ikke paa Øieblikket gaar ind, saa skal jeg . . . .

Julie.

Jeg gaar! Jeg gaar!

Oronte (til Hr. de Pourceaugnac).

Min Datter er en lille Nar, som ikke forstaar sig paa de Ting.

Hr. de Pourceaugnac (afsides).

Det kan nok hændes, at hun er indtagen i mig.

Oronte

(til Julie, der, efter at have gjort nogle Skridt for at gaa, atter bliver staaende).

Vil Du saa pakke Dig?

Julie.

Naar skal jeg saa have Bryllup med Hr. de Pourceaugnac?

Oronte.

Aldrig. Han skal ikke have Dig . . .

Julie.

Men jeg vil have ham, og De har lovet . . .

Oronte.

Hvis jeg har lovet Dig at faa ham, saa tager jeg herved mit Løfte tilbage.

Hr. de Pourceaugnac (afsides).

Den Taske vilde nok gjerne holde fast paa mig.

Julie.

Men det nytter ikke, thi jeg vil giftes med ham, og han vil giftes med mig, og det tiltrods for Dem og hele Verden.

Oronte.

Men deri skal jeg nok forhindre baade Dig og ham. Det kan Du stole paa. Det var da en egen Raptus, der er kommen over hende!

Syvende Scene.

Oronte. Hr. de Pourceaugnac.

Hr. de Pourceaugnac.

De behøver sandelig ikke at tage saa stærkt paa Veie, min Herr tilkommende Svigerfader! Jeg er aldeles ikke forhippet paa at berøve Dem Deres Datter, og De kan spare Dem alle de Grimasser.

Oronte.

Ja, De kan sandelig ogsaa gjerne spare Deres Grimasser.

Hr. de Pourceaugnac.

Tror De, at Leonard de Pourceaugnac er den Mand, som kjøber Katten i Sækken? Tror De, at han ikke nok veed, hvorledes han skal opføre sig? Mener De virkelig, at han skulde gaa hen og overse hvad Verden siger, og at han ikke, naar han vil gifte sig, tager alle mulige Forholdsregler for at betrygge sin Ære?

Oronte.

Jeg veed ikke, hvor De vil hen med den Snak. Men jeg maa nok spørge Dem, om De for Alvor indbilder Dem, at jeg, at en Mand paa sine Tre og Treds, skulde have saa lidt Forstand og tage saa lidt Hensyn til sin Datters Velfærd, at han uden videre skulde give hende en Ægtefælle, som feiler det, De selv veed, og som er bleven sat i Kost hos en Doktor for at kureres paa?

Hr. de Pourceaugnac.

Det var et skjændigt Puds, som man har spillet mig. Jeg feiler Intet.

Oronte.

Doktoren har jo selv sagt det til mig.

Hr. de Pourceaugnac.

Doktoren har løiet. Jeg er Adelsmand, og han skal gjøre mig Regnskab med Kaarden i Haanden.

Oronte.

Jeg veed, hvordan det forholder sig dermed. Jeg er ikke

den Mand, som De kan føre bag Lyset, hverken med Sygdommen eller med den Gjæld, for hvis Betaling De har givet Deres Kreditorer Anvisning paa min Datters Medgift.

Hr. de Pourceaugnac.

Hvilken Gjæld?

Oronte.

Aa, De skal ikke stille Dem saa hellig an. Jeg har selv baade set og talt med den flamske Kjøbmand, der, tilligemed de andre Kreditorer, allerede for otte Maaneder siden, har faaet Dom over Dem.

Hr. de Pourceaugnac.

Hvilken flamsk Kjøbmand? Hvilke Kreditorer? Hvilken Dom?

Oronte.

De veed meget godt, hvad jeg mener.

Ottende Scene.

Hr. de Pourceaugnac Oronte. Lucette.

Lucette*)
(som efteraber en Langnedokkerinde).

Eh Tu ter, tin Fohbhryder? Saa sindeh jek tik dok, esteh at jek hah løbed saa meket shem ok tilbake! Sihk, kan Tu tohle at se mik**)?

Hr. de Pourceaugnac.

Hvad mon det Fruentimmer vil?

Lucette.

Kva jek sil, infame Knekt? Tu talhe, som Tu ik kenn mik, og Tu røthmh ik veh at se mik***).

*) I Lighed med de store franske Udgaver, give vi de foregivne Personers Kaudervelsk i et rent Sprog, saa at den Læser, der ikke vil plage sig med de i Stykket høist outrerede Dialekter, uden Besvær kan læse de respektive Repliker i Noterne.

**) Lucette. Er Du der, Din Forbryder? Saa finder jeg Dig dog, efter at jeg har løbet saa meget frem og tilbage. Kan Du taale, at se mig?

***) Lucette. Hvad jeg vil, infame Knegt? Du lader, som Du ikke kjender mig, og Du rødmer ikke, ved at se mig.

(Til Oronte.)

Jek veht ik, om tet er Tem, min Hehr, kvis Dadher han sjah ekthe, men jek ekleher, for Guht ok Mensker, at jek eh hans Kohn, ok at tet ik eh mehr end syh Aah siten, at ha, po sin Res gehm Pezénas, vah so listik, veh de Kohnst, hah forstaah sik saa gohdt po, at finte mit Kjethe, ok nøhte mik po sih Maneh at gih hahm mihn Hohn ok ekteh hahm.

Oronte.

Oh, oh!

Hr. de Ponrceangnac.

Hvad Fanden er dog dette?

Lucette*).

Te Foheteh foloh mik foh the Aah siten, unteh Poskut af en Sak, sohm kaltte hahm dill hahns Lant, ok sihten hah jek Ihnt høht ov hahm, føh ta jek mintst ventehd ad høh fha hahm, hah mahn sahkt mik, at hahn vah ifæhd met at ehthe ekn ahn ohnk Pihke, som hehnds Fohæhldhe hahvt lohst hahm, uhthen ad sihte Nohkt ov hahns føhst Ehtsjhap. Jeg hah lihk strahs fohlaht Ahlt, ok hah pegehst mik hiht, foh ad mohtseht mik shikt fohbhygsk Ehtsjahp, ok foh i ahl Mehnskjens Nehvehrse ad behskjæhm te væhst ov Mæhnner.

Hr. de Ponrceaugnac.

Det er da en Frækhed uden Lige.

Lucette**).

Ofohsjamtth, blohs Tn ik veh at fohnæhm mik, isjehd fohr ad blih nlyhttihg ov tit Sahmvehtes kehmlike Behbhreidels?

Hr. de Ponrceaugnac.

Jeg? Jeg skulde være Deres Mand?

(Til Oronte.)

Jeg veed ikke, om det er Dem, min Herre, hvis Datter han skal ægte, men jeg erklærer, for Gud og Mennesker, at jeg er hans Kone, og at det ikke er mer end syv Aar siden, at han, paa hans Reise gjennem Pezenas, var saa listig, at han vandt mit Hjerte, ved de Konster, som han forstaar, og nødte mig paa den Maner, som han er en Mester i, til at give ham min Haand og ægte ham.

*) Lucette. For tre Aar siden forlod den Forræder mig, under Paaskud af en Sag, som kaldte ham tilbage til hans eget Land, og siden har jeg aldrig hørt fra ham, førend nu, da man har sagt mig, hvad jeg mindst ventede at høre, at han var ifærd med at ægte en anden ung Pige, som hendes Forældre havde lovet ham, uden at vide Noget om dette første Ægteskab. Jeg har straz forladt Alt, og jeg har begivet mig hid for at modsætte mig dette forbryderiske Ægteskab og i alle Menneskers Nærværelse at bestjæmme den værste af Mænd.

**) Lucette. Uforskammede, blues Du ikke ved at fornærme mig, istedenfor at blive ulykkelig over Din Samvittigheds hemmelige Bebreidelser?

Lucette*).

Fohf Tu fihke tet Mohtfahtte, Infahmeh? Tu feht tet, dill mihn Olyhk, ad tet eh aldfoh fahnt! Guht gihv ad tet ik vah fahnt, ok at Tu haft loht mihk blih i ten Uſſyld ok teh Hehlikhet, hvohi jek lehft, dill Tihn Yhnd ok Fohſøhr bhagt mik uht tehraf! Saa vah jek ik te jahmlik Pehſohn, jek nuh eh, teh moh ſeh eh ghuſom Mahn forhahkt mihn Kjæhlikheht, møh ſeh, hahn ik hah mihnſt Mehdliht meht te Smehrt, jek føhl ohfer hahns ſjleht Gjehrninger.

Oronte.

Ak, jeg maa græde af Medynk.

(Til Hr. de Pourceaugnac.)

De er da et skrækkeligt Menneske!

Hr. de Pourceaugnac.

Jeg kjender ikke det Mindste til den Historie.

Niende Scene.

Hr. de Pourceaugnac. Nerine. Lucette. Oronte.

Nerine**)

(efteraber en Pikarderinde.)

Ah! Ei kan eilke meire! Ah Skeindige! Don haur laut mei løibe, mæ nu sjau Du eilke meire umsleibe! Neitfælleigheit, Neitfælleigheit! Ei maa hau forheindreit deit Geiftermaul! Deit ei mei Mann, Heire, og ei veil lau ham hainke, dein Sleingel!

Hr. de Pourceaugnac.

Mer endnu!

Oronte (afsides).

Hvad det dog maa være for et djævleblændt Menneske!

*) Lucette. Infame, vover Du at sige det Modsatte? Ak, til min Ulykke veed Du kun altfor godt, at det er sandt Altsammen. Gud give det var usandt, og at Du havde ladet mig blive i den Uskyldigheds Stand, i den Rolighed, hvori jeg havde levet, indtil Din Ynde og Din Forførelse bragte mig ud deraf! Saa var jeg ikke den ynkelige Person, jeg er, som maa se paa, at en grusom Mand foragter min Kjærlighed, maa se paa, at han ikke har mindste Medlidenhed med den Smerte, jeg føler over hans slette Gjerninger.

**) Nerine. Aa jeg kan ikke mere! O Skjændige, Du har ladt mig løbe, men nu skal Du ikke mere undslippe! Retfærdighed! Retfærdighed. Jeg maa have forhindret det Giftermaal, og jeg vil lade ham hænge, den Skynget.

Lucette*).

Kva fil Tu ſike met Tin Hindhink og Tin Hænknink? Eh tet Menſjeh Tin Mahn?

Nerine.

La, Madeima, og ei e hans Koune.

Lucette.

Tet eh oſant. Tet eh mik, dat eh hahns Kohn, ock kvis hahn ſjah hæhnkes, ſoh eh tet mihk, ſom fihl lah hahm hæhnke.

Nerine.

Ei fourſtour eilke dei Sprøi, hun teiler.

Lucette.

Jek ſiker Dik, ad jek eh hans Kohn.

Nerine.

Haus Koune?

Lucette.

Kva?

Nerine.

Ei ſeier Dei einou een Gaung, ad dei ei mei, ſom e hauns Kaune.

Lucette.

Ok jek pohſtoh at tet eh mik.

Nerine.

Dei e feire Aur ſeien haun haur eigted mei.

Lucette.

Ok tet eh ſyh Aah ſiten hahn dok mik dill Kohn.

Nerine.

Ei kaun ſjauffe Veidner pau deit Autſammen.

---

*) Lucette. Hvad vil Du ſige med Din Hindring og Din Hængning? Er det Menneſke Din Mand?
Nerine. Ja, Madam, og jeg er hans Kone.
Lucette. Det er Løgn, det er mig, ſom er hans Kone, og hvis han ſkal hænges, ſaa er det mig, ſom vil lade ham hænge.
Nerine. Jeg forſtaar ikke det Sprog, ſom hun taler.
Lucette. Jeg ſiger Dig, at jeg er hans Kone.
Nerine. Hans Kone?
Lucette. Hvad?
Nerine. Jeg ſiger det endnu engang, at jeg er hans Kone.
Lucette. Og jeg paaſtaar, at det er mig.
Nerine. Det er fire Aar, ſiden han ægtede mig.
Lucette. Det er ſyv Aar, ſiden han tog mig til Huſtru.
Nerine. Jeg kan ſkaffe Vidner paa det Altſammen.

Lucette*).

Hehl mihn Ehkn seht tet.

Nerine.

Mei Steit veit deit.

Lucette.

Hehl Pezénas hah seht soht Bhyllupp.

Nerine.

Heile Saint Oventin vaur ei Keirkein, dan vei bleise geiſteid.

Lucette.

Jhntet eh meh sahnt.

Nerine.

Dei e Eintet son seikert.

Lucette (til Hr. de Pourceaugnac).

Toh Tu sike tet Pohtsahte, Køteh?

Nerine (til Hr. de Pourceaugnac).

Vil Don neite deit, Deit Beist?

Hr. de Pourceaugnac.

Det Ene er ligesaa sandt som det Andet.

Lucette**).

Slihk Fhæhhheht! Ehlehndikeh, kuskeh Tuh ik tehn stahks Fhancishka ok tehn stahks Jean, tat ehe Fhuktehn ad sohrt Ehktsjahp?

Nerine.

Næ, dei e son drøit. Honsker Don eilke Dei airme Bairn, Dei klene Maddelene, som Don haur eilsterlant mei ti Paunt pan Dei Trousjap?

---

*) Lucette. Hele min Egn veed det.
Nerine. Hele min By har set det.
Lucette. Hele Pezénas har set vort Bryllup.
Nerine. Hele St. Oventin var i Kirken, da vi bleve viede.
Lucette. Intet er mere sandt.
Nerine. Der er Intet saa sikkert.
Lucette (til Hr. de Pourceaugnac). Tør Du nge det Modstatte, Din Køter?
Nerine. Vil Du negte det, Dit Bæst?

**) Lucette. Hvilken Frækhed! Elendige, husker Du ikke den stakkels lille Franciska, og den stakkels Jean, som ere Frugten af vort Ægteskab?
Nerine. Net, det er for galt! Husker Du ikke Dit arme Barn, Din lille Magdalene, som Du har efterladt mig til Pant paa Din Troskab?

Hr. de Pourceaugnac.

Det er da to ſkammelige Taſker.

Lucette*).

Hit, Fhancishka, hit Jean, hit ad tehn onathulike Fahr kahn beſkuh ſihn Oſøhlſohmheht.

Nerine.

Koum, Maddelene, mei Bairn, konm og ſjaum Dei Fanr oud four hauns Unautur.

Tiende Scene.

Hr. de Pourceaugnac. Oronte. Lucette. Nerine. Nogle Børn.

Børnene
(ræfke i Hr. de Pourceaugnac).

Papa! Papa! Papa! Papa!

Hr. de Pourceaugnac.

Fanden tage alle de ſmaa Horunger!

Lucette**).

Kvodahn? Fohedeh? Tuh plihr ik ſjahmfuſd veh ad tahk moht Thin Pøhrn, ock Inhk Ohet foh teht fahtehlihke Ohmheht? Mehn Tuh ſjah ik onſlihbbe mihk! Infahm! Jek ſil føhge Tihk ovahld ok pepheit Thik Tihu Bhøde, dill jek hah hehſneht mihk ok laht Tihk hæhnke ohp! Jah, Sjuhk, jek ſil laht Thik hæhnke ohp.

Nerine.

Onk Dou blouhes eilke vei Dei anrme Bairns Kæihtekn. Mein Dou ſjau eilke ſleipe oud au meine Næiver, onk jei ſjau leie four Næiſin au Dei lau Dei ſei, jei e Dei Konne, eiller lan Dei hæinge oup.

---

*) Kom hid, Franciska, kom hid, Jean, at Eders unaturlige Fader kan ſe, hvor ufølſom han er.
Nerine. Kom, Maddalene, mit Barn, kom, at Din Fader kan ſkamme ſig over ſin Unatur.

**) Lucette. Hvorledes, Forræder? Skammer Du Dig ikke ved at tage ſaaledes mod Dine Børn og ved at lukke Dine Øren for al faderlig Ømhed? Men Du ſkal ikke undſlippe mig. Infame! Jeg vil følge Dig overalt og bebreide Dig Din Brøde, til jeg har hævnet mig og ladt Dig hænge. Ja, Skurk, jeg vil lade Dig hænge.
Nerine. Og Du ſkjønner ikke over Dit Barns Kjærtegn? Men Du ſkal ikke ſlippe ud af mine Klør. Lige for Næſen af Dig ſkal jeg lade Dig ſe, at jeg er Din Kone. Eller ogſaa ſkal jeg lade Dig hænge.

Børnene.

Papa! Papa! Papa! Papa!

Hr. de Pourceaugnac.

Til Hjælp! Til Hjælp! Hvor skal jeg flygte hen? Jeg kan ikke mere.

Oronte (til Lucette og Nerine).

Det var sandelig godt, om han kunde blive afstraffet. Han har ærlig fortjent at hænges.

Ellevte Scene.

Hr. de Pourceaugnac. Sbrigani.

Hr. de Pourceaugnac.

O jeg arme Mand! Jeg kan ikke mere! Hvilken forbandet By! Hvilken Marter tilhøire og tilvenstre!

Sbrigani.

Hvad er det, min Herre? Har De havt mer Fortræd endnu?

Hr. de Pourceaugnac.

Fortræd? Er det at spørge om i en By, hvor det skylregner med Fruentimmer og Klysterer?

Sbrigani.

Hvad er det da?

Hr. de Pourceaugnac.

To liderlige Sprogradbrækkerske have hængt sig ved mig som Burrer og paastaaet, at jeg var gift med dem begge to, og saa have de ovenikjøbet truet mig med Lov og Ret og Galgen.

Sbrigani.

Det er en fatal Historie! Den Slags Forbrydelser bliver taget meget strengt hertillands, og Retten lægger just ikke Fingre imellem, naar det gjælder om at straffe dem.

Hr. de Pourceaugnac.

Ja, men selv om Forhør, Ajournering, Dekreter og Domsfældelse skulde blive opnaaet ved Overrumpling, List, Udeblivelse fra Retten og andre Feil, har jeg dog altid den Udvei, at jeg kan kassere Dommen og apellere Retten, indtil jeg faar de Nullitets-Beviser frem, som ligge i selve Proceduren.

Sbrigani.

Det kan man kalde at tale derom i alle reglementerede Udtryk. Man mærker strax, at De er en Mand af Faget.

Hr. de Pourceaugnac.

Jeg? Paa ingen Maade. Jeg er Adelsmand.

Sbrigani.

For at kunne tale saa lærdt, maa De dog tilgavns have studeret Deres Jurisprudens.

Hr. de Pourceaugnac.

Aldeles ikke. Det er kun min sunde Sands, som indser, at man dog maa høre paa mine retfærdiggjørende Fakta, og at man ikke kan fordømme mig paa en simpel Anklage, uden Rekolementer*) og Konfrontation med mine Sagførere.

Sbrigani.

Det lyder endnu mere kunstigt.

Hr. de Pourceaugnac.

Det er Ord, som falde mig i Munden. Jeg veed ikke selv hvorfra jeg har dem.

Sbrigani.

At en Adelsmands sunde Sands kan give ham et Indblik i Sagens Gang, det kan jeg godt begribe, men hvorledes den kan lære ham alle de juridiske Knebs Kunstudtryk, det gaar virkelig over min Forstand.

Hr. de Pourceaugnac.

O det er Noget, der er bleven hængende ved af min Romanlæsning.

Sbrigani.

Naa, saaledes.

Hr. de Pourceaugnac.

Til fuldt Bevis for, hvor aldeles ukyndig jeg er i alle Jurisprudensens Krogveie, vil jeg strax bede Dem om at skaffe mig en Advokat, som jeg kan konsulere i denne Sag.

Sbrigani.

Særdeles gjerne. Jeg kjender to meget flinke Advokater, som bo her tætved. Men førend jeg henter Dem, maa jeg bede Dem om endelig ikke at forbanses over den Maner, som de tale

*) Ny Oplæsning af Vidnernes Udsagn.

paa. Fra Skrankerne af have de vænnet sig til at trække Ordene ud i en vis Takt, saa at man skulde sværge paa, at de sang, og det ovenikjøbet efter Noder.

Hr. de Pourceangnac.

Ja, hvad gjør det, hvordan de tale, naar de blot kunne give mig et godt Raad?

Tolvte Scene.

Hr. de **Pourceaugnac**. **Sbrigani**. To Advokater. To Prokuratorer. To Politibetjente.

Første Advokat
(synger, idet han trækker paa Ordene).

Polygamiet ligefrem
Til Galgen dømmer Dem.

Anden Advokat
(synger meget hurtigt og stammende).

Den Sag er klar,
Og vi den har
Her paa Papiret skreven!
Af det Lovens Sted
Al Usikkerhed
Udeladt er bleven.
Hvis De blot raadspørge vil
Hver Lovgiver, som er til:
Justinian, Papinian
Ulpinian, Trebonian,
Fernand, Rebuffo, Jean Imolo,
Paul Castro, Julian, Bartholo,
Jason, Alciat og Cujas,
Saa skal De se, det er ei Spas:
Polygamiet ligefrem
Til Galgen dømmer Dem.

Ballet-Entree.

De to Prokuratorer og de to Politibetjente udføre en komisk Dands, medens de to Advokater synge sammen:

Hos alle polerte Nationer
I alle bekjendte Zoner,

Hos Britter, Germaner og Danske,
Hollændere, Nordmænd og Franske,
Polakker, Spanjol', Portugiser,
Ungarer, Etrusker, Walliser:
Er dette Lovsted soleklart,
Og hver Debat forud besvart:
Polygamiet ligefrem
Til Galgen dømmer Dem.

Første Advokat (synger alene).

Polygamiet ligefrem
Til Galgen dømmer Dem.

(Hr. de Pourceaugnac, som er bleven utaalmodig, jager dem ud.)

Tredie Akt.

Første Scene.

Eraste. Sbrigani.

Sbrigani.

Som sagt, Tingene gaa ganske efter Ønske. Da han er dum og indbildsk i en fast utrolig Grad, har jeg uden Vanskelighed kunnet skræmme ham med Lovens Strenghed. Han tror fuldt og fast, at man alt gjør Tilberedelser til hans Henrettelse, hvorfor han har besluttet at tage Flugten, ja, for at undgaa de Speidere, der, ifølge min Fortælling, lure paa ham ved Byens Port, vil han ovenikjøbet forklæde sig i en Fruentimmer-Dragt.

Eraste.

Jeg kunde have Lyst til at se ham i det Optog.

Sbrigani.

De maa heller tænke paa at fuldføre Komedien. Mens jeg spiller min Rolle med ham, maa De . . .

(Han hvisker Eraste Noget i Øret.)

Eraste.

Ja.

Sbrigani.

Og naar jeg har bragt ham, hvorhen jeg vil . . . .

(Hvisker atter til Eraste.)

Eraste.

Meget vel.

Sbrigani.

Og naar jeg saa har underrettet Hr. Oronte . . . .

(Hvisker atter til Eraste.)

Eraste.

Ja, det gaar an.

Sbrigani.

Men der har vi jo vor fine Dame. Skynd Dem herfra! Han maa ikke se os sammen.

Anden Scene.

Hr. **de Pourceaugnac** (i Fruentimmerklæder). **Sbrigani.**

Sbrigani.

Jeg tror ikke, at det er muligt at kjende Dem. De ser jo livagtigt ud som en fornem Dame!

Hr. de Pourceaugnac.

Det er høist besynderligt, at Rettens Formaliteter ikke blive iagttagne hertillands.

Sbrigani.

Jeg har jo alt sagt Dem det. Man begynder med at hænge den Anklagede og siden fører man hans Proces.

Hr. de Pourceaugnac.

Det er da en høist uretfærdig Retfærdighed.

Sbrigani.

Ja, den er rigtignok Djævels streng mod den Slags Forbrydelser.

Hr. de Ponrceaugnac.

Men naar man nu er uskyldig.

Sbrigani.

Hjælper ikke. Man giver sig ikke Tid til at undersøge Sagen. Desuden har man her et indgroet Had til Folk fra Deres Provinds, og er aldrig gladere end naar man kan faa en Limosiner hængt.

Hr. de Pourceaugnac.

Hvad har man da mod de stakkels Limosinere?

Sbrigani.

Aa Hadet kommer vel af, at man selv ikke duer Noget og derfor er jaloux paa andre Folks Belevenhed og Fortjeneste. Jeg er ordenlig i Dødsangst for Deres Skyld, thi jeg veed bestemt, at jeg aldrig vil forvinde det, hvis man virkelig gaar hen og hænger Dem.

Hr. de Pourceaugnac.

Det er ikke Frygt for Døden, der driver mig paa Flugt. Nei, det er Tanken om den Skam, som det vilde være for en Adelsmand at blive hængt. Et saadant Faktum kunde jo skade alle vore Adels-Privilegier.

Sbrigani.

Det er fuldkommen rigtigt. Man vilde herefterdags betvivle Deres Ret til Staldmestertitlen*). Men lad os nu bare tænke paa, at De bærer Dem ad som en rigtig fornem Dame, og at De, naar jeg byder Dem Armen, baade i Gang og i Sprog, efterligner en Marquise.

Hr. de Pourceaugnac.

Lad mig om det. Jeg har da Gud ske Lov set fine Folk før i mine Dage. Men det er jo rigtignok slemt, at jeg har lidt Skæg.

Sbrigani.

Aa, det Skæg gjør saamænd hverken fra eller til. Jeg kjender mangen fin Dame, der har mere Skæg end som saa. Men lad mig nu engang se, hvorledes De vil bære Dem ad.

(Efter at Hr. de Pourceaugnac har forsøgt at gaa, staa og hilse som en fornem Dame.)

Godt. Meget godt.

Hr. de Pourceaugnac.

Gesvindt, min Vogn! Hvor bliver dog min Vogn af? Min Gud, hvor det er en Ynk, naar man har saadanne Folk! Mon de have ifinde, at jeg skal vente her paa Stenbroen hele Dagen, uden at sende mig min Vogn?

Sbrigani.

Det er jo ganske ypperligt.

---

*) Staldmestertitlen kunde, under Bourbonnerne, kun tildeles den gamle Adel.

Hr. de Pourceaugnac.

Heida, Kudsk! Lille Lakei! O Din Skjelm, Du skal rigtignok faa en ordenlig Dragt Prygl, naar vi komme hjem. Lille Lakei! Lille Lakei! Hvor er den fordømte lille Lakei! Vil Ingen sende mig min lille Lakei? Man skulde tro, at jeg ingen Lakei havde!

Sbrigani.

Det gaar jo ypperligt. Men een Ting ængster mig dog. Deres Slør er meget for klart. Jeg maa se at skaffe Dem et, som er tættere og som bedre kan dække Deres Ansigt, hvis Noget skulde hændes.

Hr. de Pourceaugnac.

Men hvad skal der saa blive af mig imens?

Sbrigani.

Vent bare her! Jeg er tilbage i et Øieblik og De skal blot blive ved at spadsere op og ned.

(Hr. de Pourceaugnac gaar flere Gange over Theatret, og vedbliver at efterligne en fornem Dame.)

Tredie Scene.

Hr. de Pourceaugnac. To Schveitsere.

Første Schveitser
(der lader, som om han ikke ser Hr. de Pourceaugnac).

Lat us skynte ns, Kamrath! Vi moh pekke goh til la Greve ok se po, at mahn hænker denne Hr. Portulak, som er blefen ferdamt til at ophænkes ved sin Hals.

Anden Schveitser
(der ligeledes lader, som om han ikke ser Hr. de Pourceaugnac).

Det blifer pedst at leie et Vindse, for at se den Eksekusion.

Første Schveitser.

Te siker, at mahn har lat upreise en stuhr Galke, som er gantske ny, for at klynke den Hr. Portulak op i den.

Anden Schveitser.

Det plifer min Dro Spas, at se den Limosiner dinkle deri.

Første Schveitser.

Ja, at se ham dinkle met Penene, so at alle Mensker glor derpo!

Anden Schveitser.

Det er en snurrik Fetter. Te siker han har giftet sik met tri Koner po een Gank.

Første Schveitser.

Det var da Dyvels. At ville hafe tri Koner po een Gank! Een kan blife for meket.

Anden Schveitser
(der lader, som om han nu først ser Hr. de Pourceaugnac).

Ah, got Dak, Mammeselle.

Første Schveitser.

Wat gjør Te hehr, so gantske ehne?

Hr. de Pourceaugnac.

Jeg venter paa mine Folk.

Anden Schveitser.

Huhn er min Dro smug.

Hr. de Pourceaugnac.

Saa sagte, mine Herrer!

Første Schveitser.

Vil Johmfruhn ikke kohme met po la Greve, og divertiere sik met en pehn lihle Hænkning, sohm vi vil vise Dem?

Hr. de Pourceaugnac.

Nei, mange Tak.

Anden Schveitser.

Ter er en limosiusk Atelsmahu, sohm skal uphœukes nok so pehnt i en høg Galke.

Hr. de Pourceaugnac.

Jeg er slet ikke skuelysten.

Første Schveitser.

Sikket uusset lihle Bryst huhn hahr.

Hr. de Pourceaugnac.

Naa, naa!

Første Schveitser.

Jeg kunde, min Dro, hafe Lyst til at litke hos hende.

Hr. de Pourceaugnac.

Det bliver for galt. Damer af min Stand kunne ikke taale at høre paa den Slags Grovheder.

Anden Schveitſer.

Lat wehre! Det er mik, ſohm hahr Lyſt till at likke hohs hende.

Første Schveitſer.

Tet vil jek ikke tillate.

Anden Schveitſer.

Mehn tet vil jek.

(De to Schveitſere træffe Hr. de Pourceaugnac hver til ſin Side.)

Første Schveitſer.

Tet blifer ter Jhntet af.

Anden Schveitſer.

Tet ſkal Tn hafe løiet i Tin Hals!

Hr. de Pourceaugnac.

Vold! Vold! Til Hjælp! Til Hjælp!

Fjerde Scene.

Hr. de Pourceaugnac. En Politiaſſiſtent. To Politibetjente. To Schveitſere.

Politiaſſiſtenten.

Hvad er her paa Færde? Hvad er dette for Hiſtorier? Hvor tør I gjøre Fruen Overlaſt? Skynd Jer og pak Jer herfra, hvis jeg ikke ſkal lade Jer arreſtere.

Første Schveitſer.

Kodt, kodt! So fohr Tn hende ikke.

Anden Schveitſer.

Kahn wehre tet Samme, nahr Tn ikke fohr hende.

Femte Scene.

Hr. de **Pourceaugnac.** En Politiassistent. To Politibetjente.

Hr. de Pourceaugnac.

Jeg er Dem høist forbunden, min Herre, for at De har befriet mig fra disse to uforskammede Kuegte.

Politiassistenten.

Men hvad er det? Jeg synes jeg skal kjende det Ansigt. Det svarer jo grangiveligt til den Beskrivelse, jeg har faaet.

Hr. de Ponrceaugnac.

Det er ikke mig, det kan jeg forsikre Dem.

Politiassistenten.

Hvad behager? Hvad skal det sige?

Hr. de Ponrceaugnac.

Det veed jeg ikke.

Politiassistenten.

Hvorfor siger De det da?

Hr. de Pourceaugnac.

For Ingenting.

Politiassistenten.

Det er en meget tvetydig Tale, den! Det bliver nok bedst, at jeg strax tager Dem i Forvaring.

Hr. de Pourceaugnac.

Nei, nei, min Herre, jeg besværger Dem.

Politiassistenten.

Det hjælper ikke! Deres Udseende og Deres Tale har forraadt Dem! De er den Hr. de Pourceaugnac, som vi søge efter. Forklædningen nytter ikke! De maa strax i Fængsel.

Hr. de Pourceaugnac.

Ak, ak!

Sjette Scene.

Hr. de **Pourceaugnac.** **Sbrigani.** En Politiassistent. To Politibetjente.

Sbrigani.

For Guds Skyld, hvad vil dette sige?

Hr. de Pourceaugnac.

Jeg er bleven kjendt.

Politiassistenten.

Ja, det er jeg rigtig glad for.

Sbrigani (til Politiassistenten).

O min Herre, for min Skyld! De veed, at vi i mangt et Aar have været Venner . . . Jeg bønfalder, jeg besværger Dem om ikke at føre ham i Fængsel!

Politiassistenten.

Det er mig rent umuligt at tjene Dem deri.

Sbrigani.

De er jo dog ellers en Mand, som man kan komme tilrette med. Kunde den Sag ikke nok jævnes med nogle Luisdorer?

Politiassistenten (til sine Politibetjente).

Gaar lidt tilside.

Syvende Scene.

Hr. de Pourceaugnac. Sbrigani. En Politiassistent.

Sbrigani (til Hr. de Pourceaugnac).

De maa give ham en god Donceur! Saa lader han Dem nok slippe! Men gjør det endelig i største Hast!

Hr. de Pourceaugnac (giver Sbrigani Penge).

O fordømte By!

Sbrigani (til Politiassistenten).

Vær saa god, min Herre.

Politiassistenten.

Hvormeget er der?

Sbrigani.

En, to, tre, fire, fem, sex, syv, otte, ni, ti.

Politiassistenten.

Nei, min Ordre er altfor bestemt.

Sbrigani
(til Politiassistenten, der vil gaa).

Min Gud, forund os dog et Øieblik's Tid!

(Til Hr. de Pourceaugnac.)

Skynd Dem, giv ham ligesaa meget til!

Hr. de Pourceaugnac.

Men . . .

Sbrigani.

Skynd Dem, for Guds Skyld! Spild ingen Tid! Hvad Fornøielse har De af Deres Penge, naar De først er hængt?

Hr. de Pourceaugnac.

Ak, ak!

(Han giver atter Penge til Sbrigani.)

Sbrigani (til Politiassistenten).

Se der, min Herre.

Politiassistenten.

Saa bliver det vist bedst, at jeg flygter med ham. Det er ikke raadeligt for mig, at blive her, efter at jeg har ladt ham undslippe.

(Til Sbrigani.)

Overlad De ham til mig, og bliv kun roligt, hvor De er.

Sbrigani (til Politiassistenten).

Jeg beder Dem indstændigt om at drage al mulig Omsorg for ham.

Politiassistenten (til Sbrigani).

Her har De min Haand paa, at jeg ikke skal forlade ham, førend han er i fuldkommen Sikkerhed, langt herfra.

Hr. de Pourceaugnac (til Sbrigani).

Farvel! De er da det eneste skikkelige Menneske, jeg har truffet i denne By.

Sbrigani.

Spild endelig intet Øieblik! Jeg elsker Dem saa høit, at jeg ingen Ro har paa mig, førend De er langt borte.

(Alene.)

Gid Himlen være med Dig! Det kan man kalde en topmaalt Nar. Men se der . . . .

Ottende Scene.

Oronte. Sbrigani.

Sbrigani
(lader som om han ikke ser Oronte).

O hvilken forfærdelig Hændelse! Hvilket sørgeligt Budskab for hendes Fader! Stakkels Oronte, hvor jeg beklager Dig! Hvad vil Du sige? Hvorledes skal Du kunne bære denne dødelige Smerte?

Oronte.

Hvad er der paa Færde? Hvad er det for en Ulykke, Du taler om?

Sbrigani.

O Herre, denne troløse Limosiner, denne forræderske Hr. de Pourceaugnac, har lige bortført Deres Datter.

Oronte.

Hvad for Noget? Har han bortført min Datter?

Sbrigani.

Ja, hun er bleven saa indtagen i ham, at hun har forladt Dem for at følge ham. Man siger, at han har en Talisman, der tvinger alle Fruentimre til at forelske sig i ham.

Oronte.

Gesvindt! Lad os faa det mældt! Lad os faa Rettens Folk afsted efter dem.

Niende Scene.

Oronte. Eraste. Julie. Sbrigani.

Eraste
(til Julie, som han fører ind paa Scenen).

Det hjælper ikke, at De gjør Modstand, min Frøken! De skal komme med tilbage, enten De vil eller ikke! Jeg hviler ikke, før jeg atter har overgivet Dem i Deres Faders Hænder.

(Til Oronte)

Se her, min Herre, her bringer jeg Dem Deres Datter, som jeg har vristet bort fra den Mand, der var ifærd med at bortføre hende. Det er ikke af Kjærlighed til hende, men ene og alene af Hensyn til Dem, at jeg har forhindret den Skandale, thi naar jeg betænker, hvordan hun har opført sig, saa indser jeg, at jeg bør foragte hende og udrydde den Kjærlighed, jeg engang nærede for hende.

Oronte (til Julie).

O Din infame Taske!

Eraste (til Julie).

At behandle mig saaledes, efter alle de Venskabstegn, jeg har givet Dem! Jeg dadler Dem ikke, fordi De har underkastet Dem Deres Hr. Faders Villie. Han er viis og indsigtsfuld, og jeg beklager mig ikke over, at han har foretrukket en Anden for mig. Naar han har brudt det Løfte, han havde givet mig, saa har han vistnok havt sine gode Grunde derfor. Man har indbildt ham, at denne Anden var en fire eller fem Tusinde Daler rigere end jeg, og fire eller fem Tusinde Daler er en betydelig Sum, for hvis Skyld en Mand nok kan bryde sit Ord! Men at De saadan i en Haandevending har kunnet glemme al den Ømhed, jeg har viist Dem! Først at blive saa indtagen i en Vildfremmed, og dernæst at følge med ham paa en saa skammelig Maade, uden Deres Hr. Faders Samtykke og det efter de Forbrydelser, som han sigtes for! Den Opførsel maa Alverden dadle, og jeg er i min gode Ret, naar jeg gjør Dem de blodigste Bebreidelser derfor!

Julie.

Det er sandt, at jeg har fattet Godhed for ham, og har villet følge ham, men det var fordi min Fader selv havde udvalgt ham til min Ægtefælle. Han er, tiltrods for Alt, hvad De siger, en meget honet Mand, og jeg er overbeviist om, at det er den skammeligste Bagvaskelse med alle disse Misgjerninger, som han sigtes for.

Oronte.

Ti stille! Du er en uforskammet Taske. Jeg veed nok, hvorledes det hænger sammen dermed.

Julie.

Jeg tør vædde paa, at man har spillet Komedie med den stakkels Mand for at fværte ham! (Peger paa Eraste.) Den Herre der har sagtens brugt alle mulige Fif for at gjøre Dem kjed af ham.

Eraste.

Jeg? Jeg skulde være istand til . . . ?

Julie.

Just De.

Oronte.

Ti stille, siger jeg Dig. Du er en Tosse.

Eraste (til Julie).

Nei, nei, tro endelig ikke, at jeg har nogen Lyst til at for-

purre det Giftermaal! Tro ikke, at det er af Kjærlighed til Dem, at jeg har bragt Dem tilbage. Jeg har alt sagt Dem, at dette ene og alene er sket af skyldig Agtelse for Deres Hr. Fader. Jeg har ikke villet taale, at en saa brav Mand, som han, skulde udsættes for den Skam og de Rygter, der vilde blive Følgen af en saadan Skandale.

Oronte.

Jeg er Dem i allerhøieste Grad forbunden, Hr. Eraste!

Eraste.

Farvel, min Herre! Jeg havde den største Lyst af Verden til at træde i et nøiere Forhold til Dem. Jeg har gjort Alt, hvad jeg har kunnet for at opnaa den Ære, men jeg har været uheldig. Det skal imidlertid ikke forhindre mig i at bevare den Agtelse og Ærbødighed for Dem, som Deres Personlighed afnøder mig, og i Mangel af at blive Deres Svigerson, vil jeg altid forblive Deres ydmygste Tjener.

Oronte.

Stands, Hr. Eraste! Deres Opførsel rører mit Hjerte, og jeg giver Dem min Datter til Ægte.

Julie.

Jeg vil ikke have nogen anden Mand end Hr. de Pourceaugnac.

Oronte.

Men jeg vil, at Du paa Øieblikket skal tage Hr. Eraste! Hid med Haanden!

Julie.

Nei, det gjør jeg ikke.

Oronte.

Jeg giver Dig en paa Øret.

Eraste.

Nei, nei! Vær dog ikke saa streng mod hende, min Herre!

Oronte.

Hun skal lystre, og det paa Stedet! Jeg forstaar da nok at sætte min Villie igjennem.

Eraste.

Ser De da ikke, hvor forelsket hun er i denne Hr. de Pourceaugnac? Vil De, at jeg skal gifte mig med en Pige, hvis Hjerte er andensteds?

Oronte.

Det er en Trolddom, hvormed han har forhexet hende. De skal se, at det gaar over, og at hun skifter Sind. Giv mig Deres Haand!

(Til Julie.)

Nu flinkt!

Julie.

Jeg vil ikke . . .

Oronte.

Ingen Brøvl! Hid med Haanden, siger jeg.

Eraste (til Julie).

Tro ikke, at det er af Kjærlighed til Dem, at jeg rækker Dem Haanden. Det er Deres Hr. Fader, jeg er forelsket i, og det er egenlig ham, jeg gifter mig med.

Oronte.

Jeg er Dem usigelig forbunden, og jeg føier 10,000 Rigsdaler til min Datters Medgift. Lad os saa faa Notaren hentet og Kontrakten opsat*)!

---

*) I Stykkets oprindelige Form har Eraste endnu en Replik, hvori han foreslaar at hidkalde alle de Dandsere, Zigeunere og Sangere, som have forsamlet sig, for at feire Hr. de Pourceaugnacs Bryllup, hvorpaa der følger en Ballet-Entree, ledsaget af enkelte Vokalnummere og Chor. Nutildags lader man Tæppet falde lige efter Orontes sidste Replik. For at den lystige Farce imidlertid kan ende lige saa lystigt som den er begyndt, er det vedtaget, at Hr. de Pourceaugnac, under Slutningsscenen, viser sig i sin Fruentimmer-Dragt i en af Theatrets Sideloger, fra hvilken han gjør Tegn til Sbrigani, og bønfalder ham om at besøge sig i Limoges, og saaledes bliver Hr. de Pourceaugnac og Sbrigani, lige indtil Tæppets Fald, Stykkets handlende Personer, og fremkalde, selv under den mindre morsomme Debat mellem Oronte, Eraste og Julie, en ustandselig Latterstorm.

Ende paa Hr. de Pourceaugnac.

Hr. Jourdains honette Ambition.

Lystspil i fem Akter,
med tilhørende Ballet-Entreer.

1670.

„At bilde en Kjøbmand ind, at den Tyrkiske Keysers Søn, med den store Mufti og anden Geistlighed reyser midt ind i Kiærnen af Europa, for at gifte sig med en ubekjendt Borger-Dotter i Paris, er hardt ad ligesaa dristigt, som dens Invention, som gav sig ud for Ambassadeur fra Keyseren i Maanen for at handle om Ægteskab mellem samme Keyserl. Maj. og Doktorens Datter. Men her kommer en Christen Prinz fra Africa til Spanien, som giver sig ud for at have antaget den Romerske Tro o. s. v."

Det er i Don Ranudo de Colibrados, fjerde Akts første Scene, at Holberg lader Kammerpigen, Leonora, føre det ovenstaaende Forsvar for sin Intrige med den Æthiopiske Prinds, som er kommen til Spanien udelukkende for at gifte sig med Don Ranudos Datter, en Intrige, hvis Ide han, trods de Hib, som han ved flere Leiligheder giver „Hr. Jourdains honette Ambition" eller som Stykket i hans Tid kaldtes, „den borgerlige Adelsmand", dog har taget af den meget omtalte, meget berømte og meget debatterede Tyrke-Cere-

moni, som figurerer i bemældte Stykke, om hvis Hovedperson, Hr. Jourdain, han paa et andet Sted, nemlig i Juſt Juſteſens Betænkning over Comoedier, efter at have forſvaret det Outrerede i ſin Jean de France, ytrer ſig ſom følger:

„Derimod kan jeg ikke hitte paa Noget at beſmykke den borgerlige Adelsmands Charakteer med, men naar jeg ſeer ham nu kaſte ſin Slaap-Rok af, nu tage den paa igjen, for at ſee om Muſiquen klinger bedre udi den blotte Trøje end udi Slaap-Rokken, iligemaade naar jeg ſeer ham lade ſig indbilde, at den Tyrkiſke Keyſers Søn er kommen til Paris allene for at fri til hans Datter, ſaa kand jeg ikke mærke, at Charakteren er outrered, men at Perſonen er Daarekiſte-gall", og paa et tredie Sted kalder Holberg „den borgerlige Adelsmand" for det ſletteſte af Molières Stykker.

I Modſætning til diſſe Ytringer af Holberg udtaler ſaavel den ældre ſom den nyere franſke Kritik ſig med ſtor Beundring om dette Stykke, hvis ſprudlende Lyſtighed og meſterligt tegnede Figurer den atter og atter fremhæver.

Vi kunne, i dette Tilfælde, hverken ſlutte os til Holberg, der efter Nogles Mening, havde ſine ſæregne Grunde for ikke at ſynes om „den borgerlige Adelsmand"*) eller til de kritiſke Udtalelſer, der, i Molières Fædreland, have hævet det til Skyerne, men maa nøies med at betragte Stykket, og dernæſt lade Læſeren ſelv dømme.

I en af vore foregaaende Indledninger**) have

---

*) At Holberg ſkulde have ladet ſig ſtemme mod Stykket, fordi det, ved en Hofforeſtilling og ved nogle andre Leilighеder, var bleven foretrukket for et af hans egne Stykker, forekommer os meget uſandſynligt, thi det kan vel ikke ſlaa feil, at Holberg, med ſit lyſe Hoved, maa have indſet, at Aarſagen til denne Foretrækkelſe er at ſøge i de Dandſe- og Muſik-Divertisſementer, hvormed Molières Stykke, der oprindelig var ſkrevet til en Feſtforeſtilling i Chambord, er gjennemvævet.

**) Harpagon.

vi bemærket, at Borgerstanden, under denne Periode af Ludvig den Fjortendes Regering, havde samlet sig stor Velstand, og at Adelen, lige stik imod, ruinerede sig i Fester, Dragter, o. s. v. — Det er bleven paastaaet, at Kongen heri gik systematisk tilværks, og at det var hans gode Villie (son bon plaisir) at Adelen skulde ruineres, ikke ved Afgifter og Tryk, men ene og alene ved Efterligning af den umaadelige Luxus, Hoffet førte, en Luxus, som Landet for Hoffets Vedkommende maatte betale, men som Adelsmanden derimod maatte lade gaa ud over sine Godser, Patenter, Ret til visse Embeder, der kunde sælges, o. s. v.: en Paastand, som vi ville lade staa ved sit Værd, mens vi blot fasthølde det Faktum, at en Del af Adelen virkelig ruinerede sig, og at, under det umaadelige Forbrug, Pengemangel i de høiere Kredse hørte til Dagens Orden. Det var nu slemt nok, men det var maaske alligevel ikke saa slemt, som det Fænomen, der viste sig paa den modsatte Side, hvor Pengene havde ophobet sig, forsaavidt som Mangel paa Penge virkelig synes at være et ringe Onde i Sammenligning med Overflod af Penge, for hvilke Kulturens Fremskridt og Tidsaandens Udvikling endnu ikke have fundet den rette Anvendelse, og som, af Mangel paa denne rette Anvendelse, blive en Fristelse til fast utrolige Daarskaber og gjøre den rige Besidder til Kastebolt for Enhver, der forstaar at benytte hans Daarskaber til sin egen Fordel. Og her ere vi lige ved Hr. Jourdain, den rige, men udannede Pariserborger og Dorante, den fine, forgjældede Hofmand: disse to Figurer, som Molière i sit Stykke har stillet ved Siden af hinanden og om hvis Originaler han just ikke har behøvet at lede langt, thi disse existerede, paa den Tid, da han skrev, i mange tusinde Exemplarer, tilhøire og tilvenstre.

»Chaque bourgeois veut bâtir comme les grands seigneurs«*)

havde den elskværdige Fabeldigter, La Fon-

*) Hver Borger vil bygge som de store Herrer.

taine, skrevet under sin Fabel om Frøen, der puster sig op, for at blive ligesaa stor som Oxen. Hr. Jourdain vil ikke blot bygge som en stor Herre, han vil med Vold og Magt være en stor Herre. Han ser med en uhyre Beundring paa Dorante, der gjør ham den Ære at laane hans Penge, at gjøre Gilder i hans Hus, at gjøre Foræringer paa hans Regning og paa alle mulige Maader at benytte sig af hans Daarskab. Uden at drømme om, hvad enhver Læser eller Tilskuer øieblikkeligt bemærker, at Dorante er en koldblodig Egoist, der har ham til Bedste, føler Hr. Jourdain, med en næsten rørende Ydmyghed, blot de Fortrin, som udmærke Adelsmanden: det slebne Væsen, den store Elegance, det belevne og indtagende Udvortes: Fortrin, som denne, uden mindste Anstrængelse fra sin Side, har faaet i Vuggegave ved sin adelige Fødsel, Fortrin, som Hr. Jourdain gjerne vilde erhverve sig, om det saa var paa Bekostningen af hele hans store Formue.

Men skjøndt Hr. Jourdains skarpe Følelse af den store Afstand mellem ham og Dorante, er han alligevel ikke den Mand, der giver tabt. Nei, hans Galskab bestaar just i, at han virkelig tror, at han, paa sin gamle Alder, kan erhverve sig alt Dette, at han kan springe over Kløften og blive lige faa fin og beleven som Dorante. Jo mere han anstrænger sig herfor, des latterligere bliver han naturligvis, og denne forgjæves Anstrængelse for et aldeles uopnaaeligt Maal, frembringer den ene komiske Situation efter den anden. Han tager Lærere i alle ridderlige Øvelser, han beskytter Kunsten, under Forespørgsel om det ikke er fornemt at gjøre faa, ja, han indbilder sig selv, at han er forelsket i en fmnk Marquise. Af det Sidste er han især umaadelig stolt. Han kan ikke bevare Hemmeligheden, men spørger sine forskjellige Lærere tilraads, baade om, hvorledes han skal hilse hende og hvorledes han skal skrive til hende. Han blotter selv sin Galskab paa alle mulige Maader, og under alt Dette fremhæver han uafbrudt Afstanden mellem sig og sit Mønster, saa at den naragtige Borgers udannede Simpelhed og den

forgjældede Adelsmands overforfinede Elegance ligesom tage hinanden i Haanden og sige: Se paa os! Tage vi os ikke godt ud ved Siden af hinanden?

Det er denne Modsætning, der for os udgjør Stykkets psychologiske Interesse, og det er den, som vi, med al Anerkjendelse af det tilsvarende Holbergske Stykke „den honette Ambition", dog saa aldeles savne i dette, hvori kun en forklædt Tjener, som Baron Renkaalavet, gjør Nar af Jeronimus og kurerer ham for hans Rangsyge, uden at det kommer til nogensomhelst Rivning eller Sammenstilling mellem de forskjellige Stænder. Jeronimus i den honette Ambition har fuldkommen Ret, naar han siger om den forklædte Baron: „Han er min Troe ikke anderledes end en gemeen Borger i Omgjængelse, det veed Pernille", og Holberg har naturligvis ogsaa fuldkommen Ret, naar han har fremstillet Forhold og Sæder, saaledes som de vare hjemme hos os og ikke som de vare i Frankrig, men just derfor kan hans Stykke, i dette Tilfælde, ikke bære en Sammenstilling med Molières, der bevæger sig i en videre Kreds, og der, efter at have stillet Borgeren og Adelsmanden i sit Centrum, viser os Stykkets qvindelige Figurer, i et, lidt tilbagetrængt, men dog fuldkommen klart Perspektiv, og lader disse danne en næsten endnu mere slaaende Modsætning i Borgerens Hustru, den jævne, honette, fornuftige Madam Jourdain og den superfine Marquise Dorimene, denne Adelsdame, der for sit Rygtes Skyld ikke tør modtage Dorante i hendes eget Hus, men dog mener, at der ingen Fare er ved at møde ham hos Hr. Jourdain, som af sin adelige Ven har ladt sig indbilde, at hun kommer for hans Skyld, hos Hr. Jourdain, som gjør stormende Cour til hende med Diamantsring, Festmaaltid, Ballet, o. s. v., hvad den gode Dame Altsammen modtager med den største Sindsrolighed, paa den uskyldigste Maade af Verden. Det kommer jo Alt fra hendes Elsker, Dorante, der lader Borgeren holde Lyset for sig, ja, ovenikjøbet lader ham betale hele Historien!

Blandt alle Molières mange Figurer af Middelstanden, kjende vi ikke en eneste, som vi foretrække for Madame Jourdain, og vi have ofte, under vor Oversættelse maattet tænke paa, hvor fortræffeligt denne fortræffelige Kone kunde blive udført paa vort kongelige Theater. Naar Jean Jaques Rousseau i en af sine Molière-Kritiker forarger sig over, at Digteren i dette Stykke, for at fremhæve Adelens Fortrin og Rettigheder, har mishandlet Borgerstanden, saa kan man, paa den Anklage kun svare, at den gode Mand maa have læst i Taaget, thi man behøver end ikke at fremdrage den fornuftige, borgerlige Elsker, Cleonte, der, skjøndt haus Forfædre have beklædt høie Embedsposter og han selv har tjent syv Aar i Armeen, dog paa ingen Maade, end ikke for at faa sin Elskede, vil udgive sig for Adelsmand, men holder paa sin egen Stands Ære og Værdighed: man behøver, som sagt, ikke at tage sin Tilflugt til ham, for at retfærdiggjøre Molière i saa Henseende: Madame Jourdain alene vilde, selv om der ingen Cleonte var i Stykket, være mere end nok til at vise, med hvilken Forkjærlighed Digteren har haandhævet Borgerstandens respektable og berettigede Stilling i Samfundet, saalænge denne Stand, uberørt af al Flittersyge, af al Higen efter overfladisk Dannelse og Forniseren, respekterer sig selv saa meget, at den ikke vil ud over sine Enemærker, ikke vil tilegne sig, hvad der ikke tilkommer den, men tvertimod sætter sin Ære i at nøies med dens beskikkede Lod, der maaske er den allerbedste indenfor Statssamfundets Grændse.

Vi gjenfinde vel enkelte Træk af Madame Jourdain hos Holberg, som f. Ex., naar Gedske overrasker sin Mand i Kollegium Politicum, naar Magdelone i den honette Ambition fortæller os: „Jeg spirer ikke ud af nogen Fruer-Stamme; jeg har heller ikke nogen Meriter fremfor mine Nabo-Koner, hvorfor jeg bør lade mig nøie med den samme Titel, som de føre" o. s. v., men man kan alligevel ikke sammenstille hende med nogen af disse Holbergske Borgerkoner. Hun staar,

efter vor Mening, høit over dem*). Det er hendes jævne, brede, sunde Sands, der karakteriserer hende, og det er aldeles umuligt at tænke sig et Omslag i hendes Anskuelser, som hos Gedske i den politiske Kandestøber, eller en Eftergivenhed, som Magdelones i den honette Ambition. Hun er fuldkommen selvstændig, og mens hun ærligt og oprigtigt sørger over sin Mands Daarskaber, og af Hjertet hader hans adelige Ven, som hun længst har gjennemskuet, er hun uafbrudt betænkt paa Husets Velfærd, frygter for Finansernes Forfald, og vil have sin Datter fornuftig gift med en Svigerson, der ikke er fornemmere end at hun kan sige til ham: „Sæt Dig ned, min Svigerson, og spis med os". Men trods al sin jævne, sunde Sands, har Madame Jourdain dog sine smaa Svagheder, og det er just disse, der fuldende hendes kraftige Personlighed: Hun kan, s. Ex., ikke taale, at Dorante siger til hende, at hun maa have været kjøn i hendes unge Dage, og hun bliver virkelig jaloux paa Marquise Dorimene.

Marquise Dorimene! Ja, hvem kan analysere hende? Hvem kan sige os, hvorledes det egenlig hænger sammen med hende og hendes ætheriske Finhed? Molière har kun givet os en Silhouette af et smukt, høist aristokratisk Profil, men vi have intetsteds læst i hendes Øine, hvad den elegante Skikkelse fører i sit Skjold, og skulle derfor heller ikke vove at gaa dybere tilbunds i den. Hun er der engang, som et nødvendigt Led i Stykket, som et Supplement til Madame Jourdain, som den dramatiske Modsætnings yderste Spidse, Kontrasternes Kontrast! Hr. Jourdain indbilder sig, eller har ladt sig indbilde, at han er forelsket i

*) Vi kjende kun en eneste Figur i Literaturen, der kan stilles ved Siden af hende, en Figur, hvis Raisonnement over Giftermaal mellem Folk, af forskjellig Stand, maaske har foresvævet Molière, da han udarbeidede sin Madame Jourdain: det er Therese Panza, Sancho Panzas Hustru, til hvem han betror alle sine storartede Planer, naar han først er bleven Guvernør over den Ø, som hans Herre, Don Quixote, har lovet ham for hans tro Vaabendragertjeneste.

hende, fordi en saadan Forelskelse hører med til Fornemheden; Dorante er virkelig forelsket i hende, og for at gjøre en Ende paa alle Historier rækker hun ham tilsidst sin Haand. Der er ingen Grund til at misunde hende den Gemal, hun faar, men — saavidt vi kunne skjønne — er der heller ingen til at misunde Dorante hans Erobring, thi denne fine Marquise — dog, det er sandt, vi ville blive ved Molières Silhonette og lade hendes Fortid, med samt dens Romaner, fare i Fred!

Uden om disse fire kontrasterende Personer, Hr. Jourdain og Dorante, Madame Jourdain og Marquise Dorimene, til hvilke Personslisten og Stykkets Handling endnu føie fire andre, os saavel fra det Molièreske som det Holbergske Repertoire velbekjendte Figurer, nemlig det reglementerede Elskerpar, en dygtig Stupige og en lystig Tjener: uden om disse har Molière grupperet Stykkets store sceniske Apparat, med de mange, mer og mindre burleske Entreer, med Sang og Dands, og fremfor Alt med den berømte Tyrke-Ceremoni. I de første Akter have vi egenlig kun med Hr. Jourdains Lærere at gjøre. En Musikdirektør*) og en Dandsemester aabne Stykket. En Hyrdescene med Sang og Dands opføres, mens Hr. Jourdain prøver om Musiken lyder bedst, med eller uden Slaabrok. En Fægtemester og en Filosof komme til. Hver af disse fire Lærere parodierede, i Stykkets Nyhed, ikke bestemte Personligheder blandt Paris' Lærerstand, men bestemte og stærkt udprægede Naragtigheder, som klæbede ved denne, og den lange Retskrivningsunderdisning, der begynder med Vokalernes Udtale, var ligefrem skreven ud af en samtidig Skolebog, som for nylig var bleven indført i Skolerne og som Alverden kjendte. Under alt Dette, der nutildags, da en Del af Allusionerne nødvendigvis maa gaa tabt, forekommer os lidt langtrukket, glemmer Molière intet Øieblik sin Hovedperson, for hvis Skyld

*) Han kaldes i Stykket „Musiklærer", men det er aabenbart, at hans Funktioner gaa noget videre end en almindelig Musiklærers.

det Hele er blevet til: Hvert Ord, hver Gestus, hver kortere eller længere Replik tjener til at fremhæve hans Latterlighed, og denne er tilvisse outreret, og det i allerhøieste Grad, men

„Fantasus er aldrig for fantastisk",

har J. L. Heiberg sagt, og dette Udsagn, som Ingen hidtil har bestridt, maa vel med en lille Omskrivning ogsaa kunne gjælde for den komiske Musas Præstationer, der vel neppe kunne være for komiske. Som Harpagon, i det Stykke, hvormed vi have aabnet dette Bind, er et Indbegreb af al Gjerrighed, i alle mulige Retninger, saaledes har Molière samlet al den Daarskab, som fandtes i den Pariser-Borgerstand, al den Forfængelighed, som af en aandfuld Franskmand i vor egen Tid er bleven kaldt, le mal français, par excellence, paa Hr. Jourdains syndige Hoved. Men naar Digteren, der ikke blot selv vilde give et fint udarbeidet Tids- og Sæde-Maleri, men ogsaa, ifølge sin kongelige Herres Befaling, skulde give et burlesk Feststykke med Dandse og Optog*), naar han slog Gjækken løs i den Grad, som det er sket i Tyrke-Ceremonien: saa havde det dog et ganske eget Sammenhæng dermed, som Tiden og Historien have sørget for at belyse og at retfærdiggjøre, og som vi derfor, i al Korthed ville omtale.

I nogle, kun lidet bekjendte, men fuldkommen authentiske Memoirer af Chevalier d'Arvieux, en Mand, der i Statens Tjeneste oftere havde gjort lange Ophold i Orienten, fortæller denne Herre etsteds, at han har tilbragt sin Eftermiddag paa det smukke Landsted, som Hr. de Molière eier i Auteuil**), for der, efter Kon-

*) Hr. Jourdains honette Ambition blev fra først af opført i Chambord, omtrent et Aar efter Hr. de Pourceaugnac, for det glimrende Jagtselskab, som Kongen atter havde samlet i dette sit Yndlings-Jagtslot, til hvilket et Par af Molières lystigste Stykker have knyttet deres berømte Navne.

**) Molière eiede det forresten ikke, men havde blot leiet denne sin stadige Sommerbolig for en Sum af 400 Franks om Aaret.

gens Befaling, at være Molière og Lulli (de to Baptister, som han kalder dem) behjælpelig med at ordne nogle Tyrke-Ceremonier, som Hans Majestæt har ønsket anbragte i et nyt Stykke o. s. v.

Det var altsaa efter Kongens Ønske, at der blev bragt Tyrker paa Scenen i Hr. Jourdains honette Ambition, som, efter de i Memoirerne givne Data, maa være det nye Stykke, hvormed Molière den Gang beskjæftigede sig, og Digteren har altsaa intet Ansvar for den burleske Ide, men har sandsynligvis endda maattet takke Gud for, at Kongen ikke forlangte værre Ting af ham og ikke, som fornylig i „les amants magnifiques" (de prægtige Elskere*) bandt hans Hænder og spolerede hans Arbeide med selv at ville foreskrive baade Titel, Indhold og Intrige.

Men hvorfra havde Ludvig den Fjortende faaet denne pludselige Tyrke-Iver? Derom mælde Memoirerne Intet, og vi maa da holde os til den følgende Hof-Anekdote, der fortælles paa flere Steder, uden at man har andet Bevis for dens Rigtighed, end det temmelig løse, at der virkelig samme Aar havde været et Tyrkisk Gesandtskab, der optraadte med stor Pomp og mange, Franskmændene hidtil ukjendte Ceremonier, i Paris, og at den Tyrkiske Ambassadør, Muta Ferraca, virkelig havde havt en Audiens i Versailles. Kongen, der baade holdt af at vise sig og af at imponere ved sit Udvortes, skal, ifølge Anekdoten, ved denne Leilighed have været ført en med Ædelstene besat Pragt-

*) Et her udeladt høist kjedsommeligt Feststykke, i hvilket to rivaliserende Prindser overbyde hinanden i Fester for at vinde en ung, græsk Prindsesse, der, for at se de Pythiske Lege, opholder sig med sin Moder i Dalen Tempe. Det blev aldrig opført paa Palais Royals Scene, men havde, i Juni 1670, ved Hjælp af pragtfulde Dekorationer, Balletter, pythiske Lege og Fremstilling af saakaldte græske Guddomme, blandt hvilke Kongen selv, med sin egen yndede Sol-Devise, optraadte som Apollo, gjort stormende Lykke i Saint Germain en Laye, hvor Hoffet, der kjendte Kongens Andel i Stykket, naturligvis fortalte, at det overstraalede Alt, hvad Molière hidtil havde skrevet.

klædning. Da Gesandten, efter fuldendt Audiens, forlod ham, og de franske Hofmænd ønskede at vide, hvad Indtryk deres forgudede Hersker havde gjort paa ham, udtalte han sig med stor Høitidelighed om Kongens smukke Ansigt og huldsalige Miner, der lyste som Solen, uden at sige et eneste Ord om hans prægtige Dragt. Men da man imidlertid gik ham paa Klingen i saa Henseende, svarede han, at naar Hans Høihed Sultanen viste sig offenligt, straalede Høistsammes Hesteskabrak med langt flere og langt kostbarere Ædelstene, end den franske Konge bar paa hele sin Person*). Dette var formeget for de franske Herrer. Gesandtskabet reiste i al Ro sin Vei, men den lidte Krænkelse blev ikke glemt. Den skulde hævnes, og skjøndt det nu rigtignok kunde være de bortreiste Tyrker temmelig ligegyldigt, om man karikerede dem paa den franske Scene eller ikke, saa gjaldt dog det i Hr. Jourdains honette Ambition forekommende Tyrke-Karikatur-Optog, for en ret anstændig Satisfaktion.

Hermed er nu Anledningen til den meget omtalte Tyrke-Ceremoni belyst. Men derfor kan det endnu ligefuldt blive et Spørgsmaal om Molière dog ikke drev Sagen noget vidt, og om det dog ikke var lidt vel stærkt at lade Hr. Jourdain tro paa, at Muftien o. s. v., var kommen til Paris for hans Skyld.

Istedenfor at indlade os paa Beviser og Forsvar, hvortil Molière, efter vor Mening, paa ingen Maade trænger, og allermindst af os, ville vi blot fortælle en lille Begivenhed, som tildrog sig i Frankrig, omtrent sexten Aar efter Molières Død, en Begivenhed, som Samtidens Krøniker, Viser og Vers, have bevaret, og om hvis nøiagtige Sandhed der ikke kan være allermindste Tvivl.

Der levede i Caën en Abbed de Saint Martin, en lærd og godgjørende Mand, som havde anvendt en

*) Efter hvad vi med vore egne Øine have set ved den tyrkiske Bairamsfest, som vi i Aaret 1858 overværede i Konstantinopel, tvivle vi intet Øieblik paa, at Gesandten havde Ret.

betydelig Del af sin meget store Formue til Bedste for sin Fødeby, Caën, navnlig til at forsyne denne med Vandledninger, Springvand, o. d. l., mens han samtidig havde udgivet en Del Bøger om Orienten, hvori han rigtignok aldrig havde været, uden at nogensomhelst Udmærkelse fra Statens Side havde anerkjendt, hverken hans filantropiske Iver for at skaffe godt Vand eller hans videnskabelige ditto for at give Oplysning om hine fjerne Østens Regioner, der i det 17de Aarhundrede straalede i et ganske andet eventyrligt Lys end nutildags, da Alverden reiser, og da det er en ganske let Sag at efterse enhver virkelig eller foregiven Reisebeskrivelse i Sømmene.

Som sagt, den gode Abbed de Saint Martin levede i Caën, hel tilfreds i sin Virksomhed, men dog lidt kjed af, at denne kun blev anerkjendt af hans egne Byesbørn. Det var imidlertid skrevet i hans Skjæbnes Bog, at han ikke skulde lægges i sin Grav med denne Sten paa Hjertet. En smuk Dag kom der nemlig et pragtfuldt Optog ind i haus med Springvand prydede Gaard, der overbragte ham et stort Diplom fra Keiseren af Siam, hvorved han udnævntes til Mandarin af Siam, samt en pragtfuld Mandarin-Dragt og alle de øvrige til hans nye Værdighed hørende Insignier: Altsammen paa Grund af hans fortræffelige Værker, som Keiseren af Siam havde læst og ønskede at takke ham for. Abbeden tvivlede intet Øieblik om Sagens Rigtighed; han modtog Værdigheden og Gaverne, trakterede Gesandtskabet, gav Tjenerskabet uhyre Drikkepenge, samt levede og døde i den Tro, at han virkelig var Mandarin af Siam, en Titel, hvormed han fra den Dag af, bestandig underskrev sig*).

Efter denne fandfærdige Historie, hvis nærmere

*) Abbeden, hvis Navn sandsynligvis ellers vilde være glemt, er virkelig bleven berømt ved denne Mystifikation. Han maa have være høit elsket i sin Fødeby, eftersom Ingen nænnede at bringe ham ud af hans Vildfarelse, der, lige til hans Død, vedblev at udgjøre hans Livs Stolthed.

meget morsomme Omstændigheder vi ikke tør tage os Tid til at meddele, spørge man sig selv: Er Molières Overdrivelse med Muftien og Tyrke-Optoget virkelig saa stor? Er den ikke snarere et Bevis for, hvor grundigt han kjendte sine Landsmænds svage Sider? Kan den enfoldige og adelsgale Hr. Jourdain, der hverken er saa lærd eller belæst som den gode Abbed de Saint Martin, der ovenikjøbet var Doktor i Theologien, ikke meget godt tro paa, at den tyrkiske Sultans Søn vil fri til hans Datter og at Muftien vil gjøre ham til Mamamuki?

Til dette Stykkes første Opførelse i Chambord, til Lullis burleske Fremstilling af Muftien, der blev den besynderlige Anledning til, at et Adelspatent, som Kongen længst havde givet ham, men som han hidtil ikke havde kunnet gjøre gjældende*), blev godkjendt af Kantsleren, o. s. v., knytter der sig en saadan Masse af mer og mindre lystelige Hof-Anekdoter, at vi, af Angst for at komme fra de Hundreder i de Tusinder, skyndsomst afbryde for at forelægge vore Læsere det, paa saa forskjellig Maade, vurderede Stykke, der ikke blot i dets Nyhed gjorde Furore, men der altid med Fornøielse af og til atter opføres paa den franske Hovedstads ypperste Skueplads.

*) Da Kongen, efter en af Stykkets Opførelser, selv komplimenterede Lulli for hans glimrende Udførelse af Muftiens Parti, svarede Denne i en gansk forknyt Tone, at det var Skade Hans Majestæts godhedsfulde Anerkjendelse ikke kunde komme ham til Nytte, eftersom Hr. de Tellier, just paa Grund af hans Dandse-Virtuositet, havde nægtet ham Adgang til, som Kongens Sekretær (en Ærespost, hvormed man, ifølge Reglementet, skulde indvies til Optagelse i Adelsstanden), at faa sit Adelspatent registreret. „Hils ham fra mig", udbrød Kongen, „at jeg vil have den Sag i Orden". Den lykkelige Kunstner ilede med denne Hilsen til Kantsleren, og der gjordes naturligvis ikke flere Vanskeligheder paa Grund af hans Dands.

Personer:

Hr. **Jourdain**, Borger.
Madam **Jourdain**, hans Kone.
Lucile, deres Datter.
Cleonte, forelsket i Lucile.
Dorimene Marquise.
Dorante, Greve, Dorimenes Elsker.
Nicole, Tjenestepige hos Hr. Jourdain.
Covielle, Cleontes Tjener.
En Musiklærer.
En Elev af ham.
En Dandsemester.
En Fægtemester.
En Lærer i Filosofi.
En Skrædermester.
En Skræderdreng.
To Lakeier.
En Sangerinde.
Sangere og Musikanter.
Dandsere.
Dandsende Skræderdrenge og Kokke.
Mufti.
Syngende og dandsende Tyrker, Dervischer og andre forklædte Personer i det tyrkiske Optog i fjerde Akt.

Handlingen foregaar i Paris, i Hr. Jourdains Hus.

Første Akt.

Ouverturen udføres med en stor Mængde Instrumenter. Ved et Bord midt paa Theatret ser man Musiklærerens Elev, som er ifærd med at komponere en af Hr. Jourdain bestilt Serenade.

Første Scene.

En Musiklærer. En Elev af ham. En Sangerinde. To Sangere. En Dandsemester. Dandsere.

Musiklæreren (til de syngende Personer).

Det er bedst, at I træde ind i den Sal her til han kommer.

Dandsemesteren (til de dandsende Personer).

Det er bedst, at I gjøre ligesaa.

Musiklæreren (til sin Elev).

Naa, er det færdigt?

Eleven.

Ja.

Musiklæreren.

Saa lad mig se engang! Naa, det er godt.

Dandsemesteren.

Er det noget Nyt?

Musiklæreren.

Det er blot Melodien til en Serenade, som jeg har ladt komponere, mens vi vente paa, at den gode Mand faar udsovet.

Dandsemesteren.

Maa jeg se?

Musiklæreren.

Saasnart han kommer, skal De faa den at høre, tilligemed den øvrige Sangscene. Han er her vist strax.

Dandsemesteren.

For Øieblikket har da baade De og jeg nok at bestille.

Musiklæreren.

Det er vist. Vi have faaet fat paa den rette Mand. Han er en ypperlig Malkeko for os, denne Hr. Jourdain, med samt hans fornemme Nykker og hans Adelsgalskab. Baade De og jeg maatte ønske, at Alverden lignede ham.

Dandsemesteren.

Af den Mening er jeg dog ikke. Jeg vilde hellere have, at han skulde forstaa sig en Smule paa de Ting, vi opvarte ham med.

Musiklæreren.

Med hans Forstaaen er det rigtignok kun slet bevendt. Men hvad gjør det? Han betaler godt, og det er, hvad de skjønne Kunster først og fremst trænge til.

Dandsemesteren.

Jeg tilstaar, at jeg ikke gjerne lader mig afspise med den blotte Betaling. Nei, jeg trænger til Ære; jeg lægger Vægt paa Bifald, og det er mig en Qval, naar jeg skal udøve min Kunst for Tosser og give mine Kompositioner til Pris for stupide Folks barbariske Domme. Det er dog en anden Sag, naar man træffer Personer, som ere istand til at opfatte Kunstens Skjønheder, som forstaa at nyde og vurdere en Komposition og at belønne vort Arbeide med fortjent Bifald. Tro mig, det er den eneste rette Glæde, det er Kunstens herligste Løn. En forstandig Ros er en deilig Ting.

Musiklæreren.

Ja, det er fuldkommen sandt. Ogsaa jeg glæder mig af Hjertet, hvergang der times mig et saadant smigrende Bifald. Men uheldigvis kan jeg ikke leve af den blotte Ros. Der maa noget mere solidt til, og jeg er under Tidens Tryk virkelig kommen til den Overbevisning, at Den roser mig bedst, som betaler mig bedst. Vor gode Borger her i Huset er tilvisse en meget indskrænket Person. Han taler om Alt, paa Kryds og paa Tvers, og forstaar Intet af hvad han taler om! Men hans Penge raade Bod paa hans Ukyndighed. I hans Pung er der meget god Forstand. Hans Ros ydes i klingende Mønt, og som Følge deraf er denne stakkels uvidende Borger os til større Nytte end den fine, oplyste Herre, som har bragt os til ham.

Dandsemesteren.

Jeg tør ikke modsige Dem. Men jeg finder dog, at De lægger lidt vel megen Vægt paa Pengene. Den blotte Fordel er

dog noget saa underordnet, at en brav Mand ikke kan være bekjendt at sætte saa stor Pris derpaa.

Musiklæreren.

Men De tager dog uden videre mod de Penge, som vor uvidende Borger giver Dem?

Dandsemesteren.

Det gjør jeg. Jeg er nødt dertil. Men de ere mig ikke nok, og jeg ønsker inderligt, at han, foruden sin klingende Mønt, ogsaa havde en lille Smule Forstand paa min Kunst.

Musiklæreren.

Det kommer maaske nok. Vi arbeide jo begge af bedste Evne paa at danne hans Smag, og hvordan det end gaar, saa blive vi ved den Leilighed bekjendte og kunne lade ham betale for hvad de Andre siden kunne rose.

Dandsemesteren.

Tys! Der kommer han!

Anden Scene.

Hr. **Jourdain** (i Slaabrok og Nathue). Musiklæreren. Dandsemesteren. Musiklærerens Elev. En Sangerinde. To Sangere. Dandsere. To Lakeier.

Hr. Jourdain.

Naa, hvor staar det sig? Kan jeg snart faa Deres smaa Løier at se?

Dandsemesteren.

Hvad mener De? Hvad er det, De kalder smaa Løier?

Hr. Jourdain.

Aa dette herfens . . . Hvad heder det nu? . . . De veed nok selv, denne Prolog . . . nei, denne Samtale . . . naa, naa, De veed nok, denne Sang og Dands.

Dandsemesteren.

Naa saaledes.

Musiklæreren.

Alt er i Orden.

Hr. Jourdain.

Jeg har ladt Dem vente lidt. Men det kommer af, at jeg idag er bleven klædt paa som andre fornemme Folk, og saa havde

Skræderen sendt mig nogle Silkestrømper, som jeg nær aldrig havde faaet paa.

Musiklæreren.

Det tilkommer os at vente paa Deres beleilige Tid.

Hr. Jourdain.

De maa endelig tjene mig i at blive her, indtil Skræderen har bragt mig min nye Dragt. Saa skal De se et Syn!

Dandsemesteren.

Som De befaler.

Hr. Jourdain.

Jeg bliver ordentlig pyntet, og det fra Top til Taa.

Musiklæreren.

Det er der ingen Tvivl om.

Hr. Jourdain.

Men desforuden har jeg ladt mig gjøre denne Schawls Slaabrok.

Dandsemesteren.

Den er meget smuk.

Hr. Jourdain.

Skræderen siger, at Folk af Stand gaa med Slaabrok om Morgenen.

Musiklæreren.

Den klæder Dem ypperligt.

Hr. Jourdain.

Lakeier! Heida! Begge Lakeier!

Første Lakei.

Hvad befaler Herren?

Hr. Jourdain.

Intet. Jeg vilde blot se, om I ogsaa passede paa og vare tilstede.

(Til Dandsemesteren og Musiklæreren.)

Naa, hvad synes De saa om mit Liberi?

Dandsemesteren.

Det er overmaade prægtigt.

Hr. Jourdain

(slaar Slaabrokken tilside og viser de hvirede Fløiels Benklæder og den grønne Fløiels Trøie, som han bærer indenfor).

Se her har jeg endnu en lille Indretning til at gjøre mine Morgen-Studier i.

Musiklæreren.

Den er galant.

Hr. Jourdain.

Lakeier!

Første Lakei.

Herre?

Hr. Jourdain.

Den anden Lakei!

Anden Lakei.

Herre?

Hr. Jourdain (tager sin Slaabrok af).

Hold paa den for mig!

(Til Dandsemesteren og Musiklæreren.)

Synes De, at jeg ser godt ud saaledes?

Dandsemesteren.

Ganske udmærket.

Hr. Jourdain.

Lad os saa se den Stads!

Musiklæreren.

Med Deres Tilladelse vilde jeg gjerne, at De først skulde høre en Melodi, som min Elev her har komponeret til den Serenade, De har bestilt.

(Han præsenterer Eleven.)

Han har et ganske særdeles Talent for den Slags Ting.

Hr. Jourdain.

Ja, det er godt nok. Men De burde alligevel ikke overlade det til en Begynder. De var da ikke for god til selv at paatage Dem det Stykke Arbeide.

Musiklæreren.

Jeg beder om Forladelse. Den Slags Elever forstaa ofte mere end de største Mestere, og Melodien er overmaade smuk. Vil De saa behage at høre?

Hr. Jourdain (til sine Lakeier).

Lad mig faa min Slaabrok! Nei, nei, jeg tror dog det vil lyde bedre uden den! Nei vent, jeg vil alligevel tage den paa. Det lader mere fint.

(Han sætter sig ned for at høre paa Musiken.)

En Sanger (synger).

O hvilken bitter Qval, naar man forgjæves sukker,
Mens for Din Slave Du saa grusomt Døren lukker!
Naar Du behandler Den, der elsker Dig, saa haardt:
Siig, Iris, da hvordan Du jager Fjender bort?

Hr. Jourdain (reiser sig).

Det er altfor trist. Man bliver ganske søvnig af den Sang. Kan De ikke sætte lidt Lystighed ind i den?

Musiklæreren.

Men Melodien maa dog saa nogenlunde svare til Texten.

Hr. Jourdain.

Jeg har for nylig lært en Vise, som jeg synes saa godt om. Hvordan er det nu, at den begynder?

Dandsemesteren.

Det veed jeg, min Tro ikke.

Hr. Jourdain.

Der er Noget om et Faar i den.

Dandsemesteren.

Om et Faar?

Hr. Jourdain.

Ja vist! Aa, nu har jeg det!

(Han synger.)

Jeg troede Johanne
Var flet ikke haard,
Jeg troede Johanne
Var from som et Faar,
Men, ak, hun er hundrede Gange,
Ja tusinde Gange dertil,
Som Tigren i Skoven saa vild!

Er den ikke smuk?*)

Musiklæreren.

Jo tilvisse.

Dandsemesteren.

Og De synger den godt.

---

*) Ifølge en nyere fransk Kritiker har den franske Folkesmag for Musik som Molière har skildret i det Ovenstaaende, just ikke forandret sig synderligt, siden Hr. Jourdains Tid, og en simpel Vaudeville-Vise gjør endnu den Dag i Dag langt større Lykke i Paris end al kunstig Opera-Musik.

Hr. Jourdain.

Da har jeg dog aldrig lært Musik.

Musiklæreren.

Men De burde tage Timer deri, siden De tager Timer i Dands. De to Kunster ere saa nøie forenede med hinanden.

Dandsemesteren.

Det er dem, der uddanne et Menneskes Smag for det Skjønne.

Hr. Jourdain.

Pleie Folk af Stand ogsaa at tage Timer i Musik?

Musiklæreren.

Ja, Gudbevares, det gjør de rigtignok.

Hr. Jourdain.

Saa vil jeg ogsaa have Timer deri. Naar jeg bare vidste, hvor jeg skulde faa Tid fra til alle de Ting. Foruden Fægtemesteren, som kommer efter Dem, har jeg ogsaa antaget en Lærer i Filosofi, med hvem jeg skal begynde i Dag.

Musiklæreren.

Filosofien er god nok, men Musiken, min Herre, Musiken!

Dandsemesteren.

Musiken og Dandsen, Dandsen og Musiken, min Herre! Det er derom, at det egenlig gjælder!

Musiklæreren.

Intet er saa nyttigt i Verden som Musik!

Dandsemesteren.

Intet er saa unndværligt for et Mennneske som Dands.

Musiklæreren.

Uden Musik kan hverken Stat eller Rige bestaa!

Dandsemesteren.

Uden Dands kan Ingen udrette Noget.

Musiklæreren.

Al Fortræd, al Krig i Verden, kommer ene og alene af Mangel paa at have lært Musik.

Dandsemesteren.

Alle store Ulykker i Verden, alle haarde Skjæbner, om hvilke Historien beretter, alle politiske Bommerter, alle Misgreb, som

store Anførere begaa, kommer Altsammen, ene og alene af, at Folk ikke have lært at dandse tilgavns.

Hr. Jourdain.

Hvorledes det?

Musiklæreren.

Kommer Krigen ikke af Mangel paa Enighed mellem Folk?

Hr. Jourdain.

Jo, det er vist.

Musiklæreren.

Og er det altsaa ikke aabenbart, at naar alle Mennesker lærte Musik, saa kom de til at stemme sammen, saa at al Tvist opløste sig i Enighed og Harmoni?

Hr. Jourdain.

Deri har De Ret.

Dandsemesteren.

Og naar Nogen begaar en Feil, enten i Familie-Affærer, i Embedsstyrelse, eller som Anfører for en Hær, siger man saa ikke, at han har gjort et Feiltrin?

Hr. Jourdain.

Jo, det siger man altid.

Dandsemesteren.

Og hvad er et Feiltrin andet, end Mangel paa at gjøre rigtige Trin, som ene og alene kunne læres ved at lære Dandsen?

Hr. Jourdain.

Det er soleklart. I have Ret begge To.

Dandsemesteren.

Vi ønske blot, at De skal indse Dandsens og Musikens Fortræffelighed og Nytte.

Hr. Jourdain.

Derom er jeg aldeles overbevist.

Musiklæreren.

Skal vi saa vise Dem, hvad vi have komponeret til Dem?

Hr. Jourdain.

Ja nok.

Musiklæreren.

Jeg har alt sagt Dem, at jeg, i dette Forsøg har villet vise, hvor mange forskjellige Videnskaber Musiken kan udtrykke.

Hr. Jourdain.

Det er godt.

Musiklæreren (til de Syngende).

Kom saa nærmere!

(Til Hr. Jourdain.)

Nu maa De forestille Dem, at disse Personer ere klædte som Hyrder.

Hr. Jourdain.

Hvorfor skal det altid være Hyrder? Man ser aldrig Andet.

Dandsemesteren.

Det er nødvendigt for Sandsynlighedens Skyld. Naar man vil forestille Personer, som synge til hinanden istedenfor at tale med hinanden, maa man altid ty til Hyrder. Hos dem har Sangen, fra Arilds Tid, et fast Privilegium. Det vilde ikke gaa an, om Fyrster og Borgere begyndte paa at gjøre Tremulanter, istedenfor at tale.

Hr. Jourdain.

Lad gaa! Jeg faar vel se den Stads!

Musikalsk Diverlissement.

En Sangerinde.

Det Hjerte, som til Elskov svor,
Maa tusind Sorger bære!
At Sødhed i de Sorger bor
Os Elskere vel lære,
Dog fuldt og fast alligevel jeg tror,
At Frihed er den største Skat paa Jord.

Første Sanger.

Nei, Elskovs rene Flamme
I tvende Hjerter tændt,
Som føle tro det Samme,
Er Lykkens Element:
Den maa ei tale med om Livets Glæde,
Der ei i Sympati har lært at græde.

Anden Sanger.

Til Kjærlighed min Hu var sat,
Hvis Troskab kunde vindes,
Men ak, der siges at den Skat
Ei mer i Verden findes,
At Kjønnet, stærkt kun i Ustadighed,
Fortjener ei en trofast Kjærlighed.

Første Sanger.

Flamme, ven og skjon!

Sangerinden.

Friheds hulde Lykke!

Anden Sanger.

Falske Qvindekjon!

Første Sanger.

Du er Livets Smykke!

Sangerinden.

Du er Hjertets Bon!

Anden Sanger.

Dig jeg flyr i Løn.

Første Sanger.

Opgiv det grumme Had for Elskovs Fryd at vinde!

Sangerinden.

Man meget godt Dig vise kan
En øm og tro Hyrdinde!

Anden Sanger.

Hvor findes hun i dette Land?

Sangerinden.

Til Forsvar for vor Ære,
Mit Hjerte bydes Dig.

Anden Sanger.

Kan jeg da sikker være
Paa at Du elsker mig?

Sangerinden.

Erfaring skal Dig lære
Om jeg har usandt sagt.

Anden Sanger.

Men Den fordømt skal være,
Der bryder Troskabs Pagt!

Alle Tre.

I denne rene Lue
Vi sammen gløde vil;
Det er saa skjønt at skue
En trofast Elskovsild!

Hr. Jourdain.

Er det det Hele?

Musiklæreren.

Ja.

Hr. Jourdain.

Det er meget pænt lavet, og der er nette Sentenser deri.

Dandsemesteren.

Dersom De behager at se, saa har jeg her et lille Forsøg paa de smukkeste Bevægelser og de skjønneste Stillinger, hvormed en Dands kan varieres.

Hr. Jourdain.

Er det igjen Hyrder?

Dandsemesteren.

Det kan forestille, hvad der behager Dem bedst.

Ballet-Entree.

Fire Dandsere udføre alle de forskjellige Bevægelser og Trin, som Dandsemesteren befaler.

Anden Akt.

Første Scene.

Hr. Jourdain. Musiklæreren. Dandsemesteren.

Hr. Jourdain.

Det er slet ikke saa tosset. De Folk der hoppe ganske pænt omkring.

Musiklæreren.

Naar Dandsen nu bliver ledsaget af ordenlig Musik, vil den gjøre langt større Virkning, og i den Ballet, som vi sammen have komponeret for Dem, skal De faa noget rigtig Fint at se.

Hr. Jourdain.

Den skal gjemmes til siden, naar den Dame, som jeg vil gjøre Stads af, kommer og spiser til Middag her.

Dandsemesteren.

Alt er færdigt.

Musiklæreren.

Men dermed er det ikke nok. En Mand, der optræder paa en saa glimrende Maade som De, maa have Koncert i sit Hus, i det Mindste een Gang om Ugen, enten Onsdag eller Torsdag.

Hr. Jourdain.

Er det Brug hos fornemme Folk?

Musiklæreren.

Ja, min Herre.

Hr. Jourdain.

Saa vil jeg ogsaa have det. Vil det blive smukt?

Musiklæreren.

Meget smukt. De maa have tre Stemmer, en Sopran, en Alt og en Bas, og saa maa De til Akkompagnement have en Bratsch, en Luth og et Klaver, samt to første Violiner til at spille Mellem- og Efterspil.

Hr. Jourdain.

Jeg vil ogsaa have en Skibstrompet. Det Instrument holder jeg meget af. Det er saa harmonisk.

Musiklæreren.

Lad De bare os styre det Hele!

Hr. Jourdain.

Men glem endelig ikke at sende mig nogle Sangere, som kunne synge for os under Maaltidet.

Musiklæreren.

Vær rolig! Der skal blive sørget for Alt.

Hr. Jourdain.

Og lad fremfor Alt Balletten blive rigtig smuk.

Musiklæreren.

De skal nok blive fornøiet. Især tror jeg, at De vil synes godt om en Menuet, som forekommer deri.

Hr. Jourdain.

En Menuet! Aa, det er just min Dands! De maa endelig se, hvorledes jeg dandser den.

(Til Dandsemesteren.)

Skal vi saa begynde?

Dandsemesteren.

En Hat, min Herre, om De behager.

(Hr. Jourdain gaar hen og tager Lakeiens Hat, som han sætter oven paa sin Nathue. Dandsemesteren tager ham ved Haanden, og lader ham dandse efter en Menuet-Melodi, som han synger.)

Dandsemesteren.

La la la la la la la la la la la la la; Lalala lalala. I Takt, om De behager. La la la, la la la! Det høire Ben! La la la! De maa ikke vrikke saa med Skulderen. Lalala la la la, lalala! Armen hænger altfor ledeløst. La la la, la la la, lala! Hovedet i Veiret! Spidsen af Foden ndad! La la la! Lige med Personen!

Hr. Jourdain.

Nu, hvad synes De?

Musiklæreren.

Det gaar jo ypperligt.

Hr. Jourdain.

Men det er sandt, De maa endelig lære mig, hvorledes jeg skal gjøre en dyb Kompliment for at hilse en Marquise. Det er mig vigtigt.

Dandsemesteren.

En Kompliment for at hilse en Marquise?

Hr. Jourdain.

Ja, en Marquise, som heder Dorimene.

Dandsemesteren.

Ræk mig Deres Haand!

Hr. Jourdain.

Nei, viis mig bare, hvorledes jeg skal bære mig ad. Jeg skal nok huske det.

Dandsemesteren.

Dersom De vil hilse hende med stor Respekt, saa maa De først gjøre en tilbagegaaende Hilsen, derpaa gaa hen imod hende med tre forlængs Hilsener, og ved den sidste af disse bør De bøie Dem lige ned til hendes Knæ.

Hr. Jourdain.

Lad mig se engang!

(Efter at Dandsemesteren har gjort tre dybe Reverenser.)

Godt.

Anden Scene.

Hr. **Jourdain.** Musiklæreren. Dandsemesteren. En Lakei.

Lakeien.

Herre, Fægtemesteren er her!

Hr. Jourdain.

Lad ham komme ind, at jeg kan faa min Time.

(Til Musiklæreren og Dandsemesteren.)

De maa endelig blive og se paa, hvorledes jeg bærer mig ad.

Tredie Scene.

Hr. **Jourdain.** En Fægtemester. Musiklæreren. Dandsemesteren. En Lakei, (som holder to Floretter).

Fægtemesteren,

(efter at have taget de to Floretter af Lakeiens Haand, og præsenteret den ene til Hr. Jourdain).

Nu vel, min Herre, først Deres Hilsen! Hold Deres Legeme lige! Det venstre Knæ en lille Smule bøiet. Ikke skræve saa

meget med Benene. Deres Fødder i lige Linie. Deres Haandled sat lige med Deres Hofte. Kaardespidsen præcis ligeover Deres Skulder. Armen ikke fuldt saa udstrakt. Den venstre Haand i Høide med Øiet. Den venstre Skulder mere undvigende. Hovedet lige! Blikket sikkert! Nu fremad, med en bestemt Holdning! Frem igjen! Gjør Udfald med Kaarden i en Qvart og fuldend Stødet paa samme Maade. En, To! Sæt Dem igjen i Positur! Tag et rigtig sikkert Fodsæste! Et Spring tilbage. Rask ud med Kaarden, naar De vil støde og hold Deres eget Legeme godt dækket. En, To. Nu, ud med Kaarden i en Terts og tilbage igjen i en Terts. Fremad! Sikker Holdning! Frem igjen! Udfald! En, To! Pust lidt! Nu rask et Spring tilbage! Parer af, min Herre, parer af!

(Medens Fægtemesteren raaber: „Parer af, parer af", giver han Hr. Jourdain to eller tre stærke Stød.)

Hr. Jourdain.

Hvad synes De saa?

Musiklæreren.

De gjør jo Underværker.

Fægtemesteren.

Jeg har alt sagt Dem, at den hele Fægtekunst kun bestaar i to Ting: at give sin Modstander Stød og selv at undgaa Stød. Som jeg forleden Dag bevislig demonstrerede for Dem, er det umuligt, at man kan støde Dem, naar De blot forstaar at parere af, saa at Deres Modstanders Kaarde ikke kan komme til at berøre Deres Legeme. Det kommer blot an paa en lille Haandbevægelse, indad eller udad.

Hr. Jourdain.

Paa den Viis kan altsaa en Mand, der ellers ikke er modig, være sikker paa at faa sin Modstander dræbt, og paa ikke selv at blive dræbt.

Fægtemesteren.

Ganske vist. Saae De ikke, hvorledes jeg demonstrerede det?

Hr. Jourdain.

Jo.

Fægtemesteren.

Deraf fremgaar, hvor stor Respekt man bør vise Fægtekunsten i en Stat, og hvor høit den staar over andre unyttige Kunster som Dandsen og Musiken.

Dandsemesteren.

Saa sagte, min Hr. Fægtemester! Tør jeg udbede mig, at De omtaler Dandsen med behørig Respekt!

Musiklæreren.

Tør jeg ogsaa udbede mig, at De tager skyldigt Hensyn til Musikens Fortræffelighed.

Fægtemesteren.

Hvorledes? Er det Alvor at I tør sammenligne Eders usle Kunster med min?

Musiklæreren.

Se engang, hvor den Karl gjør sig vigtig!

Dandsemesteren.

Hvilket underligt Dyr, med samt hans Brystlæder!

Fægtemesteren.

Tag Dig iagt, lille Dandsemester, at Du ikke kommer til at dandse efter mit Taktslag! Og hvad Dig angaar, min lille Musikmand, saa er det nok bedst Du stikker Piben ind, inden jeg lærer Dig en ny Variation.

Dandsemesteren.

Nei, Hr. Kaardesvinger, jeg skal nok lære Dem Deres Haandværk.

Hr. Jourdain (til Dandsemesteren).

Er De fra Forstanden, at De vil trættes med en Mand som kan sine Tertser og sine Qvarter, ja som blot med sit demonstrerende Bevis kan slaa et Menneske ihjel?

Dandsemesteren.

Aa, jeg blæser ad hans demonstrerende Bevis, med samt hans Tertser og Qvarter!

Hr. Jourdain (til Dandsemesteren).

Saa sagte, saa sagte, jeg be'er!

Fægtemesteren (til Dandsemesteren).

Hvorledes? Uforskammede Sperrevip . . . .

Hr. Jourdain.

Men, kjære Hr. Fægtemester!

Dandsemesteren (til Fægtemesteren).

Hvorledes, store Vogumandshest?

Hr. Jourdain.

Men, kjære Hr. Dandsemester . . .

Fægtemesteren
Dersom jeg slaar Dem sønder og sammen . . . .

Hr. Jourdain (til Fægtemesteren).
Men sagte dog . . . .

Dandsemesteren.
Dersom jeg lægger Haand paa Dem . . . .

Hr. Jourdain (til Dandsemesteren).
Tys! Tys!

Fægtemesteren.
Jeg skal sugtle Dem igjennem, saa . . . .

Hr. Jourdain.
For Guds Skyld . . . .

Dandsemesteren.
Jeg skal byrste ham af, saa . . . .

Hr. Jourdain (til Dandsemesteren).
Men hør dog Fornuft . . . .

Musiklæreren.
Han skal lære at tale . . . .

Hr. Jourdain.
For Guds Skyld, stands dog . . . .

Fjerde Scene.

En Lærer i Filosofi. Hr. Jourdain. Musiklæreren. Dandsemesteren. Fægtemesteren. En Lakei.

Hr. Jourdain.
Heida, Hr. Filosof, De kommer som om De var kaldet med Deres Filosofi. De maa endelig stifte Fred blandt disse Herrer her!

Filosofen.
Hvad er der paa Færde, mine Herrer!

Hr. Jourdain.
De ere blevne uenige om, hvilken af deres Haandteringer der er den bedste, ja, saa uenige, at de have sagt hinanden Grovheder og været lige ved at komme op at slaas!

Filosofen.

Hvorledes, mine Herrer? Sømmer det sig for fornuftige Folk, at man bliver saa heftig? Har Ingen af dem læst den lærde Afhandling, som Seneka har forfattet om Vreden? Veed De ikke, hvor lavt, hvor nværdigt det er, naar man lader sig regere af den Heftighed, der gjør Mennesket til et vildt Dyr? Bør ikke alle vore Sindsbevægelser styres og beherskes af Fornuften?

Dandsemesteren.

Men den store Klods der overfalder os med Fornærmelser. Han vover at haane Dandsen, som er min Kunst og Musiken, som er den Herres der.

Filosofen.

En viis Mand er hævet over alle Fornærmelser. Paa den Slags Haan er der kun et Svar: Maadehold og Taushed.

Fægtemesteren.

Begge de To ere saa uforskammede, at de tør sammenligne deres Narrestreger med den ædle Fægtekunst.

Filosofen.

Hvor kan det bringe Dem i Harnisk? Det er ikke om tom Ære og Standsforskjel, at Menneskene skulle tvistes. Kun i Visdom og Dyd bør den Ene søge Udmærkelse fremfor den Anden.

Dandsemesteren.

Jeg paastaar, at Dandsen er den Kunst, som bør æres fremfor alle andre.

Musiklæreren.

Jeg paastaar, at Musiken, fra de ældste Tider af, er bleven æret og høiagtet fremfor alle andre Kunster.

Fægtemesteren.

Og jeg paastaar, at Fægtekunsten er den skjønneste og nyttigste af alle Videnskaber.

Filosofen.

Hvad bliver der saa af Filosofien? Jeg finder Eder alle tre høist uforskammede, naar I misbruge Ordene Videnskab og Kunst om Narrestreger, der neppe kunne komme indenfor Templets Forgaard, og der helst maa benævnes som det elendige Fægter- Sanger- og Badutspringer-Haandværk.

Fægtemesteren.

Afveien, Din filosofiske Kjøter!

Musiklæreren.

Afveien, Din Erkepedant!

Dandsemesteren.

Afveien, Pedel-Gavtyv!

Filosofen.

Hvorledes, I Hallunker?

(Filosofen gaar løs paa de andre Tre, der overvælde ham med Slag.)

Hr. Jourdain.

Hr. Filosof!

Filosofen.

Infame Lømler! Skjelmer! Kjøtere!

Hr. Jourdain.

Hr. Filosof!

Fægtemesteren.

Fanden tage det Best!

Hr. Jourdain.

Mine Herrer!

Filosofen.

Uforskammede!

Hr. Jourdain.

Hr. Filosof!

Dandsemesteren.

Fanden i Vold med den dumme Æsel!

Hr. Jourdain.

Mine Herrer!

Filosofen.

I Kjeltringer!

Hr. Jourdain.

Hr. Filosof!

Musiklæreren.

Pokker tage den Karl!

Hr. Jourdain.

Mine Herrer!

Filosofen.

Skjelmer! Niddinger! Usselrygge! Bedragere!

Hr. Jourdain.

Hr. Filosof! Mine Herrer! Hr. Filosof! Mine Herrer! Hr. Filosof!

(De fire Lærere forlade Scenen i fuldt Slagsmaal.)

Femte Scene.

Hr. **Jourdain**. En Lakei.

Hr. Jourdain.

Ja, for mig gjerne! Slaas I kun, saa meget I har Lyst, naar jeg blot bliver udenfor. Jeg har ikke ifinde at spolere mine pæne Klæder og maaske selv faa Stød for Eders Skyld! Da var jeg en god Nar, om jeg blandede mig i Eders Tvist.

Sjette Scene.

En Lærer i Filosofi. Hr. **Jourdain**. En Lakei.

Filosofen
(idet han retter paa sin Krave).

Lad os saa komme til vor Lektion!

Hr. Jourdain.

Aa, min Hr. Filosof, det gjør mig inderlig ondt, at De har faaet Prygl.

Filosofen.

Det gjør Intet. En Filosof veed at tage Sligt paa rette Maade. Jeg vil forfatte en Satire i Juvenals Stil over disse Grobianer, og den skal sandelig ikke levne dem Ære for fire Skilling. Men hvad var det saa De vilde lære?

Hr. Jourdain.

Alt muligt. Jeg har den mest brændende Lyst til at blive rigtig lærd, og jeg er imellem ved at flyve i Flint over, at mine Forældre ikke i rette Tid have ladt mig studere al Slags Videnskaber.

Filosofen.

Det er en Følelse, som gjør Dem Ære, nam sine doctrina vita est quasi mortis imago. Det forstaar De nok? De kan vel sagtens Latin?

Hr. Jourdain.

Ja vist, men det er dog bedst, at De lader som om jeg ikke kunde det og forklarer, hvad det vil sige.

Filosofen.

Det vil sige, at Livet, uden Lærdom, er et Dødens Billede.

Hr. Jourdain.

Den Latin er meget fornuftig.

Filosofen.

Har De ingen Forstudier gjort? Ikke nedlagt nogle af Videnskabens Fundamenter?

Hr. Jourdain.

Aa, jo vist. Jeg kan baade læse og skrive.

Filosofen.

Hvad vil De da helst begynde med? Skal jeg lære Dem Logik?

Hr. Jourdain.

Logik? Hvad er det for Noget, den Logik?

Filosofen.

Det er den Videnskab, som underviser os om Forstandens tre Operationer.

Hr. Jourdain.

Hvad er det for Noget? Forstandens tre Operationer?

Filosofen.

Det er den første, den anden og den tredie. Den første bestaar i at opfatte rigtigt, ved Hjælp af de universelle Egenskaber, den anden i at dømme rigtigt, ved Hjælp af Kategorierne; den tredie i at uddrage rigtige Følgeslutninger ved Hjælp af Figurerne: Barbara, Celarent, Darii, Ferio, Baralipton, etcetera*).

Hr. Jourdain.

Nei, det er altfor halsbrækkende Ord. Den Logik smager mig slet ikke, og jeg vil heller lære noget Andet.

Filosofen.

Vil De da lære Moralen?

Hr. Jourdain.

Moralen?

Filosofen.

Ja.

Hr. Jourdain.

Hvad siger den for godt, den Moral?

*) Første Linie af et, af lutter Kunstord bestaaende scholastisk Vers, der gik ud paa at betegne de regelmæssige Syllogismers techniske Udtryk. Sammenlign Pancraces Miringer i det tyvende Giftermaal, andet Bind, P. 21.

Filosofen.

Den handler om den Lykſalighed, der ene kan vindes, naar Menneſket lærer at beherſke ſine Lidenſkaber . . . .

Hr. Jourdain.

Nei, mange Tak for mig! Med den Moral vil jeg ikke have Noget at ſkaffe. Jeg er heftig ſom en Djævel, og jeg vil have Lov til at gjøre mig vred, naar jeg faar Lyſt.

Filosofen.

Vil De da lære Fyſik?

Hr. Jourdain.

Hvad Gavn gjør den, den Fyſik?

Filosofen.

Fyſiken er den Videnſkab, ſom forklarer os Tingenes naturlige Grundbeſtemmelſer, og Legemernes Særegenheder; den holder Foredrag over Elementernes, Metallernes, Mineralierues, Stenenes, Planternes og Dyrenes Natur; den lærer os Aarſagen til alle Meteorer: Regnbuen, Lygtemænd, Kometer, Lynild, Torden, Tordenſlag, Regn, Sne, Hagl, Storm, Hvirvelvind.

Hr. Jourdain.

Nei, med det Maſkepi, vil jeg ikke have Noget at ſkaffe. Der er altfor ſtor Forvirring deri?

Filosofen.

Men hvad vil De da lære af mig?

Hr. Jourdain.

Lær mig Retſkrivningen.

Filosofen.

Ja, meget gjerne.

Hr. Jourdain.

Og naar det er beſørget, ſaa kan De lære mig at forſtaa Almanakken, ſaa at jeg forud kan vide, naar vi ſkulle have Maaneſkin, og naar vi ikke ſkulle have Maaneſkin.

Filosofen.

Meget gjerne. For altſaa at opfylde Deres Ønſke og behandle Retſkrivnings Metoden fra Grunden af, maa vi begynde med en nøiagtig Kundſkab om Bogſtavernes Natur og om den forſkjellige Maade, paa hvilken hvert iſær udtales. Desangaaende har jeg først at ſige Dem, at Bogſtaverne inddeles i Vokaler, der udtrykke Selvlyde, og Konſonanter, der ogſaa kaldes Medlydende,

fordi de ikke kunne lyde alene, men kun betegne Selvlydenes forskjellige Artikulation. Der er fem Vokaler eller Selvlyde: A. E. I. O. U.

Hr. Jourdain.

Det forstaar jeg godt.

Filosofen.

Lyden A dannes ved at aabne Munden meget stærkt.

Hr. Jourdain.

A. A. Ja.

Filosofen.

Lyden E dannes ved at nærme det nederste Kjæbeben til det øverste: A. E.

Hr. Jourdain.

A. E., A. E. Det er min Tro rigtigt. O hvor det er smukt!

Filosofen.

Og Lyden I dannes ved at nærme de to Kjæbeben endnu mere til hinanden, og trække begge Mundvigerne hen imod Ørerne: A. E. I.

Hr. Jourdain.

A. E. I., I. I. I. Det er baade vist og sandt. O hvor Kundskab er en prægtig Ting!

Filosofen.

Lyden O dannes ved atter at aabne Kjæbebenene og faa trække Læberne sammen i begge Mundkrogene: O.

Hr. Jourdain.

O. O. Intet slaar nøiere til: A. E. I. O. Det er beundringsværdigt: I. O. — I. O.

Filosofen.

Mundens Aabning danner en lille Runding, der akkurat ligner et O.

Hr. Jourdain.

O. O. O. De har Ret! O! — Ak, hvor det er deiligt at have lært Noget.

Filosofen.

Lyden U dannes ved at lade begge Læberne hænge nedad, og saa nærme dem til hinanden, uden dog at trykke dem ganske tæt sammen: U.

Hr. Jourdain.

U. U. Det er fuldkommen rigtigt: U!

Filosofen.

Begge Deres Læber spidse sig til, som om De vilde surmule. Deraf kommer det, at naar man for Alvor glor af En eller vil gjøre Nar af ham, saa kommer man til at sige Uh til ham.

Hr. Jourdain.

U. U. Det er sandt. Ak, hvorfor har jeg dog ikke studeret! Saa havde jeg itide lært alt det.

Filosofen.

Imorgen skulle vi tage fat paa de andre Bogstaver, som kaldes de Medlydende.

Hr. Jourdain.

Er der ligesaa kuriøse Ting at lære med dem?

Filosofen.

Ja, ganske vist. For at udtale Konsonanten D maa man, for Exempels Skyld, stikke Tungespidsen op over de øverste Tænder: Da.

Hr. Jourdain.

Da! Da! O hvilke smukke Ting! Hvilke smukke Ting!

Filosofen.

F. Ex., udtales ved at støtte de øverste Tænder mod den nederste Læbe: Fa.

Hr. Jourdain.

Fa! Fa! Det er Sandhed. O mine Forældre, hvor jeg er vred paa Jer!

Filosofen.

Og R'et ved at stikke Tungespidsen op mod det Øverste af Ganen, hvorved den, idet den ligesom streifes af Luften, som den med Magt støder ud, og atter kommer tilbage til sit vanlige Sted, frembringer en rystende Lyd: R. Ra.

Hr. Jourdain.

R! R! Ra! R. R. R. R. Ra. Det er prægtigt! O hvor De er en dnelig Mand og hvor ynkelig har jeg ikke hidtil spildt min Tid. R. R. R. Ra!

Filosofen.

Jeg skal forklare Dem alle de Kuriositeter og det fra Grunden af.

Hr. Jourdain.

Ja, det ønsker jeg inderligt. Der er ellers Noget, jeg vilde betro Dem. Jeg er forelsket i en Dame af høi Rang, og ønsker,

at De vilde hjælpe mig med at skrive Noget til hende i en lille Billet, som jeg vil lade falde for hendes Fødder.

Filosofen.

Gjerne.

Hr. Jourdain.

Kan det blive fint? Hvad?

Filosofen.

Det kan det nok. Det skal vel være paa Vers?

Hr. Jourdain.

Nei, nei! Ingen Vers.

Filosofen.

Naa, det skal kun være paa Prosa?

Hr. Jourdain.

Nei, jeg vil hverken have Vers eller Prosa.

Filosofen.

Da maa det dog være en af Delene.

Hr. Jourdain.

Hvorfor det?

Filosofen.

Af den gode Grund, at der kun er to Maader man kan udtrykke sig paa: Vers eller Prosa.

Hr. Jourdain.

Hvorledes? Er der slet ikke andet end Vers og Prosa?

Filosofen.

Nei, min Herre. Alt, hvad der ikke er Prosa, det er Vers, og Alt, hvad der ikke er Vers, det er Prosa.

Hr. Jourdain.

Men naar man taler saadan, som vi nu tale sammen, hvad er det da?

Filosofen.

Det er Prosa.

Hr. Jourdain.

Hvorledes, naar jeg siger: Nicole, bring mig mine Tøfler og giv mig min Nathue, saa er det Prosa?

Filosofen.

Ja, min Herre.

Hr. Jourdain.

Saa har jeg min Tro talt Prosa i over fyrretyve Aar, uden at vide det. Jeg er Dem meget forbunden, for den Oplysning. Ja, saa skal der staa i Billetten: Skjønne Marquise, Deres skjønne Øine faa mig til at dø af Kjærlighed. Men jeg ønsker det stilet paa en galant Maade, og med en rigtig fin Vending.

Filosofen.

Lad os da sætte, at hendes Øines Ild forvandle Deres Hjerte til Aske, at De for hendes Skyld Dag og Nat lider den heftigste El . . .

Hr. Jourdain.

Nei, nei, nei, nei! Jeg vil ikke have Noget af alt det. Der skal ikkun staa, hvad jeg har sagt: Skjønne Marquise, Deres skjønne Øine faa mig til at dø af Kjærlighed.

Filosofen.

Men det maa dog være lidt vidtløftigere.

Hr. Jourdain.

Nei, jeg vil ikke have Andet i Billetten end de Ord, jeg har sagt. Men jeg vil gjerne have dem stilede paa den moderneste og fineste Maade. Det er dertil jeg ønsker Deres Hjælp. Vil De saa sige mig, hvordan de kunne sættes.

Filosofen.

Først saaledes som De har sagt: Skjønne Marquise, Deres skjønne Øine faa mig til at dø af Kjærlighed; dernæst: Af Kjærlighed Deres skjønne Øine, skjønne Marquise, faa mig til at dø, eller ogsaa: Deres skjønne Øine faa mig, skjønne Marquise, til at dø af Kjærlighed. Eller ogsaa: Til at dø af Kjærlighed faa mig Deres skjønne Øine, skjønne Marquise, eller ogsaa: Faa mig til at do Deres skjønne Øine, skjønne Marquise, af Kjærlighed.

Hr. Jourdain.

Men hvilken er den bedste af alle disse forskjellige Maader?

Filosofen.

Den første: Skjønne Marquise, Deres skjønne Øine faa mig til at dø af Kjærlighed.

Hr. Jourdain.

Da har jeg dog aldrig studeret! Det er mærkeligt, at jeg

alligevel strax har gjort det godt. Jeg takker Dem tusinde Gange, og beder Dem komme tidligt imorgen.

Filosofen.

Det skal jeg ikke undlade.

Syvende Scene.

Hr. Jourdain. En Lakei.

Hr. Jourdain.

Hvordan? Er min Kjole endnu ikke kommen?

Lakeien.

Nei, Herre.

Hr. Jourdain.

Den fordømte Skræder lader mig vente, og det paa denne travle Dag! Gid en Feber vilde ryste ham, den Skurk, den Hund! Havde jeg ham blot her, den Hallunk, den Forræder . . .

Ottende Scene.

Hr. Jourdain. En Skrædermester. En Skræderdreng (som bærer Hr. Jourdains nye Klædning). En Lakei.

Hr. Jourdain.

Naa, er De der? Jeg var ligeved at blive vred paa Dem.

Skræderen.

Jeg har ikke kunnet komme før. Vi have havt over tyve Svende i Arbeide med Deres Klædning.

Hr. Jourdain.

De Silkestrømper, som De har sendt mig, ere for snevre. Jeg har neppe kunnet faa dem paa, og der er allerede sprunget to Masker i dem.

Skræderen.

Det giver sig. Det giver sig. De blive saamænd snart altfor vide.

Hr. Jourdain.

Ja, det tror jeg nok, naar de halve Masker springe. Mine nye Sko, som De har ladt gjøre til mig, klemme mig ogsaa frygteligt*).

Skræderen.

Aa, det er Ingenting, det er Ingenting.

Hr. Jourdain.

Hvorledes? Er det Ingenting?

Skræderen.

De klemme Dem slet ikke.

Hr. Jourdain.

Men jeg siger Dem, at de klemme mig.

Skræderen.

Det bilder De Dem bare ind.

Hr. Jourdain.

Jeg bilder mig det ind, fordi jeg føler det. Det var en deilig Forklaring, den!

Skræderen.

Her bringer jeg Dem den smukkeste og smagfuldeste Hofklædning. Det er et Mesterstykke! En alvorlig Klædning, som dog ikke er sort! Jeg tør tage det op med sex af de viseste Skrædere ved Hoffet, og se, om Nogen af dem skal kunne gjøre mig det efter.

Hr. Jourdain (betragter Klædningen).

Men hvad er det? De har jo vendt Blomsterne nedad?

Skræderen,

De har ikke sagt mig, at de skulde vende opad.

Hr. Jourdain.

Behøver det at siges?

Skræderen.

Ja sandelig. Alle fornemme Folk bære dem saaledes.

Hr. Jourdain.

Vende fornemme Folk op og ned paa Tøiet?

---

*) Man ser heraf, at Skræderen besørgede hele Paaklædningen, for at Alt, lige fra det Øverste til det Nederste, kunde svare til hinanden.

Skræderen.

Ja, min Herre.

Hr. Jourdain.

Saa er det jo rigtigt.

Skræderen.

Dersom De ønsker det, skal jeg naturligvis gjerne forandre det.

Hr. Jourdain.

Nei, nei.

Skræderen.

Herren har at befale.

Hr. Jourdain.

Nei, siger jeg Dem, De har gjort meget rigtigt. Tror De nn bare, at Kjolen vil passe mig?

Skræderen.

Passe Dem? Er det at spørge om? Om her saa kom en Maler med sin Pensel, er jeg vis paa, at han ikke kunde male en Dragt paa Dem, der sluttede mere akkurat. Jeg har en Svend, som er rent mageløs til at besætte de vide Benklæder, og jeg har en anden, der er vort Aarhundredes Geni til at samle Kjolesfjøderne.

Hr. Jourdain.

Er Parykken og Fjærene rigtige?

Skræderen.

Ja, det er Altsammen som det skal være.

Hr. Jourdain

(idet han betragter Skræderens Dragt).

Men hvad er det? Der har De jo det samme Tøi, hvoraf De syede min sidste Klædning.

Skræderen.

Jeg fandt det saa smukt, at jeg ogsaa fik Lyst til at faa mig en Kjole deraf.

Hr. Jourdain.

Men De burde alligevel ikke have taget af det samme Stykke som jeg.

Skræderen.

Skal vi saa prøve Kjolen?

Hr. Jourdain.

Ja, lad os det.

Skræderen.

Nei, tøv lidt, min Herre! Det gaar ikke saadan til med den Slags Klædninger! Jeg har taget Folk med, som skulle klæde Dem paa i Takten og med alle behørige Ceremonier. Heida, I Andre, kommer ind!

Niende Scene.

Hr. Jourdain. Skræderen. Skræderdrengen. Dandsende Skræderdrenge. En Lakei.

Første Ballet-Entree.

Fire dandsende Skræderdrenge nærme sig til Hr. Jourdain. To af dem trække de Benklæder, han har havt paa i Undervisningstimerne, af; to andre trække Vest og Trøie af ham, hvorpaa de alle i Takten føre ham hans nye Klædning. Han spadserer frem og tilbage og viser Klædningen, for at de skulle se, om Alt er rigtigt.

Skræderdrengen.

Min adelige Herre, jeg beder Dem om at give Drengene en Drikkeskilling.

Hr. Jourdain.

Hvorledes var det, Du sagde?

Skræderdrengen.

Min adelige Herre.

Hr. Jourdain (afsides).

Se, det kommer der ud af at klæde sig som Folk af Stand. Var jeg bleven i min forrige Dragt, saa vilde nok neppe Nogen have kaldt mig: min adelige Herre!

(Han giver Skræderdrengene Drikkepenge.)

Se, det er for min adelige Herre.

Skræderdrengen.

Naadige Herre, vi sige Dem allesammen saa mange Tak.

Hr. Jourdain.

Naadige Herre! O! o! o! Naadige Herre! Vent lidt, min Ven! Naadige Herre fortjener noget Extra. Det er intet ringe Ord: Naadige Herre! Se der, hvad den naadige Herre giver Jer.

Skræderdrengen.

Naadige Herre, vi ville Allesammen drikke paa Deres Durchlauchtigheds Sundhed.

Hr. Jourdain.

Deres Durchlauchtighed! O! o! o! Vent! I maa ikke gaa endnu. Deres Durchlauchtighed til mig!

(Afsides.)

Dersom han gaar til Deres Høihed, saa er jeg bange for, at han faar hele Pungen.

(Høit.)

Se, der er for min Durchlauchtighed.

Skræderdrengen.

Naadige Herre, vi takke Dem tusinde Gange for Deres gode Drikkepenge.

Hr. Jourdain.

Det var vel! Det var ligeved, at han havde faaet det Alt-tilsammen!

Anden Ballet-Entree.

De fire Skræderdrenge dandse af Glæde over Hr. Jourdains Drikkepenge.

Tredie Akt.

Første Scene.

Hr. Jourdain. To Lakeier.

Hr. Jourdain.

I skal følge ud med mig, thi jeg skal have min Kjole viist i Byen. Men maa jeg bede Jer passe paa, at I skulle følge lige i Hælene paa mig, saa at man kan se, at I høre mig til.

Lakeierne.

Ja, Herre.

Hr. Jourdain.

Men kald først paa Nicole, at jeg kan give hende Besked, førend jeg gaar ud. Nei, det behøves ikke, thi der kommer hun.

Anden Scene.

Hr. Jourdain. Nicole. To Lakeier.

Hr. Jourdain.

Nicole!

Nicole.

Hvad behager?

Hr. Jourdain.

Hør engang!

Nicole (ler).

Hi hi hi hi hi!

Hr. Jourdain.

Hvad har Du at le af?

Nicole.

Hi hi hi hi hi hi!

Hr. Jourdain.

Hvad gaar der af Dig, Din Taske?

Nicole.

Hi hi hi! Hvor De ser ud! Hi hi hi!

Hr. Jourdain.

Hvorledes da?

Nicole.

Aa min Gud! Aa min Gud! Hi hi hi!

Hr. Jourdain.

Hvilken forbandet Tøs! Tør Du gjøre Nar af mig, Dit Skarn?

Nicole.

Nei, paa ingen Maade! Hi hi hi hi hi hi!

Hr. Jourdain.

Tag Dig iagt, at Du ikke faar Dig en ordentlig Næse-pidstyver for den Latter.

Nicole.

Herre, jeg kan ikke lade være! Hi hi hi!

Hr. Jourdain.

Kan det nu ikke snart være nok?

Nicole.

Om Forladelse, Herre! Men De ser saa morsom ud, at det er umuligt at bare sig for Latter.

Hr. Jourdain.

Hvilken Uforskammenhed!

Nicole.

De ser saa naragtig ud i den Dragt! Hi hi hi!

Hr. Jourdain.

Jeg skal . . .

Nicole.

Vær ikke vred . . . Hi hi hi!

Hr. Jourdain.

Hvis Du giver det allermindste Latterpræk mere fra Dig, da skal Du, saasandt jeg lever, faa det drøieste Ørefigen, Du formogenfinde har faaet.

Nicole.

Se saa, Herre, nu er det ovre. Nu skal jeg ikke le mere.

Hr. Jourdain.

Ja, pas Du bare paa, thi ellers gaar det galt. Hør nu, Du skal feie . . .

Nicole.

Hi hi hi . . .

Hr. Jourdain.

Feie rigtig godt . . .

Nicole.

Hi hi . . .

Hr. Jourdain.

Du skal, siger jeg, feie Salen rigtig godt og . . .

Nicole.

Hi, hi!

Hr. Jourdain.

Hvad? Mer endnu?

Nicole
(idet hun bryster i en voldsom Latter).

Herren maa heller slaa mig og saa give mig Lov til at le af Hjertenslyst. Det staar jeg mig bedre ved. Hi hi hi hi hi!

Hr. Jourdain.

Du tirrer Livet af mig.

Nicole.

Aa Herre, lad mig dog have Lov til at le . . . Hi hi hi hi hi!

Hr. Jourdain.

Dersom Du ikke straks hører op . . .

Nicole.

Aa Gud, jeg qvæles i det, hvis jeg ikke ler . . . Hi hi hi!

Hr. Jourdain.

Har man oplevet Mage til Uforskammenhed? Istedenfor at høre Besked paa, hvad hun skal gjøre, ler den fordømte Tøs mig lige op i Øinene!

Nicole.

Hvad befaler Herren, at jeg skal gjøre?

Hr. Jourdain.

Du skal feie ud, og gjøre Huset rigtig godt istand til de Fremmede, som jeg venter.

Nicole (bliver med Et alvorlig).

Saa, nu er jeg kureret for min Latterlyst. Naar jeg hører inoom Herrens Selskaber, saa veed jeg hvad Klokken er slagen og ovsaa er det forbi med mit Humør.

Hr. Jourdain.

Jeg skulde vel for Din Skyld lukke mine Døre for Folk?

Nicole.

For visse Folk var det sandelig bedst, om Herren baade ovlaasede og stængede dem.

Tredie Scene.

Madam Jourdain. Hr. Jourdain. Nicole. To Lakeier.

Madam Jourdain.

Men Gud forbarme sig! Her har vi nok en ny Historie igjen? Hvad skal det Optog dog betyde, kjære Mand? Vil Du nida med Vold og Magt, at man overalt skal gjøre Nar af Dig, siden Du har udmaiet Dig saa, at det baade er til at le og ergræde over?

Hr. Jourdain.

Det er kun Tosser og Tossehoveder, som ville gjøre Nar af mig.

Madam Jourdain.

Aa, man har da ikke ventet til idag. Som Du bærer Dig ad, giver Du jo Alverden Stof til Latter.

Hr. Jourdain.

Alverden? Hvad er det for en „Alverden", om jeg maa opspørge?

Madam Jourdain.

Det er en Alverden, som har Ret, og som er klogere end Du. Din Opførsel er jo til den største Forargelse, og vort ristakels Hus er jo neppe til at kjende. Maa man ikke tro, at vi holde Fastelavn Aaret rundt, naar man hver evige Dag, fra Morgenstunden af, hører det Kommers og Spektakel med Violiner og Sangere og Dandsere, som forstyrre hele Nabolaget?

Nicole.

Madamen har sandelig Ret. Jeg kan ikke længer holde ordent og ordenligt, siden vi have faaet hele det Slæng paa Halsen. Jeg tror de Folk samle Skarn i alle Byens Kanter, for at slæbe det herhen til os. Den arme Franciska kan neppe

trække Veiret for Skuren og Skrubben af Trapper og Gulve, som disse deilige Herrer Læremestere grise til.

Hr. Jourdain.

Tys, tys, Nicole! For en Bondepige at være, er Du mig lidt vel godt skaaren for Tungebaandet.

Madam Jourdain.

Nicole har min Tro Ret. Hun er langt fornuftigere end Du. Jeg gad vide, hvad Du vil med en Dandsemester i Din Alder?

Nicole.

Og med et Uhyre af en Fægtemester, som med sine Spark og Stød er færdig at rive Huset ned og som saa skammelig har ødelagt vort smukke Salsgulv.

Hr. Jourdain.

Ti stille, baade Tjenestepige og Kone!

Madam Jourdain.

Hvad skal Du med Timer i Dands, da Du ikke længer har Ben til at dandse med?

Nicole.

Og med Fægtekunster, siden Herren vel neppe tænker paa at slaa Folk ihjel?

Hr. Jourdain.

Vil I tie stille begge To! I ere nogle Tosser, der ikke forstaa Jer paa, hvilke Rettigheder de Ting skjænke.

Madam Jourdain.

Det var bedre Du tænkte paa at faa vor Datter godt gift. Hun er nu i den Alder, at hun burde forsørges.

Hr. Jourdain.

Ja, det skal jeg nok tænke paa, naar der byder sig et passende Parti for hende. Men jeg vil først tænke paa at lære mine Ting.

Nicole (til Madam Jourdain).

For at gjøre det topmaalt, har han idag endnu faaet en Lærer i Fi . . . Fi . . . lo . . . fofien.

Hr. Jourdain.

Ja, jeg vil være aandfuld og vittig, saa at jeg kan tale med blandt fornemme Folk.

Madam Jourdain.

Vil Du ikke ogsaa begynde at gaa i Skole forfra og faa Ris paa Din gamle Alder?

Hr. Jourdain.

Ja, hvorfor ikke? Dersom det kunde hjælpe mig til at lære, hvad jeg burde have lært i Skolen, vilde jeg gjerne strax tage mod mine Ris, og det saa alle Folk saae derpaa.

Nicole.

Det skulde nok hjælpe stort til at rette Deres krumme Ben?

Hr. Jourdain.

Ja, ganske vist.

Madam Jourdain.

Og nytte godt til at bestyre Dit Hus?

Hr. Jourdain.

Ja, ganske vist. I taler begge To som I har Forstand til, og jeg skammer mig over Eders skrækkelige Uvidenhed.

(Til Madam Jourdain.)

Veed Du, for Exempels Skyld, hvad det er Du der staar og siger?

Madam Jourdain.

Jeg veed, at hvad jeg siger, er fornuftig sagt, og at Du burde leve paa en anden Maade.

Hr. Jourdain.

Aa Snak! Jeg spørger Dig om, hvad det er for Ord, Du staar og siger?

Madam Jourdain.

Det er meget fornuftige Ord! Gud give Din Opførsel var ligesaa!

Hr. Jourdain.

Hvem Fanden spørger derom? Du skal sige mig, hvad det er for Noget vi To staa og tale sammen. Hvad er det for Noget, det jeg siger?

Madam Jonrdain.

Aa, det er Narrestreger.

Hr. Jonrdain.

Men Du forstaar mig ikke. Jeg mener det, vi begge sige, det Sprog vi tale . . .

Madam Jourdain.

Nu vel?

Hr. Jourdain.

Hvad heder det? Hvordan kalder Du det?

Madam Jourdain.

Aa det er vel et Sprog som Andres Sprog.

Hr. Jourdain.

Det er Prosa, Uvidende!

Madam Jourdain.

Prosa?

Hr. Jourdain.

Ja, Prosa! Alt, hvad der ikke er Prosa, er Vers, og Alt hvad der ikke er Vers, er Prosa. Se, det kommer der ud af at studere!

(Til Nicole.)

Og Du, veed Du, hvorledes Du skal bære Dig ad med at sige U?

Nicole.

Hvad behager?

Hr. Jourdain.

Hvad er det Du gjør, naar Du siger U?

Nicole.

Hvad mener De?

Hr. Jourdain.

Siig engang U, for at se.

Nicole.

Nu vel: U.

Hr. Jourdain.

Hvad er det saa Du gjør?

Nicole.

Jeg siger: U.

Hr. Jourdain.

Ja, men naar Du siger U, hvad gjør Du saa?

Nicole.

Jeg gjør det, som De siger.

Hr. Jourdain.

O hvor det er græsseligt at have med Fæ at gjøre! Du spidser Læberne udad, og nærmer de øverste Kjæbebeen til de nederste: U! Seer Du? Jeg sætter en Surmule op ad Dig: U!

Nicole.

Ja, det er rigtig deiligt!

Madam Jourdain.

Det er nok værdt at beundre.

Hr. Jourdain.

Det skulde jeg mene. Hvad vilde Du saa sige, om Du havde set O eller Da da, Fa fa, R R Ra?

Madam Jourdain.

Hvad er dog det for Galskab?

Nicole.

Hvad nytter alt det Vaas til?

Hr. Jourdain.

Man kan flyve i Flint over de forbistrede Qvindfolks Uvidenhed!

Madam Jourdain.

Gid Du istedenfor at flyve i Flint, vilde jage hele det Lærerslæng og al deres forbandede Sniksnak paa Døren.

Nicole.

Først og fremst den store Snaphane, denne hersens Fægtemester, der overstøver mig hele Huset.

Hr. Jourdain.

Den Fægtemester har Du rigtig ondt af. Nu skal jeg strax vise Dig, hvilken Mand det er, Du taler saa impertinent om.

(Efter at han har ladt Lakeierne bringe Floretterne, giver han den ene til Nicole.)

Holdt! Demonstrerende Bevis! Legemets Linie! Naar man gjør Udfald i Qvart, saa maa man kun gjøre Udfald i Qvart, og naar man gjør Udfald i Terts, saa maa man kun gjøre Udfald i Terts. Paa den Maade kan man aldrig blive dræbt. Er det dog ikke herligt, at man er sikker derpaa, naar man skal slaas? Saa, gjør Du nu nogle Skridt, og lad mig se, hvordan Du bærer Dig ad dermed?

Nicole.

Og hvad saa?

(Hun giver Hr. Jourdain nogle dygtige Stød.)

Hr. Jourdain.

Saa sagte! Er Du gal? Heida, jeg tror Fanden staar i i Tøsen!

Nicole.

De sagde jo selv, at jeg skulde støde.

Hr. Jourdain.

Men Du støder i Terts, førend Du støder i Qvart, og gi giver mig ikke Tid til at afparere Stødet.

Madam Jourdain.

Du er en Nar, min kjære Mand, med samt alle de Griller, Du er bleven besat af, siden Du begyndte med at omgaas disse adelige Folk.

Hr. Jourdain.

Den Omgang viser min gode Smag. Det er da altid bedre end at omgaas med Borgerfolk.

Madam Jourdain.

Ja, Du kan tale med derom! Du har havt stor Fordel af Din adelige Omgang! Der er god Profit for Dig ved den smukke Hr. Greve, som Du har forgabet Dig i.

Hr. Jourdain.

Tys! Tys! Tag dog vare paa Din Mund. Du veed ikke hvem det er, Du vover at tale saadan om. Det er en Herre, som har langt større Indflydelse end Du drømmer om, en Herre, for hvem man har den største Respekt ved Hoffet, en Herre, der taler til Kongen akkurat ligesaadan som jeg taler til Dig! — Maa det ikke geraade mig til største Ære, naar man ser en saadan Herre gaa ind og ud i mit Hus, naar han kalder mig sin Ven, og behandler mig som sin Lige? Han har fattet en inderlig Godhed for mig, og i alle Folks Paasyn bevidner viser han mig saa megen Kjærlighed, at jeg stundom er lige ved at blive ganske undselig.

Madam Jourdain.

Ja vist! Han har Godhed for Dig. Han elsker Dig-pi Naar han bare ikke med det Samme laante Dine Penge.

Hr. Jourdain.

Det er jo den største Ære for mig, naar en saadan Herre nedlader sig til at laane Penge af mig. Er det ikke det Mindste, jeg kan gjøre for en Adelsmand, der kalder mig sin kjære Ven?

Madam Jourdain.

Og hvad gjør saa den Adelsmand for Dig?

Hr. Jourdain.

O Ting, som Du vilde forbauses over, om Du kjendte dem.

Madam Jourdain.

Hvad da?

Hr. Jourdain.

Nok derom! Jeg kan ikke forklare mig nu. Men vær Du ganske rolig. De Penge, jeg har laant ham, dem faar jeg sikkert nok igjen.

Madam Jourdain.

Ja, hvis Du har Tid til at bie.

Hr. Jourdain.

Nei, nei! Jeg faar dem snart, det har han selv sagt.

Madam Jourdain.

Ja vist. Som om han tænkte paa at holde Ord.

Hr. Jourdain.

Han har svoret det ved sin Adelsære.

Madam Jourdain.

Aa blæse med den!

Hr. Jourdain.

For Pokker, Du er da ogsaa en forbandet halsstarrig Kone. Jeg siger Dig, at han holder Ord. Det er jeg ganske sikker paa.

Madam Jourdain.

Og jeg er ganske sikker paa, at han narrer Dig, og at al hans Kjærlighed blot gaar ud paa at besnære Dig.

Hr. Jourdain.

Ti stille! Der kommer han!

Madam Jourdain.

Naa, det manglede da bare! Nu skal han sagtens atter laane Penge af Dig! Hver Gang jeg ser ham, saa forgaar Appetiten mig.

Hr. Jourdain.

Men saa ti dog stille, siger jeg Dig!

Fjerde Scene.

Dorante. Hr. Jourdain. Madam Jourdain. Nicole.

Dorante.

Min kjære Ven, Hr. Jourdain, hvorledes befinder De Dem?

Hr. Jourdain.

Meget vel, min Herre, som Deres allerydmygste Tjener.

Dorante.

Og hvorledes befinder De Dem, Madam Jourdain? Det er mig en sand Ære at træffe Dem.

Madam Jourdain.

Aa Madam Jourdain befinder sig som hun kan bedst.

Dorante.

Men, hvad ser jeg, Hr. Jourdain? Det er jo mageløst, som De er bleven pyntet!

Hr. Jourdain
(dreier og vender sig, for at vise sin Paaklædning).

Som De ser!

Dorante.

Hvor den Dragt klæder Dem udmærket! Selv blandt Hossets unge Herrer er der neppe en eneste, som ser saa godt ud.

Hr. Jourdain.

Ah! ah!

Madam Jourdain (afsides).

Han forstaar at kilde, hvor det klør.

Dorante.

Drei Dem om! Det er jo aldeles magnifikt!

Madam Jourdain (afsides).

Ja, ligesaa tosset bagpaa som forpaa.

Dorante.

Jeg har havt en inderlig Længsel efter at se Dem, Hr. Jourdain. Der er Ingen, jeg agter saa høit som Dem. Endnu imorges talte jeg om Dem i Kongens Kabinet.

Hr. Jourdain.

Det er for stor en Ære for mig!

(Sagte til Madam Jourdain.)

I Kongens Kabinet!

Dorante.

Jeg be'er! Sæt Hatten paa!

Hr. Jourdain.

Nei, min Herre! Jeg veed, hvad Respekt jeg skylder Dem.

Dorante.

Sæt den paa, jeg be'er! Lad dog endelig alle Ceremonier fare mellem os!

Hr. Jourdain.

Min Herre . . . .

Dorante.

Sæt den paa! Hnsk paa, at De er min Ven!

Hr. Jourdain.

Deres Tjener, min Herre.

Dorante.

Hvis De ikke vil føie mig heri, saa maa jeg ogsaa beholde Hatten i Haanden.

Hr. Jourdain (idet han sætter sin Hat paa).

Saa vil jeg da være uhøflig for ikke at genere Dem.

Dorante.

Jeg er Deres Skyldner, som De veed.

Madam Jourdain (affides).

Ja, det har vi rigtignok faaet at vide.

Dorante.

De har flere Gange laant mig Penge og bevist mig Tjenester paa den allerelskværdigste Maade af Verden.

Hr. Jourdain.

Aa, jeg be'er! Det er jo ikke Noget at tale om.

Dorante.

Men jeg forstaar at betale, hvad jeg skylder og at gjengjælde de Tjenester, man har vist mig.

Hr. Jourdain.

Det har jeg aldrig tvivlet om.

Dorante.

Jeg vil have Ret paa de Ting og jeg kommer her idag for at opgjøre vort Regnskab.

Hr. Jourdain (sagte til sin Kone).

Kan Du nu se, hvad det var for noget Vaas, Du sagde før.

Dorante.

Jeg er Mand for at afgjøre min Gjæld, og det jo før, jo heller.

Hr. Jourdain (sagte til sin Kone).

Sagde jeg det ikke nok?

Dorante.

Lad os saa først se, hvormeget jeg skylder Dem.

Hr. Jourdain (sagte til sin Kone).

Kom saa en anden Gang med Din latterlige Mistanke!

Dorante.

Husker De nøiagtigt Alt, hvad De har været saa god at laane mig?

Hr. Jourdain.

Jo, det tror jeg nok. Jeg har forfattet en lille Huskeseddel derover, som jeg har her.

(Læser.)

„Leveret Dem engang tohundrede Luisdorer".

Dorante.

Det er rigtigt.

Hr. Jourdain (læser).

„En anden Gang hundrede og tyve".

Dorante.

Ja.

Hr. Jourdain (læser).

„Og en anden Gang hundrede og fyrretyve".

Dorante.

De har Ret.

Hr. Jourdain (læser).

„De tre Poster udgjøre tilsammen firehundrede og tredsindstyve Luisdorer, eller femtusinde og tredsindstyve Franks".

Dorante.

Den Regning er meget rigtig. Femtusinde og tredsindstyve Franks.

Hr. Jourdain (læser).

„Betalt ettusindeottehundrede og tredsindstyve Franks til Deres Fjærfabrikant".

Dorante.

Ganske rigtigt.

Hr. Jourdain (læser).

„Totnsindsyvhnndred og firsindstyve Franks til Deres Skræder".

Dorante.

Fuldkommen rigtigt.

Hr. Jourdain (læser).

„Firetusindtrehundrede og halvfjerdsindstyve Franks, tolv Skilling og otte Penninge til Deres Kjøbmand".

Dorante.

Godt, godt! Tolv Skilling otte Penninge . . . Det er meget nøiagtigt

Hr. Jourdain (læser).

„Og ettusindottehundrede og fyrretyve Franks til Deres Sadelmager".

Dorante.

Alt i fuldkommen Orden. Hvor meget er saa det Hele?

Hr. Jourdain (læser).

„Summa Summarum: Femtentusindottehundrede Franks".

Dorante.

Summa Summarum er rigtig. Femtentusindottehnndrede Franks. Føi saa tohundrede Pistoler til, som De kan lade mig faa idag, saa bliver det lige attentusinde Franks, som jeg skal betale Dem en af de første Dage.

Madam Jourdain (sagte til sin Mand).

Hvad sagde jeg? Havde jeg Ret eller ikke?

Hr. Jourdain (sagte til sin Kone).

Stille!

Dorante.

Generer det Dem paa nogensomhelst Maade?

Hr. Jourdain.

Aldeles ikke.

Madam Jourdain (sagte til sin Mand).

Han bruger Dig ret som sin Malkeko.

Hr. Jourdain (sagte til sin Kone).

Vil Du tie!

Dorante.

Thi hvis det i allermindste Maade generer Dem, saa kan jeg faa dem andensteds.

Hr. Jourdain.

Nei, min Herre, det tillader jeg ikke.

Madam Jourdain (sagte til sin Mand).

Det Menneske hviler ikke, førend han faar Dig ødelagt i Bund og i Grund.

Hr. Jourdain (sagte til sin Kone).

Men saa ti dog stille, siger jeg Dig!

Dorante.

Hvis det volder Dem mindste Ulempe . . . .

Hr. Jourdain.

Nei, aldeles ikke, min Herre.

Madam Jourdain (sagte til sin Mand).

Det er ret en sledsk Bedrager!

Hr. Jourdain (sagte til sin Kone).

Men saa ti dog!

Madam Jourdain (sagte til sin Mand).

Han preller Dig lige til den sidste Skilling.

Dorante.

Der er Folk nok, som gjerne ville laane mig. Men da De er min bedste Ven, har jeg troet, at jeg først burde henvende mig til Dem, for ikke at gjøre Dem Uret.

Hr. Jourdain.

Det er den største Ære, De kan vise mig. Nu skal jeg lige hente Pengene.

Madam Jourdain (sagte til sin Mand).

Hvorledes? Vil Du lade ham faa flere endnu?

Hr. Jourdain (sagte til sin Kone).

Ja, hvad andet? Skulde jeg maaske sige Nei til en

Herre, der endnu imorges har talt om mig i Kongens Kabinet?

Madam Jourdain (sagte til sin Mand).

Aa, Du er en Nar i Dine bedste Klæder.

Femte Scene.

Dorante. Madam Jourdain. Nicole.

Dorante.

De er ikke rigtig i Humør, Madam Jourdain? Hvad fattes Dem?

Madam Jourdain.

Aa, jeg har saadan forfærdelig Værk i mit Hoved. Det piner og dunker som om det vilde til at hovne.

Dorante.

Men hvor er Deres Frøken Datter? Faar man ikke den Fornøielse at se hende?

Madam Jourdain.

Min Frøken Datter er vel, hvor hun er.

Dorante.

Men hvorledes befinder hun sig?

Madam Jourdain.

Hun befinder sig paa begge sine Ben.

Dorante.

Har De ikke Lyst at følges med hende hen til den Ballet og Komedie, som skal opføres hos Kongen?

Madam Jourdain.

Jo vist! Det var just den rette Tid til de Narrestreger! Som om man ikke havde Andet at tænke paa!

Dorante.

De har vist havt mange Tilbedere i Deres unge Dage, Madam Jourdain? Saa smuk og behagelig som De maa have været!

Madam Jourdain.

Hvad behager? Maa have været? Som om jeg var begyndt at blive affældig eller gik i Barndommen!

Dorante.

Jeg beder tusinde Gange om Forladelse. De er endnu bestandig ung og smuk. Det er mig, der staar i Tanker og snakker hen i Taaget . . . Det hændes mig engang imellem . . . Tusinde og atter tusinde Gange om Forladelse for min Uforskammenhed.

Sjette Scene.

Hr. Jourdain. Madam Jourdain. Dorante. Nicole.

Hr. Jourdain.

Her bringer jeg de tohundrede Luisdorer, rigtigt talte.

Dorante.

Jeg er Dem høist forbunden, Hr. Jourdain, og jeg brænder af Begærlighed efter at faa Leilighed i min Hofstilling til at gjengjælde Dem denne Tjeneste.

Hr. Jourdain.

Tusind Tak.

Dorante.

Hvis Madam Jourdain har Lyst til at se det Divertissement, som skal gives hos Kongen, saa skal jeg skaffe Dem de allerbedste Pladser i hele Salen.

Madam Jourdain.

Madam Jourdain kysser Herren paa Haanden, og betakker sig allerunderdanigst.

(Hun vender ham Ryggen og gaar hen til Nicole.)

Dorante (sagte til Hr. Jourdain).

I min Billet har jeg alt underrettet Dem om, at vor skjønne Marquise kommer baade til Balletten og til Gjæstebudet. Det er ikke uden Møie, at jeg, med Nød og neppe, har faaet hende til at modtage Deres Indbydelse.

Hr. Jourdain.

Lidt længer bort, om jeg maa bede. Jeg skal siden sige Dem hvorfor.

Dorante.

Det er over otte Dage, siden jeg sidst havde den Fornøielse at se Dem, Hr. Jourdain. Derfor har jeg ikke før kunnet bringe Dem Besked om den smukke Diamant, som jeg, paa Deres Vegne, skulde forære Marquisen.

Hr. Jourdain.

Naa, hvad syntes hun saa om den?

Dorante.

Hun fandt den udmærket smuk. Jeg maatte tage meget feil, hvis ikke denne glimrende Foræring har gjort et dybt Indtryk paa hende.

Hr. Jourdain.

Gid det var saa vel!

Madam Jourdain (til Nicole).

Naar han først saar Fingre paa min Mand, saa giver han ikke saa let Slip.

Dorante.

Jeg har naturligvis gjort hende opmærksom paa denne Forærings Værdi, og anført den som Bevis paa Deres stærke Kjærlighed.

Hr. Jourdain.

O De er altfor god! Det overvælder mig! Jeg bliver ganske skamfuld over, at en Person af Deres Rang nedlader sig til at vise mig Tjenester.

Dorante.

De spøger vist? Om den Slags Skrupler maa der aldrig være Tale mellem Venner. Vilde De ikke gjerne gjøre det Samme for mig?

Hr. Jourdain.

Jo ganske vist og det af fuldt Hjerte.

Madam Jourdain (til Nicole).

Det er ligesom der laa en Blyklump paa mig, naar det Menneske er her.

Dorante.

Det er ikke min Maner at veie det saa nøie, naar det gjælder om at tjene en Ven! Saasnart De havde betroet mig Deres Kjærlighed til Marquise Dorimene, i hvis Hus jeg har den Ære at komme, saae De selv, med hvilken Iver jeg tilbød Dem min Tjeneste.

Hr. Jourdain.

O jeg kan aldrig fuldtakke Dem.

Madam Jourdain (til Nicole).

Mon han dog ikke snart vil til at gaa sin Vei.

Nicole.

Nei, de To spændes alt for godt sammen.

Dorante.

De har just valgt den rette Vei til at vinde hendes Hjerte, thi Damerne holde meget af, at man gjør Udgifter for deres Skyld! Tro mig, de mange Serenader under hendes Vinduer, de mange Buketter, det prægtige Fyrværkeri, som De forleden lod afbrænde, den kostbare Diamant, De har sendt hende, og især dette glimrende Traktemente, som De idag giver til Ære for hende, tro mig, alt Dette tilsammen vil tale Deres Hjertes Sag langt kraftigere end noget Ord, De kunde have sagt.

Hr. Jourdain.

O, der er ikke den Udgift til, som jeg ikke med Glæde vil gjøre for at vinde hende. En Dame af Stand har en særegen Tillokkelse for mig, og at opnaa en saadan Dames Gunst er mig en rent ubetalelig Ære.

Madam Jourdain (sagte til Nicole).

Men hvad i Alverden kan de dog have at tale om i al den Tid? List Dig hen og se, om Du ikke kan høre lidt af den Pasfiar.

Dorante.

Nu kommer jo snart den forønskede Stund, da De af Hjertenslyst kan se Dem mæt paa hende.

Hr. Jourdain.

For at have min fulde Frihed har jeg faaet det indrettet saa, at min Kone spiser hos min Søster og bliver der hele Eftermiddagen.

Dorante.

Det er jo fortræffeligt. Hun kunde ellers let have generet os. Jeg har, paa Deres Vegne, givet Kokken de nødvendige Befalinger og Alt er i Orden til vor lille Ballet. Den er af min egen Opfindelse, og hvis Udførelsen blot nogenlunde svarer til Ideen, saa haaber jeg nok, at den vil blive funden . . . .

Hr. Jourdain

(der bemærker, at Nicole lytter, giver hende et Dreiigen).

Nei, nu gaar det dog for vidt med Din Uforskammenhed!

(Til Dorante.)

Lad os gaa herfra!

Syvende Scene.

Madam Jourdain. Nicole.

Nicole.

Naa, der fik jeg da min Nysgjerrighed betalt! Jeg tror ellers nok, at der er Ugler i Mosen, thi de talede om Noget, hvorved De ikke maatte være tilstede.

Madam Jourdain.

Derom har jeg alt længe havt en Mistanke. Jeg skulde tage meget feil, om min Mand ikke har en eller anden Forelskelse, og jeg arbeider af al Magt for at opdage, hvordan det hænger sammen dermed. Men lad os nu tænke paa min Datter. Du veed, hvor inderligt Cleonte elsker hende. Det er en Mand, med hvem hun i alle Henseender kan være godt tjent, og jeg vil derfor se, hvordan jeg bedst kan understøtte hans Frieri og give ham Lucile tilægte.

Nicole.

Det glæder mig, at Madamen er saa tilsinds. Som den unge Herre er Dem tilpas, saa passer hans Tjener akkurat for mig, og jeg vilde desuden saa gjerne, at mit Bryllup skulde staa sammen med Jomfruens.

Madam Jourdain.

Gaa og hils ham fra mig, at det er bedst han kommer hid idag. Saa ville vi se, hvordan vi kunne faa Sagen indledet hos min Mand.

Nicole.

Om den Kommission lader jeg mig ikke bede to Gange.

(Alene.)

O hvor de ville blive glade begge To!

Ottende Scene.

Cleonte. Covielle. Nicole.

Nicole (til Cleonte).

Det kan man kalde at komme i rette Tid! Jeg skulde just have været afsted med et Glædesbudskab til Dem.

Cleonte.

Afveien, falske Blakke! Prøv ikke oftere paa, at narre mig med Din forræderiske Snak!

Nicole.

Er det paa den Maner De tager mod mig, naar . . .

Cleonte.

Afveien, siger jeg! Gaa og siig Din falske Frøken, at hun ikke oftere skal komme til at holde den troskyldige Cleonte for Nar.

Nicole.

Hvad er det for en Raptus? Min stakkels Covielle, siig mig engang, hvad det skal betyde?

Covielle.

Min stakkels Covielle! Jo, nu løbe vi om! Afveien! Fra mine Øine, Forræderske! Lad mig være i Fred!

Nicole.

Hvorledes? Begynder ogsaa Du . . .

Covielle.

Bort fra mine Øine, Dit Skarn! Vov aldrig mere at tale til mig!

Nicole (afsides).

Gud veed hvad det er for Kuller, der er kommen over dem! Jeg faar vel fortælle Jomfruen den nydelige Historie.

Niende Scene.

Cleonte. Covielle.

Cleonte.

At behandle sin Elsker saaledes! Og det den troeste, den ømmeste af alle Elskere i den hele Verden!

Covielle.

Ja, det er forskrækkeligt som man har baaret sig ad imod os!

Cleonte.

Jeg viser en ung Dame al mulig Opmærksomhed. Hun er aldrig ude af mine Tanker, hun er den Eneste, som jeg elsker, den udelukkende Gjenstand for min ømmeste Tilbedelse, for alle mine Ønsker. Jeg taler kun om hende, jeg tænker kun paa hende, jeg drømmer kun om hende, jeg aander og lever kun i hende! Og saa er det Lønnen for al min Ømhed! To hele Dage har jeg ikke set hende, og de to Dage have for mig været en langsommelig Evighed! Endelig ser jeg hende tilfældigvis

paa Gaden; mit Hjerte bæver af Fryd; mit Aasyn straaler af Glæde. Jeg iler hen til hende, for at hilse paa hende, men den Utro vender sig bort med Foragt, og lader som om hun aldrig før havde set mig.

Covielle.

Ja, det er nogle Skarn, de Fruentimmer!

Cleonte.

Mon Nogen før har været saa troløs, som denne Lucile?

Covielle.

Eller som den Taske Nicole?

Cleonte.

Efter saamange Suk, saamange Løfter, saamange Ofre, som jeg har udgydt paa hendes Altar!

Covielle.

Efter al den Gjøren af, alle de mange Tjenester jeg har viist hende i Kjøkkenet!

Cleonte.

Saamange Taarer, som jeg har fældet for hendes Skyld!

Covielle.

Saamange Spande Vand, som jeg har trukket op af Brønden for hende!

Cleonte.

Hvor har jeg gjort en Afgud af hende i mit Hjerte!

Covielle.

Hvormegen Hede har jeg ikke døiet ved at dreie Stegespidset for hende!

Cleonte.

Og saa flyr hun mig med Foragt!

Covielle.

Og saa vender den Taske mig frækt Ryggen!

Cleonte.

O en saadan Opførsel burde brændemærkes!

Covielle.

Et saadant Forræderi burde straffes med tusinde Drefigen.

Cleonte.

Hvis Du vil blive hos mig, maa Du aldrig fordriste Dig til at nævne hendes Navn.

Covielle.

Nei, det skal jeg sandelig nok vogte mig for.

Cleonte.

Aldrig komme med nogensomhelst Undskyldning for hendes Troløshed.

Covielle.

Nei, det har saamænd ingen Nød.

Cleonte.

Thi det vilde Altsammen være aldeles spildt.

Covielle.

Hvor skulde jeg vel falde derpaa?

Cleonte.

Thi der er ikke den Ting til, som kan formilde min Harme. Jeg vil afbryde al Omgang med hende.

Covielle.

Det er meget fornuftigt.

Cleonte.

Det er maaske denne Greve, som kommer der saa meget i den sidste Tid, der har sat hende Fluer i Hovedet. Hun har maaske ladt sig blende af hans Stand. Men for min Æres Skyld maa jeg se, hvorledes jeg kan forhindre al Opsigt. Jeg vil selv hjælpe med til hendes Forbindelse med en Anden. Det skal ikke blot være hende, der bryder med mig, men det skal være mig, mig selv, der bryder med hende!

Covielle.

Det er overmaade fornuftigt, og jeg kan ganske gaa ind paa Deres Følelser.

Cleonte.

Men Du maa styrke mig i mit Forsæt. Du maa være mig behjælpelig med at udrydde den sidste Gnist af Kjærlighed, som maaske endnu lurer i mit Hjerte. Siig mig alt hvad Ondt, Du kan, om hende. Gjør en rigtig utaalelig Skildring af hende, og drøft alle smaa og store Feil, som Du kan finde hos hende, saalænge til Du gjør mig kjed og led af hende.

Covielle.

Det skal have gode Veie. Saadan en Pyntedukke, saadan en knibsk Pimpernille, som De der havde forelsket Dem i! Hun er jo en ganske middelmaadig Person og De kan finde hundrede unge Damer, som overstraale hende. For det Første har hun smaa Øine.

Cleonte.

Det er sandt. Hendes Øine ere ikke store. Men de ere alligevel de mest straalende, de mest gjennemtrængende, de mest rørende Øine, jeg nogensinde har set.

Covielle.

Dernæst har hun en stor Mund.

Cleonte.

O hendes Mund! Af hvilken Ynde er den ikke omgiven! Se rigtigt til, og Du vil føle, som jeg, at al Tillokkelse, al Fortryllelse i Verden, har fæstet Bo om hendes Læber!

Covielle.

Hendes Figur er saa lille.

Cleonte.

Ja, den er lille, men hvor fin og smukt formet!

Covielle.

Hun affekterer en vis Skjødesløshed i Alt hvad hun siger og gjør.

Cleonte.

Det er sandt. O, men tal ikke derom. Der er en Ynde udbredt derover, og det er just ved hendes Væsen, at hun erobrer alle Hjerter.

Covielle.

Hvad Forstanden angaar . . .

Cleonte.

Nævn ikke hendes Forstand! Den er saa fin, saa udmærket!

Covielle.

Hendes Konversation . . .

Cleonte.

Er aldeles henrivende.

Covielle.

Og saa er hun altid alvorlig.

Cleonte.

Vilde Du maaske, at hun altid skulde trække paa Smilebaandet? Er der noget saa flaut og kjedeligt i Verden som et staaende Smil, som en Qvinde, der ler af alle Ting?

Covielle.

Men at hun er lunefuld, det veed jeg da! Og det i allerhøieste Grad.

Cleonte.

Ja, lunefuld er hun! Men naar man er saa smuk, som hun, saa klæder Alting godt, og hendes Luner . . . o, jeg vilde ikke undvære dem*).

Covielle.

Paa den Maner kommer jeg nok ikke langt med at rive hende ned! Herren maa dog nok saa smaat være opsat paa at elske hende endnu.

Cleonte.

Jeg? Nei, jeg vilde hellere dø. Jeg vil tvertimod hade hende ligesaa meget, som jeg før har elsket hende!

Covielle.

Hvorledes skal det gaa til, naar De finder hende saa fuldkommen?

Cleonte.

Just derved bliver min Hævn iøinefaldende! Just derved beviser jeg, hvor velbegrundet mit Had, hvor fast min Villie maa være, naar jeg bryder med hende, skjøndt jeg finder hende det Yndigste, det Skjønneste, det mest Fortryllende! Men der kommer hun.

Tiende Scene.

Lucile. Cleonte. Nicole. Covielle.

Nicole (til Lucile).

De kan tro, at jeg ærgrer mig frygteligt derover.

Lucile (til Nicole).

Det maa være af den Grund, jeg siger. Men der er han!

Cleonte (til Covielle).

Jeg vil ikke engang tale til hende.

Covielle.

Deri vil jeg efterligne Dem.

---

*) Man antager i Frankrig, at Cleontes Portræt af hans Elskede udgjør en høist træffende Skildring af Armande, saaledes som hun var den Gang, da hun først udførte Luciles Rolle i Stykket. Det var kort efter den Forsoning, der, efter omtrent syv Aars Skilsmisse, atter havde gjort hende til Molieres Hustru. Samtidens Beretninger paastaa, at hun var langt smukkere og især langt mere indtagende i sit 29de Aar end hun havde været i sit 18de, og at Molière var mere forelsket i hende end nogensinde før.

Lucile (til Cleonte).

Hvad er der i Veien? Hvad fattes Dem, Cleonte?

Nicole (til Covielle).

Hvad gaar der af Dig, Covielle?

Lucile.

Hvad Sorg har De paa Deres Hjerte?

Nicole.

Hvorfor er Du i ondt Humør?

Lucile.

Er De bleven stum, Cleonte?

Nicole.

Er Din Mund gaaet i Baglaas, Covielle?

Cleonte.

O, hvor forrædersk!

Covielle.

Ret som en Judas!

Lucile.

Er det vort Møde før, som har forstemt Dem?

Covielle (til Cleonte).

Ha ha! Hun veed da i det Mindste, hvori hun har forset sig.

Nicole.

Har vor Adfærd imorges sat Dig Fluer i Hovedet?

Covielle (til Cleonte).

Man mærker da, hvad Klokken er slaaet.

Lucile.

Ikke sandt, Cleonte, det er derfor, at De er vred?

Cleonte.

Ja, Troløse, siden De endelig vil vide det, saa er det derfor! Men De skal dog ikke, som De maaske tror, triumfere over Deres Utroskab. Det er mig, der bryder med Dem. De skal ikke saa den Fornøielse at jage mig bort! Hvor svært det end vil falde mig at overvinde min Kjærlighed, hvor mange Smerter jeg end vil komme til at lide derved: saa maa det dog ske! Ogsaa denne Sorg vil engang saa Ende, og selv om den aldrig skulde forvindes, vilde jeg før gjennembore mit eget Hjerte, end vende tilbage til Dem!

Covielle (til Nicole).

Det er som talt ud af mit eget Hjerte.

Lucile.

De gjør for meget Væsen ud af en Bagatel. Jeg vil sige Dem, Cleonte, hvorfor jeg i Morges ikke vilde besvare Deres Hilsen.

Cleonte
(idet han vil gaa bort for at undgaa Lucile).

Jeg vil Intet høre.

Nicole (til Covielle).

Jeg vil sige Dig, hvad der nødte os til at lade, som om vi ikke kjendte Jer.

Covielle
(som ligeledes vil gaa bort for at undgaa Nicole).

Jeg vil Intet høre.

Lucile (følger efter Cleonte).

Vid, at i Morges . . .

Cleonte
(bliver ved at gaa, uden at se til Lucile).

Nei, siger jeg Dem . . .

Nicole (følger efter Covielle).

Jeg skal sige Dig . . .

Covielle
(bliver ligeledes ved at gaa, uden at se til Nicole).

Nei, falske Taske!

Lucile (ligesom før).

Men hør dog!

Cleonte (ligesom før).

Det nytter ikke.

Nicole (ligesom før).

Lad mig dog sige Dig . . .

Covielle (ligesom før).

Jeg er døv.

Lucile.

Cleonte!

Cleonte.

Nei!

Nicole.

Covielle!

Covielle.

Visvas!

Lucile.

Stands!

Cleonte.

Snikſnak!

Nicole.

Hør mig dog!

Covielle.

Det er ikke Umagen værd.

Lucile.

Et Øieblik!

Cleonte.

Paa ingen Maade.

Nicole.

Bare en Smule Taalmodighed!

Covielle.

Tra ra ra!

Lucile.

Blot to Ord!

Cleonte.

Nei, det er forbi!

Nicole.

Et Ord!

Covielle.

Nei, ikke ringeſte Samqvem mellem os!

Lucile (ſtandſer).

Nu vel, ſiden De paa ingen Maade vil høre min Forklaring, ſaa faar De i Guds Navn beholde Deres Mening og gjøre ſom Dem ſynes.

Nicole (ſtandſer).

Ja, naar Du endelig vil have det paa den Led, ſaa for mig gjerne.

Cleonte (vender ſig til Lucile).

Saa lad mig da høre Grunden til den nydelige Modtagelſe.

Lucile
(begynder at gaa, for at undgaa Cleonte).
Nei, nu har jeg ikke længer Lyst til at tale med Dem.

Covielle (vender sig til Nicole).
Naa, lad mig saa høre den Historie!

Nicole.
Nei Tak, nu har jeg ingen Lyst til at fortælle den.

Cleonte (følger efter Lucile).
Siig mig . . .

Lucile
(bliver ved at gaa uden at se til Cleonte).
Nei, jeg har Intet at sige.

Covielle (følger efter Nicole).
Fortæl mig . . .

Nicole
(bliver ved at gaa, uden at se til Covielle).
Nei, jeg fortæller Ingenting.

Cleonte (som før).
Jeg beder . . .

Lucile (som før).
Nei, siger jeg Dem.

Covielle (som før).
Af Barmhjertighed!

Nicole.
Visvas!

Cleonte.
Jeg bønfalder Dem!

Lucile.
Lad mig være!

Covielle.
Jeg besværger Dig derom!

Nicole.
Afveien der!

Cleonte.
Lucile!

Lucile.
Nei.

Covielle.

Nicole!

Nicole.

Aa Narrestreger!

Cleonte.

For Guds Skyld!

Lucile.

Jeg vil ikke.

Covielle.

Tal dog til mig!

Nicole.

Paa ingen Maade.

Cleonte.

Befri mig fra den pinlige Tvivl!

Lucile.

Nei, dermed kan jeg Intet have at skaffe.

Covielle.

Helbred min syge Sjæl!

Nicole.

Nei, det skal jeg nok vogte mig for.

Cleonte.

Nu vel, Lucile, siden De bryder Dem saa lidt om mig og om min ømme Kjærlighed, at De ikke engang agter det Umagen værd at retfærdiggjøre Dem for den uværdige Maade, hvorpaa De har behandlet mig, saa ser De mig idag for sidste Gang. Langt, langt bort herfra, vil jeg dø af min Smerte og af min Kjærlighed.

Covielle (til Nicole).

Og jeg vil følge i hans Spor.

Lucile
(til Cleonte, som vil gaa bort).

Cleonte!

Nicole
(til Covielle, der følger efter Cleonte).

Covielle!

Cleonte (idet han standser).

Hvad behager?

Covielle (som ligeledes standser).

Hvad Godt?

Lucile.

Hvor gaar De hen?

Cleonte.

Det har jeg jo sagt Dem.

Covielle.

Vi gaa at dø.

Lucile.

Vil De dø, Cleonte?

Cleonte.

Ja Grusomme! Det er jo Deres Ønske.

Lucile.

Mit Ønske? Er det mig, som ønsker, at De skal dø?

Cleonte.

Ja.

Lucile.

Hvem har sagt Dem det?

Cleonte (nærmer sig til Lucile).

De selv, idet De nægter at forklare mig den Sag.

Lucile.

Er det da min Skyld? Har jeg ikke i en hel Time villet fortælle Dem, at jeg imorges fulgtes med en gammel Tante, som paastaar, at den blotte Nærhed af et Mandfolk er mer end nok til at skade en ung Piges Rygte, og som idelig holder os Prækener over at alle Mænd ere Djævle, der burde undflys? Jeg var da sagtens nødt til at lade som om jeg ikke kjendte Dem.

Nicole (til Covielle).

Se deri stikker det!

Cleonte.

O tør jeg virkelig tro Dem, Lucile?

Covielle.

Er det ikke Noget, som Du binder mig paa Ærmet, Nicole?

Lucile (til Cleonte).

Det er saa sandt, som at jeg staar her.

Nicole (til Covielle).

Det er Sagen som den forholder sig.

Covielle (til Cleonte).

Skal vi saa tage det for gode Varer, Herre?

Cleonte.

O Lucile, hvor kan et Ord af Dem stille Stormen i mit Bryst! Hvor let lader man sig overbevise af Den, som man elsker!

Covielle.

Hvor det falder de Pokkers Qvindfolk let at smøre os om Munden med Honning.

Ellevte Scene.

Madam Jourdain. Cleonte. Lucile. Covielle. Nicole.

Madam Jourdain.

Det glæder mig at se Dem her, Cleonte. De kommer just beleiligt, thi min Mand vil paa Øieblikket være her, og saa maa De tage Tiden iagt og anholde om Luciles Haand.

Cleonte.

O hvilket venligt, hvilket velsignet Bud! Ingen Befaling i Verden kunde være mig saa kjærkommen, ingen Gunst saa dyrebar som denne!

Tolvte Scene.

Hr. Jourdain. Cleonte. Madam Jourdain. Lucile. Covielle. Nicole.

Cleonte (til Hr. Jourdain).

Jeg har ikke villet bruge nogen Stedfortræder til at tale min Sag hos Dem, Hr. Jourdain. Den Begæring, som jeg over at henvende til Dem, har saa længe ligget mig paa Hjertet og er fra alle Sider saa vel overveiet, at jeg ganske uden Omsvøb tør sige til Dem: Jeg elsker Deres Datter, og det er mit Hjertes høieste Ønske at blive Deres Svigerson.

Hr. Jourdain.

Førend jeg svarer Dem derpaa, maa jeg først spørge Dem, om De er Adelsmand?

Cleonte.

De fleste Folk vilde i mit Sted ikke betænke sig paa Svaret,

thi man omgaas nutildags noget rundeligt med det Ord, og gjør sig ingen Skrupler i saa Henseende. Men jeg har mine egne Meninger om den Sag. Jeg finder, at ethvert Bedrag er uværdigt for en retskaffen Mand og at det er en Feighed, naar man vil skjule den Stand, hvori man er født, naar man vil pryde sig med laante Fjær og tilegne sig Titler og Navne, hvortil man ingen Ret har. Mine Forfædre have beklædt hæderlige Embedsstillinger i Staten, jeg selv har havt den Ære at tjene sex Aar i Armeen og min Formue er stor nok til at jeg kan opretholde en ret anselig Rang og Stilling i Samfundet. Men desuagtet vil jeg paa ingen Maade tiltage mig de Adelstitler, hvortil mangen Anden maaske i mit Sted vilde tro sig berettiget, og jeg siger Dem tvertimod rent ud, at jeg ikke er Adelsmand.

Hr. Jourdain.

Saa kan jeg ogsaa give Dem min Haand paa, at De ikke faar min Datter.

Cleonte.

Hvorledes, Hr. Jourdain?

Hr. Jourdain.

Naar De ikke er Adelsmand, kan De ikke ægte hende.

Madam Jourdain.

Hvad er det for Snak om at være Adelsmand? Nedstammer Du eller jeg maaske fra den hellige Ludvig*)?

Hr. Jourdain.

Ti stille Kone! Jeg mærker nok, hvor Du vil hen.

Madam Jourdain.

Have vore Forfædre ikke været af god, ærlig Borgerstand?

Hr. Jourdain.

Er det dog ikke en fordømt Tunge?

Madam Jourdain.

Var Din Fader ikke Kjøbmand, ligesaavel som min?

Hr. Jourdain.

Jeg tror Fanden staar i Kjællingen og hendes Snakketøi! Dersom Din Fader har været Kjøbmand, saa er det saameget destoværre for ham, men hvad min angaar, saa er det noget Snak og Du er aldeles feil underrettet. Et Ord saa godt som tusinde: Jeg vil have en Adelsmand til min Svigerson.

*) Saint Louis, en gammel fransk Helgen, der ikke maa forvexles med Ludvig den Hellige, som levede langt senere. At nedstamme fra den hellige Ludvig vil sige det Samme som at være af den allerældste franske Adel.

Madam Jourdain.

Men Du bør jo give Din Datter en Mand, som passer for hende, og hun staar sig sandelig bedre ved at faa en rig og velskabt Borger end en tiggefærdig og udlevet Adelsmand.

Nicole.

Ja, det er vist. Der er nu Herremandens Søn hjemme paa Godset, hvortil vor Landsby hører. Mage til Fnglestræmsel har jeg aldrig set.

Hr. Jourdain (til Nicole).

Vil Du bare tie stille, Din uforskammede Taske! Du skal altid give Dit Besyv med i Lauget. Jeg har Formue nok til min Datter. Det er Ære, som jeg trænger til, og derfor vil jeg gjøre hende til Marquise.

Madam Jourdain.

Marquise?

Hr. Jourdain.

Ja vist, Marquise.

Madam Jourdain.

Gud fri og bevare os!

Hr. Jourdain.

Det er en Sag, som jeg længst har besluttet.

Madam Jourdain.

Men det er Noget, som jeg aldrig giver mit Minde til. Der er altid mange Ulemper ved Forbindelser med dem, der staa over os. Jeg vil ikke have en Svigersøn, som maaske lader min Datter høre, at hendes Forældre kun ere Borgerfolk. Jeg vil ikke, at hendes Børn skulle skamme sig ved at kalde mig Bedstemoder. Dersom hun blev Marquise og engang vilde besøge mig i sin Marquise-Equipage med al den Stads, som hører til, saa kunde det let hændes, naar hun af Vanvare glemte at hilse En eller Anden her i Gaden, at man vilde sige: „Se engang til den Fru Marquise der, hun lader nu saa hoffærdig, at hun neppe kjendes ved os. Det er dog kun Hr. Jourdains Datter, som da hun var lille, var sjæleglad ved at spille Klink med os. Hun har ikke altid været saa høit paa Straa, som untildags. Hendes Bedsteforældre, baade paa fædrene og paa mødrene Side, solgte Klæde ved St. Innocens Porten. De have samlet Formue til deres Børn, som de nu maaske maa bøde haardt for i den anden Verden, thi det gaar sjelden rigtigt til, naar man bliver saa rig!" Ser Du, Jourdain, for den Slags Sladder vil jeg helst være fri. Min Datter skal have en Mand, som veed mig Tak, fordi han faar hende, og til hvem

jeg uden Omsvøb tør sige: Sæt Dig ned, min Svigersøn, og spis med os!

Hr. Jourdain.

Det er nogle indskrænkede Anskuelser, der kun passe for dem, som ingen honet Ambition have og ikke ville høiere tilveirs. Jeg gider ikke høre mere af det Vaas! Min Datter skal være Marquise, og dersom I gjør mig det altfor broget, saa skal hun ovenikjøbet være Hertuginde.

Trettende Scene.

Madam Jourdain. Lucile. Cleonte. Nicole. Covielle.

Madam Jourdain.

De skal slet ikke lade Dem forknytte deraf, Cleonte! — Kom Du med mig, Lucile! Du maa sige rentud til Din Fader, at Du aldrig i Dit Liv vil gifte Dig, dersom Du ikke maa faa Cleonte til Mand.

Fjortende Scene.

Cleonte. Covielle.

Covielle.

Jo, det gaar rigtig godt! Tillad mig at lykønske Dem til Deres ophøiede Følelser!

Cleonte.

Hvad vilde Du jeg skulde gjøre? Den Sag er nu engang et Ærespunkt for mig. Jeg har endnu ikke ladt mig smitte af de mange Exempler paa det Modsatte.

Covielle.

Men er De vel forvart, at De vil tage det alvorligt med Hr. Jourdain? Kan De da ikke se, at Manden, med samt hans honette Ambition, er topmaalt gal, adelsgal, om De saa vil? Hvad kunde det skade, om De havde taget lidt Hensyn til hans Galskab?

Cleonte.

Nei, det er sandt. Men hvor i Alverden kunde jeg dog drømme om, at der behøvedes et Adelspatent for at blive Hr. Jourdains Svigersøn?

Covielle (ler).

Ha ha ha!

Cleonte.

Hvad ler Du af?

Covielle.

Jeg tænkte paa et Puds, hvorved jeg maaske kunde skaffe Dem Deres Kjæreste.

Cleonte.

Hvorledes?

Covielle.

Ideen er snurrig nok!

Cleonte.

Skynd Dig, lad mig høre!

Covielle.

Her har for nylig været et Optog i Byen*), der vilde passe ypperligt ind i den Spøg jeg har for med vor adelsgale Borger. Den smager rigtignok lidt af en Theaterfarce, men med den Mand behøver man ikke at tage det saa nøie. Jeg tør vædde paa, at han, uden mange Komplimenter, selv spiller sin Rolle deri, og tager hvert Eventyr, som man vil binde ham paa Ærmet, for gode Varer. Baade Skuespillere og Dragter har jeg paa rede Haand. Lad mig nu bare raade.

Cleonte.

Men sig mig dog . . .

Covielle.

De skal saa Alt at vide, men nu maa vi herfra, thi der kommer han.

Femtende Scene.

Hr. Jourdain (alene).

Det er besynderligt! Man forekaster mig min Omgang med de Store og gjør Nar deraf! Fanden tage mig, om jeg kan begribe det. Der er jo intet saa fornøieligt som Omgang med disse store Folk. Det gaar i Høfligheder og Æresbevisninger fra Morgen til Aften, og jeg vilde, Gud forlade mig, med Glæde give to Fingre af min høire Haand, for at være en født Greve eller Marquis.

---

*) Sigter til det i Indledningen omtalte Tyrke-Gesandtskab.

Sextende Scene.

Hr. Jourdain. En Lakei.

Lakeien.

Herre, der kommer Greven, med en Dame under Armen.

Hr. Jourdain.

O min Gud, jeg har endnu nogle Befalinger at give! Siig, at jeg skal være her paa Øieblikket!

Syttende Scene.

Dorimene. Dorante. En Lakei.

Lakeien.

Herren siger, at han vil være her paa Øieblikket.

Dorante.

Det er godt.

Attende Scene.

Dorimene. Dorante.

Dorimene.

Jeg veed ikke, hvad jeg skal sige, Dorante. Det er vist besynderligt af mig, at jeg lader Dem føre mig hen i et Hus, hvori jeg ikke kjender et Menneske.

Dorante.

Hvilket Hus skal jeg da vælge til at beværte Dem i, naar De, for at undgaa Opsigt, hverken vil tillade, at det sker i Deres eget eller i mit?

Dorimene.

Det Værste derved, Dorante, det er, at De saa smaat faar mig til at modtage flere og flere Beviser paa Deres Kjærlighed. Det hjælper ikke, at man viser Dem bort eller giver Dem Afslag! De er utrættelig, og min Modstand kan ikke i Længden staa sig mod Deres Udholdenhed. Det begyndte saa smaat med Besøg, med Erklæringer. Saa fulgte der en lang Række af Serenader, af Buketter, Traktementer og Foræringer, og hvor-

ledes jeg saa end bærer mig ad, saa lader De Dem ikke slaa af Marken, men vinder Fod for Fod Terrain. Hvis De vil fortsætte paa den Maner, saa veed jeg ikke, hvad Enden skal blive. Trods al min Ulyst til at gifte mig paany, er jeg engang imellem formelig angst for, at De skal bringe mig saa vidt.

Dorante.

O saa vidt burde De alt være, Fru Marquise. De er Enke, De er uafhængig. Jeg er ogsaa min egen Herre, og jeg elsker Dem mere end mit Liv. Hvad er der da til Hinder for, at De strax gjør mig lykkelig?

Dorimene.

Min Gud, Dorante, der skal fra begge Sider saa meget til, at man kan leve lykkeligt sammen. Selv for de allerfornuftigste Mennesker kan det undertiden falde svært at danne en Forening, der virkelig i Længden kan være tilfredsstillende.

Dorante.

O det maa jo være Deres Spøg, Fru Marquise, naar De forestiller Dem saa mange Vanskeligheder. De burde ikke lade Deres første, mindre heldige Erfaring have en saadan Indflydelse paa Deres Fremtid.

Dorimene.

Dertil kommer endnu, Dorante, at jeg ængster mig over de store Udgifter, som De gjør for min Skyld. Uden at tale om, hvilket Taknemmeligheds Kors, De paalægger mig, er jeg ganske vis paa, at de overstige Deres Evner, og det piner mig.

Dorante.

O det er jo kun Bagateller, og det er ikke derved . . .

Dorimene.

Bagateller? For kun at nævne en eneste Ting, saa er den Diamant, som De har nødt mig til at modtage, af en Værdi . . .

Dorante.

Jeg be'er, Fru Marquise! Læg dog ikke saa megen Vægt paa en Ubetydelighed, som jeg finder aldeles uværdig til den Haand, der bærer den, og tillad . . . Men der have vi Husets Herre.

Nittende Scene.

Hr. Jourdain. Dorimene. Dorante.

Hr. Jourdain

(der har gjort sine to Reverenser for Marquisen, er derved kommen saa nær hen til hende, at han ingen Plads har til at gjøre den tredie).

Lidt længer bort, Frue, om jeg tør bede . . .

Dorimene.

Hvorledes?

Hr. Jourdain.

Kun et eneste Skridt tilbage, om De vil være saa god.

Dorimene.

Hvad mener De?

Hr. Jourdain.

Et Skridt tilbage for den tredie Hilsens Skyld!

Dorante.

Hr. Jourdain har lært sin Høflighedes-Katekismus.

Hr. Jourdain.

Frue, det er mig en meget stor Ære at se mig saa lykkelig og at være saa lyksalig, at jeg har den Lykke, at De har havt den Godhed at tilstaa mig den Naade og gjøre mig den Ære at bære mig med Deres Nærværelses Gunst, og dersom jeg bare havde den Fortjeneste at fortjene en Fortjeneste som Deres . . . og at Himlen, misundelig paa mit Held . . . havde tilstaaet mig den Gunst at se mig værdig . . . værdig . . . værdig til . . .

Dorante.

Det er nok, Hr. Jourdain! Fru Marquisen holder ikke af lange Komplimenter. Hun veed, at De er en aandfuld Mand.

(Sagte til Dorimene.)

Det er, som De nok mærker af hans Væsen, en gammeldags naragtig Borgermand.

Dorimene (sagte til Dorante).

Ja, det ser man strax.

Dorante.

Tillad mig, Fru Marquise, at jeg her forestiller Dem min bedste Ven, Hr. Jourdain.

Hr. Jourdain.

Det er altfor stor Ære De viser mig!

Dorante.

En i alle Henseender retskaffen og solid Mand.

Dorimene.

Jeg har særdeles megen Agtelse for ham.

Hr. Jourdain.

O Frue, endnu har jeg Intet gjort for at fortjene saa stor en Naade.

Dorante (sagte til Hr. Jourdain).

Tag Dem iagt for at tale om den Diamant, De har givet hende.

Hr. Jourdain (sagte til Dorante).

Tør jeg ikke engang spørge hende, hvorledes hun synes om den?

Dorante (sagte til Hr. Jourdain).

Nei, paa ingen Maade. Det vilde jo være plumpt i allerhøieste Grad. Naar De vil opføre Dem som en Adelsmand, saa maa De lade som om det slet ikke var Dem, der havde givet hende den.

(Høit til Dorimene.)

Hr. Jourdain siger, at han er aldeles henrykt over at se Dem i sit Hus.

Dorimene.

Han er altfor artig.

Hr. Jourdain (sagte til Dorante).

Hvor jeg takker Dem for, at De taler min Sag hos hende!

Dorante (sagte til Hr. Jourdain).

Det har tilvisse kostet mig en Del Møie, inden jeg fik hende til at samtykke i at komme hid.

Hr. Jourdain.

O jeg veed ikke, hvorledes jeg nogensinde skal kunne takke Dem!

Dorante.

Han siger, Fru Marquise, at han finder Dem den smukkeste Dame, han nogensinde har set.

Dorimene.

Det er for stort et Galanteri.

Hr. Jourdain.
Frue, det er Dem, som viser Galanteriet imod mig ....

Dorante.
Lad os saa komme til at spise.

Tyvende Scene.

Hr. Jourdain. Dorimene. Dorante. En Lakei.

Lakeien (til Hr. Jourdain).
Alt er færdigt, Herre.

Dorante.
Lad os saa gaa tilbords og lad vore Musikfolk komme ind.

En og tyvende Scene.

Sex Kokke, som have tilberedt Gjæstebudet, dandse sammen og bringe et med mange Retter besat Bord.

Fjerde Akt.

Første Scene.

Dorimene. Hr. Jourdain. Dorante. Tre Sangere. En Lakei.

Dorimene.
Men det er jo et prægtigt Maaltid.

Hr. Jourdain.
De spøger, Frue! Gid det blot var mere værdigt til den Dame, for hvem det er anrettet!
(Dorimene, Hr. Jourdain, Dorante og Sangerne sætte sig tilbords.)

Dorante.

Hr. Jourdain har Ret, Fru Marquise. Han viser mig en stor Tjeneste, idet han gjør sit Bedste for at beværte Dem i sit Hus, og jeg er ganske enig med ham om at Maaltidet ingenlunde er Dem værdigt. Da det er mig, som har bestilt det og jeg desværre ikke har de Indsigter, som adskillige af mine Venner, i den høiere Kogekunst, saa er der sandsynligvis indløben adskillige Forsyndelser mod denne ædle Kunsts grammatikalske Regler og enkelte Barbarismer, som støde den fint uddannede Smag. Havde jeg forstaaet at tage mig deraf som min Ven Damis, saa var det bleven ganske anderledes. Han vilde have bevist Dem sin Elegance og sin Lærdom, og dertil selv have ophøiet hver enkelt Rets særegne Fortjenester, indtil De kom til fuld Anerkjendelse af hans mageløse Virtuositet i Anordningen af Lækkerheder. Han vilde have fortalt Dem om et Flormels Brød, saa hævet, saa pibet, saa let, at det aldeles forsvandt under Tænderne; om en Vin, hvis mørkerøde Saft funklede som Rubiner i Glasset, om et Kalvenyrestykke, saa blødt, hvidt og delikat, at det smeltede i Munden som en Mandeltærte, om Agerhøns med en appetitvækkende Duft, om en rigtig kraftig Kjødsuppe, fulgt af en lækker ung kalkunsk Hane, midt i en Krands af unge Duer og tilbørlig pyntet med Løg og Endivier — Men jeg maa desværre bekjende min Uvidenhed i alle disse Ting, og idet jeg tiltræder Hr. Jourdains meget rigtige Bemærkning, ønsker jeg, ligesom han, at Maaltidet var Dem mere værdigt.

Dorimene.

Jeg har intet andet Svar paa alle de Komplimenter end den Appetit, jeg spiser med.

Hr. Jourdain.

O hvilken deilig Haand!

Dorimene.

Dermed er der dog Maade. De mener sagtens Diamanten, som sidder paa den, thi den er virkelig overmaade smuk.

Hr. Jourdain.

Nei, Frue, Gud bevare mig fra at tale om den. Det veed jeg nok er ikke fint. Diamanten er kun en Bagatel.

Dorimene.

Saa maa De være meget vanskelig.

Hr. Jourdain.

O Frue, De er sandelig altfor god!

Dorante

(til Lakeien, efter at have gjort Tegn til Hr. Jourdain.)

Skjænk saa i for Hr. Jourdain, og for de Herrer der, som have lovet at give os en Drikkevise.

Dorimene.

Det er endnu det bedste Kryderi paa Maden, naar man faar Musik i Tilgift. Saa ypperligt er jeg aldrig før bleven trakteret.

Hr. Jourdain.

Frue, det er ikke . . .

Dorante.

Lad det være godt, Hr. Jourdain. Vi bør ikke forstyrre disse Herrer, hvis Sang tilfulde vil udtrykke Alt, hvad De kunde have at sige.

Første og anden Sanger

(hver med et Glas i Haanden).

Giv mig en Finger at begynde med!
Hvor Glasset i Din Haand, o Philis, klæder!
Hvor Vinen og Dit Blik mit Hjerte glæder,
Saa jeg berusES rent af Kjærlighed:
Derfor, o Philis, vil jeg sværge paa,
At Du og jeg og Vin ei skilles maa.

Naar Druens Perle væder Læbens Rand,
Din søde Mund endnu forskjønnet bliver,
Og dobbelt Lyst til Kys mig Vinen giver,
Naar Glas paa Glas hos Dig jeg tømme kan:
Derfor, o Philis, lad os sværge paa,
At Du og jeg og Vin ei skilles maa.

Anden og tredie Sanger (sammen).

Venner, Glasset bør vi tømme!
Husk paa Tidens raske Flugt,
Lad os se at faa den brugt,
Og ei spilde den med Drømme!

Naar man Styx først har passeret,
Er den Herlighed forbi,
Vin som Kys bli'er rejiceret,
Skynd Dig derfor nu! Skjænk i!

Lad kun Tossen ræsonnere
Om hvad han dog ei forstaar;
Vor Filosofi formaar
Verdens Løb at reformere,

Thi den siger: Guld og Ære
Er kun noget Lapperi,
Nei, vil lykkelig Du være,
Tøm Dit Glas! Skjænk i! Skjænk i!

Alle Tre (sammen).

Hid med Flasken! Hysk, hvor hurtigt Tiden gaar!
Skjænk blot i og i til nok vi Alle faar!

Dorimene.

Hvilken fortræffelig Sang! Den er overmaade smuk!

Hr. Jourdain.

Og dog ser jeg her noget langt smukkere.

Dorimene.

Hr. Jourdain er mer galant end jeg havde troet.

Dorante.

Hvorledes, Frue Marquise? For hvem har De antaget Hr. Jourdain?

Hr. Jourdain.

O gid hun blot vilde antage mig for Den, jeg tør sige mig at være!

Dorimene.

Mer endnu?

Dorante.

De kjender ham ikke.

Hr. Jourdain.

Men det beror blot paa hende, om hun vil lære mig at kjende som jeg er.

Dorimene.

O jeg giver tabt.

Dorante.

Han har altid Svar paa rede Haand. Men har De lagt Mærke til, Frue Marquise, at Hr. Jourdain hele Tiden har spist Deres Levninger?

Dorimene.

Jeg er ganske indtagen i Hr. Jourdain.

Hr. Jourdain.

Dersom jeg kunde indtage Deres Hjerte, vilde jeg . . . .

Anden Scene.

Madam **Jourdain.** Hr. **Jourdain.** **Dorimene.** **Dorante.** Tre Sangere. Lakeier.

Madam Jourdain.

Saa! Saa! Jeg træffer godt Selskab her, og jeg er nok Den, man allermindst ventede! Var det for den smukke Histories Skyld, at Du havde saa travlt med at faa mig til at spise hos Din Søster idag? Derinde har man sat et Theater op og her finder jeg et Gjæstebud som til et Bryllup. Paa den Maner, giver Du Dine Penge ud! Saadan gjør Du Gjæstebud for Damer i min Fraværelse og morer dem med Komedie og Musik, mens Du jager mig paa Døren.

Dorante.

Hvor kan De dog sige saadan Noget, Madam Jourdain? Hvor kan det bare falde Dem ind, at Deres Mand skulde give sine Penge ud, og at det er ham, der har gjort Gjæstebud for Fruen? Det er ene og alene mig, der har den Ære, og Deres Mand har blot været saa god at laane mig sit Hus, hvorom jeg havde anmodet ham. Vær en anden Gang lidt mere forsigtig i Deres Ytringer, Madam Jourdain!

Hr. Jourdain.

Ja, saadan forholder det sig, Uforskammede! Hr. Greven trakterer Fruen, som er en Dame af høi Rang. Han har gjort mig den Ære at laane mit Hus og at indbyde mig til Gjæst.

Madam Jourdain.

Sniksnak! Jeg veed, hvad jeg veed.

Doraute.

Tag bedre Briller paa, Madam Jourdain!

Madam Jourdain.

Aa, jeg har ingen Brug for Briller! Jeg ser klart nok med mine egne Øine. Jeg har længst lugtet Lunten, og er ikke nær saa dum som De tror. De burde skamme Dem, Hr. Greve, at De, som er en fornem Herre, hjælper min Mand i hans Daarskaber. Og hvad Dem angaar, Fru Marquise, eller hvad De er, saa maa jeg sige Dem, at det skikker sig knu meget daarligt for en Dame af Deres Rang, naar De udstrør Tvedragt i et Hus, og forfører min Mand til at forelske sig i Dem.

Dorimene.

Men hvad vil alt Dette sige? Jeg veed heller ikke, Dorante, hvorledes De har fat paa det, naar De tør udsætte mig for dette forskruede Fruentimmers Visioner.

Dorante.

Stands dog, Frue, jeg be'er! Frue, hvor vil De hen?

Hr. Jourdain

(der bukkende følger efter Dorimene).

Frue! . . . Ak, Hr. Greve, De maa undskylde mig for hende! De maa se at føre hende tilbage!

Tredie Scene.

Hr. Jourdain. Madam Jourdain. Lakeier.

Hr. Jourdain.

Din uforskammede Kjælling! Det er rigtignok nogle nette Bedrifter! Du kommer her og forhaaner mig i fremmede Folks Nærværelse og jager Personer af høi Rang ud af Huset!

Madam Jourdain.

Aa, jeg blæser af deres Rang.

Hr. Jourdain.

Jeg kunde have Lyst til at kløve Hovedet paa Dig med Levningerne af det Maaltid, som Du har forstyrret.

(Lakeierne bære Bordet bort.)

Madam Jourdain.

Jeg blæser Dig et Stykke! Det er min gode Ret, som jeg forsvarer, og der er ikke en Kone i hele Landet, som ikke vil holde med mig.

Hr. Jourdain.

Pak Dig herfra, hvis Du vil undgaa min Vrede!

Fjerde Scene.

Hr. Jourdain (alene).

Det var da i en ulykkalig Stund, at hun skulde komme! Jeg var saa godt i Gang med at sige smukke Ting, og har aldrig følt mig i saa ypperligt Humør. Men hvad er det for En som kommer der?

Femte Scene.

Hr. Jourdain. Covielle (forklædt).

Covielle.

Jeg veed ikke, om jeg har den Ære at være kjendt af Dem, min Herre?

Hr. Jourdain.

Nei, min Herre.

Covielle

(holder Haanden en Fodbred fra Jorden).

Jeg har kjendt Dem, da De ikke var høiere end som saa.

Hr. Jourdain.

Mig?

Covielle.

Ja. Dengang var De det nydeligste Barn, man kan tænke sig. Alle Damerne løftede Dem op, for at kysse Dem.

Hr. Jourdain.

For at kysse mig?

Covielle.

Ja. Jeg var en intim Ven af Deres salig Hr. Fader.

Hr. Jourdain.

Af min salig Hr. Fader?

Covielle.

Ja, det var en meget brav Adelsmand.

Hr. Jourdain.

Hvorledes var det De sagde?

Covielle.

Jeg sagde, at det var en meget brav Adelsmand.

Hr. Jourdain.

Min Fader?

Covielle.

Ja.

Hr. Jourdain.

De har kjendt ham nøie?

Covielle.

Meget nøie.

Hr. Jourdain.

Og De har kjendt ham som Adelsmand?

Covielle.

Ja, ganske vist.

Hr. Jourdain.

Saa veed jeg da ikke, hvordan Folk har det.

Covielle.

Hvad mener De?

Hr. Jourdain.

Der er Tosser, som ville paastaa, at han har været Kjøb-
mand.

Covielle.

Det er den pure Bagtalelse. Men da han forstod sig over-
maade godt paa uldne Varer, saa tog han imellem nogle Stykker
Klæde hjem i sit Hus, som han siden, af pure Høflighed og
Tjenstvillighed, overlod til sine gode Venner for Betaling.

Hr. Jourdain.

Jeg er meget glad ved at gjøre Deres Bekjendtskab, min
Herre og takker Dem for, at De vil bevidne, at min Fader var
Adelsmand.

Covielle.

Det tør jeg bevidne for Alverden.

Hr. Jourdain.

Og dermed gjør De mig en stor Tjeneste. Men turde jeg
ellers spørge Dem, om Anledningen til Deres Komme?

Covielle.

Siden den Tid, da jeg kjendte Deres salig Fader, der, som
jeg alt har havt den Ære at sige Dem, var en brav Adelsmand,
har jeg reist hele Verden rundt.

Hr. Jourdain.

Hele Verden?

Covielle.

Ja.

Hr. Jourdain.

Det maa sagtens være et meget vidtløftigt Land?

Covielle.

Ja, ganske vist. Det er kun fire Dage siden, at jeg kom
hjem fra alle mine lange Reiser, og da jeg altid har næret en

stor Interesse for Dem og for Alt, hvad der angaar Dem, saa kommer jeg til Dem for at melde Dem en høist vigtig og fortræffelig Nyhed.

Hr. Jourdain.

Hvilken Nyhed?

Covielle.

De veed naturligvis, at den tyrkiske Sultans Søn er her i Byen?

Hr. Jourdain.

Nei, min Herre, det har jeg endnu ikke hørt.

Covielle.

Det Bedste ved den Sag er, at Sultanens Søn er forelsket i Deres Datter.

Hr. Jourdain.

Hvem? Den tyrkiske Sultans Søn?

Covielle.

Ja, og han vil endelig være Deres Svigerson.

Hr. Jourdain.

Den tyrkiske Sultans Søn vil være min Svigerson?

Covielle.

Ja min Herre, den tyrkiske Sultans Søn vil være Deres Svigerson. Da jeg perfekt forstaar hans Sprog, gjorde han mig den Ære at underholde sig længe med mig, den Gang jeg var henne for at gjøre min Opvartning hos ham, og efter adskillig anden Tale, sagde han til mig: Acciam croi soler onch alla moustaph gidelum amanahem varahini oussere carbulath. Det vil sige: Har De ikke set en ung Pige, som er Datter af Hr. Jourdain, en brav parisisk Adelsmand?

Hr. Jourdain.

Har den tyrkiske Sultans Søn sagt det om mig?

Covielle.

Ja. Da jeg svarede ham, at jeg kjendte Dem særdeles nøie, og at jeg havde set Deres Datter, sagde han til mig: Ah, marababa sahem! Det vil sige: Ak, hvor jeg er forelsket i hende!

Hr. Jourdain.

Det er godt, at De forklarer det, thi ellers vilde jeg rigtignok aldrig være falden paa, at marababa sahem skulde betyde: Ak, hvor jeg er forelsket i hende! Det er et mærkværdigt Sprog, det tyrkiske.

Covielle.

Et høist mærkværdigt Sprog! Veed De, for Exempel, hvad Cacaramouchen vil sige?

Hr. Jourdain.

Cacaramouchen? Nei.

Covielle.

Det vil sige: min kjære Sjæl.

Hr. Jourdain.

Cacaramouchen vil sige: Min kjære Sjæl?

Covielle.

Ja.

Hr. Jourdain.

Det er forbausende. Cacaramouchen, min kjære Sjæl. Hvem kunde falde derpaa? Det bringer mig aldeles fra Koncepterne.

Covielle.

Som hans Ambassadør frier jeg, paa hans Vegne, til Deres Datter. Men for at faa en Svigerfader, hvis Rang svarer til hans egen, vil han først gjøre Dem til Mamamouchi.*) Det er en høi Værdighed i hans Land.

Hr. Jourdain.

Mamamouchi?

Covielle.

Mamamouchi. Det vil paa vort Maal sige: Paladin. Paladin er en af disse gamle Riddertitler ... Paladin**) .... Kort sagt, det er den adeligste og fornemste af alle Titler, og De vil ifølge Deres Rang blive lige med Verdens fornemste Herrer.

Hr. Jourdain.

Det er en stor Ære, som Sultanens Søn beviser mig, og jeg beder Dem om at føre mig til ham, for at jeg strax kan takke ham.

Covielle.

Hvorledes? Føre Dem til ham? Nei, han kommer selv til Dem.

---

*) Mamamouchi, Karnevalstyrk, et af Molière opfundet Ord, som er forbleven i det franske Sprog.

**) Man antager, at Molière, blandt de mange Titler, han kunde give til sin naragtige Borger, valgte Ordet Paladin (Ridder) paa Grund af dettes Lighed i Udtalen med „Baladin“ (Springer, Dandser, Gjøgler).

Hr. Jourdain.

Kommer han selv til mig?

Covielle.

Ja, og han medbringer Alt, hvad der behøves til at indsætte Dem i Deres nye Værdighed.

Hr. Jourdain.

Det er meget hurtigt.

Covielle.

Hans Kjærlighed er for stærk til at kunne vente.

Hr. Jourdain.

Der er en lille Vanskelighed ved Sagen. Min Datter er en Stivnakke, og har sat sig nogle Griller i Hovedet, saa hun sværger paa, at hun kun vil ægte en vis Hr. Cleonte, som er forgabet i hende.

Covielle.

Jeg er ganske sikker paa, at hun vil skifte Sind, saasnart hun bare faar Sultanens Søn at se. Det træffer sig saa besynderlig heldigt, at der er en vis Lighed mellem ham og denne Hr. Cleonte, som jeg godt kjender, og den Kjærlighed hun bærer til den Ene, kan altsaa meget let gaa over paa den Anden. Men der kommer den høie Herre.

Sjette Scene.

Cleonte (forklædt som tyrkisk Prinds). Tre Pager (som bære hans Kaftan). Hr. **Jourdain**. **Covielle**.

Cleonte.

Ambousahim oqui boraf. Jordina, salamalequi.*)

Covielle (til Hr. Jourdain).

Det heder i vort Maal: Gid Deres Hjerte hele Aaret igjennem maa være som et blomstrende Rosentræ! Det er en af de høfligste Talemaader i hans Land.

---

*) Det falder af sig selv, at Moliere ikke lader sine foregivne Tyrker tale korrekt Tyrkisk eller rettere Arabisk, men at det brugte Sprog, ligesom alt det Øvrige, blot gaar ud paa at gjøre Narrestreger. Imidlertid er det ikke vanskeligt for Den, der har lidt Kjendskab til de orientalske Sprog, at vise, hvorledes der i dette Kaudervelsk forekommer en Del virkelig arabiske Ord, der blot ere fordreiede ved Udtalen. Som et Exempel herpaa, hvoraf der kunde anføres mange, er det ovenstaaende: salamalequi let kjendeligt som den smukke tyrkiske Hilsen: Salâm aléiqui, der aldeles svarer til Islænderens: Kom þu sæl, til Spanierens: Venga in hora buona, o. s. v.

Hr. Jourdain.

Jeg er hans tyrkiske Høiheds ydmygste Tjener.

Covielle.

Carigar camboto oustin moraf.

Cleonte.

Oustin yoc catamalequi basum base alla moran.

Covielle (til Hr. Jourdain).

Hans tyrkiske Høihed ønsker, at Himlen vil forunde Dem Løvens Styrke og Slangens Visdom.

Hr. Jourdain.

Hans tyrkiske Høihed beviser mig altfor stor Ære, og jeg ønsker ham til Gjengjæld alt muligt Held.

Covielle.

Ossa binamen sadoc babally oracaf ouram.

Cleonte.

Bel-men.

Covielle.

Han siger, at De hurtigt maa følge med ham og forberede Dem til Ceremonien, efter hvilken han strax vil se Deres Datter og slutte Kontrakten.

Hr. Jourdain.

Alt det i to Ord?

Covielle.

Ja, det tyrkiske Sprog er nu engang saadan. Det udtrykker meget i faa Ord.*) Men opfyld nu hans tyrkiske Høiheds Ønske, og følg med ham.

Syvende Scene.

Covielle (alene).

Ha ha ha! Det kan man kalde Spøg! Hvilken topmaalt

---

*) Man sammenligne Holberg om det tyrkiske Sprog i Didrich Menschen-Skref:

»Jeg glemmer aldrig, hvor han skreg paa sin Tyrkisk: ach! la! la! la!«

Elvire. Hvad betyder det paa vort Maal?

Officeer. Det vil sige: Ach Du store Mahomet, hjælp mig vel fra denne stærke Kjempe Menschenskref.

Elvire. Kan de faa Ord betyde saa meget?

Officeer. Ja, det tyrkiske Sprog er meget rigt.«

Nar! Om han havde lært sin Rolle udenad, knnde han ikke spille den bedre. Ha ha ha!

Ottende Scene.

Dorante. Covielle.

Covielle.

Aa, Hr. Greve, De maa endelig ikke robe os, men heller hjælpe lidt til med en Sag, vi have for her i Huset.

Dorante.

Hvad for Noget? Er det Dig, Covielle? Hvem skulde have kjendt Dig i det Kostume? Hvor Du er udstafferet!

Covielle.

Som De ser! Ha ha ha!

Dorante.

Hvad ler Du af?

Covielle.

Af Noget, som er meget latterligt.

Dorante.

Hvad da?

Covielle.

Jeg tør vædde, hvad det saa skal være paa, at De ikke kan gjætte det Spilop vi have for, i Haab om at bevæge Hr. Jourdain til at give sin Datter til min Herre.

Dorante.

Nei, hvad det er, kan jeg ikke gjætte, men jeg vil indestaa for, at det vil lykkes, siden Du er Mester for Historien.

Covielle.

Hr. Greven kjender jo nok Hr. Jourdain og hans honette Ambition?

Dorante.

Ja vist, ja vist! Men sig mig saa, hvori Dit Spilop bestaar.

Covielle.

Hvis De vil være saa god at træde lidt tilside, og gjøre Plads for det Optog, som kommer der, saa kan De selv beskue en Del af Historien og imens skal jeg fortælle Dem det Øvrige.

Niende Scene.

Tyrkisk Ceremoni.

Muftien. Dervischer. Syngende og dandsende Tyrker, som gaa Muftien tilhaande.

Første Ballet-Entree.

Sex Tyrker komme parvis ind, og marschere langsomt efter Musiken. De bære tre Tæpper, som de, efter at have dannet forskjellige Figurer af dem, løfte meget høit i Veiret. De syngende Tyrker gaa under de opløftede Tæpper, og stille sig derpaa op paa begge Sider af Theatret. Muftien, ledsaget af Dervischer, slutter Toget.

Derpaa brede Tyrkerne Tæpperne ud og knæle derpaa. Muftien og Dervischerne blive staaende midt imellem dem, og medens Muftien paakalder Mahomed og gjør mange Dreininger og Grimasser, uden at fremføre et eneste Ord, kaste de Tyrker, der gaa ham tilhaande, sig næsegrus ned og synge: »Alli«, løfte derpaa Armene mod Himlen og synge: »Alla«, hvormed de vedblive indtil Muftiens Paakaldelse er ophørt. Derpaa reise de sig alle og synge: »Alla ekber«,*) mens to Dervischer gaa bort for at hente Hr. Jourdain.**)

---

*) Gud er stor!

**) Skjøndt Moliere naturligvis har villet karikere, og ogsaa i det Følgende virkelig karikerer de tyrkiske religiøse Ceremonier, er der i det Ovenstaaende ikke saa lidt, der levende erindrer om disse, saaledes som de virkelig udføres ved Bairamsfesten, ved de dandsende Dervischers Gudstjeneste og formodentlig ved mange andre Leiligheder, kun bemærke vi, at alle de utallige Boininger altid ske i den Retning, hvor Mekka antages at ligge, og at det, i Veiret løftede Tørve, der symbolsk forestiller, hvorledes Profetens Ligkiste i Kaaba svæver frit mellem Løft og Gulv (mellem Himmel og Jord) aldrig lægges ned, men lige til Ceremoniernes Ende, holdes i Veiret.

Tiende Scene.

Muftien. Dervischer. Syngende og dandsende Tyrker. **Hr. Jourdain** (med raget Hoved, ifört en prægtig tyrkisk Dragt, dog uden Sabel og Turban).

Muftien (synger til Hr. Jourdain).

Se ti sabir
Te respondir,
Se non sabir
Tazir, tazir.

Mi star muphti,
Ti qui star, ti?
Non intendir?
Tazir, tazir.*)

(To Dervischer føre Hr. Jourdain bort.)

Ellevte Scene.

Muftien. Dervischer. Syngende og dandsende Tyrker.

Muftien.**)

Dice Turque, qui star quista? Anabaptista, anabaptista?

Tyrkerne.

Yoc.

---

*) Det er i det saakaldte »lingua franca«, denne underlige Sammenblanding af de romanske Sprog med de orientalske, som man endnu den Dag idag undertiden hører, især af Ciceroner og simple Folk, i Orienten og paa Orientens Grændser, ombord paa Fartøier o. s. v., at Molière lader Muftien examinere Hr. Jourdain, om hvorvidt han er skikket til at blive Mamamouchi. Ligesom det kreolske Sprog i Vestindien, der jo ogsaa er opstaaet ved en Blanding af europæiske Sprog med Negernes, er dette Tungemaal, der hverken har Grammatik eller Bogsprog, overmaade let at forstaa, hvad der vel turde være Grunden til, at Molière har benyttet det i største Delen af Tyrkeceremonien, for ikke at trætte Tilskuerne med altfor meget forkert Tyrkisk. De ovenstaaende Strofer, som Muftien synger, kunne omtrent gjengives som følger:

Muftien:
Dersom Du veed, hvem jeg er,
Skal Du mig svare.
Hvis Du ei veed, hvem jeg er,
Saa lad det fare.

Mufti jeg er —
Hvem er Du der?
Hvis Du ei kan det si'e,
Maa Du tie, ja tie.

**) Siig Tyrk, hvad er dette for En? Gjendøber? Gjendøber? Nei.

Muftien.*)

Zvinglista?

Tyrkerne.

Yoc.

Muftien.

Coffita?

Tyrkerne.

Yoc?

Muftien.

Hussita, morista, fronista?

Tyrkerne.

Yoc, yoo, yoc.

Muftien.

Yoc, yoc, yoc. Star pagana?

Tyrkerne.

Yoc.

Muftien.

Luterana?

Tyrkerne.

Yoc.

Muftien.

Puritana?

Tyrkerne.

Yoc.

Muftien.

Bramiua? Moffina? Zurina?

Tyrkerne.

Yoc, yoc, yoc.

---

*) Zvingliſt eller af Zvinglis Sekt?
Nei.
Cophter eller af den kophtiſke Sekt?
Nei.
Husſiter, Maurer, Beſſuer?
Nei, nei, nei.
Nei, nei, nei. Er han da Hedning?
Nei.
Luteraner?
Nei.
Puritaner?
Nei.
Braminer? (Moffina og Zurina kunne ikke overſættes og ere ſandſynligvis Ord af Molières egen Opfindelſe.)
Nei, nei, nei.

Muftien.*)

Yoc, yoc, yoc. Mahametana, Mahametana?

Tyrkerne.

Hi Valla. Hi Valla.

Muftien.

Gomi chamara? Comi chamara?**)

Tyrkerne.

Giourdina, Giourdina.

Muftien

(ſpringer omkring og ſer til alle Sider).

Giourdina? Giourdina? Giourdina?

Tyrkerne.

Giourdina, Giourdina, Giourdina.

Muftien.

Mahameta, per Giourdina,***)
Mi pregar sera e mattina,
Voler far un paladina
De Giourdina, de Giourdina.
Dar turbanta e dar scarrina,
Con galera e brigantina,
Per deffender Palestina!
Mahameta, per Giourdina,
Mi pregar sera e matina,
Voler far un paladina!

(Til Tyrkerne.)

Star bon Turca, Giourdina?

(Gjentages flere Gange.)

---

*) Nei, nei, nei. Mahomedaner? Mahomedaner?
Skulde egentlig ſkrives: Ei eller Ek Valla, arabiſk Udtryk, der betyder Ja, ved Gud.

**) Hvorledes heder han? Hvorledes heder han?
Jourdain. Jourdain.

***) Til Mahomed bede jeg maa;
Og det fra Morgen til Aften,
At han Jourdain til Ridder vil ſlaa,
Og give Jourdain, Jourdain
Sabel, Gehæng og Turban paa,
Samt Krigsſkibe, ſtore og ſmaa,
Til for Palæſtina at ſlaa!
Til Mahomed bede jeg maa
Og det fra Morgen til Aften,
At han Jourdain til Ridder vil ſlaa!

Er Du en god Tyrk, Jourdain?

Tyrkerne.

Hi Valla. Hi Valla.*)

Muftien (synger og dandser).

Ha la ba, ba la chou, ba la ba, ba la da.**)

Tyrkerne.

Ha la ba, ba la chou, ba la ba, ba la da.

Tolvte Scene.

Syngende og dandsende Tyrker.

Anden Ballet-Entree.

Trettende Scene.

Muftien. Dervischerne. Hr. Jourdain. Syngende og dandsende Tyrker.

(Muftien kommer tilbage med sin Stads-Turban paa Hovedet. Den er af overdreven Størrelse, og besat med fire eller fem Rækker antændte Voxlys. Han følges af to Dervischer, som bære Koranen, og have spidse Huer paa, som ogsaa ere besatte med antændte Voxlys.

De to andre Dervischer føre Hr. Jourdain frem og lade ham knæle, med Hænderne støttede mod Jorden, saaledes at hans Ryg, paa hvilken Koranen bliver lagt, tjener til Bord for Muftien, som paany foretager en burlesk Invokation af Allah, under hvilken han rynker Panden og af og til slaar paa Koranen, hvis Blade han vender meget hurtigt. Derpaa løfter han Hænderne mod Himlen og raaber høit: Hou! Hou!).

Hr. Jourdain

(efter at man har taget Koranen bort af hans Ryg).

Uh.

---

*) Ja ved Gud, ja ved Gud.

**) Naar man læser dette: Ha la ba, o. s. v., da ser det ud som lutter Narrestreger. Imidlertid kan man dog, ved at sammentrække og udelade Stavelser, faa Begyndelsen af den tyrkiske Bøn: »Alla baba hou«, »Gud, vor Fader, han«, der ligesom de Christnes Fadervor bruges ved al offentlig og privat Gudsdyrkelse, ud af disse Narrestreger. Det maa vel være den i vor Indledning omtalte Chevalier d'Arvieux, der har givet Molière disse Elementer, da det neppe er rimeligt, at Digteren selv skulde have gjort Studier af den muhamedanske Kultus, der, trods al den indflettede burleske Spøg, uafbrudt klinger igjennem i Tyrke-Ceremonien, og ikke kan undlade at slaa Den, der nogensinde har overværet en tyrkisk Gudstjeneste.

Muftien (til Hr. Jourdain).

Ti non star furba?*)

Tyrkerne.

No, no, no!

Muftien.

Non star forfanta?

Tyrkerne.

No, no, no!

Muftien (til Tyrkerne).

Donar turbanta.

Tyrkerne.

Ti non star furba?
No, no, no.
No star forfanta?
No, no, no.
Donar turbanta.

Tredie Ballet-Entree.

De daudsende Tyrker sætte Turbanen paa Hr. Jourdains Hoved, under Lyd af Instrumenter.

Muftien
(idet han giver Sabelen til Hr. Jourdain)

Ti star nobile, non star fabbola,
Pigilar schiabbola.

Tyrkerne.
(idet de tage deres Sabler i Hænderne)

Ti star nobile, non star fabbola,
Pigilar schiabbola.

---

*) Du er ikke en Skjelm?
Nei, nei nei.
Ikke en Bedrager?
Nei, nei, nei!
Saa giv Turbanen.
Du er jo ikke en Skjelm?
Nei, nei, nei.
Ikke en Bedrager?
Nei, nei, nei!
Saa giv Turbanen.
Nu er Du Adel, det er ingen Fabel!
Tag denne Sabel!
Nu er Du Adel, det er ingen Fabel,
Tag denne Sabel!

Fjerde Ballet-Entree.

De dandsende Tyrker slaa Hr. Jourdain efter Takten med Sabelen.

Muftien.

Dara, dara*)
Bastonnara.

Femte Ballet-Entree.

De dandsende Tyrker give Hr. Jourdain flere Slag med Stokke efter Takten.

Muftien.

Non tener honta**)
Questa star l'ultima affronta.

Tyrkerne.

Non tener honta
Questa star l'ultima affronta.***)

(Muftien begynder en tredie Invokation. Dervischerne støtte ham ærbødigt under Armene, hvorpaa de syngende og dandsende Tyrker, efter at have sprunget rundt om Muftien, trække sig tilbage med ham, og føre Hr. Jourdain med sig).

---

*) Giv ham, giv ham Bastouade!

**) Føl ingen Skam derover,
Det er sidste Gang, at man Dig haaner.

***) Der fortælles, at man engang i Paris havde faaet nogle Tyrker hen til at se paa Tyrke-Ceremonien i Hr. Jourdains honette Ambition, som de med stor Andagt overværede. Da Muftien, samt det øvrige Optog, havde forladt Scenen, spurgte man dem, hvad de syntes derom. »Bastonade gives ikke paa Ryggen, men under Fodsaalen«, lød det lakoniske Svar.

Femte Akt.

Første Scene.

Hr. Jourdain. Madam Jourdain.

Madam Jourdain.

Ih, Du forbarmende Gud! Hvad skal det betyde? Hvad er det for et Optog? Skal Du maaske ud at spille Karnevals Komedie? Er det nu Tid til at rende Fastelavn? Tal dog, for Guds Skyld, og sig mig, hvad det er? Hvem har udmaiet Dig saaledes?

Hr. Jourdain.

Hvilken Uforskammenhed! Hvor tør Du tale saaledes til en Mamamonchi?

Madam Jourdain.

Hvad er det Du siger?

Hr. Jourdain.

Jeg siger, at Du virkelig maa vise mig noget mere Respekt, thi jeg er lige bleven udnævnt til Mamamonchi.

Madam Jourdain.

Mama . . . Mamamouchi? Hvad er det for Noget?

Hr. Jourdain.

Mamamouchi, det er . . . det er Mamamouchi. Jeg siger Dig jo, at jeg er bleven uduævnt dertil.

Madam Jourdain.

Hvad Slags Dyr er det?

Hr. Jourdain.

Mamamouchi betyder paa vort Maal det Samme som Paladin*).

---

*) Man erindre den tidligere omtalte Lydlighed mellem Ordene »Paladin« (Ridder) og »Baladin« (Daudser).

Madam Jourdain.

Balrosin? Mon man i Din Alder bliver den bedste Springer paa et Bal?

Hr. Jourdain.

Gud, hvilken Uvidenhed! Jeg siger: Paladin. Det er en Ridderorden, hvori jeg lige er bleven optagen, og det med stor Ceremoni.

Madam Jourdain.

Med hvilken Ceremoni?

Hr. Jourdain.

Mahameta, per Jordina.

Madam Jourdain.

Hvad vil det sige?

Hr. Jourdain.

Jordina, det vil sige Jourdain.

Madam Jourdain.

Nu vel da, Jourdain?

Hr. Jourdain.

Voler far un paladina de Jordina.

Madam Jourdain.

Og hvad saa?

Hr. Jourdain.

Dar turbanta con galera.

Madam Jourdain.

Men i Guds Navn dog!

Hr. Jourdain.

Per deffender Palestina.

Madam Jourdain.

Men hvad i Alverden mener Du dog?

Hr. Jourdain.

Dara, dara, bastonera!

Madam Jourdain.

Hvad Pokker er det for Kaudervelsk?

Hr. Jourdain.

Non tener honta, questa star l'ultima affronta.

Madam Jourdain.

Men Gud i Himlen, hvad skal dog dette betyde?

Hr. Jourdain (synger og dandser).

Hou la ba, ba la chou, ba la ba, ba la da.

(Han falder saa lang som han er.)

Madam Jourdain.

O Gud, han er gaaet fra Forstanden!

Hr. Jourdain

(idet han reiser sig op og gaar bort).

Ti, Uforskammede! Maa jeg heresterdags udbede mig lidt mere Respekt for Hr. Mamamouchien.

Madam Jourdain (alene).

Hvordan mon den Ulykke er sket? O det har længst anet mig! Han er aldeles fra Forstanden! Jeg maa skynde mig og passe paa, at han ikke slipper ud af Huset.

(Idet hun ser Dorimene og Dorante, som komme sammen.)

Naa, nu gaar nok vor sidste Skilling i Løbet. Hvor jeg saa vender og dreier mig, er det Ulykke paa Ulykke!

Anden Scene.

Dorimene. Dorante.

Dorante.

Som jeg siger Dem, Fru Marquise, det er den mest komiske Historie! Mage til Nar som han findes der vist neppe i Verden! Men selv uden Hensyn til den dermed forbundne Morskab, maa vi virkelig se at hjælpe lidt paa Cleonte, for hvis Kjærlighed den hele Maskerade er opspunden. Han er et fortræffeligt Menneske, der nok fortjener, at man skal interessere sig for ham.

Dorimene.

Jeg har megen Agtelse for ham, og ønsker ret af Hjertet, at det maa gaa ham godt.

Dorante.

Dertil kommer endnu, at De, Fru Marquise, dog burde

se den Ballet*), vi før talte om, og til hvis Udførelse jeg vet har glædet mig.

Dorimene.

Ja, jeg har nok set, at der er gjort prægtige Forberedelser dertil, og jeg maa sige Dem, Dorante, at jeg paa ingen Maade længere kan tillade, at De gjør saamange Udgifter for min Skyld. Jeg maa have sat en Pind for Deres Ødselhed, og for at gjøre det kort og godt, har jeg besluttet snareſt muligt at gifte mig med Dem. Saa veed jeg da, at al den Stads maa faa en Ende.

Dorante.

O, Fru Marquiſe, er det muligt, at De virkelig vil lyksaliggjøre mig i den Grad?

Dorimene.

Det er jo den eneſte Maade, hvorpaa jeg kan forhindre Dem i at ruinere Dem aldeles! Ellers kommer Deres ſidſte Skilling til at ſpringe.

Dorante.

Hvor maa jeg takke Dem for Deres Omſorg for min Formue! Jeg kaſter den og mit Hjerte for Deres Fødder, og giver Dem uindſkrænket Magt over begge Dele.

Dorimene.

Og jeg haaber, at begge Dele ſkulle være i gode Hænder. Men der kommer vor adelsgale Mand! Naa, det maa jeg tilſtaa, at hans Udſeende ſvarer til det Øvrige.

Tredie Scene.

Hr. Jourdain. Dorimene. Dorante.

Dorante.

Tillad Fru Marquiſen og mig at bringe Dem vor allerunderdanigſte Lykønſkning til Deres nye Værdighed og bevidne Dem vor Glæde over Deres Datters Giſtermaal med Sultanens Søn.

Hr. Jourdain
(hilſer gjentagne Gange paa Tyrkiſk).

Min Herre, jeg ønſker Dem Slangens Styrke og Løvens Visdom.

---

*) Denne flere Gange omtalte Ballet, hvormed Stykket oprindeligt sluttede, bliver nutildags udeladt.

Dorimene.

Jeg er henrykt over at være en af de Første, som lykønsker Dem til den høie Æresposst, De har opnaaet.

Hr. Jourdain (hilser atter paa Tyrkisk).

Frue, gid Deres Rosentræ maa blomstre hele Aaret igjennem. Jeg takker Dem tusinde Gange for Deres Deltagelse ved den mig beviste Hæder, og jeg er i den syvende Himmel af Glæde over, at De er vendt tilbage, saa at jeg kan bede Dem om Forladelse for min Kones Uforskammenhed og Mangel paa Levemaade.

Dorimene.

O den Sag er længst baade tilgivet og glemt. Tilsyneladende var der jo god Grund for hendes Vrede. Deres Hjerte maa være hende en dyrebar Skat, og Frygten for at miste slig en Skat kunde nok bringe hende ud af Fatning.

Hr. Jourdain.

O Frue, Besiddelsen af mit Hjertes Skat er Deres hel og holden.

Dorante (til Dorimene).

De ser, at Hr. Jourdain hører ikke til de Folk, der, naar de selv forfremmes, ikke længer ville kjendes ved deres Venner.

Dorimene.

Det vidner om en ædel og en ophøiet Sjæl.

Dorante.

Men hvor er hans tyrkiske Høihed? Som Deres Venner ønske baade Fru Marquiseu og jeg at gjøre ham vor ydmygste Opvartning.

Hr. Jourdain.

Der kommer han. Jeg har sendt Bud efter min Datter, for at hun strax kan række ham Haanden.

Fjerde Scene.

Cleonte (forklædt som tyrkisk Prinds). **Hr. Jourdain. Dorante. Dorimene.**

Dorante (til Cleonte).

Min Herre, som Deres Hr. Svigerfaders Venner bøie vi os for Deres Høihed, og tillade os at forsikre Høistsamme om vor allerunderdanigste Hyldest og Hengivenhed.

Hr. Jourdain.

Hvor mon Tolken er? Han skulde jo være tilstede for at forklare hvem De er og oversætte, hvad De siger. Saa skal De høre, hvor han kan svare, og hvor udmærket han taler Tyrkisk. Heida! Holla! Hvor Pokker er han bleven af?

(Til Cleonte.)

Strauf, strif, strof, straf! Herren der er en grande Signore, en grande Signore, en grande Signore, og Fruen der er en grande Dama, en grande Dama, en grande Dama. Ah!

(Da han mærker, at han ikke kan gjøre sig forstaaelig, vedbliver han at præsentere Dorante og Dorimene.)

Ah! Herren der er en fransk Mamamouchi, og Fruen der er en fransk Mamamouchia. Jeg kan ikke forklare mig tydeligere. Naa Gud ske Lov, der har vi Tolken!

Femte Scene.

Hr. **Jourdain.** **Dorante.** **Dorimene.** **Cleonte** (forklædt som tyrkisk Prinds). **Covielle** (forklædt).

Hr. Jourdain.

Men hvor bliver De dog af? Vi kan jo slet ikke tale sammen, naar vi ikke har Dem.

(Peger paa Cleonte.)

Siig ham lidt Besked om, at Herren og Fruen ere Personer af høi Rang, der, som mine Venner, komme for at tilbyde ham deres Tjeneste.

(Til Dorimene og Dorante.)

Nu skal De høre, hvor han kan svare.

Covielle.

Alabala crociam acci boram alabamen.

Cleonte.

Calalequi tubal ourin soter amalouehan.

Hr. Jourdain (til Dorimene og Dorante).

Kan De se?

Covielle.

Han siger, at han ønsker, at Lykkens og Velsignelsens Regn maa vande Deres Families Have.

Hr. Jourdain.

Jeg sagde Dem det jo nok, at han talte Tyrkisk.

Dorimene.

Det er beundringsværdigt.

Sjette Scene.

Lucile. Cleonte. Hr. Jourdain. Dorimene. Dorante. Covielle.

Hr. Jourdain (til Lucile).

Kom kun nærmere, mit Barn, og ræk Haanden til den Herre der, som gjør Dig den Ære at fri til Dig.

Lucile.

Men hvordan er det De ser ud, kjære Fader? Er det en Komedie De spiller . . .

Hr. Jourdain.

Nei, min Pige, Sagen er høist alvorlig og Du har Aarsag til at glæde Dig over den,

(Præsenterer Cleonte.)

thi der staar den Ægtemand, jeg giver Dig.

Lucile.

Hvem? Mig?

Hr. Jourdain.

Ja, Dig! Ræk ham nu pænt Din Haand, og tak Gud for Din Lykke.

Lucile.

Jeg vil ikke gifte mig.

Hr. Jourdain.

Men jeg vil, at Du skal gifte Dig, og jeg er Din Fader.

Lucile.

Jeg gjør det ikke.

Hr. Jourdain.

Aa, lad os nu være fri for det Brøvl! Flinkt, hid med Haanden!

Lucile.

Nei. Jeg har alt sagt Dem, at den Magt er ikke til, der

kan tvinge mig til at ægte nogen Anden end Cleonte. Før skulde jeg . . .

(Hun gjenkjender Cleonte.)

Dog det forstaar sig, at De, som min Fader, har Ret til at fordre ubetinget Lydighed. I Anerkjendelse heraf bør jeg jo ikke have anden Villie end Deres.

Hr. Jourdain.

Naa, Gud ske Lov, at Du selv kan indse det. Det glæder mig, at jeg kan stole paa Din Lydighed.

Syvende Scene.

Madam **Jourdain**. **Cleonte**. Hr. **Jourdain**. **Lucile**. **Dorante**. **Dorimene**. **Covielle**.

Madam Jourdain.

Men hvad er dette? Er det sandt, at Du vil gifte Din Datter med en Fastelavnsnar?

Hr. Jourdain.

Vil Du se at holde Mund, Din uforskammede Kjælling? Du kommer og forstyrrer os med Dine Urimeligheder, og der er intet Udkomme med at bringe Dig til Fornuft.

Madam Jourdain.

Det er nok snarere Dig, som der intet Udkomme er med, hvad Fornuften angaar, siden Du gjør den ene Daarskab ovenpaa den anden. Hvad er det nu Du har for her? Hvad skal alt Dette betyde?

Hr. Jourdain.

Det skal betyde, at jeg gifter min Datter med den tyrkiske Sultans Søn.

Madam Jourdain.

Med den tyrkiske Sultans Søn?

Hr. Jourdain.

Ja. Der staar Tolken, ved hvis Hjælp Du kan hilse paa ham og lykønske ham.

Madam Jourdain.

Aa, jeg behøver ingen Tolk. Jeg kan meget godt selv sige ham ligeud, at han ikke faar min Datter.

Hr. Jourdain.

Vil Du tie, Dit Skarn?

Dorante.

Hvorledes, Madam Jourdain? Vil De staa Dem selv i Lyset, naar hans tyrkiske Høihed vil være Deres Svigersøn?

Madam Jourdain.

Maa jeg bede Dem, Hr. Greve, om at passe Deres egne Ting.

Dorimene.

Det er en stor Ære, som De ikke bør forsmaa.

Madam Jourdain.

Maa jeg ogsaa bede Dem, Frue, om at skjøtte Dem selv, og lade mig og Mit være i Fred.

Dorante.

Det er af Venskab, at vi interessere os for Dem og Deres Bedste.

Madam Jourdain.

Aa, jeg skjøtter hverken om Deres Venskab eller Interesse.

Dorante.

Men Deres Datter er fornøiet med sin Faders Villie.

Madam Jourdain.

Min Datter? Vil hun gifte sig med en Tyrk?

Dorante.

Ja, ganske vist?

Madam Jourdain.

Kan hun nogensinde glemme Cleonte?

Dorante.

Ja, hvad gjør man ikke, for at blive en stor Dame?

Madam Jourdain.

Jeg skal før vride Halsen om paa hende, end give hende Lov til sligt et Giftermaal.

Hr. Jourdain.

Nu har vi nok af den Fadderstadder! Jeg siger Dig, at dette Giftermaal skal gaa for sig.

Madam Jourdain.

Og jeg siger Dig, at det aldrig i Evighed skal ske!

Hr. Jourdain.

Tys! Hvilken Støi!

Lucile.

Kjære Moder!

Madam Jourdain.

Afveien, Dit Skarn!

Hr. Jourdain.

Tør Du skjænde paa hende, fordi hun lyftrer sin Fader?

Madam Jourdain.

Aa, jeg har lige saa stor Del i hende som Du.

Covielle (til Madam Jourdain).

Madam Jourdain!

Madam Jourdain.

Hvad vil De?

Covielle.

Blot et Ord!

Madam Jourdain.

Jeg har ingen Brug for Deres Ord.

Covielle (til Hr. Jourdain).

Dersom jeg maatte have Lov til at tale et Ord med hende i Enrum, saa tror jeg vist, at jeg skulde faa hende til at samtykke.

Madam Jourdain.

Aldrig i Evighed.

Covielle.

Men saa hør mig dog blot!

Madam Jourdain.

Nei!

Hr. Jourdain (til Madam Jourdain).

Hør ham dog bare!

Madam Jourdain.

Nei, paa ingen Maade.

Hr. Jourdain.

Han vil sige Dig . . .

Madam Jourdain.

Jeg vil Intet høre!

Hr. Jourdain.

Det er da en skrækkelig Halsstarrighed med de Qvindfolk! Hvad kan det skade, at Du hører ham?

Covielle (til Madam Jourdain).

Tillad mig blot at sige Dem et eneste Ord, saa kan De jo bagefter gjøre, hvad De vil.

Madam Jourdain.

Naa, og hvad saa?

Covielle (sagte til Madam Jourdain).

Nu have vi næsten i en Time staaet og gjort Tegn til Dem. Herregud, kan De da ikke se, at vi narre Deres Mand, for at gaa ind paa hans Griller, og at denne tyrkiske Prinds ikke er nogen Anden end Cleonte selv?

Madam Jourdain (sagte til Covielle).

Ah!

Covielle (sagte til Madam Jourdain).

Og at det er mig, Covielle, der har ageret Tolk?

Madam Jourdain (sagte til Covielle).

Det er en anden Sag. Jeg falder strax til Føie.

Covielle (sagte til Madam Jourdain).

Lad bare som Ingenting.

Madam Jourdain (til Hr. Jourdain).

Du skal beholde Ret! Jeg samtykker i dette Giftermaal.

Hr. Jourdain.

Naa Gud ske Lov, saa er jo Alt i Orden. Du vilde ikke høre ham, men jeg vidste nok, at han kunde forklare Dig, hvad en tyrkisk Prinds, Sultanens egen Søn, har at betyde.

Madam Jourdain.

Ja, jeg er fuldkommen tilfreds med hans Forklaring. Lad os saa bare saa Bud efter en Notar.

Dorante.

Det er fornuftig talt, og for ret at sætte Dem i godt Humør, Madam Jourdain, og betage Dem al fremtidig Urolighed og al Grund til Skinsyge, saa ville Fru Marquisen og jeg lade den samme Notar opsætte vor Giftermaals-Kontrakt.

Madam Jourdain.

Ja, for mig gjerne.

Hr. Jourdain (sagte til Dorante).

Det er naturligvis for at binde hende Noget paa Ærmet?

Dorante (sagte til Hr. Jourdain).

Ja, lad hende bare more sig med den Historie.

Hr. Jourdain.

Godt, godt! Lad os saa faa Bud efter Notaren.

Dorante.

Til han kommer og mens han opsætter vore to Kontrakter, er det bedst, at vi se vor Ballet. Vi kunne betragte den som et Divertissement til Ære for hans tyrkiske Høihed.

Hr. Jourdain.

Det er velbetænkt! Lad os saa indtage vore Pladser.

Madam Jourdain.

Og Nicole?

Hr. Jourdain.

Hende giver jeg til Tolken, og min Kone giver jeg til hvem, der vil have hende.

Covielle.

Jeg siger Herren saa mange Tak.

(Affides.)

Dersom man kan finde en større Nar end ham, i Kongens Riger og Lande, saa vil jeg vandre paa min Fod til Rom, for at fortælle det*).

---

*) Her fulgte i Stykkets Nyhed den saakaldte „Ballet des Nations", hvori sex forskjellige Entreer og to Menuetter, der udførtes i forskjellige Landes Kostumer, afvexlede med saa mange og storartede Sangnummere, eller, som de i Texten kaldes, musikalske Samtaler, at den i sin Tid lagde Beslag paa Dandse- og Sangpersonalets forenede Kræfter, og kan betragtes som en Forberedelse til de Operaer, der, inden faa Aars Forløb, under Lully og Quinault, skulde komme til at fortrænge det Molièreske Lystspil, om ikke af Publikums, saa dog af Hoffets Gunst. Forresten er det, lige indtil vor Tid, vedtaget at give en lille Ballet efter Hr. Jourdains honette Ambition.

Ende paa Hr. Jourdains honette Ambition.

Scapins Skalkestreger.

Lystspil i tre Akter,
1671.

„Denne er Scapin, denne og ingen Anden!" Saaledes have vi ofte sagt, naar vi saae dette Stykke opføres paa vor egen Nationalscene, og frydede os over, hvad denne kan præstere. Intet af Molières Stykker er bleven saa hjemligt paa dansk Jordbund, som den lystige Gavtyvekonges lystige Gavtyvestreger, og intet af dem kan saa roligt gaa uden Kommentar og uden Forklaring til vore Læsere, for hvis største Antal vi tør forudsætte, at det er ligesaa bekjendt som Holbergs Mesterværker.

Forsaavidt kunde vi aldeles spare en Indledning til dette Stykke. Men da vi nu engang, lige fra Fusentasten af, have søgt at paavise den historiske Traad, der slynger sig gjennem Molières Værker, og gjennem denne af og til at kaste et orienterende Blik paa hans Liv som Digter og Privatmand: saa ville vi ogsaa her standse et Øieblik, for at betragte Mesteren, da han i Mai Maaned, 1671, med stor Glæde og uuder stormende Bifald, der aldeles ikke lod sig anfægte af Boileaus skarpe Kritik, bragte sin lystige Gavtyvekonge, som han selv con amore udførte, op paa Palais royals Scene.

Det var længe siden, at Molière havde skrevet et Stykke for denne. Som han, før Tartuffe-Seiren i Begyndelsen af 1669, ikke havde turdet nægte Kongen, end ikke det urimeligste Forlangende, i Haab om, at hans ubetingede og opofrende Lydighed, dog tilsidst skulde bane Veien for den berømte Hyklerkomedie, der i en hel Aarrække havde været Nervus rerum i hans Virksomhed og hans Liv: saaledes vilde han nu, da Seiren var vundet og al Modstand knet, ogsaa vise Kongen sin grændseløse Taknemlighed, og denne førte ham rigtignok engang imellem noget langt bort fra hans egenlige Hverv for den af ham selv stiftede Scene, der just ikke altid kunde være tjent med bagefter at faa de kostbare Feststykker, der vare skrevne for Hoffet, til Arv og Eie paa sit Repertoire*).

I over to Aar havde Molière udelukkende indviet sin Skribent-Virksomhed til Kongens Fornøielse. Hr. de

*) Man maa erindre, at Molières Truppe eller, som den kaldtes, «la troupe du roi», endnu ikke havde, hverken faste Sangere, faste Dandsere, eller fast Orchester, og at altsaa, som man ser af la Granges Registre, alle med Sangen, Dandsen og Musiken forbundne Udgifter maatte betales extra for hver Aften, og altsaa gjorde et betydeligt Skaar i Indtægten. Ved at gjennemgaa Molières Repertoire vil man ogsaa finde, at alle de med Ballet-Entreer og Sangnummere udsmykkede Stykker, oprindelig ere skrevne til Hofforestillinger, og at alle de Stykker, der fra først af have været bestemte for Palais Royals Scene, ligesom det Holbergske Lystspil, have været henviste til at gjøre deres Lykke ved Ordets Kraft og Skuespillernes Kunst. Vi antage det imidlertid for et stort Misgreb, naar man bortskærer Ballet-Entreen og Sangnummeret af de Stykker, i hvilke Molière selv har beholdt dem paa Palais royals Scene. Thi disse Udsmykninger ere, med nogle faa Undtagelser, ikke vilkaarligt indlagte, men springe ligesom det Heibergske Vaudeville-Kuplet altid frem af Situationen selv, og forhøie dennes Lystighed, hvorfor Molière ogsaa bliver betragtet som Skaber af Komedie-Ballet, der i sin Tid gjorde saa overordentlig stor Lykke, og der altid staar som et interessant Vidnesbyrd om hvorledes de forskjellige Kunstarter, lidt efter lidt, have maattet kjæmpe sig frem til Selvstændighed. «Tout genre est bon, hors l'ennuyeux».

Pourceaugnac, de prægtige Elskere (les amants magnifiques), Hr. Jourdains honette Ambition og sluttelig den storartede Tragedie-Komedie-Ballet Psyche, havde optaget ham i hele dette Tidsrum. I to af disse Stykker (Hr. de Pourceaugnac og Hr. Jourdains honette Ambition) var Lystspil-Elementet saa overveiende, at de bleve hilste med Glæde paa Palais royals Scene, og at vi selvfølgelig have optaget dem i vor Oversættelse. At udelukke „de pragtfulde Elskere" af denne har tilvisse ikke kostet os mindste Sorg, thi, som vi andensteds have bemærket, er dette Festspil, hvorpaa Kongen selv havde arbeidet, kun et Slags Vehikel for at anbringe en Række af kostbare Dekorationer og mythologiske Optog, hvori en Del af Hoffet, inklusive Kongen selv, figurerede, og som Molière derfor, med sin sædvanlige Takt, ikke optog paa sit Repertoire, skjøndt Pariserne, forsaavidt som de ingen Adgang havde til Hoffet, skulle have været meget forhippede paa at faa den Herlighed at se. — Anderledes forholder det sig derimod med Psyche, om hvilken vi, skjøndt vi, ifølge vor Plan, ikke kunne optage den i vor Oversættelse, dog paa Grund af dens store Navnkundighed og dens mangfoldige Opførelser paa Palais royals Scene, ville sige et Par Ord, førend vi vende os til vor lystige Scapin, der uden nogetsomhelst scenisk Apparat, blot ved Ordets og Mimikens Magt, kan tage Kampen op med ti, ja med tyve kostbare Festforestillinger.

Det var umiddelbart efter at Kongen havde moret sig over Hr. Jourdains honette Ambition og let af alle Kræfter over Tyrke-Ceremonien, at han en Dag kom til at bladre i den af La Fontaine udgivne og Hertuginden af Bouillon tilegnede Fortælling „Les amours de Psyche et de Cupidon", der i alle Hovedtræk slutter sig temmelig nøie til Apuleius' bekjendte Fremstilling af den skjønne Mythe, mens den i Behandlingen er bleven noget vel gjennemvævet af Datidens franske Galanteri, og af endel lokale Beskrivelser, der heller havde maattet være udeladte. Denne lille Bog af La Fontaine havde gjort stormende Lykke. Det var Franskmændenes første

Bekjendtskab med den gamle, skjønne Mythe, der siden skulde blive behandlet saa utallige Gange, og der sandsynligvis i hvert kommende Aarhundrede atter og atter vil blive behandlet paany, saalænge Forestillingen om en beaandende Kjærligheds Magt til at løse Stovlænkernes Indskrænkning og guddommeliggjøre den opadstræbende Sjæl, endnu kan fylde og inspirere et Menneskebryst!

Kongen havde, som sagt, faaet fat paa den lille Bog, og det slog ham øieblikkeligt, at dette Sujet kunde være fortrinligt egnet til at indvie den smukke Festsal, som han lod bygge i Tuilerierne. Han underholdt sig strax med Molière om Sagen, men denne, der naturligvis i underdanig Taushed havde lyttet til Kongens Forslag, tillod sig dog, da han havde hørt dette, at gjøre Hans Majestæt opmærksom paa, at Tiden vilde blive meget knap til et saa omfattende Arbeide, og at han, da man alt var i November Maaned, vel neppe uden Hjælp vilde se sig istand til, efter Hans Majestæts Ønske, at have det færdigt lige i Begyndelsen af det næste Aar. Kongen, der ikke holdt af at høre Indvendinger, tillod Molière at tage ligesaa megen Hjælp som han vilde, naar blot Psyche, som han havde sat sin Hu til at se inden Karnevalstiden begyndte, kunde blive færdig i rette Tid, og saaledes opstod da denne, i sin Art storslaaede og enestaaende Komposition, hvortil Molière lagde Planen og, foruden hele første Akt, ogsaa skrev nogle Scener i anden og i tredie Akt, under Medvirkning af Quinault, der senere blev saa berømt som Operadigter, af den store Corneille, som, skjøndt alt dengang en gammel Mand, med ungdommelig Iver og Begeistring skrev Kjærligheds-Scenen mellem Amor og Psyche, der blev funden saa smuk, at det hørte til Datidens gode Tone at lære den udenad, og som desuden udfyldte Alt, hvad Molière og Quinault havde ladet ligge, samt af Lulli, der selvfølgelig sørgede for Dandsen og Musiken. Det var Tidens største Talenter i høist forskjellige Retninger, der havde forenet sig om at frembringe dette smukke Arbeide, og deres An-

strængelser bleve ikke spildte, thi siden Tartuffe havde man ikke oplevet en lignende Furore. Psyche gik, efter at Hoffet havde sat sig mæt paa den, otte og tredive Gange i Træk over Palais royals Scene, der baade var bleven ombygget og restaureret for med Anstand at kunne modtage „Amors Brud", i hvis Rolle Armande, der nu var forsonet med sin Mand, skal have overgaaet Alt, hvad hun hidtil havde præsteret, mens Molières Pleiesøn, Baron, der var voxet op til at blive en smuk og begavet Yngling, udførte Amors Parti saa godt, at der, som en samtidig Journalist udtrykker det, faldt Pileskud tilhøire og tilvenstre. — Al denne Glands og Pragt, med det storartede Maskineri, de smukke Vers, og de mythologiske Optog, havde udfyldt Begyndelsen af 1671, lige indtil Paaskefesten lukkede Theatret, og hele Hoffet, Damerne inklusive, ledsagede Kongen paa en Triumfreise gjennem det nyerobrede Flandern.

Molière tøvede ikke med at benytte det gunstige Øieblik og den Frihed, som Hoffets Fraværelse gav ham, til atter at arbeide for sin egen Scene. Allerede den 24de Mai, samme Aar, gik Scapin over Brædderne, og Pariserne jublede ved at se, hvorledes deres kjære Molière i sin neapolitanske Dragt satte Alverden en Voxnæse paa.

Som bekjendt er en Del af dette Stykkes Intrige taget af det fjerde Stykke hos Terents. De to Gamles Reise, Gerontes hemmelige Ægteskab, Datteren, som skal hentes for at giftes med hans Vens Søn: hører Altsammen hjemme i den nævnte Forfatters Phormion, og ved opmærksomt at gjennemgaa dette latinske Stykke, vil man desuden finde en Mængde Smaatræk, som Molière har laant eller benyttet, ja selve Scapin kan siges at være en Forening af den lystige Snyltegjæst Phormion og af Slaven Geta. Ogsaa af flere gamle franske Stykker finder man Reminisenser i Scapin, ja det berømte Udraab: „Hvad Djævelen vilde han paa den Galei", minder levende om en lignende Scene i „le pedant joué" af Cyrano, som var bleven opført i 1654, altsaa blot nogle faa Aar, førend Molières og

hans Truppes Ankomst til Paris. — Men hvad gjør saa det? Stykket er ikke derfor bleven til en Lagkage, hvis forskjellige Ingredienser uden videre ere lagte ovenpaa hinanden. Nei, det udgjør tvertimod et fuldkommen sammensmeltet og afrundet Hele, der optræder med Originalitetens Fylde og Friskhed.

Alt, hvad der kan tænkes, er alt bleven tænkt, Alt, hvad der kan siges, er alt bleven sagt. Det gjælder for den dramatiske Forfatter, som for enhver anden Forfatter, kun om at have Mod til at tænke det paany, som om det aldrig var bleven tænkt før, Mod til at sige det paany, som om det aldrig før var bleven sagt. Og i denne Kunst er Molière en Mester. Det er ikke for Intet, at han staar som Blomsten og Afslutningen af en hel dramatisk Skole*). Det er ikke for Intet, at hans Ungdoms grændseløse Samlerflid og den glimrende Hukommelse, som han bevarede lige til sin Død, stode i Geniets Tjeneste, saa at han med Sandhed kunde sige: „Je prends mon bien, où je le trouve“. Det var tilvisse et rigt Forraad, som hans Læsning og hans Jagttagelsesevne havde skjænket ham. Han kunde tage dertil, uden at aabne en Bog. Han kunde gjenføde det længst Bekjendte, saa at det stod for hans Tilskuere som nyskabt, — og dette er maaske ikke nogensteds sket i høiere Grad end i hans uforlignelige Gavtyvekonge, den lystige Scapin.

I vor Indledning til Doktoren mod sin Villie, have vi bemærket, at dette Stykkes Helt, Brændehuggeren, der tvinges til at blive Doktor, er en Afslutning af et i „le médecin volant“ gjort ungdommeligt Forsøg, og tillige af den lange Række Sganareller, som figurere i hans forskjellige Stykker. Naar vi her, efter at være skredet saa langt videre ind i det Molièreske

*) Heri ligner Molière Shackespeare, til hvis ypperste og berømteste Værker der ogsaa findes Forbilleder i den ældre engelske Literatur, Forbilleder, hvis forgængelige og løst henkastede Skikkelser han har mægtet at udføre og beaande, indtil de bleve til de uforgængelige Typer, ved hvilke Ingen længer vover at røre.

Galleri, ſtandſe ved Scapin, da finde vi, at der i denne Figur gjentager ſig en lignende Afſlutning af de liſtige og intrigante Tjenere, der hjælpe deres Herrer ud af alle Fata, og ere beſatte af en ſaadan Kjærlighed til det ædle Spilopmager-Haandværk, at det er et ſtort Spørgsmaal, hvorledes de ſkulde udholde at leve, derſom de unge Herrer ikke begik Daarſkaber, havde Forelſkelſer o. ſ. v., der gave Tjenerne Anledning til at øve deres Pund. Denne Typus, ſom vi alt have mødt i Molières første regelmæssige Lyſtſpil, Fuſentaſten, kulminerer i Scapin. Det er ſom om Meſteren havde vidſt, at han ikke kunde drive det videre. Han gjentager den ikke oftere. Den har naaet ſit Høidepunkt, og der, ja der kan den, ſom Scapin ſiger, vente paa ſin Død, for Bordenden, thi hans „en attendant que je meure“ vil da i dette Tilfælde ſige: indtil den ſceniſke Kunſt er baade død og begraven.

Ved Boileaus bekjendte Angreb paa dette Stykke*), i hvis Theaterſpil med Sækken, Geronte og Prygelene, han ikke vil gjenkjende Miſantropens Forfatter, ſkulle vi ikke opholde os. Alt er godt paa ſit Sted, og hvad der vilde have ødelagt det fint udpenſlede Lyſtſpil, Miſantropen, paſſer ypperligt i den burleſke Farce, der jo gaar ud paa at gjøre Skjelmsſtykker og Spilopper, Slag i Slag. Denne Sæk er forøvrigt et ældgammelt Farce-Apparat, ſom Italienerne ofte benyttede. Ogſaa Holberg har brugt det, baade i Jean de France, hvor Arv udgiver den deri ſkjulte ulykkelige Vindbeutel for Smør, Lys, Kniplinger og Erter, og i den ellevte Juni, hvor Studenſtrup vil lade ſig bære bort i Sækken, for at undgaa Svoger Jakobs Hævn. — En anden Anklage mod Scapins Skalkeſtreger gaar ud paa, at det ſkal

*) I hans berømteſte og i mange Henſeender fortræffelige Arbeide «l'art poétique», ſiger han, at Molière i dette Stykke har

Quitté pour le bouffon, l'agréable et le fin
Et sans honte à Terence allié Tabarin;
Dans ce sac ridicule, où Scapin s'enveloppe,
Je ne reconnais plus l'auteur du Misanthrope.

være aldeles umuligt, at Geronte kan tro paa Historien om den tyrkiske Galei. Men man maa erindre, at den Fortælling, der nutildags vilde være høist urimelig, for tohundrede Aar siden, da Molière skrev sit Stykke, dreiede sig om gængse Forestillinger. Det skjønne Middelhav, paa hvilket Dampskibene nu fare saa roligt, var dengang overfyldt med Sørøvere. Ophold i tyrkisk eller algiersk Fangenskab og Løskjøben derfra for høie Løsepenge hørte til Dagens Orden, og Candias Tilbageerobring af Tyrkerne i 1669 havde netop sat Folks, og navnlig Italienernes, Fantasi i Bevægelse med Angstelser for, hvad der videre kunde ske med Middelhavets Øer. Molière er altsaa i sin gode Ret, naar han lader en gammel neapolitansk Borger, der just ikke har opfundet Krudtet, gaa i Fælden med den tyrkiske Galei, og skjænke Datid, Samtid og Fremtid det berømte, saa ofte gjentagne og paa saa mangfoldige Maader benyttede Udraab: „Hvad vilde Du paa den Galei, min Søn?

Personer:

Argante, Octaves og Zerbinettes Fader.
Geronte, Leanders og Hyacinthes Fader.
Octave, Argantes Søn og Hyacinthes Elsker.
Leander, Gerontes Søn og Zerbinettes Elsker.
Zerbinette.
Hyacinthe.
Scapin, Leanders Tjener.
Sylvester, Octaves Tjener.
Nerine, Hyacinthes Amme.
Carlo.
To Portører.

Handlingen foregaar i Neapel.

Første Akt.

Første Scene.

Octave. Sylvester.

Octave.

O hvilke bedrøvelige Nyheder for et elskende Hjerte! Det er en Nød og en Pine! Du siger, Sylvester, at Du har hørt i Havnen, at min Fader kommer hjem?

Sylvester.

Ja.

Octave.

At han ventes hertil allerede i Formiddag?

Sylvester.

I Formiddag.

Octave.

At han vil, jeg skal gifte mig?

Sylvester.

Ja.

Octave.

Med en Datter af Hr. Geronte?

Sylvester.

Af Hr. Geronte.

Octave.

At denne unge Dame derfor bliver hentet fra Tarent?

Sylvester.

Ja.

Octave.

Og alle disse Nyheder har Du hørt af min Onkel?

Sylvester.

Af Deres Onkel.

Octave.

Som veed alt Dette af min Faders sidste Brev til ham?

Sylvester.

Af Deres Faders sidste Brev til ham.

Octave.

Du siger endvidere, at denne Hr. Onkel veed Besked om alle vore Sager?

Sylvester.

Om alle vore Sager.

Octave.

Men Herregud, Menneske, saa tal dog, og lad mig ikke staa og seigpine Dig Ordene ud af Munden!

Sylvester.

Hvad skal jeg tale om, naar De selv husker Alt til Punkt og Prikke, og fremstiller Sagen akkurat som den er?

Octave.

Saa giv mig i det Mindste et godt Raad! Siig mig, hvad jeg skal gjøre i denne gruelige Klemme!

Sylvester.

Et godt Raad! Ja, det er just, hvad jeg selv trænger til. Jeg kan forsikre Dem, at jeg hverken veed ud eller ind.

Octave.

O denne fordømte Hjemkomst tager Livet af mig!

Sylvester.

Det gaar mig ikke et Haarsbred bedre.

Octave.

Hvilket Tordenveir af Bebreidelser vil der ikke styrte ned over mig, naar min Fader faar at vide, hvordan det hænger sammen.

Sylvester.

Aa ikke Andet! Kunde jeg endda slippe saa nemt! Men det bliver nok paa en noget haandgribeligere Maade, at jeg kommer til at bøde for Deres Daarskaber. Det Tordenveir vil sag-

tens komme til at slaa ned paa mine Skuldre med en dygtig Stokkeprygleregn! Hu!

Octave.

O hvor skal jeg dog finde en Udvei af min fortvivlede Stilling!

Sylvester.

Det skulde De virkelig have betænkt lidt før. Naar man først er deri, saa er det for silde.

Octave.

Aa hold Mund! Du tager Livet af mig med Din unyttige Moraliseren.

Sylvester.

Og De tager Livet af mig med Deres halsbrækkende Gjerninger.

Octave.

O hvad skal jeg gjøre? Hvor skal jeg finde Hjælp? Til hvem skal jeg tage min Tilflugt?

Anden Scene.

Octave. Scapin. Sylvester.

Scapin.

Hvad fattes Dem, Hr. Octave? Hvad er der i Veien? Er der sket Noget? De er jo rent ude af Dem selv.

Octave.

O min stakkels Scapin, det er ude med mig! Jeg er det ulykkeligste Menneske under Solen.

Scapin.

Hvorfor i Alverden?

Octave.

Har Du Intet hørt om de Ting?

Scapin.

Nei.

Octave.

Min Fader kommer hjem idag, tilligemed Hr. Geronte. Han vil, at jeg skal gifte mig.

Scapin.

Naa, og hvad rædsomt er der saa deri?

Octave.

Ak, Du kjender ikke Grunden til min Qvide!

Scapin.

Nei, men dersom De har Lyst, saa staar det jo til Dem at underrette mig derom. Hvem veed? Jeg er maaske Mand for at hjælpe Dem. Det ligger i min Natur, at jeg maa interessere mig levende for Ungdommens Anliggender.

Octave.

O Scapin, hvis Du kunde hjælpe mig ud af denne Nød! Hvis Du kunde hitte paa en eller anden Intrige, sætte en eller anden Maskine iværk, der gjorde Ende paa den! O langt mere end mit Liv, vilde jeg komme til at skylde Dig!

Scapin.

Oprigtig talt, Hr. Octave, saa tror jeg, at jeg, naar jeg for Alvor vil, kan sætte det fast Umulige igjennem. Jeg har af Vorherres Haand faaet et ikke ringe Geni til alle de sindrige Experimenter, alle de elskværdige Spilopper, som den uvidende Pøbel kalder Gavtyvestreger, og uden mindste Praleri tør jeg nok sige, at man neppe skal finde min Lige til at spille Intriger, neppe finde Nogen, der har indlagt sig større Ære i denne hæderlige Profession. Men Fortjenesten bliver nutildags forfulgt allevegne, og jeg har forsvoret oftere at bruge mit Talent, siden den Ærgrelse, jeg forleden havde med en vis Sag.

Sylvester.

Hvad var det for en Sag, Scapin?

Scapin.

Aa en ren Bagatel, der bragte mig lidt paa Kant med Politiet.

Sylvester.

Med Politiet?

Scapin.

Ja, vi kom lidt i Uenighed.

Sylvester.

Du og Politiet?

Scapin.

Det behandlede mig høist lumpent, og jeg ærgrede mig saa stærkt over vort Aarhundredes Utaknemmelighed, at jeg, som sagt, har besluttet herefterdags at lade fem være lige. Nok herom!

(Til Octave.)

De kan derfor ligefuldt fortælle mig, hvad De har paa Hjertet.

Octave.

Du veed, Scapin, at min Fader og Hr. Geronte, for omtrent to Maaneder siden, indskibede dem sammen og reiste bort for nogle af deres fælles Handelsinteressers Skyld?

Scapin.

Det veed jeg.

Octave.

Og at Leander og jeg, under vore Fædres Fraværelse, bleve betroede, jeg i Sylvesters og Leander i Din Varetægt.

Scapin.

Ja. Jeg har skilt mig meget godt ved mit Hverv.

Octave.

At Leander, kort efter, traf paa en ung Zigeunerinde, i hvilken han forelskede sig?

Scapin.

Ja, det veed jeg ogsaa.

Octave.

Da vi ere intime Venner, betroede han mig sin Kjærlighed, og viste mig den unge Pige, som jeg fandt ret smuk, men dog paa ingen Maade saa deilig, som han vilde, at jeg skulde finde hende. Han talte aldrig mere til mig uden om hende, hvis Skjønhed og Ynde han ophøiede, over hvis Forstand han udbredte sig og hvis mindste Ytringer bleve citerede, som det Aandfuldeste og Elskværdigste, der nogensinde var bleven sagt! Det fik ingen Ende med al den Ros, og engang imellem blev han kjed af den Koldblodighed, hvormed jeg hørte paa ham, og bebyldte mig for at være ufølsom og ligegyldig mod Kjærlighedens hellige Flamme.

Scapin.

Endnu veed jeg slet ikke, hvor De vil hen.

Octave.

En Dag, da jeg fulgte med ham hen til de Folk, der have hans Diesten i Forvaring, hørte vi, fra et lille Hus i en affides Gade, nogle med Hulken blandede Klager. Vi forespurgte os om, hvad der var paafærde, og den Kone vi henvendte os til, sagde, at det var en ynkelig Historie med nogle Fremmede, hvoraf Enhver, der havde Hjerte i Livet, maatte røres.

Scapin.

Gud veed, hvad det skal blive til!

Octave.

Det pirrede min Nysgjerrighed, og jeg fik Leander overtalt til at gaa ind med mig i Huset, hvor vi fandt en gammel Dame, som, støttet af et jamrende Tjenestetyende, droges med Døden, og en ung Pige, den yndigste, den elskeligste Skikkelse, som smeltede hen i Taarer.

Scapin.

Ah, ah!

Octave.

Enhver anden end hun, vilde kun have taget sig daarligt ud i den Tilstand! Al hendes Pynt bestod i et simpelt Bomuldstøis Skjørt med en Trøie til af samme Stof og en lille Natkappe, der var skubbet tilbage, og under hvilken hendes Haar faldt i Uorden ned over Bryst og Skuldre. Men hendes Yndigheder overstraalede den simple Dragt, og hele hendes Personlighed gjorde det mest fortryllende, det uudsletteligste Indtryk!

Scapin.

Jeg begynder at lugte Lunten.

Octave.

O Scapin, hvis Du havde set hende som hun stod der, saa var Du bleven indtagen i hende, fuldt saa vel som jeg!

Scapin.

Derom tvivler jeg ingenlunde. Selv ubeset mærker jeg, at hun maa have været henrivende.

Octave.

Hendes Taarer vare ikke af den ubehagelige Slags, som vanzire Ansigtet. Nei, hende klædte det at græde, og hendes Smerte havde det skjønneste Udtryk.

Scapin.

Ja, jeg ser hende lyslevende.

Octave.

O, da hun kastede sig ned over den Døende, som hun kaldte sin kjære Moder, maatte Enhver, der saae hende, græde med hende. Der var heller ikke et tørt Øie i Stuen. Alle vare som gjennemtrængte af hendes Smerte.

Scapin.

Og saa forelskede De Dem sagtens i denne elskværdige Smerte?

Octave.

O Scapin, en Barbar maatte have elsket hende!

Scapin.

Forstaar sig. Hvor var det muligt andet?

Octave.

Efter nogle faa Ord, hvormed jeg søgte at mildne hendes dybe Sorg, forlode vi Huset, men da jeg spurgte Leander, hvorledes han syntes om denne unge Dame, svarede han koldt, at hun var gauske kjøn. Hans Kulde ærgrede mig, og jeg tog mig vel iagt for at lade ham mærke det Indtryk, hendes Skjønhed havde gjort paa mig.

Sylvester (til Octave).

Dersom De bliver ved paa den Maner, komme vi til at staa her til imorgen Aften. Lad mig, i Korthed, fuldende Deres Fortælling.

(Til Scapin.)

Fra det Øieblik af, stod hans Hjerte i Brand. Han kunde ikke leve en Dag, ja knap en Time, uden at han skulde hen og trøste den skjønne Bedrøvede. Men disse hans hyppige Besøg bleve med stor Strenghed tilbageviste af det gamle Fruentimmer, der ved Moderens Død havde faaet Regimentet, og hvad han ikke var forelsket før, saa blev han det naturligvis ved de mange Afslag. Han tigger, bønfalder og besværger, men det hjælper Altsammen ikke. Man underretter ham om, at den unge Dame, skjøndt hun i dette Øieblik staar uden Støtte og uden Formue, dog er af god Familie, og at Veien til hendes Gunst kun gaar gjennem Ægteskabet. Alle disse Vanskeligheder lægge blot Tønder til Ilden. Han gaar paa Raad med sig selv, ræsonnerer, overveier og tager endelig sin Beslutning, ifølge hvilken han for tre Dage siden, har holdt Bryllup med hende.

Scapin.

Alt Det forstaar jeg meget godt.

Sylvester.

Læg nu dertil, at hans Onkel har opdaget dette hemmelige Ægteskab, at hans Fader, som vi først ventede om nogle Maaneder, uformodenlig kommer hjem i Dag og vil, at han skal holde Bryllup med Hr. Geroutes Datter, der skal komme fra Tarent, hvor den gode Mand nok har giftet sig for anden Gang.

Octave.

Og betænk fremfor Alt, i hvilke smaa Kaar min Elskede er stillet, og hvorledes mine egne trykkede Forhold hindre mig i at gjøre det Mindste for hende, som jeg tilbeder.

Scapin.

Er det saa det Hele? Er det Noget at blive forknyt over? Jeg kan ikke finde mindste Grund til al den Angst og Uro.

(Til Sylvester.)

Skammer Du Dig ikke over at tabe Modet for en saadan Bagatel? For Pokker, Du er da stor og bredskuldret nok, og man skulde synes, at Du maatte have saa meget Omløb i Din Hjerne, at Du sagtens kunde opspinde en Intrige, og smedde et eller andet hovet Puds, der kunde bringe Jer ud af den Klemme! Fy, hvilken Dumrian! Gid man bare før havde givet mig i Kommission at narre vore to Gamle. Jeg skulde have gjort det lige for Næsen af dem! Jeg var ikke større end som saa, da jeg allerede udmærkede mig ved tusinde artige Spilopper.

Sylvester.

Det er vist, at Himlen ikke har begavet mig med de Talenter! Jeg har ikke mindste Lyst til at rage uklar med Politiet.

Octave.

Der kommer min elskværdige Hyacinthe.

Tredie Scene.

Hyacinthe. Octave. Scapin. Sylvester.

Hyacinthe.

Ak, er det sandt, Octave? Nerine fortæller mig, at Deres Fader kommer hjem i Dag og at han vil gifte Dem med en Anden?

Octave.

Ja, det er desværre sandt, og denne Efterretning er et knusende Slag for mig. Men hvad ser jeg, skjønne Hyacinthe? De græder? Hvad betyde disse Taarer? Tror De, at jeg nogensinde kunde bryde min Troskab imod Dem? Veed De ikke, at al min Kjærlighed ene og alene tilhører Dem?

Hyacinthe.

Jo, Octave, jeg er vis paa, at De elsker mig nu. Men jeg er ikke vis paa, at De altid vil elske mig.

Octave.

O kan man elske Dem og nogensinde høre op dermed?

Hyacinthe.

Jeg har hørt sige, at Deres Kjøn ikke er saa bestandigt

som vort og at den Lidenskab, vi indgyde Mændene, ofte slukkes ligefaa hurtigt som den er opstaaet.

Octave.

O kjære Hyacinthe, saa maa mit Hjerte være skabt anderledes end andre Mænds, thi jeg føler, at jeg vil elske Dem, faalænge det slaar.

Hyacinthe.

Jeg har ikke mindste Tvivl om Deres Oprigtighed. De mener vist nu, hvad De siger. Men jeg frygter for den Magt, der vil bekæmpe disse ømme Følelser! De er afhængig af Deres Fader, og han vil gifte Dem med en Anden! O hvis det sker, saa dør jeg af Sorg.

Octave.

Nei, skjønne Hyacinthe, ingen Fader kan faa mig til at bryde min Troskab imod Dem! Jeg vilde heller flygte bort fra mit Fædreland, ja, jeg vilde heller miste mit Liv, end tilhøre nogen Anden end Dem! Uden at have set hende, har jeg fattet en uhyre Afsky for den mig bestemte Brud, og skjøndt jeg ikke er grusom af Naturen, maa jeg dog ønske, at Havet vilde holde hende borte herfra. Hør derfor op at græde, min elskværdige Hyacinthe. Jeg kan ikke udholde Synet af Deres Taarer. De gjennembore mit Hjerte.

Hyacinthe.

Saa vil jeg da tørre mine Øine, og gjøre mig Umage for i Ydmyghed at afvente, hvad Himlen har besluttet over os.

Octave.

O den vil aldrig nænne at skille os ad.

Hyacinthe.

Naar De blot ikke svigter mig, saa kan jeg bære enhver anden Tilskikkelse.

Octave.

Og jeg vil aldrig svigte Dem.

Hyacinthe.

Saa er mit Livs Lykke ogsaa begrundet.

Scapin (afsides).

Hun kunde være værre! Jeg finder hende ikke saa tosset endda!

Octave (peger paa Scapin).

Der staar en Mand, som, hvis han vil, nok kan hjælpe os ud af vor Nød.

Scapin.

Jeg har rigtignok svoret høit og dyrt paa, at jeg aldrig mere vilde befatte mig med denne Verdens Handler. Men desuagtet var det jo ikke umuligt, at hvis I begge To vilde bede mig rigtig inderligt . . . .

Octave.

O dersom mine Bønner kunne bevæge Dig, saa vil jeg bede og bønfalde og besværge Dig om at lodse os i Havn.

Scapin (til Hyacinthe).

De tier ganske stille? Har De Intet at sige mig?

Hyacinthe.

O ved Alt hvad der er Dem helligt og dyrebart i Verden, besværger jeg Dem om at hjælpe os af denne Nød.

Scapin.

Saa faar jeg nok give tabt, og se at bevise min Menneskekjærlighed. Vær ganske rolig. Jeg skal gjøre mit Bedste.

Octave.

Vær forsikret om . . .

Scapin.

Tys!

(Til Hyacinthe.)

De bør helst gaa herfra, og skal blot se at slaa Deres Sind til Ro.

Fjerde Scene.

Octave. Scapin. Sylvester.

Scapin (til Octave).

Og De maa forberede Dem paa at møde Deres Fader med den største Rolighed af Verden, som om Intet var passeret.

Octave.

O Gud, jeg skjælver af Angst, blot ved at tænke paa dette Møde! Det er en naturlig Frygtagtighed, som jeg ikke kan overvinde.

Scapin.

Men det gjælder just om at holde Stand ved dette første Stød. Hvis han ser Dem forknyt, kan han jo falde paa at be-

handle Dem som et Barn. Prøv paa om De ikke kan opmande Dem lidt, og tænk over, hvor resolut og bestemt De kan svare paa hans Spørgsmaal.

Octave.

Jeg skal se at gjøre mit Bedste.

Scapin.

Lad os strax gjøre en Prøve paa, hvorledes det vil gaa. Saa vænner De Dem til at spille Deres Rolle. Nu, Hovedet i Veiret! En bestemt Mine! Et fast Blik!

Octave.

Saaledes?

Scapin.

Endnu lidt mere.

Octave.

Er det nu godt?

Scapin.

Aa ja, det gaar nok an. Forestil Dem nu, at jeg er Deres Fader, der er kommen hjem, og svar mig saa ligesaa bestemt som De vil svare ham. — Hvorledes, Slyngel, Dogenigt, infame Knegt? Tør Du vove at komme for mine Øine, efter de Streger, Du har begaaet under min Fraværelse? Er det Lønnen for al min Omhu, Din Slyngel? Er det den Agtelse, Du skylder mig, den Agtelse, Du burde vise mig? — (Men saa svar dog!) En saadan Frækhed, Skurk! At slutte Forbindelser paa egen Haand, at gifte Dig, uden Din Faders Samtykke! Svar mig, Skjelm! Lad mig høre Dine smukke Grunde . . . Men for Pokker, De staar jo saa fortabt som et Klokkefaar!

Octave.

Det kommer af, at jeg virkelig ta'er feil af Dig og ham.

Scapin.

Just derfor maa De ikke staa, som om De var født igaar.

Octave.

Jeg vil tage Mod og Mandshjerte til mig og se at svare mere bestemt.

Scapin.

Er det vist?

Octave.

Ganske vist.

Scapin.

Der kommer Deres Fader.

Octave.

O Himmel, det er ude med mig!

Femte Scene.

Scapin. Sylvester.

Scapin.

Heida, Octave! Saa bliv dog her! Octave, Hr. Octave, hør dog! Naa, han har alt smurt Hasen! Hvilken ynkelig Kujon af et Mandfolk! Men det faar ikke hjælpe, Sylvester! Du og jeg maa blive her, og tage mod den Gamle.

Sylvester.

Hvad skal jeg sige til ham?

Scapin.

Du skal bare tie stille, saa skal jeg nok sige Alt, hvad der behøves!

Sjette Scene.

Argante. Scapin og Sylvester (i Baggrunden af Theatret).

Argante (som tror sig ene).

Har man nogensinde før hørt tale om saadan en Gjerning?

Scapin (til Sylvester).

Han har alt hørt Historien, og han er saa optagen af den, at han snakker høit med sig selv.

Argante (som tror sig ene).

Det er en skrækkelig Dumdristighed.

Scapin (til Sylvester).

Lad os høre lidt, hvordan han tager det.

Argante (som tror sig ene).

Jeg gad vide, hvad de egentlig ville sige om dette smukke Giftermaal!

Scapin (afsides).

Vi have belavet os derpaa!

Argante (som tror sig ene).

Mon de ville prøve paa at negte det?

Scapin (afsides).

Nei, det være langtfra.

Argante (som tror sig ene).

Eller om de tro at kunne undskylde det?

Scapin (afsides).

Det kan maaske lade sig gjøre.

Argante (som tror sig ene).

Man mener maaske, at man kan binde mig Noget paa Ærmet?

Scapin (afsides).

Maaske.

Argante (som tror sig ene).

Men alle Historier ville være spildte.

Scapin (afsides).

Det er sikrest Intet at forsværge.

Argante (som tror sig ene).

Jeg skal faa min slyngelagtige Søn indespærret paa et sikkert Sted.

Scapin (afsides).

Det skal vi nok tage os iagt for.

Argante (som bestandig tror sig ene).

Og hvad Sylvester, den Skurk, angaar, saa vil jeg lade ham kagpidske.

Sylvester (til Scapin).

Det vilde undret mig, om han havde glemt mig.

Argante (idet han ser Sylvester).

Naa, er Du der? Jo, Dig kan man trøstigt betro sin Familie til, naar man reiser bort! Du er en prægtig Hofmester for unge Mennesker, det maa man lade Dig!

Scapin.

O hvor jeg er glad over Deres lykkelige Hjemkomst, min Herre!

Argante.

God Dag, Scapin.

(Til Sylvester.)

Du har jo i Et og Alt rettet Dig

efter mine Forskrifter, og min Søn har opført sig monstervær-digt, under min Fraværelse!

Scapin.

Som jeg ser, befinder De Dem da, Gud ske Lov, vel?

Argante.

Aa ja, det gaar nok an.

(Til Sylvester.)

Du siger ikke et Ord, Din Skurk!

Scapin.

Har Reisen været god?

Argante.

Ja vist, den har været meget god! Men forstyr mig dog nu ikke! Lad mig have Ro til at skjænde . . .

Scapin.

Hvorledes? Vil De skjænde?

Argante.

Ja, det vil jeg rigtignok.

Scapin.

Paa hvem, om jeg tør spørge?

Argante (peger paa Sylvester).

Paa den Slyngel der.

Scapin.

Hvorfor vil De skjænde paa ham?

Argante.

Har Du Intet hørt om hvad der er passeret her i min Fraværelse?

Scapin.

Jo, jeg har nok hørt om en lille Sag . . .

Argante.

Lille Sag! En Handling af den Natur!

Scapin.

De har ikke saa ganske Uret.

Argante.

En saa uhørt Dristighed!

Scapin.

Det er sandt.

Argante.

En Søn, der gifter sig, uden sin Faders Samtykke?

Scapin.

Der kan tilvisse siges en Del derom. Men jeg vilde dog raade Dem til ingen Spektakler at gjøre i den Anledning.

Argante.

Hvad er det for Snak? Jeg vil gjøre ligesaa mange Spektakler, som jeg har Lyst til! Hvorledes? Synes Du ikke, at jeg har god Grund til at være vred?

Scapin.

Jo, den allerstørste Grund af Verden. Jeg har været vred paa Deres Vegne, da jeg fik den Sag at høre, ja min Deltagelse for Dem gik endogsaa saa vidt, at jeg fordristede mig til at skjænde paa Deres Søn. Spørg ham selv engang, saa skal De faa at høre, hvilken Sparlagens Præken han har maattet døie af mig. Jeg har læst ham en ordenlig Text om hans Mangel paa Respekt for en Fader, hvis Fodspor han burde kysse. De kunde ikke selv have gjort det mere kraftigt. Men, hvad saa? Jeg har maattet tage Fornuften fangen, og give efter, thi, naar Alt kommer til Alt, er han jo ikke nær saa skyldig, som man skulde tro

Argante.

Hvad er det, Du siger? Ikke nær saa skyldig, som man skulde tro? Og han har, uden videre, giftet sig med et forløbet Qvindemenneske?

Scapin.

Ja, hvad skal man sige? Han er blevet draget af sin Skjæbne.

Argante.

Ja, Tak skal Du have! Den Grund er god! Saa kunde man jo begaa alle mulige Misgjerninger, bedrage, stjæle, myrde, røve, og saa bagefter undskylde sig med, at man var bleven draget af sin Skjæbne.

Scapin.

De opfatter mine Ord altfor filosofisk. Jeg vilde blot sige, at han er bleven indviklet i den Sag ved en særegen Fatalitet.

Argante.

Men hvorfor har han ladet sig indvikle i den?

Scapin.

De kan ikke forlange, at han skal være ligesaa viis som De.

Ungdommen maa have Lov til at være ung, og kan umuligt have den Viisdom, der behøves til at undgaa alle Feilgreb. Det ser man paa vor Leander, der tiltrods for alle mine Raad, al min Tilrettevisning, har baaret sig langt værre ad end Deres Søn. Jeg gad vide, om De ikke selv engang har været ung, og om De ikke den Gang har begaaet Et og Andet, som De nu vilde kalde Daarskab? Man har sagt mig, at De i Deres unge Dage havde en høi Stjerne hos Damerne, at De gjorde Cour tilhøire og tilvenstre, at de hørte til dem, der vare allermest paa Farten, ja, at der ikke var den Modstand til, som De ikke kunde overvinde, naar De for Alvor vilde.

Argante.

Jeg maa indrømme, at det er sandt. Men jeg har dog altid holdt mig indenfor visse Grændser, og er aldrig gaaet saa vidt som han.

Scapin.

Ja, hvad vil De nu egentlig, at han skulde have gjort? Han ser en ung Pige, der viser ham Tilbøielighed. (Thi det har han efter Dem, at alle Damerne forelske sig i ham.) Han finder hende indtagende, aflægger Besøg hos hende, siger hende smukke Ting, sukker ridderligt og ender med at forelske sig op over begge Ørene! Hun kan ikke modstaa ham; han benytter sin gode Lykke og bliver en smuk Dag greben paa fersk Gjerning, hvorpaa hendes Slægtninger, med Kaarden i Haanden, tvinge ham til at ægte hende.

Sylvester (affides).

O hvilken Mesterstjelm!

Scapin.

Synes De maaske, at han skulde have ladt sig dræbe? Af to onde Ting, maa han dog hellere være gift, end død og borte.

Argante.

Det er ikke saaledes, at jeg har hørt den Sag fremstille.

Scapin (peger paa Sylvester).

Men saaledes forholder det sig. Spørg ham der, saa skal De høre, om jeg har sagt sandt.

Argante (til Sylvester).

Er min Søn bleven tvunget til at gifte sig?

Sylvester.

Ja, Herre.

Scapin

Tror De, at jeg vilde lyve for Dem?

Argante.

Men saa burde han jo øieblikkeligt have begivet sig til en Notar og nedlagt Protest mod den udøvede Vold.

Scapin.

Det er netop, hvad han ikke har villet gjøre.

Argante.

Derved var det bleven lettere for mig at faa dette Ægteskab hævet.

Scapin.

Faa det Ægteskab hævet?

Argante.

Ja.

Scapin.

De kan ikke faa det hævet.

Argante.

Kan jeg ikke faa det hævet?

Scapin.

Nei.

Argante.

Aa Snak! Min Ret dertil er jo soleklar, saavel ifølge min faderlige Myndighed, som især ifølge den Tvang, under hvilken min Søn har handlet.

Scapin.

Men det er just denne Tvang, som han ikke vil indrømme.

Argante.

Hvorledes? Vil han ikke indrømme den?

Scapin.

Nei.

Argante.

Min Søn?

Scapin.

Just han. Vil De have, at han skal bekjende for Alverden, at han er bleven overlistet af Frygt? At han har ladet sig twinge til sligt et vigtigt Skridt? Nei, nei, det var jo en Beskæmmelse for ham, og ved slig en Bekjendelse vilde han jo gjøre sig aldeles uværdig til Dem og Deres Navn.

Argante.

Det bryder jeg mig ikke om.

Scapin.

For hans Æres Skyld og for Deres, er det jo aldeles nødvendigt, at han lader, som om han har ægtet hende af sin egen fri Villie.

Argante.

For hans Æres Skyld og for min forlanger jeg, at han skal sige lige det Modsatte.

Scapin.

Det er jeg vis paa, at han aldrig gjør.

Argante.

Men jeg skal nok tvinge ham dertil.

Scapin.

Det gjør han i Evighed aldrig.

Argante.

Hvis han ikke lyder mig i det Kapitel, saa gjør jeg ham arveløs.

Scapin.

De?

Argante.

Ja, jeg.

Scapin.

Det er ikke Deres Alvor.

Argante.

Hvorledes? Er det ikke mit Alvor?

Scapin.

De gjør ham ikke arveløs!

Argante.

Gjør jeg ham ikke arveløs?

Scapin.

Nei.

Argante.

Ikke?

Scapin.

Nei.

Argante.

Det var da løierligt. Kan jeg ikke gjøre min Søn arveløs?

Scapin.

Nei, siger jeg Dem.

Argante.

Hvem skulde hindre mig deri?

Scapin.

De selv.

Argante.

Jeg?

Scapin.

Just De. Det har De aldrig Hjerte til at gjøre.

Argante.

Om jeg har Hjerte dertil, skal Du nok saa at se.

Scapin.

De spøger.

Argante.

Jeg spøger aldeles ikke.

Scapin.

Den faderlige Ømhed vil nok gjøre sig gjældende.

Argante.

Den faderlige Ømhed har Intet med den Sag at skaffe.

Scapin.

Jo, ganske vist.

Argante.

Jeg siger Dig, at det vil ikke ske.

Scapin.

Har Intet at betyde.

Argante.

Du maa ikke sige, at det har Intet at betyde.

Scapin.

Jo, det maa jeg nok sige, thi jeg kjender Dem bedre end De selv, og jeg veed, hvor god De er.

Argante.

Jeg er slet ikke god. Jeg kan være ond, naar jeg vil. Men, lad det nu være nok af den Passiar, som blot ophidser min Galde.

(Til Sylvester.)

Skynd Dig, Din Slyngel, og hent mig Delinquenten hid. Imens vil jeg fortælle den Ulykke til Hr. Geronte.

Scapin.

Dersom jeg paa nogensomhelst Maade kan være Dem til Tjeneste, min Herre, saa har De at befale over Alt, hvad jeg formaar.

Argante.

Tak skal Du have.

(Afsides.)

Var han blot ikke min eneste Søn! Havde jeg dog bare den Datter, som Himlen har berøvet mig! Saa kunde jeg gjøre hende til min Arving.

Syvende Scene.

Scapin. Sylvester.

Sylvester.

Du er en stor Mand, Scapin, det maa jeg tilstaa, og jeg beundrer som Du har faaet Sagen i Gang. Men det Værste er og bliver dog vor Pengenød! Hvor vi saa vende og dreie os, have vi gjøende Kreditorer i Hælene.

Scapin.

Det skal Du ikke sørge for. Jeg har alt mit Maskineri istand og spekulerer blot paa at finde en Person, jeg kunde tage i Ledtog med mig, og lade spille en nødvendig Rolle i Intrigen. Vent lidt! Kneis en Smule med Hovedet! Tryk Hatten ned i Øinene, som en ondskabsfuld Krabat. Støt paa det ene Ben! Sæt Haanden i Siden! Lad Øinene rulle vildt i Hovedet og sæt en Gang op som en Theaterkonges. Det er godt. Kom nu med mig. Jeg kjender hemmelige Kunster, hvorved jeg kan forvandle baade Dit Ansigt og Din Stemme.

Sylvester.

For Guds Skyld, Scapin! Bring mig endelig ikke i Konflikt med Politiet!

Scapin.

Slaa Du Dig bare til Ro. Vi ville dele Faren sammen som Brødre. Tre, fire Aar mere eller mindre paa Galeierne bør ikke standse en ædel Sjæl i dens hæderlige Bedrifter.

Anden Akt.

Første Scene.

Argante. Geronte.

Geronte.

Med det Veir tænker jeg, at vi alt i Dag maa have vore reisende Folk. Jeg har talt med en Matros, der kom lige fra Tarent, og han sagde, at min Skipper alt havde lettet Anker, da han tog bort, og altsaa snart maatte være her. Men det forstaar sig, efter hvad De nys har fortalt mig om Deres Søn, har det jo i Grunden ingen Hast med min Datters Ankomst. Den Historie gjør et slemt Skaar i alle vore Planer.

Argante.

Bær De kun ganske ubekymret i saa Henseende. Den Hindring har Intet at betyde. Jeg indestaar Dem for, at den nok skal blive ryddet af Veien.

Geronte.

Tillad mig at sige Dem min Mening om den Sag, Hr. Geronte. Børnenes Opdragelse bør man fra først af, tage meget alvorligt.

Argante.

Ja, det er ganske vist. Men hvad mener De dermed?

Geronte.

Jeg mener, at unge Folks slette Opførsel sædvanlig kommer af den slette Opdragelse, deres Forældre have givet dem.

Argante.

Det er vist meget ofte Tilfældet. Men hvad vil De sige dermed?

Geronte.

Hvad jeg vil sige dermed?

Argante.

Ja.

Geronte.

Jeg vil sige, at dersom De som en brav Fader havde optugtet Deres Søn godt, saa havde han ikke nu spilt Dem dette Puds.

Argante.

Saa? De bilder Dem maaskee ind, at De har optugtet Deres Søn bedre?

Geronte.

Det skulde jeg rigtignok mene. Jeg gik vist fra min Forstand af Sorg, dersom han havde begaaet saadan en Streg.

Argante.

Men hvis nu denne Deres Søn, hvem De som en brav Fader har optugtet saa overmaade vel, havde begaaet noget endnu meget Værre? Hvad saa?

Geronte.

Hvad behager?

Argante.

Hvad saa, Hr. Geronte?

Geronte.

Hvad vil det sige?

Argante.

Det vil blot sige, at man bør vogte sig for at dadle andre Folks Opførsel, førend man har undersøgt sin egen, og at man, førend man kritiserer Andre saa strengt, bør se vel til, om der ikke er Noget at feie for Ens egen Dør.

Geronte.

Den Gaade kan jeg ikke løse.

Argante.

Den vil nok blive løst for Dem.

Geronte.

Har De maaske hørt Noget om min Søn?

Argante.

Det er ikke umuligt.

Geronte.

Hvad er det da? Siig mig det, jeg be'er.

Argante.

Da jeg før var aldeles ude af mig selv over min Søns forkerte Opførsel, og Scapin vilde tale mig tilrette, kom han kun ganske løseligt til at berøre Deres Søns Historier. Men det gjør Intet til Sagen. Af ham eller af en Anden vil De nok faa Alt at vide. Jeg vil nu ile hen til en Advokat, og høre, hvordan jeg bedst kan faa det Giftermaal hævet. Farvel saa længe.

Anden Scene.

Geronte (alene).

Hvad kan det være? Værre endnu end hans . . . Hvor er det muligt? Hvorledes kan han have bedrevet Noget, som er værre, end at gifte sig paa egen Haand, uden sin Faders Samtykke? Det synes mig dog saa galt som vel muligt.

Tredie Scene.

Geronte. Leander.

Geronte.

Se, er Du der?

Leander

(løber hen til Geronte for at omfavne ham).

Hvor det glæder mig, at De er kommen hjem, kjære Fader!

Geronte

(der undslaar sig for at omfavne Leander).

Saa sagte! Saa sagte! Lad os først tale lidt sammen om Dine Ting.

Leander (som før).

Tillad, at jeg omfavner Dem, og at . . . .

Geronte (som før).

Saa sagte, siger jeg Dig.

Leander.

Hvorledes? Vil De ikke tillade mig at omfavne Dem og at udtrykke min Glæde . . . .

Geronte.

Nei, der er Noget vi først maa have paa det Rene.

Leander.

Hvad da?

Geronte.

Staa der, saa jeg kan se Dig i Ansigtet.

Leander.

Hvorledes?

Geronte.

Se mig lige i Øinene.

Leander.

Og hvad saa?

Geronte.

Fortæl mig saa, hvad her er passeret.

Leander.

Hvad her er passeret?

Geronte.

Hvad Du har bedrevet, under min Fraværelse?

Leander.

Hvad skulde jeg vel have bedrevet?

Geronte

Jeg spørger ikke om, hvad Du skulde have bedrevet, men om hvad Du har bedrevet?

Leander.

Jeg? Ingenting, som De kan have mindste Grund til at være vred over.

Geronte.

Ingenting?

Leander.

Nei.

Geronte.

Du svarer meget bestemt.

Leander.

Det kommer af, at jeg har en god Samvittighed.

Geronte.

Da har Scapin dog fortalt mig om Dine Historier.

Leander.

Scapin?

Geronte.

Saa! Saa! Du bliver rød i Hovedet ved det Navn?

Leander.

Har Scapin sagt Noget om mig?

Geronte.

Her er hverken Tid eller Sted til at gaa dybere i de Ting! Gaa lige hjem. Jeg kommer strax bagefter, saa kan vi tale nærmere derom. Men ve Dig, Din Forræder, hvis Du paa

nogen Maade har vanæret mig! Hvis . . . hvis . . . saa vil jeg ikke kjendes ved Dig og saa gjør Du bedst i aldrig mere at komme for mine Øine.

Fjerde Scene.

Leander (alene).

At forraade mig saadan! Den Skjelm! Af alle Mennesker i Verden burde det være ham allermest magtpaaliggende at tie med hvad jeg betror ham, og saa gaar han lige hen og forraader mig til min Fader! Men han skal ikke dø i Synden! Det Forræderi skal da nok blive hævnet, og det tilgavns.

Femte Scene.

Octave. Leander. Scapin.

Octave.

O hvor maa jeg takke Dig, min kjære Scapin. Du er rigtignok et beundringsværdigt Menneske, og siden Vorherre sender mig en saadan Hjælp i Nøden, saa vil jeg haabe, at Alt skal gaa godt.

Leander (til Scapin).

Se! Se! Er Du der? Det er mig kjært at træffe Dem, Hr. Skurk!

Scapin.

Ydmygste Tjener, Herre! Det er sandelig for stor Ære for mig!

Leander (trækker sin Kaarde).

Den Kjøter vover ovenikjøbet at spøge! Men jeg skal lære Dig.

Scapin (falder paa Knæ).

Herre!

Octave

(stiller sig imellem dem for at hindre Leander i at slaa Scapin).

Men, Leander, dog!

Leander.

Hold mig ikke tilbage, Octave! Det er spildt Arbeide.

Scapin (til Leander).

Men, Herre!

Octave

(som vedbliver at holde Leander tilbage).

Jeg beder Dem indstændigt . . . .

Leander
(som bestandig vil slaa Scapin).

Lad mig tilfredsstille min retfærdige Vrede . . .

Octave (som før).

For vort Venskabs Skyld, Leander, beder jeg Dem, om ikke at mishandle ham.

Scapin.

Men, hvad har jeg gjort?

Leander
(som atter vil slaa Scapin).

Hvad Du har gjort, Forræder?

Octave
(som vedbliver at holde Leander tilbage).

Men saa sagte dog, jeg be'er.

Leander.

Nei, Octave! Jeg maa, med Kaarden i Haanden, tvinge den Skurk til at skrifte hans Forræderi!
(Til Scapin.)
Ja, Skurk, jeg veed det Puds Du har spillet mig; man har lige underrettet mig derom! Du troede maaske at den Hemmelighed var vel forvaret. Men jeg vil, at Du selv skal gaa til Bekjendelse. Ellers render jeg Dig min Kaarde gjennem Livet.

Scapin.

Gud, kunde Herren virkelig have Hjerte dertil?

Leander.

Saa tal!

Scapin.

Jeg skulde have gjort Dem Noget, Herre?

Leander.

Ja Skurk, og Din Samvittighed siger Dig nok, hvad det er.

Scapin.

Jeg forsikrer Dem høit og helligt, at jeg ikke veed, hvad De mener.

Leander
(som atter vil slaa Scapin).

Veed Du ikke, hvad jeg mener?

Octave (holder Leander tilbage).

Leander!

Scapin.

Nu vel, Herre, siden De tager det paa den Maade, saa faar jeg vel skrifte, at det er mig, der i Forening med et Par af mine gode Venner, har drukket det lille Anker spansk Vin, som De havde faaet i Foræring. Det var mig, der slog en Revne i Træet og spildte Vand rundt om paa Gulvet, for at man skulde tro, at Vinen var løben ud.

Leander.

Er det Dig, Din Slyngel, som har drukket min spanske Vin, og som er Skyld i, at jeg har skjændt paa Pigen for hendes Uagtsomhed?

Scapin.

Ja, Herre. Jeg beder Dem om Forladelse.

Leander.

Det er mig meget kjært, at jeg har faaet det at vide. Men det er ikke derom Talen er.

Scapin.

Er det ikke derom, Herre?

Leander.

Nei, det er en Synd af langt værre Natur, som jeg vil, at Du skal skrifte.

Scapin.

Herre, jeg kan virkelig ikke huske Andet.

Leander

(som atter vil slaa Scapin).

Vil Du ikke tale?

Scapin.

Ah, ah!

Octave.

For Guds Skyld, Leander!

Scapin.

Jo, Herre, nu husker jeg Noget. For en tre Ugers Tid siden, da De sendte mig med et lille Uhr til den unge Zigeunerinde, som De er forelsket i, kom jeg hjem med revne Klæder og blodigt Ansigt, og fortalte Dem, at jeg var bleven overfalden af Røvere, som havde taget Uhret fra mig. Men det var mig selv, der havde beholdt det.

Leander.

Hvorledes, Skurk, har Du beholdt Uhret?

Scapin.

Ja, Herre, for herefterdags at kunne sige Dem, hvad Klokken er.

Leander.

Det er nogle nette Historier, jeg faar at vide, og jeg kan, sandelig rose mig af at have en tro Tjener. Men det er dog ikke det, jeg spørger om.

Scapin.

Er det ikke det?

Leander.

Nei, Din infame Knegt! Det er noget ganske Andet, som jeg vil, Du skal bekjende.

Scapin (afsides).

For Fanden!

Leander.

Ud med Sproget! Gesvindt! Jeg har Hastværk.

Scapin.

Herre, det er Alt, hvad jeg har gjort.

Leander

(som atter vil slaa Scapin med Kaarden).

Er det Alt?

Octave (stiller sig imellem dem).

Lad dog være!

Scapin.

Nu vel, Herre, husker De den Varulv, som for omtrent et halvt Aars Tid siden gav Dem saa dygtig en Dragt Prygl, at De paa Flugten for ham, var lige ved at slaa Dem fordærvet i en Kjælderhals, som De, af bare Hastværk faldt ned i?

Leander.

Nu, og hvad saa?

Scapin.

Jeg bekjender, Herre, at det var mig, der agerede Varulv.

Leander.

Var det Dig, Forræder, der agerede Varulv?

Scapin.

Ja, Herre! Det var blot for at sætte Dem en Smule Skræk i Blodet, saa at De ikke, hver eneste Nat, skulde lade os spanke om i Byen, som De ellers havde for Skik.

Leander.

Jeg skal ved Tid og Leilighed nok huske paa alle de smukke Historier, som jeg i Dag har faaet at vide. Men lad os saa komme til Sagen og fortæl mig, hvad det er Du har sagt til min Fader.

Scapin.

Til Deres Fader?

Leander.

Ja, Gavtyv, til min Fader.

Scapin.

Jeg har ikke engang set ham, siden han er kommen hjem.

Leander.

Har Du ikke set ham?

Scapin.

Nei, Herre!

Leander.

Er det vist?

Scapin.

Saa vist som at jeg staar her. Det skal han selv kunne bevidne.

Leander.

Og dog er det af hans egen Mund, at jeg har erfaret det.

Scapin.

Med Deres Tilladelse, Herre, saa har han virkelig løiet.

Sjette Scene.

Leander. Octave. Carlo. Scapin.

Carlo (til Leander).

Det er just ikke det bedste Budskab jeg har at bringe Dem. Jeg er bange for, at det vil sætte Dem i en slem Forlegenhed.

Leander.

Hvorledes?

Carlo.

Zigeunerne ere ifærd med at bryde op og ville føre Zerbinette med dem. Hun kom for lidt siden, med Taarer i Øinene til mig, og bad mig sige Dem, at hvis De ikke, inden to Timer, skaffer de forlangte Løsepenge, saa er hun for evig tabt for Dem.

Leander.

Inden to Timer?

Carlo.

Inden to Timer.

Syvende Scene.

Leander. Octave. Scapin.

Leander.

O min stakkels Scapin, Du maa for Guds Skyld hjælpe mig.

Scapin

(der hele Tiden har ligget paa Knæ, reiser sig, og gaar med stolte Skridt bort fra Leander).

Min stakkels Scapin! Ja, nu er jeg min stakkels Scapin, nu da man trænger til mig.

Leander.

Lad nu det være godt! Jeg tilgiver Dig Alt, hvad Du har fortalt mig, og værre Ting endnu, hvis Du har bedrevet dem!

Scapin.

Nei, Tak skal De have. Jeg skjøtter ikke om Deres Tilgivelse. De kan jo rende Kaarden gjennem Livet paa mig. For mig gjerne. Saa er det forbi!

Leander.

Nei, nei! Det er Dig, som jeg besværger om at skjænke mig Livet. Du maa hjælpe mig i min Kjærlighed!

Scapin.

Paa ingen Maade! Det er bedre, at De slaar mig ihjel.

Leander.

Nei, dertil er Du mig altfor dyrebar. For Guds Skyld, brug nu Dit beundringsværdige Geni! Jeg tror, at der ikke er den Ting til, som Du ikke kan sætte igjennem.

Scapin.

Nei, slaa De bare til!

Leander.

Lad det være glemt, Scapin, og tænk paa at hjælpe mig.

Octave.

Scapin, Du maa virkelig gjøre Noget for ham!

Scapin.

Hvor kan jeg det? Efter slig en Bestæmmelse?

Leander.

Lad min Heftighed være glemt, Scapin, og staa mig bi med Din List! Jeg bønfalder Dig derom.

Octave.

Og jeg forener mine Bønner med hans.

Scapin.

Maa det ikke nage mit Hjerte? Saadan en Fornærmelse!

Octave.

Du maa lade Din Vrede fare.

Leander.

Kan Du forlade mig i denne Nød? Du veed, hvor jeg elsker hende.

Scapin.

Uforvarende at overfalde mig, midt i min Troskyldighed!

Leander.

Jeg bekjender, at jeg har Uret.

Scapin.

Skjælde mig for Gavtyv, Skurk og Forræder!

Leander.

Det gjør mig inderlig ondt, at det er sket.

Scapin.

At ville gjennembore mig med sin Kaarde!

Leander.

Jeg beder Dig af inderste Hjerte om Forladelse. Hvis Du, for at skjænke mig den, forlanger at jeg skal knæle for Dig, se, saa ligger jeg her for Dine Fødder, og besværger Dig om ikke at slaa Haanden af mig.

Octave.

Nu maa Du, paa min Ære, give efter, Scapin!

Scapin.

Staa da op, og vær en anden Gang ikke saa hastig.

Leander.

Vil Du da love mig at tage Dig af mine Ting?

Scapin.

Jeg vil tænke derover.

Leander.

Du veed, at Tiden er knap.

Scapin.

Derover skal De ikke ængste Dem. Hvormeget er det, De behøver?

Leander.

Femhundrede Rigsdaler.

Scapin (til Octave).

Og De?

Octave.

To hundrede Pistoler.

Scapin.

De Penge vil jeg knibe ud af de Gamle.

(Til Octave.)

Hvad Dem angaar, da er Maskineriet alt istand.

(Til Leander.)

Og for Deres Vedkommende, saa tør jeg nok indestaa for, at det, i hvor gjerrig Deres Hr. Papa end er, skal koste endnu mindre Møie. Den gode Mand har, som De veed, just ikke opfundet Krudtet, og jeg har alt længst bidt Mærke i ham og ment, at man nok kunde binde ham, hvad det saa end var, paa Ærmet. Om Forladelse, Herre, De veed selv bedst, at der ikke er synderlig Lighed mellem Dem og ham, og at det kun er for Formens Skyld, at han kaldes Deres Fader.

Leander.

Tys! Tys, Scapin!

Scapin.

Hvordan? Er det Noget at gjøre sig Skrupler over? Det er vist Deres Spøg. Men jeg ser Octaves Fader, som kommer derhenne, og da han nu just er ved Haanden, saa er det bedst at jeg begynder med ham. Gaar begge bort,

(Til Octave.)

og giv De Sylvester et Vink om, at det nu er paa Tiden, at han skal komme og spille sin Rolle.

Ottende Scene.

Argante. Scapin.

Scapin (afsides).

Der gaar han og brummer i Skægget.

Argante (som tror sig ene).

Saadan en Mangel paa Conduite! At kaste sig ind i en Forbindelse af den Natur med Tilsidesættelse af alle mulige Hensyn! O hvor Ungdommen er letsindig og ufornuftig!

Scapin.

Deres Tjener, min Herre.

Argante.

God Dag, Scapin.

Scapin.

De gaar nok og grunder paa den Historie med Deres Søn?

Argante.

Ja, det er sandt, Scapin. Den volder mig en grusom Hjertesorg.

Scapin.

Verden er fuld af Gjeuvordigheder, Herre. Det maa man altid være beredt paa. Jeg har for længe siden hørt et klassisk Udsagn, som jeg ret har skrevet mig bag Øret.

Argante.

Hvad da?

Scapin.

At en Familiefader, selv under en ganske kort Fraværelse, dog altid ved sin Hjemkomst bør være forberedt paa de Uheld, som kunne være skete imens. Han bør forestille sig, at hans Hus kan være brændt, hans Penge stjaalne, haus Hustru død, hans Søn lemlæstet, hans Datter bortført, og regne det for en Lykke, naar intet Sligt er hændet. Jeg taler af Erfaring, Herre, og har selv, i min egen lille Verden, praktiseret det givne Raad, saa at jeg aldrig kommer hjem fra et Ærinde, uden at være forberedt paa mit Herskabs Vrede, paa Skjænd og Hug, paa Bebreidelser og Spark for Bagen, Bastonade, Pidskeslag og saa videre, og naar jeg imellem skipper fri for den Slags Konfekt, saa takker jeg, i al Ydmyghed, min gode Skjæbne som for en særdeles Begunstigelse.

Argante.

Ja, det er godt nok, Scapin! Men derfor kan jeg sandelig

ikke finde mig i dette uforskammede Giftermaal, som forstyrrer alle mine Planer. Jeg har netop været henne for at raadslaa med nogle Advokater, om hvorledes vi kunne faa det hævet.

Scapin.

Hvis De vil lyde mit Raad, saa skal De se at faa den Sag ordnet paa en anden Maade. De veed selv hvad en Proces vil sige hertillands. Jeg er bange for, at De kommer i et slemt Vilderede.

Argante.

Deri har Du vist Ret. Men hvad er der ellers at gjøre?

Scapin.

Jeg tror at jeg har fundet en Udvei. Da Synet af Deres dybe Kummer før rørte mig saa inderligt, kom jeg til at spekulere paa, om jeg ikke kunde hjælpe Dem. Det har altid gaaet mig nær til Hjerte, naar jeg saae retskafne Fædre, som græmmede sig over deres Børns Opførsel, og desuden har jeg altid næret en inderlig Hengivenhed for Deres Person.

Argante.

Jeg er Dig meget forbunden.

Scapin.

Derfor har jeg paa egen Haand henvendt mig til en Broder af den unge Pige, som Deres Søn har ægtet. Det er en Slagsbroder af Profession, en af disse Folk, som leve og aande i Kaardestød tilhøire og tilvenstre, som kun tale om at massakrere for Fode væk og ikke gjøre sig mere Samvittighed af at slaa en Mand ihjel, end af at skylle et Glas Vin ned. Til ham har jeg bragt dette Giftermaal paa Bane, og har søgt at forestille ham, hvor let det, paa Grund af den anvendte Vold, maatte være for Dem at faa det hævet; jeg har gjort vidt og bredt af Deres Rettigheder som Fader og den Indflydelse, som Deres Navn, Rang, Formue og mange Venner vilde have paa Magistraten. Jeg har vendt og dreiet Sagen saalænge paa alle Leder og Kanter, at jeg tilsidst har faaet ham til at gaa ind paa et Forslag om at jævne Sagen ved Hjælp af en Sum Penge. Jeg tror nok, at han samtykker i at Giftermaalet hæves, naar De smører ham godt om Munden med Mønt.

Argante.

Naa, hvormeget har han saa forlangt?

Scapin.

Aa, fra først af Ting, som jeg blues ved at nævne.

Argante.

Hvad da?

Scapin.

Rent uhyre Summer.

Argante.

Lad høre!

Scapin.

Der var Tale om en fem til sexhundrede Pistoler.

Argante.

Gid fem til sexhundrede Koldfebre maa ryste ham tilgavns! Vil han gjøre Nar af Folk?

Scapin.

Det er akkurat, hvad jeg har sagt ham. Jeg har naturligvis reutud forkastet alle den Slags Forslag og ladt ham vide, at De ikke er en Nar, af hvem man kan forlange fem til sexhundrede Pistoler. Efter megen Snakken frem og tilbage, har jeg endelig faaet Udbyttet af vor Diskussion bragt ned til det, som jeg nu skal have den Ære at meddele Dem. „Det er just paa den Tid, at jeg skal reise til Armeen," har han sagt til mig, „og den Omstændighed, at jeg mangler Penge til at equipere mig for, er Skyld i at jeg, i Grunden meget mod min Villie, har lyttet til de mig gjorte Forslag. Jeg maa have en Ridehest og under tredsindstyve Pistoler kan jeg ikke saa en, som er nogenlunde antagelig."

Argante.

Tredsindstyve Pistoler! Lad gaa, dem vil jeg nok give ham.

Scapin.

„Desuden behøver jeg Seletøi og Skydevaaben. Det vil omtrent beløbe sig til tyve Pistoler."

Argante.

Tyve til treds, det bliver firs.

Scapin.

Fuldkommen rigtigt.

Argante.

Det er rigtignok meget. Men jeg faar vel finde mig deri.

Scapin.

„Endvidere behøver jeg en Hest til min Tjener, der vil komme paa en tredive Pistoler."

Argante.

Lad ham gaa Pokker i Vold! Det faar han ikke.

Scapin.

Herre! . . . .

Argante.

Nei, det er jo aldeles uforskammet.

Scapin.

Skal hans Tjener da gaa tilfods?

Argante.

Hvad rager det mig? Lad ham gaa paa to eller fire som det lyster ham, og hans Herre ligesaa!

Scapin.

De skulde sandelig ikke hænge Dem i saadan en Bagatel, Herre! Men hvordan De saa forresten gjør, saa indlad Dem, for Guds Skyld, ikke i Proces. Jeg beder og befværger Dem om, at De vil gjøre Alt, hvad De kan, for ikke at komme i Rettens Klør.

Argante.

Lad da gaa! Jeg faar vel endnu lade de tredive Pistoler stryge!

Scapin.

„Desuden behøver jeg", saa har han sagt, „et Muldyr til at bære . . . ."

Argante.

Fanden i Vold med hans Muldyr. Lad os saa bare saa Sagen for Skrankerne . . .

Scapin.

Jeg beder Dem, Herre . . . .

Argante.

Nei, det gjør jeg paa ingen Maade.

Scapin.

Herre, et lille Muldyr!

Argante.

Jeg vil ikke engang give ham et Æsel.

Scapin.

Betænk!

Argante.

Nei, jeg vil hellere føre Proces.

Scapin.

Ak, Herre, hvad er det dog De siger? Hvad er det for en

fortvivlet Beslutning? Kast dog bare et Blik paa Justitsvæsenets Krogveie! Tænk paa Stævninger og Indkaldelser for Retten, og saa de uendelige Processforhandlinger! Tænk paa alle de rovbegjærlige Dyr, gjennem hvis Klør De skal passere: Politibetjente, Prokuratorer, Advokater, Protokolførere, Substituter, Referenter, Dommere og deres Skrivere! De Folk gjør sig ingen Samvittighed af at fordreie den retfærdigste Sag af Verden, ja at give den et Naadestød. Blot en lille Bestikkelse, saa er det nok. En af dem gaar hen og fremlægger falske Akter, saa De bliver dømt, uden selv at vide, hvorfor. Prokuratorerne spille under Dække med Deres Modstander, og sælger Deres Ret for god, klingende Mønt. Deres Advokat, som man naturligvis ogsaa har bestukket, gjør sig usynlig, naar Deres Sag skal for, eller ogsaa gaar han hen og fører den med Vaaben, som Enhver kan slaa af Marken, og som slet ikke træffe Hovedet paa Sømmet. Protokolføreren vil se at faa Dom over Dem paa Grund af Udeblivelse fra Retten. Referentens Skriver vil tilbageholde Akter, ja, Referenten selv vil maaske ikke sige, hvad han har set, og hvis De, ved Hjælp af al optænkelig Forsigtighed, har afpareret alt Dette, vil De dog til Slutning maaske blive rent forstenet over, at De alligevel taber Sagen, fordi Dommeren er bleven paavirket, enten af devote Folk, eller af Damer, som de ere forelskede i. For Guds Skyld, Herre, bered Dem ikke selv det Helvede! At føre Proces, det er det Samme som alt i denne Verden at høre til de Fordømtes Tal. Blot ved Tanken derom saar jeg Lyst til at flygte bort, om det saa var lige til Indien.

Argante.

Hvad anslaar han Muldyret til?

Scapin.

Til Muldyret, til hans og hans Tjeners Hest, til Seletøi, Skydevaaben og nogle Smaating, som han skylder sin Vertinde, regner han, Alt i Alt, tohundrede Pistoler.

Argante.

To hundrede Pistoler!

Scapin.

Ja.

Argante

(som gaar frem og tilbage i heftig Vrede).

Godt, godt! Saa ville vi føre Proces.

Scapin.

Betænk det vel!

Argante.

Vi ville føre Proces.

Scapin.

Men dertil behøves der ogsaa Penge: Først til Stævningen, saa til dens Gjenpart, saa til Thinglæsen, Akters Fremlæggelse og Retterdage. Endvidere for Konsultationer med Advokater og disses Sagførere, for Ret til at læse Protokollen og for Renskrifter. Videre for Substitunternes Rapporter, Dommer-Gebyr, Protokol-Indførsel, samt de beskikkede Salærer for Udskrifter og Domme, Gjenparter, Signaturer, Skriver-Expeditioner, og dertil kommer endnu alle de Foræringer, som De bliver nødt til at gjøre. Giv alle de Penge paa een Gang, saa er De ude af det Hele.

Argante.

Hvorledes? To hundrede Pistoler!

Scapin.

Det er sandelig en ren Gevinst! Jeg har gjort et løseligt Overslag over Retsomkostningerne, og jeg er kommen til det Resultat, at De ved at give de tohundrede Pistoler for at jævne Sagen, endda beholder et Overskud af circa ethundrede og halvtredsindstyve Pistoler, uden at tale om de Sorger, det Tidsspilde og de Ærgrelser, som De sparer. Selv om der ingen anden Ulempe var, end at man maa høre paa alle de Sottiser, som Advokaterne sige En lige i Øinene, og det i alle Folks Nærværelse, saa vilde jeg, for min Del hellere betale, om det saa var trehundrede Pistoler, end føre Proces.

Argante.

Aa, det blæser jeg af. Advokaterne maa for mig sige Alt, hvad de have Lyst til.

Scapin.

De maa naturligvis gjøre som Dem bedst synes. Men hvis jeg var i Deres Sted, vilde jeg se at undgaa Processen.

Argante.

Jeg vil ikke betale tohundrede Pistoler.

Scapin.

Der kommer den Mand, vi talte om.

Niende Scene.

Argante. Scapin. Sylvester (fortlædt som en Slagsbroder).

Sylvester.

Scapin, hjælp mig at faa fat paa denne Argante, som er Octaves Fader.

Scapin.

Hvad vil De ham, min Herre?

Sylvester.

Jeg hører, at han vil paaføre mig Proces, og se at faa Retten til at erklære min Søsters Giftermaal for ugyldigt.

Scapin.

Derom veed jeg Intet, men derimod veed jeg bestemt, at han ikke vil give de tohundrede Pistoler, som De forlanger. Han synes, at det er formeget.

Sylvester.

Død og Pine! Hvis jeg bare kan faa fat paa den Karl, saa skal jeg mørbanke ham, saa han kan huske det, og det om jeg saa end selv skulde blive radbrækket derfor.

(Argante stiller sig skjælvende bag Scapin, for at Sylvester ikke skal se ham.)

Scapin.

Tør jeg gjøre Dem opmærksom paa, min Herre, at Octaves Fader har Mod og Mandshjerte? Han lader sig sandelig ikke skræmme af Dem.

Sylvester.

Han! Han! Potz Slapperment! Havde jeg ham bare her, saa skulde jeg rende ham min Kaarde tvert igjennem Livet.

(Ser Argante.)

Hvem er den Mand der?

Scapin.

Det er ikke ham, min Herre, det er ikke ham.

Sylvester.

Er det da ikke en af hans Venner?

Scapin.

Nei, paa ingen Maade. Det er tvertimod hans værste Fjende.

Sylvester.

Hans værste Fjende?

Scapin.

Ja, det kan jeg bevidne.

Sylvester

(ryster Argantes Haand stærkt).

Tag min Haand! Jeg giver Dem mit Æresord, ja, jeg sværger ved mit Liv, ved den Kaarde jeg bærer og med hver Ed, som tænkes kan, at jeg, inden Aften vil gjøre det af med denne

Erkeskjelm, denne Usling, denne Argante. Det kan De forlade Dem paa.

Scapin.

Den Slags Voldsgjerninger taales ikke hertillands, min Herre!

Sylvester.

Hvad rager det mig? Jeg har Intet at tabe.

Scapin.

Hr. Argante vil naturligvis tage sine Forholdsregler. Han har Slægtninge og Venner og Tjenestefolk, der nok ville beskytte ham mod Deres Harme.

Sylvester.

Desto bedre. Det er just, hvad jeg ønsker, just hvad jeg ønsker!

(Han drager Kaarden.)

Uh! Uh! Ved min syndige Sjæl, jeg skal smøre dem! Havde jeg ham dog blot her, med samt alle hans Hjælpetropper! Gid han vilde møde mig med tredive Personer! Gid de alle vilde styrte over mig med Vaaben ihænde!

(Han sætter sig i Positur.)

Hvorledes, I Slyngler? Hvem af Jer vover paa at anfalde mig? Slaa til! Stød! Dræb!

(Han støder til alle Sider som om han havde flere Personer for sig.)

Ingen Naade! Ingen Pardon! Lad os gjøre det af med dem! Stød til! Staa fast! O Skjelmer! O Kanailler! Er det saadan I ville have det? Men I skulle nok faa Jer Bekomst! Staar fast, Slyngler! Staar fast! Et Stød til denne Side! Og saa et til denne!

(Han vender sig om mod Argante og Scapin.)

Og nu til denne! Hvordan? I vige tilbage? Fast! Fast!

Scapin.

Godt Ord igjen, min Herre! Godt Ord igjen! Vi høre jo slet ikke til de Folk.

Sylvester.

Man skal faa at vide, hvad der kommer ud af at binde an med mig.

Tiende Scene.

Argante. Scapin.

Scapin.

Har De nu faaet Troen i Hænderne, paa hvilke Ulykker der ville ske for de tohundrede Pistolers Skyld? Jeg gratulerer.

Argante (skjælvende).

Scapin!

Scapin.

Hvad behager?

Argante.

Jeg har bestemt mig til at betale de tohundrede Pistoler.

Scapin.

For Deres Skyld, min Herre, glæder det mig inderligt.

Argante.

Lad os saa se at faa fat paa ham! Jeg har Pengene hos mig!

Scapin.

Lad mig blot faa dem, saa skal jeg besørge det. For Deres Vores Skyld gaar det jo paa ingen Maade an, at De selv taler med ham, efter at De saa bestemt har udgivet Dem for en Anden. Desuden kunde han jo, naar han først fik fat paa Dem, let falde paa at forlange det Dobbelte, ja mere til.

Argante.

Sandt nok. Men man vil dog gjerne selv se, hvorledes man giver sine Penge ud.

Scapin.

Mistror De mig, maaske?

Argante.

Vist ikke. Men . . . . .

Scapin.

Sandelig, Herre! enten er jeg en Skjelm eller ogsaa er jeg en ærlig Mand. En af Delene maa det være. Mon jeg skulde ville bedrage Dem? Mon jeg, i alt Dette, kan have nogensomhelst anden Interesse end Deres og min Herres, med hvem De jo agter at indgaa en Forbindelse? Men hvis De har Gnist eller Gran af Mistanke til mig, saa skal jeg vel vogte mig for at blande mig mere deri. Se saa selv til, hvem De kan faa til at klare Sagen for Dem.

Argante.

Saa tag dem da.

Scapin.

Nei, Herre, betro mig endelig ikke Deres Penge. Jeg vil langt heller, at De skal betjene Dem af en anden Person.

Argante.

Min Gud, tag dem dog!

Scapin.

Nei, siger jeg Dem. Gaa endelig ikke hen og sæt Lid til

mig! Jeg kunde jo være en Kjæltring, der blot vilde have Klør i Deres Penge!

Argante.

Lad os nu ikke tviste mere om det. Tag dem bare, men pas dog endelig godt paa at tage alle mulige Garantier.

Scapin.

Lad mig om det. Jeg er da ikke født igaar.

Argante.

Saa vil jeg gaa hjem og vente paa Dig der.

Scapin.

Jeg skal ikke tøve med at indfinde mig.

(Alene.)

Det var nu Nummer Et. Nu maa jeg se at faa fat paa den Anden. Der kommer han, min Tro! Det er jo, som om Skjæbnen førte ham lige i mit Garn.

Ellevte Scene.

Geronte. Scapin.

Scapin

(lader som om han ikke ser Geronte).

O Himmel! Hvilken forfærdelig Hændelse! Ulykkelige Fader! Arme Geronte! Hvad vil Du gjøre?

Geronte.

Hvad er det han siger om mig, med det bedrøvede Ansigt?

Scapin (som før).

Mon Ingen kan sige mig, hvor Hr. Geronte er?

Geronte.

Hvad er der paa Færde, Scapin?

Scapin

(løber Theatret rundt og lader som om han hverken kan se eller høre Geronte).

Hvor skal jeg faa ham fat, saa jeg kan faa ham den Ulykke sagt?

Geronte (løber efter Scapin).

Hvad er det da?

Scapin.

Jeg løber forgjæves baade tilhøire og tilvenstre for at finde ham.

Geronte.

Her er jeg jo.

Scapin.

Han maa have forputtet sig et Sted, som Ingen kan falde paa.

Geronte (standser Scapin).

Hola! Er Du blind, at Du ikke kan se mig?

Scapin.

O Herre, det har ikke været mig mulig at finde Dem.

Geronte.

Og dog staar jeg i en hel Time lige for Næsen af Dig. Hvad er der saa paa Færde?

Scapin.

Herre . . .

Geronte.

Hvad?

Scapin.

Deres Hr. Søn . . . .

Geronte.

Nu vel, min Søn?

Scapin.

Er geraadet i den besynderligste Ulykke af Verden.

Geronte.

Hvilken Ulykke . . . .?

Scapin.

Jeg traf ham før i meget daarligt Humør over Noget (jeg veed ikke rigtigt hvad) som De havde sagt ham, hvori De paa en, som det syntes mig, høist ubetimelig Maade havde indblandet mit Navn. I Haab om at adsprede ham gik jeg en Tur med ham i Havnen. Blandt andre Gjenstande, som vi betragtede, faldt vore Øine paa en fuldt tiltaklet tyrkisk Galei. En ung Tyrk, af et meget behageligt Udvortes, indbød os til at bese den og rakte os Haanden paa det Allervenskabeligste. Vi gik da ombord paa Galeien, hvor vi bleve aldeles overvældede med Høflighed, mens man bød os Forfriskninger, og trakterede os med de mest udmærkede Frugter og den deiligste Vin, vi nogensinde havde smagt.

Geronte.

Det er da Intet at græde for.

Scapin.

Et Øieblik Taalmodighed, Herre. Vi komme desværre strax dertil. Mens vi spiste og drak og lod det smage os i Kahytten, havde Tyrken, uden videre, ladt Galeien lette og gaa under Seil, saa vi, uden at mærke det, vare komne et godt Stykke fra

Land, da han . . . o jeg kan neppe tale . . . lod mig slænge ned i en Jolle, for at bringe Dem det Bud . . . ak, ak! . . . at hvis De ikke strax, lige paa Stedet, sender ham femhundrede Rigsdaler i Løsepenge, saa fører han Deres Søn som Slave til Algier.

Geronte.

For Fanden! Femhundrede Rigsdaler!

Scapin.

Ja, Herre! Og saa har han oveniikjøbet kun givet mig to Timers Frist.

Geronte.

O hvilken Hund af en Tyrk! At myrde mig paa den Maade!

Scapin.

Det staar nu til Dem, Herre, De som elsker Deres Søn saa inderligt, det staar til Dem, siger jeg, at frelse ham fra Fangenskab og Lænker.

Geronte.

Hvad Djævelen vilde han ogsaa paa den Galei?

Scapin.

Han drømte ikke om, hvad der er sket.

Geronte.

Løb hurtigt, Scapin! Løb og siig ham, at jeg vil sende Politiet efter ham.

Scapin.

Politiet i rum Sø! Vil De gjøre Nar af Folk, Herre?

Geronte.

Hvad Djævelen vilde han ogsaa paa den Galei?

Scapin.

Vor slette Skjæbne fører os undertiden i Ulykke.

Geronte.

Scapin, Du maa ved denne Leilighed bevise Dig som en tro Tjener.

Scapin.

Hvorledes, Herre?

Geronte.

Du maa skynde Dig tilbage til denne Tyrk og sige ham, at han skal sende mig min Søn tilbage og beholde Dig til Gidsel i hans Sted, indtil jeg faar skrabet de forlangte Løsepenge sammen.

Scapin.

Ei, Herre, hvad tænker De dog paa? Tror De, at denne

Tyrk er sligt et Fæ, saa aldeles blottet for al Menneskeforstand, at han skulde tage tiltakke med en Pjalt som mig i Deres Hr. Søns Sted?

Geronte.

Hvad Djævelen vilde han ogsaa paa den Galei?

Scapin.

Han kunde jo umuligt aane den Ulykke. Men husk dog paa, Herre, at jeg kun har saaet to Timers Frist.

Geronte.

Du siger, at han forlanger . . . .

Scapin.

Femhundrede Rigsdaler.

Geronte.

Femhundrede Rigsdaler? Har han da slet ingen Samvittighed?

Scapin.

Jo vist! En Tyrke-Samvittighed!

Geronte.

Mon han veed, hvad det vil sige: Femhundrede Rigsdaler?

Scapin.

Ja, Herre, han veed at det er femtenhundrede Franks.

Geronte.

Tror den Skurk maaske, at man finder femtenhundrede Franks paa Gaden?

Scapin.

Den Slags Folk tage ikke mod Ræson.

Geronte.

Men hvad Djævelen vilde han ogsaa paa den Galei?

Scapin.

Sandt nok, men hvo kunde ane Sligt . . . Men, Herre, Tiden gaar! Skynd Dem dog! Skynd Dem dog, for Guds Skyld!

Geronte.

Se, her! Tag Nøglen til mit Chatol.

Scapin.

Vel.

Geronte.

Luk det op.

Scapin.

Meget vel.

Geronte.

Paa venstre Side vil Du finde en stor Nøgle. Den er til Pulterkammeret.

Scapin.

Godt.

Geronte.

Tag saa alle de Klædningsstykker, som Du vil finde i den store Haukekurv. Faa dem solgt til Marschandiserne og skynd Dig saa med at løskjøbe min Søn med de derfor indkomne Penge.

Scapin (giver ham Nøglen tilbage).

Men Herre, drømmer De? Jeg vilde sagtens knap faa hundrede Franks for al den Stads! Desuden veed De jo, hvordan det haster.

Geronte.

Men hvad Djævelen vilde han ogsaa paa den Galei?

Scapin.

O hvilken unyttig Tale! Tænk dog ikke mere paa den Galei, men husk paa, hvor knap Tiden er, og at De risikerer at miste Deres Søn for bestandig! Ak, min stakkels Herre! Maaske saar jeg Dig aldrig mere at se i dette Liv! Maaske fører man Dig i dette Øieblik, mens vi staa her og tale, som Slave til Algier! Men jeg kræver Himlen til Vidne paa, at det ikke er min Skyld. Jeg har gjort for Dig, hvad jeg kunde! Naar Du ikke bliver løskjøbt, da er det ene og alene Din egen Faders Mangel paa Ømhed og Kjærlighed, der lader Dig føre bort i Lænker!

Geronte.

Vent lidt, Scapin! Nu skal jeg hente Pengene.

Scapin.

Saa skynd Dem da, Herre! Skynd Dem! Jeg gyser ved Tanken om, at det kunde blive forsilde.

Geronte.

Var det ikke firehundrede Rigsdaler, Du sagde?

Scapin.

Nei, femhundrede Rigsdaler.

Geronte.

Femhundrede Rigsdaler?

Scapin.

Ja.

Geronte.

Hvad Djævelen vilde han ogsaa paa den Galei?

Scapin.

De har Ret! Men skynd Dem!

Geronte.

Var der intet andet Sted, han kunde spadsere?

Scapin.

Jo, jo, jo! Men skynd Dem blot!

Geronte.

O fordømte Galei!

Scapin (affides).

Den Galei ligger ham tungt paa Hjerte.

Geronte.

Se der, Scapin! Jeg huskede ikke, at jeg netop havde faaet denne Sum i Guld! Ak, det anede mig ikke, at jeg saa snart igjen skulde af med den.

(Han tager sin Pung op af Lommen og rækker den til Scapin.)

Se der! Gaa nu hen og løskjøb min Søn!

Scapin

(strækker Haanden ud for at tage Pungen).

Ja, Herre!

Geronte

(lader som om han vil give Scapin Pungen, men holder den tilbage).

Men sig til denne Tyrk, at han er en Kjæltring!

Scapin

(som endnu rækker Haanden ud).

Ja, Herre!

Geronte

(der bliver ved med det samme Spil).

En Niding!

Scapin

(vedbliver at række Haanden ud).

Ja.

Geronte (som før).

Et Menneske, uden Ære i Livet! En Røver!

Scapin (som før).

Lad mig om det!

Geronte (som før).

At det er mod al Lov og Ret han skiller mig ved disse femhundrede Rigsdaler.

Scapin (som før).

Ja.

Geronte (som før).

At jeg ikke giver ham dem, hverken til Arv eller til Eie.

Scapin.

Meget vel!

Geronte.

Og at jeg, hvis jeg bare kan faa fat paa ham, nok skal vide at hævne mig.

Scapin.

Ja.

Geronte
(stikker Pungen i sin Lomme og siger, idet han gaar).

Skynd Dig saa med at løskjøbe min Søn!

Scapin (løber efter Geronte).

Heida, Herre!

Geronte.

Hvad?

Scapin.

Hvor blev Pengene af?

Geronte.

Fik Du dem ikke?

Scapin.

Nei, De stak dem atter i Lommen.

Geronte.

Ak, det er al den Sorg, som gjør mig rent forvirret i Hovedet!

Scapin.

Ja, det mærker jeg.

Geronte.

Hvad Djævelen vilde han ogsaa paa den Galei? O fordømte Tyrk! Fanden i Vold med ham!

Scapin (alene).

De femhundrede Rigsdaler svie ham for Hjertet! Han kan ikke rigtigt fordøie, at han skal af med dem! Men vent Du bare lidt, min Hr. Geronte! Vi ere ikke qvit endnu! Du skal komme til at bøde med en anden Slags Mønt for at Du har bagvasket mig for Din Søn.

Tolvte Scene.

Octave. Leander. Scapin.

Octave.

Nuvel, Scapin? Hvor er det gaaet Dig? Har Du havt Lykken med Dig?

Leander.

Har Du gjort Noget for at hjælpe mig ud af min Nød?

Scapin (til Octave).

Her har De disse tohundrede Pistoler, som jeg har klemt ud af Deres Fader.

Octave.

O hvor Du gjør mig glad!

Scapin (til Leander).

For Dem har jeg desværre ikke kunnet udrette Noget.

Leander (idet han vil gaa bort).

Saa lad mig dø! Uden Zerbinette gider jeg ikke leve.

Scapin.

Nei hør dog! Tøv bare lidt! Hvad er det for et Fandens Hastværk, De har?

Leander (vender sig om).

Hvad vil Du, at der skal blive af mig?

Scapin.

Her har jeg hvad De behøver.

Leander.

O Du skjænker mig Livet paany!

Scapin.

Men det er paa den Kondition, at De skal tillade mig at tage en lille Hævn over Deres Fader, for det Puds, som han har spillet mig.

Leander.

Lige saa meget som Du vil!

Scapin.

Det lover De mig i Vidners Nærværelse?

Leander.

Ja.

Scapin.

Her er de femhundrede Rigsdaler.

Leander.

Lad mig da ile med at kjøbe hende, som jeg tilbeder.

Tredie Akt.

Første Scene.

Zerbinette. Hyacinthe. Scapin. Sylvester.

Sylvester.

Saavel Hr. Octave som Hr. Leander ønsker at I skulle stifte Bekjendtskab. Det er en given Befaling, som jeg opfylder, mine Damer!

Hyacinthe.

En Befaling, som i enhver Henseende maa være høist behagelig for mig. Det er med inderlig Glæde, at jeg hilser en saadan Selskabssøster, og det skal tilvisse ikke være min Skyld, hvis det Venskab, der forbinder Deres Leander med min Octave, ikke forplanter sig til os.

Zerbinette.

O en saadan Imødekommen er høist smigrende for mig. Jeg er just ikke Den, der gjør sig kostbar, naar man viser mig Venlighed.

Scapin.

Og naar man viser Dem Kjærlighed.

Zerbinette.

Med Kjærligheden er det en anden Sag. Der sætter man noget mere paa Spil, og der er jeg ikke fuld saa dristig.

Scapin.

Med min Herre tror jeg dog at det ingen Fare har! Efter hvad han har gjort for Dem, synes jeg nok, at De kunde besvare hans Lidenskab.

Zerbinette.

Nei Tak, af den Mening er jeg ikke. Hvad han har gjort for mig, er langtfra ~~ikke~~ nok til at berolige mig. Jeg har et muntert Sind, og jeg kan le ret af Hjertenslyst, men desuagtet er der enkelte Punkter, i hvilke jeg kan være høist alvorlig. Hvis Din Herre tror, at jeg uden videre skulde blive hans, blot fordi han har kjøbt mig, saa tager han feil. Den Sag klares ikke med Penge, og dersom jeg skal besvare hans Kjærlighed, paa den Maade han ønsker, saa maa han ikke blot skjænke mig sin Tro, men ogsaa krydre Gaven med nogle visse smaa Ceremonier, som jeg finder nødvendige.

Scapin.

Nu, det er jo ogsaa hans Hensigt. Det er i al Tugt og Ære, at han frier til Dem. Jeg er ikke den Mand, der havde befattet mig dermed, hvis det forholdt sig anderledes.

Zerbinette.

Jeg vil tro Dem paa Deres Ord. Men hans Fader vil nok gjøre nogle Vanskeligheder.

Scapin.

O de Vanskeligheder skal vi nok faa Bugt med.

Hyacinthe (til Zerbinette).

Den besynderlige Lighed i vore Skjæbner maa end ydermere befæste vort Venskab. Vi lide begge under samme Angst. Vi trues begge af den samme Ulykke.

Zerbinette.

Men De veed dog, hvem Deres Familie er! De har Slægtninger, hvis blotte Navn maaske vil være nok til, at man samtykker i det Ægteskab, som De alt har indgaaet. Men jeg har, lige tvertimod, ikke den allermindste Støtte, hverken i min Fødsel eller i mine Forhold, der virkelig ikke egne sig til at formilde en Fader, som kun lægger Vægt paa Stand og Formue.

Hyacinthe.

Men saa har De igjen den Fordel, at man ikke fristet Deres Elsker med et andet Parti!

Zerbinette.

Derfor vilde jeg sandelig ingen Sorg gjøre mig! Det vilde dog være daarligt, om man ikke kunde fastholde et Hjerte, som engang er vort. Nei, hvad der ængster mig, det er den faderlige Magt og Myndighed, thi den spørger ikke om vort personlige Værd.

Hyacinthe.

Ak, hvor det dog er tungt, at man altid krydser vore Tilbøiligheder! Hvor maatte det være godt, naar ingen Hindringer trnede den søde Lænke, som forbinder to elskende Hjerter med hinanden!

Scapin.

Hvor vil De hen? Nei, for meget Havblik i Kjærligheden duer ikke. En ganske jævn Lykke bliver tilsidst kjedelig. Livet trænger til sit Op og Ned, og det er just de Vanskeligheder, der blande sig i Alt, som skærpe Lidenskaben og forøge Glæden.

Zerbinette.

Men, Scapin, De har lovet at fortælle os, hvad det er

for et morsomt Puds, hvormed De har klemt Pengene ud af den gjerrige Gamle. De veed, at det ikke er spildt Umage, naar man fortæller mig Noget, men at jeg belønner Fortælleren baade med Opmærksomhed og Deltagelse.

Scapin.

Det kan Sylvester gjøre ligesaa godt som jeg. Jeg gaar og spekulerer paa en lille Hævn, som ret skal gotte mig.

Sylvester.

Hvorfor vil Du nu, blot for Morskabs Skyld, styrte Dig i Ulykke?

Scapin.

Fordi jeg finder min Morskab i vovelige Foretagender.

Sylvester.

Hvis Du vil lyde mit Raad, saa opgiv den Plan! Tro mig.

Scapin.

Ja, med Forvisselse. Men Du maa undskylde, at jeg tror mig selv lidt bedre endnu.

Sylvester.

Hvad Djævelen vil Du nu hitte paa?

Scapin.

Hvad Djævelen kommer det Dig ved?

Sylvester.

Det gjør mig bare ondt, at Du, uden mindste Nødvendighed, vil udsætte Dig for en god Dragt Stokkeprygl.

Scapin.

Ja, hvad saa? Det er jo min Ryg og ikke Din, som udsætter sig derfor.

Sylvester.

Sandt nok. Dine Skuldre tilhøre Dig, og Du maa selv paatage Dig Ansvaret.

Scapin.

Den Slags Farer have aldrig skræmmet mig. Jeg foragter de Kujoner, som af Angst for Følgerne aldrig tør foretage sig Noget.

Zerbinette.

Men vi ville komme til at behøve Deres Hjælp.

Scapin.

Vær ganske rolig! Jeg skal ikke svigte. Men det skal

aldrig siges om mig, at man ustraffet har bragt mig i slig en Klemme, saa jeg selv har maattet forraade adskillige Ting, som dog helst maatte forblevet skjulte.

Anden Scene.

Geronte. Scapin.

Geronte.

Nu vel, Scapin, hvor gaar det med min Søn?

Scapin.

Deres Søn er i god Behold, Herre, men De selv er desværre i stor Fare! Jeg vilde give meget til, at De lykkelig og vel var hjemme.

Geronte.

Hvorfor det?

Scapin.

Mens jeg staar her og taler med Dem, søger man Dem overalt for at myrde Dem.

Geronte.

Mig?

Scapin.

Ja.

Geronte.

Hvem søger mig da?

Scapin.

En Broder til den unge Pige, som Octave har giftet sig med. Paa Grund af den Forbindelse, der har været paatænkt mellem Deres Datter og Octave, tror han, at det er Dem, der er Skyld i at Hr. Argante gjør sig Umage for at faa dette Giftermaal hævet, og derfor har han besluttet at lade sin fortvivlede Harme gaa ud over Dem og hævne sin Ære paa Deres Liv. Hans mange Venner, der alle ere Slagsbrødre og Krigsfolk, ligesom han, søge Dem overalt. Jeg har selv mødt Soldater af hans Kompagni, der snusede om efter Dem, og spurgte til Høire og til Venstre, om hvor De var at træffe. Ja, man har alt med smaa Troppekorps spærret Veien til Deres Hus, saa at De hverken kan vende hjem eller gjøre et Skridt frem eller tilbage, uden Fare for at falde i disse Folks Hænder.

Geronte.

O min stakkels Scapin, hvad skal jeg da gjøre?

Scapin.

Jeg veed sandelig ikke, Herre! Det er en slem Historie. Jeg skjælver over alle mine Lemmer af Angst for Dem. Vent lidt . . . !

(Scapin løber Theatret rundt og lader som om han overalt undersøger, om Ingen har skjult sig.)

Geronte.

Nu vel?

Scapin (som vender tilbage).

Nei, nei, nei! Det er Ingenting.

Geronte.

Kan Du ikke hitte paa Noget, der kan hjælpe mig ud af den Nød?

Scapin.

Der falder mig Noget ind . . . Men saa kommer jeg rigtignok til selv at udsætte mig for at blive skaget fordærvet.

Geronte.

Ak, Scapin, viis Dig som en tro Tjener. Slaa ikke Haanden af mig i denne Nød!

Scapin.

Jeg faar vel føie Dem. Jeg holder altfor inderligt af Dem til at jeg skulde svigte Dem i Deres Nød.

Geronte.

Du skal blive rigeligt belønnet, det lover jeg Dig. Se, denne Kjole her, som jeg har paa, den vil jeg give Dig, naar jeg blot faar slidt lidt mer endnu paa den.

Scapin.

Vent lidt . . . Nu skal De høre, hvad jeg har fundet paa, for at redde Dem. Det er bedst, at De kryber i denne Sæk, og at . . .

Geronte (som tror, at der kommer Nogen).

Ah!

Scapin.

Nei, nei, nei! Der er slet Ingen. Det er, som sagt, bedst, at De kryber i Sækken og vogter Dem vel for at røre Dem af Pletten. Saa vil jeg læsse Dem paa Ryggen, som om De var en Bylt af Et eller Andet, og paa den Maade kan jeg bære Dem midt imellem Deres Fjender, lige til Deres Hus. Naar De blot lykkelig og vel er hjemme, kan man altid tænke paa at barikadere Huset og sende Bud efter Hovedvagten.

Geronte.

Det er en god Ide.

Scapin.

Ja, den er ypperlig.

(Afsides.)

Du skal komme til at betale mig Din Bagvaskelse.

Geronte.

Hvad siger Du?

Scapin.

Jeg siger, at Deres Fjender nok skulle blive narrede tilgavns. Kryb nu bare lige tilbunds i Sækken, og hold Dem ganske skjult. Men rør Dem, for Guds Skyld ikke, hvad der saa end hændes.

Geronte.

Lad mig om det. Jeg skal nok . . .

Scapin.

Skjul Dem! Skjul Dem! Der kommer en af de Kumpaner, som søge Dem.

(Han forstiller sin Stemme.)

„Hvat? Jek skal ikke so Lof, at drepe tenne Gerohnte? Mon Inken af Bahrmhjertighet vil sike mik, hvor han ehr?"

(Til Geronte, med sin naturlige Stemme.)

Rør Dem endelig ikke!

„Fohr ten Dyvel, jek skal finte hahm, om han saa gehmte sik i Jortens Indvolte".

(Til Geronte, med sin naturlige Stemme.)

Lad Dem endelig ikke se!

(Hver Gang han taler i Dialekten, lader han som om han var en fremmed Person. Hver Gang han henvender sig til Geronte, tager han atter sin naturlige Stemme, et Spil, der fortsættes hele Scenen igjennem, under de forskjellige Dialekter, som han bruger.)

„Hei, Tn met Sækken!" Min Herre? „Jek vil gise Dik en Lnisdohr, tehrsohm Tu kahn sike mik, hvor Gehrohnthe ehr hehne". Hvad vil De ham, min Herre? „Jek vil, so fist jek lefer, prykle hahm ihjel met mihn Stohk". Min Herre, det gaar aldeles ikke an at give ham Stokkeprygl. Det er ikke en Mand, som man kan behandle paa den Maner. „Hvat? Tehn Nahr, Gehrohnthe? Tehn Keltring! Tehn Gaftyf!" Om Forladelse, min Herre. Hr. Geronte er hverken en Nar, en Kjæltring eller en Gavtyv, og jeg maa have mig udbedt, at De taler om ham i en anden Tone. „Hvat, ehr tet til mik, at Tu føhrer tet Sprok?" Jeg forsvarer blot en Hædersmand, som man vover at fornærme. „Skulte Tn moske fere Ehn af tenne

Gherohnthes Venner?" Ja, min Herre, jeg er en af hans Venner. „O fohr Fahn, tet ehr godt, jek vet tet".

(Han slaar løs paa Sækken med en Stok.)

„Seh, ter hahr Tu Løhn, sohm fohrskyldt".

(Han skriger, som om han fik Stokkeprygl.)

Ah ah ah ah ah ah! Min Herre, hør dog op! Ah ah ah! Min Herre, lad det være nok! Ah ah ah! „Brink ham tet fra mik, ok lef vel! Adjøs!" Fanden i Vold med den fordømte Gaskogner! Ah ah ah!

Geronte (stikker Hovedet op af Sækken).

O Scapin, jeg kan ikke mere.

Scapin.

Ah ah ah! Jeg er slaaet til Marmelade. O Herre, naar De vidste, hvor det værker i mine Skuldre.

Geronte.

Aa Snak! Det var jo mig han slog løs paa.

Scapin.

Nei, Herre, det var rigtignok min Ryg, som maatte holde for.

Geronte.

Hvad skal det sige? Jeg følte jo Slagene og føler dem endnu.

Scapin.

Det kan da kun have været Spidsen af Stokken, som har streifet Deres Skuldre, idet han slog paa min Ryg.

Geronte.

Du burde have retireret lidt til Siden, for at skaane mig.

Scapin
(putter atter hans Hoved ned i Sækken).

Tag Dem bare iagt! Der kommer atter En! Det ser ud til at være en Udlænding!

(Dette Sted ligesom det ovenstaaende, idet Scapin snart efterligner en Udlændings Mæle, snart atter taler med sin naturlige Stemme.)

„Was Dysel, hehr schall man løbben som en Kurier den hehle langen Tag, um det Dyr, den Geronte at finde". Skjul Dem bare godt! „Sake De mik, myn Hehr, hvor ik schall finden denne Geronte, som ik søker". Min Herre, jeg veed slet ikke, hvor Hr. Geronte er. „Sake De kun like ud! Det kun en Pakhetel er, ik met ham zu schaffen hebbe. Ik vil ham kuns nokle Stokpriegel gebben, og renne Kohrten gennem Lifet po hahm". Jeg forsikrer Dem, min Herre, at jeg slet ikke veed,

hvor han er. „Det sihnes mik, at ter er Noket, som røhrer sig i den Sækken der". De tager feil, min Herre. „Ganske vist er ter noket Fordæktiges deri". Paa ingen Maade, min Herre. „Ik kunde Lyst hebben, min Kohrte en biſken gjennem Sækken der to stikken". For Guds Skyld, min Herre, tag Dem iagt derfor. „Ja, so moh han først vise mik, hvat darin vehren kann". Det kommer jo ikke Dem ved, hvad jeg har i min Sæk. „Men ik vil se det, ik". De faar det ikke at se. „Hier hjælp inken Spøkerier". Det er blot noget Tøi, som tilhører mig. „Viis han frehm, viis han frehm!" Nei, det vil jeg paa ingen Maade. „Was, Tu vil icke?" Nei. „So vil ik Dik en dyktig Drakt Priegel po Dine Ryckstykker gebben". Det bryder jeg mig ikke om. „Was? Vil Tu vehre frisk po det?"

(Han slaar atter dygtigt løs paa Sækken og skriger som om han selv fik Prygl.)

Ahi, ahi, ahi! O Herre! Ah ah ah ah! „Po Gensihn. Det var blot en biſken Lektion, for at lehre Dik en andermal insolent at tale". O gid Djævelen tage den Sprogradbrækker! Ah, ah, ah!

Geronte (stikker Hovedet frem af Sækken).

O jeg er ødelagt.

Scapin.

Det er nde med mig.

Geronte.

For Fanden, hvorfor skal det altid gaa ud over min Ryg?

Scapin
(putter atter Gerontes Hoved ned i Sækken).

Tag Dem iagt! Der kommer et halvt Dusin Soldater paa een Gang.

(Han efterligner flere forskjellige Personers Stemmer.)

„Lad os saa bare se at finde denne Geronte". „Vi maa søge overalt". „Ja, det er nok ikke værdt at spare paa vore Fødder". „Vi maa gjennemstøve hele Byen!" „Lad os ikke glemme noget Sted, men ransage hver Plet". „Ja, vi maa snuse i alle Kroge!" „Hvor skulle vi saa først gaa hen?" „Lad os gaa til denne Side!" „Nei, til denne!" „Tilhøire!" „Tilvenstre!" „Vist ikke!" „Jo vist!"

(Til Geronte med sin naturlige Stemme.)

Hold Dem endelig godt skjult!

„O Kammerater, der ser jeg hans Tjener. Stands, Skjelm, Du skal sige os, hvor Din Herre er". Men, mine Herrer, jeg beder, De maa sandelig ikke mishandle mig. „Ja, saa skynd Dig og siig os, hvor han er". „Tal!" „Skynd Dig!" „Flinkt!" „Gesvindt!" „Strax!" Taalmodighed, mine Herrer, et Øieblik!

(Geronte stikker sagte Hovedet ud af Sækken, og opdager Scapins List.)

„Dersom Du ikke strax skaffer Din Herre tilveie, skal der falde en ordenlig Stokkeprygleregn over Dine Skuldre". Jeg vil før taale Alt end forraade min Herre. „Saa Du har Lyst til at prøve, hvordan det smager? Ja, værsgod!" Ah, ah, ah!

(Idet han begynder at slaa, kryber Geronte ud af Sækken og Scapin flygter.)

Geronte (alene).

O Skurk! O Niding! Saaledes at tage Livet af mig!

Tredie Scene.

Zerbinette. Geronte.

Zerbinette

(kommer i fuld Latter, uden at se Geronte).

Ha ha ha ha ha! Jeg maa virkelig trække Luft ovenpaa den Historie.

Geronte

(afsides, uden at se Zerbinette).

Men Du skal komme til at betale mig det, det sværger jeg paa.

Zerbinette.

(der vedbliver at le, uden at se Geronte).

Ha ha ha ha! Hvilken morsom Historie! Naa, den gamle Fatter er rigtignok bleven narret tilgavns.

Geronte.

Der er slet ikke noget Morsomt i den Historie, og De behøver ikke at le deraf.

Zerbinette.

Hvad mener De, min Herre?

Geronte.

Jeg mener, at De slet ikke har Lov til at gjøre Nar af mig.

Zerbinette.

Af Dem?

Geronte.

Ja.

Zerbinette.

Hvem i Alverden tænker paa at gjøre Nar af Dem, min Herre?

Geronte.

Hvorfor kommer De da og ler mig lige op i Næsen?

Zerbinette.

Hvad kommer det Dem ved? Jeg ler af en Historie, man lige har fortalt mig, og som er den morsomste, jeg nogensinde har hørt. Rent uden Hensyn til min egen personlige Interesse i Sagen, tror jeg virkelig, at Intet kan være mere latterligt og komisk end det Spilop, hvormed en Søn for nylig har prellet sin Fader for nogle Penge.

Geronte.

Hvormed en Søn for nylig har prellet sin Fader for nogle Penge?

Zerbinette.

Ja. Hvis De bare vil give mig et godt Ord, skal jeg med Fornøielse fortælle Dem det Hele. Jeg har af Naturen et meddelsomt Sind og Lyst til at fortælle, hvad jeg har hørt.

Geronte.

Ja, lad mig saa høre den Historie!

Zerbinette.

Med Fornøielse. Man kan saamænd gjerne tale derom, thi den Sag kan dog i Længden ikke forblive skjult. Min Skjæbne havde føiet det saa, at jeg befandt mig mellem en Bande af de Folk, som man kalder Zigeunere, der streife om fra Sted til Sted og give sig af med at spaa, samt undertiden ogsaa med mange andre Ting. Da vi kom til denne By, var her en ung Mand, som saae mig, og forelskede sig i mig. Fra det Øieblik af fulgte han mig overalt, hvor jeg saa gik og stod. I Begyndelsen bar han sig ad som alle disse unge Herrer, der indbilde dem, at de bare behøve at sige et Ord for at vinde en stakkels Pige. Men den Stolthed, hvormed jeg afviste hans Tilnærmelser, bibragte ham snart bedre Tanker om mig. Han henvendte sig da til de Folk, i hvis Værge jeg var, og erfarede af dem, at de ikke vare utilbøilige til at afstaa mig mod Udbetaling af en vis Sum Penge. Det Værste derved var, at min Elsker, ligesom saa mangen anden ung Herre af Stand, var aldeles blottet for Mønt, thi skjøndt hans Fader er meget rig, er det dog en rigtig Gniepind, og dertil den fæleste Mand, som man kan tænke sig. Vent lidt . . . Jeg kommer maaske nok paa hans Navn . . . Kan De ikke nævne mig Nogen her i Byen, der er gjerrig i allerhøieste Grad?

Geronte.

Nei.

Zerbinette.

Der er i hans Navn ron eller ronte . . . Or . . . Oronte? Nei, Ger . . . Geronte. Der er det! Saadan heder

den fæle Mand. Nu husker jeg det. Den Kjæltring! Men for at komme tilbage til min Fortælling, saa havde Zigennerne isinde at forlade Byen i Dag, og da min Elsker ingen Penge havde, saa var det ligeved, at han for bestandig havde mistet mig, hvad der virkelig ogsaa var sket, dersom han ikke havde havt en mageløs opfindsom Tjener, der hjalp os. O hans Navn glemmer jeg ikke. Han heder Scapin, og han er en uforlignelig Fyr, der fortjener al mulig Ros.

Geronte (afsides).

O fordømte Skjelm!

Zerbinette.

Nu skal De høre, med hvilken List han fik den gjerrige Nar i Fælden. Ha ha ha! Jeg kan ikke bare mig for at le, naar jeg tænker derpaa. Ha ha ha ha ha! Han gaar til den gjerrige Hund, og fortæller ham, at han har spadseret med hans Søn i Havnen; at de der have set en fuldtiltaklet tyrkisk Galei; at man har indbudt dem til at gaa ombord, hvor en ung Tyrk har trakteret dem med deilig Frugt og Vin, at man, mens de spiste, ha ha ha, har sat alle Seil til, for at komme i rum Sø, hvorpaa Tyrken har ladt Tjeneren transportere tilbage i en Jolle, med det Budskab til den Gamle, at man vil føre hans Søn som Slave til Algier, dersom man ikke lige paa Stedet betaler femhundrede Rigsdaler i Løsepenge for ham. Ha ha ha. Den gamle Gniepind kommer naturligvis i en frygtelig Knibe, medens hans Kjærlighed til Sønnen og hans Gjerrighed have en haard Dyst at bestaa med hinanden. De femhundrede Rigsdaler ere for ham det Samme som femhundrede Dolkestik. Ha ha ha ha! Han kan ikke bekvemme sig til at punge ud med denne Sum, og i sin Angst falder han paa de utroligste Ting, for at faa sin Søn igjen. Ha ha ha! Først vil han sende Politiet ud i rum Sø efter den tyrkiske Galei. Ha ha ha! Dernæst forlanger han, at Tjeneren skal være Gidsel i Sønnens Sted, indtil han saar sammenskrabet de Penge, som han ingen Lyst har til at rykke ud med. Ha ha ha ha! Og tilsidst vil han, for at tilveiebringe disse ulykkelige femhundrede Rigsdaler, som han Notabene har i Lommen, at Tjeneren skal løbe omkring til Marschandiserne for at sælge en Hob gamle Klæder, der neppe ere tredive Rigsdaler værd. Ha ha ha ha! Og da Tjeneren naturligvis ved ethvert af disse Forslag, lader ham føle, hvor forkert og impertinent det er, saa udbryder den Gamle ved hver Tilrettevisning: „Hvad Djævelen vilde han ogsaa paa den Galei? Ak, fordømte Galei! Skjændige Galei!“ Endelig, efter de utallige Udflugter, efter at have sukket og hylet . . . Men De ler jo ikke af min Fortælling? Hvad siger De dog til den?

Geronte.

Jeg siger, at det unge Menneske er en Slyngel, som nok vil faa sin fortjente Straf; at Zigeunerinden er en skjændig Laptaske, som bruger ærerørige Udtryk om en Hædersmand, der nok skal lære heude, hvad der kommer ud af at forføre Standspersoners Børn, og at Tjeneren er en Skurk, hvem Geronte, inden Aften, skal faa expederet til Galgen.

Fjerde Scene.

Zerbinette. Sylvester.

Sylvester.

Hvor er De bleven af? Veed De, at det var Deres tilkommende Svigerfader De der stod og talte med?

Zerbinette.

Ret lige nu faldt det mig ind. Jeg er uforvarendes kommen til at fortælle ham hans egen Historie.

Sylvester.

Hvorledes? Hans egen Historie?

Zerbinette.

Ja, jeg var saa opfyldt af hvad De havde fortalt mig, at jeg brændte af Lyst til at fortælle det igjen. Og hvad gjør saa det? Det er ærgerligt for ham, men jeg kan ikke indse, at vore Affærer staa, hverken værre eller bedre for den Sags Skyld.

Sylvester.

De er en lille Sladderhank, og altfor godt skaaren for Tuugebaandet, siden De ikke engang kan tie med Deres egne Ting.

Zerbinette.

Den Historie kunde jo alligevel ikke være bleven skjult ret længe.

Femte Scene.

Argante. Zerbinette. Sylvester.

Argante (bag Scenen).

Heida, Sylvester!

Sylvester (til Zerbinette).

Gaa ind igjen i Huset. Jeg hører, at Hr. Argante kalder paa mig.

Sjette Scene.

Argante. Sylvester.

Argante.

I ere nok blevne enige om, I Skjelmer tilhobe, Du og Scapin og min Søn, I ere nok blevne enige om at narre mig? I tror maaske, at jeg vil taale det?

Sylvester.

Jeg vasker mine Hænder! Hvis Scapin har narret Herren, saa har jeg, paa Ære og Samvittighed, hverken Lod eller Del deri.

Argante.

Ja, det skal vi nu nok faa undersøgt. Det gaar ikke saa let at tage mig ved Næsen.

Syvende Scene.

Geronte. Argante. Sylvester.

Geronte.

Ak, Hr. Argante, jeg er aldeles overvældet af Ulykker.

Argante.

Ak, Hr. Geronte, det gaar mig ikke et Haar bedre.

Geronte.

Den Kjæltring, Scapin, har ved en rent uhørt List bedraget mig for femhundrede Rigsdaler.

Argante.

Den samme Kjæltring, Scapin, har paa den snedigste Maade snydt mig for tohundrede Pistoler.

Geronte.

Det er endda ikke nok, at han har pudset mig for Pengene! Han har desforuden behandlet mig saa skjændigt, at jeg blues ved at omtale det. Men han skal komme til at betale Gildet.

Argante.

Jeg vil kræve ham til Regnskab for det Puds, han har spillet mig.

Geronte.

Og jeg vil tage en exemplarisk Hævn over ham.

Sylvester (afsides).

Gud give, jeg maa slippe for at faa min Del deraf.

Geronte.

Ak, det er endnu ikke Alt, Hr. Argante. Een Ulykke kommer sjelden alene. Jeg har dog hidtil levet i Haab om snart at se min Datter, af hvem jeg ventede min Trøst og min Glæde. Men nu skriver min Fuldmægtig fra Tarent, at det er længe siden hun er reist derfra, og at der er al mulig Grund til at frygte for, at det Fartøi, hun var paa, er forlist.

Argante.

Men hvorfor har De dog ogsaa ladt hende opdrage i Tarent? Hvorfor har De negtet Dem selv den Glæde at have hende hos Dem?

Geronte.

Jeg havde mine særdeles Grunde. Af Hensyn til nogle Familie-Interesser har jeg hidtil været nødt til at holde mit andet Giftermaal hemmeligt. Men hvad ser jeg?

Ottende Scene.

Argante. Geronte. Nerine. Sylvester.

Geronte.

Hvad ser jeg? Er Du der, Nerine?

Nerine (kaster sig for Gerontes Fødder).

O Hr. Pandolfe . . .

Geronte.

Kald mig Geronte! De Grunde, der bragte mig til at antage det andet Navn under mit Ophold i Tarent, ere længst forbi.

Nerine.

O hvor den Navneforandring har voldt os Angst og Fortræd, under vore forgjæves Bestræbelser for at finde Dem!

Geronte.

Hvor er min Datter og hendes Moder?

Nerine.

Deres Datter er ikke langt herfra. Men jeg tør ikke bringe hende til Dem, førend jeg faar bedt Dem om Forladelse for, at jeg, paa egen Haand, har ladt hende gifte sig. Midt i den Nød og Angst, hvori vi var, da vi ikke kunde finde Dem . . .

Geronte.

Er min Datter gift?

Nerine.

Ja, Herre.

Geronte.

Med hvem da?

Nerine.

Med en ung Mand, som heder Octave, Søn af en vis Hr. Argante.

Geronte.

O Himmel!

Argante.

Hvilken Hændelse!

Geronte.

Før mig hurtigt til hende.

Nerine.

De behøver kun at træde indenfor i dette Hus.

Geronte.

Følg med, følg med, Hr. Argante.

Niende Scene.

Scapin. Sylvester.

Scapin.

Nu vel, Sylvester, hvor gaar det her?

Sylvester.

Jeg har to Nyheder at melde Dig. For det Første har man lige opdaget, at Hyacinthe, som Hr. Octave har ægtet, netop er Hr. Gerontes Datter, og at Hændelsen altsaa paa egen Haand har udført de Gamles Plan. Saa for det Giftermaal er der ikke længer Noget i Veien. For det Andet, at begge de Gamle, som have opdaget Din List, ere rent rasende paa Dig, og udstøde de skrækkeligste Trusler mod Dig. Især vil Hr. Geronte med Vold og Magt have sig hævnet paa Dig.

Scapin.

Det blæser jeg ad. De Trusler have slet intet at betyde. De ligne Skyer, der drage hen over vort Hoved, uden at naa os.

Sylvester.

Tag Dig dog iagt! Tænk om Sønnerne, for at opnaa en fuld Forsoning med deres Fædre, lode Dig i Stikken.

Scapin.

Lad mig om det! Jeg skal nok faa den Harme stillet, og ...

Sylvester.

Der kommer de! Skynd Dig og løb Din Vei!

Tiende Scene.

Argante. Geronte. Hyacinthe. Nerine. Zerbinette. Sylvester.

Geronte (til Hyacinthe).

O lad mig atter og atter omfavne Dig, min Datter! Ak, hvor vilde min Glæde være fuldkommen, hvis vi nu ogsaa havde Din gode Moder!

Argante.

Der kommer Octave, som om han var kaldt.

Ellevte Scene.

Argante. Geronte. Octave. Hyacinthe. Zerbinette. Nerine. Sylvester.

Argante.

Kom nærmere, min Søn! Kom og del min Glæde over Dit Gistermaal! Himlen . . .

Octave.

Alle Deres Giftermaals-Forslag ere aldeles spildte paa mig. Jeg bør ikke længere have nogen Hemmelighed for Dem. Desuden er De jo alt underrettet om den Forbindelse, jeg har indgaaet.

Argante.

Ja, men Du veed ikke . . .

Octave.

Jeg veed Alt, hvad jeg behøver at vide.

Argante.

Lad mig blot sige Dig, at Hr. Gerontes Datter . . .

Octave.

Hr. Gerontes Datter kan aldrig blive Noget for mig.

Geronte.

Det er hende . . .

Octave (til Geronte).

Jeg beder Dem om at undskylde mig. Men min Beslutning er uigjenkaldelig tagen.

Sylvester (til Octave).

Men saa hør dog . . .

Octave.

Ti stille, jeg vil Intet høre!

Argante (til Octave).

Din Hustru . . .

Octave.

Nei, min Fader! Jeg vilde før dø end forlade min elskværdige Hyacinthe.

(Han gaar tvers over Theatret og stiller sig ved Siden af Hyacinthe.)

Alt hvad De kan gjøre eller sige i den Henseende, er aldeles spildt. Jeg har givet min Tro til hende, som staar her. Det er hende jeg vil elske mit hele Liv, og jeg vil aldrig have nogen anden Hustru.

Argante.

Men det er jo netop hende vi ville give Dig. Hvad Du dog er for en Fusentast, som ikke vil høre Ræson.

Hyacinthe (præsenterer Geronte).

Ja, kjære Octave, her staar min Fader, som jeg endelig har fundet, og al vor Kummer er nu endt.

Geronte.

Det bliver vist bedst, at vi gaa hjem til mig. Der kunne vi tale sammen i mere Ro.

Hyacinthe (præsenterer Zerbinette).

O kjære Fader, jeg beder Dem som en Godhed om, at De ikke vil skille mig fra denne elskværdige unge Pige. Naar De lærer at kjende hende nærmere, vil De vistnok, ligesom jeg, fatte det Venskab og den Agtelse for hende, som hun saa høiligt fortjener.

Geronte.

Hvor kan Du forlange, at jeg skal tage en Person i mit Hus, som Din Broder er forelsket i, og som desuden for ganske

nylig har sagt mig den ene dumme Uartighed ovenpaa den anden?

Zerbinette.

Jeg beder Dem tusinde Gange om Forladelse, min Herre! Dersom jeg havde havt mindste Anelse om, at det var Dem, havde jeg naturligvis ikke talt saaledes. Men den Gang kjendte jeg Dem blot af Ansеelse.

Geronte.

Hvorledes? Af Ansеelse?

Hyacinthe.

Kjære Fader, min Broder elsker hende saa inderligt, at jeg tør indestaa Dem for, at hun ikke er ham uværdig.

Geronte.

Ja, det er godt nok, men derfor kan jeg dog ikke lade min Søn gifte sig med en ubekjendt Tos, en Landstrygerske af Profession.

Tolvte Scene.

Argante. Geronte. Leander. Octave. Hyacinthe. Zerbinette. Nerine. Sylvester.

Leander.

Kjære Fader, lad det ikke være Dem til Anstød, at jeg elsker en Pige uden Formue, og af ubekjendt Herkomst. De Folk, af hvilke jeg har kjøbt hende, have fortalt mig, at hun er her fra Byen og af god Familie. De have stjaalet hende her, da hun omtrent var fire Aar gammel, og de have givet mig dette Armbaand, der maaske kan lede mig paa Spor til at finde hendes Forældre.

Argante.

O af dette Armbaand ser jeg, at hun maa være min Datter, som jeg mistede netop i den Alder.

Geronte.

Ja, det er hende! Hendes Træk forvisse mig om, at der ikke findes nogen Feiltagelse Sted!

Hyacinthe.

O hvilket Sammenstød af mærkværdige Hændelser!

Trettende Scene.

Argante. Geronte. Octave. Leander. Hyacinthe. Zerbinette. Nerine. Sylvester. Carlo.

Carlo.

O mine Herrer, der er hændet en skrækkelig Ulykke!

Geronte.

Hvad da?

Carlo.

Den arme Scapin . . .

Geronte.

Det er en Skjelm, som jeg vil lade hænge.

Carlo.

Ak, min Herre, den Uleilighed kan De spare Dem. Ved at gaa forbi Stilladset paa et Hus, som man bygger, faldt der en Stenhuggerhammer lige ned i Hovedet paa ham, og knuste hans Hovedskal, saa at Hjernen ligger blot. Han kan ikke leve, men han har bedt om, at han før sin Død maa blive bragt hid, for endnn engang at tale med dem.

Argante.

Hvor er han?

Carlo.

Der kommer han.

Fjortende Scene.

Argante. Geronte. Leander. Octave. Hyacinthe. Zerbinette. Nerine. Scapin. Sylvester. Carlo.

Scapin

(der bæres ind af to Portører og har Bind om Hovedet, som vm han var saaret).

Ah ah! mine Herrer! De ser mig i en elendig Tilstand. Ah ah! Men jeg kan ikke lægge mig til at dø, førend jeg faar bedt alle de Personer, som jeg maaske har fornærmet, om Forladelse. Ahi ahi! Ja, mine Herrer, førend jeg ndaander mit sidste Suk, besværger jeg dem af mit ganske Hjerte om at tilgive mig Alt, hvad jeg kan have syndet, i Særdeleshed mod Dem, Hr. Argante og mod Dem, Hr. Geronte.

Argaute.

For mit Vedkommende kan Du rolig lægge Dig til at dø. Jeg tilgiver Dig af mit ganske Hjerte.

Scapin.

Men det er Dem, Hr. Geronte, som jeg har fornærmet allerværst. De ulykkelige Stokkeprygl . . .

Geronte.

Tal ikke mere derom!

Scapin.

Det var en uhyre Dristighed af mig med de Stokkeprygl . . .

Geronte.

Lad nu det være godt!

Scapin.

Det ligger mig saa tungt paa Hjerte nu, da jeg skal til at dø, med de Stokkeprygl . . .

Geronte.

Min Gud, ti dog stille!

Scapin.

De ulykkelige Stokkeprygl, som jeg gav Dem . . .

Geronte.

Ti stille! Jeg har alt glemt dem.

Scapin.

Ak, hvilken Godhed! Men er det ogsaa ret af Hjertet, at De tilgiver mig disse Stokkeprygl, som . . .

Geronte.

Ja vist. Lad os ikke tale mere derom! Er det saa godt?

Scapin.

O Herre, jeg føler en mærkværdig Lindring af det Ord!

Geronte.

Ja, men vel at mærke, jeg tilgiver Dig kun paa den Betingelse, at Du skal dø.

Scapin.

Hvorledes, Herre?

Geronte.

Hvis Du slipper vel derfra, saa tager jeg mit Ord tilbage.

Scapin.

Ah! Ah! Nu begynde mine Smerter igjen.

Argante.

Hr. Geronte, i Betragtning af den store Glæde, som baade De og jeg har havt i Dag, maa De tilgive ham, uden Betingelse.

Geronte.

Lad gaa!

Argante.

Lad os nu spise tilaften sammen og ret nyde vor Tilfredshed.

Scapin (til dem, der bære ham).

Og mens jeg venter paa min Død, kan I bære mig hen for Enden af Bordet!

Ende paa Scapins Skalkestreger.

Grevinde d'Escarbagnas.

Lystspil i een Akt.
1671.

Naar man tilfældigt traf dette lille morsomme Stykke i en Lystspilsamling, uden Kommentar og Forklaring, vilde man neppe falde paa, at det, i sin Tid, var bleven skrevet til en Festforestilling i St. Germain en Laye, og at den forskruede Grevinde, der, ligesom Hr. og Fru de Sotenville, karikerer Land- og Provindsadelens uheldige Forsøg paa at efterligne det glimrende Hof, gjorde sin første Debut ved Modtagelsen af den bairiske Prindsesse Charlotte Elisabeth, der, i Egenskab af Monsieurs Hustru og Kongens Sviger-inde, skulde indtage den Plads, som den elskværdige Henriette d'Angleterres pludselige og uventede Død havde ladt ledig ved Hoffet.

Saaledes forholder det sig imidlertid. Hvorledes den storartede Festforestilling, der skal have varet i syv Timer og hvortil det lille Lystspil afgav en Slags Ramme, egentlig har været ordnet, er ikke let at sige nutildags, men saameget er imidlertid vist, at der ikke blev komponeret nogen ny Ballet til denne*), men at Mo-

*) Man har sandsynligvis havt en Følelse af, at man efter Psyches Opførelse ikke, for det Første, kunde drive det videre med storartet Maskineri, prægtige Optog og glimrende Dekorationer, men maatte tage sin Tilflugt til det alt i Forveien Brugte. „Balletternes Ballet", som man kaldte denne Række af Episoder og udvalgte Steder, der jo vare aldeles nye for den fremmede Prindsesse, til hvis Ære de

lière, efter Kongens udtrykkelige Ordre, udskar alle de smukkeste og berømteste Episoder af hans tidligere Festdivertissementer, især af „de prægtige Elskere“ og af „Psyche“, og at disse, under Navn af „Balletternes Ballet“ bleve indflettede i et lille, længst tabt Hyrdestykke af Molière, som atter blev sat i Forbindelse med det nye Lystspil, Grevinde d'Escarbagnas, der senere, uden al den deri fra først af indlagte Festlighed, gik over paa Palais royals Skueplads, hvor det, under en lang Række af Forestillinger, altid fulgtes med „det tvungne Giftermaal“, og gjorde stor Lykke.

Det er bleven sagt i en eller flere af de mangfoldige franske Molière-Kommentarer, at man, for rigtigt at forstaa Grevinde d'Escarbagnas, maa hensætte sig i den Tid, da en Reise fra Provindsen til Paris var en Begivenhed, der, paa Grund af de dermed forbundne store Vanskeligheder og Omkostninger, hørte til de sjeldne; den Tid, da man hverken kjendte til Jernbaner, som gjennemskære Landet, eller til Dampskibe, der befare Floderne; da man, som det ses af Madame de Sévignés Breve til hendes Datter, forhandlede i Maaneder, ja i Aar, om det farlige Stykke Arbeide at reise fra Aix eller Marseille til Paris, og da en Provindsdame, der virkelig var saa lykkelig at have gjort et Ophold i Landets Hovedstad, turde gjøre Fordring paa en særegen Respekt af sine Byesbørn. — Men med al Indrømmelse af den almindelige Kultur, som Befordringsvæsenets glimrende Fremskridt har skjænket Frankrig og de fleste af Europas øvrige Lande, er det vor uforgribelige Mening, at Fru Grevinde d'Escarbagnas lever og florerer den Dag i Dag, hist og her omkring

---

bleve opførte, gik siden paa egen Haand, uden Hyrdestykket og Lystspillet, og gjorde en ren Furore. Moland har opstøvet et saakaldt Program til denne „Balletternes Ballet“, ved hvis Gjennemsyn man levende erindres om Heibergs Ord:

„De bedste Scener man have vil
Af alle de bedste Skuespil“.

Samlede poetiske Skrifter, 9 B., p. 245.

i Provindserne, baade ude og hjemme, og at hun, ligesom „Erasmus Montanus“, er en af de uforgængelige komiske Typer, som Tidens Haand vel modificerer efter de forskjellige Aarhundreders forskjellige Tarv og Trang, men som aldrig vil blive ganske udslettet, saalænge Verden staar. Kun tro vi rigtignok, at den gode Dame, i det Mindste hjemme hos os, forlængst har maattet nedlægge sin Grevinde-Titel, og at det er et eller to Trin længere ned paa Rangforordningens Stige, ja, engang imellem ganske udenfor bemældte Stige, at man maa søge den tragikomiske Higen efter at ville være finere, fornemmere og bedre end sin Omgivelse, i Forening med den latterlige Tro paa, at ydre Tilfældigheder med Klæder, Pynt, ægte Kniplingskraver, glimrende Armbaand, tykke Guldkjæder, mange Retter Mad, elegant Equipage, o. s. v., kunne give den Dannelse og det Væsen, der engang for alle maa have sin Rod i indre Betingelser og grundlægges gjennem et Menneskes Opdragelse fra Ungdommen af.

Det er Grevinde d'Escarbagnas' Higen og Tro. Men uheldigvis gaar det hende, som det sædvanlig gaar de overdreven fine og pertentlige Folk: De komme, af lutter Iver for at undgaa alt Anstødeligt, til at være høist anstødelige, til at gjøre og sige Ting, der forraade, hvorledes det egentlig staar sig med den Dannelse og Finhed, som de ville usurpere. For blot at anføre et af de mange Exempler, hvormed det lille Stykke er gjennemvævet, saa skjænder hun, i sine Fremmedes Nærværelse, paa sine Folk, og retter sin Kammerpiges Forseelser mod den fine Levemaade i saa plumpe Udtryk, at hun maa finde sig i, at denne frabeder sig at blive skjældt ud, mens hendes faste Tro paa, at hun er den eneste Elskværdige og Dannede, i hvis Nærværelse der ikke kan være Tale om nogen anden Dame, gjør hende saa aldeles blind for det mellem Julie og Vikomten existerende Forhold, at hun selv bereder sig den store Ydmygelse, hvormed Stykket ender.

Men det er ikke blot den latterlige Grevinde d'Escarbagnas, som Molière har truffet paa sin Ung-

doms Provinds-Vandringer, og hvis Portræt han i ældre Aar, ret con amore, har gjengivet. Det er uden-tvivl ogsaa paa disse hans nomadiske Streifstog, at han er bleven forsynet med de to Elskere, der, skjøndt af borgerlig Stand, dog hvad Naragtigheden angaar, ere hende fuldkommen værdige: En smægtende Lovkyndig, Hr. Tibaudier, der ser op til Grevindens Adelsdiplom, som til det forjættede Land; der krydrer sin Samtale med gammeldags Retsformer, skriver halsbrækkende Kjær-lighedsvers og virkelig tror, at en Forbindelse med en adelig Dame vil bringe ham selv til Ære og Værdig-hed; samt en høist brutal og indbildsk Toldkasserer, Hr. Harpin, som er fuldt og fast overbevist om, at Penge er det eneste Solide, der giver fuld Ret til at gjøre og lade Alt, hvad man vil: en Figur, der inde-holder et let skizzeret Udkast til de mange latterlige Fi-nansmænd, som det nyere og nyeste franske Lystspil i vort Aarhundrede skulde bringe paa Scenen*). En stakkels forkuet og gammeldags Hovmester hos Grev-indens Søn, og et Par simple og naturlige Provinds-Tjenestefolk, der hverken veed ud eller ind i al den Finhed, som deres Frue har bragt med fra Paris, grup-pere sig endnu om Stykkets Hovedperson, mens Vikom-ten og Julie i deres lette Verdenstone og medfødte Elegance, more sig med saa smaat at persiflere al den

---

*) Det er bleven fortalt, at Colbert, Ludvig den 14des be-rømte Finansminister, skulde have givet Molière et Forbud mod at indføre latterlige Finansmænd i hans Stykker, og at dette Forbud er Grunden til at Molière, kun i en eneste, let skizzeret Figur, Hr. Harpin, berører det finansielle Overmod og deu dermed forbundne Naragtighed. Vi tro aldeles ikke paa denne Fortælling, med hvilken hverken Mi-nisteren eller Digteren, efter vor Mening, kan være tjent, og der, selv uden Hensyn til at Molière just ikke pleiede at lade sig kujonere af Ordrer om, hvad han maatte og ikke maatte bringe op paa Scenen, bliver ligefrem urimelig, naar man betænker, at Finansmændene, paa Molières Tid, aldeles ikke spillede den fremragende Rolle, som det var vort eget Aarhundrede forbeholdt at skjænke dem.

Daarskab, som de overvære i Grevinde d'Escarbagnas' Salon.

Dette lille Stykke, der ikke blev trykt i Molières Levetid, har havt det Held ofte, og altid med Bifald, at blive gjenoptaget paa Repertoiret, og man har, i den allernyeste Tid, forsøgt paa atter at indlægge nogle af Molières Ballet-Scener paa det af os, under Texten, angivne Sted.

Personer:

Grevinde **d'Escarbagnas.**
Greven, hendes Søn.
Vikomten, Julies Elsker.
Julie.
Hr. **Tibaudier,** Justitsraad, Grevindens Elsker.
Hr. **Harpin,** Toldkasserer, ligeledes Grevindens Elsker.
Hr. **Robinet,** Grevens Hofmester.
Andrea, Grevindens Kammerpige.
Jeannot, Hr. Tibandiers Tjener.
Criquet, Grevindens Tjener.

Handlingen foregaar i Angouleme, i Grevindens Hus.

Første Scene.

Julie. Vikomten.

Vikomten.

Hvorledes, skjønne Julie, er De alt her?

Julie.

De burde skamme Dem, Cleante! Det er rigtignok net, naar en Elsker kommer sidst til Stævnemødet!

Vikomten.

O dersom der ingen Plageaander gaves i Verden, saa havde jeg alt været her for en halv Time siden! Men paa Veien hertil blev jeg standset af en fornem, snakkesalig Brøvler, der med Vold og Magt vilde vide Nyt fra Hoffet, naturligvis blot for selv at faa Anledning til at fortælle mig al Slags Galimatias derfra. De veed det, Julie, at det er en af de smaa Byers Pest- og Landeplager, disse fordømte Nyhedskræmmere, der more sig med at udbrede alle de Historier, de have fisket paa Veie og Stræder! Denne idag begyndte sine Meddelelser med at forevise mig to Folio-Ark, som lige indtil den yderste Rand vare overmalede med et Virvar af Nonsens, der naturligvis Altsammen kom fra den paalideligste Kilde af Verden. Da det var vel bestilt, begyndte han, med en Statsmands Mine, paa en dræbende Forelæsning over al den flaue Spøg, hvormed der for Tiden opvartes i Hollands Avis*), til hvis Parti han syntes at have slaaet sig. Han tror virkelig, at Frankrig bliver ruineret af denne Skribent, hvis Pen skal være mere end nok til at slaa alle vore Tropper, og fra den smukke Forelæsning derom, har han kastet sig over Ministeriets Anskuelser, hvis mange Feil han registrerede saa uøiagtigt, at jeg blev bange for, at vi aldrig mere skulde komme ud af det Æmne. Man skulde tro, at han

*) Dette Blad havde sagt Ludvig den 14de nogle meget nærgaaende Sandheder og gjort sig lystig paa hans Bekostning. Da det var en almindelig Mening, at den hollandske Regering gav Avisens Ytringer Medhold, bleve disse en af de medvirkende Aarsager til, at den franske Konge paany erklærede Krig med Republiken.

kjendte alle Statshemmeligheder bedre end dem, der sidde i Geheime-Statsraadet. Han veed bestandig, hvor Regeringen vil hen. Den kan ikke gjøre et Skridt, uden at hans skarpe Blik gjennemtrænger, hvorfor. Han kan underrette os om de skjulte Drivefjedre i Alt, hvad der sker. Han veed, hvad vore Naboers Forsigtighed har at betyde, og han omkalfatrer Europas Kort efter sin Fantasi. Ja, han nøies ikke engang med vor Verdensdels Affærer. Nei, hans Kundskaber strække sig lige til Dalai-Lamas og Stormogulens Geheimeraad.

Julie.

Ja, det er gammelt Nyt, at De forstaar at udsmykke en Undskyldning og at gjøre den saa morsom, at man maa tage den for gode Varer.

Vikomten.

Saa sandt som jeg staar her, forholder Sagen sig, som jeg har sagt. Dersom jeg vilde give min Undskyldning for at have ladt Dem vente en galant Vending, saa behøvede jeg jo blot at minde Dem om den Grund, De selv har givet til den Sendrægtighed, hvorfor De nu skjænder paa mig. Maa jeg ikke være angst og bange for at komme først, naar De har paalagt mig, at jeg skal gjøre Cour til Husets Frue? Veed De ikke, at jeg kun kan udholde den pinlige Forstillelse, som jeg, mod min Villie, er gaaet ind paa, naar Deres Øine more sig derover, og at jeg af al Magt undgaar en Tête à Tête med denne latterlige Grevinde, som De plager mig med? Med eet Ord, veed De ikke, at jeg, der kun kommer her for Deres Skyld, helst vil vente til jeg ogsaa kan haabe at træffe Dem?

Julie.

Lad det være godt, Cleante. Man veed, at De har Forstand nok til at sætte Farve paa de Feil, De hændelsesvis kan begaa. Men hvis De var kommen for en halv Time siden, saa havde vi havt hele den Tid for os selv, thi da jeg kom, var Grevinden alt gaaet ud. Formodenlig skal hele Byen underrettes om det Divertissement, som De giver til Ære for mig, og hvormed hun gjør sig vigtig.

Vikomten.

Spøg tilsideset, skjønne Julie, naar vil De dog gjøre en Ende paa min Pine, og skjænke mig den Lykke at se Dem, uden først at kjøbe den med en saadan Skærsild?

Julie.

Saasnart vore Slægtninge blive forsonede, hvad jeg desværre ikke vover at haabe paa, for det Første. De veed, ligesaavel som jeg, at den Tvist, der adskiller Deres og min Familie, ikke tillader os at mødes andensteds, saalænge hverken Deres

Fader eller mine Brødre ere fornuftige nok til at indvillige i vor Forbindelse.

Vikomten.

Men hvorfor maa jeg da ikke gjøre bedre Brug af de Sammenkomster, som Fjendskabet mellem vore Familier dog tilsteder os? Hvorfor skal jeg spilde den kostbare Tid paa en latterlig Forstillelse?

Julie.

For desbedre at skjule vor Kjærlighed. Men dertil kommer endnu, at den Forstillelse, De omtaler, er mig en ren Komedie at se paa, ja, det er et stort Spørgsmaal om den Foreſtilling, De giver her iaften, vil more mig bedre. Vor Grevinde d'Escarbagnas, med hendes evindelige Fornemheds Nykker, med hendes latterlige Prætensioner, er sandelig saa god en Figur som man nogensinde kan sætte op paa et Theater. Fra den Pariserreise, som hun nylig har gjort, er hun kommen aldeles fuldendt hjem til Angoulême. Hofluften har sat det sidste Stempel paa hendes Latterlighed, og hendes Daarskaber tiltage Dag for Dag, og more mig mer og mer.

Vikomten.

Sandt nok. Men De glemmer, at den Spøg, som morer Dem, spænder mit stakkels Hjerte paa Pinebænken, og at man just ikke kan være synderlig oplagt til at spille slig en Rolle, naar Hjertet er fuldt af en saa alvorlig Lidenskab som den, De indgyder mig. Det er grusomt, skjønne Julie, naar De fordrer, at jeg skal spilde den dyre Tid, som jeg kunde bruge til at forklare Dem min Elskovs Styrke og Dybde, paa saadanne Narrestreger. Jeg har igaaraftes gjort denne Klage til Gjenstand for nogle Vers, som jeg ikke kan negte mig den Fornøielse at fremsige for Dem. Saa nøie hænger Lysten til at producere sig sammen med Forsøget paa at være Digter.

„For længe bli'er Du ved, o Iris, mig at plage" . . . . „Iris" staar her, som De vel bemærker, istedenfor Julie.

„For længe bli'er Du ved, o Iris, mig at plage,
Og skjøndt jeg lyde maa, sker det dog med Protest,
Naar, hvad jeg føler dybt, jeg holde maa tilbage,
Og hykle Følelser, som kun er Vind og Blæst.

Er det nødvendigt, at det Blik, som mig fortryller,
Netop min Oval sig til sin Morskab kaare maa?
Skal jeg, mens bævende jeg Deres Skjønhed hylder,
Ved min Forstillelse til Latterskive staa?

Til dobbelt Martyrdom den Fordring mig indvier,
Thi Det, jeg sige maa og Det, som jeg fortier,
Jo martrer Hjertet med de mest modsatte Stød:

Af Tvang det isne maa, som høit af Elskov brænde!
O vær barmhjertig og lad mine Ovaler ende,
Før hvad jeg siger og fortier bli'er min Død."

Julie.

Stakkels Dem! Hvor De bliver mishandlet, hvis man skal tro Dem paa Deres Ord! Men de Herrer Poeter have nu engang Frihed til at lyve af Hjertenslyst og til høist uretfærdigt at beskylde os for Grusomhed, naar den Beskyldning passer til deres øieblikkelige Indfald. Alligevel vil jeg gjerne have en Afskrift af disse Vers.

Vikomten.

O, det er vist nok, at De har hørt Dem een Gang! Lad det blive derved! At man gjør Vers engang imellem, hører til de tilladelige Daarskaber, men at være ivrig for at vise dem frem, er af de aldeles utilladelige.

Julie.

De vil uok forskandse Dem bag en falsk Beskedenhed! Men det hjælper ikke. Deres Aandfuldhed er saa almindelig bekjendt, at jeg ikke indser nogen Grund, hvorfor De skulde sætte Deres Lys under en Skjæppe.

Vikomten.

Lidt Forsigtighed kan dog ikke skade. Det er en farlig Sag at komme i Ry for Aandfuldhed. Der kan saa let stikke en eller anden lille Latterlighed frem, som Folk da med største Glæde kaste sig over. I vor egen Kreds have vi mer end eet Exempel derpaa, som kan gjøre En baade angst og bange.

Julie.

Det er spildte Ord, Cleante! Jeg veed, tiltrods for hvad De siger, at De har den største Lyst til at give mig disse Vers, og det vilde sandelig sætte Dem i en ikke ringe Forlegenhed, hvis jeg faldt paa at lade som om jeg ikke brød mig om at faa dem.

Vikomten.

De spøger. Jeg er ikke Poet i den Grad, at De har Ret til at tro . . . Men der har vi jo Deres Fru Grevinde d'Escarbagnas. Jeg vil smutte ud af denne Dør og se at faa Alt ordnet til det Divertisement, jeg har lovet Dem.

Anden Scene.

Grevinden. Julie. Andrea og **Criquet** (i Baggrunden af Theatret).

Grevinden.

Hvorledes? Er De her ganske alene? Min Gud, hvilken

Ynk! Ganske alene! Hvis jeg ikke tager feil, sagde Folkene, at Vikomten var her?

Julie.

Ja, han kom ogsaa før. Men da han saae, at De ikke var tilstede, fjernede han sig naturligvis strax.

Grevinden.

Hvorledes? Saae han Dem?

Julie.

Ja.

Grevinden.

Og har ikke talt til Dem?

Julie.

Nei. Han har sagtens paa den Maade villet erklære, hvor aldeles han er opgaaet i Deres Yndigheder.

Grevinden.

Da skal jeg sandelig skjænde paa ham. Er det en Opførsel? Hvor høit man end elsker mig, bør man dog ikke derfor undlade at vise Andre den skyldige Opmærksomhed. Jeg er ikke en af de fordringsfulde Qvinder, der gjøre sig til af, at deres Elskere ere uhøflige mod alle andre Damer.

Julie.

Hans Opførsel burde ikke forbause Dem, thi hans Kjærlighed til Dem er saa stærk, at den bogstavelig slaar ham med Blindhed for al anden Ynde.

Grevinden.

Jeg tror nok, at jeg er istand til at indgyde en stærk Lidenskab; thi jeg føler mig, Gud ske Lov, i Besiddelse af den dertil nødvendige Ungdom, Skjønhed og Rang. Men den Kjærlighed jeg vækker, bør dog aldrig hindre Nogen i at iagttage Dekorum og almindelig Høflighed mod Andre.

(Hun bemærker Criquet.)

Hvad bestiller Du der, Lakei? Er der intet Forgemak, hvor Du kan vente til man kalder paa Dig? Hvor det er en Nød med de Tjenestefolk i Provindsen! Man kan ikke faa dem til at stikke sig! Det er Dig jeg taler til! Vil Du ikke gaa udenfor, Din lille Skjelm?

Tredie Scene.

Grevinden. Julie. Andrea.

Grevinden (til Andrea).

Pige, kom hid!

Andrea.

Hvad befaler Fruen?

Grevinden.

Tag mit Hovedtøi af! Sagte dog! Hvor Du river mig i Hovedet med Dine klodsede Hænder!

Andrea.

Jeg tager saa sagte som jeg kan, Frue.

Grevinden.

Men hvad Du kalder saa sagte som Du kan, er meget haardt for mit Hoved. Jeg tror, Du har vredet det af Led. Der, tag endnu denne Muffe, og lad saa ikke mine Ting slæbe paa Gulvet, men bær dem lige op i Garderoben. Naa, hvor gaar Du hen? Hvor gaar Du hen? Hvad vil Dit Fjog nu gjøre?

Andrea.

Som Fruen har befalet, vil jeg bære disse Sager op paa Pulterkammeret.

Grevinden.

O min Gud, hvilken Uforskammenhed!

(Til Julie.)

Jeg beder Dem om at undskylde mig et Øieblik, Frue!

(Til Andrea.)

Jeg har jo sagt Dig', Dit Fæ, i min Garderobe, det vil sige der, hvor mine Klæder forvares.

Andrea.

Kalder man da i Paris et Klædeskab for en Garderobe?

Grevinden.

Ja, Tossehoved, saaledes kalder man det Sted, hvor man hænger fine Klæder.

Andrea.

Jeg skal se at huske det til en anden Gang, ligesom ogsaa, at Loftet heresterdags skal kaldes Møbelkammer.

Fjerde Scene.

Grevinden. Julie.

Grevinden.

Hvilket Mas man har med at sætte Skik paa de Dyr!

Julie.

Men Deres Folk ere lykkelige, Frue, at de faa en saadan Optugtelse.

Grevinden.

Det er en Datter af den Kone, som har opammet mig, hvem jeg har antaget til Kammerpige. Hun er endnu ganske ny i Tingene.

Julie.

Hvilken kjærlig Opoffrelse af Dem! Hvor skjønt saaledes at gjøre Noget af Intet og selv at skabe sin Omgivelse!

Grevinden.

Lad os saa sætte os ned! Heida! Lakei, Lakei, Lakei! Det er dog lidt vel galt, ikke engang at kunne faa fat paa en Lakei til at sætte Stole! Piger! Lakeier! Lakeier! Piger! En! En! Jeg tror, at alle mine Folk ere døde, og at vi tilsidst blive nødte til selv at tage os Stole.

Femte Scene.

Grevinden. Julie. Andrea.

Andrea.

Hvad ønsker Fruen?

Grevinden.

Man maa rigtignok skrige sig hæs paa Jer.

Andrea.

Om Forladelse, Frue, jeg var just i Færd med at gjemme Deres Hovedtøi og Deres Muffe i Klædeska .... Om Forladelse ... Jeg vilde sige i Garderoben.

Grevinden.

Kald paa den lille Skjelm af Lakei!

Andrea.

Heida! Criquet!

Grevinden.

Lad være med at sige: Criquet, Din Stndedriverske! Det er ikke fint, Du skal kalde: Lakei! Lakei!

Andrea.

Lakei da og ikke Criquet! Kom og tal med Fruen! Han maa være bleven døv! Criq . . . . Lakei! Lakei!

Sjette Scene.

Grevinden. Julie. Andrea. Criquet.

Criquet.

Hvad befaler?

Grevinden.

Hvor var Du henne, Din Skjelm?

Criquet.

Paa Gaden, Frue.

Grevinden.

Hvorfor var Du paa Gaden?

Criquet.

Fruen sagde jo, at jeg skulde gaa udenfor.

Grevinden.

Du er en lille uforskammet Kuegt, min Ven. Veed Du ikke, at naar Standspersoner sige: udenfor, saa mene de dermed i Forgemakket? Andrea, sørg for, at denne lille Lømmel siden faar nogle dygtige Pidsk af min Staldmester. Han er rent forvorpen.

Andrea.

Hvad mener Fruen med Deres Staldmester? Er det Mester Carl, som De kalder saa?

Grevinden.

Stille, Dit Fæ! Du kan da heller ikke lukke Munden op, uden at Du skal sige en Dumhed!

(Til Criquet.)

Giv os Stole!

(Til Andrea.)

Og sæt saa to Voxlys i mine Sølvstager, og tænd dem. Det begynder alt at blive mørkt . . . Naa, hvad gaar der af Dig? Hvorfor glor Du saa forbauset paa mig?*)

---

*) Man maa erindre, at Tællelys den Gang var det almindelige Belysningsstof, og at Voxlys betragtedes som en stor, kun ved Hoffet og i de allerfornemste Huse, forekommende Luxus.

Andrea.

Frue . . . Det . . .

Grevinden.

Nu vel, Frue? Og hvad saa?

Andrea.

Det er . . . at . . .

Grevinden.

Hvad?

Andrea.

Det er . . . Det er fordi jeg ingen Voxlys har.

Grevinden.

Hvorledes? Har Du ingen Voxlys?

Andrea.

Nei, med mindre De mener nogle, som ere støbte af Tælle?

Grevinden.

Fæ, uden Mage! Hvor er da det Vox, som jeg lod kjøbe forleden Dag?

Andrea.

Jeg har intet Vox set, mens jeg har været her i Huset.

Grevinden.

Afveien, Din uforskammede Taske. Jeg kommer til at sende Dig tilbage til Dine Forældre. Bring mig et Glas Vand!

Syvende Scene.

Grevinden. Julie.*)

(De gjøre begge mange Ceremonier, om hvem af dem, der skal sætte sig først.)

Grevinden.

Frue!

Julie.

Frue!

---

*) Julies Rolle minder levende om Elises i »Husirnskolens Kritik«, der ogsaa gjør mange Ophævelser med den forstruede og pertentlige Climene, hvem hun i Hjertet heler.

Grevinden.

Ah Frue!

Julie.

Ah Frue!

Grevinden.

Min Gud, Frue!

Julie.

Min Gud, Frue!

Grevinden.

O Frue!

Julie.

O Frue!

Grevinden.

Ei, Frue!

Julie.

Ei, Frue!

Grevinden.

Men jeg be'er, min kjære Frue!

Julie.

Men jeg be'er, min kjære Frue!

Grevinden.

Jeg er hjemme, Frue! Det maa De dog indrømme mig. Troe De, at jeg er en Provindsdame, Frue?

Julie.

Nei, Gud bevare mig, for slig en Tro, Frue.

Ottende Scene.

Grevinden. Julie. Andrea (som bringer et Glas Vand). **Criquet.**

Grevinden (til Andrea).

Uforskammede! Tror Du, at jeg kan drikke af et Glas, der ikke staar paa en Præsenteer-Asfiette? Jeg siger Dig, skynd Dig at hente en Præsenteer-Asfiette, førend jeg drikker.

Andrea (til Criquet).

Criquet, hvad er en Præsenteer-Asfiette for Noget?

Criquet.

En Præsenteer-Asfiette?

Andrea.

Ja.

Criquet.

Det veed jeg ikke.

Grevinden (til Andrea).

Naa, hvorfor staar Du der som fastnaglet, Din Stivnakke?

Andrea.

Der er Ingen af os, som veed, hvad en Præsenteer-Asiette er for Noget.

Grevinden.

Saa lær da, at det er den Tallerken eller Underkop, hvorpaa man sætter Glasset.

Niende Scene.

Grevinden. Julie.

Grevinden.

Leve Paris! Det er det eneste Sted, hvor man faar en ordenlig Opvartning. Der forstaa Folkene det mindste Vink.

Tiende Scene.

Grevinden. Julie. Andrea (som bringer et Glas Vand, over hvilket hun har sat en Tallerken). Criquet.

Grevinden (til Andrea).

O uforbedrelige Klodsmajor! Det er jo under Glasset og ikke over det, at Præsenteer-Asietten skal sættes.

Andrea.

Det er da ikke saa farligt, at rette det.

(Idet Andrea vil sætte Glasset paa Tallerkenen, slaar hun det itu.)

Grevinden.

Gud, hvilket Klodseri! Du skal, min Tro betale mig mit Glas!

Andrea.

Nu vel, Frue, jeg skal betale det.

Grevinden.

Hvilket tølperagtigt Fruentimmer! Hvilket ubehøvlet Asen!

Andrea.

Naar jeg skal betale Glasset, saa vil jeg, sand for Herren, ingen Skjældsord høre.

Grevinden.

Bort fra mine Øine!

Ellevte Scene.

Grevinden. Julie.

Grevinden.

Hvor det dog er besynderligt med de smaa Provindsbyer! Man har aldeles ingen Levemaade i dem. Jeg har i Dag gjort nogle Visiter, og jeg kan forsikre Dem, at jeg er rent forfærdet over den Mangel paa Respekt, som man viser min Stand og min Stilling.

Julie.

Hvor skulde de stakkels Mennesker have faaet Levemaade fra? Der er jo Ingen af dem, som har gjort Reiser til Paris!

Grevinden.

Paa den Mangel kunde der endda raades Bod, dersom de blot vilde høre Ræson! Men Ulykken bestaar i, at de ere selvkloge; de ville ikke lade sig belære, men indbilde sig, at de veed ligesaa god Besked om Skik og Brug som jeg, der har været to Maaneder i Paris, og har set hele Hoffet.

Julie.

Hvor de Folk maa være dumme!

Grevinden.

Ja dumme, og dertil rent utaalelige med deres impertinente Familiaritet. Som om man var deres Lige! Herregud, der maa jo dog være en Slags Subordination og Rangforordning! Det er ikke til at udholde, naar en Kjøbstad-Adelsmand, ligemeget om hans Adelsdiplom er to Dage eller tohundrede Aar gammelt, tør paastaa, at han i alle Maader og Dele staar al pari med min salig Hr. Gemal, der boede paa sit Slot, holdt et prægtigt Hundekobbel og kunde underskrive sig som Greve paa alle sine Forpagtnings-Kontrakter.

Julie.

Da forstaar man det bedre i Paris, i disse deilige Hoteller hvis Erindring bør være os saa dyrebar! Der sparer man ikke

paa de prægtigste Titler! Hôtel Mouly, Frue, Hôtel de Lyon, Hôtel de Hollande, Frue, hvilke behagelige Boliger!*)

Grevinden.

Ja, det er sandt. Hvilken Forskjel mellem der og her! Der prutte de fine Folk ikke om den behørige Respekt. Hvis man ikke har Lyst til at reise sig, saa kan man blive siddende paa sin Stol, og vil man se Revuen eller den store Ballet Psyche, saa behøver man blot at sige til.

Julie.

De har vist havt mange glimrende Tilbud, under Deres Ophold i Paris, Frue?

Grevinden.

Ja, De kan jo nok tænke Dem, at alle de fine Herrer ved Hoffet have kappedes om at gjøre mig deres Opvartning, og have forsøgt deres Lykke hos mig. I mit Juvelskrin har jeg gjemt Billetter, der kunne bevidne, hvilke Tilbud jeg har afslaaet. Jeg nævner Ingen ved Navn. De fine Herrer ved Hoffet, ved Hoffet, Frue, det veed De nok, hvad det vil sige.

Julie.

Hvad der forundrer mig er, at De, efter alle disse glimrende Erobringer, hvis Navne jeg nok saa omtrent kan gjætte, har kunnet bequemme Dem til at stige ned til Hr. Tibaudier, en Lovkyndig, en simpel Justitsraad, og til Hr. Harpin, en Toldkasserer. Hvis jeg tør sige min Mening, saa er det Fald, i Sandhed, lidt vel dybt. Med Deres Hr. Vikomte er det en anden Sag. Om end kun en Provinds-Vikomte, saa er og bliver han dog altid en Vikomte, og hvis han ikke har gjort en Reise til Paris, saa kan han jo nok komme til at gjøre en Reise til Paris. Men en Justitsraad og en Toldkasserer! De Elskere ere lidt vel tynde! De passe ikke for en stor Grevinde, for Frue Grevinde d'Escarbagnas, med eet Ord!

Grevinden.

I Provindsen maa man dog tage nogle Hensyn til den Slags Folk. Man kan imellem trænge til deres Bistand i Et og Andet. Desuden tjene de til at udfylde de tomme Pladser, til at forøge de Sukkendes Antal! Mellem os, saa er det høist upraktisk, naar man overlader hele Terrainet til een Elsker, hvis Kjærlighed maaske kunde sløves af Mangel paa Rivaler og af alt for stor Selvtillid.

*) Julie nævner forsætligt nogle mindre bekjendte Hôtels garnis, da hun er ganske sikker paa, at Grevinde d'Escarbagnas ikke har boet paa de virkelig store og glimrende Hôteller.

Julie.

Hvor Deres Konversation er belærende, Frue! Hvert Ord De siger indeholder en eller anden dyb Sandhed! Derfor tager jeg mig ogsaa den Frihed at besøge Dem hver Dag, i Haab om at profitere af Deres Visdom.

Tolvte Scene.

Grevinden. Julie. Andrea. Criquet.

Criquet (til Grevinden).

Hr. Justitsraadens Jeannot er her, og vilde gjerne tale med Grevinden.

Grevinden.

Der har vi da atter en af Dine Æselsstreger, Din lille Skjelm! En velafrettet Lakei vilde først ganske sagte have sagt Besked til Kammerjomfruen, og denne skulde derpaa ganske sagte have hvisket i Fruens Øre: Frue, her er en Lakei fra Den eller Den, som ønsker at tale med Fruen.*)

Trettende Scene.

Grevinden. Julie. Andrea. Criquet. Jeannot.

Criquet.

Kom ind, Jeannot.

Grevinden (til Criquet).

Nyt Klodseri!

(Til Jeannot.)

Hvad Godt, Lakei? Hvad bringer Du mig der?

Jeannot.

Hr. Justitsraaden lader Fruen hilse, at han siden selv kommer hen til Fruen, og at han forud sender Fruen denne Kurv med Pærer fra hans Have, tilligemed et Par skrevne Ord.

Grevinden.

Det er deilig store Kogepærer!**) Andrea, lad dem bringe ned i Kjøkkenet.

---

*) Denne Grevindens Replik synes at være en Reminisens af „les précieuses ridicules."

**) Originalen har: bon chrétien, en bekjendt Kogepære.

Fjortende Scene.

Grevinden. Julie. Criquet. Jeannot.

Grevinden
(giver Drikkepenge til Jeannot).

Se der, mit Barn, er en Drikkeskilling for Din Uleilighed.

Jeannot.

O nei, Frue!

Grevinden.

Tag det, siger jeg Dig.

Jeannot.

Min Herre har forbudt mig at tage Drikkepenge af Fruen.

Grevinden.

Det gjør ikke Noget.

Jeannot.

Hav mig undskyldt, Frue.

Criquet (til Jeannot).

Gjør Dig bare ikke kostbar! Hvis Du ikke vil have dem, saa kan Du jo give dem til mig.

Grevinden.

Hils Din Herre, at jeg takker ham mange Gange.

Criquet
(til Jeannot, der er ved at gaa).

Lad mig saa faa dem!

Jeannot.

Da var jeg en god Tosse!

Criquet.

Det er mig, som fik Dig til at tage dem.

Jeannot.

Aa, jeg havde nok taget dem alligevel.

Grevinden.

Hvad man maa anerkjende hos Hr. Tibaudier, det er den Maade, hvorpaa han forstaar at omgaas med Standspersoner. Hans Væsen er saa grundærbødigt.

Femtende Scene.

Vikomten. Grevinden. Julie. Criquet.

Vikomten.

Jeg kommer for at underrette Fru Grevinden om at Alt er færdigt til Komedien. Om et Qvarterstid kunne vi begynde.

Grevinden.

Men jeg vil ikke have nogen Sværm af Folk.

(Til Criquet.)

Siig til min Schweitser, at han ikke maa lukke Nogen ind.

Vikomten.

I saa Fald, Frue, kommer jeg virkelig til at opgive det Hele, thi der er ikke mindste Fornøielse i at spille Komedie, naar der ikke er Mange til at se derpaa. Tro De mig, Frue, at hvis De vil more Dem selv rigtigt, saa bør De give Schweitseren Ordre til at lade Alle og Enhver gaa ind.

Grevinden (til Criquet).

Lakei, en Stol!

(Til Vikomten, efter at denne har sat sig.)

De kommer ret tilpas for at modtage et lille Offer, som det er mig en Forunøielse at bringe Dem. Se her er en Billet fra Hr. Tibaudier, som har sendt mig en Kurvfuld Pærer. Jeg har endnu ikke selv læst den, og De kan altsaa, hvis De vil være saa god, gjerne læse den høit for os.

Vikomten

(efter at have læst Billetten, sagte.)

En Billet i den allersmukkeste Stil, som det nok er Umagen værd at høre paa.

(Han læser høit.)

„Frue, jeg havde ikke kunnet gjøre Dem den Foræring, som jeg sender Dem, dersom min Have ikke ydede mig mere Frugt end min Kjærlighed."

Grevinden.

De Ord ere et klart Bevis paa, at der ikke existerer nogetsomhelst Forhold mellem os!

Vikomten (læser).

„Pærerne ere endnu ikke rigtig modne. Men destobedre passe de til Deres Sjæls Haardhed og den grusomme Foragt, der just ikke lover at traktere mig med bløde Pærer. Tillad Frue, at jeg, uden at indlade mig paa en Opregning af Deres

Fuldkommenheder og Yndigheder, hvis Registration vilde blive et rent uendeligt Arbeide, slutter disse Linier, idet jeg beder Dem betænke, at jeg er en ligesaa god Christen, som disse bon-chrétien-Pærer, eftersom jeg betaler Dem Ondt med Godt. Det vil sige, Frue, for at forklare mig mere tydeligt, at jeg sender Dem bon-chrétien-Pærer til Tak for de Angstens og Kummerens Pærer hvormed De bespiser mig.

Deres uværdige Slave
Tibaudier."

Den Billet bør De gjemme, Frue.

Grevinden.

Der er maaske et eller andet Udtryk i den, som Akademiet*) endnu ikke har godkjendt. Men den er gjennemtrængt af en vis ærbødig Toue, som behager mig i allerhøieste Grad.

Julie.

Deri har De Ret, Frue, og selv om jeg derved skulde komme til at støde Hr. Vikomten, maa jeg, for mit Vedkommende tilstaa, at jeg vilde elske den Mand, der havde tilskrevet mig en saadan Billet.

Sextende Scene.

Hr. Tibaudier. Vikomten. Grevinden. Julie.

Grevinden.

Kom nærmere, Hr. Tibaudier! Gener Dem ikke for at træde indenfor. Deres Billet har gjort Lykke. Deres Pærer ligesaa, og Fruen der

(Hun peger paa Julie.)

har lige af alle Kræfter talt Deres Sag, og det tiltrods for Deres Rival.

Hr. Tibaudier
(med Hentydning til Julie.)

Jeg er Fruen der uendelig forbunden, og dersom hun nogensinde skulde faa en Proces for vor Domstol, saa skal hun saa at se, at jeg aldrig glemmer, at hun har gjort mig den Ære at være min Elskovflammes Advokat for Deres Skjønheds Tribunal.

---

*) L'Académie française var bleven stiftet af Richelieu i Aaret 1635. Denne videnskabelige Institution, der skulde komme til at bære saa rige Frugter for den franske Literatur og det franske Sprog, staar, som bekjendt, endnu i fuldt Flor, og der er vel neppe nogen Hæder en fransk Forfatter sætter større Pris paa, end den, der følger med at kunne underskrive sig: de l'Académie française.

Julie.

De trænger sandelig ikke til Advokat, Hr. Tibaudier. Deres Sag er jo god.

Hr. Tibaudier.

Desformedelst kan dog god Ret ogsaa behøve god Hjælp. Med en saadan Rival kan jeg jo nok være bange, og det er min evige Angst, at Grevinden skal lade sig bestikke af Vikomte-Titelen.

Vikomten.

Jeg har maaske næret et saadant Haab, Hr. Tibaudier, lige indtil Deres Billet kom. Men fra det Øieblik af føler jeg mig slagen, og er beredt paa et Skibbrud for min Kjærlighed.

Hr. Tibaudier (til Grevinden).

Desforuden bringer jeg Dem endnu et Par Smaavers, som jeg har destilleret til Deres Ære og Forherligelse.

Vikomten.

O jeg vidste ikke, at Hr. Tibaudier ogsaa var Poet. Nu faar jeg nok mit Naadestød af disse to Smaavers.

Grevinden.

Han vil nok sige: Strofer.

(Til Criquet.)

Sørg for, at Hr. Tibaudier kommer til at sidde.

(Da Criquet bringer en Lænestol.)

En Rørstol, Dit Dyr!*)

(Til Hr. Tibaudier.)

Sæt Dem ned, Hr. Tibaudier, og lad os høre Deres Strofer.

---

*) Fra Lænestolen af og ned til Taburetten herskede der en meget streng Rangforordning ved det franske Hof sous l'ancien régime. I Kongens Nærværelse kunde ikke engang Madame la dauphine (Kronprindsessen) eller Madame (Kongens Svigerinde) benytte sig af en Lænestol. For at en Dame kunde sætte sig ned paa en Taburet i de kongelige Herskabers Nærværelse, maatte hun have en Hertugindes Rang, og Stole-Etiketten blev, i alle de mellem en Lænestol og en Taburet liggende Led, iagttaget paa det Nøiagtigste. Herpaa var der nu Intet at sige, da et Hof jo naturligvis maa have sin foreskrevne Orden. Mere komisk bliver denne Stole-Etikette, naar man i de forskjelligste Memoirer, i Madame de Sevigués Breve, hos Madame de la Fayette og andre, saavel mandlige som qvindelige Belletristers, ser hvor strengt den ogsaa blev iagttaget i private Huse, og hvilken Rolle den spillede i disse. Blandt andre fine Manerer, som Grevinde d'Escarbagnas har lært paa sin Pariserreise, er ogsaa den, at det ikke gaar an at lade en Justitsraad sætte sig i en Lænestol, naar der er en Grevinde i Værelset.

Hr. Tibaudier (læser).

„En høibaaren, fornem Frue
Mig indtaget har;
Hun er deilig at skue
Og salig jeg var,
Hvis ei mig monne true
Den Stolthed hun har."

Vikomten.

Efter det kan jeg gjerne gaa hen og hænge mig.

Grevinden.

Den første Verslinie er overmaade smuk: „En høibaaren, fornem Frue!"

Julie.

Det forekommer mig dog som om Verset var lidt vel langt. Men det forstaar sig, for at udtrykke en smuk Tanke, kan man gjerne tage sig en lille Licentia poetica.

Grevinden (til Hr. Tibaudier).

Lad os saa høre den anden Strofe.

Hr. Tibaudier (læser).

„Om paa min Elskov De ei tror, jeg ikke veed,
Dog veed jeg, at min Sjæl sig Dag og Nat belaver
Paa at forlade det Logis den haver,
For Dem at tolke dette Hjertes Kjærlighed:
Min Ømhed for Dem kan i Tvivl De ikke drage,
Den, som min Troskab, er aldeles uden Mage,
Og derfor bør De gjøre Dem bered
Paa nu at nøies med Tituleu af Grevinde,
Og kaste Masken, som Dem gjør til Tigerinde,
Og skjuler for mig Deres Yndighed.

Vikomteu.

O Hr. Tibaudier har aldeles slaaet mig af Marken.

Grevinden.

Ja, De siger det maaske for Spøg. Men for Provindsvers at være, ere disse Vers virkelig overmaade smukke.

Vikomten.

Hvor kan De tro, at jeg spøger? Hr. Tibaudier er tilvisse min Rival, men derfor maa jeg jo ligefuldt indrømme, at hans Vers ere fortræffelige. Det er ikke blot to Strofer, nei, det er to Epigrammer, saa gode som alle Martials tilsammen.

Grevinden.

Hvorledes? Gjør Martial*) Vers? Jeg troede at han bare gjorde Handsker.

Hr. Tibaudier.

Det er ikke den Martial han mener. Det er en Forfatter, som levede for en 30—40 Aar siden.

Vikomten.

Man mærker, at Hr. Tibaudier har læst sine Klassikere. Nu kommer det an paa om min Musik, min Komedie og mine smaa Ballet-Entreer kunne tage det op med de to Strofer og med den Billet, som har gjort et saa gunstigt Indtryk paa Dem.

Grevinden.

Vi maa endelig have min Søn, den lille Greve, med til at se paa den Stads. Han er just imorges kommen fra mit Slot med sin Hovmester, Hr. Bobinet, som jeg ser derinde.

Syttende Scene.

Grevinden. Julie. Vikomten. Hr. Tibaudier. Hr. Bobinet. Criquet.

Grevinden.

Heida, Hr. Bobinet! Hr. Bobinet! Kom nærmere!

Hr. Bobinet.

Jeg ønsker hele den ærede Forsamling Guds Fred og god Aften. Hvad har Fru Grevinde d'Escarbagnas at befale sin ydmygste Tjener, Bobinet?

Grevinden.

Paa hvilket Klokkeslet har De forladt Escarbagnas med min Søn, Greven?

Hr. Bobinet.

Klokken tre Qvarter paa Ni, som Deres Befaling havde forordnet det.

*) Grevinden tænker paa en fransk Parfumeur og Handskemager, der tilige var Kammertjener hos Monsieur (Kongens Broder) og hvis, i Parfumernes Verden ikke uberømte, Navn hun kan have hørt paa sin Pariserreise. Da Hr. Tibaudier vil berigtige hendes Vildfarelse, kommer han endnu værre afsted, idet han ajør den romerske Epigrammatiker, der levede i den christelige Æras første Aarhundrede, til en moderne Forfatter, for en 30 à 40 Aar siden.

Grevinden.

Hvorledes befinde mine to andre Sønner, Marquien og Kommandøren sig?

Hr. Bobinet.

Deo gratias ere de begge ved god Helbred.

Grevinden.

Hvor er Greven nu?

Hr. Bobinet.

I Deres smukke Alkove-Kammer, Frue.

Grevinden.

Hvad bestiller han der?

Hr. Bobinet.

Han arbeider paa en Stil, som jeg lige har dikteret ham over en af Ciceros Epistler.

Grevinden.

Bed ham komme herind, Hr. Bobinet.

Hr. Bobinet.

Sit factum. Skal ske, Frue, som De befaler.

Attende Scene.

Grevinden. Julie. Vikomten. Hr. Tibandier.

Vikomten (til Grevinden).

Denne Hr. Bobinet ser meget lærd ud, Frue. Han har vist en ypperlig Forstand.

Nittende Scene.

Grevinden. Julie. Vikomten. Greven. Hr. Bobinet. Hr. Tibandier.

Hr. Bobinet (til Greven).

Nu, Hr. Greve, lad os nu se, at De har profiteret af de gode Dokumenter, hvormed man daglig beriger Dem. Først Deres Kompliment for hele den ærede Forsamling.

Grevinden (præsenterer Julie).

Greve, buk for Frøen, hils paa Hr. Vikomten og gjør Deres Kompliment for Hr. Tibaudier.

Hr. Tibaudier.

O jeg er aldeles henrykt over, at De forunder mig den Naade, at jeg maa omfavne den lille Greve, Deres Søn. Naar man elsker Stammen, maa man ogsaa elske Grenen.

Grevinden.

Min Gud, hvor det er en underlig Lignelse De der kommer med, Hr. Tibaudier.

Julie.

I Sandhed, Frue, Deres Søn ser overordentlig godt ud.

Vikomten.

Ja, det er en ung Adelsmand, der vækker de største Forhaabninger.

Julie.

Hvor er det muligt at tænke sig, at Grevinden har saa stor en Søn?

Grevinden.

Ak, jeg var ogsaa saa ung, da jeg fik ham, at jeg endnu legede med mine Dukker.

Julie.

Man tror, at det er Deres Hr. Broder og ikke Deres Hr. Søn.

Grevinden.

Jeg haaber, Hr. Bobinet, at De sørger rigtig godt for hans Opdragelse?

Hr. Bobinet.

Fru Grevinden maa være overbevist om at jeg ikke forsømmer Noget for at kultivere denne unge Plante, som De har betroet til min Varetægt. Jeg gjør Alt for at indpode Dydens Sædekorn i hans Sjæl.

Grevinden.

Jeg vilde gjerne høre nogle af de smaa Galanterier, som De lærer ham, Hr. Bobinet. Lad ham fremsige Et eller Andet.

Hr. Bobinet.

Vil Hr. Greven maaske recitere Deres Lektie fra igaarmorges?

Greven.

Omne viro soli qvod convenit este virile,
Omne viri . . . . .

Grevinden.

Fy, Hr. Bobinet, hvad er det for Dumheder, som De der har ladt ham lære?

Hr. Bobinet.

Det er Latin, Frue, og den første Regel hos Jean Despautère.*)

Grevinden.

Den Jean Despautère maa være en uforskammet Knegt. De maa sandelig lære ham noget Latin, som er mere honet.

Hr. Bobinet.

Dersom Fru Grevinden blot vil tillade, at han fuldender sin Recitation, saa vil Ordfortolkningen forklare, hvad det vil sige.

Grevinden.

Nei Tak, det forklarer sig selv, mere end tilstrækkeligt.

Tyvende Scene.

Grevinden. Julie. Vikomten. Hr. Tibaudier. Greven. Hr. Bobinet. Criquet.

Criquet (til Vikomten).

Skuespillerne lade Dem vide, at Alt er færdigt.

Grevinden.

Lad os saa indtage vore Pladser.

(Hun peger paa Julie.)

Hr. Tibaudier, vil De være saa god at byde Fruen Armen.

(Criquet stiller alle Stole paa den ene Side af Theatret. Grevinden, Julie og Vikomten sætte dem ned. Hr. Tibaudier sætter sig ved Grevindens Fødder.)

---

*) Jean Despautère havde skrevet en latinsk Grammatik paa Vers, som dengang blev almindelig brugt ved Undervisningen, og hvis første Regel paa Dansk omtrent vilde lyde: »Alt, hvad der kun angaar Manden og mandlige Beskjæftigelser, er af Hantjøn.« Det er ikke godt at sige, hvad det er, som støder Grevinde d'Escarbagnas saa stærkt i det ovenstaaende latinske Vers, at hun endogsaa afbryder det paa Halvveien. Men som et Træk fra det daværende franske Liv, ville vi fortælle den lille Begivenhed, der skal have skjænket Moliere den ovenstaaende Scene. Digteren var nemlig bleven indbuden til Aftensmaaltid hos Madame de Villarceaux, hvis Mand var en af Ninon de Lenclos' erklærede Elskere. Under Selskabet forlangte Husets Frue, akkurat ligesom Grevinde d'Escarbagnas, at hendes Søn skulde vise sin Dygtighed for de forsamlede Gjæster. Det første Spørgsmaal, som Hovmesteren, i den Anledning gjorde den unge Herre, lød: „Quem habuit successorem Belus, rex Assyriorum?“ — „Ninum“, svarede den lille Marquis. »Det er en net Undervisning, som De giver min Søn,« udbrød Husets Frue, høist forbittret. »De burde være den Sidste, der underrettede ham om hans Faders Daarskaber.« Der hjalp ingen Forklaringer over, at „Ninum“ var en assyrisk Konge. Den ulykkelige Lydlighed mellem dette Navn og den forhadte „Ninons“ kostede den arme Pædagog hans Plads, og har naturligvis moret den lagttagende Moliere, der ikke lod noget komisk Træk falde til Jorden, ypperligt.

Vikomten.

Det bliver dog vist bedst, at jeg først forklarer Dem, hvorledes denne Komedie blot skal være et Bindeled mellem de forskjellige Musikstykker og Dandse, som danne det Divertissement....

Grevinden.

Lad os blot faa den Stads at se. Man er vel ikke saa dum, at man nok kan forstaa den.

Vikomten (til Criquet).

Bed dem saa begynde, og se, saa vidt muligt, at holde enhver Uvedkommende fra at forstyrre vor Fest.

(Musiken spiller en Ouverture, og i det Øieblik, da Stykket antages at skulle begynde eller lige at være begyndt, styrter Hr. Harpin ind.*)

En og tyvende Scene.

Grevinden. Julie. Vikomten. Greven. Hr. Harpin. Hr. Tibaudier. Hr. Robinet. Criquet.

Hr. Harpin.

Jo, det er en nydelig Historie! Jeg maa rigtig glæde mig over at se det, som jeg ser.

Grevinden.

Min Gud, Hr. Toldkasserer, hvad skal det sige? Er det en Maner at afbryde en Forestilling paa?

Hr. Harpin.

Guds Død, Frue! Jeg er rigtig glad over denne Hændelse! Nu veed jeg da, hvad jeg herefterdags skal tænke om Dem, og hvor stor Vægt jeg skal lægge paa, at De, med tusinde Eder har skjænket mig Deres Hjerte.

Grevinden.

Endnu engang, Hr. Harpin, det gaar paa ingen Maade an, at De afbryder Komedien, og hindrer Skuespilleren i at tale.

---

*) Det var paa dette Sted, at der, ved den i vor Indledning omtalte Festforestilling, virkelig begyndtes paa det Hyrdestykke, der, som Vikomten forklarer, blot skulde være et Bindeled mellem de udvalgte Ballet-Episoder og Sangnummere, der bleve kaldte: Balletternes Ballet, og hvis Hoveddele bleve opførte efter Lystspillets Slutning. Det er ogsaa paa dette Sted, at en nyere Tids Pietet for Molière og hans Arbeider, af og til har indlagt en eller anden lille Episode af Molières Balletter og Hyrdestykker, senest af Melicerte, med hvilket Indlæg Stykket, endnu for nogle faa Aar siden, gjorde stormende Lykke paa Théâtre français.

Hr. Harpin.

Hvad Fanden rager det mig? Den rette Komedie, det er den De selv spiller her, Frue, og den kan det være mig lige fedt enten jeg afbryder eller ikke.

Grevinden.

De veed vist ikke selv, hvad det er De siger, Hr. Harpin.

Hr. Harpin.

Jo, Fanden tage mig, veed jeg det meget godt! Guds Død, om jeg ikke veed det og om jeg ikke vil . . . .

(Hr. Bobinet tager i sin Forfærdelse den lille Greve i sine Arme og flygter bort med ham. Criquet løber bagefter.)

Grevinden.

Fy, fy! Hvor det er hæsligt at bande saaledes.

Hr. Harpin.

For Djævelen, det er ikke til mine Eder, at De skulde sige Fy, men til Deres egne Gjerninger. Om De bandede med de værste Kjød-Eder af Verden, saa var det jo en ren Bagatel i Sammenligning med hvad De gjør med Hr. Vikomten.

Vikomten.

Jeg veed sandelig ikke Hr. Toldkassserer, hvad De kan have at beklage Dem over, og . . . .

Hr. Harpin.

Til Dem, min Herre, har jeg ikke et Ord at sige. De bruger alle Midler til at faa Deres Krig frem, og deri gjør De Ret. Det er i sin Orden. Jeg finder det slet ikke besynderligt, og jeg beder Dem undskylde, at jeg har afbrudt Deres Komedie. Men til Gjengjæld bør De heller ikke finde det besynderligt, at jeg gjør Det, som jeg gjør, og kræver hende der til Regnskab for hendes Opførsel. Paa den Maade ere vi begge To i vor gode Ret.

Vikomten.

Jeg har ikke et Ord at svare Dem, da jeg naturligvis ikke kan vide, hvad Grund Fru Grevinde d'Escarbagnas kan have givet Dem til Klage.

Grevinden.

Det er ingen Maner at bære sig ad paa. Naar man nages af Skinsygens Qvaler, saa kommer man stilfærdigt og beklager sig for Den, som man elsker.

Hr. Harpin.

Jeg! Jeg skulde beklage mig stilfærdigt!

Grevinden.

Ja vist. Man kommer ikke og udbraller tvertover et Theater, hvad der bør siges under fire Øine.

Hr. Harpin.

Guds Død! Det er med velberaad Hu, at jeg gjør saa! Gid det bare var et offenligt Theater, saa at Alverden kunde høre den Text, som jeg skal læse Dem.

Grevinden.

Er det Umagen værd at gjøre sligt et Spektakel for den lille Komedie, som Hr. Vikomten lader opføre til Ære for mig? Se engang paa Hr. Tibaudier, som dog ogsaa er forelsket i mig! Se med hvilken Ærbødighed han opfører sig i Sammenligning med Dem.

Hr. Harpin.

Hr. Tibaudier opfører sig som han finder for godt. Jeg veed ikke, paa hvilken Fod han har staaet med Dem, og jeg er ikke pligtig til at tage ham til Mønster. Jeg har ingen Lyst til at betale den Musik, de Andre skulle dandse efter.

Grevinden.

De veed ikke selv, hvad De siger, Hr. Toldkasserer! Paa den Maner kan man ikke behandle Damer af Stand. Naar man hører Dem, skulde man jo tro, at jeg stod i et ganske særdeles Forhold til Dem.

Hr. Harpin.

For Fanden, nu har vi nok af de Narrestreger.

Grevinden.

Hvad mener De dermed?

Hr. Harpin.

Jeg mener, at jeg slet ikke undrer mig over, at De er indtaget i Hr. Vikomtens Fortjenester. De er ikke den første Qvinde, som spiller den Rolle, og som har en Hr. Kasserer, hvis Kjærlighed og hvis Pung hun forraader, for den Første, den Bedste, der stikker hende i Øinene. Men De bør heller ikke forundre Dem over, at jeg ikke længer vil holdes for Nar af en Utroskab, som er saa gængse blandt Nutidens Koketter, og at jeg, i hele dette ærede Selskabs Nærværelse erklærer Dem, at jeg bryder med Dem, og at Hr. Kassereren ikke længer vil være Deres Hr. Kassemester.

Grevinden.

Det er mærkeligt, hvor heftige Elskere ere komne i Mode. Hvor man ser hen, vrimler der af Dem. Tys, tys! Hr. Kas-

ferer, lad nu det være godt, og søg Dem en bequem Plads til at se Forestillingen.

Hr. Harpin.

Nei, Fanden tage mig, om jeg gjør! Jeg skulde sætte mig ned!

(Peger paa Hr. Tibaudier.)

Søg De Deres Æsler for Deres Fødder, Frue! Jeg træder tilbage for Hr. Vikomten, til hvem jeg ret strax skal have den Ære at sende Deres Breve. Se saa! Nu er den Scene ude! Jeg har spillet min Rolle og anbefaler mig som Selskabets ærbødigste Tjener.

Hr. Tibaudier.

Hr. Toldkasserer, vi To skulle tales ved andensteds. Jeg skal vise Dem, at jeg baade har Næb og Klør.

Hr. Harpin (idet han gaar).

Gjør Du det, Hr. Tibaudier!

Grevinden.

Jeg er færdig at tabe baade Næse og Mund over hans Uforskammenhed.

Vikomten.

O Frue, det gaar med de Skinsyge, som med dem, der have tabt en Proces. De have een Gang for alle Lov til at sige hvad de ville. Men lad os dog nu faa Stykket fet.

To og tyvende Scene.

Grevinden. Vikomten. Julie. Hr. Tibaudier. Jeannot.

Jeannot.

Man har bedt mig om strax at give Vikomten denne Billet.

Vikomten (læser).

„Da der maaske er en eller anden Forholdsregel, som De ønsker at tage i Anledning af den Nyhed, jeg har at melde Dem, iler jeg med at underrette Dem om, at Striden mellem Deres og Julies Slægtninger er bilagt, og at Forligets Betingelse er, at De ægter hende."

(Til Julie.)

Saa kommer da ogsaa vor Komedie til en lykkelig Ende.

Julie.

O Cleante, hvilken Lykke! Hvor havde vi turdet vente saadant et Held?

(Vikomten, Grevinden, Julie og Hr. Tibaudier reise dem op.)

Grevinden.

Hvorledes? Hvad vil det sige?

Vikomten.

Det vil sige, at jeg gifter mig med Julie, og dersom De vil lyde mit Raad, Fru Grevinde, saa skulde De, for at gjøre Komedien fuldstændig, gifte Dem med Hr. Tibaudier og give Andrea til hans Lakei, Jeannot, hvem han kan ophøie til sin Kammertjener.

Grevinden.

Hvorledes? At holde en Dame af min Stand saaledes for Nar?

Vikomten.

Det er ikke sket for at fornærme Dem, Frue! Komedien fordrer nu engang den Slags Spilopper.

Grevinden.

Ja, Hr. Tibaudier, jeg vil ægte Dem for at gjøre Alverden rasende.

Hr. Tibaudier.

Det er mig en stor Ære, Frue.

Vikomten.

Og tillad saa, Fru Grevinde, at vi, mens De gjør os rasende, se Enden paa Divertissementet.*)

---

*) Her fulgte, ved den omtalte Festforestilling, Resten af det, efter den tyvende Scene begyndte Hyrdestykke, med Balletternes Ballet, der gjorde uhyre Lykke.

Ende paa Grevinde d'Escarbagnas.

De lærde Damer

eller

Blaastrømperne*).

Lystspil i fem Akter,
1672.

Efter vor Tids Begreber er det udentvivl den sidste af disse Titler, der passer bedst til det berømte Stykke, som, under Navnet «les femmes savantes», afgiver en Fortsættelse og videre Udvikling af Molières første lille Prosa-Lystspil, hans første glimrende Udfald mod Forskruelsen, Affektationen, den overdrevne Pertentlighed i Tale, Skrift og Væsen, samt al den øvrige dermed følgende Naragtighed. Det er tilvisse hverken Lærdom, Kundskab eller et fint og dannet Væsen, som Molière vil tillivs. Uden at tale om, at han, i sit eget Liv, saavel i sin qvindelige som i sin mandlige Omgang, satte den største Pris paa disse Fortrin, saa fremgaar det af Stykket selv, at han ligesaalidt har

*) «Les bas bleus», «the blues»: i Frankrig og England en almindelig Benævnelse paa Qvinder, der paa ugvindelig Maade attraa at spille en Rolle med deres virkelige eller indbildte Kundskaber, og dertil ere besatte af en Erasmus-Montansk Tendens til, i Utide, at belære og reformere Andre.

villet angribe dem, hverken hos Qvinden eller hos Manden, som Holberg har villet angribe grundige Studier hos Studenterne, fordi han lader sin Erasmus Montanus latterliggjøre og karikere de ufrugtbare og forskruede Disputatser, som fra tydske Universiteter af, ogsaa vare komne i Moden hos os. Blandt de Lighedspunkter, som vi, i vor Indledning til denne Oversættelse, have udhævet mellem de to store komiske Mestere, er der ingen, som fremtræder skarpere og oftere gjentager sig, end begges stadige Forfølgen af forskruet og ufrugtbar, saakaldt Lærdom, af qvindelig Affektation og mandligt Pedanteri*). Men naar man af dette Faktum vil uddrage den Slutning, at Molière og Holberg for Alvor have villet gjøre Nar af Kundskaber og Dannelse, saa maa man sandelig først have læst deres respektive Værker paa samme Maade som Fanden læser Bibelen**), og idet vi her standse foran den franske Digters sidste og mest udførte Angreb paa de ovennævnte Unoder, tillade vi os at bemærke, at vor Lyst til at kalde Stykket „Blaastrømperne", istedenfor „de lærde Damer", har sin Grund netop i den samme Høiagtelse for grundig Lærdom, for nyttige, solide og frugtbringende Kundskaber, der fremme det enkelte Individs Aandsudvikling og befordre den almindelige Kulturs

---

*) Efter vor Opfatning aldeles synonyme Begreber.

**) A. W. v. Schlegel er i sin famøse Molière-Kritik virkelig kommen til et saadant Resultat, og antager for Alvor, at Spidsborgeren Chrysale udtaler Molières Anskuelse af, hvad en Qvinde bør lære. Det er høist mærkeligt, at en Æsthetiker af Profession, der har skrevet saa meget Smukt og Træffende om det antike, om det engelske og det spanske Theater, i den Grad har ladt sig forblinde af sin Nationalømfindtlighed, at han ikke engang har kunnet se, at Molière i «les femmes savantes», som i saa mangt et andet af sine Stykker, har stillet den ene Latterlighed ligeoverfor den anden, og at det ikke er Digterens, men kun Spidsborgerens Mening, naar Chrysale fortæller os, at det er mer end nok, naar en Qvinde forstaar at gjøre Forskjel paa en Vest og et Par Permissioner.

stadige Fremadskriden, hvoraf saavel Molière som Holberg, deres hele Liv igjennem, vare besjælede.

Mens vi ere ved Stykkets, af saa mangen Kritiker og Læser misforstaaede Titel, der har gjort Ordet «une femme savante» til et Slags Stikord (maaske rettere Skjældsord) for Enhver, der troede sig beføiet til at slaa sin egen Uvidenhed til Ridder paa den almindelige Dannelse, der, Gud ske Lov, nutildags ogsaa bliver Ovinden til Del: ville vi dog underrette vore Læsere om, at «les femmes savantes» ingenlunde var Stykkets oprindelige Navn. Molière havde først kaldt dette „Tricotin" efter en af sine Hovedpersoner, et Navn, som han, paa Grund af dets uheldige Lydlighed med Abbed Cotins, endnu førend Stykkets første Opførelse, forandrede til Trissotin, omtrent paa samme Maade som Holberg forandrede Tychonius til Stygotius, en Navneforandring, der, for den franske Digters Vedkommende, just ikke havde stort at betyde, da Fremstillingen af Abbed Cotin, under Trissotins Maske, var aldeles umiskjendelig og vilde have slaaet det daværende Pariserpublikum, hvad Navn Digteren end havde givet Personen. Til dette „Trissotin" føiede Molière endnu „eller de latterlige Forfattere", en Benævnelse, der tilvisse er høist korrekt og betegnende for den Hovedscene, som udfylder største Delen af 3die Akt, og paa hvilken hele Stykket, fra først af, er bygget. Under denne Titel „Trissotin*) eller de latterlige Forfattere", blev Stykket, som man ser af Madame de Sévignés Breve og af andre samtidige Memoirer, forelæst i Hovedstadens forskjellige literære Kredse, og under

*) Forsaavidt som Molière ved at forandre Tricotin til Trissotin, har villet skaane den ovennævnte Abbed Cotin, er han virkelig kommen af Asken i Ilden, thi Trissotin betyder „trefold Nar", eller „Nar i allerhøieste Grad", og er, fra Molieres Tid af, indtil Dags Dato, bleven staaende i det franske Sprog som et literært Skjældsord, paa samme Maade som Navnet „Tartuffe" i en anden Retning er bleven et ditto.

denne Titel blev det første Gang annonceret fra Scenen, da Molière, to Aftener førend dets Opførelse, den 11te Marts, 1672, paa vanlig Maade traadte frem for at underrette Publikum om, hvad den næste Forestilling skulde være, ved hvilken Leilighed han i en lille Tale, tillige gjorde de Tilstedeværende opmærksomme paa, at alle de mange Rygter, der cirkulerede i Byen, om Hentydninger til bestemte Personligheder i hans nye Stykke, vare aldeles ugrundede; at dette, ligesom alle hans tidligere Komedier, kun gik ud paa at latterliggjøre enkelte Misbrug, som havde indsneget sig i visse Kredse, og at Stykket, for den Sags Skyld, akkurat ligesaa godt som „Trissotin eller de latterlige Forfattere", kunde kaldes „de lærde Damer". Da Stykket senere blev trykt, lod Molière det forblive ved den sidste af de tre forskjellige Titler, som han successivt havde givet det.

Molière kan have havt sine Grunde for at holde den ovennævnte Tale til Publikum, men hans egen gode Forstand maa naturligvis have sagt ham, at den, forsaavidt som de nævnte „Hentydninger" vedkom Abbed Cotin, maatte være ganske spildt*). Trods al vor Beundring for den store franske Komiker, ja, vi kunne sige, trods al den Kjærlighed, som hans ædle, begavede Personlighed indgyder os, kunne vi intet Øieblik falde paa, at ville vaske ham ren med Hensyn paa det Slag, som han, i Trissotins Rolle, tilføiede den ulykkelige Abbed Cotin. Ved Valget af de to Smaadigte, der i Stykkets tredie Akt vække „de lærde Damers" fanatiske Begei-

*) Man antager at det var af Hensyn til „Mademoiselle", i hvis Palais det berømte literære Slag mellem Abbed Cotin og Ménage, som Molière karikerer i sit Stykke, havde fundet Sted, at han nedlod sig til at give den ovennævnte Forsikring. Maaske var det ogsaa af Hensyn til hende, at Molière, fra først af, ikke havde villet kalde sit Stykke „de lærde Damer". Om det Sidste kan der dog næres Tvivl, da Antallet af disse var saa stort, at det udgjorde en hel Klike. Uden dette Faktum vilde Stykkets Satire jo ogsaa have været uberettiget og spildt.

ſtring, har Molière ſelv umuliggjort enhver Benægtelſe af det Faktum, thi disſe Smaadigte ſtaa trykte i «Oeuvres galantes, en vers et en prose, de l'Abbé Cotin, Paris, 1663», og det er ſandelig ligeſaa ſpildt, naar man, — i Lighed med enkelte enſidige Molière-Forgudere*) — fortæller, at Molière ikke med velberaad Hu og af alle Livſens Kræfter ſkog løs paa Abbed Cotin, ſom det vilde være, om man til et danſk Publikum kom med en Fortælling om, at Heiberg ikke i ſin „Juleſpog og Nytaarsløier", med fuldt Overlæg, havde gjort et ſtærkt Angreb paa den Ingemannſke Muſas daværende Frembringelſer. Den Slags Paaſtande, hvor der, ſom i de ovennævnte Tilfælde, er Syn for Sagn, ere ligefrem latterlige, og for at blive ved den Digter, med hvilken vi her beſkjæftige os: ſaa ſtaar han ſig uden Tvivl bedſt ved, at man med den fornuftige Del af hans Samtid og Eftertid, ſtrax indrømmer, at han ikke alene har latterliggjort, men ogſaa, ret con amore, har villet latterliggjøre Abbed Cotin, de ſmaa literære Koteriers Hoved og Chef, Galanteri-Digtenes utrættelige Forfatter og endnu utrætteligere Forelæſer, de forſkruede og ſprenglærde Damers forgudede Helt, Formand og Repræſentant for en belletriſtiſk Klike, ſom Molière, ifølge ſin Stilling ſom Stads-Satyrikus, ifølge hele ſin Aandsretning og Livs-Anſkuelſe, maatte bekæmpe til det Yderſte. Men det blev rigtignok ikke til en Kamp. Det blev til et Dommedags-Slag, efter hvilket den galante Abbed aldrig reiſte ſig mere, hverken ſom Forfatter eller ſom Koteri-Præſi-

*) Disſe have villet paaſtaa, at Molière ikke har ſigtet paa Abbed Cotin i Triſſotin, fordi den ſidſte i Stykket optræder ſom Beiler til Henriettes Haand, hvad Abbeden, ifølge ſin Stilling ſom geiſtlig Mand, ikke havde kunnet gjøre. Men denne Undſkyldning — hvis det ſkal være en — gjælder til Wandsbeck, thi, idet Abbed Cotins fremtrædende Latterligheder og vandede Digte virkelig faa deres Text læſt i den nævnte Rolle, bliver det jo en ganſke underordnet Sag, om Triſſotin forreſten har ſvoret til Celibatets Fane eller mælder ſig ſom Frier til Huſets Datter.

dent*). Det blev til et storartet og uomstødeligt Bevis for, hvor ussel og afmægtig de literære Klikers indbyrdes Selvforgudelse er, naar det gjælder om at vedligeholde en Forfatter-Reputation, som hovedsagelig grunder sig paa Hofkredses og qvindelige Dilettanters forskruede Tilbedelse, og det blev, for det lystige Pariserfolk, der altid har eller, idet Mindste, altid havde et «bon mot» paa rede Haand, til et Kuplet, der otte Aar efter Molières Død, ved Abbed Cotins Ligbegængelse, i 1681, samlede Qvintessensen af den literære Feide, som vi nu til Stykkets bedre Forstaaelse løseligt skulle berøre, den literære Feide, der fandt sin endelige Afslutning ved Molières sidste store versificerede Lystspil, «les femmes savantes» i følgende Linier:

«Savez vous en quoi Cotin
Diffère de Trissotin?
Cotin a fini ses jours,
Trissotin vivra toujours».**)

---

*) Man har villet forbedre Historien med at fortælle, at Abbed Cotin tog sin Død af Sorg over Molières Angreb. Men da han overlevede dette Angreb i næsten en halv Snes Aar, og dertil havde fyldt sit 78de Aar, førend han, halvt i Barndom, lagde sig til at dø, har denne Forbedring af en, i Forveien tilstrækkelig god Historie, ikke det Mindste at betyde. Mens vi ere ved den galante Abbed, ville vi dog omtale et, i den nyere franske Literatur enestaaende Faktum, der knytter sig til hans Navn. Han var Medlem af det, under Cardinal Richelien, stiftede franske Akademie. Som bekjendt paahviler det ethvert nyt indtrædende Medlem af dette, i sin første Tale, at give en Skildring (Panegyrik) af sin afdøde Forgængers literære Virksomhed, og disse Taler blive da, som Bidrag til Landets Literatur-Historie, omhyggeligt opbevarede i Akademiets Arkiver. Men da Abbed de Dangeau, i Begyndelsen af 1682, indtog den afdøde Cotins Plads, vovede han knap at tale om sin Forgænger, og det blev enstemmig besluttet, at den ham vedrørende Tale ikke skulde optages i Akademiets Arkiver, der kun har bevaret os Direktørens Svar paa Dangeans Tale, i hvilken Cotin, mod al Skik og Brug, ikke nævnes en eneste Gang.

**) Veed Du, hvori Cotin
Adskiller sig fra Trisotin?
Cotin af Døden er bortreven,
Men Trissotin udødelig er bleven.

Det var i Slutningen af Aaret, 1664, altsaa lige paa den Tid, da Tartuffe-Striden debatteredes i Hovedstadens fornemste Kredse, at der gaves en glimrende Soirée hos Kongens Kusine, Mademoiselle de Montpensier, en Dame, der, som det fremgaar af hendes Memoirer, havde endel Kundskaber, megen Smag for Læsning og Poesi, samt en vis Tendens til at interessere sig for literære Talenter og til at beskytte disse, en Tendens, hvis Overdrivelse og Misbrug naturligvis kan blive baade skadelig og latterlig, men hvis fuldkomne Forsvinden fra Europas Hoffer og Aristokratier man dog ingenlunde kan fornøie sig over. Mademoiselle, eller som hun, da Kongens Broderdatter, Marie Louise d'Orleans*), voxede til og ligeledes sik „Mademoiselle-Titlen", sædvanlig kaldtes, «la grande Mademoiselle» havde Intet at bebreide sig i saa Henseende. Som Landets rigeste**) og, efter hendes egen Mening, mest intelligente Dame, aabnede hun rundhaandet baade sin Pung og sit Palais for Samtidens Skjønaander. Men Molière, hvem hun forresten baade agtede og yndede, saas aldrig i hendes literære Aftencirkler, og skjøndt man nu rigtignok kan sige, at Grunden hertil laa, dels i hans overvældende Arbeide med Theatret, dels i hans Stilling som Kongens Kammertjener: saa er det alligevel et Faktum, at han, tiltrods for det meget

*) Hun var en Datter af Monsieur med hans første Gemalinde, Henriette d'Angleterre, og blev meget ung, ved Giftermaal med den spanske Konge Carl den Anden, Dronning i Spanien, hvor hun døde pludseligt, i sin bedste Alder, under Symptomer paa at være bleven forgivet, ligesom hendes Moder var bleven det i Frankrig.

**) Det er fra hende, at den Orleanske Families store Privatrigdomme skrive sig, og det antages almindeligt, at Haabet om at beholde denne hendes store Formue i Landet, var en af de medvirkende Aarsager til, at ethvert Parti, som hun havde kunnet gjøre, blev forpurret af „Monsieur", Kongens Broder, der atter gjennem Dronningen paavirkede Kongen. Hendes Liv, saaledes som det fremtræder af hin Tids Memoirer og Breve, er en høist eventyrlig, og paa enkelte Punkter, meget interessant Roman.

Arbeide, dog fik Tid til ofte at besøge Ninon de Lenclos', Madame de la Sablières, og andre qvindelige Notabiliteters literære Kredse, og at Personer, der stode ligesaa høit, ja høiere end „Mademoiselle", satte en Ære i at kunne indbyde ham, og det uden at lade sig afficere af hans Kammertjener-Stilling. Der er altsaa Sandsynlighed for, at den egenlige Grund til Molières Udelukkelse fra Mademoiselles Cirkler laa i det literære Koteri-Væsen, for hvilket Palais Luxembourg, under hendes Præsidium, var bleven et Forum, akkurat paa samme Maade som Hôtel Rambouillet, en Snes Aar tidligere, havde været Snerpernes og Pretiosernes berømte Samlingsplads.

Der var da en saadan literær Soirée hos Mademoiselle. Den galante Abbed havde lige forelæst sin Sonet i Anledning af Prindsesse Uranias Feber, denne Sonet, der en kort Tid delte Hoffet i Uranister og ikke Uranister, denne Sonet, der ved dens senere Optagelse i «les femmes savantes», er bleven saa berømt, at dens Forfatters ærgjerrige Haab om, at hans Digte skulde vandre Jorden rundt, i dette lille Digt virkelig er bleven opfyldt, om end paa en anden Maade end den, som Forfatteren attraaede. Han havde, som sagt, forelæst Sonetten, og den, mest af Damer bestaaende Kreds, havde, med Mademoiselle i Spidsen, ydet Digteren al mulig Virak, da Ménage, der ogsaa havde Adgang til Prindsessens Cirkler, blev mældt, og efter at have gjort den behørige Cour til Salonens Herskerinde, spurgte om hvad det var for en Forelæsning, han havde været saa uheldig at afbryde. Prindsessen rakte ham selv Sonetten, der laa hos hende, og bad ham, uden at nævne den tilstedeværende Forfatter, at sige hvad han syntes om den. Ménage, der trods enkelte pedantiske Naragtigheder, som Molière just ikke har glemt at tage fat paa i sit Stykkes anden latterlige Forfatter, Vadius, dog stod høit over den galante Abbed, saavel i Forstand som i virkelige Kundskaber, svarede, at han fandt Sonetten noget vandet Tøi, og aldeles uværdig den høie Dame, til hvem den var

henvendt. Cotin, der burde have erindret, at en enkelt Dom er en enkelt Dom, og intet mere, og der, selv om han havde glemt dette gyldne Axiom mod alle Angreb, dog burde have havt Forstand og Takt nok til at tie stille, blev rasende og forglemte sig selv i den Grad, at hele den berømte Scene i tredie Akt af »les femmes savantes», for første Gang blev opført hos Mademoiselle, hvor Cotin og Ménage, tiltrods for Prindsessens Nærværelse, skjældte hinanden saa grundigt ud og sagde hinanden saa nærgaaende Sandheder, at denne, efter forgjæves at have villet tysse paa de to opbragte Forfattere, hvis Strid truede med at blive haandgribelig, tilligemed sine Damer fandt sig bøiet til at forlade den saa slet valgte Kampplads.

Det var en gammel Historie. Den havde sysselsat Hoffets og Byens respektive Nyhedskræmmere og Nyheds-Ombærere i nogle Dage, og var derpaa, som det gaar med alle den Slags Historier og med alle Historier i Almindelighed, sovet hen. Cotin havde tidligere, den Gang «les précieuses ridicules» blev opført, høirøstet taget Molières Parti, ved at angribe Mademoiselle de Scudéri, paa hvis høitravende Romaner Molière i det nævnte lille Stykke havde gjort et stærkt Udfald: en Partitagen, som den komiske Digter, der følte sig stærk i det uhyre Bifald, som blev hans Stykke til Del, neppe har paaskjønnet tilstrækkeligt, i det Mindste ikke paa den Maade, som den galante Abbed, der alt var gammel i Literaturen, havde ventet af en Begynder, som Molière! Tiden var gaaet. Molière var bleven en stor og anset Skuespil-Digter, Kongens og Folkets Yndling. Cotin havde hvert Aar i Fasten samlet en talrig Skare af Tilhørerinder om sin Prædikestol; han var, paa Grund af sin Forklaring over Salomos Høisang, «la cantique des cantiques», bleven Medlem af Akademiet; han havde i en Masse af galante Digte, under Navne som „Philis, Iris, Chloë, Uranie", o. s. v. besunget alle Hoffets første Damer, hvis udkaarne Helt han paa den Maade var bleven, og han havde, navnlig efter hin berømte Scene hos

Mademoiselle, en Scene, der i høieste Grad havde saaret hans Forfængelighed, ligget i uafbrudte literære Feider, snart med Hin og snart med Den, saa med Ménage og saa med Molières Ven, Boileau, hvilken sidste berømte Satiriker naturligvis havde givet ham Raat for Usødet. I et af sine Gjensvar til Boileau havde den galante Abbed gjort en høist uforsigtig Hentydning til Molière, som han havde kaldt Boileaus „Turlupin" (Lystigmager, Narisax). Men alt Dette var ogsaa gamle Historier. Efter at have læst og drøftet det Altsammen, fristes man endda til at spørge: Hvad var der sket i den lange Mellemtid, som havde formaaet at vække Molières Harme mod Cotin i den Grad, saa at han, der var vant til at følge den kloge Politik aldrig at svare paa eller tage Notitse af de mange ubeføiede Angreb, hvorfor han idelig var udsat: hvad var der sket, saa at han virkelig nedlod sig til, i Trissotins Person, at knuse den galante Abbed?

Da vi ikke, trods al vor Søgen, og trods de mange forskjellige Hypotheser, som de franske Kommentatorer rundhaandet give tilbedste,*) have kunnet finde noget tilfredsstillende Svar paa dette Spørgsmaal, slutte vi vor korte Berøring af de literære Forhold og Tilstande, der fremkaldte Molières sidste versificerede Lystspil, med en almindelig Betragtning over en af de mange, fast unngaaelige Vanskeligheder for den store komiske Digter, der gribes af Livets og de forskjellige Samfunds-Klassers udprægede Latterligheder: den nemlig, at han, idet

*) Det ovenomtalte Gjensvar til Boileau, der almindelig antages at have provokeret Molière til det haarde Slag paa dets Forfatter, findes i Cotins samlede Skrifter, under Titel „la Satire des Satires", hvoraf vi her give en lille Prøve:

Despréau (Boileau) crotte jusqu'à l'echine,
S'en va chercher son pain de cuisine à cuisine,
Son Turlupin l'assiste et, jouant de son nez,
Chez le sot campagnard gagne de bons dinés.
On les promet tous deux, quand on fait chère entière,
Ainsi que l'on promet et Tartuffe et Molière,
Il n'est comte danois, ni baron allemand,
Qui n'ait à ses repas un couple si charmant, o. s. v.

han vil slaa paa den forkerte Retning, paa det falske System, der oprører hans sunde Sands, tillige kommer til at slaa paa de Personer, der ere den forkerte Retnings, det falske Systems, Bærere og Repræsentanter. Molière vilde slaa paa de literære Koterier, paa de sprenglærde Damers Digterforgudelse og de latterlige Forfatteres grændseløse Forfængelighed. Han slog drabeligt, men Slaget traf samtidig Cotin, Ménage og, til en vis Grad, Mademoiselle de Montpensier, hvilken sidste forresten, ligesom Ménage, havde den Takt og den Forstand, slet ikke at lade sig afficere af Historien, og derved paa det Kraftigste at modbevise Rygtet om, at der var sigtet paa hende, thi det er kun Den, der rammes, som piber. Hun roste tvertimod Stykket*), saae det gjentagne Gange og, da en tjenstfærdig Aand i hendes Hofkreds, gjorde et Forsøg paa at irritere

*) En Politik, der ogsaa blev fulgt af Ménage og der erhvervede ham Molières Agtelse og Venskab. Ménages Reputation synes heller ikke at have lidt det Mindste ved, at Publikum, tiltrods for Molières Forsikring, udpegede ham som „de lærde Damers" Vadius. Han udgav samme Aar en Bog, der gjorde Lykke, og slap altsaa naadigt fra Historien, hvorimod Cotin, om hvis Identitet med Trissotin, der, af de ovenanførte Grunde, ikke kunde reises mindste Tvivl, blev det egentlige Offer. Det var forgjæves, at nogle af hans Venner underrettede Publikum om, at Sokrates' Anseelse ikke havde lidt det Mindste, fordi Aristophanes havde gjort Nar af ham i sine „Skyer": Cotin var og forblev, siden Opførelsen af „de lærde Damer", en latterlig Person. Det var at ønske, at Molière havde rammet Koteri-Uvæsenet lige saa godt som han rammede Cotin. Men dette har desværre en vis Lighed med Oldtidens Hydra: naar eet Hoved er afhugget, voxer der et nyt frem, og det er vist tvivlsomt om den „Herkules" nogensinde vil findes, som tilfulde ødelægger denne, de forskjellige Literaturers Kræftbyld, der neppe nogetsteds har fundet saa vidt Spillerum og saa righoldigt Næringsstof som i Frankrig, hvad dette Lands nyere Literaturhistorie tilstrækkeligt beviser. Det er ogsaa i Frankrig, at Armandes Ytring i „de lærde Damer":
«Nul n'aura de l'esprit, hors nous et nos amis», er bleven til et af Sprogbrugen hjemlet Ordsprog.

hende mod Molière, ved at fremhæve hvilken uhørt Dristighed det dog var, at han havde bragt en, i hendes Palais foregaaet Scene op paa Theatret, affærdigede hun, ifølge Madame de la Fayettes Udsagn, Personen med det aandfulde Spørgsmaal: »Qu'est ce donc qu'il doit copier, si ce n'est la vie», et Spørgsmaal, der efter vor ringe Mening burde sættes med forgyldte Bogstaver over enhver Lystspil-Scene.

Ja, det var ud af Livet, at Molière havde taget sine Figurer i „de lærde Damer" som i alle sine øvrige ægte Lystspil, og vi ville nu, uden nogetsomhelst Hensyn til de, for snart et Par Hundrede Aar siden, afdøde Originaler, med hvilke Livet forresten bestandig rekruterer os paany, betragte Stykkets Personer, ene og alene, som dramatiske Skikkelser.

Det er atter i et Hus af den høiere Borgerstand (la haute bourgeoisie de Paris) at vi, ligesom i Tartuffe, møde Husstanden i dens hele Majestæt: Mand, Kone, Døttre, Onkel, Tante, Elsker, Husvenner og Tjenestepige. Ligesom i Tartuffe er en af Husets Hovedpersoner (her Husfruen Philaminte) opgaaet i en ensidig Forgudelse af en Fremmed, for hvis Skyld Husets Fred og Ligevægt trues med en, i det Mindste temporær, Forstyrrelse, og for hvis Skyld det er lige ved, at den ene Datters Lykke bliver opoffret, hvad der kun forhindres af den bekjendte, af saa mangen Efterfølger, blandt andre ogsaa af Holberg i „det lykkelige Skibbrud", benyttede Intrige, med falske Efterretninger om en pludselig Lykkes Omvexling, der bringer den literære Hykler, Trissotin, til at kaste Masken, omtrent paa samme Maade som Holbergs Magister Rosiflengius, der forøvrigt har større Lighed med Tartuffe end med Trissotin, bringes til at afstaa fra sin Fordring paa Eleonores Haand.

Det er Husfruen Philaminte, som har ladt sig daare. Vi ville betragte den smukke, midaldrende Dame lidt nærmere. Hun er, hvad Franskmanden kalder: une maîtresse femme, der veed at sige, hvor Skabet skal staa, og der, ligesom hun hidtil har regeret absolut i

sit Hus, nu har faaet Lyst til at regere i et literært Koteri (Akademi) som hun vil give Statuter og Love, og for hvis Medlemmer hun vil være den selvskrevne Præsidentinde. Da hun er rig, fører et Hus og har to meget smukke Døttre, er der gode Udsigter til at hun uden Vanskelighed vil kunne danne en saadan literær Forening, og hendes belletristiske Tendens bliver da ogsaa øieblikkelig benyttet, paa samme Maade som den gode Orgons Gudsfrygt i „Tartuffe", af en Modedigter, der finder det høist bekvemt, for en lille Smule Virak paa Husfruens literære Altar, at blive optagen i hendes Kreds, at blive overvældet med Ros og at faa Udsigt til en god og solid Forsørgelse, ved at ægte den yngste Datter, Henriette, hvis literære Sympathier Moderen ikke har formaaet at vække, og som hun derfor vil forbedre og opdrage, ved at give hende til sin lærde Ven Trissotin. Trods sin Forblindelse med denne, Stykkets og Molières mandlige Syndebuk, trods sin forskruede Lærdoms-Tendens, der blandt Andet ytrer sig i at ville reformere Kokkepigens Talesprog, omtrent paa samme Maade og med ligesaa stort Held som Erasmus Montanus vil udbrede det Kopernikanske System blandt sin Hjemstavns Bønder, ja trods hendes Opsætsighed mod hendes Herre og Husbond, der tilvisse er en fristende Person: er Philamiute dog en brav Kone, med en ærlig og uplettet Sjæl. Hun vil nok regere, men hun vil ikke narre Nogen; hendes Lærdom, saa forskruet og naragtig som den er, er dog ikke blot og bart paataget Væsen. Hun tror virkelig at sørge godt for sin Datter ved at give hende til Trissotin, og da Ulykken falder over hende og hendes Hus, tager hun den med stoisk Rolighed, og godtgjør, lige til sin sidste Replik, at hun er en af disse kraftige Karakterer, hvis Vildfarelser altid komme til at træde langt stærkere frem end de jævne og mindre begavede Folks, der ikke have nogen medfødt Villiekraft til at overføre paa den feilagtige Retning, hvori de uheldigvis ere slaaede ind.

Det er Nummer Et af de saakaldte lærde Damer og, skjøndt baade hendes Forgudelse af Trissotin og

hendes Lyst til at stifte den belletristiske Klub, ere høist latterlige, kunne vi dog ligefuldt have en vis Respekt for Philaminte.

Nummer To er derimod glat ud kun latterlig. Det er en gammel Jomfru, Husherrens Søster, Belise, der er besat af den Ide, at Alle ere forelskede i hende. Hun har læst en Hob Romaner, sværmer for den platoniske Kjærlighed, har lært et Par grammatikalske Regler udenad, og trøster sig over sine indbildte Elskeres formentlige Utroskab, med at hun jo først selv, ved sin dydige Kulde, har bragt dem til Fortvivlelse. Som andre skjøre Hoveder, der gjøre sig friske paa det med at tilegne sig mere begavede Folks Anskuelser og Meninger, kopierer den sølle Belise sin kraftige og herskesyge Svigerindes literære Galskab, saa godt som hun formaar, ja, hun driver det til at gjøre Opdagelser i Maanen, til at tale om romersk Tidsregning og om ditto Mønt. Forresten er hun godmodig og honet, og vil — som man siger — ikke gjøre en Kat Fortræd, naar hun blot saar Lov til at leve i sine høist naragtige, men tillige høist uskadelige Illusioner.

Anderledes forholder det sig med Nummer Tre. Det er et farligt Fruentimmer, og det er egenlig i hende, at Molière har viist os, paa hvilke fortvivlede Afveie en forskruet Opfattelse af Lærdom og Kundskab, og en kunstig frembragt Vold paa det unge Hjertes naturlige Tilbøieligheder, kan føre. Det er derfor ogsaa i hendes Mund, at han har lagt sin mest bidende Satire over „de lærde Damer", og det er hende, der, i den tredie Akts store Scene udtaler den berømte Koteri-Forordning, der til Dags Dato er bleven i fuld Kraft:

«Nous serons par nos lois les juges des ouvrages,»
«Par nos lois, prose et vers, tout nous sera soumis,»
«Nul n'aura de l'esprit, hors nous et nos amis:»
«Nous chercherons partout à trouver à redire,»
«Et ne verrons que nous qui sache bien écrire.» *)

---

*) Tredie Akts anden Scene. Se Oversættelsen, Pag. 482 og 483.

Alt Dette kunde vi maaske endda tilgive Armande. Vi kunde maaske undskylde hende med, at hun har dannet sig efter sin Moder, og at hun, i ungdommelig Varme og Begeistring for Sagen, er gaaet endnu videre end denne. Ja, vi vilde saamænd baade tilgive og undskylde hele hendes forskruede Galskab, hele hendes falske Literatur-Opfattelse, dersom der blot var en eneste Gnist af Sandhed, mindste Spor af en oprigtig Higen efter at lære Noget og efter at benytte sine Kundskaber til Gavn og Glæde for Andre skjult under hendes Mani. Men vi kunne, trods al vor Granskeu og Søgen, ikke finde et eneste befriende Element i Armandes høist usandfærdige, høist opsatte og affekterede Væsen. Hun er Stykkets qvindelige Syndebuk, ja, hun er, efter vor Mening, værre end Trissotin. Hendes indbildte Lærdom skal for hende blot være et Vehikel til at spille en Rolle med. Hendes lange Forelæsninger over Giftermaalets Anstødelighed, over dets Rædsler og dets Fornedrelser: gaa i Grunden kun ud paa, at hun selv gjerne vil have Clitandre, hvis Kjærlighed hun, for at fastholde sine forskruede Ideer, tidligere har forsmaaet, men som hun dog nu, paa ingen Maade, vil unde sin yngre Søster. Hun har arvet Moderens Herskesyge, men hun er ikke som denne en forresten honet og reel Karakter. Nei, hun er hævngjerrig, misundelig og skinsyg paa sin yngre Søster, i en Grad, som kun et høist fortræffeligt Spil kan hindre i at overskride Skjønhedsliniens Grændse. Der er en vis Familie-Lighed mellem Armande og Tartuffe. Hvad Villien til at narre Andre angaar, kunde hun godt være hans Søster- eller Broderdatter, men naar det kommer til denne Villies Udførelse, bliver hun rigtignok svag i Forhold til ham, idet hun, trods al sin List, uafbrudt kun narrer sig selv.

Som om Digteren, der i de ovennævnte tre qvindelige Figurer (de tre saakaldte*) lærde Damer) har gjort et saa skarpt og, i haus Tidsforhold, saa velbe-

*) Vi have ikke den allermindste Respekt for deres Lærdom, og ville derfor helst kalde dem „Blaastrømper."

grundet Angreb paa Qvindekjønnet, eller rettere paa dettes falske Tendenser til at ville spille en Rolle med indbildt Viden: som om han, sige vi, allerede ved sine dramatiske Figurers Stilling mod hverandre, havde villet give Kjønnet en glimrende Opreisning: har han mod de tre forskruede Damer stillet en eneste sand, naturlig og elskværdig Qvinde. Han har i Henriettes Person bevist os, at den qvindelige Elskværdighed er en stærkere Magt i Livet end de qvindelige Daarskaber, og idet han lader Henriette, alene, seire, ikke blot over sin Søster Armande, men som dramatisk Figur, ogsaa over de to andre, ligeledes meget stærkt udprægede Qvinde-Skikkelser, har han givet os en høitidelig Æres-Erklæring om, at det hverken er Kundskaben, Talentet eller Dannelsen, som han vil tillivs i „de lærde Damer".

Thi hvem vil vel, efter at have læst dette Stykke eller efter at have set en blot nogenlunde korrekt Fremstilling af det, kun et eneste Øieblik betvivle, at Henriette har mere Forstand i sin lille Finger, mere virkelig Kundskab om Livet og dets Forhold, mere Dannelse og Oplysning, end hendes Moder, Søster og Tante tilsammen? Da Henriette af Molière selv omtales som hans Typus for en elskværdig Livsledsagerinde, og da hun i Frankrig betragtes som Indbegrebet af en velbegavet og aandfuld fransk Qvinde: ville vi dvæle lidt endnu ved hendes Rolle i Stykket, der, i dettes Nyhed blev udført med saa megen Natur og Sandhed af Molières Hustru, at han, der selv spillede Spidsborgeren, ifølge Chapelle, skal have ønsket, at han kunde sætte sig ned blandt Tilskuerne for at se paa hendes Spil.

Det første Ord vi da ville sige om hende er, at hun ingenlunde er fuldkommen, ved hvilken Leilighed vi ikke kunne undlade at betjene os af en nyere Æsthetikers fortræffelige Udsagn, at „det kun er for Heste, at det er en Dyd at være feilfri". Hun skaaner, for Exempel, aldeles ikke sin Søster, men persiflerer ganske lystigt Dennes saakaldte filosofiske Galskab, og hun ydmyger hende i Clitandres Nærværelse ved at op-

fordre ham til at udtale sig om sit Hjerte-Anliggende mellem de to Søstre. Dette er maaske mindre elskværdigt, men det er fuldkommen naturligt og menneskeligt. Det er hendes Livs Lykke, der staar paa Spil og hun kæmper for den, rigtignok som Den, der veed, at hun vil seire og der ikke vil forsmaa at hovere over Seiren, men der alligevel, for sin egen og for sin Elskers Æres Skyld, maa udsægte Kampen. Henriette er endvidere aldeles uden Illusioner*). Hun har fra sin Barndom af set altfor megen Daarskab om sig, og hørt altformegen Snak om filosofisk Forsagelse af Kjødets Lyster, til at hun paa nogen Maade kan være forbleven i Uvidenhed om meget, som det i Regelen klæder en ung Pige godt at være uvidende om. Men hendes lyse Hoved og klare Forstand har hævet hende over denne Vanskelighed. Hun har tænkt over Ægteskabet, og hun veed, hvad det er hun gjør, idet hun rækker Clitandre sin Haand. Men som hendes Forestillinger om denne Forbindelse have formet sig smukt og naturligt i en ren Sjæl og et varmt Hjerte, saa tænker hun sig ogsaa Ægteskabets Lykke i ubrødelig Troskab og Hengivenhed fra begge Sider, og som hun veed, at hun selv er ærlig og trofast, saa tvivler hun heller intet Øieblik om, at Den, hun har valgt, ogsaa vil være det.

En aandfuld Franskmand har sagt om Henriette, at hun ingenlunde er den idealske Skikkelse, der vækker en Ynglings første sværmeriske Kjærlighed, ingenlunde den begeistrende Skjønhed, der bringer en Digter til at stemme sin Harpe, men at hun derimod akkurat er den Qvinde, som en begavet og fornuftig Mand vil vælge til sin Livsledsagerinde, naar han for Alvor tænker paa at sætte Foden under sit eget Bord, den Qvinde, af hvis Selskab han aldrig vil blive træt, og om hvilken han med fuld Fortrøstning kan vide, at hun vil opdrage hans Børn godt og staa Last og Brast med ham gjennem alle Livets Tilskikkelser.

---

*) Lidt vel meget saa, efter vor Smag, men det er begrundet i hendes Forhold.

Ja, det er Henriette! Som en sand Mester har Molière ladet Clitandre sværme for Armandes Skjønhed, ja fri til hende, førend han faar Øie for den yngre Søsters Elskværdighed og Ynde. Han har i dette Forhold antydet, hvilken kjerneløs Nødd den blotte Skjønhed er, naar den ikke støttes af Gemyttets og Hjertets Egenskaber, og mens han, som dramatisk Digter, tilfulde har udhævet de dramatiske Kontraster, har han tillige, givet os et lille Stykke af sin egen Ungdoms Biografi, en Skildring af hans egen Stilling mellem to Søstre, Armandes og Henriettes respektive Forbilleder. — Som Jakob, i Erasmus Montanus, er Henriette i „de lærde Damer", endvidere Stykkets kjernesunde og forfriskende Element, der forsoner os med al den øvrige Daarskab tilhøire og tilvenstre. Man holder af hende og man interesserer sig for hende, og saaledes fyldestgjør hun alle vore Fordringer til Stykkets Heltinde, hvad hun, tiltrods for dets Titel, i fuldeste Maal er.

Mens vi ere ved de qvindelige Figurer, ville vi endnu omtale den fortræffelige Kokkepige, Martine, der siger „aldrig ei", „ikke inte" i een Sætning, laver god Mad, og har lært af sin Christendom, at Manden bør være Qvindens Hoved. Der knytter sig noget, paa een Gang Komisk og Rørende til denne Martine. Vi have tidligere, ved at omtale Molières Husstand og Omgivelse, ogsaa nævnt den gode, trofaste Tjenestepige, som altid skulde være med, naar han forelæste et nyt Stykke for sin Husstand, Martine Lasoreſt, der var ham hengiven i allerhøieste Grad, og paa hvis rigtige Opfattelse af hans Stykkers komiske Pointer han satte saa stor Pris. Hendes Personlighed havde foresvævet ham under Udarbeidelsen af Stykkets, efter hende opkaldte, Martine, og da Rollerne skulde fordeles, og han ikke kunde finde den rette Person til at udføre Kokkepigens, foreslog han den rigtige Martine at spille den, idet han tillige formanede hende til at te sig paa Scenen akkurat ligesom om hun var hjemme, og ikke forandre det Mindste i sin Maade at være paa. Dette tilvisse noget vovelige Experiment lykkedes saa udmærket, at

man, da hun efter Molières Død, paa ingen Maade atter vilde betræde Bræderne, fik den største Nød med at tilfredsstille Publikum, der nu engang havde vænnet sig til den første Martine, den rigtige Martine, hvis fortræffelige Udførelse af den lille Rolle længe vedblev at være en Theater-Tradition.

Om Stykkets mandlige Personale kunne vi fatte os en Del kortere. Husherren, Chrysale, er en godmodig, gammeldags Spidsborger, med et varmt Hjerte og et skjørt Hoved. Han bliver komisk, fordi han er besat af en fix Ide, der gaar ud paa, at han er Husets absolute Regent, for hvis Villie Alt maa bøie sig, mens han i Virkelighed er saa grundigt under Tøffelhælen som nogen Mand nogensinde har været det. Mod sin Hustru tager han den høie Tone, saalænge hun ikke er tilstede, men falder ynkeligt tilføie hver Gang han blot hører Lyden af hendes Stemme, og lige indtil sin sidste Replik hoverer han over, at han nok veed, hvem det er, hvis Villie er altformaaende. Molière udførte selv denne meget fint udpenslede Karakter, maaske rettere Karakterløshed, der udfylder en betydelig Del af Stykket. I skarp Modsætning til ham, staar hans Broder Ariste, den Holbergske Leonard, Stykkets fornuftige, kloge og lidenskabsløse Element, der som en god Onkel beskytter de Elskende og som en klog Mand slaar Trissotin af Marken med de falske Efterretninger om en Fallit og om Tabet af en Proces. — Om den brave og ridderlige Elsker, Clitandre, der ligesom Philemon i „det lykkelige Skibbrud", selv for at vinde sin Brud, hverken kan eller vil smigre sin Svigermoder og endnu mindre deltage i de literære Koteriers Naragtigheder, have vi alt udtalt os, idet vi skildrede Henriette. Det er i hans Mund, at Molière har lagt den berømte Replik, der til en vis Grad kan siges at bære Stykkets Ide:

«Je consens qu'une femme ait des clartés de tout,
Mais je ne lui veux point la passion choquante
De se rendre savante afin d'être savante,» *)

*) Første Akts tredie Scene; se Oversættelsen, Pag. 448.

den korteste og mest træffende Udtalelse, vi kjende om Forskjellen paa den sande qvindelige Dannelse og en indbildt eller forskruet Lærdoms Udskeielser, en Udtalelse, som hver ædel og oplyst Qvinde, og dertil hver brav og fornuftig Mand, med fuld Overbevisning kan underskrive. Som alt ovenfor berørt, har Clitandres Oprigtighed nogen Lighed med Philemons i det lykkelige Skibbrud, og da Henriette, den aandfulde og elskværdige Henriette, med velberaad Hu har valgt ham til sin Ægtemage, falder det af sig selv, at vi have de allerbedste Tanker om ham. Men som dramatisk Figur fordunkles han, med samt hans sunde Sands og klare Forstand, aldeles af de to latterlige Forfattere, af Trissotin og Vadius, disse to udødelige Skikkelser, om hvilke vi ikke fordriste os til at sige et eneste Ord, men blot maa henvise til Texten, idet vi atter gjentage det bekjendte franske Kuplet:

«Savez vous en quoi Cotin
Diffère de Trissotin?
Cotin a fini ses jours,
Trissotin vivra toujous.»

Ja, saalænge der gives Forfattere, som tro at kunne spille en Rolle ved at slutte literære Koterier, ved at rose dem, der høre til deres egen Kreds og ved at dadle alle Andre; saalænge der gives Døgnfribenter, der virkelig indbilde sig, at de, i deres selvbehagelige Udgydelser kunne beherske Parnasset og foreskrive Andre Love og Regler, der kun have hjemme i deres egen indskrænkede Selvforgudelse: Saalænge skal Trissotins Skikkelse og hans Strid med hans Ven Vadius, hvem han først har overvældet med Ros, og dernæst, blot fordi denne ikke synes om hans Sonet, skjælder ud af alle Kræfter: blive staaende som uforgængelige Typer i den dramatiske Literatur!

Det er med en Tak til Digteren, saavel for hans forskruede lærde Damer som for hans latterlige Forfattere, at vi slutte Indledningen til dette Stykke, og

det vilde glæde os inderligt, om de her gjorte Bemærkninger, ved en forhaabenlig Gjenopførelse paa den danske Scene, til hvis Repertoire det jo alt hører, kunde yde et lille Bidrag til en rigtigere Opfattelse af dets store og almene Betydning, ogsaa for vor Tid, end den, der blev det til Del, da det for nogle Aar siden opførtes.

Personer:

Chryſale.
Philaminte.
Armande } Chryſales og Philamintes Døttre.
Henriette }
Ariſte, Chryſales Broder.
Beliſe, Chryſales og Ariſtes Søſter.
Clitandre, Henriettes Elſker.
Triſſotin, Belletriſt.
Vadius, Lærd.
Martine, Kokkepige.
Lépine, Lakei.
Julien, Tjener hos Vadius.
En Notar.

Handlingen foregaar i Paris, i Chryſales Hus.

Første Akt.

Første Scene.

Armande. Henriette.

Armande.

Hvordan, min Søster, vil Dit skjønne Pigenavn
Du daarligt bytte med en Lod i Hymens Havn?
Vil med en Mand Du Dig i Ægteskab forbinde?
Kan Du, alvorlig talt, blot have det ifinde?

Henriette.

Det kan jeg godt.

Armande.

Kan sligt et Svar man høre paa,
Foruden Qvalmeondt, ved Lyden blot at faa?

Henriette.

Hvad Ondt er der da i at gifte sig, min Søster?

Armande.

Fy, skam Dig dog!

Henriette.

Hvorfor?

Armande.

Af Ærgrelse jeg ryster!
Fy, fy! Det er for galt! Kan Du da ei forstaa
I hvilken Grad det Ord Dekorum krænke maa,
Med hvilke Billeder det Taukens Gang berører,
I hvilket smudsigt Spor det vor Indbildning fører?
Du gyser ei derved? Du Dig beslutter til
At gjennemgaa Alt hvad det med sig føre vil?

Henriette.

Lidt andre Tanker jeg med det Begreb forbinder:
En Mand og Børn og Hus jeg i dets Indhold finder,
Og deri sandelig jeg ei opdage kan
De store Rædsler, som oprøre Dig saadan.

Armande.

O Himmel! Mand og Børn! Det kunde Dig behage?

Henriette.

Hvad bedre Maal er der da sat min Ungdoms Dage
End at hengive mig med Hjerte, Sjæl og Aand
Til En, der elsker mig, og hvem jeg gi'er min Haand,
I Haabet om, at slig en fast Forenings Lykke
Skal med ukyldig Lyst min Fremtids Bane smykke?
Siig, har det Forhold ei paa Hjertets Ønsker Krav?

Armande.

O Gud i Himlen, hvor Din Tankegang er lav!
Hvor vil i Verden Du en usel Rolle spille,
Naar sig Husholdningsting som ypperst for Dig stille,
Og Du paa bedre Fryd ei Fordring gjøre vil
End en forgudet Mand og Rollinger dertil!
Til simple Folk bør Du den Morskab overlade,
Hvis plumpe Væsen ei deraf kan tage Skade,
Og hæve Tanken til et høiere Behag,
Hvori en ædel Mø bør ene finde Smag! —
Kast Brag paa Sandserne, paa det Materielle,
Saa blandt aandrige Folk, som os, vi kan Dig tælle!
Et skjønt Exempel Dig vor Moder daglig gi'er,
Hun overalt jo for sin Lærdom hædret bli'er:
Stræb Du, som jeg det gjør, at hæve Dig til hende,
Lad Din Familie Dig ei vanslægtet finde,
Men aabn Dit Øie for det rige Glædesvæld,
Hvormed Studeringer befrugte kan vor Sjæl!
Et Ægteskab, det er et Slavelivs Indvien,
Nei, gift min Søster, gift Dig med Filosofien,
Som hæver os saa høit op over Støvets Kaar,
At kun Fornuftens Lov al Herskermagten faar,
Imens hver Sandsedrift den saa tilbagetrænger,
At Dyrenes Instinkt os ei fornedrer længer.
Det er den Altarild, det er den Kjærlighed,
Som i vort korte Liv vi bedst opbygges ved,
Og det mig smerter dybt, naar mangen ædel Qvinde,
I anden Usselhed kan sine Glæder finde*).

*) Det er langt fra, at Molière i Armandes ovenstaaende Replik har overdrevet eller karikeret det Sprog, som Samtidens overforfinede og

Henriette.

Den Skaberhaand, hvorfor vi dybt os bøie maa,
La'er med forskjelligt Hverv os gjennem Livet gaa.
Det er ei hver en Aand, som er saaledes dannet,
At kun til Filosof den dur og ei til Andet.
Hvis Du er bleven født med Anlæg til en Flugt
Op i de Sphærer, hvor der spekuleres smukt,
Saa skabtes jeg til lavt ved Jorden at forblive,
Og mig i Ydmyghed med Smaatiug af at give.
Det er ei værdt, at vi saa strengt irette gaa
Med de Instinkter, som os modsat føre maa! —
Sving Du Dig opad kjækt med al den Kraft Du eier,
Til Zoner, hvor man kun Filosofien pleier,
Men tillad mig, at jeg, med mer beskeden Aand
Min Glæde søger i en øm Forenings Baand,
Thi just paa den Maner, skjøndt i forskjelligt Tempel,
Vi følge begge To vor kjære Mo'ers Exempel:
Du, i den Lærdom, som Du faaet har i Arv,
Jeg, i de Sysler, som er Hverdagslivets Tarv;
Du, i Præstereu af de høie Aandsprodukter,
Jeg, i Materiens lidt mer reelle Frugter.

Armande.

Naar man af Andres Færd sig et Exempel gjør,
De gode Sider kun man efterligne bør.
Og som et Mønster det ei synderligt Dig nytter,
Om paa vor Moders Viis Du hoster eller spytter.

Henriette.

Men hvis vor Moder ei sin Hu til Andet gav
End disse skjønne Ting, som høit Du praler af,
Var Du jo ikke til! Tak Gud, min kjære Pige,
At hun ei altid var paa Viisdoms Himmelstige,
Og tillad mig, derom jeg Dig af Hjertet be'er,
At følge hendes Spor, hvorved Du Lyset ser,
Dræb ei, før han bli'er til, ved Raad om høivis Færden,
En lille Filosof, der komme kan til Verden!

---

forskruede Damer førte, baade før og efter, at han, i sit lille Prosastykke, „les précieuses ridicules", havde gjort det første Angreb paa dem, et Angreb, der over en større Maalestok fuldførtes i „les femmes savantes". I en Bog fra hin Tid „le Dictionaire des précieuses", der gjaldt for en Autoritet, forklares Ordet Ægteskab blandt Andet som „l'abime de la liberté", „l'amour fini", „la brutalisation avec un homme de chair", og lignende smukke Talemaader, som vi ikke have Lyst til at gjentage, men som i hin Tid vare saa gængse, at de gode Damer, af lutter Iver for at være pæne, sagde den ene Grovhed ovenpaa den anden. Naar man har læst nogle af bemældte Dictionaire's Forklaringer, maa man indrømme, at Molière, forholdsvis, har ladt den forskruede og utaalelige Armande være temmelig moderat i hendes Ytringer.

Armande.

Jeg mærker nok, at min Umage rent er spildt,
Og at Din hele Hu til Ægteskab er stilt.
Saa sig mig da engang: Hvem er det, som Dig daarer?
Til Ægtemand Du dog vel ei Clitandre kaarer?

Henriette.

Og af hvad Grund, min Søster, netop ikke ham?
Er han ei brav? Er det et Balg, som gjør mig Skam?

Armande.

Nei, ingenlunde. Men det Uret vilde være
De Seierspalmer, som en Anden vandt, at bære.
Det er et Faktum, som er vidt og bredt bekjendt,
At længst Clitandre har til mig sit Hjerte vendt.

Henriette.

Men da om Kjærlighed med Haan Du altid taler,
Og fra Din høie Flugt ei ned til Jorden daler,
Et Ægteskab med Dig jo rent umuligt bli'er,
Mens Du Dit Hjerte til Filosofien gi'er! —
Paa ingen Maade Du ham kaare vil til Mage —
Hvad skader det Dig da, om jeg ham vilde tage?

Armande.

Den Herskerstav, som man Fornuften svinge la'er,
Forhindrer ei, at man mod Hyldest gjerne ta'er.
Tidt gi'er man Kurven til den Mand som Ægtefælle,
Hvem blandt Beundrere man ønsker dog at tælle.

Henriette.

Ei mindste Hindring har jeg for den Hyldest lagt,
Som han, indtaget i Din Skjønhed, har Dig bragt,
Og det var først den Gang, Du havde ham foragtet
At, af Din Kulde stødt, min Gunst han eftertragtet.

Armande.

Med Den, jeg har forsmaat, Du Dig da nøie la'er,
Og ta'er tiltakke med hvad længst en Andens var?
Hvor kan Din Stolthed Sligt et usselt Offer bære?
Tror Du hans Kjærlighed til mig kan uddød være?

Henriette.

Saa har han sagt til mig og jeg hans Udsagn tror.

Armande.

Men for letsindigt Du dog stoler paa hans Ord,
Thi jeg er vis paa, at aldeles feil han tager,
Og at sig selv som Dig han med den Cour bedrager.

Henriette.

Det tror jeg ikke, men ifald Du ønsker det,
Vi undersøge kan hvem af os, der har Ret,
Thi der han kommer jnst, og han kan bedst Dig give
Al den Oplysning, der maa hver en Tvivl fordrive.

Anden Scene.

Clitandre. Armande. Henriette.

Henriette.

Kom nærmere, jeg be'er, og giv os ligefrem
Forklaring i en Sag, der netop angaar Dem.
Min Søster og jeg selv i Tvist har nylig været,
Om hvem af os det er De har til Viv begæret.

Armande.

Nei, nei, det var for strengt. Jeg gjør ei Fordring paa,
At med Forklaringer De skal til Skamme staa.
Jeg veed at skaane Folk. Det vilde mig oprøre,
Hvis jeg Dem tvang til slig et Skriftemaal at gjøre.

Clitandre.

Min Frøken, De ta'er feil! Ei mindste Grund der er
Til tvungen Tanshed om hvad dybt jeg føler her,
Og i Forlegenhed vil det mig ikke sætte,
At tilstaa høit for Dem: Jeg elsker Henriette,
Og hvert et Ømheds Baand, hvori min Sjæl er lagt,
Min Elskov, som mit Haab,

(Peger paa Henriette.)

til hende kun bli'er bragt.
Med dette Skriftemaal De være bør fornøiet,
Da det jo er Dem selv, der har det saadan føiet!
De veed det bedst, at jeg i Dem indtaget var,
At jeg af Hjertets Dyb min Hyldest bragt Dem har
Og trot for Evighed min Sjæl til Dem at binde!
De veed, at jeg hos Dem ei Gjengjæld kunde finde,
At tusindfold Foragt af Dem jeg daglig led,
Mens med tyrannisk Spot De haaned Kjærlighed,
Indtil jeg endelig, træt af den golde Smerte,
Har søgt et mindre grumt, et mere kjærligt Hjerte.

(Peger atter paa Henriette.)

Og jeg har fundet det i disse huldе Blik,
Af hvilke, saaret dybt, dog Lægedom jeg fik.

Medlidende hun har aftørret mine Taarer;
Hvad De foragtet har, hun til sin Glæde kaarer,
Og hendes Godhed er min Sjæl saa dyrebar,
At Kjærlighedens Magt først nu erkjendt jeg har.
Derfor, min Frøken, vil jeg Dem indstændigt bede
At De mig aldrig mer i Fristelse vil lede,
At rent af Tankerne De vil den Beiler slaa,
Der gjennem Liv og Død med hende kun vil gaa.

Armande.

Det er et eget Sprog, hvorpaa De der begynder!
Hvem har Dem sagt, hvor kan De tro, at Dem jeg ynder?
Det komisk er, naar De paa slig Indbildning falder...
At De fortæller den, jeg uforskammet kalder.

Henriette.

Tys, tys! Bliv ei saa vred! Hvor gaar det, kjære Søster,
Med den Moral, hvoraf Du Dig saa meget bryster,
Og som hver Lidenskab i Tømme holde skal.

Armande.

Ja, Du maa mælde Dig med Snakken om Moral!
Du, som tillader kjækt, at Dig en Elsker hylder,
Og spørger ei om Lov af dem, Du Livet skylder!
Har Du forglemt, at Du bør lyde deres Bud,
At de bestemme bør, naar Du skal være Brud?
At kun Forældrene bør styre Skjæbnens Traade,
At det forbrydersk er, naar Du Dig selv vil raade?

Henriette.

O Du er altfor god og for de Raad Du gi'er,
Samt al Din Omhu jeg med Tak Din Skyldner bli'er! —
Ja, for at vise Dig, hvor stor en Pris jeg sætter
Paa at Du om min Pligt mig kjærligt underretter,
Be'er jeg Clitandre om, at han, endnu i Dag,
Vil tale med min Fa'er og Mo'er om denne Sag.
(Til Clitandre.)
Med Bøn derom jeg Dem mit Hjertes Fuldmagt giver:
Skaf os det Ja, hvorved vor Elskov lovlig bliver.

Clitandre.

For dette Maal af al min Magt jeg stræbe vil:
Jeg vented kun det Bud, som gi'er mig Lov dertil.

Armande (til Henriette).

Du synger alt Triumf og tænker mig at pine,
Idet Du sætter op en saa hovmodig Mine?

Henriette.

Hvor kan Du tro? Som om jeg kunde have glemt,
Hvordan Fornuften har Din Følelse nedstemt,
Hvor, ved det Viisdoms Lys, Filosofien tænder,
Du hævet er saa høit, at Du ei Svaghed kjender!
Det er saa langtifra, at jeg mistænker Dig
For den Omfindtlighed, som kunde skade mig,
At lige tvertimod jeg be'er Dig at beskytte
Min Kjærlighed og Din Indflydelse benytte
Til Fremmen af vor Sag! Det vilde være godt . . .

Armande.

Og Du tør virkelig befatte Dig med Spot?
Du bryster Dig af ham, som alt en Anden vraged?

Henriette.

Men som alligevel Du gjerne havde taget.
Ja, kunde Dine Blik blot til hans Hjerte naa,
Du bøied Dig i Støv for ham igjen at faa.

Armande.

Paa saadant Brøvl vil jeg ei værdiges at svare:
For Flauser af den Art bør jeg mit Øre spare.

Henriette.

Og Du gjør vel deri, thi det beviser os
Filosofiens Magt, Affekterne til Trods.

Tredie Scene.

Clitandre. Henriette.

Henriette.

Hvor hun forbauset blev ved Deres Ord at høre!

Clitandre.

O hun fortjener, at man hende flau skal gjøre,
Og hun har godt deraf, naar hun sit Skudsmaal faar,
Hun, som saa koldt og stolt med Nakken af os slaar! —
Men da jeg nu har Lov, vil jeg mig strax indfinde
Hos Deres Fa'er . . .

Henriette.

Se dog min Moder først at vinde!
Min Fa'er, med Glæde vist, os sit Samtykke gi'er,
Men ak, hans Løfte let ved Modstand rokket bli'er;

Den Hjertensgodhed, som han i sit Indre gjemmer,
Gjør, at hans Hustru ham, kun altfor let omstemmer,
Og hun behersker ham som absolut Regent,
Skjøndt hau ei være vil det Diktatur bekjendt. —
Jeg ønsker tidt, at jeg den Kunst Dem kunde lære,
Mod Husets Damer her mer sjelig at være,
Og smigre Moder, samt min kjære Tante, saa
At De, som Husets Gjæst, velkommen være maa.

Clitandre.

Jeg for oprigtig er. Alt ved sit Navn jeg kalder,
Og lærde Damer i min Smag slet ikke falder.
Ei Deres Søster i det Punkt jeg skaanet har!
Skjøndt Dannelse med Aand jeg gjerne gjælde la'er,
Saa støder det mig, naar Professor=Navn hun bærer,
Og naar hun Lidenskab for Studierne nærer.
Jeg kan ei lide, naar hun altid gi'er Besked
Om Alt, hvad drøftet bli'er, selv om hun godt det veed;
Jeg hader, naar hun vil sig til af Lærdom gjøre:
Nei, hun bør vide mer, end hun la'er Andre høre,
Og med Citaters Hær ei altid om sig slaa,
Blot for at vise, hvor belæst hun være maa! —
Jeg Deres Moder min Høiagtelse bør yde,
Men naar hun Hjernespind os vil for Sandhed byde,
Kan jeg som Ekko ei gjentage hendes Sprog,
Og offre Virak til den Mand, hun tror saa klog,
Til denne Trisfotin, der hendes Helt er bleven,
Og som til Plageaand for mig vist er selvskreven! —
O det mig ærgrer, naar hun sig forblænde la'er,
Saa sligt et kjedsomt Drog for Filosof hun ta'er,
Og gjør en aandfuld Mand af en Pedant, som skriver
Makulatur, der brugt i Urteboden bliver.

Henriette.

O fuldt saa vel som De har jeg imod den Fyr!
Med samt hans Præk og Vers er han et kjedsomt Dyr,
Men da i Moders Gunst han er saa høit anskreven
Er dog lidt Høflighed mod ham nødvendig bleven.
En Elsker, der gjør Cour, studere maa den Kunst,
Hvordan han vinde kan den hele Husstands Gunst,
Og naar det gjælder om sit Maal at gjennemføre,
Maa han for Hunden selv lidt Komplimenter gjøre.

Clitandre.

Ak, De har vistnok Ret. Men denne Trisfotin
Er mig afskyelig, med samt hans hele Slæng!
Det gaar just ei saa nemt en saadan Fyr at rose,
Thi man vanærer sig og gi'er sig selv en Skose.

O længe førend ham, har jeg hans Værker kjendt,
Det Sammensurium har først min Harme tændt;
Personen just i dem lyslevende fremtræder,
Med al den Hovmod, som ham tidt saa rædsomt klæder,
Med al den Indbildskhed, hans tørre Hjerne har,
Med al den Selvros, som ham gjør til Byens Nar*),
Med al den Sikkerhed, hvori med egne Hænder
Beundrings Lampeblus han for sin Storhed tænder,
Hvori man ser, at med sig selv høist veltilfreds,
Han adoreres vil i hver en Byens Kreds,
Hvor om sit Renommé han i en Tone taler,
Der Intet levner til Armeens Generaler.

Henriette.

For Deres skarpe Blik jeg dybt mig bøie maa.

Clitandre.

Selv Skabelonen ser man i hans Værker staa,
Ja, af den Skylregn Vers, som fra hans Musa strømmer,
Poetens Skikkelse man allerbedst bedømmer,
Og jeg forsikrer Dem, jeg kjendte hvert hans Træk,
Da første Gang jeg i Palæet*) saae den Gjæk,
Og væddede, ja vandt mit Væddemaal med Ære,
Paa at det Trissotin bestemt kun kunde være.

Henriette.

Aa, hvilken Snak!

Clitandre.

Det er saa sandt som her jeg staar!
Men tillad nu, at jeg begyndt paa Tingen faar!
Jeg Deres Tante ser, og jeg har først ifinde
At prøve paa om hun sig for vor Sag la'er vinde.

---

*) Sigter til to bekjendte Ytringer af Cotin, der gjentagne Gange forekommer i hans egne Fortaler. I den første af disse kalder han sig selv „le père de énigme française" (den franske Gaades Fader), i den anden fortæller han, at de to C'er, hvormed hans Navn, »Charles Cotin«, begynder, vendte mod hinanden, udgjøre en Cirkel, og derved blive et symbolsk Tegn paa, hvorledes hans Værker skulde fylde Jordens Rundkreds. Det var Band paa Parisernes Mølle, og der var neppe en eneste af Molières Tilskuere, som ikke strax vidste, hvor Clitandre vilde hen med sin Beskrivelse af »Trissotin«, der slog lige ned over den ulykkelige Abbed Cotin.

**) Palæet sigter her til „le palais de justice", hvis vidtløftige Galerier vare et yndet Samlingssted for den finere Verden, et Samlingssted, hvoraf ikke blot flere af Datidens Romandigtere, men ogsaa den store Corneille i sit femakts Stykke „la Galerie du Palais", har givet vittige og morsomme Skildringer.

Fjerde Scene.

Beliſe. Clitandre.

Clitandre.

Tillad, min Frue, at ſom Lykkens milde Gunſt,
Der viſt af Deres Haand ei ſkjænkes mig omſonſt,
Jeg Tiden ta'er iagt for her Dem at indvie . . .

Beliſe.

Saa ſagte! Tys! Det er viſt bedſt dermed at tie!
Hvis blandt min Elſkerflok De er af mine Folk
Og paa min Liſte ſat, maa Blikket være Tolk,
Og intet Ord, jeg be'er, den Hemlighed forraade,
Der vil Dem fjerne ſtrax, foruden mindſte Naade.
Elſk mig! Ja, ſuk og brænd for al min Yndighed!
Jeg gi'er Dem Lov dertil, naar blot jeg det ei veed.
For Deres Lidenſkab kan jeg mit Øie lukke,
Saalænge ſom De blot vil nøies med at ſukke,
Men derſom Læben blot et Ord undſlippe la'er,
Med en Forviisningsdom jeg give maa mit Svar.

Clitandre.

Jeg be'er Dem! Lad mit Ord Dem ei i Uro ſætte!
Min Kjærlighed er kun til Frøken Henriette,
Og naar jeg vover paa at plage Dem i Dag,
Er det i Haabet om lidt Biſtand i den Sag.

Beliſe.

Det maa man lade Dem, at ſtor Forſtand De viſer!
Saa fin en Udflugt, ſlig en Aandfuldhed, jeg priſer,
Og aldrig fandt jeg i Romaners ſtore Hær
Et Træk, der ſaa pikant og ſaa opfindſomt er!

Clitandre.

Men De ta'er ganſke feil! Ei ſtor Forſtand der ſtikker,
I at jeg ſiger Dem, hvad mig paa Hjertet ligger.
Mig Himlens Naade har med Elſkovs ſtærke Magt
For Henriettes Fod i Skjønheds Lænker lagt.
Kun Henriette jeg, ſom min Regent adlyder,
Til Henriette kun jeg Haand og Hjerte byder,
Til hendes Haand at faa jeg Deres Hjælp attraar,
Og be'er Dem gjøre mildt for os, hvad De formaar.

Beliſe.

O jeg forſtaar, hvorhen De mig ſaa ſmaat vil føre!
Jeg under dette Navn ſkal Deres Bønner høre!

Den Maske, den er god! Jeg ta'er den op, min Ven,
Og under Maskens Skjul, jeg siger uden Skjæud,
At Henriette ei sig la'er af Hymen binde,
At De maa nøies med at sværme sødt for hende.

Clitandre.

Det er kun Hjernespind! De mig forlegen gjør
Med de Visioner, som jeg knap besvare tør.

Belise.

O skam Dem ei derved! Jeg har Dem klart opfattet,
Og Deres Dines Sprog har jeg tilbørlig skattet! —
Ak, jeg beundre maa det ny Experiment,
Den Elskovslist, hvoraf De har Dem kjækt betjent;
Den er et sikkert Tegn paa, at De selv erkjender
Med hvilken Ærefrygt man sig til mig henvender! —
Bliv De kun saadan ved! En luttret Altarild,
Og bragt saa ridderligt, jeg ei forstøde vil.

Clitandre.

Men hør . . .

Belise.

Farvel! Lad for i Dag det nok Dem være!
Jeg har sagt Alt, hvad jeg Dem sige kan med Ære.

Clitandre.

Men De ta'er feil . . .

Belise.

For Guds Skyld, ikke mer derom!
Jeg føler Rødmen paa min Kind som Straffedom.

Clitandre.

Hvis Dem jeg elsker, vil jeg strax mig lade hænge!

Belise.

Ak, jeg maa fly! Jeg har alt tøvet her forlænge.

Femte Scene.

Clitandre (alene).

Hun maa jo være gal, den Fjante, det er klart!
Gid Fanden tage det Spektakel i en Fart!
Jeg maa nok se mig om en anden Allieret,
Hvis Menneskeforstand endnu ei er spoleret.

Anden Akt.

Første Scene.

Ariste
(taler ud af Scenen til Clitandre, som han lige har forladt).

Vær rolig! Stol paa mig! Jeg give skal Besked
Og støtte kjækt den mig betrode Kjærlighed!
(Han kommer frem paa Scenen.)
O hvor en Elsker dog i Alt vidtløftig bliver
Og spilder Ordene med utaalmodig Iver!
Men se...

Anden Scene.

Chrysale. Ariste.

Ariste.

God Dag, min kjære Bro'er!

Chrysale.

God Dag, min Ven!

Ariste.

Mon Du kan gjætte, hvi jeg kommen er herhen?

Chrysale.

Nei, kjære Bro'er! Men det saar jeg vel nok at vide.

Ariste.

Fortæl mig først, hvordan Du kan Clitandre lide?

Chrysale.

Clitandre? Meget godt. Han kommer til os tidt.

Ariste.

Det veed jeg nok! Siig mig Din Mening om ham frit!

Chrysale.

O som en Hædersmand han sig i Alt opfører,
Og jeg er stolt af, at han til vor Omgang hører.

Ariſte.

Det er mig meget kjært, det, ſom Du ſiger der,
Thi for hans Skyld i Dag jeg til Dig kommen er.

Chryſale.

Hans ſalig Fa'er og jeg i Rom har kjendt hinanden.

Ariſte.

Ja ſaa.

Chryſale.

Det var en Mand, ſom havde Ben i Panden.

Ariſte.

Det har jeg hørt.

Chryſale.

Vi var kun ſyv og tyve Aar,
Og brugte os, min Tro, ſaa godt ſom man formaar.

Ariſte.

Det tror jeg nok.

Chryſale.

O det er rigtig muntre Minder!
Vi har Spilopper gjort! De ſkjønne Romerinder
I Dinene vi ſtak, og deres Mænd . . . .

Ariſte.

Jo Tak,
Men undſkyld mig, at jeg afbryder denne Snak,

Tredie Scene.

Beliſe (træder ganſke ſagte ind og lytter). **Ariſte. Chryſale.**

Ariſte.

Thi jeg et Æriud har, jeg ſkulde flux udrette;
Det ſra Clitandre er: Han elſker Henriette.

Chryſale.

Hvordan? Min Datter?

Ariſte.

Ja! Hun maa ſin Kunſt forſtaa,
Thi ingen Elſker før jeg ſaa fortryllet ſaae!

Beliſe.

Hvad hører jeg? Nu maa Hiſtorien for Dagen!
(Til Ariſte.)
Rent og aldeles har Du misforſtaaet Sagen.

Ariſte.

Hvad nu?

Beliſe.

Clitandre har Dig blot bag Lyſet ført.
Det er en Anden, ſom hans Hjerte dybt har rørt.

Ariſte.

Aa Snak! Hvorfor maa han ei elſke Henriette?

Beliſe.

Han gjør det ei!

Ariſte.

Pasſiar. Jeg maa vel vide dette,
Da ſom Geſandt han mig har ſendt til hendes Fa'er,
Da, om at fri for ſig, han mig anmodet har.

Beliſe.

Godt! Godt!

Ariſte.

Og da han har, henrykt af hendes Ynde,
Bedt mig om af al Magt hans Bryllup at fremſkynde.

Beliſe.

Fortræffeligt! Hvor fiut han ſpiller ſine Kort! —
Men jeg Dig ſige maa, ſkjøndt det mig falder haardt,
At Henriette kun et Skalkeſkjul ſkal være
For andre Luer, ſom haus ædle Sjæl fortære;
Af den Vildfarelſe Jer To jeg bringe bør.

Ariſte.

Men da Du Dig af al den Kundſkab vigtig gjør,
Saa ſiig os da engang: Hvem er det, han begærer?

Beliſe.

Det vil Du vide?

Ariſte.

Ja.

Beliſe.

Mig.

Ariſte.

Dig?

Beliſe.

Hans Valg mig ærer.

Ariſte.

Men er Du vel forvart?

Beliſe.

Hvad ſkal det Spørgsmaal til?
Jeg tror, ved Gud, at Nar af mig Du gjøre vil?
Pas Du Dig ſelv, og huſk, at Gud mig ſaadan ſkabte,
Saa mangen Elſker alt ſin Ro for min Skyld tabte!
Jeg nævner kun Damis, Cleonte, Valeer, Dorante,
Hvis Hjerters Kjærlighed min Yndighed længſt vandt.

Ariſte.

De Herrer elſke Dig?

Beliſe.

Tilgavns, det tør jeg ſige.

Ariſte.

Har De fortalt Dig det?

Beliſe.

O Frækhed, uden Lige!
Nei, nei, jeg i Reſpekt mig nok at ſætte veed,
Saa Ingen vover paa et Ord om Kjærlighed:
I taus Tilbedelſe mit mindſte Vink de løde,
Mens ømme Blikke kun mig deres Hjerter bøde.

Ariſte.

Men her i Huſet man Damis faſt aldrig ſer.

Beliſe.

I Afſtand hans Reſpekt mig hylder deſto mer!

Ariſte.

Og jeg har hørt, hvordan Dorante Dig ofte driller!

Beliſe.

Det er hans Jalouſi, ſom dette Puds ham ſpiller.

Ariſte.

De andre To, ſaa vidt jeg veed, ſig giftet har.

Beliſe.

Da til Fortvivlelſe de begge bragte var.

Ariſte.

Min kjære Søſter, det er lutter Luftkaſteller.

Chryſale.

Du er jo gal, naar Du ſligt Hjerneſpind fortæller!

Beliſe.

Hvad Hjerneſpind? Du tør det kalde Hjerneſpind?
Ha ha! Nu maa jeg le! Det er et morſomt Spind,
Det Hjerneſpind! Haha! Haha! Det maa jeg lide,
Og det var rart jeg fik det Hjerneſpind at vide.

Fjerde Scene.

Chryſale. Ariſte.

Chryſale.

Hun er ei rigtig klog.

Ariſte.

Og det ta'er til hver Dag.
Men lad os komme nu tilbage til den Sag,
Vi talte om! Som ſagt: Clitandre elſker Jette,
Og frir til hende . . . Nu, hvad ſvarer Du paa dette?

Chryſale.

Er det at ſpørge om, hvad jeg vil ſvare ham?
At vrage det Parti var ſandelig en Skam.

Ariſte.

I Formusheuſyn Du juſt ikke derved vinder.
Han er ei rig . . .

Chryſale.

Det ſkal ei være mig til Hinder.
Mon Gods og Guld ſaa ſtort et Værd ſom Dyden har?
Og ſaa . . . hans Fader, ſom Du veed min Ven jo var.

Ariſte.

Saa lad os tale med Din Huſtru ſtrax og høre,
Hvordan hun ſynes om . . .

Chryſale.

Aa Snak! Naar jeg vil gjøre
Ham til min Svigerſøn . . .

Ariste.

Nødvendigt dog det bli'er,
Før vi gaa videre, at hun sit Bifald gi'er;
Derfor . . .

Chrysale.

Du skjemter vist! Jeg det for afgjort kalder!
Min Kone vil som jeg, det af sig selv jo falder.

Ariste.

Men dog . . .

Chrysale.

Lad mig om det, og frygt ei for den Sag!
Jeg skal nok ordne den, og det endnu i Dag.

Ariste.

Saa vil som Onkel jeg sondere Henriette,
Og komme strax . . .

Chrysale.

Mod mig sig Ingen op tør sætte!
Jeg til min Kone gaar, skjøndt den Form er blot Tant.

Femte Scene.

Chrysale. Martine.

Martine.

Der staar jeg rigtig net! O det er vist og sandt,
Naar Hunden drukues skal, man strax for gal den kalder,
Og ingen Kondition til Arvelod udfalder.

Chrysale.

Hvad nu? Nei siig, hvor er det fat?

Martine.

Hvor det er fat?

Chrysale.

Ja, siig!

Martine.

Rent ho'dkulds jeg paa Døren bliver sat,
Maa Herren vide.

Chrysale.

Du.

Martine.

Ja, Fruen bort mig jager.

Chrysale.

Hvordan?

Martine.

Og for Plaseer hun mig tildørs ledsager
Med Trusler om de Hug, som jeg bestemt skal faa.

Chrysale.

Jeg er tilfreds med Dig, og Du skal ikke gaa.
Min Kones Hidsighed et Puds kan hende spille,
Og derfor ei . . .

Sjette Scene.

Philaminte. Belise. Chrysale. Martine.

Philaminte (til Martine).

O Gud, der staar det Asskum stille!
Hvor gaar det til, at jeg Dig end i Huset ser?
Assted Dit Skarn! Kom ei for mine Øine mer!

Chrysale.

Tys! Tys! Saa sagte dog!

Philaminte.

Nei. Hendes Dom er skreven.

Chrysale.

Men hvad har hun da gjort, at Du saa vred er bleven?

Philaminte.

Du hende Medhold gi'er?

Chrysale.

Hvor kan Du sligt nu tro?

Philaminte.

Mod mig Parti Du ta'er?

Chrysale.

Nei. Slaa Dit Sind til Ro,
Jeg bare vide vil hvad Du paa hende klager.

Philaminte.

Tror Du at uden Grund en Pige bort jeg jager?

Chrysale.

Det har jeg aldrig tænkt. Med Folkene dog maa . . .

Philaminte.

Hun skal herfra! Og straxt! Det maa vel jeg forstaa.

Chrysale.

Ja vist. Hvem drømmer om Indvendinger at gjøre?

Philaminte.

Mod hvad jeg ønsker, vil jeg heller ingen høre.

Chrysale.

Nei, nei!

Philaminte.

Og Du, naar Du Din Skyldighed forstaar,
Bør være vred, saa hun ei Medhold af Dig faar.

Chrysale.

Jeg er jo vred.

(Han vender sig til Martine.)

Ja, ja. Min Kone Ret jeg giver,
Det gaar ei an Dit Skarn, at her hos os Du bliver!

Martine.

Men hvad har jeg da gjort?

Chrysale (afsides).

Ja, hvem der vidste det?

Philaminte.

Det er nu hendes Viis! Hun synes, hun har Ret.

Chrysale.

Har uforsigtigt hun maaske et Speilglas knækket?
Har Hanken, skjødesløst, hun af Din Mundkop brækket?

Philaminte.

Hvor kan Du tro, at jeg for slig en Bagatel
Vil jage Pigen bort? Det var mod Ret og Skjel.

Chrysale (til Martine).

Martine dog!

(Til Philaminte.)

Saa maa betydeligt det være?

Philaminte.

Er jeg saa dum, at jeg mig vil om Smaating kære?

Chrysale.

Guds Død! Hun har dog ei, ved Uforsigtighed
Ladt Sølvtøi stjæle bort? Saa bli'er tilgavns jeg vred.

Philaminte.

Det var da ei saa slemt!

Chrysale (til Martine).

Ei, ei! Hvad maa jeg høre?

(Til Philaminte.)

Til Utroskab har hun dog ei sig ladt forføre?

Philaminte.

Langt værre Ting end det.

Chrysale.

For Pokker! Værre?

Philaminte.

Ja.

Chrysale (til Martine).

For Djævlen, Tøs!

(Til Philaminte.)

Men i Guds Navn, hvad er det da?

Philaminte.

Hun har forunærmet paa det Skjændigste mit Øre!
Vist tredve Gange lod jeg hende Reglen høre,
Der os forbyde Ord og Udtryk, som ei faa
Sanktion af „Vangelas"*) og i hans Ordbog staa.

Chrysale.

Er det . . .

Philaminte.

Ja, mer endnu: I Videnskabens Væsen
Hun Grunden rokke vil! Trods al min Forelæsen

*) Vaugelas, en Sproggranster, hvis „Bemærkninger over det franske Sprog", og andre Sprogværker, paa Molieres Tid, endnu havde saa stor Anseelse, at man endogsaa i Privat-Correspondancer finder Undskyldninger for at have brugt et eller andet Ord, som Vaugelas ikke har sanktioneret. Saaledes skriver Balzac et Sted til en af sine Venner: „Féliciter" er endnu ikke et fransk Ord, men det vil snart blive det, thi jeg har bedet Vaugelas om at optage det. „De lærde Damers" Iver for denne Vaugelas, der forekommer paa flere Steder i Stykket, har en vis Lighed med Erasmus Montanus' Iver for Jordens Rundbed. De have, ligesom han, fuldkommen Ret i Sagen, men faa aldeles Uret ved dennes forkerte Anbringelse. Forresten var det en Sprogbrydningens Tid, og mangt et Ord, som der den Gang førtes Krig mod, og som Moliere i de mod Dame-Pertentligheden rettede Stykker latterliggjør, har siden faaet fuld Borgerret i det franske Sprog.

Selv Grammatikens Bud hun daglig haane tør,
Det Bud, som Konger selv til Undersaatter gjør*).

Chrysale.

I en Forbrydelse jeg hende skyldig trode.

Philaminte.

Du tilgav hende vel, hvis det paa Dig berode?

Chrysale.

Nei, nei.

Philaminte.

Du fordrer vel, at jeg undskylder Sligt?

Chrysale.

Det være langt ifra.

Belise.

O det er ynkeligt!
Trods al vor Omhu hun det arme Sprog radbrækker;
Hver Konstruktion deri hun grusomt ødelægger.

Martine.

Aa, hvilken Præk! Det er vist lærdt, det godt jeg tror,
Men af det Tøieri forstaar jeg ei et Ord.

Philaminte.

Det Sprog, som af Fornuft og Smag stadfæstet bliver,
Den Uforskammede som Tøieri beskriver.

Martine.

Man taler altid godt, naar Folk En godt forstaar,
Hvad med det fine Brøvl, jeg aldrig ei formaar.

Philaminte.

„Jeg aldrig ei formaar!" Exempler hun os skjænker
Paa hendes smukke Stil.

Belise.

Ja, frygteligt hun krænker
Hvert Sprogets Grundprincip! O hun forstokket er!
Trods al min Flid og alt mit daglige Besvær,
Tør hun dog: „Aldrig Ei", i samme Sætning sige.
(Til Martine.)
Fordoblet Negtelse man altid bør undvige.

---

*) Philaminte synes ikke at kjende, eller i al Fald ikke at underskrive det latinske Ordsprog: „Cæsar est supra Grammaticam", Cæsar er over Grammatiken.

Martine.

Min Gud, paa Leise*) vi som De ei gaaet har,
Vi taler akkurat som hjemme brug'ligt var.

Philaminte.

Nu bliver det for galt!

Belise.

Mod Sprogets Aand at stride!

Philaminte.

O hvilken Marter maa et dannet Øre lide!

Belise.

Men tag dog mod Fornuft! Det stakkels Singular
Du til Pluralis i Repliken omskabt har!
Vil Du Dit hele Liv forhaane Grammatiken?

Martine.

Forhaane hende? Næ, jeg kjender ei en sikken**)!

Philaminte.

O Himmel!

Belise.

Grammatik. Men brug dog Din Forstand,
Og husk Oprindelsen . . .

Martine.

Hvad gaar det mig vel an?
Om fra Auteuil, Chaillot, Ruël, hun først sig skriver,
Det er mig ligefedt.

Belise.

O Gud, jeg Dig opgiver,
Din Bondesjæl! Vi af den ædle Grammatik
Om Nomen, Adjektiv og Verbum Kundskab fik;
Subjekt og Prædikat . . .

Martine.

Jeg kjender ei de Herrer,
Som der De raaber paa.

Philaminte.

Hvert Ord min Oval forværrer.

---

*) Lectie. Simple Folk udtale meget hyppigt dette Ord som »Leise«, og forbinde med det Begrebet, saavel om Skolegaaen som om al Slags Læsen og Studium overhovedet.

**) I Originalen frembringer Lydligheden mellem »Grammaire« og „Grand' mere", et morsomt Ordspil, der desværre ikke kan gjengives paa Dansk.

Belise.

Saa kalder man de Ord, hvoraf et Sprog bestaar;
Man bør se til, at hvert sit rette Forhold faar.

Martine.

Hvordan de spænds og skjænds slets ei mig ikke rager.

Philaminte.

Hør op! Du med det Sprog vist Livet af mig tager.
(Til Chrysale.)
Vil Du ei tjene mig i at faa hende bort?

Chrysale.

Jo.
(Affides.)
For en Grilles Skyld er det tilvisse haardt.
(Til Martine.)
Opir ei Fruen mer, men gaa Din Vei, Martine.

Philaminte.

Er det en Maade, med en slig barmhjertig Mine?
Du er vist bange for at skjænde paa det Skarn?

Chrysale.

Vist ei!
(Til Martine.)
Naa, pak sig, Tøs!
(Sagte i en mild Tone.)
Gaa, gaa, mit stakkels Barn!

Syvende Scene.

Philaminte. Chrysale. Belise.

Chrysale.

Nu har jeg føiet Dig! Hun maatte fra os tage,
Dog, sandt at sige, vil det mig ei ret behage,
Thi Pigen er jo slink og dygtig i sit Fag,
Og bliver jaget bort, blot for en ringe Sag.

Philaminte.

Blot for en ringe Sag! En Sag som Oval mig volder,
Saalænge den Person jeg i mit Brød beholder,
Saalænge hun har Lov til at lemlæste frækt
Det rene Talesprog paa hendes Kjøkkenvægt,

Og bruge Ord, som kun paa Torvet ellers lyde,
Naar Fiskerkjællinger hinanden Spidsen byde?

Belise.

Jeg har svedt Angstens Sved, naar jeg det Sprog har hørt,
Hvor Pleonasmer hun har skamløst sammenrørt,
Og selv paa Vaugelas sig saadan har forgrebet,
At man kan sige, han er bleven sønderrevet.

Chrysale.

Hvad gjør saa det, om hun ei Vaugelas forstaar,
Naar Maden blot tilpas hver Dag hun lavet faar?
For mig hun gjerne maa, mens hun gjør Urter rene,
Subjekt med Prædikat rent splittergalt forene . . .
Hvad skader det? Naar kun ei Stegen bliver brændt,
Og Suppen smager mig, saa har hun nok Talent.
Af kraftig Mad og ei af zirligt Sprog jeg næres,
Og Vaugelas, han kan ei ind paa Fadet bæres,
Ja, Balzac samt Malherbe*), der prægtigt skrive kan,
Har paa at lave Mad vist saare lidt Forstand.

Philaminte.

O skige, plumpe Ord, som Dolkestik mig ramme!
Siig, maa en Mand som Du sig ei fordærvet skamme,
Naar ned han synker i det Sandseliges Hav,
Og glemmer Aandens Flugt, med samt dens høie Krav?
Mon Legemet, den Pjalt, af Vigtighed kan være?
Er det Umagen værd, Omsorg for det at bære?
Er det ei Noget, som for underordnet er?

Chrysale.

Mit Legem er mig selv, jeg Omsorg for det bær.
Kald Du det kun en Pjalt, men jeg af Pjalten holder.

Belise.

Med Aanden, kjære Bro'er, sig Legemet udfolder!
Men hvis Du vil, med mig, de Lærdes Mening tro,
Bør Aanden altid først dog næres af de To,
Og ingen Omhu bør for os saa vigtig være
Som dens forborgne Liv med Viisdoms Saft at nære.

Chrysale.

Hvis Du, min Søster, har søgt Næring for Din Aand,
Saa er jeg bange for den kom fra mager Haand,

---

*) Bekjendte franske Forfattere.

Da i Dit Væsen man saa lidt Omtanke møder,
Saa lidt . . .

Philaminte.

Omtanke! Fy! Det Ord mit Øre støder!
Det er saa gammeldags, at der gror Mos derpaa.

Belise.

Og affekteret, saa man ei det kan forstaa.

Chrysale.

Maa jeg nu tale ud? Jeg kan ei længer tie,
Men føler Trang til et fornuftigt Ord at si'e:
For Fjanter skjældes I! Det mig i Hjertet skær . . .

Philaminte.

Hvordan?

Chrysale
(hurtigt, idet han blot henvender sig til Belise).

Det er med Dig, at jeg vil tale her.
Den mindste Sprogfeil strax Dit Sind i Oprør sætter,
Men værre Ting om Dig, min Søster, man beretter,
Og Dine Bøger er mig høilig til Besvær,
Undtagen den Plutark, paa hvis ærværd'ge Lær
Jeg Kraven*) lægge kan. Brænd Resten, kjære Søster,
Det er Magistre kun, som Studiummet trøster!
Desuden bli'er det bedst vi bort fra Loftet faar
Den store Kikkert, der som Fugleskræmsel staar,
Og alt det andet Tros af Snurrepiberier!
Bort med det Kram! Hvad skal Du med Astronomier?
Lad Maanen gaa sin Gang, og pas blot Husets Ting,
Hvormed hel ynkeligt I kjøre her i Ring.
Det bli'er jo latterligt, naar Du for lærd passerer,
Og med Dit Studium Din Daarskab kun formerer;
Nei, Qvindens Studium og Livsfilosofi
Bør være rettet paa en god Økonomi,
Paa hvordan sine Børn hun rigtigt kan opdrage,
Og mest husmoderligt af Tyendet sig tage.

---

*) Rabat, den stive, hvide Krave, som ikke maatte have mindste Fold, for at kunne bruges. I Fortegnelsen over Molières efterladte Bibliothek findes der tre Folio-Bind af Plutark, som han, ifølge Traditionen, skal have benyttet til det af Chrysale betegnede Brug. Forresten har man en morsom Anekdote fra hin Tid, som maaske kan have foresvævet Molière. Der kom nemlig en Dag hos en af de største Boghandlere i Paris en Mand, som forlangte at se paa Bøger. Man forelagde ham Pressens seneste Nyheder, der ikke lod til at interessere ham, eftersom han ikke engang aabnede dem. Efter mange forgjæves Forsøg paa at tilfredsstille ham, blev Boghandleren utaalmodig, og spurgte, hvad det da skulde være for en Bog. »Herregud, en med et stort, stivt Bind, til at lægge min Krave paa om Aftenen«, svarede Manden, der lod til at være høist forbauset over, at Boghandleren ikke strax havde forstaaet ham.

I de Kapitler man langt mer fornuftig var
I gamle Dage, som man mig berettet har,
Da Konen kunde nok til at fornøie Manden,
Naar Vest og Buxer blot hun kjendte fra hinanden*).
Den Gang der læstes ei! Man leved med god Skik,
Og om Husholdningen Konversationen gik,
Mens, uden Bog, med Naal og Traad man Fingre rørte,
Og laved Udstyr, som saa Døttrene tilhørte.
Men nutildags, min Tro, det anderledes gaar,
Nu skrives der, ja man Forfatternykker faar,
Mens med hver Videnskab man dristigt au tør biude!
Men ingensteds kan man dog værre Galskab finde
End her i Huset, hvor man Alt angribe tør,
Og veed Besked om Alt, undtagen hvad man bør;
Hvor Himmelkloders Gang alt længst bestemt er blevet,
Hvor Venus, Mars, Saturn, saa Reisepasset skrevet,
Mens man forglemmer Alt, hvad der vedkommer os,
Saa Spisekiden selv tilsidst man byder Trods.
Ja, Folkene sig af Exemplet la'er forføre,
Og gjør alt Andet end hvad just de burde gjøre,
Og ræsonnere kjækt, saavel ved Dag som Nat,
Mens Orden som Fornuft er længst paa Døren sat! —
En brænder Stegen, mens hun Eventyr undfanger,
En Anden laver Vers, naar jeg min Snaps forlanger:
Kort sagt, i Et og Alt det Galskab spores kan,
Jeg holder Folk, men er den tjenerløse Mand! —
En Eneste der var, som ei endnu var smittet,
En stakkels Pige, som sig paa mit Vel beflitted,
Men hende jager man med stort Spektakel bort,
Fordi hun kommer i Hr. Vaugelas tilkort! —
Som sagt, min Søster, thi det er til Dig jeg taler,
Det gale Væsen har forvoldt mig slige Qvaler,
At de latinske Folk jeg ei modtager mer,
Og fremfor Alle jeg mig Trissotin frabe'er,
Thi det er ham, hvis Vers har Dig saadan forskruet,
At Du af Fingerpeg paa Gaden bliver truet,
Og af de Flauser, som han debiterer her,
Er jeg saa led og træt! Forrykt han sagtens er.

Philaminte.

O Himmel, hvilket Sprog! Det passer for Matroser.

---

*) Der fortælles, at da „Jean", Hertug af Bretagne, beilede til en stolt Prindsesse, blev han gjort opmærksom paa, at denne ikke var saa fint opdragen som de franske Damer, og ikke havde lært synderligt. „Desbedre", svarede Hertugen, „naar hun blot kan kjende Vest og Buxer fra hinanden, er det mer end nok". Denne lille historiske Anekdote, som den gode Chrysale kan have læst i en eller anden Krønike, kommer ham i dette Øieblik ypperligt tilpas.

Belise
(til Philaminte, idet hun peger paa Chrysale).

Mon Nogen ved sligt Væv af jammerlige Skoser
I den Grad blottet har en Sjæl, saa lav, saa tom?
Mon jeg af samme Blod som han til Verden kom?
Ved Tanken om, at jeg er Skud af slig en Stamme,
Jeg viger Pladsen for i Tanshed mig at skamme.

Ottende Scene.

Chrysale. Philaminte.

Philaminte.

Er Touren nu til mig? Faar ogsaa jeg Besked?

Chrysale.

Paa ingen Maade. Helst jeg leve vil i Fred,
Derfor til andre Ting. Du veed, vor ældste Datter
Ei gjerne giftes vil, da hun sin Frihed skatter,
Og er fornøiet med at være Filosof,
Hvortil Opdragelsen har givet hende Stof.
Men af et andet Sind er vores Henriette;
Jeg tror et Giftermaal for hende var det rette,
Og Valget af en Mand . . .

Philaminte.

Dig ei besvære tør.
Jeg enig er med Dig, om at hun giftes bør,
Og Trissotin, der Dig desværre saa mishager,
At Du Din Agtelse, Dit Venskab ham unddrager,
Er Den, som jeg har valgt til Henriettes Mand,
Thi jeg som Moder bedst den Sag bedømme kan,
Og al Indsigelse deri forgjæves bliver,
Hvorom itide jeg Dig Underretning giver. —
Til Henriette skal Du dog ei sige det,
At tale først derom, det er min Moderret;
Jeg mine Grunde har, der hendes Ja nok vinder,
Og raader Dig, at Du ei er min Plan til Hinder.

Niende Scene.

Ariste. Chrysale.

Ariste.

Din Hustru gik just bort, og som jeg mærker, har
I havt om Sagen her en rigtig lun Pasiar.

Chrysale.

Ja vist.

Ariste.

Hvor gaar det saa? Er Alting paa det Rene?
Vil Henriette med Clitandre hun forene?

Chrysale.

Nei, endnu ei.

Ariste.

Afflaar hun det Parti?

Chrysale.

Vist ei.

Ariste.

Saa vakler hun da blot?

Chrysale.

Paa ingen Maade, nei.

Ariste.

Hvad da?

Chrysale.

En anden Mand hun foreslaar desværre.

Ariste.

En anden Mand?

Chrysale.

Netop.

Ariste.

Hvad er det for en Herre?

Chrysale.

Hr. Trisfotin.

Ariste.

Hvordan? Hr. Trisfotin, den Nar?

Chrysale.

Der paa Latin og Vers saa meget vrøvlet har.

Ariste.

Har Du sagt Ja til ham?

Chrysale.

Derfra mig Gud bevare!

Ariste.

Hvad har Du svaret da?

Chrysale.

Jeg har ei villet svare,
Af Frygt for at mit Svar man kunde misforstaa.

Ariſte.

Den Grund er rigtig god og værd at høre paa.
Clitandres Frieri Du dog paa Bane bragte?

Chryſale.

Nei, jeg fandt raadeligſt at tage det lidt ſagte,
For ei paa Trisſotins at ſkulle give Svar.

Ariſte.

Ja, den Forſigtighed viſt høiſt udmærket var.
Men ſkammer Du Dig ei ved ſelv mig at fortælle,
Hvor jammerligt Du for Din Svaghed maa undgjælde?
Hvordan Du for Din Viv tilſøie falde maa,
Saa hun kun ſige kan, hvor Skabet det ſkal ſtaa?

Chryſale.

Ja, Du kan tale raſk, min Bro'er, om hendes Nykker,
Thi Du har ei Begreb om hvor mig Skoen trykker.
Jeg elſker Fred og Ro, mit Hjertes Glæde dør,
Naar hun paa Veie ta'er, og er i ſlet Humør.
Vel kan, ſom Filoſof, tilveirs hun Næſen ſtikke,
Men Sindet tæmmer dog Filoſofien ikke,
Og over Galden har Moralen ingen Magt,
Skjøndt den for Gods og Guld har hende lært Foragt.
Enhver Indvending mod Det, ſom hun har beſluttet
Frembringer ſtrax en Storm, der gjør mig rent betuttet;
Fra Hoved ned til Taa jeg ofte ryſtet har,
Naar paa ſin høie Heſt hun lig en Drage var,
Og dog maa jeg, til Trods for hendes Djævlerier,
Min Engel ſige til den Trold, ſaaſnart hun tier.

Ariſte.

Du mig til Bedſte har, og ſagt her mellem os,
Saa er Din Svaghed Skyld i al Din Kones Trods;
Paa Din Forſagthed kun er hendes Almagt grundet,
Sin Herſkerſtav har hun til Din Per-Tothed bundet,
Og det er Dig, Dig ſelv, der Dig regere la'er,
Saa, lig et Æſel, hun Dig glat ved Næſen ta'er!
For Skams Skyld, ſe dog til, om Du ei kan det rette,
Prøv paa, om Du ei kan Din Villie gjennemſætte,
Og viſe hende, hvem Kommandoen hør til,
Idet Du bare kjækt faar ſagt engang: Jeg vil —
Har Du vel Ret til at opoffre feigt Din Datter
For de Viſioner, ſom Din lærde Huſtru fatter?
Vil Du berige med Dit Gods en ſulten Hund,
Der Brokker af Latin kun fører i ſin Mund,
En flau Pedant, hvem hun til Filoſof ophøier,
En ſaakaldt Belletriſt, der om ſig ſlaar og ſtøier,

En jammerlig Poet, hvis Vers hun gode tror,
Endskjøndt de være skal de usleste paa Jord! —
End eengang, siger jeg, det kan Dit Spøg blot være,
Og at jeg ler deraf, maa Du taalmodigt bære.

Chrysale.

Ja, jeg har Uret! Det kan jeg godt selv forstaa;
Mands Mod og Hjerte jeg herefter vise maa.

Ariste.

Det vilde være godt.

Chrysale.

Jeg selv den Uting hader,
Naar Tøffelregiment sin Kone man tillader.

Ariste.

Godt, godt!

Chrysale.

Hun altfor grovt min Svaghed nyttet har.

Ariste.

Vel sandt.

Chrysale.

Mit fromme Sind hun sig til Indtægt ta'er.

Ariste.

Ja, Du har Ret.

Chrysale.

Men tro mig, jeg skal hende lære,
At min min Datter er, at jeg vil Herre være,
Og vælge hende selv den Mand jeg synes om.

Ariste.

Nu, det mig glæder ret, at til Fornuft Du kom.

Chrysale.

Det var jo Dig, hvem Hr. Clitaudre til mig sendte?
Saa vil jeg bede Dig, om strax ham hid at hente.

Ariste.

Jeg iler flux til ham.

Chrysale.

Forlænge drev man Spil,
Med min Taalmodighed! Nu Mand jeg være vil'!

Tredie Akt.

Første Scene.

Philaminte. Armande. Belise. Trissotin. Lépine.

Philaminte.

Lad strax os tage Plads! I Aanden alt jeg nyder
De skjønne Vers, der mig en Sjælenektar byder.

Armande.

O ja, jeg længes stærkt.

Belise.

Og jeg af Længsel dør.*)

Philaminte.

Hvert Ord fra Deres Pen mig høist lyksalig gjør.

Armande.

Det har en Sødhed, som med Intet la'er sig ligne.

Belise.

Det er et Gjæstebud, som Øret maa velsigne.

---

*) Som alle efterabende Personer strøer Belise sine Kolleginders i Forveien stærke Udtryk endnu lidt høiere tilveirs. Det fortjener iøvrigt at bemærkes, hvorledes denne og alle de følgende Scenes forskruede Ytringer om Trissotins Digter-Fortjenester ere ligefrem udskrevne af den i vor Indledning nævnte Bog: Oeuvres galantes en vers et en prose, de l'Abbe Colin, en Bog, i hvilken den galante Abbed — det være nu af Taktløshed eller af Forsængelighed — havde ladet trykke en Del af de ham tilskrevne panegyriske Damebilletter, paa hvis mest hyperenthusiasmerte Udtryk Moliere slaar løs i sin næsten blodige Satire over de lærde Damer, de latterlige Forfattere og de literære Kliker. Det er, ifølge det nævnte Værk, især Mademoiselle og hendes Billetter, som det gaar ud over. Man kan ikke negte, at Moliere tog fat fra Toppen af, og det Faktum, at hin høie Dames skriftlige Udtalelser til en Modedigter, der, med sin fade Ros havde vundet den, i mange Henseender saa høist fortræffelige Prindsesses Gunst, endnu efter 200 Aars Forløb ere til Latterskive paa den franske Scene: det Faktum turde maaske ogsaa i vor Tid og i vort Land opstilles som et advarende Exempel mod altfor stærke Ytringer af den Dame-Enthusiasme, der, hvor oprigtigt den end i Øieblikket kan være ment, dog meget let slaar over i det Latterlige.

Philaminte.

Lad af ustillet Lyst os ei vansmægte mer.

Armande.

Skynd Dem!

Belise.

Luk hurtigt op for Glædens Væld, jeg be'er.

Philaminte.

Gyd Epigrammets Duft i vor Forventnings Lue.

Trissotin.

Ak, det er endnu kun et nyfødt Barn, min Frue,
Og af dets Skjæbne De tilvisse røres maa,
Da Fødslens Lys hos Dem sin første Vugge saae.*)

Philaminte.

Jeg elsker det alt høit, da det har Dem til Fader.

Trissotin.

Med Deres Modergunst den Lille født jeg mader.

Belise.

Hvor aandfuldt sagt!

Anden Scene.

Henriette. Philaminte. Belise. Armande. Trissotin. Lépine.

Philaminte

(til Henriette, der, idet hun ser de øvrige Personer, atter vil gaa).

Tøv lidt! Ei bort Du løbe bør.

Henriette.

Men jeg er angst for, at Forstyrrelse jeg gjør.

Philaminte.

Nei, bliv Du bare her, og skærp saa ret Dit Øre,
Saa skal et Underværk nu strax Du saa at høre.

---

*) I Originalen siger Trissotin:

„Et c'est dans votre cour que j'en viens d'accoucher."

Vi have, som man ser, i vor Oversættelse søgt at formilde Cotins Udtryk om denne, ved „Mademoiselle's" jomfruelige Hof, foregaaede Begivenhed.

Henriette.

Paa Ting af den Natur har jeg kun lidt Forstand,
Da jeg af Aandfuldhed mig ikke rose kan.

Philaminte.

Gjør Ingenting. Det er desuden snart paa Tiden,
At jeg faar talt med Dig . . . Det kan vi gjøre siden.

Trissotin (til Henriette).

Ei Videnskabens Magt Dem end optænde kan,
Men selv forstaar De godt at trylle Folk i Brand.

Henriette.

Jeg be'er! Det er et Sprog, hvori jeg ei er hjemme.

Belise.

O den Nyfødte maa vi sandelig ei glemme!

Philaminte (til Lépine).

Lakei, bring Stole hid, som vi kan sidde paa!
(Lépine falder.)
Den Uforskammede, som ei engang kan staa,
Skjøndt Ligevægtens Lov jeg dog ham har forklaret.

Belise (til Lépine).

Har Du nu Grunden til Dit Fald ei selv erfaret?
Den ligger i, at Du Dig tosset fjernet har
Fra den Centrafugal, som Dig nødvendig var.

Lépine.

Jo, der paa Gulvet har jeg noget Sligt opdaget.

Philaminte.

O Klods!

Trissotin (til Lépine).

Var Du af Glas, Du havde Skade taget.

Armande.

Hvor sprudler han af Vid!

Belise.

Og det paa rede Haand.

Philaminte.

Qvæg os nu hurtigt med det Maaltid for vor Aand!

Trissotin.

Naar slig en ædel Sult med Glæde jeg betragter,
For meget lidt en Ret af otte Vers jeg agter,

Og tror, at det var klogt, om til mit Madrigal
Og Epigram, jeg, for at stille Hungrens Qval,
End føied som Ragout en af de ny Sonetter,
Som har det Held, at en Prindsesse høit den sætter,
Og er saa gjennemtrængt af fineſt, attiſk Salt,
At den af bedſte Slags medrette bliver kaldt.

Armande.

Det tvivler jeg ei om.

Philaminte.

Lad os i Taushed lytte!

Beliſe
(der, hver Gang Trisſotin vil til at begynde ſin Forelæsning, afbryder ham)

Hvor er mit Hjerteſlag Henrykkelſernes Bytte!
Indtil Forgudelſe jeg elſker Poeſi,
Iſær naar Verſets Fald er fuldt af Melodi.

Armande (til Beliſe).

Hvor kan han læſe, naar De bliver ved at tale?

Trisſotin
(der har ſat ſig i Poſitur for at læſe).

Sonet . . . .

Beliſe
(til Henriette, der ikke har ſagt et Ord).

Tys! Stille! Tys!

Philaminte.

Jeg Tanshed maa befale.

Trisſotin (læſer).

Sonet
til
Prindsesse Urania*) i Anledning af hendes Feber.

„O Deres Klogſkab De nok ſlumre la'er,
Da De ſaa ypperligt trakterer,
Og dertil magnifikt logerer
Den Fjende, der mod Dem ſaa gruſom var."

Beliſe.

Hvor det begynder ſmukt!

Armande.

Hvor det er zirlig vendt!

Philaminte.

Til den Slags lette Vers har Ingen hans Talent.

*) Mademoiſelle de Longueville, ſenere Hertuginde af Nemours.

Armande.

For „Klogskabs Slummer" jeg mig dybt i Støvet bøier.

Belise.

„Logere Fjenden" min Henrykkelse forhøier.

Philaminte.

Jeg elsker „ypperligt" og dertil „magnifikt":
De to Adverber gjør Udtrykket skjønt og rigt.

Belise.

Lad os saa Resten faa!

Trissotin (gjentager).

„O Deres Klogskab De' vist slumre la'er,
Da De saa ypperligt trakterer
Og dertil magnifikt logerer
Den Fjende, der mod Dem saa grusom var."

Armande.

O „Klogskab slumret ind!"

Belise.

„Logere Fjenden!"

Philaminte.

Ak, „Ypperligt!" og „Magnifikt!"

Trissotin (læser).

„Jag den paa Flugt, trods hver Indvendings Svar,
Fra Deres Legems rige Bolig,
Hvor utaknemmelig og rolig
Den Deres skjønne Liv angrebet har."

Belise.

O stands! Jeg beder Dem! Lad mig dog Veiret faa!

Armande.

Et Pusterum De til Beundring skjænke maa!

Philaminte.

Som med en Klokke det mig ind i Sjælen kimer,
Ved disse skjønne Vers! Jeg tror, at jeg besvimer.

Armande.

„Jag den paa Flugt, trods hver Indvendings Svar,
Fra Deres Legems rige Bolig".

Hvor „rige Bolig" der fortræffeligt er sagt!
Hvor Metaphoren er med Sindrighed anbragt!

Philaminte.

„Jag den paa Flugt, trods hver Indvendings Svar."
Hvor det „Indvendings Svar" en luttret Smag os viser!
Som ubetalelig jeg denne Tanke priser.

Armande.

Ja, den er smuk! Jeg mig i den forelsket har.

Belise.

Og jeg indtaget er i det „Indvendings Svar."

Armande.

O havde jeg sagt det!

Belise.

Ti Lystspil det opveier!

Philaminte.

Men, mon I og forstaa den Finhed, som det eier?

Armande og Belise.

Oh! Oh!

Philaminte.

„Jag den paa Flugt, trods hver Indvendings Svar!"
Hvor man i Febrens Sted sig ganske stillet tror!
Tag ingen Hensyn! Agt slet ikke paa dens Ord!
„Jag den paa Flugt, trods hver Indvendings Svar!"
Trods hver Indvendings Svar! Trods hvert et Svar!
O dette „Trods hvert Svar" udtrykker meget mere
End strax man tror! Mon vi af samme Mening ere?
En Tankeverden jeg ud af den Sætning faar.

Belise.

Ja, af dens Omfang man ei dens Værdi forstaar.

Philaminte (til Trissotin).

Mon selv De anet har ved det guddommelige
„Indvendings Svar", Alt, hvad det i sin Kraft vil sige?
Den Gang De digted det, mon De da tænkte paa
Den Finhed og Forstand, hvorom det vidne maa?

Trissotin.

Jeg be'er!

Armande.

Et andet Sted mig og i Tanken falder,
At „utaknemmelig" De hendes Feber kalder!
Det slette Skarn, som sneg sig ind i hendes Bo!

Philaminte.

Qvatrainets Stanzer er' udmærked', begge To,
Nu paa Terzinerne De hurtigt fat maa tage.

Armande.

Nei, først „Indvendings Svar" jeg be'er Dem at gjentage.

Trissotin (gjentager).

„Jag den paa Flugt, trods hver Indvendings Svar"....

Philaminte, Armande og Belise.

O det „Indvendings Svar"!

Trissotin (læser).

Fra Deres Legems rige Bolig ....

Philaminte, Armande og Belise.

„Rige Bolig"!

Trissotin (læser).

Hvor utaknemmelig og rolig ....

Philaminte, Armande og Belise.

Ja, „utaknemmelig"!

Trissotin (læser).

Den Deres skjønne Liv angrebet har.

Philaminte.

O dette „skjønne Liv"!

Armande og Belise.

Ah!

Trissotin (læser).

„Hvordan? At træde Rangen under Fod,
Saa den husere tør i Deres Blod ....

Philaminte, Armande og Belise.

Ah!

Trissotin (læser).

Ja, Dag og Nat Dem volde Plage!
O lyd mit Raad, før hurtigt den i Bad,
Og uden den derom at spørge ad,
De selv maa Livet af den tage."

Philaminte.

Jeg kan ei mer!

Beliſe.

Jeg dør!

Armande.

Og jeg afmægtig bli'er.

Philaminte.

En ſalig Gyſen det i mine Lemmer gi'er.

Armande.

„Thi lyd mit Raad, før hurtigt den i Bad“...

Beliſe.

„Og uden den derom at ſpørge ad“ . . .

Philaminte.

„De ſelv maa Livet af den tage.“
De ſelv, i Badet maa De Livet af den tage.

Armande (til Trisſotin).

I Deres Rythmer ved hvert Skridt man Glæde faar!

Beliſe.

Ja, med Henrykkelſe man rundt i Verſet gaar!

Philaminte.

Og hvor man vandrer, man paa ſkjønne Steder ſtøder.

Beliſe.

Fra hver en lille Sti en Roſenduft os møder.

Trisſotin.

Altſaa er min Sonet . . . .

Philaminte.

Skjøn og original,
Ja, nopnaaelig i Verſets lette Fald.

Beliſe (til Henriette).

At kunne høre Sligt og iskold ſig forholde!
Du ſpiller ſandelig en meget daarlig Rolle.

Henriette.

Tilgiv, min Tante, man maa ſpille den, man faar,
Det er ei min Skyld, at jeg ei den Stads forſtaar.

Trisfotin (til Henriette).

Ak, bliver min Sonet af Frøknens Mishag rammet?

Henriette.

Vist ei. Jeg har ei hørt.

Philaminte (til Trisfotin).

Faa vi saa Epigrammet?

Trisfotin (læser).

„I Anledning af en amaranthfarvet Karet,
som blev forœret til en Dame."

Philaminte.

O slig en Titel alt os lover noget Smukt.

Armande.

Ja, den forkynder alt en sjelden Tankeflugt.

Trisfotin (læser).

„Saa dyrt har jeg min Elskovs Brand betalt,
„At Hælvten af mit Gods den kosted alt,
„Og naar Kareten her Du skuer,
„Hvor Guldet i Zirater luer,
„Saa rigt, at det forbauser alle Folk,
„Og gjør, Lais . . . .

Philaminte.

Lais! Lais! Der ser man ret, hvor han er lærd!

Belise.

Mer end en Million er den Indklædning værd!

Trisfotin (gjentager).

„Og naar den smukke Vogn Du skuer,
Hvor Guldet i Zirater luer,
Saa rigt, at det forbauser alle Folk,
Og gjør, Lais, sig til Din Skjønheds Tolk:
Saa siig ei: Den er farvet Amaranthe,
Nei, siig, min Pengepung Kuløren blandte.*)

*) I Abbed Cotins af Molière optagne Digt staar der:

„Ne dis plus qu'il est amarante,
Dis plutôt qu'il est de ma rente,"

et Ordspil, der giver Belise Anledning til at deklinere det franske Ord „rente", (Rente, aarlig Indtægt) hvad der vistnok gjør en komisk Virkning, som desværre ikke kan gjengives paa Dansk, hvorfor ogsaa de fleste Oversættere udelade det saakaldte Epigram om den amaranthfarvede Karet.

Armande.

Oh! Oh! Det kommer som et rent uventet Slag!
Hvo, uden han, forstaar at skrive med slig Smag?

Belise (gientager).

„Saa siig ei: Den er farvet amaranthe,
Nei siig: min Pengepung Kuløren blandte."
Kuløren blandte til den blev til Amaranthe!
Til Amaranthe! Har I hørt? Til Amaranthe!

Philaminte (til Trissotin).

Om vort Bekjendtskab mig saa stærkt indtaget har
For Deres Værker, her jeg usagt være la'er,
Men lige høit for mig staa Deres Vers og Prose.

Trissotin.

Men har De Ingenting, som jeg nu kunde rose?
Jeg til Beundring er fix, færdig og parat.

Philaminte.

Paa Vers jeg Intet skrev, men jeg har taget fat
Paa de bevidste ny Akademi-Statutter,
Hvoraf det ottende Kapitel snart jeg slutter
De veed, at Plato i den Sag ei længer gik
End til Fremstilling af sin lærde Republik,
Men hans Ide har jeg nu tænkt at gjennemføre,
Og for vort Venskabs Skyld, saa skal De Planen høre:
Vi har os taget for at vise visse Folk,
Hvis Uforskammenhed er deres Dumheds Tolk*),
At vi, trods al Foragt, og skjøndt vi ere Qvinder,
Paa Videnskabens Mark os godt tilrette finder,
At lærde Selskaber endog vi stifte kan,
Hvor vi med større Takt og finere Forstand,
Forene vil de Ting, som ellers man adskiller,
Hvor lærdest Forsken sig hos Æsthetiken stiller,
Hvor Aandens Dyrker gjør mangt kjækt Experiment,
Og Meningsforskjel selv man være tør bekjendt.

Trissotin.

Ja, jeg Tilhænger er af Peripatetismen.**)

Philaminte.

Begrebets Klarhed har mig ført til Platonismen.

---

*) Med de visse Folk sigter hun til Moliere og Boileau.
**) Aristoteles' Lære og Skole.

Armande.

Hos Epikur jeg mig den bedste Lærdom fik.

Beliſe.

O hans Lykſalighed kan ikke holde Stik!
Dens Tomhed bli'er tilſidſt ntaalelig at bære,
Nei, det ſubtile Stof jeg holder høit i Ære:
Magnetſyſtemet tror jeg paa Descartes' Bud.

Armande.

Hans Hvirvler elſker jeg!*)

Philaminte.

Og jeg hans Stjerneſkud!

Armande.

Gid dog vort Selſkab ſnart ſin Virken maa begynde
Og ny Opdagelſer for Verden høit forkynde!

Triſſotin.

I Spænding ventes alt paa mangen herlig Frugt
Af de Genier, ſom tør følge Stjerners Flugt!

Philaminte.

Jeg alt Opdagelſer har gjort. Paa Himlens Skraanen
Saae jeg forleden Folk, ſom gik og ſtod i Maanen.

Beliſe.

Nei, Folk har Kikkerten end ikke faaet frem,
Men høie Klokkeſpir, ſaa klart ſom jeg ſer Dem.

Armande.

Ja, i Fyſikken vil vi blive grundigt hjemme,
Men dog Moral og Vers og Politik ei glemme.

Philaminte.

Moralens Studium en egen Ynde har,
Og ſtore Aander tidt deri fordybet var,
Men Stoikerne jeg dog altid foretrækker,
Thi deres Viisdom mig til høi Beundring vækker.

---

*) Descartes' Lære om Aarſagen til Planeternes Bevægelſe, de ſaakaldte Planethvirvler (tourbillons) havde ſat Datidens elegante Dameverden i en meget ſtærk Bevægelſe, og det hørte til Dagens Orden ikke blot at tale om Aſtronomi, men ogſaa ſelv at gjøre aſtronomiſke Jagttagelſer, der naturligvis altid faldt ud til at fremføre det Længſtbekjendte ſom noget Splinternyt. Det er ikke blot i „les femmes savantes“, men paa mangt et andet Sted i hans Stykker, at Molière giver denne Modetendens nogle Smaahib.

Armande.

For Sproget skal man snart en stor Forordning se,
Som en Revolution frembringe vil maaske,
Thi af Antipati vi er' betaget Alle
(Maaske man bittert Had den heller burde kalde,)
Mod et vist Antal Ord, som vi forkynde Krig,
Og det paa Liv og Død, indtil de give sig! —
Ved første Konferens vist Dommen afsagt bliver
For visse Verber og for visse Substantiver:
Det er en Proskription, der Sproget rense skal,
Saa mer melodisk bli'er dets Vers- og Prosa-Fald.

Philaminte.

Men allerførst dog bør Akademiet give
Sanktion til Noget, som vi flux vil gjennemdrive,
Og som erkjendes skal af hver en Slægt paa Jord,
Saalænge som en Sjæl end paa det Skjønne tror:
Man bør rent skære bort af Sproget, som man taler,
De skidne Stavelser, der altid gjør Skandaler,
Og disse Ordspil, som man idelig gjenta'er,
Som mangen Spøgefugl saa flaut benyttet har,
Samt alt det Miskmask, som fra Equivokker stammer,
Og ved hvis Lyd sig hver en ædel Qvinde skammer.*)

Trissotin.

Det kan man kalde for et glimrende Projekt!

Belise.

Statuterne vil vi Dem forelægge kjækt.

Trissotin.

Jeg veed bestemt forud, at disse bør berømmes.

Armande.

Alt, hvad der kommer ud skal kun af os bedømmes,

---

*) De pretiøse Damer havde virkelig holdt Møder, for at faa vedtaget Udstødelsen af alle de Ord i Sproget, der generede deres delikate Øren. Vi have tidligere bemærket, at de med deres Omskrivnings-Forsøg sædvanlig kom af Asken i Ilden. En lignende Dame-Gaaskab, som Molière her i Særdeleshed gaar løs paa, ytrede sig i at ville borteskære enkelte Partikler og Smaaord, re, car, o. s. v. af Sproget, hvis øvrige Renselse for en Del skulde bestaa i at udelukke den Mængde af træffende Talemaader og Ordsprog, som Molières Komedier havde bragt i Moden, ikke blot blandt Folket, men ogsaa i de høiere Stænder, hvad der, paa en høist mærkelig Maade, træder frem i Madame de Sévignés Breve og andre samtidige Korrespondancer. Skjøndt denne Renselses-Proces nu tilvisse var et aldeles spildt Arbeide, hvis Forsøg latterliggjordes tilhøire og tilvenstre, bliver det alligevel altid et mærkeligt Faktum, at en stor Del af de Ord, som de pretentiøse Damer havde lavet, og som man første Gang saae trykte i Dictionaire des precieuses, efterhaanden have faaet fuld Borgerret i det franske Sprog.

For Prosa som for Vers vort Votum gjælde kan,
Thi vore Venner kun og vi skal ha'e Forstand:*)
Til alle Andre vil Kritikens Ris vi give,
Mens vi og Vore blot forstaa den Kunst at skrive.

Tredie Scene.

Philaminte. Belise. Armande. Henriette. Trissotin. Lépine.

Lépine (til Trissotin).

En sortklædt Herre, som er overmaade mild,
Har bedt mig sige, at med Dem han tale vil.

(De reise sig alle.)

Trissotin (til Philaminte).

Det er min lærde Ven, som til den Ære beiler
At blive præsentert for Dem, om jeg ei feiler.

Philaminte.

Som Deres Ven vil jeg ham meget gjerne se.

(Trissotin gaar Vadius imøde.)

Fjerde Scene.

Philaminte. Belise. Armande. Henriette.

Philaminte (til Armande og Belise).

Lad os nu passe paa vort Kundskabs-Renommé.

(Til Henriette, der vil gaa.)

Hvad nu? Har jeg ei sagt Dig før, Du skulde blive
Hos os?

Henriette.

Men af hvad Grund skal Tiden bort jeg drive?

Philaminte.

Derom vi tale kan, naar det mig passer bedst.

---

*) „Nul n'aura de l'esprit hors nous et nos amis.« Denne staaende Koteri-Lov stal første Gang være bleven udtalt af Ménage, hvis Indtrædelse paa Scenen i Vadius' Person, Molière ligesom mælder for sine Tissnere, med denne Lærdes yndede Valgsprog.

Femte Scene.

Trissotin. Vadius. Philaminte. Belise. Armande. Henriette.

Trissotin (præsenterer Vadius).

Tillad mig, Frue, at, som til en Aandens Fest
For ham og mig, min nys omtalte Ven jeg bringer:
Hans Lærdoms Ry maaske ham alt en Plads betinger
Blandt de Begavede, som ses i Deres Hjem.

Philaminte.

Den bedste Adkomst er, at han bli'er bragt af Dem.

Trissotin.

Hvert klassisk Mesterværk han herligt har opfattet,
Og i det græske Sprog bli'er han som ypperst skattet.

Philaminte (til Belise).

Hvorledes? Han kan Græsk! Min Søster, har Du hørt?

Belise (til Armande).

O min Niece, Græsk!

Armande.

O jeg er ganske rørt!
At kunne Græsk!

Philaminte.

Det Sprog, som hele Verden gavner!
(Til Vadius.)
Tillad, for Græskens Skyld, at jeg Dem strax omfavner!
(Efter at have omfavnet Philaminte, omfavner Vadius ogsaa Belise og Armande.)

Henriette
(til Vadius, der ligeledes vil omfavne hende).

Undskyld, min Herre, jeg mig ei paa Græsk forstaar.

Philaminte.

Ak, ingen Bøger dog de græskes Skjønhed naar.

Vadius.

Dog er jeg bange for, at til Besvær jeg bliver! —
Just ved min Hyldest, just ved alt for megen Iver,
En lærd Disertation jeg vist har afbrudt her?

Philaminte.

Med Græsk, min Herre, bli'er man aldrig til Besvær.

Trisfotin (til Philaminte).

Saavel hans Prosa som hans Vers har gjort Furore,
Og han kan vise Dem de Ting, som vil Dem more.

Vadins.

Det er en Svaghed, som gaar meget stærkt i Svang
Hos vore Digtere, at de med grusom Tvang,
Ja, med tyrannisk Magt, paa Gader, Torv og Stræde,
Ved Frokost- Middagsbord os deres Digte qvæde,
Og trætte Folk dermed! Jeg altid dumt det fandt,
Naar en Forfatter paa den Maade Bifald vandt,
Og lagde strax Beslag paa hvert taalmodigt Øre,
Der, som en Martyrdom hans Værker maatte høre.
Til slig en Dumhed jeg mig ei forføre la'er;
En Grækers Udsagn jeg til Nytte ført mig har,
Der, som et Dogma, hver en Viismand foreskriver,
At sine Skrifter han ei selv til Bedste giver. —
Her i min Lomme har jeg nogle Vers, hvorom
Det vilde glæde mig at høre Deres Dom.

Trisfotin.

O Vers som Deres faar man ellers ei at høre!

Vadins.

I Deres Gratier og Venus Septret føre.

Trisfotin.

De har det lette Fald og herligt Valg af Ord.

Vadius.

Ethisk-pathetisk Kraft i Deres Rythmer bor.

Trisfotin.

Den Stil, som vi har set i Deres Hyrdedigte,
Virgil og Theokrit til Taushed bør forpligte.

Vadins.

Og Deres Oder har saa høit og ædelt Sving,
At med Horatses de kan kjøre kjækt i Ring.

Trisfotin.

Hvor findes Erotik, som den i Deres Sange?

Vadius.

Kan skjønnere Sonet end Deres man forlange?

Trisfotin.

Hvor yndigt falde de Kupletter, som De gjør!

Badius.

I Madrigal med Dem sig Ingen maale tør.

Trissotin.

Men i Balladen kan De Alle dominere.

Badius.

Og til opgivne Rim De Tanken la'er florere.

Trissotin.

Hvis man i Frankrig blot erkjendte Deres Værd . . . .

Badius.

Hvis vort Aarhundred kun gav Agt paa Deres Færd . . . .

Trissotin.

Man i forgyldt Karet Dem trak omkring i Gaden.

Badius.

Man Statuer for Dem oprettet fik i Staden.

(Til Trissotin.) *)

Hm . . . Den Ballade her, tør jeg vistnok med Ret
Antage for . . . .

Trissotin.

Har De maaske set en Sonet
Om denne Feber, som har plaget vor Prindsesse?

Badius.

Igaar, i Selskab, har jeg hørt den forelæse.

Trissotin.

Veed De Forfatteren?

Badius.

Nei, jeg om ham kun veed,
At hans Sonet ei dur, at den er flau og led.

Trissotin.

Dog har jeg hørt, at den har Manges Bifald vundet.

Badius.

Det hindrer ei, at jeg den har elendig fundet.
Hvis De den havde læst, tog strax De mit Parti.

---

*) Da dette »Til Trissotin« staar i den ældste, af Molière selv redigerede Text, maa man antage, at hele den Samtale, som de to Herrer hidtil have ført, blot har været en Slags Parade for at faa deres respektive Fortjenester udhævet for de tilnedeværende Damer, og mere henvendt til disse end til hinanden indbyrdes.

Trissotin.

Nei, fra saa slet en Smag Vorherre mig befri!
Det er just ei Enhver, som slig Sonet kan skrive.

Vadius.

Bevare Gud mig for min Kunst saa vidt at drive!

Trissotin.

Jeg paastaar, at den er fortræffelig, ja mer
End ypperlig, og her Forfatteren De ser!

Vadius.

De?

Trissotin.

Jeg.

Vadius.

Saa veed jeg ei, hvordan det til er gaaet . . .

Trissotin.

Det er jo slemt, den ei har Deres Bifald faaet.

Vadius.

Da jeg den hørte, jeg vist adspredt været har,
Og feil Recitation Skyld i mit Mishag var . . . .
Lad det nu være godt, og hør paa de Ballader . . . .

Trissotin.

O saadant gammelt Stads jeg ret af Hjertet hader;
Det længst af Moden er og har forældet Lugt.

Vadius.

Men mange Folk endnu dog holde det for smukt.

Trissotin.

Det kommer mig ei ved. Balladen mig mishager.

Vadius.

Et Mishag, som den dog ei Andres Gunst betager.

Trissotin.

Ja, for Pedanter jeg tillokkende den tror.

Vadius.

Saa maa den lokke Dem, tiltrods for Deres Ord.

Trissotin.

De Deres Prædikat hel slant til Andre giver.

(De reise sig Alle.)

Vadius.

Hvor uforskammet, De mig Deres Feil tilskriver.

Trissotin.

Gaa, lille Grynteper, Papirsordærver, gaa!

Vadius.

Gaa Rimsmed, at vi mer Makulatur kan faa.

Trissotin.

Smagløse Smører, som hvert Plagiat forværrer!

Vadius.

Elendige Pedant . . .

Philaminte.

Men, hør dog mine Herrer . . . . . .

Trissotin.

Gaa! Udlever Alt hvad Du fra de Gamle stjal:
Græsk og Latin hvert Ord tilbage fordre skal!

Vadius.

At Du gjør Afbigt paa Paruasset bli'er det Bedste,
Fordi Du selv Horats har vovet at lemlæste.

Trissotin.

Husk paa Din Bog, hvoraf man ei Notitse tog!

Vadius.

Husk den Forlægger Du til Fattighuset drog!

Trissotin.

Min Hæder staar for fast! Du kan mig ikke skade!

Vadius.

Gaa Du til Autor af en vis Satires Blade!*)

Trissotin.

Gaa heller Du til ham!

Vadius.

O jeg mig rose tør!
Et enkelt Udfald kun paa mig han varsomt gjør,

---

*) Sigter til Boileaus berømte Satirer, i hvilke, blandt andre daarlige Digtere, ogsaa Cotin, var bleven meget strengt medtaget. Den hele langvarige literære Feide, i hvilke de forskjelligste Penne, med mer og mindre Held, havde forsøgt deres Kræfter, vilde rimeligvis længst være aldeles glemt, dersom ikke Molière i «les femmes savantes» havde givet den det afsluttende Punktum, efter hvilket Ingen af de stridende Parter længer havde Lyst til at gjenoptage Kampen, der, som man har set af vor Indledning, endte med Cotins og hans Klikes totale Nederlag.

I Forbigaaende kun Smaahib han mig giver,
Og det i Laug med Folk, hvem man Talent tilskriver,
Mens Dig i sine Vers han gjennemheglet har,
Mens Du er Skiven, som hans Pil til Sigte ta'er.

Trissotin.

Men derved just han mig Ærbødighed beviser!
I Hoben han Dig blot en ussel Plads anviser:
Et Slag Dig fælde kan, det fuldt og fast han tror,
Og agter Dig knap værd et enkelt spydigt Ord;
Men mig han holder for en drabelig Modstander.
Mod mig han al sin Kraft og alt sit Mod opmander,
Og da han overalt vor Strid igjen opta'er,
Beviser det, han mig ei overvundet har.

Vadius.

Min Pen nok vise skal, hvem Du i mig bør ære.

Trissotin.

At jeg Din Mester er, min Pen Dig snart skal lære.

Vadius.

Jeg Dig udfordrer paa Vers, Prosa, Græsk, Latin.

Trissotin.

Og jeg til Enekamp Dig møder hos Barbin.*)

Sjette Scene.

Trissotin. Philaminte. Armande. Belise. Henriette.

Trissotin (til Philaminte).

Undskyld min Heftighed! Jeg veed, den klæder ilde,
Men det var Deres Dom, som jeg forsvare vilde:
Ei den Sonet, som De har rost, angribes tør.

Philaminte.

Paa at forsone Jer, jeg mig beflitte bør.

---

*) »Barbin« var en paa Molières Tid meget bekjendt Boghandler og Forlægger. Hans Boglade, der laa ved Indgangen til det saakaldte Palais, hvor Retsprocedurerne holdtes, har faaet en vis Berømmelse af den Omstændighed, at Boileau i sit heroiske Skjemtedigt »le Lutrin« (Chorpulten) har ladet et af Digtets mest komiske Optrin foregaa mellem dens Reoler, hvis Bøger blive bragte paa samme Maade som den solobeslagne Homer i Peder Paarses tredie Sang, der, efter Holbergs egen Udsagn, er en Efterligning af den store Bogkamp hos Boileau, i hvilken Mademoiselle de Scudérys Romaner anrette lignende Ødelæggelser og flyve om Ræse og Øren paa de ophidsede Kamphaner.

Men nu til andre Ting! Kom herhen, Henriette!
Jeg har havt Sorg for Dig, og vil mit Sind nu lette,
Ja se, hvordan paa al Din Mangel af Forstand
I Videnskab og Kunst maaske jeg bøde kan.

Henriette.

For den Sag bør De ei Uleilighed Dem gjøre.
Jeg har ei Lyst til om de lærde Ting at høre,
Og Livet er for mig den allerbedste Bog;
Jeg vil ei qvæles for at kaldes superklog:
Det er en Ambition, som ingen Sorg mig volder,
Jeg er tilfreds, Mama, skjøndt man for dum mig holder,
Og nøies heller med at sige jævn Besked,
End jeg mig piner til forceret Vittighed.

Philaminte.

Dermed er jeg ei tjent. Det altfor dybt mig krænker,
Og gjør mig Skam, naar En af Mine saadan tænker.
Dit Ansigts Skjønhed er et Smykke, som er skjørt,
En Blomst, hvis korte Glands bli'er bort af Vinden ført,
Som til den glatte Hud, den friske Teint er bunden,
Men Aandens Skjønhed bli'er ndødelig befunden! —
I lang Tid har jeg søgt, ja ret studeret paa,
Hvordan at give Dig den Skat, der kan bestaa,
Og føre Dig ind i de Viisdoms Regioner,
Hvor Videnskabens Magt vort Væsens Kjerne kroner,
Og Resultatet er, at jeg Dig gi'er en Mand,
Som ved sin Aandsuldhed Dig imponere kan:

(Præsenterer Trissotin.)

Hr. Trissotin, mit Barn, Din Moders Planer fremmer,
Til Ægtemand for Dig, jeg derfor ham bestemmer.

Henriette.

For mig, Mama?

Philaminte.

For Dig. Hvor Du Dig tosset ter!

Belise (til Trissotin).

Jeg Dem forstaar! Det Blik mig spørger, som jeg ser,
Om De tør skjænke bort, hvad jeg alt længst besidder!
Men jeg tillader det, thi dette Baand, o Ridder,
En Stilling sikrer Dem, som jeg høist heldig tror.

Trissotin (til Henriette).

O min Henrykkelse forgjæves søger Ord,
Min Frøken, som har Magt til værdigt Dem at sige,
Hvor Deres Haand....

Henriette.

Jeg be'er! Det gaar vist ei saa lige!
Forhast Dem bare ei . . . .

Philaminte (til Henriette).

Men hvor Du svarer ham!
Hvis Du... Dog nok! Du mig forstaar! Gjør mig ei Skam!
(Til Trissotin.)
Hun gi'er nok efter! Kom, lad hende nu sig fatte.

Syvende Scene.

Armande. Henriette.

Armande.

I hvilken Grad bør Du vor Moders Omsorg skatte!
Og hvilket ædelt Valg af den berømte Mand!

Henriette.

Hvis Valget er saa godt, Du ham jo tage kan.

Armande.

Det er ei mig, men Dig den Lykke tilbudt bliver.

Henriette.

Som til den Ældste jeg min Ret Dig gjerne giver.

Armande.

Hvis jeg til Ægteskab mit Hjerte havde sat,
Jeg med Henrykkelse modtog en saadan Skat.

Henriette.

Hvis paa Pedanter jeg kun tænkte, aarle, silde,
Et meget godt Parti jeg ham vist finde vilde.

Armande.

Hvor stor en Forskjel end der findes i vor Smag,
Er Lydighed en Pligt, ja, selv en Æressag:
Forældres Myndighed os foreskriver Love,
Og det forgjæves er, om Du vil Modstand vove.

Ottende Scene.

Chrysale. Ariste. Clitandre. Henriette. Armande.

Chrysale
(til Henriette, idet han præsenterer Clitandre).

Kom, Henriette, Du min Plan bifalde maa . . . .
Træk Handsken af og lad den Herre Haanden faa!

Betragt ham ret, mit Barn, og læg Dig saa paasinde,
At jeg i Ægteskab med ham Dig vil forbinde.

Armande (til Henriette).

Mod det Parti maaske Du ei Indvending gjør?

Henriette (til Armande).

Som nys Du sagde, man Forældre lyde bør;
En Faders Myndighed kan nok vort Valg bestemme.

Armande.

En Moders Ret dertil bør man ei heller glemme.

Chrysale (til Armande).

Hvad mukker Du?

Armande.

Jeg er lidt bange, har jeg sagt,
At De ei enig er med Moder om den Pagt,
Da nys en anden Mand . . . .

Chrysale.

Ti stille, Sladdertaske!
Med Jer Filosofi maa I Jer gjøre raske,
Men lad I bare mig og mine Ting i Fred! —
Skynd Dig til hende kun! Siig hende kun Besked,
Om at det nytter ei sig utilbeus at gjøre.
Afsted!

Niende Scene.

Chrysale. Ariste. Henriette. Clitandre.

Ariste (til Chrysale).

Det kalder jeg sig tappert at opføre!

Clitandre (til Henriette).

O hvilken Sjælefryd! O hvor jeg henrykt er!

Chrysale.

Naa, tag nu hendes Haand, og gaa foran os her
Til hendes Kammer! Saa! O hvor det Syn mig glæder!
Jeg fast mig skamme maa, at som et Barn jeg græder!
Det gjør mig nng igjen! Jeg er kun tyve Aar,
Idet jeg mindes grant min egen Elskovs Vaar.

Fjerde Akt.

Første Scene.

Philaminte. Armande.

Armande.

End ikke mindste Tvivl har hende holdt tilbage!
Nei, hun var glad og stolt ved strax hans Haand at tage ...
Ei min Nærværelse har paalagt hende Tvang,
Og paa Tilladelse hun vented ei engang,
Men skyndte sig saa stærkt sin Faders Bud at lyde,
Som om sin Moder ret hun Spidsen vilde byde.

Philaminte.

Jeg hende lære skal, hvem af os Magten har!
Saa let jeg sandelig mig ikke bøie la'er! —
Hun skal nok se, hvem af Forældrene regerer,
Om Legem eller Aand i Huset dominerer.

Armande.

Man skyldte Dem dog, at man først om Lov Dem bad!
Den unge Herre bær sig yderst hovent ad,
Naar Deres Svigerson han vil ubuden være.

Philaminte.

At Hovmod gaar for Fald skal af den Sag han lære!
Jeg syntes godt om ham, dengang han elsked Dig,
Men siden har han ved sit Væsen krænket mig;
Tænk Dig, han veed, at jeg med Pennen af mig giver,
Og har dog aldrig bedt mig læse, hvad jeg skriver.

Anden Scene.

Clitandre (som træder sagte ind, og lytter, uden at blive set). **Philaminte. Armande.**

Armande.

Hvis De, i denne Sag, med mine Øine saae,
Han Henriette, Dem til Trods, ei skulde saa.

Tro ei, at i det Raad sig andre Tanker gjemme,
Tro ei, jeg vil derved min Interesse fremme:
Hans Lumpenhed jeg mig ei saa til Hjerte ta'er,
At med en skinsyg Braad den mig forbitret har!
Mod alle den Slags Stød min Sjæl sig godt forskandser,
Og væbner kjækt sig med Filosofiens Pandser,
Ved Hjælp af hvilket jeg al Modgang trodser let!
Men han har krænket Dem! Og det er ikke Ret!
Det er en gyldig Grund for aldrig at antage,
Til Svigerson den Mand, der Deres Værd tør vrage,
Hvad han desværre tidt har gjort. Sagt mellem os:
Istedenfor Respekt har han kun viist Dem Trods.

Philaminte.

Den Nar!

Armande.

Hvor stort et Ry end Deres Lærdom vinder,
Forbli'er han kold som Is, naar man derom ham minder.

Philaminte.

Det Fæ!

Armande.

Og hvad der er ham til end større Skam:
Han dadler Deres Vers, som jeg har læst for ham.

Philaminte.

O hvor impertinent!

Armande.

I Strid derom vi vare,
Og for Sottiser han da ei sig kunde bare . . . .

Clitandre (til Armande, idet han træder frem).

O lad det være nok! Af Christenkjærlighed,
Og hvis den ei slaar til, saa blot af Ærlighed,
Min Frøken, bør De ei tillægge mig de Synder,
Hvormed De Krig paa Liv og Død mig grumt forkynder!
Hvad Ondt har jeg Dem gjort, at jeg sligt Skudsmaal faar,
Og det, netop til Den, hvis Venskab jeg attraar?
Tal! Siig mig det, jeg be'er! Giv Grunde for den Harme,
(Til Philaminte.)
Saa Fruens Retfærd kan sig over mig forbarme.

Armande.

Hvis, som De siger, jeg af Harme var optændt,
Saa var der Grunde nok, jeg være kan bekjendt,
Og De fortjente den! — Et Hjertes første Lue,
Den gi'er en hellig Ret, den bør man aldrig kue,

Og der er ingen Synd saa hæslig og saa led,
Som kold Opoffren af sin første Kjærlighed:
Ved slig en Falskhed hvert et ædelt Hjerte gyser,
Og al Moral som Synd, ja Dødssynd den banlyser.

Clitandre.

De kalder Falskhed, hvad De selv udrettet har!
Det tør De, Frøken, De, hvis Falskhed grusom var?
Har jeg fornærmet Dem, saa maa De Skylden bære,
De, som med Nakken slog og krænked dybt min Ære! —
Jeg var forelsket, ja, og det for første Gang,
To hele, lange Aar! Saa blev mig Tiden lang!
Jeg, som af Kjærlighed hvert Offer kunde bringe,
Og Dem Beviser gav derpaa, som ei var ringe:
Jeg følte da med Et, at De var kold og haard,
Og ligegyldig for mit varme Hjertes Saar!
Da vendte sig min Hu! For Falskhed De bekylder
Den der, forsmaat af Dem, en Anden Ynde hylder?
Bli'er jeg da falsk, fordi at Deres Sind er haardt?
Er det min Brøde, at De har mig jaget bort?

Armande.

Tror De, jeg Navn af haard i Deres Mund kan ændse?
Har jeg ei villet Dem og Deres Elskov rense
Fra det vulgære Stof, og luttret hæve Dem
Op til den Renhed, som er Kjærlighedens Hjem?
Den Tanke har De ei engang formaat at fatte,
Det var en Sandsepagt, hvortil De Hjertet satte!
Dem mangler hvert Begreb om dette Sjælebaand,
Hvor uden Legemer man mødes Aand med Aand! —
Den grove Kjærlighed, der fast til Støvet klæber,
Og Skjønhed selv med det Materielle dræber,
Den Lidenskab for mig, som De ophøier saa,
Den fordrer Giftermaal, og hvad der følger paa!
Hvor lav en Kjærlighed! — O ingen skjønne Sjæle
Kan uden Gru i slig en Atmosphære dvæle:
Nei, paa de Forhold strax vi luttret Afkald gjør,
Og ved vor Altarild kun Hjerter giftes bør.
Hver Drift af Kjød og Blod standhaftigt vi forskyde,
Mens Himmelflammen blot vi til vor Gjæst indbyde,
Mens ikkun rene Suk fra Sjælens Dyb udgaa,
Mens ingen smudsig Hang kan Magten med os faa,
Og intet Urent sig i Hjertets Attraa blande! —
Se, det er Elskovs Fryd, den jeg attraar, den sande,
I hvilken Aand med Aand sig sødt forene la'er,
Og man forglemmer rent, at Legemer man har.

Clitandre.

Uheldigvis for mig, min Frøken, jeg bekjender,
At jeg et Legem har. Hvordan jeg det end vender,
Saa føler jeg dets Krav, som fyldestgjøres maa! —
Den smukke Skildring der forstaar jeg mig ei paa;
Om den Filosofi maa rent jeg tie stille,
Thi Sjæl og Legem kan aldeles ei jeg skille. —
Det klinger meget smukt, hvad De mig nys har sagt,
Om luttret Hyldest, som til Aanden kun bli'er bragt,
Om den Forening af: to Hjerter og een Tanke,
Om dette Sjælebaand, foruden Men og Anke! —
Men slig en Kjærlighed mig lidt vel lustig er,
For lav er min Natur, som nys De ytred her,
Og skjøndt jeg elske kan, saa maa jeg dog Dem skrifte,
At jeg, med Legem som med Sjæl, mig helst vil gifte:
Mon det mit Renommé vel sætte kan paa Spil?
Jeg Deres Følelser, min Frøken, agte vil:
I Verden ser jeg dog man følger min Metode,
Thi overalt endnu er Giftermaal i Mode,
Ja holdes selv for et honet og lovligt Baand.
Saa naar jeg ønsket har at række Dem min Haand,
Var den Fornærmelse tilvisse meget lille,
Og ingen Grund for mig med Deres Had at drille.

Armande.

Nu vel, min Herre, da De mig ei kan forstaa,
Da Dyriskhedens Krav De tilfredsstille maa,
Da selv De siger, at for trofast Dem at finde,
Bør ved korporligt Baand man sig med Dem forbinde:
Saa vil, med Moders Lov, jeg se om det gaar an,
At efter Dem jeg i det Punkt mig rette kan.

Clitandre.

O De er altfor god. Men det er nu for silde,
Thi Pladsen er besat, og det var meget ilde,
Om utaknemmeligt jeg kunde glemme Den,
Hvis hulde Trøst har gjort mit Hjerte glad igjen.

Philaminte.

De tror maaske, at De mit Bifald kan undvære,
Og bygger paa den Tro en Giftermaals-Chimære?
Blandt de Visioners Hær har De vist ganske glemt,
At Henriette for en Anden er bestemt?

Clitandre.

Betænk Dem, Frue, før De dette Valg forkynder,
Og straf mig ei, jeg be'er, saa haardt for mine Synder!

En Smule bedre Kaar De mig dog unde maa,
End som Hr. Trisſotins Rival at ſkulle ſtaa!
Blandt Belletriſter, ſom De holder høit i Ære,
Kan ingen værre De til Modpart mig beſkære;
Der gives dog blandt dem endel, hvem Tidens Smag,
Skjøndt den paa Afvei er, tør ſkjænke ſit Behag . . .
Men Trisſotin! Om ham der kun een Stemme lyder!
Ei Nogen ſig om ham og om hans Skrifter bryder,
Undtagen her hos Dem. Man ler blot af hans Qvad,
Og Intet har mig før forbauſet i den Grad,
Som at De Bifald til det usle Jux kan give,
Der, hvis det var af Dem, De vilde fønderrive.

Philaminte.

At med forſkjelligt Blik vi ſe paa denne Mand,
Det høiſt naturligt er, og mig ei undre kan.

Tredie Scene.

Trisſotin. Philaminte. Armande. Clitandre.

Trisſotin (til Philaminte).

O hvilken Nyhed! De vil i Forundring falde!
At ſlippe ſovende, det kan et Held man kalde!
Tænk, en Komet i Nat vor Jord paſſeret har,
Saa nær, ſaa nær, at hvis lidt nærmere det var,
Saa havde den ſtødt paa og ſplintret os Planeten!
Som ſkjøreſt Glas vi da i Stykker havde ſet'en!

Philaminte (til Trisſotin).

Høiſt mærkeligt forviſt! Dog bli'er det ſagtens bedſt
At gjemme den Diskurs, mens
(Hun peger paa Clitandre.)
Herren er min Gjæſt,
Thi han Uvidenhed ſom høieſt Guddom ærer,
Og bittert Had til Kunſt og Videnſkab han nærer.

Clitandre.

Deri ta'er Fruen feil! Det Votum gaar ei an!
Til Modifikation det høiligt trænge kan:

*) Sigter til en af Abbed Cotin forfattet aſtronomiſk Afhandling, der under Titel af „Galanterie sur la Comète de 1664", paa en høiſt latterlig Maade gik ud paa at beviſe, hvorledes bemældte Komet havde været lige ved at ſlaa Jorden i Qvas.

Det er ei Videnskab, ei heller Kunst jeg hader,
Men blot den Misbrug, som sig visse Folk tillader
Af disse skjønne Ting! For den jeg Afsky har,
Og vil før kaldes dum end lærd som lærdest Nar.

Trissotin.

Jeg de Præmisser kan aldeles ei tillade,
Thi jeg maa holde paa, at Lærdom ei kan skade.

Clitandre.

Og jeg maa holde paa, at tidt i Færd og Ord
De største Tosser sig af største Lærdom kror.

Trissotin.

Den Paradox er stærk!

Clitandre.

Skjøndt jeg mig svag maa kalde,
Vil dog Beviserne mig meget lette falde,
Og hvis mit Argument ei overtyde kan,
Saa har Exempler jeg paa rede Haand istand.

Trissotin.

Men i Exemplerne dog feil De kunde tage.

Clitandre.

O jeg behøver ei ret langt mig at umage.

Trissotin.

Da kjender jeg ei En, som dette passer paa.

Clitandre.

Man over Aaen ei bør efter Vandet gaa.

Trissotin.

Men jeg har hidtil trot, at Tosser ene bare
Uvidenhedens Præg og aldrig lærde vare.

Clitandre.

Saa har De vist trot feil! Jeg Dem forsikre maa,
At lærde Tosser de uvidende kan slaa.

Trissotin.

Men Sprogets sunde Sands bekæmper de Maximer:
Tosser! Uvidende! Det er jo Synonymer!

Clitandre.

Hvis det afgjøres skal ved Sprogets Brug af Ord,
Pedant og Tosse jeg mer synonyme tror.

Trisſotin

„Uvidenhed" dog klart i Ordet „Toſſe" ligger.

Clitandre.

Men Toſſeri frem af Pedantens Lærdom ſtikker.

Trisſotin.

Kundſkaben i ſig ſelv Fortjeneſte dog har.

Clitandre.

Impertinent den let kan blive hos en Nar.

Trisſotin.

I hvilken Grad De dog Uvidenheden ynder,
Da i fuld Ruſtning De Dem til dens Forſvar ſkynder!

Clitandre.

Ifald jeg ynder den og den forſvare maa,
Saa er det fra den Dag jeg viſſe Lærde ſaae.

Trisſotin.

De viſſe Lærde kan maaſke dog nok opveie
De viſſe Folk, ſom dem afveien vilde feie.

Clitandre.

Ja, hvis man gjør ſig ſelv til viſſe Lærdes Tolk,
Men det indrømmes ei af diſſe viſſe Folk.

Philaminte.

Det ſynes mig, at han ...

Clitandre (til Philaminte).

Jeg be'er, min kjære Frue,
At med Undſætning De mig Stakkel ei vil true!
(Peger paa Trisſotin.)
I den Angriber der alt mer end nok jeg har,
Kun et Tilbagetog mit Forſvar hidtil var.

Armande (til Clitandre).

Den Skarphed dog, hvormed De Deres Ord belægger,
Er høiſt ...

Clitandre.

En Sekundant endnu! Jeg Vaaben ſtrækker.

Philaminte.

En Kamp om Meninger man nok tilſtede tør,
Men alt Perſonligt dog deraf banlyſes bør.

Clitandre (til Philaminte).

Aa hvad! Hans Hud er haard! Den stikkes ei af Naale,
Og Ingen kan saa godt som han Satire taale;
Dens skarpe Pileskud har truffet ham hel tidt,
Men, i sin Hæder, tryg, han lo kun af saa lidt*)!

Trissotin (til Philaminte).

Det kan ei undre mig, naar i den Kamp jeg fører,
Han støtter det Parti, hvortil hau selv jo hører!
Den Herre Hofmand er: Dermed er Alting sagt,
Thi Hoffet, som bekjendt, for Lærdom har Foragt,
Hvad ved hver Leilighed det troligt aabenbarer:
Det er som Hofmand, at han Dumheden forsvarer**).

Clitandre.

O dette stakkels Hof! Det lider rigtig Nød,
Naar det, hver Dag, som gaar, maa bære slige Stød,
Og lang Deklamation af de Skjønaander høre,
Som al Forfatter-Qval paa Hoffet overføre,
Og gjøre kort Proces med Hoffets slette Smag,
Naar deres Værker ei det ere til Behag! —
Tillad, Hr. Trissotin, tillad mig Dem at lære,
Med den Respekt, som jeg for Deres Navn bør bære,
At det var godt, om De en anden Tone tog,
Og med Kolleger ei tilfelts mod Hoffet drog;
At ret beset er det ei fuldt saa dumt og daarligt,
Som De og Deres Slæng har kaldt det, høist vilkaarligt;
At det, med sund Forstand, paa meget sig forstaar,
At i dets Kredse man sin Smag uddannet faar,
At, uden Smiger sagt, vist dets Kultur opveier
Al aandløs Lærdom, som Pedantens Hjerne eier.

Trissotin.

Sin gode Smag vort Hof tilvisse selv kuudgjør!

Clitandre.

Hvad ser De da, hvori De slet den kalde tør?

Trissotin.

Min Herre, hvad jeg ser? Jeg meget ser, blandt Andet
At Baldus, Rasius, hvis Lærdom hædre Landet,

---

*) Sigter til Abbed Cotins egne Ytringer om Boileaus meget skarpe satiriske Udfald imod ham.

**) Sigter, ligesom en Del af det Følgende, til den store Fornøielse, hvormed man ved Hoffet laae Molieres Stykker, en Fornøielse, der af Colin og hans Slike, baade skriftligt og mundtligt blev betegnet som et Bevis for Hoffets Dumhed, Mangel paa Intelligens, simple Smag o. l. v.

Og hvis Fortjeneste blev tidt for Dagen lagt,
Ei Hoffets Gunst, ei dets Beundring have vakt.

Clitandre.

Den Sorg jeg fatte kan! Jeg indser godt, hvorlunde
De af Beskedenhed Dem selv ei nævne kunde:
Derfor jeg ogsaa her Dem udelade vil,
Og kun Dem spørge, hvad de Herrer nytte til?
Hvori har Hoffet Gavn af deres lærde Skrifter?
Hvad skal vort Land med de Pedanteri-Bedrifter?
Med hvilken Ret tør de høit klagende fremstaa,
Fordi af Hoffet de ei Gunst, ei Gave saa?
Hvad skal vel Hoffet med en aandløs Lærdoms Masse?
Er det vel Værker, som for Hof og Borger passe? —
Tre Stympere, fordi de Noget trykket faar,
Som i forgyldte Bind paa Hylden ulæst staar,
Indbilde sig de er' mærkværdige Personer,
Hvis Indfald lystres skal af Riger og Nationer:
Indbilde sig at de, for hver en Produktion,
Tør gjøre Fordring paa at faa en god Pension;
At kun paa deres Færd Alverden Blikket hæfter,
Og udbasune den af alle Livsens Kræfter;
At de, som Lærdoms Lys, Mirakler har frembragt,
Fordi de veed, hvad der af Andre længst blev sagt,
Fordi, som andre Folk, de Øine har og Øren
Og tusind Gange ti af Aftner lukked Døren,
For ret i Mag og Ro paa Græsk og paa Latin
At spække Hjernen fra et klassisk Officin,
Og stjæle kummerligt de længst forslidte Tanker:
Folk, der, som drukne, om med deres Lærdom spanker,
Og fylde Husene med ubeleiligt Brøvl,
Udulige til Alt, de jammerligste Snøvl,
Saa helt hjemfaldne til vor Latter at opvække,
At de fra lærde Folk os næsten maa afskrække!

Philaminte.

De alt for ivrig bli'er! Dog for den Heftighed
En høist naturlig Grund jeg til Undskyldning veed:
Det er Rivalen kun, som De afmale turde . . . .

Fjerde Scene.

Trissotin. Philaminte. Clitandre. Armande. Julien.

Julien.

Den lærde Herre, som i Dag Visit her gjorde,
Og til hvis Tjener jeg uværdig er udset,
Om at levere den Billet mig nys har bedt.

Philaminte (til Julien).

Af hvilken Vigtighed end Deres Bud kan være,
Saa lad, min Ven, mig til en anden Gang Dem lære,
At man Samtalen ei saa plumpt afbryde maa,
At man maa mældes og Tilladelse først faa,
Naar man som Tjener sig med Anstand ad vil bære.

Julien.

Jeg i min Huskebog den Lærdom skal notere.

Philaminte (læser).

„Min Frue, Trissotin har rost sig af, at han skal ægte Deres Datter. Trods al hans Filosofi maa jeg dog underrette Dem om, at det kun er Deres Rigdom han eftertragter. De vilde derfor gjøre vel i at udsætte dette Giftermaal, indtil De har set det Skrift, som jeg vil udgive imod ham. Dog, til jeg faar fuldendt det Maleri, hvori jeg haaber at skildre ham med de rette Farver, sender jeg Dem foreløbig Horats, Virgil, Terents og Catul, i hvilke Bøger jeg har noteret og understreget alle de Steder, som han har stjaalet".

Hvor fra forskjellig Kaut man mod det Bryllup har!
For at forhindre det man al Slags Vaaben ta'er! —
Men det er ganske spildt, thi just haus Fjenders Iver
Mig hurtigt fremad til en rask Beslutning driver,
Hvorved Misundelsen skal trække korteste Straa,
Og selv befordre, hvad den ei kan hindret faa.

(Til Julien.)

Bring Deres Herre strax de mig tilsendte Sager,
Og for at han kan se, hvor lidt Notits jeg tager
Af den Advarsel, som han mig velvilligt gav,
Og paa hvor megen Tak han her tør gjøre Krav:
Saa sig ham:

(Præsenterer Trissotin.)

Trissotin i Aften faar min Datter.

Femte Scene.

Philaminte. Armande. Clitandre.

Philaminte (til Clitandre).

Da som Familiens Ven jeg Dem, min Herre, skatter,
Saa beder jeg Dem om at være Vidne ved
Kontraktens Underskrift, som strax skal finde Sted.

(Til Armande.)
Vil Du besørge strax et Budskab til Notaren,
Og til Din Søster den nødvendige Forklaren.

Armande.
O til min Søster det vist ei behøves kan;
Dertil den Herre der er nok den rette Mand:
(Hun peger paa Clitandre.)
Han med Fornøielse vil Bud til hende bære,
Og hende stemme til rebelsk mod Dem at være.

Philaminte.
Det hjælper hende ei! Hun føle skal min Magt,
Naar hun til Lydighed i Aften bliver bragt. —

Sjette Scene.

Armande. Clitandre.

Armande.
Det gjør mig ondt for Dem at Tingene sig stille,
Saa Deres Planer sig slet ikke flaske ville.

Clitandre.
Min Frøken, af al Magt vil jeg arbeide paa,
Om denne Deres Sorg jeg snart kan slukket faa.

Armande.
Det Arbeid, frygter jeg, vil rent forgjæves blive.

Clitandre.
Det er mit Haab, at vi den Frygt nok skal fordrive.

Armande.
Gid det ei skuffes maa!

Clitandre.
Det Bedste tro man bør;
Paa Deres Støtte jeg jo Regning gjøre tør?

Armande.
Ja, til at tjene Dem jeg al min Hu vil vende.

Clitandre.
Og Deres Tjeneste vil jeg med Tak erkjende.

Syvende Scene.

Chrysale. Ariste. Henriette. Clitandre.

Clitaudre (til Chrysale).

Hvis De ei hjælper mig, ulykkelig jeg bli'er,
Thi Deres Frue hel bestemt mig Afslag gi'er,
Og vil Hr. Trissotin til Svigerson kun have.

Chrysale.

Men er da Konen med de Griller rent aslave?
Hvad Fanden vil hun med Hr. Trissotin, den Nar?

Ariste.

Du glemmer nok, at paa Latin han rimet har,
Og kan Rivalen slaa med slig udmærket Ære!

Clitandre.

I Aften alt hun vil, at Brylluppet skal være.

Chrysale.

Hvordan? I Aften alt?

Clitandre.

Som sagt.

Chrysale.

I Aften la'er
Jeg Eders Bryllup staa, og dem ved Næsen ta'er.

Clitandre.

Og for Kontraktens Skyld man til Notaren sendte.

Chrysale.

Naa, det er godt. Jeg min vil ogsaa lade hente.

Clitandre.

Og Frøknens Søster skal med Bud til hende gaa,
At hun sig laver til i Aften Brud at staa.

Chrysale.

Og jeg befaler, at hun skal sig rede gjøre
Til Dem i Aften her som Hustru at tilhøre.
Vi skal nok faa at se, om man tør trodse mig,
Og om i Huset jeg er Herre eller ei!

(Til Henriette.)
Vi komme strax igjen. Gjør Du Dig færdig bare!
(Til Ariste og Clitandre.)
Kom, Broder, Svigerson, vi skal den Sag nok klare!

Henriette (til Ariste).
Hvis i den Stemning blot De fast ham holde kan.

Ariste (til Henriette).
For Eders Lykke jeg til meget er i Stand.

Ottende Scene.

Clitandre. Henriette.

Clitandre.
Skjøndt megen Lid man kan til Deres Onkel sætte,
Mit allerbedste Haab staar dog til Henriette.

Henriette.
For Hjertets Følelse tør jeg Dem indestaa.

Clitandre.
Med den Kaution jeg fuldt tilfreds jo være maa.

Henriette.
De har jo set den Mand, til hvem man mig vil binde?

Clitandre.
O naar De elsker mig, maa hver en Frygt forsvinde.

Henriette.
Jeg stride vil imod saa godt som jeg formaar,
Men hvis, trods al min Strid, De mig dog ikke faar,
Skal ingen anden Mand sig af sin Seier prise:
Jeg i et Kloster da min Troskab vil bevise.

Clitandre.
O Gud bevare mig for at faa sligt et Pant
Paa at i Troskab De Dem huldt med mig forbaudt!

Femte Akt.

Første Scene.

Trissotin. Henriette.

Henriette.

Om dette Bryllup, som min Moder forbereder,
Jeg Dem, min Herre, her om en Samtale beder,
Og mens det hele Hus i Travlheds-Feber gaar,
For lidt Fornuft jeg mig et gunstigt Øre spaar.
Det er Dem velbekjendt, den Formu er ei ringe,
Som jeg, med min Person, kan Dem i Medgift bringe;
Men Penge, hvorpaa jo de Fleste sætte Pris,
Kan ikke lokke Dem, en Filosof, en Viis,
Og den Foragt for Guld, hvorpaa tidt Vægt De lagde,
Bør ses af hvad De gjør, ei blot af hvad De sagde.

Trissotin.

O jeg for Penges Skyld mig ikke binde la'er, —
Det er med Diets Glands De mig indtaget har,
Ved Skjønhed, Væsen, Gang, De Alles Blik tiltrækker:
Det er den Rigdom, som mit Hjertes Attraa vækker,
Og disse Skatte blot jeg mig af Dem ndbe'er.

Henriette.

Jeg kun min Tak derfor Dem give kan, ei mer.
Slig ædel Kjærlighed mig vistnok burde røre,
Men, ak, desværre kan jeg intet Gjengjæld gjøre.
Jeg agter Dem saa høit som nogen anden Mand,
Men Kjærlighed jeg dog Dem ikke skjænke kan:
Man Hjertet, som De veed, kan ei til Tvende give,
Og mit Clitandres er og maa Clitandres blive.
Han i Fortjeneste for Dem tilbageslaar,
Og naar alligevel han Dem af Marken slaar,
Maa min Forblindelse, min Dumhed Skylden bære! —
Men da det nu er sket, og ei kan Andet være,
Veed jeg ei bedre Raad end at bekjende frit,
At Mangel paa Forstand mig driver til det Skridt.

Trisfotin.

Naar Deres Haand jeg faar, hvorom man Haab mig giver,
Jo Hjertet følger med og ei tilbage bliver,

Og jeg mig smigrer med, at ømmest Omsorgs Kunst,
Studeret med al Flid, ei være skal omsonst.

Henriette.

Jo, rent omsonst. Tilgiv! Clitandre jeg tilhører,
Og Deres Omsorgs Kunst aldeles ei mig rører.
Jeg ganske frit derom med Dem nok tale tør,
Og min Erklæring Dem slet ikke støde bør:
Det er jo velbekjendt, at Elskov i sin Iver
Ei til Fortjenesten behørigt Fortrin giver,
At tidt den Luner har, saa selv man ikke veed,
Hvoraf, hvorfor, hvordan, man føler Kjærlighed.
Hvis man forelsket blev med sindig Overlæggen,
Var De, min Herre, vis paa Deres Foretrækken,
Men da det nu engang gaar anderledes til,
De min Forblindelse nok respektere vil,
Og ei benytte Dem af at man mig vil tvinge
Til Dem et Offer ved min Lydighed at bringe.
For en retskaffen Mand kan det sig ei anstaa,
Blot ved Forældres Tvang en stakkels Brud at faa.
Nei, om sligt Offer han med største Afsky hører,
Og vil ei have Den, som Tvang til Altret fører! —
Derfor, min Herre, bør De tage Dem iagt,
Og ei opægge Mo'er til Brug af hendes Magt,
Men med den Kjærlighed, som jeg ei kan bønhøre,
En mer Taknemmelig end mig lyksaliggjøre.

Trissotin.

Ak, slig en Fordring gaar langt over min Forstand!
Paalæg mig Love, som maaske jeg lyde kan,
Men siig ei, at jeg maa ei Elskov til Dem bære,
Med mindre selv De vil ei mer elskværdig være,
Og ei udfolde mer det Skjønhedens Gevandt . . .

Henriette.

O lad mig være fri for tomme Flosklers Tant!
I Deres Vers De jo saa mange Damer hylder,
Hvis skjønne Navne mangt et prægtigt Bind udfylder!
I Philis, Amaranthe, De Dem forelsket ter . . .

Trissotin.

Men Hjertets Sprog man ei i de Lovtaler ser,
Og hvad som Digter jeg i Rim tidt maatte sætte,
Det føler Alt jeg for den hulde Henriette . . .

Henriette.

Min Herre, jeg Dem be'er . . .

Trisſotin.

Hvis det fornærmer Dem,
Saa maa jeg blive ved at være rigtig ſlem:
Hvad i mit Hjertes Dyb jeg længſt forknyt har baaret,
Skal helliges til Dem, ſom nu mig bli'er udfaaret,
Og Intet ſtandſe ſkal Henrykkelſernes Flugt! —
Ja, ſkjøndt De ſiger mig, at det er ikke ſmukt,
Tør Deres Moders Hjælp jeg ingenlunde vrage,
Men maa med ſtørſte Tak af hende Dem modtage,
Og uden Spørgsmaal om hvordan ſlig Skat jeg faar,
Mig fryde ved, at jeg ſaa ſtort et Held opnaar.

Henriette.

Men har De ret betænkt, hvorfor De Dem udſætter?
Veed De, at ſlig en Færd Dem juſt ei Held forjætter?
Veed De, det farligt er, naar man til Huſtru ta'er,
En Pige, ſom maaſke af Harm ſig lokke la'er
Til ſig at hævne paa den Maud, der hende tvinger,
Med hvad der Spot og Spe og Skam til Løn ham bringer?

Trisſotin.

Med ſlig en Tale De mig ikke ſkræmmet faar,
Thi forberedt paa Alt den Viſe ſtedſe ſtaar,
Og da Fornuften ham høit over Støvet hæver,
Kan han foragte kjækt de Offre, ſom det kræver,
Og bryder ſig ei om, hvad der ham hænde kan,
Naar til at hindre det han ikke var iſtand.

Henriette.

I Sandhed, Deres Ord faa mig til at forſtumme!
Hvor den Filoſofi kan Meget i ſig rumme!
Hvor maa det være ſmukt, naar den faar Folk oplært
Til ſlig en Lethed ved, hvad ellers falder ſvært!
En ſaadan Faſthed! Slig en Kraft til ei at rødme,
Bør høit man ære ved de ſtørſte Prøvers Sødme,
Og ſørge for, at den kanoniſeret bli'er,
Idet man grundigt Stof til dens Udfolden gi'er! —
Oprigtig talt, jeg tror ei, at jeg dur til dette,
Og da den Visdom man i ſtørſte Glands bør ſætte,
Saa, her imellem os, jeg ſværger høit Dem til,
At jeg til Ægtemand Dem aldrig tage vil.

Trisſotin.

Paa den Sag haaber jeg vi ſkal ſaa Ret og Rede,
Thi til Kontrakten er Notaren alt dernede.

Anden Scene.

Chrysale. Clitandre. Henriette. Martine.

Chrysale (til Henriette).

Hvor er jeg glad ved Dig i Stadsen alt at se!
Kom nu, min Datter, lad Din Faders Villie ske,
Og opfyld her Din Pligt, hvad trygt jeg tør begære,
Saa vil vi Din Mama en Smule Mores lære,
Og for at hun skal se jeg er bestemt paa Trods,
Har jeg Martine bragt, som blive skal hos os.

Henriette.

Til den Befaling glad jeg Ja og Amen siger.
Men, kjære Fa'er, pas paa, at De ei fra den viger,
Lad Dem af Godhed blot ei overtale til
Den mindste Vaklen i hvad nu bestemt De vil!
Afviis med Fasthed Det, som man vil gjennemdrive
At ei tilsidst min Mo'er skal Seiren sig tilrive.

Chrysale.

Hvorledes? Mon Du mig et Aalehoved tror?

Henriette.

Langtfra.

Chrysale.

Er jeg en Nar, som bryde vil mit Ord?

Henriette.

Hvem tænker vel paa sligt?

Chrysale.

Tror Du mig saa aflave,
At ei urokkelig Beslutning jeg kan have?

Henriette.

Nei, kjære Fa'er.

Chrysale.

Har jeg maaske ei naat de Aar,
Hvor Ben i Næsen man til Husbehov dog faar?

Henriette.

Jo vist.

Chrysale.

Maaske jeg alt saa skrøbelig skal være,
At Tøffelregiment jeg af min Viv maa bære?

Henriette.

Nei, nei!

Chrysale.

Hvordan skal jeg et saadant Sprog forstaa?
Jeg finder mærkeligt, at Du tør tale saa.

Henriette.

Tilgiv mig, kjære Fa'er! Lad det Dem ei fortryde!

Chrysale.

I Et og Alt skal her man kun min Villie lyde.

Henriette.

O jeg er glad derfor.

Chrysale.

Kommandostaven her
Tilkommer ene mig.

Henriette.

I Deres Ret De er.

Chrysale.

Jeg er Familiens Chef! Jeg er dens Overhoved
Og giver Dig til Den, hvem jeg Din Haand har lovet.

Henriette.

Godt, godt!

Chrysale.

Og over Dig har jeg fuld Myndighed.

Henriette.

Hvem har vel negtet det?

Chrysale.

Du kommer galt afsted,
Hvis Valget af en Mand Du mig ei overlader,
Men ta'er den Trissotin, som jeg af Hjertet hader.

Clitandre (til Chrysale).

Ved dette Deres Bud mit Haab jeg opfyldt ser;
O hold det bare fast, saa Deres Villie sker.

Chrysale.

Mon jeg ei er den Mand, som kan min Hustru tvinge?

Clitandre.

Der er hun med ham, og Notaren hid de bringe.

Chrysale.

Saa staar mig Alle bi!

Martine.

Lad mig! De skal faa Ret,
Og jeg skal hjælpe til, hvis De behøver det!

Tredie Scene.

Philaminte. Belise. Armande. Trissotin. En Notar. Chrysale. Clitandre. Henriette. Martine.

Philaminte (til Notaren).

Kan De ei ændre lidt den slette Stil De fører,
Saa Sprogets Skjønhed i Kontraktens Ord man hører?

Notaren.

Vor Stil er meget god! Jeg maatte være gal,
Hvis jeg forandred den! Det Ingen sige skal.

Belise.

O hvilket Barbari! Og det her midt i Landet!
For Videnskabens Skyld De kunde dog blandt Andet
Faa Brudens Medgift sat i Miner og Talent
Og, som et klassisk Præg paa dette Dokument,
Smukt efter Idus og Kalendæ Datum skrive.

Notaren.

Det gaar ei an. Tror De, at jeg til Nar vil blive
Saa blandt Kolleger jeg mig aldrig kan begaa?

Philaminte.

I dette Barbari vi da os finde maa.
(Til Notaren.)
Nu vel, min Herre, her staar Skriverbordet færdigt.
(Ser Martine.)
Hvad, Uforskammede! Det er dog høist uværdigt!
(Til Chrysale.)
Hvor har Du vovet paa at bringe hende hid?

Chrysale.

Det skal jeg sige Dig, saasnart som jeg faar Tid . . .
Nu har vi andre Ting at tænke paa. Desuden . . .

Notaren.

Ja, paa Kontrakten. Siig mig saa, hvor har vi Bruden?

Philaminte (præsenterer Henriette).
Det er vor Yngste, jeg vil gifte bort.

Notaren.
Godt, godt.

Chrysale (der ligeledes præsenterer Henriette).
I Daaben har hun Navn af Henriette faat.

Notaren (skriver).
Godt, godt. Brudgommen nu?

Philaminte (præsenterer Trissotin).
Til Mand jeg hende giver
Hr. Trissotin.

Chrysale (præsenterer Clitandre).
Af mig det hende paalagt bliver,
Med Fadermyndighed, at ægte ham.

Notaren.
To Mænd?
Mod Skik og Brug det er.

Philaminte.
Hvi standser Deres Pen?
Hr. Trissotin De til min Svigerson indsætte!

Chrysale (til Notaren).
Til min Clitandre sæt! Skriv! Skriv! Det er den rette!

Notaren.
Men vil De ikke se, om De ei eues kan
I en saa vigtig Sag som Valg af Brudens Mand?

Philaminte (til Notaren).
Min Herre, det er mig, som Dem mit Bud dikterer.

Chrysale (til Notaren).
Min Herre, det er mig, som i mit Hus regerer.

Notaren.
Men jeg maa vide, hvem jeg saa adlyde bør?

Philaminte (til Chrysale).
Hvordan? Det, som jeg vil, Du Dig modsætte tør?

Chrysale.

Jeg ei tillade kan Du gi'er vor kjære Datter
Til denne Herre,
(Peger paa Trissotin.)
som kun hendes Formu' skatter!

Philaminte.

Ja vist! — Paa Formu' han nok spekuleret har!
Det for en Filosof tilvisse værdigt var.

Chrysale.

Hm, hm! Til Svigerson Clitandre mig behager.

Philaminte.

Men jeg vil, at til Mand hun Trissotin strax tager.
Mit Valg er længst bestemt. Dermed det afgjort er.

Chrysale.

Tys! Tys! Du taler som om Du regered her.

Martine.

Hvor Skabet, det skal staa, har Konen ei at sige,
Hun skal gi'e efter, og for Husbonds Billie vige.

Chrysale.

Det er at tale viist!

Martine.

Man Hønen kagle la'er,
Men min Opsigelse jeg kun af Hanen ta'er.

Chrysale.

Vel, vel!

Martine.

Man ler jo af den Mand, hvem Konen duxer,
Og siger, at badus*) hun bære vil hans Buxer.

Chrysale.

Forvist!

Martine.

Ja havde jeg en Mand, har tidt jeg sagt,
Saa skulde han min Tro nok holde paa sin Magt.
Man elsker ei Per Tot, der sor sin Kjælling skraber,
Og strax bli'er sølle, naar hun sig med Optøi skaber!

*) Dette Ord, som vi meget ofte have hørt i Bønderpigers Mund, er uden Tvivl en fordærvet Udtale af det franske: partout, i Betydning af »med Vold og Magt«, »hvordan det saa gaar«.

Nei, nei! Der skal Respekt, og bli'er jeg obsternas,
Saa skal han banke mig, og det just ei for Spas.

Chrysale.

Hvor det er rigtigt sagt!

Martine.

Man maa fornuftigt finde,
Naar Herren gi'er sit Barn, en Mand, der passer hende.

Chrysale.

Ja, ja!

Martine.

Saa pæn en Mand! Hvem vil, i hendes Sted,
Vel sige Nei til ham? Hvad Fanden skal hun med
En fort Magister, der igjennem Næsen snøvler?
Nei, hun skal ha'e en Mand, og ei en Degn, der brøvler,
Og da hun inte Græsk og ei Latin forstaar,
Hun af den Trissotin jo ingen Nytte faar.

Chrysale.

Nei, nei!

Philaminte.

Lad hende paa den Snak sin Ivver kjøle!

Martine.

De Lærte dur kun til fra Prækestol at brøle.
Men skal jeg ta'e en Mand, det har saa tidt jeg sagt,
Saa skal hans Lærthed, sand for Herren, ei ha'e Agt,
Thi det er meget godt med de Krimskramserier,
Men til Husholdningen den store Lærthed svier,
Og gifter jeg mig, vil jeg ikke ha'e et Drog,
Der læser i et Kjør, men være selv hans Bog,
Foruden A B C. Det kan jeg Fruen lære,
At for hans Kone blot hans Doktorskab skal være.

Philaminte (til Chrysale).

Har snart vi nok? Vil Du ei lukke Munden paa
Din nydelige Tolk?

Chrysale.

Du Sandhed høre maa.

Philaminte.

O hele den Disput til Ingenting vil føre,
Vi Giftermaalet kan i største Hast afgjøre:
(Præsenterer Trissotin.)
Jeg til Hr. Trissotin vor Henriette gi'er.
(Til Chrysale.)
Gjør ei Indvendinger, thi derved det forbli'er,

Men hvis Dit Ord Du til Clitandre ei vil bryde,
Kan Du i hendes Sted ham jo Armande byde.

Chrysale.

Det var en Udvei af den Sag, som var honet.
(Til Clitandre og Henriette.)
Hvad siger I dertil? Vil I samtykke det?

Henriette.

Men Fa'er...

Clitandre.

For Guds Skyld...

Belise.

Man kunde nok ham gjøre
De Forslag, som jeg tror han heller vilde høre.
Vi vil oprette her et Elskovs Monopol,
Der luttret være skal som Dagens klare Sol:
Den tænkende Substans vi deri vil indlemme,
Materiens Substans vi lade blive hjemme.

Fjerde Scene.

Ariste. Chrysale. Philaminte Belise. Henriette. Armande. Trissotin. En Notar. Clitandre. Martine.

Ariste.

Det gjør mig ondt, at jeg forstyrrer Eders Fest,
Og bringer bitter Sorg som en ubnden Gjæst . . .
Desværre veed jeg alt Indholdet af de Breve,
Hvis Efterretninger mit Hjerte sønderrive.
(Til Philaminte.)
Fra Deres Advokat det ene blev mig sendt.
(Til Chrysale.)
Det andet er til Dig.

Philaminte.

Hvad kan der være hændt,
Som os forstyrre bør i Dag? Hvad kan han skrive?

Ariste.

Derom vil Brevet Dem nok Underretning give.

Philaminte (læser).

„Frue!

Jeg har bedet Deres Hr. Svoger, om at bringe Dem dette Brev, som vil sige Dem, hvad jeg ikke har Hjerte til at mælde Dem mundtligt. Den Ligegyldighed, hvormed De har behandlet Deres Affærer, er Skyld i, at Deres Referents Skriver ikke i rette Tid har givet mig de nødvendige Underretninger, og De har, som Følge deraf, tabt den Proces, som De burde have vundet".

Chrysale.

Tabt Din Proces!

Philaminte.

Skam Dig! Tag det dog ikke saa!
Et Tab af den Natur bør ei til Hjerte gaa.
Med mer ophøiet Ro bør Skjæbnens Vexler bæres,
Og det er lavt, naar man af den Slags Sorg besværes.

(Hun vedbliver at læse.)

„Deres Mangel paa Omhu koster Dem 40,000 Rigsdaler. Det er til Betaling af denne Sum og af alle Processens Omkostninger, at De, ved Hof- og Stadsretteus Dom, er bleven dømt . . ."

Dømt! Dømt! Det støder mig! Det Ord bli'er ikkun brugt
Om en Forbryders Straf . . .

Ariste.

Ja, det er ikke smukt!
Den Grund til Klage kan vist neppe kaldes ringe,
Og meget nettere det sagtens vilde klinge,
Hvis her i Brevet stod: Man Fruen beder om
Betaling af den Sum, ved Hof- og Stadsrets Dom.

Philaminte.

Lad os det andet se!

Chrysale (læser).

„Min Herre!

Det Venskab, som forbinder mig med Deres Hr. Broder, bringer mig til at interessere mig for Alt, hvad der angaar Dem. Jeg veed, at Deres Formue staar hos Argante og Damis, og underretter Dem derfor herved om, at de Begge paa een Gang have gjort Bankerot".

O Gud, hvor haardt, naar Alt man mister paa een Dag!

Philaminte.

Skam Dig og se, hvordan jeg tager denne Sag!

En ægte Filosof tør aldrig sig beklage,
Om end han mister Alt, har han sig selv tilbage! —
Til vor Kontrakt igjen! Byd Skjæbnens Luner Trods!

(Peger paa Trissotin.)

Han staar sig godt, og har nok til sig selv og os.

Trissotin.

Nei, Frue, med den Sag De Intet mer udretter . . .
Mod dette Giftermaal Alverden op sig sætter . . .
Jeg vil ei være til Besvær, og jeg er ei saa from . . .

Philaminte.

Det er hel pludseligt, at De har sadlet om!
Vort Formu=Tab Dem nok til den Betragtning leder?

Trissotin.

Nei, al den Modstand mig alt længe grusomt kjeder,
Paa alt det Brøvleri jeg heller Afkald gjør,
Og vil ei have Den, der Haan mig vise tør.

Philaminte.

Jeg ser! Jeg ser! O det er ei til Deres Ære,
Det Syn, der viser mig, at De saa slet kan være!

Trissotin.

Det ligegyldigt er for mig, hvad De saa ser,
Hvordan De ta'er den Sag, anfægter mig ei mer,
Thi jeg er ei den Mand, der kan slig Haanhed døie,
Og lade med en Kurv af Frøkenen mig nøie! —
Nei, da saa hensynsløst man mig behandlet har,
Gi'er jeg et kort Farvel, istedenfor alt Svar.

Femte Scene.

Ariste. Chrysale. Philaminte. Belise. Armande. Henriette. Clitandre. En Notar. Martine.

Philaminte.

O hvor han pengegridsk og slet sig ad har baaret!
Hvor har hans Mangel paa Filosofi mig saaret!

Clitandre (til Philaminte).

Af min Filosofi jeg mig ei rose bør,
Men min Hengivenhed for Dem jeg nævne tør:

Den vover tillidsfuldt at byde Dem og Deres
De Formuskaar, der mig af Lykkens Haand beskæres.

Philaminte.

O De henrykker mig ved Deres Ædelmod,
Og mens jeg takker Dem, fordi De er saa god,
Min Henriettes Haand jeg Dem med Glæde skjænker.

Henriette.

Nei, kjære Moder, nu jeg anderledes tænker,
Tilgiv, at Deres Bud jeg ikke lyde tør.

Clitandre (til Henriette).

Hvordan? De med et Nei ulykkelig mig gjør,
Nu da hver Hindring for vor Kjærlighed er hævet?

Henriette (til Clitandre).

O just min Kjærlighed har dette Offer krævet! —
Jeg har mig glædet til at blive Deres Viv,
I kjærligt Haab om at forsøde Deres Liv,
Mens mine Ønsker blev i Deres tilfredsstillet,
Men nu, da Skjæbnen har saa slemt et Puds os spillet,
Nu føler jeg, at jeg, af Kjærlighed til Dem,
Dem ei bebyrde bør med Sorgen i mit Hjem.

Clitandre.

Med Dem vil lykkelig i alle Kaar jeg være,
I ingen, uden Dem, kan Livets Tryk jeg bære.

Henriette.

I Lidenskabens Rus man taler altid saa,
Men ei paa dette Sprog vor Fremtid bygges maa! —
O Næringssorgens Kaar er' vistnok altid strenge,
Og under deres Tryk ei Elskov varer længe:
Man har Exempler paa, at dette Tryk har bragt
Uenighed og Kiv i mangen Ægtepagt.

Ariste (til Henriette).

Har Du ei anden Grund til Afslag ham at give,
Og vilde, uden den, Du nok haus Hustru blive?

Henriette (peger paa Clitandre).

Han veed alt Svaret paa hvad der De spørger om!
Han veed min Kjærlighed kun skrevet har hans Dom.

Ariste.

Saa skynd Dig, kjære Barn, at kalde den tilbage,
Og lov ham strax, at Du ham vil til Husbond tage!

Om Bistand før I bad, og jeg en Udvei fandt,
Mens jeg Processens Tab og en Fallit opspandt,
(Til Philaminte.)
Ved Hjælp af hvilke De, der længe lod Dem blænde,
Har lært Hr. Trissotins Filosofi at kjende.

Chrysale.

O lovet være Gud!

Philaminte.

Ja, jeg er ogsaa glad,
At denne Kjæltring faar et Ærgrelsernes Bad!
Den Skienskalk! Det vil ham bitter Kummer volde,
Naar dette Bryllup nu med største Glands vi holde.

Chrysale (til Clitandre).

Naa, faar jeg Ret? Bli'er De ei Henriettes Mand?

Armande (til Philaminte).

Og De for hendes Skyld mig saa opoffre kan?

Philaminte (til Armande).

Nei, som et Offer bør Du ei betragtet blive,
Thi Din Filosofi maa Dig jo Kræfter give,
Saa Du med Glæde kan Din Søsters Lykke se.

Belise.

Han skulde vogte sig for hvad der end kan ske!
Af pur Fortvivlelse man sig imellem gifter,
Og stor Ulykke for sit hele Liv man stifter!

Chrysale (til Notaren).

De ser, min Herre, at mit Ord beholder Magt:
Skriv nu Kontrakten blot saadan som jeg har sagt*).

---

*) En fransk Kritiker har bemærket, at hver enkelt af dette Stykkes Slutningsrepliker indeholder et helt Indbegreb af den paagjældende Persons Karakter: Den svage Chrysale hoverer over, at hans Villie sker og at det er ham, som regerer; den lølle Belise erindrer os om hendes uskadelige og naragtige Elskovs-Illusioner; Philaminte henviser os endnu engang til den alt overvindende Filosofi og Armandes bitre Udbrud mod hendes Moder giver os et Tilbageblik paa den Misundelse og sær forbulgte Lidenskab, der have beherskt hende i Stykkets Løb, medens de Elskende, i deres stille Lykke, ikke have et eneste Ord at sige.

Ende
paa
De lærde Damer eller Blaastrømperne.

Den indbildte Syge.

Lystspil i tre Akter,
med tilhørende Intermezzoer og Ballet-Entreer.

1673.

Det var i Karnevalstiden, 1673. Et lystigt og muntert Karneval var det i Ludvig den Fjortendes Paris. Kongen var lige vendt hjem fra et seirrigt Felttog i Holland. Boileau havde besunget og forherliget hans, som det dengang syntes, fast utrolige Rhin-Overgang. Trofæer vare udstillede til Folkets Beskuelse, og Digterne, de store og de smaa, kappedes ikke blot om at offre Virak for den seirende Monarks Fødder, men ogsaa om at forberede Karnevals-Morskaber for den hjemvendte, som nu skulde hvile ud paa de Bedrifter, der af hans Samtid pristes som saa store og mærkværdige, og der nutildags forekomme os saa bittesmaa. Som sædvanligt var der bleven forelagt Kongen flere Stykker til Valg og, for første Gang, var det ikke Molière, som vandt Prisen. Det hjalp ikke, at han havde ladet Indgangen til sin „indbildte Syges" Patientværelse, ske gjennem en glimrende Prolog, der i Form af et Hyrdespil, med Festdekorationer, Løvhytter og Bekrandsninger, fulgte den almindelige Strøm i at hæve Kongen samt hans Bedrifter til Skyerne; det hjalp ikke, at han, til Afvexling i Sygestuens Ensformighed, havde indlagt morsomme Mellemakter med Ballet-En-

treer, og at han, i den karikerede Doktor-Promotion, hvormed Stykket slutter, endogsaa havde overtruffet den berømte Tyrke-Ceremonis burleske Lystighed: Man holdt ikke af dette Patient-Værelse, denne foregivne Død, denne uendelige Talen om medicinske Kure. — Det var i sin Orden, og vi ere ganske enige med Kongen, naar han, hjemvendt fra et glimrende Felttog, heller vilde se Racines „Mithridat," heller vilde lade sine Øine hvile paa den gamle pontiske Helt, der, skjøndt overvunden af de mægtige Romere, endnu tør trodse dem; der, omgiven af Nederlag og Familie-Ulykker, trængt paa alle Kanter: trods alle Tab, dog ikke har tabt sig selv, men foretrækker Døden for Vanære. — Som sagt, vi ere aldeles enige med Kongen i hans Valg af det heroiske Stykke, fremfor det burleske, men derfor føle vi ligefuldt med Molière, at denne første Tilsidesættelse maatte gaa ham nær til Hjerte, dobbelt nær, fordi han, fra sit Standpunkt, ikke kunde undlade at betragte den som en Følge af de Machinationer, hvormed Lully, lige siden „Balletternes Ballet", havde søgt at fortrænge den komiske Digter af Kongens Gunst, Machinationer, der vel ikke vare lykkedes, forsaavidt som Kongen vedblev at hædre og udmærke Molière, men hvis Virkninger dog af og til spordes i flere saavel for Digteren, som især for hans Theater, skadelige Forholdsregler, blandt andet i det bekjendte Forbud mod at anvende flere end sex Violiner i Orkestret, o. s. v.*)

---

*) Molière havde nedlagt Protest imod Lully's Anvendelse af den til Molières Stykker komponerede Musik andensteds. Lully, der længst havde været kjed af at figurere som en af den komiske Digters tjenende Aander, og som desuden vilde have sin Krig med Operaen frem, besvarede denne Protest med en ditto, der gik ud paa, at saa maatte Molière heller ikke anvende de af ham komponerede Dandse i sine Stykker. Ved den, i vor Indledning til Grevinde d'Escarbagnas, omtalte Festforestilling til Ære for den bairiske Prindsesse, var det, i Anledning heraf, kommen til alvorlige Ridninger mellem Digteren og Komponisten, og, skjøndt Molière, for

Det var Altsammen smaa Ting for Den, der var gaaet seirende ud af Tartuffe-Kampen. Men, som Livets Erfaring uafbrudt viser, ere de smaa Ting ofte langt mere irriterende end de store, mod hvilke man, uden Frygt for at blive latterlig, tør væbne sig med hele sin Modstandskraft, ja, ofte langt mere drillende og seigpinende, og det var netop Det, som Lullys Forhold til Molière, der fra først af havde hjulpet den omvandrende Musiker og Dandser frem til en hæderlig Stilling, og stadig havde beskyttet ham, var bleven. Uden her at indlade os dybere i disse temmelig uhyggelige Theaterhistorier, der gjennemgaaende havde forbitret Molière det for ham, i mange andre Henseender saa svære Aar, 1672, ville vi blot kaste et Blik paa dette hans sidste Leveaar, førend vi, til Afsked, beskjæftige os med det komiske Mesterværk, hvis Berømmelse, til Trods for Sygestuens uæsthetiske Uhyggelighed, er kommen til at overstraale alle hans øvrige Arbeider, og som, paa en saa særegen Maade, er bleven hans Virksomheds Slutsten.

Det var begyndt, dette svære Aar, der i dets Løb afpressede Molière hans første os bekjendte Klager over

---

den Gang, gik af med Seiren, og „Balletternes Ballet", til Trods for Lully's Protest, blev opført saaledes som Molière havde ordnet den: saa varede det ikke længe, inden Lully fik god Anledning til at hævne sig, idet han, til Bedste for den af Molière selv forberedte Opera, der var begyndt at blive et vigtigt og uundværligt Element ved Hoffet, fik udvirket, at Anvendelsen af Musik i de andre dramatiske Digtarter, ved kongeligt Forbud indskrænkedes til det Allernødvendigste, et Forbud, der især rammede Molières, med saa mangen musikalsk Udsmykning gjennemvævede Comedie-Ballet, der, som vi have set, i hans samlede Værker, udgjør en ikke ubetydelig Cyklus. — I denne uhyggelige Strid var der — som det sædvanligt er Tilfældet i al den Slags Strid — meget store Feil paa begge Sider, og det smerter os at maatte anerkjende, at Molière, i den Maade, hvorpaa han troede at kunne byde Lully Spidsen, synes at have stolet lidt vel meget paa den personlige Gunst hos Kongen, der hidtil aldrig havde svigtet ham.

Livets Tryk og Tilværelsens mangelunde Byrder, med hans Svigerinde, Madeleine Béjarts Død. I en Biografi af Molière vilde denne Dame komme til at spille en ikke ubetydelig Rolle. Her indskrænke vi os kun til at bemærke, at han tog sig hendes Død, der indtraf akkurat Aarsdagen forend hans egen, overmaade nær. Det er bleven paastaaet, at hans ungdommelige Forelskelse i hende, var den egentlige Aarsag til, at han, som vi have set, forlod sin borgerlige Stilling, forsøgte at oprette et Theater, blev omvankende Skuespiller, Farcedigter, o. s. v., og at man altsaa skylder hende en stor Taknemmelighedsgjæld. Men, uden paa nogen Maade at ville forringe Madeleine Béjarts mulige Indvirkning paa den unge Molière, kunne vi, for vort Vedkommende, aldeles ikke forsone os med Tanken om, at han blev Skuespiller, fordi han var forelsket i hende. Vi tro tvertimod, at han forelskede sig i hende, fordi hun var Skuespillerinde og, indtil en vis Grad, alt havde fundet Indgangen til den Helligdom, mod hvis endnu for ham lukkede Døre, hans medfødte Geni drev ham af al Magt. Hvorom Alting er, saa havde han elsket hende, som et ungt Menneske, i Overgangen fra Drenge- til Ynglings-Aarene, elsker en noget ældre og begavet Qvinde, der kommer ham imøde med Venskab og gaar ind paa hans Higen og Tragten, paa hans Planer og Anskuelser, mens hun, som den endnu overlegne, uafbrudt modificerer disse, og esterhaanden, saasremt hun virkelig er en begavet og elskelig Skikkelse, giver ham en Opdragelse, som Alverdens Universiteter tilsammen ikke formaa at give. Det var Madeleine Béjarts oprindelige Forhold til Molière. Hvorledes dette Forhold i Tidens Løb modificeredes, hvorledes Madeleine ikke var i Besiddelse af den Aandsklarhed, der itide gjennemskuer et saadant Forhold og, som Følge af denne sin Gjennemskuen, kommer til fuld Bevidsthed om, at hun deri kun kan gjøre Fordring paa at give, og aldrig paa at modtage; hvorledes hun, lige tvertimod, da Molière, efter Naturens Gang, vendte sit Hjerte og sin Hu til yngre og smukkere Qvinder,

ansaae sig for dødelig forurettet og vedblev at nære for ham en af disse herskesyge og fatale Lidenskaber, der uden at vinde den Paagjældende, kun bidrager til at gjøre ham ulykkelig: Det vedkommer os ikke her. Vi have kun med det ene Punkt at gjøre, at Molière i hende mistede en af sit Theaters utrætteligste og usortrødneste Støtter*), hvis Bitterhed aldrig havde hindret hende i at staa paa hans Bedste, i at arbeide for og med ham, en Qvinde, til hvis daglige Omgang han, gjennem Rækker af Aar, gjennem onde og gjennem gode Tider, var bleven vant, og hvis Død efterlod et smerteligt Hul i hans Tilværelse, som al Armandes Ynde ikke formaaede at udfylde.

Det var Begyndelsen af det Aar, 1672. I Marts, samme Aar, blev „de lærde Damer" opført, og gjorde vel Lykke, forsaavidt som det, med godt Hus og Kjenderes udelte Bifald, gik nitten Gange i Træk over Scenen. Men denne saakaldte Lykke var dog ingenlunde den, som Molière, der nærede en stor Forkjærlighed for dette saa omhyggeligt udarbeidede Stykke, havde ventet og attraaet. Den havde ingen Lighed med „Hustruskolens" Furore eller med „Tartuffe's" straalende Triumfer. Nei, den var af den samme jævnere og mere betingede Natur, som, i sin Tid, var bleven „Misantropen" til Del. Den rev, og kunde maaske, ifølge Stykkets Sujet, ikke rive det store Publikum med sig og, man stille det nu forresten, hvorledes man vil, saa higer Digteren, og fremfor alle andre

*) Foruden hendes, efter Theater-Traditionen, ypperlige Udførelse af alle de store Kammerpige-Roller, af Arsinoe i Misantropen og andre lignende Roller, havde hun hele Tiden været en høist flittig Bearbeiderinde af de, den Gang saa yndede spanske Sujetter. Vi kjende ingen af disse Bearbeidelser, men ganske uden Værd kunne de neppe have været, da Molière hyppigt benyttede dem til Afvexling i Repertoiret. Madeleine efterlod 19,000 Franks i rede Penge, til hvis Arving hun havde indsat sin Navne, Molières eneste efterlevende Barn, den senere for sin Aandfuldhed bekjendte Madeleine-Esprit-Pocquelin-Molière.

Digtere, Skuespildigteren, efter Massernes Bifald, for hvilket de oplyste Kjenderes og Tænkeres, hvor kjært og opmuntrende det end kan være, dog altid bliver et høist mangelfuldt Surrogat. Det var imidlertid saa beskikket, at dette Stykke, med hvis Held paa Theatret Molière ingenlunde havde været tilfreds, skulde bruge ham en Udmærkelse, som mangen anden Digter vistnok havde grebet med begge Hænder, men som Molière høist lakonisk afviste. „Jeg har levet i min Kunst og jeg vil ogsaa dø i den" (et Ord, der næsten altfor bogstaveligt er gaaet i Opfyldelse) saa lød hans Svar til Boileau, der paa Akademiets Vegne, skulde sondere, om Molière, naar man gjorde ham til Medlem deraf, vilde opgive at spille Komedie, og blot indskrænke sig til at skrive Stykker for Scenen. Alle Boileaus Forestillinger om hans nedbrudte Helbred, om den Ære, der fulgte med det fra Akademiets Side gjorte Tilbud, o. s. v, vare aldeles spildte. Molière, der var Skuespiller med Liv og Sjæl, og dertil elskede sin Truppe som en Fader elsker sine Børn, gad knap høre paa et Forslag, hvis Modtagelse vilde have fjernet ham fra den Hæder og Ære, som han, fra sin Ungdom af, havde attraaet. For ham stod Kunstens Laurbærkrands høiere end nogen anden, og han kunde, under det os af en Samtidig beskrevne Møde med Boileau, trods al den Sygdom og Lidelse, hvorunder han sukkede, neppe bare sig for at le af det gjorte Forslag og af Boileau, der naturligvis, fra sit mere indskrænkede Standpunkt, ikke forstod, hvad Fornøielse, der vel kunde være i, hver Aften at male Rynker og Øienbryn paa Panden og at faa Stokkeprygl paa Scenen for at blive gjort til „Doktor mod sin Villie". — Det falder af sig selv, at vi, ifølge vor Anskuelse, der sætter Troskab i sin Gjerning over alt Andet, maa holde med Molière i hans Afslag, men derfor skal det dog ligefuldt anerkjendes, at det franske Akademi virkelig bød ham denne Udmærkelse, og derved beviste, hvor høit det skattede ham som Digter, et Træk der værdigt slutter sig til Boileaus bekjendte Svar paa Ludvig den Fjortendes

Spørgsmaal: „Hvem er den største Digter, under min Regjering?" „Sire, det er Molière".*)

Og Digteren var, trods den tærende Sygdom, der Dag for Dag, nedbrød hans Livskraft, endnu ikke færdig. Han havde nylig staaet ved sin sidstfødte lille Drengs**) Baare, og i bitter Sorg over Tabet af sin eneste Søn, følt hele Lægekunstens Afmagt; han havde, under sin egen lange og haabløse Sygdom, erkjendt, at Arbeide og Virksomhed, om de end ikke kunne helbrede, dog ere Palliativer for mangen Smerte, og at klynkende Eftergivenhed kun gjør ondt værre. Han havde, i sine mange Berørelser med Hoffet og den fine Verden, erfaret hvorledes en uafbrudt Ængstelse for at bevare Livet, en pinlig og smaalig Opmærksomhed paa alle Legemets Fornemmelser, efterhaanden frembragte de værste og utaaleligste Egoister, hvis indbildte Onder atter afgave den ypperste Næring for de daværende Lægers storartede Humbug. Alt Dette havde han følt og erfaret. Det var, under Indvirkningen heraf, at den dødssyge Mand endnu engang samlede sine Kræfter, for i yderligste Grad at latterliggjøre den blinde Tro paa Fakultetets Anordninger, for grundigt at karikere den overdrevne Ængstelse, den latterlige Fasthængen ved det Liv, der for ham selv snart skulde være et tilbagelagt Stadium. Det var i denne Sindsstemning at Molière skrev sit sidste Arbeide for den Scene, som han, lige fra den første Opførelse af les précieuses ridicules, i 1659, og indtil nu, da han, kun 51 Aar gammel, bøiede sit Hoved mod Graven, havde behersket; for hvilken han

---

*) Man maa erindre, at det var i det saakaldte „store Aarhundrede", i en Periode, der, hvad Poesi, Rhetorik og Kunst angaar, endnu den Dag idag staar uovertruffet i Frankrigs Historie, at dette Votum blev udtalt af en Kunstdommer, hvis ensidige Beundring af de antike Mesterværker engang imellem havde bragt ham til en, som det forekommer os, høist overdreven Strenghed i Bedømmelsen af Molières mest komiske Stykker.

**) Født i September, 1672.

havde levet og aandet, den Scene, der var ham saa dyrebar, at ingen jordisk Ære eller Udmærkelse, intet Haab om Hvile og Velvære for hans egen Person, kunde afholde ham fra at vie den sit Arbeide og sin Kjærlighed, lige indtil hans Dine lukkedes.

Det maa imidlertid, under Læsningen af „den indbildte Syge", vel erindres, at dette skarpe Udfald mod Lægestanden, et Udfald, der ikke nøiedes med at angribe de fungerende og praktiserende Læger, men ogsaa i de unge, af dem opdragne Generationer og i Promotions-Ceremonierne, slog løs paa Alt, hvad der var Fakultetet helligst og dyrebarest: at dette Udfald, sige vi, ene og alene var rettet mod det middelalderlige Barbari, hvormed den daværende Doktorstand tildels endnu var befængt.*) Hr. Purgon, Hr. Diafoirus, ere grebne lige ud af Livet, som de gik og stod og florerede i Paris; den burleske Doktorceremoni er, saa utroligt som det end synes, kun et, i makaronisk Latin omskrevet Ud-

*) Der var naturligvis allerede dengang enkelte hæderlige Undtagelser. Men disse kunde endnu ikke rigtigt trænge igjennem. At Molière stod i venskabeligt Forhold til een af disse Undtagelser, Armand de Mauvillain, have vi, i vor Indledning til hans første Doktor-Komedie, „Amor som Læge", alt omtalt, og det antoges i Paris, at Mauvillain, der var Molières Huslæge, ofte hjalp Digteren med de medicinske Udtryk, hvorfor han ogsaa blev forfulgt og forhadt af sine Embedsbrødre. En samtidig Anekdote fortæller rigtignok, at Doktor-Ceremoniens makaroniske Latin blev opfundet i et Selskab hos Madame de la Sablière, ved hvilket ogsaa Ninon og andre af hin Tids Celebriteter vare tilstede, og hvor man, efter Aftensbordet, faldt paa at karikere en Doktor-Promotion, der nylig havde fundet Sted. Men uden at tale om, hvor høist usandsynligt det er, at de tilstedeværende Damer skulde have deltaget i en saa grov Spøg, og dertil have kunnet saa meget Latin, at de paa staaende Fod kunde lave latinske Vers: uden at tale herom, saa fremgaar det, af selve Ceremoniens Overensstemmelse med de ved Fakultetet herskende Skikke, som Englænderen „Locke", der ikke var Part i Sagen, tre Aar efter Molières Død, har beskrevet os, at det maa have været en Læge, og ikke Pariser-Damer, der skaffede Molière det lystige Materiale til „den indbildte Syges" burleske Slutnings-Ceremoni.

drag af de virkelige Ceremonier, hvormed Doktorgraden toges. Til de uhyre indbyrdes Lovtaler, der fortæller os, at Doktoren staar over Vorherre og skjænker Mennesket langt mere end Han, findes der ikke alene tilsvarende Aktstykker i hin Tids medicinske Skrifter, men Molière har, trods al sin Komik, trods al sin gode Villie til grundigt at karikere det daværende Fakultet, dog ikke kunnet overtrumfe de, i nogle af disse Skrifter, forekommende Galskaber.

Et andet Punkt i Stykket, som man under dets Læsning ogsaa vel maa vogte sig for at overse, er at Beralde, den indbildte Syges Broder, der i Stykkets Handling optræder som en fornuftig og velvillig Mand, ingenlunde fra Molières Haand af, skal være en Repræsentant for en rigtig Opfattelse af Lægekunstens Værd. Lige tvertimod. Som Argan er halvgal, fordi han ubetinget tror Alt, og hænger i de medicinske Forordninger, saa at han ikke tør komme Salt i et Æg, uden først at have forhørt sig hos Doktoren om hvormange Korn, der skal til at udgjøre den reglementerede Dosis, ja saa, at han kommer i Fortvivlelse over at have glemt, om det er paa langs eller paa tværs, at han skal gaa op og ned af sit Stuegulv, for at tage sig Motion: akkurat ligesaaledes har Beralde en ikke ringe Rem af Huden i den modsatte Retning, naar han glatvæk forkaster al Medicin og bryder Staven over al Lægekunst. Det er høist sjelden, at Molière lader den klare og lidenskabsløse Fornuft optræde som Modsætning til en eller anden Monomani. Dette har nu sin simple og naturlige Grund i, at selv fornuftige Folk, i Regelen komme til at gaa meget for vidt, naar de ville modsige en eller anden Galskab, eller overbevise en eller anden Monomanist om hans Daarskab. Vi have flere Gange havt Anledning til at omtale dette gjennemgaaende Træk hos Molière, der, ligesom i Husfruskolens Chrysalde, i Misantropens Philinte, i „de lærde Damers" Chrysale, o. s. v., atter og atter fremtræder meget stærkt hos Beralde i „den indbildte Syge". Just fordi Molière er en Mester i de dramatiske Modsætninger,

just derfor, er han høist varsom med de moralske, og i hele hans store Galleri af Figurer, kjende vi kun en eneste virkelig saadan, nemlig: Modsætningen mellem Cleante og Tartuffe, mellem den gudfrygtige og retskafne Mand og Hykleren: en Modsætning, der er betinget af Stykkets Sujet og uden hvilken man neppe vilde kunne udholde at følge Hyklerens Slangebugter igjennem det skarpttegnede Billedes fem lange Akter.

I de bekjendte, af „Eckermann" udgivne Samtaler, siger Göthe:

„Dersom vi nyere Digtere ville vide, hvad der gjør Lykke paa Scenen, da er Molière den Mand, til hvem vi bør henvende os. Kjender De hans „indbildte Syge?" Der er en Scene deri, der ved hver Gjenlæsen altid forekommer mig som et Symbol paa den fuldkomneste Kundskab til Theatret. Det er den*), hvori den indbildte Syge spørger sin lille Datter, Louison, om hun har set en ung Mand i den ældre Søsters Værelse. En anden Digter vilde uden videre ladt Barnet fortælle, hvad der var passeret, og dermed havde det været forbi. Men hvilket Liv, hvilken Virkning, har Molière forstaaet at drage af de Opfindelser, hvormed han holder hendes Fortælling tilbage!" — Efter derpaa at have gjennemgaaet den nævnte Scene, vedbliver Göthe: „Jeg kjender og elsker Molière fra min Ungdom af og mit hele Liv igjennem har jeg lært af ham. Det er ikke blot en fuldkommen Kunsterfaring, der henrykker mig hos ham; det er i Særdeleshed Digterens hele elskværdige Natur og høie Aandsdannelse. Der er hos ham en Takt, en Ynde, en Selskabstone, der kun kunde opnaas af en Natur som hans, hvis oprindelige Skjønhed endnu er bleven udviklet og forhøiet ved daglig Omgang med sit Aarhundredes mærkværdigste Mænd."

Vi have her, foran Molières sidste Arbeide, tilladt os, at citere denne Göthes Udtalelse, der vel i Grunden

*) Anden Akts ellevte Scene.

kun indeholder et Ekko af, hvad der hundrede og atter hundrede Gange, langt vidtløftigere og med langt stærkere Udtryk, er bleven sagt og skrevet i Digterens Fødeland, men som for os i Göthes Mund har en særegen Vægt, ikke blot fordi den i saa saa Ord samler og fastholder det Indtryk, som ogsaa vi, fra vor Ungdom af, have modtaget af ham, et Indtryk, der langt fra at slappes, altid er tiltaget i Kraft og Fylde, under syv Aars næsten uafbrudte Syslen med hans Theater, men især fordi den, paa en kort og syndig Maade giver et Billede af det Indtryk, som vi have haabet og ønsket efterhaanden at bibringe vore Læsere af Molière som Digter og som Menneske. Vi sige med Flid: efterhaanden, fordi det nu engang er umuligt, ved et flygtigt og overfladisk Bekjendtskab, at opfatte og vurdere den store franske Komikers Fortræffelighed, der, ligesom hos Holberg, ved hver Gjenlæsen træder stærkere og stærkere frem.

Vi tro ikke, at der behøves noget yderligere Bevis for, at vor Sammenstilling af Molière og Holberg har været fuldkommen berettiget. Der er Syn for Sagn i næsten ethvert af Molières Stykker, blandt hvilke der dog neppe er et eneste, som har paavirket Holberg i den Grad som „den indbildte Syge". Lige fra Lukretias Replik i „den Vægelsindede": „Han maa være en Hovedpedant, en ægte Thomas Diaphorius", gjennem Henriks fingerede Doktor i Kildereisen: „Jeg vilde ønske, min Herre, at han selv havde halvfemsindstyve Ulykker og Sygdomme paa Halsen, at jeg kunde gjøre min Kunst probat paa ham", i „Pernilles korte Frøkenstand", i „Erasmus Montanus" og, fremfor alle andre Stykker, i „den Stundesløse" kommer den Holberg-Læser, der kjender Molière, til at tænke paa „den indbildte Syge", og til at forbauses over den Lethed, hvormed Holberg har overført og benyttet sit store Forbilledes Ytringer og Karakterer til Bedste for sit eget Theater. Et fuldstændigt Register herover vilde optage langt mere Plads end vi have til vor Raadighed, og

vi maa derfor her, som det alt saa ofte har været Tilfældet under Udgivelsen af vor nu fuldendte Oversættelse, se at beherske vor Lyst til at give en Sammenstilling af Molière og Holberg paa et bredere Grundlag og over en større Maalestok, og atter nøies med i al Ydmyghed at citere et enkelt Træk, hvortil vi her vælge „Bielgeschrey"s Slutningsreplik til Leander, i den Stundesløse: „Lover I mig da, Monsieur, at I vil lægge Jer efter Bogholderiet", og Argans ditto til Cleante i „den indbildte Syge": „Bliv Doktor, min Herre, bliv Doktor, saa skal De faa min Datter": Slutningsrepliker, der med lige stor komisk Kraft, i nogle faa Ord koncentrere hele Indtrykket af de respektive Hovedpersoners excentriske Galskab, Slutningsrepliker, der, som med et Trylleslag, saa Tilskueren eller Læseren til i et Nu at rekapitulere de foregaaende Akters Indhold og til atter og atter at briste i Latter over de deri fremstillede Monomaniers uovervindelige Magt.

Om vor Oversættelse af „den indbildte Syge" maa vi endnu bemærke, at vi have udeladt den ovenomtalte meget lange Prolog, der aabenbart kun har været beregnet paa Stykkets Opførelse ved Hofforestillinger. Heller ikke den kortere Prolog, hvormed det sædvanlig blev opført paa Palais royals Scene, have vi optaget her, fordi denne Prologs ofte gjentagne Hovedsætning:

> Al Eders Viden er kun Hjernespind,
> I Herrer Læger, o. s. v.

tilstrækkelig indskærpes og gjentages i Stykket. Derimod have vi, i Modsætning til en tidligere Oversættelse af dette Stykke, beholdt Intermezzoerne med de dertil hørende Ballet-Entreer, dels fordi man har en Ytring af Molière selv om at disse, skjøndt tilsyneladende uden synderlig Sammenhæng med Handlingen, dog, som en nødvendig Afvexling i denne, ikke kunne undværes, dels fordi en Bortskæren af dem vilde nødvendiggjøre en Omskriven eller Udeladen af Repliker

i selve Stykket, til hvilken vi, sidst af alle Mennesker, ville fordriste os. Med den berømte Doktor-Ceremoni, der slutter Stykket, have vi været i en ikke ringe Forlegenhed, da dens makaroniske Latin hører til de aldeles uoversættelige Ting, hvorfor den ogsaa, i alle os bekjendte Molière-Udgaver og Molière-Overfættelser, er bleven bibeholdt i dette latinske Kaudervelsk, der gjør en saa uhyre komisk Virkning. Da vi imidlertid have Grund til at antage, at en stor Del af vore Læsere ikke kunne nyde dens Komik i det fremmede Tungemaal, have vi, saa godt det vilde gaa, gjort et Forsøg paa at overfætte dette, dog saaledes at vi overalt, i vedføiede Noter, give Molières oprindelige Text.

Det var ved dette Stykkes fjerde Opførelse, den 17de Februar, 1673, at Molière, der selv udførte Argans besværlige og trættende Rolle, idet han udtalte Ordet „Juro" (jeg sværger) blev greben af et konvulsivisk Hoste-Anfald, der vel af ham skjultes for Tilskuerne under en forceret Latter, mens hans Medspillende dog bemærkede, at dette Anfald var af en farligere Natur, end de mange, som de vare vante til at se ham lide af. Molières Pleiesøn, Baron, der havde overværet Forestillingen i en Loge, ilede, saasnart Slutningschoret var sunget, ned til ham, og gjorde, idet han tog sin faderlige Vens Haand, en Bemærkning om, at denne var iskold. Molière svarede Intet herpaa, men spurgte ham, hvad Publikum syntes om Stykket, og ved Barons Svar, at Folk morede dem ypperligt og vare høist tilfredse, baade med Stykket og med dets Udførelse, gik der endnu engang et Glimt af Kunstner-Glæde over Digterens Aasyn. Hans Portører, der pleiede at bære ham hjem til hans Bolig, vare ikke komne, da Forestillingen, som man paa Grund af hans Helbredstilstand, paa alle mulige Maader havde søgt at fremskynde, var tidligere forbi end sædvanlig. Men hans Arbeidere ved Theatret, disse Folk, for hvis Skyld han, skjøndt han følte sig dødssyg, ikke havde villet tillade at Forestillingen blev tilbagekaldt, flokkede sig om deres næsten forgudede Chef,

og bare ham, ledsagede af Baron og la Grange, til hans Bolig. Hans Livs Rolle var udspillet.

„Den indbildte Syge", der foreløbig maatte henlægges, indtil en anden Skuespiller (la Thorillière) havde indstuderet Argans Rolle, gjorde ved dets senere Gjenoptagelse paa Scenen, en saa stormende Furore, at det, i den nærmest følgende Saison opførtes 72 Gange, for fuldt Hus. Det hjalp ikke Fakultetet, at det rasede, at det in corpore henvendte sig til Kongen for at faa Stykket forbudt, og at det offenlig erklærede Digterens Død for en Gudsdom, en exemplarisk Straf til Skræk og Advarsel for Ligesindede. Kongen lo af Klagerne og besvarede Henvendelsen til Majestæten selv, med at oprette en Lærestol ved Universitetet i Anatomi, hvis Professor skulde læse over de i Medicinen gjorte nye Opdagelser, Blod-Cirkulationen, o. s. v., som Fakultetet hidtil med største Haarduakkethed havde ignoreret eller behandlet som Crimen laesae majestatis, og saaledes skete det, at just de samme Omstændigheder, der havde ledsaget Molières Pariser-Debut med det lille Enakts Lystspil „les précieuses ridicules", gjentoge sig med hans sidste Arbeide, idet et forældet System, der havde trodset andre Revselser, blev i Bund og Grund ødelagt af hans lystige og træffende Satires Mesterskud.

Personer:

Argan, indbildt Syg. Han er klædt som Patient, med tykke Strømper, Tøfler, snevre Benklæder, rød Vest, besat med lidt Galonering eller nogle Kniplinger, et Halstørklæde med nogle Guldtresser, bundet løst omkring Halsen, samt Nathue med Kniplings Kant.

Beline, Argans anden Kone.

Angélique, Argans Datter.

Loniſon, Argans lille Datter.

Beralde, Argans Broder, klædt i en noget adstadig Herredragt.

Cleante, forelſket i Angéliqne, klædt i elegant og moderne*) Herredragt.

Hr. **Diafoirus**, Doktor.
Thomas Diafoirus, hans Søn.
Hr. **Purgon**, Argans Doktor.

De tre Doktorer ere klædte i almindelig Doktor-Dragt, dog saaledes, at Thomas Diafoirus har en lang, glat Krave, lange glatte Haar og en Kappe, der hænger ned over Knæerne. Han ser uhyre enfoldig ud.

Hr. **Fleurant**, Apoteker. Han er klædt i Sort eller Mørkebrunt, har en lille Sprøite i Haanden, en Serviette om Livet og bart Hoved.

Hr. **de Bonnefoi**, Notar.

Toinette, Tjenestepige i Argans Hus.

Harlekin.

En gammel Kone.

Syngende og dandsende Politibetjente; Violinspillere; syngende og dandsende Zigeunere og Zigeunerinder; det medicinske Fakultets Præsident; det medicinske Fakultet; Kirurger; Apotekere, samt andre fingerede saavel syngende som dandsende Personer i Doktor-Ceremonien.

---

*) Det vil da sige, moderne for 1673.

Første Akt.

Første Scene.

Argan

(sidder ved et Bord, ifærd med at gjennemgaa sin maanedlige Apotekerregning, hvis Beløb han med Regnepenge tæller efter, mens han af og til udsletter og omskriver de respektive Poster).

To og Tre er Fem, og Fem er Ti, og Ti er Tyve; . . . Tre og To er Fem . . .

(Læser.)

„Endvidere, den fireogtyvende et lille formildende, forberedende og opløsende Klyster, for at blødgjøre, forfriske og befugte Herrens Indvolde" . . . Hvad jeg godt kan lide hos Hr. Fleurant, det er, at hans Regninger altid ere holdte i en høist ærbødig Stil . . . „Herrens Indvolde, tredive Sous" . . . Tredive Sous . . . nei, nei, min gode Hr. Fleurant! Det er ikke nok at være høflig, man maa ogsaa være en Smule rimelig og ikke flaa Patienterne! Tredive Sous for et Klyster! Nei Tak, min Herre, jeg har alt sagt Dem Besked. Hidtil har De dog kun opført de Ting med tyve Sous, og tyve Sous i Apotekersproget. det vil da sige det Samme som ti Sous i andre Menneskers Sprog. Saadan skal det være. Ti Sous. „Endvidere, den samme Dag, et godt rensende Klyster, lavet med dobbelt Universal-Medicin, Rabarber, Rosen-essents-Honning og andre Sager, efter Recepten, for at udtømme, udfeie og renvaske Herrens Underliv, tredive Sous" . . . Med Deres Tilladelse, Hr. Fleurant, ti Sous . . . „Endvidere, samme Dags Aften en kjølende, beroligende, søvndyssende og søvnbringende Mixtur, lavet for at faa Herren til at sove, tredive Sous" . . . Ja, den tør jeg ikke klage over, thi jeg sov ypperligt derpaa . . . Ti, femten, sexten, sytten Sous, sex Penninge . . . „Endvidere, den femogtyvende, en god rensende og styrkende Medicin, lavet af frisk Kassia, levantisk Sennep, samt andre kraftige Sager, efter Hr. Purgons Recept, fire Franks" . . . Fire Franks! Det er jo at gjøre Nar af Folk. Nei, nei, Hr. Fleurant, det gaar ikke an! Man maa dog ikke bringe Patienten til Bettelstaven! Hr. Purgon har ikke forordnet, at De skulle tage fire Franks. Tre Franks kan være nok . . .

Tyve . . . og tredive Sous . . . „Endvidere, samme Dag, en smertestillende og dulmende Mixtur for at skaffe Herren Hvile, tredive Sous“ . . . Godt, ti og femten Sous. „Endvidere den sexogtyvende, et Klyster til at fordrive Vinde og stille Uro, tredive Sous“ . . . Ti Sous, Hr. Fleuraut! . . . „Endvidere Herrens vanlige Klyster, gjentaget om Aftenen, tredive Sous“ . . . Ti Sous, Hr. Fleurant! . . . „Endvidere, den syvogtyvende, en kraftig Medicin, til at stimulere Bevægelsen og fordrive de onde Vædsker af Herrens Blod, tre Franks“ . . . Godt, godt... Tyve og Tredive Sous. Det er mig kjært, at De dog engang er fornuftig . . . „Endvidere, den otteogtyvende, en Dosis afklaret og forsødet Valle, for at mildne, temperere og forfriske Herrens Blod, tyve Sous“ . . . Godt, ti Sous . . . „Endvidere, en styrkende og præserverende Mixtur, lavet af tolv Gran Bezoarsten, Citronsaft, Granatsaft og andre Sager, efter Doktorens Recept, fem Franks“ . . . Nei, nei, Hr. Fleurant, nu bliver det for galt! Naar De tager det paa den Maner, faa gider Ingen længer være Patient! Lad Dem nøies med fire Franks! Det er endda mer end nok, det! . . . Tyve og fyrretyve Sous, Tre og To er Fem og Fem er Ti og Ti er Tyve... Summa Sumarum: Tre og Tredsindstyve Franks, fire Sons, sex Penninge... Lad se . . . Jeg har altsaa i denne Maaned faaet: En, to, tre, fire, fem, sex, syv, otte Slags Medicin, og: En, to, tre, fire, fem, sex, syv, otte, ni, ti, elleve, tolv Klysterer... Og i forrige Maaned var der tolv Slags Medicin og tyve Klysterer. — Ja saa undrer det mig rigtignok ikke, at jeg befinder mig mindre vel end i forrige Maaned. Jeg maa have talt med Hr. Purgon, og bede ham faa Ret paa de Ting! Se saa, tag saa alle disse Historier bort!

(Da Ingen kommer og han ser, at han er ene i Stuen, bliver han utaalmodig.)

Her er Ingen! Det hjælper ikke Alt, hvad jeg siger, Alt, hvad jeg prædiker. Man lader mig alligevel være alene, man vil ikke passe paa at blive hos mig!

(Han ringer med en Klokke, der staar paa Bordet.)

Høre kan de ikke heller! Denne Klokke er ogsaa meget for svag. Kling, kling, klang! Det hjælper ikke! Klingklingeling! De maa være døve. Toinette! Kling klang, Dillederi Ding! Som om jeg ikke ringede! O skjændige Taske! Affkum! Ding ding dang! Klingklingklingeling! Det er til at blive rasende over!

(Da det ikke hjælper, at han ringer, begynder han at skrige.)

Klingeklingeling! Fanden i Vold med den Tæve! Hvor tør man saaledes lade en stakkels Patient ligge for Lud og koldt Vand! Klingeklingeling! Det er da ogsaa ynkeligt! Ding, ding dang! O min Gud, de lade mig dø her, ganske ene! Klinge linge linge linge ling!

Anden Scene.

Argan. Toinette.

Toinette (idet hun kommer ind).

Nu kommer jeg.

Argan.

O skammelige Tøs!

Toinette
(lader som om hun havde stødt sit Hoved).

Fanden tage Deres Utaalmodighed! For det Jags Skyld har jeg slaaet mit Hoved halv fordærvet mod en af Vindues-skodderne.

Argan (i Vrede).

O Forræderske!

Toinette
(afbryder Argan, hver Gang han vil til at skjænde).

Ah!

Argan.

Det er . . .

Toinette.

Ah!

Argan.

Det er over en Time, at Du . . .

Toinette.

Ah!

Argan.

At Du har ladt mig . . .

Toinette.

Ah!

Argan.

Saa ti dog stille, Din Laptaske, at jeg kan komme til at skjænde paa Dig . . .

Toinette.

Jo vist! Tie stille, saadan som jeg er kommen afsted!

Argan.

Jeg har skreget mig hæs i en hel Time, Din Skjøge!

Toinette.

Jeg har slaaet mit Hoved fordærvet! Det kan nok veie op derimod! Lad os saa være qvit!

Argan.

Hvorledes, Din Tingest . . .

Toinette.

Hvis De skjænder, saa klynker jeg.

Argan.

At lade mig ene, Dit Asskum . . .

Toinette (vedbliver at afbryde Argan).

Ah!

Argan.

Hvordan? Kan jeg ikke engang faa mit Sind lettet med at skjænde?

Toinette.

Jo, skjænd De kun, saameget De har Lyst! Det maa De gjerne!

Argan.

Jeg kan jo ikke komme til, Din Tæve, naar Du hvert Øieblik afbryder mig.

Toinette.

Naar De vil have den Fornøielse at skjænde, saa maa jeg ogsaa have Lov til at klynke! Hver Sit! Det er ikke mere end billigt! Ah!

Argan.

Ja, saa faar jeg vel give efter! Tag dette bort, Dit Skarn! Tag dette bort!

(Han reiser sig.)

Har mit Lavement idag virket godt?

Toinette.

Deres Lavement?

Argan.

Ja, har det virket rigtigt?

Toinette.

Hvad veed jeg derom? Lad Hr. Fleurant stikke Næsen deri, siden det er ham, der har Profiten deraf.

Argan.

Sørg for, at der er en Kop Bouillon parat til det, som jeg siden skal have.

Toinette.

Det er rigtig rart for Hr. Fleurant og Hr. Purgon, at de have faaet fat paa Herrens Legeme. Saadan en ypperlig Malkekø faar man nok ikke hver Dag. Jeg gad vide, hvad Herren egentlig feiler, siden De skal have saa mange Medikamenter.

Argan.

Ti stille, Dit uvidende Fæ! Hvad Forstand har Du paa at kontrollere Fakultetets Anordninger? Kald paa min Datter, Angélique. Jeg har Noget at tale med hende om.

Toinette.

Der kommer hun ukaldet, som om hun havde gjættet Deres Ønske.

Tredie Scene.

Argan. Angélique. Toinette.

Argan.

Kom nærmere, mit Barn! Toinette skulde just kaldt paa Dig, thi jeg har Noget at tale med Dig om.

Angélique.

Jeg er rede til at høre.

Argan.

Vent lidt!

(Til Toinette.)

Giv mig min Stok. Jeg kommer strax igjen.

Toinette (til Argan).

Skynd Dem, Herre, skynd Dem bare! Hr. Fleurant skaffer os nok lidt Bryderi!

Fjerde Scene.

Angélique. Toinette.

Angélique.

Toinette!

Toinette.

Hvad behager?

Angélique.

Se lidt paa mig!

Toinette.

Nu vel, jeg ser paa Dem.

Angélique.

Toinette!

Toinette.

Hvad saa mer end: Toinette?

Angélique.

Kan Du da ikke gjætte, hvad jeg vil tale om?

Toinette.

Aa jo, saa omtrent. Det skal vel sagtens være om vor unge Elsker, ligesom alle de foregaaende Dage. De er ikke i Deres Es, naar De ikke nophørligt kan faa talt om ham.

Angélique.

Naar Du veed det, hvorfor begynder Du da ikke paa den Materie? Hvorfor sparer Du mig ikke den Uleilighed, at jeg selv skal bringe ham paa Bane?

Toinette.

Hvor skal jeg faa Tid dertil, naar De altid selv kommer mig i Forkjøbet?

Angélique.

Jeg tilstaar, at jeg aldrig kan blive træt af at tale om ham. Det er mig en Trøst og Lise, naar jeg kan aabne mit Hjerte for Dig. Men, sig mig engang, Toinette, fordømmer Du da de Følelser, jeg nærer for ham?

Toinette.

Paa ingen Maade.

Angélique.

Gjør jeg Uret i at hænge fast ved det Indtryk, han har gjort paa mig?

Toinette.

Det siger jeg jo ikke.

Angélique.

Synes Du, at jeg skulde være ligegyldig ved hans ømme Forsikringer om, hvor inderligt han elsker mig?

Toinette.

Det være langtfra!

Angélique.

Finder Du ikke, ligesom jeg, en Himlens Styrelse, en Skjæbnens Beskikkelse, i den uformodenlige Anledning til vort Bekjendtskab?

Toinette.

Jo vist.

Angélique.

Finder Du ikke, at den Maade, hvorpaa han forsvarede mig, skjøndt han ikke kjendte mig, stempler ham som en brav og retskaffen Mand.

Toinette.

Jo.

Angélique.

At det er umuligt at bære sig mere ædelmodigt ad?

Toinette.

Det indrømmer jeg.

Angélique.

Og at han har opført sig med den størst mulige Anstand?

Toinette.

Aa ja.

Angélique.

Synes Du ikke, at han er overmaade velskabt?

Toinette.

Jo, ganske vist.

Angélique.

At han har det smukkeste Ydre, Du nogensinde har set?

Toinette.

Aa jo, saamænd.

Angélique.

At saavel hans Tale som hans Handlinger have et høist ædelt Præg?

Toinette.

Det er ganske vist.

Angélique.

At man ikke kan tænke sig noget mere Lidenskabeligt, noget mere Indsmigrende, end hans Ytringer til mig?

Toinette.

Det er sandt.

Angélique.

Og at Intet i Verden kan være mere pinligt end den bitre Tvang, hvori jeg holdes, denne Tvang, der hindrer os i gjensidig Udveksling af de ømme Følelser, som Himlen har indgydt os?

Toinette.

Deri har De Ret.

Angélique.

Men, min stakkels Toinette, tror Du virkelig, at han holder saa meget af mig som han siger?

Toinette.

Hm! Hm! Det er et kildent Spørgsmaal, som det ikke er saa let at afgjøre. Den falske Kjærlighed efterligner ofte den sande paa en høist skuffende Maade. I det Kapitel har jeg set ganske udmærkede Skuespillere.

Angélique.

Ak, Toinette, hvad siger Du? Kan det være usandt, saadan som han taler?

Toinette.

Hvad det Punkt angaar, vil De jo snart faa Troen i Hænderne, og komme til fuldkommen Vished. Han skrev Dem jo til igaar, at han har besluttet at anholde om Deres Haand. Det er den korteste Vei til at klare Sagen paa, det fuldgyldigste Bevis for hans Oprigtighed.

Angélique.

O hvis han bedrager mig, saa vil jeg aldrig i mit Liv sætte Lid til nogen Mand!

Toinette.

Der kommer Deres Fader tilbage, Frøken.

Femte Scene.

Argan. Angélique. Toinette.

Argan.

Naa, min Datter, jeg har Noget at fortælle Dig, som Du nok neppe drømmer om. Man har begæret Dig til Ægte. Hvad nu? Du ler? Der er dog i den hele Verden Intet, der er saa pudsigt som de unge Pigeborn! O Natur, Natur! Saa vidt som jeg kan mærke, min Pige, saa behøver jeg nok ikke at spørge Dig om Du har Lyst til at gifte Dig eller ikke?

Angélique.

Jeg vil gjøre Alt, hvad De finder for godt at befale mig, kjære Fader.

Argan.

Det er mig kjært, at Du er saa tilsinds, min Datter. Ja, saa er den Sag afgjort, thi jeg har modtaget Tilbudet.

Angélique.

I Et og Alt er det min Skyldighed at lyde Deres Bud, kjære Fader.

Argan.

Din Stifmoder syntes rigtignok, at jeg skulde sætte baade Dig og Din lille Søster Louison i Kloster. Det har hun nu altid været forhippet paa.

Toinette (afsides).

Den gode Madame har sine Grunde.

Argan.

Hun har derfor ikke villet give sit Minde til dette Giftermaal, men jeg har seiret og jeg har sagt Ja.

Angélique.

O hvor jeg takker Dem for Deres Godhed, kjære Fader.

Argan.

Jeg har endnu ikke set Frieren, men man har forsikret mig, at baade Du og jeg ville blive tilfredse med hans Person.

Angélique.

Ja, ganske vist.

Argan.

Hvorledes? Har Du set ham?

Angélique.

Da De, ved Deres Samtykke, kjære Fader, jo har givet mig Ret til at aabne mit Hjerte for Dem, saa vil jeg ikke skjule, at Hændelsen, for sex Dage siden, har ført os sammen, og, at det Andragende man har gjort Dem, er en Følge af den gjensidige Tilbøielighed, som vi, alt ved det første Møde, have fattet for hinanden.

Argan.

Derom er der ikke bleven talt. Men det glæder mig, og det er jo høist heldigt, at det træffer sig saaledes. Man siger, at det er en stor, ung, velskabt Fyr.

Angélique.

Ja, kjære Fader.

Argan.

Som har en smuk Figur.

Angélique.

Ja, det er vist.

Argan.

Af et behageligt Væseu.

Angélique.

O høist behageligt.

Argan.

Og som har et meget rart Udtryk i sit Ansigt.

Angélique.

Et rigtig velsignet Udtryk.

Argan.

Beleven og artig.

Angélique.

Ja, i høi Grad.

Argan.

Meget retskaffen.

Angélique.

Saa retskaffen som Nogen kan være.

Argan.

Som taler ypperligt Latin og Græsk.

Angélique.

Derom veed jeg Intet.

Argan.

Og som vil blive promoveret til Doktor om tre Dage.

Angélique.

Promoveret til Doktor? Han?

Argan.

Har han ikke fortalt Dig det?

Angélique.

Nei, sandelig . . . Hvem har sagt Dem det?

Argan.

Hr. Purgon.

Angélique.

Kjender Hr. Purgon ham da?

Argan.

Er det at spørge om? Skulde han ikke kjende sin egen Søsterson?

Angélique.

Er Cleonte Hr. Purgons Søsterſøn?

Argan.

Hvilken Cleonte? Vi tale jo om ham, der har friet til Dig.

Angélique.

Ja, naturligvis.

Argan.

Nu vel, det er jo Hr. Purgons Søsterſøn, en Søn af hans Svoger, Doktor Diafoirns, og denne Søn heder Thomas Diafoirus. Vi have beſtemt Eders Giftermaal til imorgen Aften, Hr. Purgon, Hr. Fleuraut og jeg, og imorgen ſkal derfor denne min tilkommende Svigerſøn præſenteres for mig af hans Fader . . . Hvad gaar der af Dig? Du ſtaar jo ſom om Du havde tabt baade Næſe og Mund?

Angélique.

Det kommer af, at jeg med Et har opdaget, at vi tale om to ganſke forſkjellige Perſoner.

Toinette.

Er det muligt, Herre? Skulde De virkelig være beſat af en ſaa forrykt Ide? Vil De, med Deres Formue, gaa hen og give Deres Datter til en Doktor?

Argan.

Ja, viſt vil jeg ſaa. Hvad kommer det Dig ved, Din Laptaſke?

Toinette.

Tys, tys, ſaa ſagte! Hvorfor ſkal vi ſtrax begynde med Skjældsord? Kan De ikke tage den Sag ganſke rolig, uden at blive heftig? Lad os bare tale koldblodigt ſammen og lad mig høre hvad Grund De har, for at lade hende gjøre ſligt et Parti.

Argan.

Min Grund er kort og godt den, at jeg, ſaa ſvag og ſyg ſom jeg er, ønſker mig en Svigerſøn, der er Doktor og af Doktorfamilie, ſaa at jeg altid kan finde den fornødne Hjælp parat, og i min egen Familie beſtandig have Kure, Recepter, Medikamenter og Konſultationer paa rede Haand.

Toinette.

Naa, det er da i det Mindſte en Grund. Det er rart, naar man kan forklare ſig ſagtmodigt for hinanden. Men, Herre, læg Haanden paa Hjertet og ſiig mig: Er De virkelig ſyg?

Argan.

Hvorledes, Din Taske? Om jeg er syg, om jeg virkelig er syg? O Uforskammede!

Toinette.

Tys, tys! De er syg, Herre, virkelig syg! Lad os ikke trættes derom. Jeg indrømmer det strax. De er meget syg, ja langt sygere end De selv tror. Den Sag er nu afgjort. Men Deres Datter skal jo dog giftes for sin Skyld, og ikke for Deres, og da hun ikke er syg, faa behøver De jo ikke at give hende en Doktor.

Argan.

Men, det er for min Skyld, at jeg giver hende til en Doktor. En velopdragen Pige burde være henrykt over at faa en Mand, der kan være gavnlig for hendes Faders Helbred.

Toinette.

Maa jeg give Dem et godt Raad, Herre?

Argan.

Hvad for et Raad?

Toinette.

At De rent skal opgive enhver Tanke om det Giftermaal.

Argan.

Opgive den? Og af hvilken Grund?

Toinette.

Af den Grund, at Deres Datter aldrig vil give sit Samtykke dertil.

Argan.

Vil hun ikke give sit Samtykke?

Toinette.

Nei.

Argan.

Min Datter?

Toinette.

Deres Datter. Hun vil fortælle Dem, at hun ingen Brug har, hverken for Hr. Diafoirus eller for hans Søn, Hr. Thomas Diafoirus, eller nogensomhelst Hr. Diafoirus.

Argan.

Men jeg har Brug for dem, jeg! Desuden er det et meget fordelagtigt Parti. Hr. Diafoirus har kun denne Søn, som er hans eneste Arving. Dertil kommer endnu, at Hr. Pur=

gon, der hverken har Kone eller Børn, just paa Grund af dette Giftermaal, vil testamentere ham hele sin Formue, og Hr. Purgon er en Mand, der, i det Mindste, har sine ottetusind Franks i aarlig Rente.

Toinette.

Han maa have slaaet mange Folk ihjel, inden han blev saa rig.

Argan.

En aarlig Rente paa ottetusinde Franks! Det er ikke saa lidt. Uden at tale om Faderens Formue.

Toinette.

Ja, alt Det er jo meget godt. Men jeg bliver dog ved min Mening, og raader Dem, her mellem os, paa det Bestemteste til at vælge hende en anden Mand. Hun er ikke skabt til at blive Fru Diafoirus.

Argan.

Men jeg vil nu, at det skal være saadan.

Toinette.

O Fy! Siig dog ikke det!

Argan.

Hvorledes? Maa jeg ikke sige det?

Toinette.

Nei.

Argan.

Og hvorfor maa jeg ikke sige det?

Toinette.

Fordi man vil sige, at De slet ikke tænker over hvad De siger.

Argan.

For mig gjerne. Man maa sige Alt, hvad man har Lyst til, men jeg siger Dig, at hun skal indfri det Løfte, jeg har givet.

Toinette.

Saavidt skal det aldrig komme. Det siger jeg Dem.

Argan.

Hun skal gjøre det, eller ogsaa sætter jeg hende i Kloster.

Toinette.

De?

Argan.

Jeg.

Toinette.

Snak!

Argan.

Hvorledes? Er det Snak?

Toinette.

De sætter hende ikke i Kloster.

Argan.

Sætter jeg hende ikke i Kloster?

Toinette.

Nei.

Argan.

Nei?

Toinette.

Nei.

Argan.

For Pokker! Det var da morsomt: Sætter jeg ikke min Datter i Kloster, hvis jeg vil?

Toinette.

Nei, siger jeg Dem.

Argan.

Hvem skal hindre mig deri?

Toinette.

De selv.

Argan.

Jeg selv?

Toinette.

Ja. Det har De aldrig Hjerte til.

Argan.

Jo, det har jeg just Hjerte til.

Toinette.

De spøger.

Argan.

Jeg spøger ikke.

Toinette.

Faderkjærligheden vil nok gjøre sig gjældende.

Argan.

Den vil ikke gjøre sig gjældende.

Toinette.

En lille Taare eller to, en Arm slynget om Deres Hals, et „min søde lille Fa'er", sagt rigtig ømt, vil være mere end nok til at røre Dem.

Argan.

Alt Det vil ikke nytte det Mindste!

Toinette.

Jo vist!

Argan.

Jeg siger Dig, at jeg aldrig vil vige fra min Beslutning.

Toinette.

Bagateller.

Argan.

Du maa ikke sige: Bagateller.

Toinette.

Min Gud, jeg kjender Dem bedre end De selv. De er i Grunden god.

Argan.

Jeg er ikke god. Jeg kan være ond, naar jeg vil.

Toinette.

Sagte, sagte dog, Herre! De glemmer jo rent, at De er syg.

Argan.

Det er min absolute Befaling, at hun skal tage den Maud, jeg har sagt.

Toinette.

Det er min ligesaa absolute Befaling, at hun ikke maa tage ham.

Argan.

Men hvorledes have vi egenlig fat paa det? Hvad er det for en uhørt Dristighed, at en Laptaske af Tjenestepige tør tale saaledes til sit Herskab?

Toinette.

Naar Herren slet ikke betænker, hvad han gjør, saa tør en fornuftig Tjenestepige nok rette paa ham.

Argan

(løber efter Toinette for at slaa hende).

Ti, Uforskammede! Jeg slaar Dig fordærvet.

Toinette

(sætter en Stol imellem sig og Argan).

Det er min Pligt at modsætte mig de Ting, som kunne vanære Herren.

Argan
(løber med sin Stok i Haanden rundt om Stolen og efter Toinette, der bestandig undgaar ham).

Jeg skal lære Dig at tale, jeg!

Toinette
(smutter over til den modsatte Side).

Og det er min Skyldighed at passe paa, at De ingen Daarskaber begaar.

Argan (som før).

Din Laptaske!

Toinette (som før).

Jeg vil aldrig samtykke i det Giftermaal.

Argan (som før).

Dit Afskum!

Toinette (som før).

Jeg tillader ikke, at hun gifter sig med Deres Hr. Thomas Diasoirus.

Argan (som før).

Din Skjøge!

Toinette.

Og hun vil hellere lyde mig end Dem.

Argan (idet han standser).

Angélique, vil Du ikke standse det slette Fruentimmer for mig?

Angélique.

Bliv dog endelig ikke syg derover, kjære Fader.

Argan (til Angélique).

Dersom Du ikke standser hende, giver jeg Dig min Forbandelse.

Toinette (idet hun løber bort).

Og jeg gjør hende arveløs, hvis hun adlyder Dem.

Argan (kaster sig i sin Lænestol).

Ah! Ah! Jeg kan ikke mere! Det er til at tage Livet af mig!

Sjette Scene.

Beline. Argan.

Argan.

Ak! Kone, kom!

Beline.

Hvad fattes Dig, min stakkels lille Mand?

Argan.

Kom og hjælp mig!

Beline.

Hvad er der da i Veien, min stakkels Dreng?

Argan.

Min Glut!

Beline.

Min Ven!

Argan.

Man har lige gjort mig vred.

Beline.

Stakkels lille Mand! Hvorledes er det gaaet til?

Argan.

Det er den Laptaske, den Toinette, der Dag for Dag bliver mere uforskammet.

Beline.

Tag Dig det dog bare ikke saa nær!

Argan.

Hun har formelig gjort mig rasende, det Skarn!

Beline.

Saa sagte dog, min Søn!

Argan.

Hun har i over en Time konterkareret mig i hvad jeg vilde gjøre.

Beline.

Naa, naa!

Argan.

Hun har havt den Frækhed at sige til mig, at jeg ikke er syg!

Beline.

Det var rigtignok uforskammet.

Argan.

Du veed da bedst, min Hjerte, hvorledes det forholder sig dermed.

Beline.

Ja, ja, min Hjerte! Hun har stor Uret.

Argan.

Den Tøs lægger mig i Jorden, min Kjære.

Beline.

Naa, naa!

Argan.

Hun er Skyld i al den Galde, der plager mig.

Beline.

Men tag Dig det dog ikke saa nær.

Argan.

Jeg har alt for længe siden bedet Dig om at jage hende bort.

Beline.

Min Gud, hjerte Mand, der er ingen Tjenestefolk, som ikke have deres Feil. Man er imellem nødt til at bære over med Manglerne, paa Grund af de gode Sider. Det ene maa bøde paa det andet. Denne Pige har et godt Haandelag, hun er ordenlig, flittig, og, fremfor Alt, tro. Du veed, hvor varsom man nutildags maa være med de Folk man fæster. Heida, Toinette!

Syvende Scene.

Argan. Belise. Toinette.

Toinette.

Frue!

Beline.

Hvor tør Du vove paa at gjøre min Mand vred?

Toinette (i en indsmigrende Tone).

Jeg, Frue? Ak, jeg veed ikke, hvad De mener. Fra Morgen til Aften tænker jeg jo kun paa at gjøre Herren tilpas.

Argan.

O den falske Blakke!

Toinette.

Herren har sagt, at hans Datter skulde have Bryllup med Hr. Thomas Diafoirus, og jeg har svaret ham, at skjøndt Partiet tilvisse var fordelagtigt for hende, fandt jeg det dog klogere, om han satte hende i et Kloster.

Beline (til Argan).

Deri er der intet Ondt. Jeg finder, at hun har Ret.

Argan.

Ak, mit Hjerte, hvor kan Du dog tro den listige Slange? Hun har sagt mig over hundrede Usorskammenheder.

Beline.

Naa, naa! Jeg tror Dig jo min Ven. Se nu blot at komme Dig. Hør, Toinette, hvis det oftere hændes, at Du gjør min Mand vred, saa jager jeg Dig strax paa Porten. Saa, giv mig nu hans Foerværkskappe og Puderne, saa at jeg kan saa stillet lidt tilrette om ham i hans Stol.

(Til Argan.)

Du har det jo rent forkert. Træk Din Nathue godt ned over Ørerne. Der er Intet man saa let bliver forkjølet af som den Kulde man faar om Ørerne.

Argan.

O min Glut, hvor jeg er Dig taknemlig for al Din Omsorg!

Beline

(retter paa de Puder, som hun har stillet rundt om Argan).

Reis Dig lidt, at jeg kan putte denne under Dig. Lad os faa denne til at støtte Dig her, og denne paa den anden Side. Og saa denne bag Din Ryg og denne til at hvile Hovedet paa.

Toinette

(kaster en Pude paa hans Ansigt).

Og denne til at vogte Dem for Aftenduggen.

Argan

(reiser sig i Vrede, og kaster alle Puderne efter Toinette, der løber bort).

O skjændige Tøs, vil Du qvæle mig?

Ottende Scene.

Argan. Beline.

Argan (kaster sig tilbage i sin Stol).

Ah! ah! Jeg kan ikke mere!

Beline.

Hvorfor vil Du gjøre Dig saa vred, min Ven? Hun mente det just saa meget godt!

Argan.

Du kjender ikke hendes Ondskab, min Hjerte! Den Taske har bragt mig rent ud af mig selv. Der vil mere end otte

Medikamenter og tolv Layementer til at kurere den Fortræd, det Skarn har gjort mig.

Beline.

Naa, naa, min lille Ven! Se nu blot at slaa Dit Sind til Ro!

Argan.

Ak, min Engel, Du er min eneste Trøst i denne Verden.

Beline.

Min stakkels kjære Dreng!

Argan.

For at bevise Dig min Taknemlighed vil jeg, som jeg alt har sagt Dig, gjøre mit Testamente.

Beline.

O min Ven, lad os dog ikke tale derom! Det er en Tanke, som jeg ikke kan udholde. Jeg skjælver af Smerte blot ved at høre det Ord.

Argan.

Har jeg ikke alt sagt Dig, at Du skulde tale med Din Notar?

Beline.

Jo, han er derinde. Jeg tog ham hjem med mig.

Argan.

Lad ham da komme ind til mig.

Beline.

Ak, min Ven, naar man elsker sin Mand rigtigt, saa duer man ikke til at tænke paa alt Det!

Niende Scene.

Hr. de **Bonnefoi. Argan. Beline.**

Argan.

Kom nærmere, Hr. de Bonnefoi, kom nærmere! Vær saa god og sæt Dem ned. Min Kone har sagt mig, at De er en meget retskaffen og en hende meget hengiven Mand, og derfor har jeg bedt hende tale til Dem om et Testamente, som jeg vil gjøre.

Beline.

Ak, jeg er ikke istand til at tale om de Ting.

Hr. de Bonnefoi.

Hun har forklaret mig Deres Ønske om ved testamentarisk Disposition at gjøre Noget for hende. Men med Hensyn herpaa, maa jeg underrette Dem om, at De ikke har Ret til at testamentere hende Noget.

Argan.

Men hvorfor ikke?

Hr. de Bonnefoi.

Skik og Brug negte det. Dersom De boede et Sted, hvor de nye Love gjælde, kunde De gjøre det, men her i Paris og overalt, hvor de gamle Vedtægter endnu staa ved Magt, vil en saadan Disposition blive aldeles ugyldig*). Det er kun ved indbyrdes Gaver i levende Live, at Mand og Hustru kunne tilvende hinanden nogen Fordel. Men selv for at gjøre dette, maa de ingen Børn have, hverken sammen eller af et tidligere Ægteskab.

Argan.

Det er da en uforskammet Vedtægt! Ikke at kunne efterlade Noget til en Hustru, der elsker mig saa ømt, og har saamegen Omsorg for mig! Jeg tror, at jeg vil raadføre mig med min Advokat, der maaske kan sige mig, hvorledes jeg skal bære mig ad dermed.

Hr. de Bonnefoi.

Det skulde De dog ikke gjøre. Advokaterne ere som oftest meget strenge i det Kapitel, og holde det virkelig for en stor Brøde, naar man disponerer over Noget paa en ulovlig Maade. De Folk gjør mange Vanskeligheder, og kjende i Regelen ikke vore Samvittigheds-Udflugter. Nei, De bør heller raadspørge Andre, som ere mere føielige og bedre veed, hvorledes man lempeligt kan omgaa Loven, saa at det, der egenlig ikke er tilladt, bliver retfærdigt: Folk, som forstaa at udjævne Vanskeligheder og at finde Midler til ved en eller anden indirekte Fordel at eludere Vedtægterne. Hvorledes skulde vi ellers komme ud af det, dersom man ikke forstod den Kunst? Man maa, ved visse Leiligheder, vise lidt Eftergivenhed, ellers vilde jeg saamænd ikke give fire Skilling for vor Profession.

---

*) Artiklerne 280 og 282 i den gamle Vedtægtsbog for Paris. En Mand kunde, som vi have set af Notarens Forklaringer i »Hustruskolen«, alligevel sørge meget godt for sin Kones Fremtid, men dette maatte ske ved Giftermaalskontrakten. Sildigere Dispositioner vare, af Hensyn til den Uret, der mulig kunde gjøres Børnene, aldeles ugyldige. Ved „Code Napoleon" er der gjort en Del Forandringer i disse gamle Vedtægter, som endnu paa Molières Tid, ja et helt Aarhundrede efter denne, stode i fuld Kraft.

Argan.

Min Kone har tilvisse Ret i, at De er en meget retskaffen og duelig Mand. Saa sig mig da nu, hvorledes jeg skal bære mig ad for at tilvende hende den Formue, som jeg vil berøve mine Børn?

Hr. de Bonnefoi.

Hvorledes De skal bære Dem ad? For det Første kan De, i al Stilhed, udvælge en intim Ven af Deres Kone, til hvilken De, ved lovformelig testamentarisk Disposition, kan give Alt, hvad Dem synes, og denne Ven kan da, efter Deres Død, overlade det til hende. For det Andet kan De udstede en Del sikre Obligationer til Fordel for Kreditorer, hvis Navne kunne laanes af Deres Hustru, i hvis Hænder der dog maa være en Erklæring om, at disse Laan ere skete til Bedste for hende, og endelig kan De jo ogsaa, mens De endnu lever, overlade hende rede Penge eller Vexler, som lyde paa Ihændehaveren.

Beline (til Argan).

O pin Dig dog ikke med alt Det! Dersom Du gaar bort, min dyrebare Mand, saa vil jeg ikke længer kunne udholde det i Verden.

Argan.

Min Elskede!

Beline.

Ja, min Ven, dersom jeg skulde være saa ulykkelig at miste Dig . . .

Argan.

Min kjære Hustru . . .

Beline.

Saa vilde Livet ikke længer have mindste Værd for mig.

Argan.

Min Hjerte!

Beline.

Og jeg vilde følge Dig i Graven, for at bevise Dig, hvor stor en Kjærlighed jeg har baaret til Dig.

Argan.

Min Engel, Du skærer mig i Hjertet! Græd ikke saa, men se at trøste Dig, det beder jeg Dig om.

Hr. de Bonnefoi (til Beline).

De Taarer komme meget ubeleiligt. Vi ere endnu ikke saa vidt.

Beline.

O min Herre, De veed ikke, hvad det vil sige, naar man elsker sin Mand saa høit.

Argan.

Den største Sorg jeg har ved at forlade Verden er at vi ingen Børn have sammen. Hr. Purgon har rigtignok lovet mig, at jeg skulde kunne skaffe Dig et . . .

Hr. de Bonnefoi.

Det kan jo komme endnu.

Argan.

Det bliver da bedst, min Hjerte, at vi gjøre Testamentet paa den Maade, som Din Notar har sagt. Men for en Sikkerheds Skyld vil jeg dog strax forære Dig tyve tusind Franks i Guld, som jeg har her i min Senge-Alkove og to Obligationer, som lyde paa Ihændehaveren og som skyldes mig, den ene af Hr. Damon, den anden af Hr. Geronte.

Beline.

Nei, nei! Jeg vil Intet have af det . . . Ah! . . . Hvormeget siger Du, at der er i Din Alkove?

Argan.

Tyvetusind Franks, min Hjerte.

Beline.

Tal ikke til mig om Formue, jeg beder Dig . . . Ah! . . . Paa hvormeget lyde de to Obligationer?

Argan.

Den ene, min Hjerte, paa firetusinde, den anden paa sextusinde Franks.

Beline.

Al Verdens Guld er Intet, i Sammenligning med Dig.

Hr. de Bonnefoi (til Argan).

Tykker De saa at vi skulle tage fat paa Testamentet?

Argan.

Ja, min Herre! Men det er bedst, at vi sætte os ind dermed i mit lille Kabinet. Led mig derind, min Hjerte!

Beline.

Kom, min stakkels kjære Dreng!

Tiende Scene.

Angélique. Toinette.

Toinette.

Der gaa de med Notaren og jeg har hørt dem tale om Testamente. Deres Stifmoder er om sig. Jeg er vis paa, at man er ifærd med at narre Deres Fader til et eller anden Komplot, der vil komme til at gaa ud over Dem.

Angélique.

O lad ham raade over sin Formue, som han bedst synes, naar han blot vil lade mig raade over mit Hjerte! Du har hørt, Toinette, hvilke skrækkelige Planer, man har med mig! Forlad mig endelig ikke i min Nød!

Toinette.

Jeg? Forlade Dem? Før vilde jeg dø! Deres Stifmoder gjør sig rigtignok al optænkelig Umage for at vinde mig! Hun viser mig Fortrolighed. Men jeg har aldrig kunnet fatte det rette Hjertelag til hende, og har tvertimod altid staaet paa Deres Bedste. Lad mig om det! Jeg skal gjøre alt Muligt for at tjene Dem, men for at min Hjælp kan blive Dem til Nytte, vil jeg forandre Angrebsplan, skjule min Iver for Deres Sag, og lade som om jeg gaar ind paa alle Deres Faders og Deres Stifmoders Ideer.

Angéliqne.

Var det ikke bedst at faa Cleante underrettet om min Faders ulykkelige Giftermaalsprojekt?

Toinette.

Tilvisse. Men hvem skal jeg sende? Her i Huset er der Ingen jeg tør betro det Ærinde. Jeg vil se, om jeg kan faa fat paa min naragtige Elsker, den gamle Harlekin, paa hvem jeg nok, for Deres Skyld, vil spendere et Par venlige Ord. I Aften er det for silde, men i Morgen tidlig skal jeg sende Bud til ham og han vil blive henrykt*).

---

*) Denne Replik, der indleder det følgende Intermezzo, den lille italienske Natteseene, som Moliere har indlagt til Afvexling i Sygestuens Ensformighed, maa naturligvis forandres og lempes, naar man udelader Intermezzoet, hvad vi, for vort Vedkommende, holde for en meget stor Feil.

Ellevte Scene.

Beline (indenfor). Angélique. Toinette.

Beline.

Toinette!

Toinette (til Angélique).

Man kalder paa mig. God Nat. Stol De bare trygt paa mig.

Første Intermezzo.

Theatret forestiller en By.

Harlekin kommer for at give sin Elskede en Serenade. Han bliver afbrudt, først af Violinspillere, som han bliver vred paa. Dernæst af Vagt og Politibetjente, der bestaa af Spillemænd og Dandsere.

Første Scene.

Harlekin.

O Kjærlighed, Kjærlighed, Kjærlighed, Kjærlighed! Arme Harlekin! Hvilket Galskab har Du dog sat Dig i Hovedet! Du spilder Din Tid, forsømmer Din Handel og lader Dine Forretninger gaa som de kan! Du spiser ikke mere, Du drikker næsten ikke mere, Du sover hverken Nat eller Dag! Og for hvis Skyld? En Drages! En Tigerindes, der viser Dig Vinterveien og ovenikjøbet ler Dig ud! — Men det hjælper ikke at ræsonere! Det er Dit Bud, o Kjærlighed, som gjør mig til en Daare, ligesom saa mange Andre have været det for mig. Men man kan ikke være viis, fordi man vil være viis, og de Gamles Hjerner komme desværre lige saa let aflave som de Unges. Nu skal vi da se, om jeg ikke kan mildne hendes Tigerhjerte med en Serenade. Der er i den hele Verden Intet saa rørende som en Elsker, der synger sine Klager udenfor de Laase og Skaadder, som indeslutte haus Elskede.

(Han tager sin Luth.)

Nat og Dag jeg Dig tilbeder*)
O besvar min Troskabs Eder
Med et Ja! Hvis Nei jeg faar,
Strax jeg fra Forstanden gaar! —

*) I Originalen synger Harlekin sin Elskovsklage paa Italiensk, et Sprog, der ogsaa benyttes af den gamle Kone, som i næste Scene parodierer hans Vise. Vi have af Hensyn til Pladsen indskrænket os til kun at give eet Vers af hver af disse Viser.

Snart i Haab
Hjertet bæver;
Snart mit Raab
Afstand hæver!
Alt for længe
Dog det varer
Før den Strenge
Det besvarer:
O jeg dør, jeg dør af Kjærlighed!
Nat og Dag jeg Dig tilbeder, o. s. v.

Anden Scene.

Harlekin. En gammel Kone (viser sig i Vinduet og besvarer Harlekins Serenade.)

Den gamle Kone (synger).

Unge Herrer, som med stjaalne Blik,
Omme Buk,
Falske Suk,
Ord, som aldrig holde Stik,
Os om Troskab beder,
I mig ei vildleder,
Thi jeg veed,
Alt Besked
Om hvor falsk et Skjold I føre:
Dum er Den, som vil paa Eder høre.
Unge Herrer, som med stjaalne Blik, o. s. v.

Tredie Scene.

Harlekin. Violinspillere (bag Scenen).

Violinspillerne
(begynde paa en Melodi).

Harlekin.

Hvilken impertinent Musik er det, der vover at afbryde min Røst?

Violinspillerne
(vedblive at spille).

Harlekin.

Men saa hør dog op med den Qvinkeleren! Lad mig dog have Ro til at beklage mig over den Ubarmhjertiges Grumhed.

Violinspillerne
(som før).

Harlekin.

Stille! Stille, det er mig, som vil synge!

Violinspillerne
(som før).

Harlekin.

I Djævels Skind og Ben!

Violinspillerne
(som før).

Harlekin.

Pst! Pst! (Musiken som før.) Vil man gjøre Nar af mig? (Musiken som før.) O hvilket Spektakel! (Musiken som før.) Gid Fanden havde Jer! (Musiken som før.) Jeg bliver rasende. (Musiken som før.) Vil I da ikke høre op? Naa, Gud være lovet!

Violinspillerne
(begynde igjen.)

Harlekin.

Hvad? Mer endnu?

Violinspillerne
(vedblive).

Harlekin.

O de fordømte Spillemænd! (Musiken som før.) Hvilken dum Musik!

(Violinspillerne vedblive at spille. For at trodse dem, begynder Harlekin at synge.)

Harlekin.

La la la, la la la! (Musiken som før.) La la la, la la la. (Musiken som før.) La la la la la la la. (Musiken som før.) La la la la la la.

Violinspillerne
(standse).

Harlekin.

Det morer mig, min Tro! Bliv ved, mine Herrer, bliv bare ved!

(Da han Intet hører mere.)

Naa, saa bliv dog ved!

Fjerde Scene.

Harlekin (alene).

Det er den rette Maade at faa dem til at tie paa! Spillemænd lyſtre ellers kun deres eget Hoved. Men før jeg ſynger, vil jeg prælndere lidt og ſpille et Stykke, for at komme ind i den rette Tonart.

(Han tager ſin Luth, og lader ſom om han ſpiller paa den, idet han med Læben og Tungen efterligner Inſtrumentets Lyd.)

Plong, plong, plong, pling, pling, pling. Det er et daarligt Veir til at ſtemme Luthen i. Pling, pling, pling. Pling tan plang, pling, plang. Strengene give ſig i det fordømte Veir. Pling, pling! Jeg hører Larm. Det er bedſt, at jeg ſtiller Luthen ved Porten her.

Femte Scene.

Harlekin. Politibetjente (ſom idet de gjøre deres Ronde, løbe til ved at høre Larm).

En Politibetjent (ſyngende).

Hvem der? Hvem der?

Harlekin (ſagte).

Hvad Fanden er det? Er det nu bleven Mode at tale i Tremmlanter?

Politibetjenten (ſom før).

Hvem der? Hvem der? Hvem der?

Harlekin (forſtrækket).

Jeg, jeg, jeg!

Politibetjenten (ſom før).

Hvem der? Hvem der, ſpørger jeg?

Harlekin.

Jeg, jeg, jeg, ſvarer jeg.

Politibetjenten (ſom før).

Hvilken Dig? Hvilken Dig?

Harlekin.

Jeg, jeg, jeg, jeg, jeg!

Politibetjenten (ſom før).

Siig mig Dit Navn! Tøv ei dermed for længe.

Harlekin.

Mit Navn det er: Gaa hen og lad Dig hænge.

Politibetjenten (som før).

Herhid, herhid, hver Kammerat!
Lad ham, der svarer saa, i Hullet blive sat!

Første Ballet-Entree.

(Hele Vagten, som bestaar af Spillemænd og Dandsere, kommer ind og søger Harlekin i Mørket.)

Harlekin.

Hvem der?

Spillemænd og Dandsere.
(vedblive at søge).

Harlekin.

Hvad kan dette dog være for Knægte?

Spillemænd og Dandsere
(som før).

Harlekin (giver sig til at efterligne en stor Herre).

Naa, naa!

(De Andre som før.)

Lakeier, Folk! Kom I skal sægte!

(De Andre som før.)

Saasandt jeg lever . .

(De Andre som før).

Skal I snart til Jorden falde.

(De Andre som før.)

Champagne, Poitevin, Picard! Nu kommer Alle!

(De Andre som før.)

Saa lade vi Pistolen knalde!

(De Andre som før. Harlekin lader som om han affyrer en Pistol.)

Pah!

(De falde Alle til Jorden og flygte derpaa.)

Sjette Scene.

Harlekin (alene).

Ah, ah, ah! Hvor jeg har forskrækket dem! Hvilke Dosmere! At blive saa bange for mig, der selv er angst som en Hare! Ja, hvor maa man dog filere sig igjennem i denne Verden! Havde jeg ikke ageret tapper og ladt som om jeg var en stor Herre, saa havde de bestemt taget mig ved Vingebenet! Ah! ah! ah!

(Politibetjentene, som paany have nærmet sig, høre de sidste Ord, og gribe Harlekin i Kraven.)

Syvende Scene.

Harlekin. Syngende **Politibetjente.**

Politibetjente (syngende).

Herhid, Kammerater, nu fik vi ham fat!
Men Lys I med Eder maa bringe!

(Hele Vagten kommer ind med Lygter.)

Ottende Scene.

Harlekin. Syngende og dandsende **Politibetjente.**

Politibetjente (syngende).

Saadan skal Du ha'e det, Din Reb-Kandidat,
Som tror os med Frygt at betvinge!
Din Hundsvot, Dit Afskum! Uforskammede, som
Tilgavns nu skal lide Din Dom.

Harlekin.

Ak tilgiv! Jeg drukken var paa Ære!

Politibetjente (som før).

Denne Grund ei gjælder her!
Nei, vi skal Dig Mores lære,
Naar i Hullet først Du er.

Harlekin.

Som en Tyv jeg jo behandlet bliver.

Politibetjente (som før).

Flux afsted!

Harlekin.

Borgerlig Haandtering her jeg driver.

Politibetjente (som før).

Flux affted!

Harlekin.

Først min Synd jeg vide maa.

Politibetjente (som før).

Marsch! Til Fængslet! Marsch! Affted!

Harlekin.

Mine Herrer, lad mig gaa!

Politibetjente (som før).

Nei . . .

Harlekin.

Jeg dem beder . . .

Politibetjente (som før).

Nei.

Harlekin.

Og bønfalder . . .

Politibetjente (som før).

Nei, nei, nei!

Harlekin.

Mine Herrer . . .

Politibetjente (som før).

Nei, nei, nei!

Harlekin.

Blot af Medynk . . .

Politibetjente (som før).

Nei, nei, nei!

Harlekin.

I Guds Navn . . .

Politibetjente (som før).

Nei, nei, nei!

Harlekin.

Maa De dog barmhjertig være.

Politibetjente (som før).

Denne Grund ei gjælder her,
Nei vi skal Dig Mores lære,
Naar i Hullet først Du er.

Harlekin.

Er der da Intet, mine Herrer, som formaar at formilde Dem?

Politibetjente (som før).

Jo, vi lade let os røre,
Saa man høist barmhjertig bli'er:
Sex Rigsdaler kan det gjøre
Til en lille lystig Svir.

Harlekin.

Ak, mine Herrer, jeg har ikke en eneste Skilling hos mig.

Politibetjente (som før).

Har Du ei de sex Rigsdaler,
Da paa anden Vis man taler!
Tredve Næsestyvere?
Et Dusin af Slag maaske?
Derfor kan vi Frihed sælge!
Mellem disse blot Du vælge!

Harlekin.

Dersom det er absolut nødvendigt, tror jeg, at jeg vilde foretrække Næsestyvere.

Politibetjente (som før).

Nu saa lav Dig hurtigt til!
Selv maaske Du tælle vil?

Anden Ballet-Entree.

(De dandsende Politibetjente give ham Næsestyvere efter Takten.)

Harlekin (mens man slaar ham).

En og To, Tre og Fire, Fem og Sex, Syv og Otte, Ni og Ti, Elleve og Tolv, Tretten og Fjorten og Femten . . .

Politibetjente (som før).

Gjør Du Kneb og tæller feil, min Ven?
Regningen vi da begynde maa igjen.

Harlekin.

O nei, mine Herrer! Mit arme Hoved kan ikke mere. Det er saa mørt som et stegt Æble. Jeg vil heller have Stokkeprygl, end jeg vil begynde forfra.

Politibetjente (som før).

Nu lad gaa! Du skal Din Villie faa,
Efter Takt vi vil med Stokken slaa.

Tredie Ballet-Entree.

(De dandsende Politibetjente slaa ham med Stokke, efter Takten.)

Harlekin (mens de slaa ham).

En, To, Tre, Fire, Fem, Sex . . . Ah ah ah! Jeg kan ikke mere. Hør dog op, mine Herrer! Se her! Her er de sex Rigsdaler, som jeg giver Dem.

Politibetjente (som før).

O hvilken prægtig Mand! O hvilken ædel Sjæl!
Hr. Harlekin, med Tak vi sige Dem Farvel.

Harlekin.

Jeg ønsker Herrerne: God rolig Nat!

Politibetjente (som før).

God Nat, Hr. Harlekin, god rolig Nat!

Harlekin.

Jeg siger mange Tak . . .

Politibetjente (som før).

God Nat, Hr. Harlekin, god rolig Nat.

Harlekin.

Og Deres Tjener bli'er . . .

Politibetjente (som før).

God Nat, Hr. Harlekin, god rolig Nat!

Harlekin.

Indtil vi ses igjen.

Fjerde Ballet-Entree.

(Alle dandse af Glæde over de af Harlekin modtagne Penge.)

Anden Akt.

Theatret forestiller atter Argans Værelse.

Første Scene.

Cleante. Toinette.

Toinette
(aabner Døren for Cleante, hvem hun ikke kjender).
Hvad staar til Tjeneste?

Cleante.
Hvad der staar til Tjeneste?

Toinette.
Ih, er det Dem? Hvilken Overraskelse! Men hvad vil De her?

Cleante.
Jeg vil vide min Skjæbne, tale med den elskværdige Angelique, høre hendes Hjertes Mening, og spørge hende om hendes Beslutning med dette ulykkelige Gifstermaal, som jeg har faaet Nys om.

Toinette.
Jo, nu løber vi om og taler med Angelique! Nei, min Herre, det maa ske paa en mere hemmelighedsfuld Maade. De veed jo under hvilken streng Bevogtning hun holdes. Hun faar hverken Lov til at gaa ud eller til at modtage Nogen i Hjemmet. Det var kun en gammel Tantes Nysgjerrighed, der havde bragt os hen til den Theater-Forestilling, ved hvilken De forelskede Dem i hende, en Omstændighed, som vi viselig have vogtet os for at fortælle.

Cleante.
Alt Dette veed jeg. Derfor kommer jeg heller ikke som Cleante, men som en Ven af hendes Musiklærer, der har bemyndiget mig til at fungere i hans Sted.

Toinette.
Der kommer hendes Fader. Træd til Siden, jeg be'er, og lad mig først sige ham Besked.

Anden Scene.

Argan. Toinette.

Argan (uden at se Toinette).

Hr. Purgon har forordnet, at jeg om Morgenen skal spadsere i mit Værelse, tolv Gange frem, og tolv Gange tilbage, men jeg har glemt at spørge ham om det skal være paa langs eller paa tværs.

Toinette.

Herre, der er . . . .

Argan.

Bil Du tale sagte, Din Taske? Du faar min stakkels Hjerne til at ryste med Dit Brøl. Er det en Maner? Veed Du ikke, at man bør tale ganske sagte til syge Folk?

Toinette.

Jeg vilde blot sige Herren . . . .

Argan.

Tal sagte, siger jeg Dig . . . .

Toinette.

Herre . . . .

(Hun bevæger Læberne og lader som om hun talte sagte).

Argan.

Naa, hvad saa?

Toinette.

Jeg siger Dem, at . . . .

(Hun lader atter som om hun talte sagte.)

Argan.

Hvad er det Du siger?

Toinette.

Jeg siger, at der er en Mand, som vil tale med Herren.

Argan.

Lad ham komme ind.

(Toinette gjør Tegn til Cleante, at han skal nærme sig.)

Tredie Scene.

Argan. Cleante. Toinette.

Cleante.

Min Herre! . . . .

Toinette (til Cleante).

For Guds Skyld, tal dog ikke saa høit! Tag Dem iagt for at ryste Herrens Hjerne.

Cleante.

Min Herre, jeg er henrykt over at finde Dem oppe, og se, at De befinder Dem bedre.

Toinette
(lader som om hun bliver vred).

Hvorledes? At han befinder sig bedre! Det er ikke sandt. Herren befinder sig altid slet.

Cleante.

Jeg har hørt sige, at det er bedre med Herren, og jeg finder, at han ser vel ud.

Toinette.

Hvad vil De sige med, at han ser vel ud? Herren ser altid daarlig ud. Det maa være nogle impertinente Folk, som have sagt, at han er bedre. Det har aldrig været saa jammerligt med ham som netop nu.

Argan.

Hun har Ret.

Toinette.

Han gaar, spiser og drikker som andre Mennesker, men det hindrer ham ikke i at være overmaade syg.

Argan.

Det er sandt.

Cleante.

Det gjør mig hjertelig ondt, min Herre! Jeg kommer fra Deres Frøken Datters Syngemester. Han er desværre bleven nødt til at tage paa Landet et Par Dage, og da han nødig vil, at hun skal gaa tilbage under hans Fraværelse, saa har han anmodet mig om, at jeg i hans Sted, vilde fortsætte hendes Undervisning.

Argan.

Det er godt.

(Til Toinette.)

Kald paa Angelique.

Toinette.

Var det ikke bedre, om jeg bragte ham op paa hendes Kammer?

Argan.

Nei, lad hende komme ned.

Toinette.

Men her er jo ingen Ro, og saa kan han jo ikke heller undervise hende ordentligt.

Argan.

Jo vist, jo vist.

Toinette.

Og naar De saa faar Dem en dygtig Hovedpine? Er det Noget, i Deres Tilstand? De bør ikke udsætte Dem for nogen Slags Affekt, der kan ryste Deres Hjerne.

Argan.

Aa Snak! Jeg holder meget af Musik, og det vil more mig . . . Naa, der kommer hun jo!

(Til Toinette.)

Gaa og se, om min Kone er paaklædt.

Fjerde Scene.

Argan. Angélique. Cleante.

Argan.

Kom, min Datter! Din Syngemester er tagen paa Landet, men her er en Herre, der vil give Dig Time i hans Sted.

Angélique (idet hun kjender Cleante).

Himmel!

Argan.

Naa, hvad gaar der af Dig? Er det Noget at blive saa forundret over?

Angélique.

Det er . . .

Argan.

Naa? Hvad sætter Dig i saadan en Bevægelse?

Angélique.

Det er en ganske besynderlig Hændelse.

Argan.

Hvorledes?

Angélique.

Jeg drømte i Nat, at jeg var i en stor Forlegenhed, i en stor Nød. Midt i denne saae jeg en Person, der lignede denne Herre, som en Draabe Vand den anden. Jeg henvendte mig

straх til ham, og han hjalp mig ud af min Vaande. Nu kan De tænke Dem, kjære Fader, hvor forbauset jeg maatte blive ved ganske nventet at se Den, hvis Billede havde spøget i mit Hoved hele Natten.

Cleante.

O hvilken gunstig Lod saaledes at beskjæftige Deres Tanker, det være nu i Drømme eller vaagende .... Større Lykke kunde der ikke times mig, end om De fandt mig værdig til at hjælpe Dem ud af en eller anden Vaande, og den Ting er ikke til, som jeg ikke gjerne vilde gjøre ....

Femte Scene.

Argan. Angélique. Cleante. Toinette.

Toinette (til Argan).

Nu er jeg, min Tro, bleven af Deres Mening, Herre! Jeg maa tilbagekalde Alt, hvad jeg sagde igaar. Hr. Diafoirus, Fader, og Hr. Diafoirus Søn, ere begge komne og ønske at hilse paa Herren. Det er rigtignok en Svigersøn De faar! Et saa velskabt, et saa aandsuldt ungt Menneske! Nu skal De bare se! Jeg er ganske indtagen i ham, blot af de Par Ord, jeg har hørt af ham, og det kan vist ikke slaa feil, at Deres Datter vil blive ligesaa.

Argan
(til Cleante, der lader som om han vil gaa).

De kan godt blive her, min Herre! Min Datter skal snart have Bryllup, og det er blot heudes tilkommende Mand, hvem hun endnu ikke har set, der kommer for at hilse paa hende.

Cleante.

De viser mig altfor stor Ære, idet De tillader mig at overvære en saa behagelig Sammenkomst.

Argan.

Han er Søn af en ndmærket Læge, og Bryllupet skal staa om fire Dage.

Cleante.

Det er jo prægtigt.

Argan.

Jeg beder Dem underrette hendes Syngelærer derom, thi jeg vil meget gjerne have ham med til Bryllupet.

Cleante.

Det skal jeg med Fornøielse.

Argan.

Ogsaa Dem, min Herre, indbyder jeg dertil.

Cleante.

Det er en stor Ære for mig, og jeg er Dem høist forbunden.

Toinette.

Til Orden! Til Orden! Der har vi dem, min Tro.

Sjette Scene.

Hr. Diafoirus. Thomas Diafoirus. Argan. Angélique. Cleante. Toinette. Lakeier.

Argan

(lægger Haanden paa sin Nathue, uden at tage den af).

Min Læge, Hr. Purgon, har forbudt mig at blotte Hovedet. Da De selv er af Professionen, saa kjender De Følgerne.

Hr. Diafoirus.

Vi besøge vore Patienter for at helbrede dem, ikke for at forvolde dem nogensomhelst Uleilighed.

(Argan og Hr. Diafoirus tale begge paa een Gang, mens de komplimentere hinanden.)

Argan.

Jeg modtager, min Herre . . . .

Hr. Diafoirus.

Vi komme her, min Herre . . . .

Argan.

Med stor Glæde, min Herre . . . .

Hr. Diafoirus.

Min Søn Thomas og jeg . . . .

Argan.

Den Ære De beviser mig . . . .

Hr. Diafoirus.

For at bevidne Dem, min Herre . . . .

Argan.

Og jeg havde ønsket . . . .

Hr. Diafoirus.
Den Henrykkelse vi føle . . . .

Argan.
At kunne besøge Dem, min Herre . . . .

Hr. Diafoirus.
Over den Ære, De beviser os . . . .

Argan.
For at forsikre Dem derom . . . .

Hr. Diafoirus.
Ved at agte os værdige . . . .

Argan.
Men De veed, min Herre . . . .

Hr. Diafoirus.
Til den Ære, min Herre . . . .

Argan.
Hvad det vil sige at være Patient . . . .

Hr. Diafoirus.
At træde i Forbindelse . . . .

Argan.
Som ikke kan gjøre Andet . . . .

Hr. Diafoirus.
Og jeg forsikrer Dem . . . .

Argan.
End at sige Dem her . . . .

Hr. Diafoirus.
At i alle Ting, som høre til vor Profession . . . .

Argan.
At han vil søge ved enhver Leilighed . . . .

Hr. Diafoirus.
Saavel som i enhver anden Henseende . . . .

Argan.
At bevise Dem, min Herre . . . .

Hr. Diafoirus.

Ere vi altid rede til, min Herre . . . .

Argan.

At han aldeles er til Deres Tjeneste . . . .

Hr. Diafoirus.

Til at bevise Dem vor varme Hengivenhed.

(Til sin Søn.)

Nu vel, Thomas, træd frem og gjør Din Kompliment.

*) Thomas Diafoirus (til sin Fader).

Er det ikke med Faderen, at jeg bør begynde?

Hr. Diafoirus.

Jo.

Thomas Diafoirus (til Argan).

Min Herre, jeg kommer for i Dem at hilse, takke, ære, elske og høiagte min anden Fader, hvem jeg, det vover jeg at sige, skylder endnu mere end den første. Den første har avlet mig, men De har udvalgt mig; han har modtaget mig af Nødvendighed, men De har modtaget mig af Naade. Det, jeg skylder ham, er et Værk af hans Legeme; Det, jeg skylder Dem, er et Værk af Deres Villie, og ligesaa høit som de aandelige Evner staa over de legemlige, ligesaa meget større Pris sætter jeg paa denne min tilkommende Udkaarelse til Deres Søn, paa Grund af hvilken jeg idag er kommen hid, for forud at bringe Dem min ydmygste Tak og Hyldest.

Toinette.

Leve de lærde Skoler, hvorfra man kommer med sligt et Pund!

Thomas Diafoirus (til sin Fader).

Var det godt, saaledes?

Hr. Diafoirus.

Optime.

Argan (til Angélique).

Nu vel, hils paa den unge Herre.

---

*) I »den Vægelsindede« siger Lukretia om Petronius, i Anledning af det hende tilstillede Brev: „Han maa være en Hovedpedant, en ren »Thomas Diaphorius«. I Frankrig har dette Navn holdt sig, lige indtil vor Tid, som Betegnelsen for en rent uvoren Laban, der hverken kan gaa, staa eller tale som andre Mennesker, der gjør Alt hvad han foretager sig, paa en forkert Maade og dertil ser uhyre enfoldig ud.

Thomas Diafoirus (til sin Fader).

Skal jeg kysse paa Haanden?

Hr. Diafoirus.

Ja, Du skal.

Thomas Diafoirus.

Frue, det er ikke uden Grund, at Himlen har forundt Dem Titel af . . . .

Argan (til Thomas Diafoirus).

Det er ikke min Kone, men min Datter De taler til.

Thomas Diafoirus.

Hvor er hun da henne?

Argan.

Hun kommer strax.

Thomas Diafoirus (til sin Fader).

Skal jeg vente til hun kommer?

Hr. Diafoirus.

Du kan imens gjøre Frøkenen Din Kompliment.

Thomas Diafoirus (til Angélique).

Frøken, just paa samme Maade, hvorken mere eller mindre, end Memuons Statue, der gav en harmonisk Lyd hver Gang den blev beskinnet af Solens Straaler: just paa samme Maade, siger jeg, føler jeg mig oplivet af en blid Henrykkelse, idet jeg bestraales af Deres Skjønheds Sol, og ligesom Naturforskerne bemærke, at den Blomst, som kaldes Heliotropus, altid vender sit Aasyn mod denne Dagens Stjerne, ligervis vil mit Hjerte, fra denne Stund af og fremdeles, vende sig mod Deres Øines straalende Stjerner som imod dets eneste Pol. Tillad da, Frøken, at jeg i Dag bringer som et Offer paa Deres Ydigheds Alter dette Hjerte, der ikke ønsker, begærer og attraar anden Herlighed og Ære, saalænge det slaar, end den at forblive Deres ydmygste, lydigste og troeste Tjener, Tilbeder og Ægtemand.

Toinette.

Ja, der kan man se, hvad det vil sige at have studeret! Man lærer at sige smukke Ting.

Argan (til Cleante).

Hvad siger De dertil?

Cleante.

O jeg siger, at den unge Herre gjør rene Underværker!

Dersom han er lige saa stor i Medicinen som i Talekunsten, maa det blive en ren Fornøielse at være en af hans Patienter.

Toinette.

Ja, det er vist! Hvis han kan gjøre ligesaa store Kure som han kan holde udmærkede Taler, saa vil han fortjene den høieste Beundring.

Argan.

Lad mig saa faa min Lænestol og sæt Stole!

(Lakeierne sætte Stole.)

Sæt Dig der, min Datter.

(Til Hr. Diafoirus.)

De ser, min Herre, at vi, Alle som En, beundre Deres Søn, og jeg ønsker Dem ret af Hjerte tillykke med at være Fader til et saa haabefuldt ungt Menneske.

Hr. Diafoirus.

Min Herre, det er ikke fordi jeg er hans Fader, men jeg kan med Sandhed sige, at jeg har Grund til at være fornøiet med ham. Enhver, der kjender ham, veed, at der ikke er en ond Blodsdraabe i ham. Hans Indbildningskraft har just ikke været levende og han har aldrig havt den Aandsfyrighed, som undertiden findes hos unge Mennesker. Men just af denne Mangel har jeg sluttet mig til hans sjeldne Dømmekraft, en Egenskab, der er saa nødvendig til Udøvelsen af hans Kald. Han har aldrig, selv da han var ganske lille, været hvad man kalder en Spilopmager; nei, han var altid artig, rolig, taus, sagde aldrig et Ord og foragtede de saakaldte Børnelege. Det kostede stor Møie at faa ham lært at læse, ja, han var saamænd ni Aar gammel, førend han kjendte et eneste Bogstav. Godt, sagde jeg til mig selv, de Træer, som voxe langsomt, give den bedste Frugt. Det er sværere at skrive paa Marmor end i Sand, men saa bliver Skriften ogsaa staaende, og denne Langsomhed til at opfatte, denne Begrebets Tykhed, er just et Tegn paa den gode Dømmekraft, som vil udvikle sig. Da jeg siden sendte ham til Latinskolen, faldt Alt ham svært. Men han holdt Stand, trods alle Vanskeligheder, og hans Lærere roste ham altid for hans Flid og Udholdenhed. Ved Hjælp af disse Egenskaber har han med Ære taget sin Licenciat-Grad, og jeg tør, uden Forsængelighed sige, at der, i de to Aar siden han fik den, ikke har været nogen Kandidat, der har gjort saa stor Opsigt som han, ved alle vor Høiskoles offenlige Disputatser. Han har formelig gjort sig frygtet som Disputator, og argumenterer, paa Livet løs, for den stik modsatte Mening. Og det er det rette Væsen! Ja, han forstaar at disputere! — Stiv som en Tyrk i sine Principer, viger han aldrig et Haarsbred, men fortsætter sit Ræsonnement indtil Logikens yderste Grændse. Men hvad der dog allermest

behager mig hos ham, det er at han, efter mit Exempel, blindt følger de Gamles Meninger og at han aldrig har villet begribe, ja ikke engang høre paa de Grunde og Erfaringer, som vort Aarhundredes saakaldte Opdagelser bilde sig ind at have gjort om Blodets Cirkulation og andre Materier af samme Surdeig.

Thomas Diafoirus
(trækker en stor sammenrullet Disputats op af Lommen og rækker den til Angélique).

Jeg har forsvaret en Disputats mod disse Blod-Omløbere*), og med min Herres gunstige Tilladelse
(Han bukker for Argan.)
vover jeg at byde Frøkenen den som en skyldig Hyldest af min Aands Førstegrøde.

Angélique.

Det er et ganske unyttigt Møbel for mig, min Herre. Jeg forstaar mig aldeles ikke paa de Ting.

Toinette (tager Disputatsen).

O lad os faa den! Der er jo et kjønt Billede paa den, hvormed vi kunne pynte op i Kammeret**).

Thomas Diafoirus
(bukker atter for Argan).

Ligeledes vilde jeg gjerne med Herrens Tilladelse og til Frøkenens Morskab, indbyde hende til at overvære Disektionen af et Fruentimmerlig, hvorover jeg skal ræsonnere.

Toinette.

Det kan jo blive høist opbyggeligt! Jeg har hørt om Beilere, som invitere deres Kjæreste til at gaa paa Komedie, men at invitere til en Obduktions-Forretning: det er virkelig et splinternyt Galanteri!

---

*) „Les Circulateurs", var et Spottenavn, hvormed Fakultetet, betegnede de Læger, der troede paa Blodets Omløb. Opdagelsen af Blodets Cirkulation, der var bleven gjort i 1619 af „Harvey", havde i Frankrig vakt en uhyre Sensation, og benegtedes paa det Standhaftigste af de Læger, der hang fast ved det gamle System. Molière var forresten ikke den Eneste, der drog tilfelts mod disse Stivnakker. Boileau, Bernier og andre Digtere havde allerede satiriseret de ulykkelige Doktor-Parykkers forstenede Anskuelser, men det bør bemærkes, at det var Molières Stykke „den indbildte Syge", der foranledigede Ludvig den Fjortendes Oprettelse af en anatomisk Lærestol, hvis Professor skulde holde Foredrag over de nye Opdagelser, som Fakultetet foragtede. Hvad Komikeren havde begyndt, fuldendte Videnskaben, og det hjalp ikke de Herrer gammeldags Læger stort, at de „in corpore" bønfaldt Kongen om at forbyde Udgivelsen af Molières, for dem saa høist fornærmelige Stykke.

**) Disputatserne vare ofte prydede med Kobberstik.

Hr. Diafoirus (til Argan).

Forøvrigt kan jeg forsikre Dem om, at han, efter Medicinens Regler, besidder alle de til Giftermaal og til Menneskeslægtens Forplantelse nødvendige Egenskaber, og at han i en høist ønskelig Grad, er begavet, saavel med Avlingskraft som med det Temperament, der egner sig til Undfangelsen af sunde og velkonditionerede Børn.

Argan.

Har De ikke ifinde at pousere ham ved Hoffet, og skaffe ham en Livlægepost?

Hr. Diafoirus.

Nei, sandt at sige har vor Stilling hos de Store aldrig forekommet mig behagelig. Jeg har altid fundet, at vi Læger gjorde bedst i at holde os til Folket. Folket er bekvemt. Det falder ikke paa at kræve os til Regnskab for vore Kure, og naar man blot følger Kunstens almindelige Regler, saa har man intet Ansvar for Resultaterne. Men med de Store er det en anden Sag. Naar de blive syge, saa ville de med Vold og Magt at man skal gjøre dem raske igjen.

Toinette.

Ja, det er rigtignok komisk! Er det ikke uforskammet at forlange sligt? Det er jo ikke for den Sags Skyld man bruger Doktor. Nei, en Læge gjør sandelig mer end nok, naar han skriver Recepter og saar sit Salair.

Hr. Diafoirus.

Ja, det er vist. Naar man blot behandler Folk efter Reglerne, saa er man jo ikke forpligtet til mere.

Argan (til Cleante).

Vil De saa ikke lade min Datter synge lidt for Selskabet?

Cleante.

Jeg ventede blot paa Deres Ordre, for at begynde Undervisningen. Men det er falden mig ind, at det maaske kunde more Selskabet, om Frøkenen og jeg sang sammen en Scene af en lille Opera, som er ganske ny.

(Til Angélique, idet han rækker hende et Papir.)

Se her er Frøkenens Parti.

Angélique.

Mit?

Cleante (sagte til Angélique).

Siig endelig ikke Nei. Jeg skal nok forklare Dem, hvorledes det hænger sammen dermed.

(Høit til Selskabet.)

Jeg har rigtignok ikke synderlig Stemme, men det er jo ogsaa Frøkenens Sang, hvorpaa det især kommer an.

Argan.

Ere Versene smukke?

Cleante.

Egenlig er det en Slags Improvisation, og bestaar derfor mest af taktmæssig Prosa, eller de saakaldte frie Vers, som opstaa ligesom af sig selv paa to forelskede Personers Læber, naar Lidenskab og Nødvendighed tvinge dem til en uforbeholden Udtalelse paa staaende Fod.

Argan.

Meget vel. Lad os saa høre.

Cleante.

Først maa jeg dog forklare Dem Sujettet: En Hyrde, hvis Opmærksomhed var henvendt paa et lige begyndt Skuespil, hører en Larm bag ved sig. Han vender sig om og ser en Tølper, der med uforskammede Ord forurømer en Hyrdinde. Det falder af sig selv, at han strax tager Parti for det Kjøn, som enhver ridderligsindet Mand skylder sin Hyldest. Efter at have straffet den Uforskammede, nærmer han sig til Hyrdinden, og ser en ung Pige, fra hvis deilige Øine, de deiligste han nogensinde har set, der ruller den ene skjønne Taare efter den anden. Ak, siger han til sig selv, hvor var det dog muligt at fornærme en saa yndig Person! Hvilket Umenneske, hvilken Barbar maatte ikke røres ved Synet af disse Taarer! — Han gjør da sit Bedste for at standse disse fortryllende Taarer, og den elskværdige Hyrdinde takker ham for den lille Tjeneste, han har viist hende, takker ham paa en saa yndig, saa indtagende Maade, at den arme Hyrde ikke mægter den mindste Modstand, thi hvert Ord, hvert Blik, er en Elskovspil, der gjennemborer hans Hjerte. Mon den Ting er til i Verden, som kunde fortjene en saa yndig Taksigelse? For hvilke Farer, hvilke Besværligheder vilde man ikke gjerne udsætte sig, blot for et eneste Øieblik at tiltrække sig et saa elskværdigt Væsens Opmærksomhed? Hele Forestillingen gaar, uden at han lægger Mærke til den, førend han med Et opdager, at den har været for kort, thi dens Ende skiller ham ogsaa fra den elskværdige Hyrdinde, for hvilken han har fattet en Kjærlighed, saa dyb, saa sand, saa uimodstaaelig, som om den var Frugten af Aar. Nu maa den arme Hyrde gjennemgaa alle Fraværelsens Qvaler. Det piner ham, ikke mere at se hende, som han dog kun har set saa lidt. Han gjør Alt, hvad han formaar for atter at komme til at nyde dette skjønne Syn, der Dag og Nat forestæver ham, men den store Tvang, hvori hans Elskede holdes, tilintetgjør

ethvert Forsøg derpaa. Hans Lidenskab indgyder ham den Beslutning at fri til hende, uden hvem han ikke kan leve. Ved en Billet, som han ved List faar spillet i hendes Hænder, udbeder han sig hendes Tilladelse dertil, men ak, just paa samme Tid faar han at vide, at hendes Fader har gjort Aftale om at gifte hende med en Anden og at man forbereder Alt til hendes Bryllup. Tænk, hvilken Hjerteſorg for den arme Hyrde! Han overvældes af den dødeligſte Smerte og kan ikke udholde Tanken om at se sin Elskede i en Andens Arme. I sin Fortvivlelse skaffer han sig Adgang til hendes Hjem, for at erfare sin Skjæbne af hendes egen Mund. Han finder Alt beredt til det Bryllup, han gyser for; han træffer den uværdige Rival, som hendes Fader har valgt til hende; han ser, hvorledes denne latterlige Rival alt triumferer, og betragter den skjønne Hyrdinde som sin afgjorte Erobring. Det Syn harmer ham i den Grad, at han neppe kan bevinge sine Følelser. Han kaſter smertelige Blik paa hende, som han tilbeder, men hans Respekt og hendes Faders Nærværelse hindre ham i at bruge andet Sprog end Dets. Men tilsidst bryder han dog al Tvang og i sin Kjærligheds Henrykkelse siger han til hende:

(Han synger.)

*) Skjønne Philis, ei jeg kan det bære!
Siig for Guds Skyld, hvad min Sjæbne bli'er,
Bryd Din Taushed, lad Din Mund mig lære,
Om Du Liv, om Døden Du mig gi'er.

Angélique (synger).

Tircis, selv Du ser, hvad jeg maa lide
Blot ved Tanken om hin Bryllupspagt:
Kan Du af min Angst, min Qval ei vide
Alt, hvad Læben ei endnu har sagt?

Argan.

For Pokker! Jeg troede ikke, at min Datter var saa flink i Musiken, at hun saaledes glat væk kunde synge af Bladet!

Cleante (synger).

Skjønne Philis, siig,
Er Din Tircis da saa lykkelig,

---

*) Denne Sangscene betragtedes, ikke blot i Molieres Tid, men ogsaa mange Aar efter hans Død som Stykkets Glandspunkt. Det var Skuespilleren La Grange og Armande, der udførte Cleantes og Angelique's respektive Roller. »Det er ikke deres Sang«, siger en samtidig Kritiker, det er ikke deres Sang, thi ingen af dem har synderlig Stemme, men det er deres fortræffelige Foredrag, den Maade, hvorpaa de bære Ordet og udtrykke Lidenskaben i der fuldkomneste Sammenspil, som gjør at denne Sangscene i den indbildte Syge overgaar Alt, hvad vi nogensinde have hørt paa Operaen«.
Ribou, Entretien sur la musique.

At hans Elskovs Qval og Smerte
Finder Gjenklang i Dit Hjerte?

Angélique (synger).

Jeg kan ei nægte, hvad Du spørger om:
Dig elsker jeg, det er mit Hjertes Dom.

Cleante.

Mig elsker Du! O hvilken Fryd!
Ak gjentag blot den søde Lyd:
Mig elsker Du! O hvilken Fryd!

Angélique.

Ja, Tircis, ja, jeg elsker Dig!

Cleante.

Endnu engang, o siig:

Angélique.

Jeg elsker Dig.

Cleante.

O hundred Gange maa Du det gjentage!
Begynd igjen!

Angélique.

Ja, Tircis, ja, jeg elsker Dig.

Cleante.

O hvilken Klang! Mon nogen Konge eier
En Skat, som min Lykksalighed opveier? —
Men naar jeg tænker paa,
At en Rival skal staa
Imellem os, saa maa
Al denne Fryd forgaa.

Angélique.

Forbandet være den Rival!
Mit Had den Usling følge skal —
Ja, mer end Døden jeg ham hader.

Cleante.

Ak, men han har for sig Din Fader.

Angélique.

Dog heller dø jeg vil
End ham at høre til! —
Ja, heller dø jeg vil.

Argan.

Og hvad siger saa Faderen til alt Det?

Cleante.

Han siger Intet.

Argan.

Hvilken Dumrian af Fader, der kan tie stille til alt det Brøvl!

Cleante (som vil vedblive at synge).

O Elskte . . .

Argan.

Nei Tak, nu have vi saaet nok deraf! Den Komedie giver et meget slet Exempel. Hyrden Tircis er en impertinent Knægt, og Hyrdinden Philis en rent uforskammet Taske, som understaar sig at tale saaledes i sin Faders Nærværelse.

(Til Angélique.)

Lad mig se det Blad! Ha ha ha, her staar jo kun Noder! Hvor ere de Ord, Du har sunget?

Cleante.

Veed De da ikke, min Herre, at man har opfundet den Kunst at udtrykke Ordene, tilligemed Noderne?

Argan.

For mig gjerne, men nu har jeg nok af den Opfindelse! Deres Tjener, min Herre! Vi havde helst været fri for Deres impertinente Opera.

Cleante.

Jeg har i Sandhed blot villet more Dem, min Herre.

Argan.

Fornuftige Folk more sig ikke over Daarskaber! Men der kommer min Kone.

Syvende Scene.

Beline. Argan. Angélique. Hr. Diafoirus. Thomas Diafoirus. Toinette.

Argan

(præsenterer Thomas Diafoirus for Beline).

Min Hjerte, her er Hr. Diafoirus' Søn.

Thomas Diafoirus (til Beline).

Frue, det er ikke uden Grund, at Himlen har forundt Dem

Titelen af den skjønne Moder*), eftersom man ser paa Deres Ansigt . . .

Beline.

Min Herre, det er mig kjært, at jeg kommer tidsnok til at hilse paa Dem . . .

Thomas Diafoirns
(vedbliver den begyndte Tale).

Eftersom man ser paa Deres Ansigt . . . ser paa Deres Ansigt, ser paa Deres Ansigt . . . Frue, De har afbrudt mig midt i en Periode, og derved rent forvirret min Hukommelse.

Hr. Diafoirns (til sin Søn).

Thomas, gjem det til en anden Gang.

Argan (til Beline).

Jeg vilde ret ønske, at Du havde været her lidt før, min Glut.

Toinette (til Beline).

Ja, Fruen har rigtignok lidt et ubodeligt Tab ved ikke at være tilstede, og hverken at have hørt om „den anden Fader", om „Memnons Statue" eller om den Blomst „Heliotropns".

Argan (til Angélique).

Naa, mit Barn,ræk nu Din Haand til denne unge Herre, og lov ham den Troskab Du skylder Din Ægtemand.

Angélique.

Min Fader . . .

Argan.

Nu vel: min Fader . . . Og hvad saa?

Angélique.

For Guds Skyld, kjære Fader, afgjør dog ikke en saa vigtig Sag, hvoraf mit Livs Ve og Vel afhænger, paa saa hovedkuldsen Maade. Giv os Tid til at lære hinanden at kjende, og til at fatte den, i sligt et Forhold, nødvendige Tilbøilighed for hinanden.

Thomas Diafoirns.

Hvad mig angaar, Frøken, saa er denne alt opstaaet, og jeg behøver ikke at vente længere.

Angélique.

Jeg kan ikke sige det Samme, men maa desværre tilstaa,

---

*) „La belle mere", Stifmoderen, Svigermoderen.

at Deres Fortjenester endnu ikke have gjort det rette Indtryk paa mig.

Argan.

Gjør hverken fra eller til. Der bliver jo Tid nok, naar I først ere gifte.

Angélique.

Nei, kjære Fader, derpaa kan jeg virkelig ikke indlade mig. Ægteskabet er en Lænke, hvori man ikke bør lægge Nogen med Magt, og hvis Herren er en retskaffen Mand, kan han jo paa ingen Maade ville have en Hustru, der blot tager ham af Tvang.

Thomas Diafoirus.

Nego consequentiam, Frøken. Jeg kan godt være en retskaffen Mand, fordi jeg modtager Dem af Deres Faders Haand.

Angélique.

Det er just ikke ved Tvang, at man gjør sig elsket.

Thomas Diafoirus.

De Gamle, min Frøken, havde den Skik, at Døttrene, naar de skulde giftes, bleve med Magt bortførte fra det fædrene Hus, for at det ikke skulde se ud, som om de godvilligt sløi i Armene paa en Mand.

Angélique.

De Gamle ere de Gamle, og vi ere de Folk, som leve nutildags. Den Slags Affektation er længst af Moden, og naar vi først holde af en Mand, kunne vi ogsaa meget godt være bekjendte at gifte os med ham, uden at man behøver at slæbe os til Brudeskamlen. Giv mig derfor en lille Smule Tid, min Herre ... Dersom De virkelig elsker mig, saa bør jo min Villie være Dem en Lov.

Thomas Diafoirus.

I alle andre Ting, Frøken, men ikke i hvad der angaar min Kjærlighed.

Angélique.

Men Kjærlighedens rette Tegn er jo, at man underkaster sig den Elskedes Villie.

Thomas Diafoirus.

Distinguo, Frøken. I Alt, hvad der ikke angaar Besiddelsen af hende, concedo; i Alt, hvad der angaar Besiddelsen af hende, nego.

Toinette (til Angélique).

De kan ligesaa gjerne strax give tabt, Frøken! Herren kommer lige fra Skolebænken og kan nok slaa Dem af Marken. Og hvad skal saa den Modstand til? Er det ikke en stor Ære for Dem at blive gift med En af Fakultetet?

Beline.

Hun har maaske en anden Inklination.

Angélique (til Beline).

Om saa var, vil jeg indestaa Dem for, at baade Fornuften og Æren kunde billige den.

Argan.

For Pokker, det er rigtignok en net Rolle jeg spiller her.

Beline (til Argan).

I Dit Sted, min Ven, vilde jeg ikke tvinge hende til at gifte sig. Jeg veed nok, hvad jeg vilde gjøre.

Angélique (til Beline).

Ja, jeg veed ogsaa, hvad De vilde gjøre, Frue, og jeg kjender Deres Godhed for mig. Men desuagtet vil Deres Raad dog neppe blive taget tilfølge.

Beline (til Angélique).

Saa kloge og dydige Damer som De have naturligvis ingen Respekt for den faderlige Villie. Det var kun i gamle Dage, at man agtede paa slige Smaating.

Angélique.

Den datterlige Pligt har ogsaa sine Grændser, ud over hvilke hverken Fornuften eller Loven kan strække den.

Beline.

Det vil da med andre Ord sige, at De gjerne vil gifte Dem, naar De blot selv maa vælge den Mand De vil have.

Angélique.

Ja, netop, Frue! Naar min Fader ikke vil give mig en Mand, som jeg kan elske, saa besværger jeg ham om, at han, i det Mindste, ikke vil tvinge mig til En, som jeg ikke kan elske.

Argan.

Mine Herrer, jeg beder Dem inderligt om Forladelse for alt Dette.

Angélique.

Man gifter sig af høist forskjellige Grunde. Jeg, der blot vil have en Mand for at elske ham og for at vie ham mit hele Livs Hengivenhed, tilstaar, at jeg ikke kan tage den Første, den Bedste, men maa vælge med en vis Forsigtighed. Der gives Andre, som blot gifte sig, for at befries fra den Tvang, hvori deres Forældre holde dem, og for at faa Lov til at gjøre Alt, hvad de ville. Og der gives atter Andre, min Frue, for hvilke

Giftermaal er en ren Spekulation, en Handel for at erhverve dem Livrente, Enkepension og deslige, for at berige sig selv ved deres Ægtefælles Død, og som derfor, uden mindste Skrupel, løbe fra den ene Mand til den anden. Den Slags Damer behøve tilvisse ikke at gjøre saa mange Ophævelser og se just ikke paa det Ydre.

Beline.

De ræsonerer mig lidt vel meget i Dag. Jeg vilde gjerne vide hvad De egenlig mener?

Angélique.

Hvad jeg mener, Frue? Jeg mener ikke andet, end hvad jeg har sagt.

Beline.

De spiller den Enfoldige, min Bedste, og det i en Grad, som neppe er til at bære med.

Angélique.

Og De vilde gjerne nøde mig til at sige Dem en eller anden Ubehagelighed. Men vær overbevist om, Frue, at jeg nok skal vogte mig for at give Dem den Fordel.

Beline.

Jeg har aldrig kjendt Mage til Deres Uforskammenhed.

Angélique.

Det hjælper ikke, at De tirrer mig, Frue.

Beline.

Og saa er De desuden besat af den latterligste Stolthed, de mest extravagante Ideer, som man neppe kan bare sig for at le af.

Angélique.

Alt det er ganske spildt, Frue! De skal ikke bringe mig til at forløbe mig, og for sat betage Dem ethvert Haab om at faa Deres Krig frem, vil jeg, med Deres Tilladelse, strax forføie mig bort.

Ottende Scene.

Argan. Beline. Hr. Diafoirus. Thomas Diafoirus. Toinette.

Argan
(til Angélique, idet hun gaar).

Der hjælper ingen Snak! Enten ægter Du Herren der om fire Dage, eller ogsaa gaar Du i Kloster.

(Til Beline.)

Tag Dig det ikke nær, min Hjerte! Jeg skal nok faa Ret paa hende.

Beline.

Det gjør mig ondt, at jeg maa forlade Dig, min Ven! Men jeg har et Ærinde i Byen, som ikke kan opsættes. Jeg kommer snart tilbage.

Argan.

Godt, godt, min Hjerte! Men se dog paa Veien ind til Din Notar og bed ham expedere det, Du veed.

Niende Scene.

Argan. Hr. Diafoirus. Thomas Diafoirus. Toinette.

Argan.

Hvor den Kone elsker mig! Det er ikke til at beskrive.

Hr. Diafoirus.

Det er ogsaa paa Tiden, at vi anbefale os, min Herre!

Argan.

Vil De ikke først være saa god at sige mig, hvorledes jeg har det.

Hr. Diafoirus (føler paa Argans Puls).

Thomas, tag den anden Arm og lad os høre, om Du forstaar at bedømme Herrens Puls rigtigt.

Thomas Diafoirus.

Dico, at Herrens Puls er som Pulsen paa en Mand, der ikke befinder sig vel.

Hr. Diafoirus.

Rigtigt.

Thomas Diafoirus.

At den er lidt haard.

Hr. Diafoirus.

Meget rigtigt.

Thomas Diafoirus.

At den er gjenstridig.

Hr. Diafoirus.

Bene.

Thomas Diafoirus.

Ja, selv en Smule lunefuld.

Hr. Diafoirus.

Optime.

Thomas Diafoirus.

Hvad der tilkjendegiver en Uregelmæssighed i parenchyme splenico, det vil sige Milten.

Hr. Diafoirus.

Meget rigtigt.

Argan.

Nei, Hr. Purgon siger, at det er Leveren, som er angreben.

Hr. Diafoirus.

Ganske rigtigt. Den, der siger parenchyme mener baade Milt og Lever, mellem hvis Funktioner der existerer den nøieste Sympathi gjennem Mavemundingen og Underlivskanalerne. Han siger sagtens, at De skal spise lutter stegte Sager?

Argan.

Nei, intet uden kogte Ting.

Hr. Diafoirus.

Nu . . . Kogt . . . Stegt . . . Det kommer ud paa Et. Hvad han forordner er godt, og De kan ikke være i bedre Hænder end i hans.

Argan.

Hvormange Korn Salt skal man komme i et Æg, min Herre?

Hr. Diafoirus.

Sex, otte, ti, blot altid i lige Tal, ligesom man ved alle Medikamenter altid maa holde sig til de ulige Tal.

Argan.

Paa Gjensyn, min Herre!

Tiende Scene.

Beline. Argan.

Beline.

Førend jeg gaar ud, min Ven, maa jeg dog gjøre Dig opmærksom paa, at jeg, ved at passere Angéliques Kammerdør, saae en ung Herre inde hos hende. Han tog Flugten, idet han fik Øie paa mig, men det var dog nok bedst, om der strax blev gjort Noget ved den Sag.

Argan.

Et ungt Menneske hos min Datter!

Beline.

Louison var derinde, og kan fortælle Dig mer derom.

Argan.

Kald paa Louison, min Hjerte! Lad hende strax komme ned!

(Alene.)

Nu undrer jeg mig ikke mere over hendes Gjenstridighed.

Ellevte Scene.

Argan. Louison.

Louison.

Hvad vil De mig, Papa? Min Stifmor har sagt, at De kaldte paa mig.

Argan.

Ja, kom! Nei, kom nærmere! Naa, se op! Se mig lige ind i Øinene!

Louison.

Hvad saa, Papa?

Argan.

Naa da?

Louison.

Hvad behager?

Argan.

Har Du Intet at fortælle mig?

Louison.

Jo, Papa. Hvis det kan more Dem, vil jeg gjerne fortælle Dem Historien om Æselhuden eller ogsaa Fabelen om Ravnen og Ræven. Den har jeg lige lært.

Argan.

Det bryder jeg mig ikke om.

Louison.

Hvad vil De da høre, Papa?

Argan.

Aa, Din Strik, Du veed jo meget godt, hvad det er jeg vil vide.

Louiſon.

Om Forladelſe, Papa, det veed jeg virkelig ikke.

Argan.

Er det paa den Maner, Du adlyder mig?

Louiſou.

Hvad mener De, Papa?

Argan.

Har jeg ikke befalet Dig, at Du ſkulde ſige mig Alt, hvad Du ſaae?

Louiſon.

Jo, Papa.

Argan.

Har Du gjort det?

Louiſou.

Ja, Papa, jeg har fortalt Dem Alt, hvad jeg har ſet.

Argan.

Har Du da Intet ſet i Dag?

Louiſon.

Nei, Papa.

Argan.

Er det viſt?

Louiſon.

Ganſke viſt, Papa.

Argan.

Ja, ſaa bliver det nok bedſt, at jeg lader Dig ſe Noget, jeg!

Louiſon
(forſkrækket, da hun ſer, at Argan tager et Ris).

O Papa!

Argan.

O! O! Lille falſke Blakke! Du har jo ikke ſagt mig, at Du har ſet en Mand i Dag i Din Søſters Kammer.

Louiſon.

O Papa!

Argan.

Dette ſkal nok lære Dig at lyve.

Louiſon (faſter ſig paa Knæ).

Om Forladelſe, Papa, om Forladelſe! Min Søſter havde

bedt mig saa meget om ikke at sige det. Men nu skal jeg fortælle Dem Alt.

Argan.

Nei, først skal Du have Ris, saa kan vi siden tales ved.

Louison.

Om Forladelse, Papa!

Argan.

Nei, nei!

Louison.

Min søde, lille Papa, lad mig dog ikke saa Ris!

Argan.

Jo Ris skal Du have.

Louison.

Lad mig dog for Guds Skyld være fri.

Argan (idet han vil give hende af Riset).

Nu skal vi se.

Louison.

Au, au, Papa! De har slaaet mig fordærvet. Jeg tror, jeg dør.

(Hun lader som om hun var død.)

Argan.

Men hvad er det? Louison! Louison! Gud forbarme sig! Louison! O min Datter! Jeg Ulykkelige! Min stakkels lille Pige er død! Hvad har jeg gjort? Jeg Elendige! O fordømte Ris!

(Han kaster Riset tilside.)

Fanden i Vold med det fordømte Ris! Min stakkels lille Datter! Min kjære Louison!

Louison.

Naa, naa, lille Papa! Græd dog ikke saa! Jeg er ikke ganske død endnu.

Argan.

Se mig engang til den lille Taske! Naa, naa! Lad saa det være godt for den Gang! Men nu maa Du ogsaa sige mig Alt!

Louison.

O ja, Papa!

Argan.

Ja, pas nu bare paa! Jeg har her en lille Finger, som veed Alt. Den skal nok sige mig, om Du lyver.

Louison.

Men, Papa, De maa ikke fortælle det igjen til min Søster.

Argan.

Nei, nei!

Louison
(efter først at have set, om Ingen lytter).

Før, da jeg sad inde i min Søsters Kammer, saa kom der en Mand.

Argan.

Og saa?

Louison.

Saa spurgte jeg ham, om hvad han vilde, og saa sagde han, at han var hendes Syngelærer.

Argan (afsides).

Hm, hm! Ja deri stikker det!
(Til Louison.)
Nu vel?

Louison.

Saa kom min Søster.

Argan.

Og hvad saa?

Louison.

Og hun sagde ganske forskrækket til ham: Gaa, gaa! De gjør mig jo ulykkelig.

Argan.

Og saa?

Louison.

Men han vilde ikke gaa.

Argan.

Hvad sagde han saa til hende?

Louison.

O saa mange Ting! Det kan jeg ikke huske Altsammen.

Argan.

Men Noget af det dog!

Louison.

Han gjentog paa alle mulige Maader, at han elskede hende, saa høit, saa høit, og at hun var den Allersmukkeste i hele Verden.

Argan.

Og saa?

Louison.

Saa kyssede han hende paa Haanden.

Argan.

Og hvad saa mere?

Louison.

Ja, saa kom min Stifmoder i Døren, og saa løb han sin Vei.

Argan.

Er der saa ikke mere?

Louison.

Nei, Papa.

Argan.

Men min lille Finger mumler dog om Noget . . .

(Han holder Fingeren op til Øret.)

Vent lidt! Ja, tænkte jeg det ikke nok? Min lille Finger fortæller om Noget, som Du har set, og som Du ikke har fortalt.

Louison.

O Papa, Deres lille Finger er en Løgner.

Argan.

Tag Dig iagt!

Louison.

O Papa, tro den dog ikke! Den lyver!

Argan.

Nu vel, vi faa at se! Gaa saa Din Vei, og læg nøie Mærke til Alt, hvad der sker. Gaa saa!

(Alene.)

Der gives ingen Børn mere! Hvilke Historier! Jeg kan ikke engang faa Tid til at tænke paa min stakkels Sygdom. Jeg kan virkelig ikke mere!

(Han kaster sig tilbage i sin Lænestol.)

Tolvte Scene.

Argan. Beralde.

Beralde.

Naa, kjære Broder, hvorledes har Du det? Hvorledes gaar det med Helbreden?

Argan.

O meget daarligt.

Beralde.

Hvad for Noget? Meget daarligt?

Argan.

Jeg føler mig saa svag, at det næsten er utroligt.

Beralde.

Det var da rigtig slemt.

Argan.

Jeg har ikke engang saa mange Kræfter, at jeg formaar at tale.

Beralde.

Jeg kommer egenlig for at foreslaa Dig et Parti for min kjære Broderdatter, Angélique.

Argan
(med stor Heftighed, idet han farer op af sin Lænestol).

Tal for Guds Skyld ikke til mig om den Taske, min Broder! Det er en uforskammet Tøs, der har bidt Hovedet af al Skam, og som jeg skal have sat i et Kloster, jo før, jo heller.

Beralde.

Naa, Gud ske Lov, at Du kommer til Kræfter igjen! Det glæder mig, at mit Besøg ingen Skade gjør Dig. Men lad os saa vente lidt med at tale om de Ting . . . Paa Veien herhen traf jeg nogle Lystigmagere, som jeg, uden videre, strax tog med mig*). Jeg tænkte nemlig, at lidt Morskab og Adspredelse maaske kunde gjøre Dig mere oplagt til at høre paa, hvad jeg har at tale med Dig om. Det er en Truppe Zigeunere, der have udklædt sig som Maurere, og som dandse efter deres egen Sang. Tro mig, min kjære Broder, saadan et Divertissement vil gjøre Dig mere godt end alle Hr. Purgous Recepter.

Andet Intermezzo.

For at more den indbildte Syge bringer hans Broder flere Zigeunere, og Zigeunerinder, der, i maurisk Dragt, opføre adskillige Dandse, mens de synge dertil.

---

*) Man maa erindre, at dette Stykke fra først af blev opført i Karnevalstiden, under hvilken man endnu den Dag idag, i de katholske Lande, møder al Slags Bander af syngende og dandsende Folk, som lade sig leie til at give Forestillinger i Husene.

Første Zigeunerinde.

Nyd den glade Vaar,
Og Din Ungdoms Aar,
Lykkelige Alder!
Nyd den glade Vaar
Og Din Ungdoms Aar,
Der til Elskov kalder:
Husk, hvor snart den Tid forgaar!

Al Festlighed og Glædesspil
Dog Hjertet ei opliver,
Naar Elskov ei os fører til
Den Fryd, som den kun giver.

Nyd den glade Vaar, o. s. v.

Vor Skjønhed svinder
Mens Tiden rinder
Og Aldren spinder
Det Sølv, der minder
Os om, at Graven forestaar.

Nyd den glade Vaar, o. s. v.

Første Ballet-Entree

Dands af Zigeunere og Zigeunerinder.

Anden Zigeunerinde.

Naar man til Jer sig vender
Med Kjærlighedens Bøn,
Mon da ei Hjertet tænder
(Om det end sker i Løn)
En Elskovsflamme skjøn?
O Kjærlighedens Ynde
Har slig en Tryllemagt
At vi os vilde skynde
Til Knytten af dens Pagt,
Hvis ei om Suk og Taarer
Vi ofte havde hørt,
Der os til Offer kaarer,
Naar Hjertet først er rørt.

Tredie Zigeunerinde.

Det er sødt at give
Hjertets Tro til Den,
Der som Ven
Og som Elsker tro vil blive!
Ak, men hvis i Vankelmod han flyver bort,
Er det da ei næsten mer end haardt?

Fjerde Zigeunerinde.

Men haardere det bliver,
Naar han, der fly'er affted,
Det Hjerte, man ham giver,
Paa Flugten tager med:
Det er den største Nød,
Det er vor Lykkes Død,
Naar han vort Hjerte tager med.

Anden Zigennerinde.

Hvordan skal man da gjøre?
Hvad tjener Hjertet bedst?

Tredie Zigeunerinde.

Skal Ingen vi bønhøre
Og fly fra Livets Fest?

Fjerde Zigennerinde.

Skal vi os lade røre
Tiltrods for al Protest?

Alle fire Zigeunerinder (sammen).

Ja, lad os i vor Ungdoms Vaar
Dog vælge Kjærlighedens Kaar,
Thi selv dens Qval og Smerte
Har Glæder dog i Tusind-Tal,
Og uden den er Livet Qval
Og dødt det arme Hjerte;
Thi lad os i vor Ungdoms Vaar,
Dog vælge Kjærlighedens Kaar!

Tredie Akt.

Første Scene.

Beralde. Argan. Toinette.

Beralde.

Naa, kjære Broder, hvad siger Du saa? Tror Du ikke, at den Morskab nok kan maale sig med en Dosis Kassia?

Toinette.

Hm. God Kassia er en meget nyttig Ting.

Beralde.

Skal vi saa have os en lille Lun Passiar?

Argan.

Undskyld blot et Øieblik, kjære Broder. Jeg kommer strax tilbage.

Toinette.

Men, Herre, dog! De glemmer jo rent, at De ikke kan gaa uden Stok.

Argan.

Du har Ret.

Anden Scene.

Beralde. Toinette.

Toinette.

O Herre, De maa for Guds Skyld ikke slaa Haanden af Deres stakkels Broderdatter!

Beralde.

Jeg skal gjøre Alt hvad der staar i min Magt til hendes Ønskers Opfyldelse.

Toinette.

Ja, hvordan det saa end gaar, maa vi have det fortvivlede Giftermaal forpurret. Jeg havde først tænkt paa at bringe Hr. Argan en ny Doktor, der kunde gjøre ham grundigt kjed af

Hr. Purgon og hans Kure. Men da jeg Ingen har ved Haanden, som duer til at spille den Rolle, maa jeg se mig om en anden Plan, som jeg alt har i Hovedet.

Beralde.

Hvad da?

Toinette.

Det er en noget dristig Streg. Men for at vinde, maa man vove. Klem De bare paa fra Deres Side . . . Naa, der har vi vor syge Mand.

Tredie Scene.

Argan. Beralde.

Beralde.

Nu, min kjære Broder, vil jeg først og fremst gjøre Akkord med Dig om, at Du ikke maa lade Dig ophidse til Vrede af mine Ord.

Argan.

Det lover jeg Dig.

Beralde.

Og at Du vil svare mig, uden Bitterhed paa mine Spørgsmaal.

Argan.

Ja.

Beralde.

Saa at vi, i Mag og Ro, kunne drøfte, hvad vi have at tale om, uden at blive heftige derover?

Argan.

Ja vist. Det er da en forfærdelig lang Indledning.

Beralde.

Siig mig da allerførst, min kjære Broder, hvoraf det kommer, at Du, som er en velhavende Mand og kun har een Datter at udstyre (thi om den Lille kan der da ikke endnu være Tale) at Du, siger jeg, kan falde paa at fætte hende i Kloster?

Argan.

Siig Du mig allerførst, min kjære Broder, hvoraf det kommer, at jeg er Herre i mit Hus, og har Lov til at regere min Familie efter mit Hoved?

Beralde.

Ja, min Ven, jeg skal sige Dig, hvordan det hænger sammen med Dit Regimente. Din Kone ønsker, at Du skal skille Dig af med begge Dine Døttre, og hendes Omsorg for dem gaar saa vidt, at hun af lutter Christenkjærlighed helst vil se dem som indviede Nonner.

Argan.

Ja, der har vi det! Den stakkels Kone maa altid holde her. For al Fortræd skal Skylden skydes paa hende, og man bliver ikke træt af at hakke paa den Stakkel.

Beralde.

Deri tager Du dog feil. Vi ville tvertimod lade hende være i Fred. Det er jo en rigtig fortræffelig Kone, som mener det udmærket godt med Din Familie, en Kone, hos hvem der ikke er Gnist af Egennytte, som dertil elsker Dig af sit ganske Hjerte og ovenikjøbet viser sine Stifbørn en ganske mageløs Godhed og Ømhed. Derom ere vi jo enige og vi ville, som sagt, lade hende være i Fred. Men lad os nu komme tilbage til Din Datter, og sig mig, af hvilken tænkelig Grund Du har villet gifte hende med Hr. Thomas Diafoirus?

Argan.

Af den Grund, at jeg vil have en Svigerfon efter mit Hoved.

Beralde.

Men den Grund kan da ikke gjælde for Din Datter, der tilvisse kan gjøre et mere passeligt Parti.

Argan.

Men dette er nu det passeligste for mig.

Beralde.

Skal hun da giftes for sin eller for Din Skyld?

Argan.

Hun skal giftes, baade for sin og for min Skyld. Jeg vil i min egen Familiekreds være omgiven af de Folk, jeg trænger til.

Beralde.

Paa den Maner skal vel Louison, naar hun engang bliver voxen, giftes med en Apoteker?

Argan.

Ja, hvorfor ikke?

Beralde.

Men hvor er det dog muligt, at Du kan være saa for-

hippet paa Dine Apotekere og Doktorer? Hvor er det muligt, at Du, tiltrods for Alverden og for Din egen gode Natur, med Vold og Magt vil være syg?

Argan.

Hvad mener Du?

Beralde.

Jeg mener, at jeg i Hast ikke veed at nævne et eneste Menneske, hvis Helbred er bedre, end Din, og at jeg, for mit eget Vedkommende, aldrig kunde ønske mig en fortræffeligere Konstitution. Der er jo Syn for Sagn, eftersom hverken Dine Doktorer eller Dine Apotekere endnu have faaet Bugt med den, og al den Medicin, de have tyllet i Dig, endnu ikke har taget Livet af Dig.

Argan.

Det er jo netop al den Medicin, som har holdt Livet i mig! Hr. Purgon siger, at det vilde være ude med mig, hvis han blot i tre Dage hørte op med at kurere paa mig.

Beralde.

Aa, Hr. Purgon! Tag Dig bare iagt for at han ikke kurerer saa længe paa Dig, at han faar Dig befordret til den anden Verden.

Argan.

Men lad os dog tale lidt Fornuft, kjære Broder? Tror Du ikke paa Medicinen?

Beralde.

Nei, men jeg kan jo nok endda blive salig.

Argan.

Hvorledes? Du tror virkelig ikke paa en Kunst, som Ingen tvivler om, en Kunst, for hvilken alle Aarhundreder have næret den største Ærbødighed?

Beralde.

Jeg er saa langtfra at tro paa den, at jeg tvertimod holder den for en af de allerstørste Daarskaber. Naar jeg underkaster den en filosofisk Betragtning, saa finder jeg, at Intet i Verden beror paa et saa usikkert Tærningkast, og at Ingen er saa latterlig, som Den, der paatager sig at kurere en Anden.

Argan.

Men Herregud, hvad Grund har Du da for den Mening? Hvorfor skulde den Ene ikke kunne kurere den Anden?

Beralde.

Af den simple Grund, at vort Legeme er et høist sammen-

sat Machineri, et Mysterium, over hvilket Naturen har kastet saa tæt et Slør, at vi hidtil ikke have kunnet gjennemtrænge det.

Argan.

Og altsaa skulde Lægerne heller ikke forstaa Noget deraf?

Beralde.

Jo vist forstaa de Noget. I Regelen have de lært deres Humaniora, tale smukt Latin, kunne opremse alle de forskjellige Sygdommes Navn paa Græsk og veed at forklare og klassificere dem. Alt det forstaa de meget godt, men naar det kommer til Helbredelsen, saa staar deres Viden med Et stille.

Argan.

Man maa dog i det Mindste indrømme, at Doktorerne veed mer om de Materier end andre Folk.

Beralde.

De veed, hvad jeg har sagt, og dermed skal man just ikke komme langt, naar det gjælder om at kurere. Den hele Stads med de Godtfolk bestaar i det høitravende Galimatias og den vidtløftige Snak, hvormed de give os Ord istedenfor Grunde og Løfter istedenfor Resultater.

Argan.

Men der gives dog mange Folk, der have ligesaa god Forstand som Du, min kjære Broder, og som alligevel i Sygdoms Tilfælde tage Deres Tilflugt til Lægerne.

Beralde.

Ja, det beviser den menneskelige Svaghed, men ingenlunde Medicinens Nytte.

Argan.

Men Lægerne æste dog selv Lid til deres Kunst, ellers vilde de jo ikke bruge den, naar de selv blive syge.

Beralde.

Tilvisse gives der Nogle blandt dem, der selv laborere under den almindelige Vildfarelse, som de profitere af. Andre profitere blot af den, uden at tro paa den. Din Hr. Purgon, f. Ex., gjør ingen Røverkule af sit Hjerte. Det er en Mand, som er Doktor fra Top til Taa, som tror mere paa sine Recepter end paa noget mathematisk Bevis, og som vilde holde det for den største Vandalisme, hvis Nogen faldt paa at undersøge den. Det er en Mand, som ikke finder nogensomhelst Dunkelhed, Vanskelighed eller Uklarhed i sin Videnskab, en Mand, som med Fordommens hele Heftighed, med urokkelig Tillid, med sit saakaldte Ræsonnements hele Raahed, har kastet sig over Afføring og

Aareladen, og som hverken ser tilhøire eller tilvenstre. Man maa slet ikke være vred paa ham, for hvad han gjør. Naar han tager Livet af Dig, saa sker det efter hans bedste Overbevisning, og han behandler Dig ikke værre end han har behandlet sin Kone og sine Børn, ja, ikke værre end han i paakommende Tilfælde agter at behandle sig selv.

Argan.

Du har nu engang et Horn i Siden paa ham. Men for at blive ved Sagen, hvad vil Du da egenlig, at man skal gjøre, naar man bliver syg?

Beralde.

Ingenting, kjære Broder.

Argan.

Ingenting?

Beralde.

Ingenting. Man skal blot forholde sig rolig og lade Naturen raade, saa hjælper den sig selv, lidt efter lidt, ud af den indtraadte Uorden. Det er vor Utaalmodighed, vor Uro, der fordærver Alt. Medicinen er som oftest langt værre end Sygdommen og slaar langt flere Folk ihjel end den.

Argan.

Men Du maa dog indrømme mig, at Naturen ved visse Midler kan hjælpes paa rette Vei?

Beralde.

Ja, det have vi nu engang sat os i Hovedet, og den Fordom ere vi meget forhippede paa at fastholde. Der har til alle Tider været enkelte Ideer, som ikke alene have fundet Indpas, men ogsaa ere blevne troede og fastholdte, fordi de smigrede vore Ønsker, fordi man fandt det saa rart, at de vare sande. Naar en Doktor taler om at hjælpe, støtte og lindre vor Natur, om at fjerne Det, der skader den, og bibringe den Det, som den mangler; naar han taler om at restituere den og bringe den til en let Udførelse af dens Funktioner; naar han taler om at rense Blodet, kjøle Indvoldene, temperere Hjernen, fordrive Hævelsen i Milten, slikke paa Brystet, forfriske Leveren, styrke Hjertet, gjenoprette og bevare den naturlige Varme og om Hemmeligheder, der kunne forlænge Livet indtil en meget høi Alderdom: saa fortæller han Dig et ret smukt Kapitel af Medicinens Roman. Men naar Du saa kommer til Erfarings-Sandheden: saa finder Du Intet af al den Herlighed, saa gaar det med den, som med en smuk Drøm, over hvis Blendværk man ærgrer sig, idet man vaagner, just fordi man i Søvne har troet saa fuldt og fast derpaa.

Argan.

Det vil da med andre Ord sige, at Du selv tror at have slugt al Verdens Viisdom, og at forstaa mere end alle vort Aarhundredes store Doktorer?

Beralde.

Aa, Dine store Doktorer ere hel forskjellige, naar det gjælder Tale og naar det gjælder Handling. Naar man hører paa dem, skulde man tro, at de vare de dueligste Folk af Verden, men naar man ser deres Handlinger blive de med Et til de største Idioter.

Argan.

Ja vist, jeg mærker nok, at Du selv er en stor Doktor, og vilde blot ønske, at vi havde en af de Herrer her, som kraftigt kunde gjendrive Din Bevisførelse og slaa al Din Sladder af Marken.

Beralde.

Men, kjære Broder, jeg har virkelig ikke gjort det til min Opgave at angribe Medicinen. Lad Enhver, paa eget An- og Tilsvar, tro og tænke derom, hvad han vil. Det er jo blot her, mellem os, at jeg gjerne vil have Dig bragt ud af Din Vildfarelse. Jeg kunde sandelig have Lyst til at lade Dig se en af Molières Komedier over det Emne. Saa fik Du da den Morskab med det Samme.

Argan.

Aa, Din Hr. Molière er en uforskammet Karl med samt hans Komedier! Det er rigtig deiligt at gaa hen og gjøre Nar af skikkelige Folk som Lægerne!

Beralde.

Det er jo ikke Lægernes Personer han gjør Nar af. Det er blot af de Latterligheder, som høre til deres Profession.

Argan.

Ja, det klæder ham rigtig net, naar han vil rive ned paa Lægekunsten! Han er et Fæ, en impertinent Knægt! At gjøre Nar af Konsultationer og Recepter, at angribe det hele Fakultet og bringe saadanne ærværdige Herrer op paa sit Theater!

Beralde.

Og hvad vil Du da egenlig, at han skal bringe op paa sit Theater, naar han ikke maa bruge Menneskene i deres forskjellige Professioner? Man ser jo hver Dag Konger og Fyrster paa Theatret! Jeg skulde mene, at de vare af ligesaa god Extraktion som de Herrer Doktorer!

Argan.

I Djævels Skind og Ben! Jeg skulde nok forstaa at hævne mig, dersom jeg var Doktor. Han skulde, til Straf for hans Uforskammenhed faa Lov til at dø uden Hjælp. Om han saa tiggede og bad, skulde jeg ikke forordne ham den mindste Aareladning, det ringeste lille Lavement, og jeg skulde sige til ham: Dø Du bare, dø Du bare! Det kan lære Dig en anden Gang at gjøre Nar af Fakultetet*)!

Beralde.

Hvor Du er opbragt paa ham!

Argan.

Ja, det er en jammerlig Fusentast, og hvis Doktorerne vare kloge, saa skulde de gjøre som jeg har sagt.

Beralde.

Han er endnu klogere end Dine Doktorer, thi han konsulerer dem slet ikke.

Argan.

Desværre for ham, hvis han ikke søger Raad.

Beralde.

Han har sine Grunde. Det er kun robuste og stærke Folk, der have et Overmaal af Kræfter, som kunne indlade sig paa at gjennemgaa de Herrers Kure. Men for sit Vedkommende, paastaar han, at han har Nød nok med at bære sin Sygdom.

Argan.

Nogle deilige Grunde! Hør min Broder, lad os, for Guds Skyld, ikke tale mere om den Molière. Det bringer min Galde til at lobe over, og naar jeg saa bliver syg deraf, saa er det Din Skyld.

Beralde.

Som Du vil. For altsaa at komme til andre Ting, maa jeg sige Dig, at Du, fordi Din Datter gjør lidt Modstand, dog ikke strax bør gribe til saa voldsom en Forholdsregel, som at sætte hende i Kloster. Du har ingen Ret til blindthen at følge Din Lidenskab i Valget af en Svigerson, men bør tage nogle Hensyn til den unge Piges Tilbøilighed. Husk dog paa, at det er et Skridt, hvorpaa hendes hele Livs Lykke beror!

*) „Det kan lære Dig en anden Gang at gjøre Nar af Fakultetet". Dette Udraab blev paa særegen Maade anført af Fakultetet i dets Klager over Stykket, som et Bevis for, at Digterens Død, uden Lægehjælp, var en Guds Straf over ham.

Fjerde Scene.

Hr. **Fleurant** (med en lille Sprøite i Haanden og en Serviet om Livet).

Argan. Beralde.

Argan.

Aa, med Din Tilladelse, kjære Broder . . .

Beralde.

Hvad har Du nu for?

Argan.

Jeg vil blot, med Din Tilladelse, tage et lille Lavement . . . Det er hurtigt bestilt.

Beralde.

Jeg tror Du vil! Kan Du da ikke være et Øieblik uden Lavementer og Medicin. Lad det vente til en anden Gang og hold Dig nu en Smule i Ro.

Argan.

Lad det da bero til i Aften, Hr. Fleurant, eller ogsaa til i Morgen tidlig.

Hr. Fleurant (til Beralde).

Hvad rager det Dem? Hvor tør De gjøre Indvendinger mod Fakultetets Forordninger, og hindre Herren i at tage sit Klyster? Det er næsten komisk, at De tør være saa dristig.

Beralde.

Aa, afveien med Dem. Man mærker nok, at det ikke er med Folks Ansigter De er vant til at tale.

Hr. Fleurant.

Det gaar ikke an at sætte sig op mod Fakultetets Forordninger og lade mig spilde min Tid. Jeg er kommen efter Hr. Purgous Ordre, og jeg skal strax underrette ham om, hvorledes jeg er bleven hindret i at udføre haus Befalinger. De skal faa at se! De skal faa at se!

Femte Scene.

Argan. Beralde.

Argan.

Jeg er bange for, at Du har afstedkommet en eller anden stor Ulykke, min Broder.

Beralde.

Ja vist! En stor Ulykke, at Du ikke faar det Lavement, Hr. Purgon har forordnet! Er det da rent umuligt at helbrede Dig for Din Doktormani? Vil Du, saalænge Du lever, begraves i de Herrers Kure?

Argan.

Du taler derom som et Menneske, der ikke kjender til Sygdom. Men dersom Du var i mit Sted vilde Piben snart faa en anden Lyd. Det er let nok at rive ned paa Medicinen, naar man er sund og rask.

Beralde.

Men hvad feiler Dig da egenlig, kjære Broder?

Argan.

Du gjør mig rasende. Hvad jeg feiler? Gid Du bare et Øieblik havde min Elendighed paa Halsen, saa forgik Lysten Dig nok til at gjøre alt det Brøvl. Naa, der har vi Hr. Purgon.

Sjette Scene.

Hr. **Purgon.** **Argan.** **Beralde.** **Toinette.**

Hr. Purgon.

Det er nogle nette Historier, der møde mig, lige idet jeg træder ind ad Porten! Man ler af mine Recepter og afslaar at tage, hvad jeg har forordnet!

Argan.

Det er ikke mig, Hr. Doktor . . .

Hr. Purgon.

Det er jo en ren uhørt Driftighed, naar en Patient gjør Rebellion mod sin Læge.

Toinette (til Hr. Purgon).

Ja, det er skrækkeligt!

Hr. Purgon.

Et Klyster, som jeg selv havde fundet Fornøielse i at komponere . . .

Argan.

Men, det er ikke mig . . .

Hr. Purgon.

Opfundet og lavet efter alle Kunstens Regler . . .

Toinette (til Hr. Purgon).

Han har Uret!

Hr. Purgon.

Og som skulde gjøre en mærkelig Virkning i alle Deres Indvolde.

Argan.

Min Broder . . .

Hr. Purgon.

At sende det bort med Foragt!

Argan (peger paa Beralde).

Det er ham . . .

Hr. Purgon.

Det er en forfærdelig Gjerning!

Toinette.

Ja, det er vist!

Hr. Purgon.

Et frygteligt Attentat paa Medicinen!

Argan (peger paa Beralde).

Han der er Skyld i . . .

Hr. Purgon.

En Majestæts-Forbrydelse mod Fakultetet, som ikke kan straffes strengt nok.

Toinette (til Hr. Purgon).

Deri har De Ret.

Hr. Purgon.

Jeg erklærer Dem herved, at jeg ikke vil have mere at bestille med Dem.

Argan.

Det er min Broder . . .

Hr. Purgon.

At jeg ikke vil staa i nogetsomhelst Forhold til Dem.

Toinette (til Hr. Purgon).

Deri gjør De vel.

Hr. Purgon.

Se her! For at faa en Ende paa enhver Forbindelse med Dem, tager jeg det Gavebrev, som jeg havde udstedt til Aere

for den mellem min Søsterſøn og Deres Datter paatænkte Forbindelſe, og river det her, lige for Næſen af Dem, i tuſinde Stykker!

(Han ſønderriver Gavebrevet og kaſter, i ſit Raſeri, Stumperne til alle Sider.)

Argan.

Det er min Broder, ſom er Skyld i al den Ulykke!

Hr. Purgon.

At foragte mit Klyſter!

Argan.

Lad det komme! Lad det komme! Saa ſkal jeg ſtrax tage det!

Hr. Purgon.

Jeg havde, inden kort Tid, ſaaet Dem ganſke helbredet.

Toinette.

O det fortjener han ikke.

Hr. Purgon.

Jeg var ifærd med at udfeie alle onde Vædſker af Dem og renſe Deres Legeme.

Argan.

Ak, min Broder!

Hr. Purgon.

Jeg havde blot behøvet en Snes Lavementer endnu, for at faa Sækken tømt tilgavns.

Toinette (til Hr. Purgon).

Han er uværdig til Deres Omſorg.

Hr. Purgon.

Men efterſom De ikke har villet helbredes af min Haand ...

Argan.

Det er ikke min Skyld ...

Hr. Purgon.

Efterſom De har unddraget Dem den Lydighed, ſom en Patient ſkylder ſin Doktor ...

Toinette.

Det raaber om Hævn.

Hr. Purgon.

Eftersom De har rebelleret mod mine Forordninger . . .

Argan.

Paa ingen Maade . . .

Hr. Purgon.

Saa overlader jeg Dem til Deres slette Konstitution, til Deres Indvoldes Uorden, Deres Blods Fordærvelse, Deres Galdes Skarphed og Deres Vædskers Urenhed.

Toinette.

Deri gjør De vel.

Argan.

Min Gud!

Hr. Purgon.

Det er min Villie, at De, inden fire Dage, skal være i en uhelbredelig Tilstand.

Argan.

Barmhjertighed!

Hr. Purgon.

At De skal angribes af Braddypepsie*).

Argan.

Hr. Purgon!

Hr. Purgon.

En Braddypepsie, som skal gaa over til Dypepsie.

Argan.

Hr. Purgon!

Hr. Purgon.

Og fra Dypepsie til Apepsie.

Argan.

Hr. Purgon!

Hr. Purgon.

Og fra Apepsie til Lienterie.

Argan.

Hr. Purgon!

---

*) Vanskelig Fordøielse. — Da Hr. Purgon naturligvis nævner alle de Sygdomme, hvormed han truer Argan, paa Græsk, skulle vi heller ikke indlade os paa at oversætte disse, men bemærke kun, at disse Trusler forkynde den ulykkelige Patient udi egen Indbildning en tiltagende Uorden og sluttelig Ødelæggelse af Fordøielsesorganerne.

Hr. Purgon.

Og fra Lienterie til Dysenterie.

Argan.

Hr. Purgon!

Hr. Purgon.

Og fra Dysenterie til Hydropisie eller Vattersot.

Argan.

Hr. Purgon!

Hr. Purgon.

Og fra Hydropisie eller Vattersot til Standsen af alle Livets Funktioner, eller Døden, som Deres egen Daarskab har bragt over Dem!

Syvende Scene.

Argan. Beralde.

Argan (kaster sig i Lænestolen).

O min Gud, det er ude med mig! O Broder, Broder, i hvilke Ulykker har Du dog styrtet mig!

Beralde.

Hvad er der da paa Færde?

Argan.

Jeg kan ikke mere! Jeg føler Fakultetets Hævn.

Beralde.

Men er Du da forrykt? Jeg vilde sandelig ikke, for meget Godt, at Nogen skulde se, hvorledes Du bærer Dig ad. Tag Dig dog en Smule sammen, tag Din Fornuft fangen og lad ikke Din Indbildningskraft kjøre fuldt saa galt i Ring med Dig.

Argan.

Men Du har jo selv hørt med hvilke frygtelige Sygdomme han truer mig.

Beralde.

Hvor kan Du dog være saa enfoldig?

Argan.

Han siger, at jeg inden fire Dage skal være uhelbredelig.

Beralde.

Og hvad gjør saa det til Sagen? Er Hr. Purgon et Orakel, hvis Ord skal opfyldes? Naar man hører Dig, skulde man virkelig tro, at han holdt Dit Livs Traad i sine Hænder,

og at han, efter sit Forgodtbefindende, kunde forkorte eller forlænge Dine Dage. Men husk dog paa, at Din Livskraft hviler i Dig selv, og at Hr. Purgons Brede ikke har mere Magt til at udslukke den, end hans Recepter til at vedligeholde den. Tak Du Gud, at Du netop nu faar en Anledning til at komme ud af alle Doktor-Klør! Men skal Du alligevel endelig have en Doktor, saa vil det tilvisse være let at finde en, hvis Kure ikke udsætte Dig for saa stor Fare som Hr. Purgons.

Argan.

Ak, ingen Anden kjender min Konstitution saaledes som han. Han alene veed tilfulde, hvorledes jeg skal behandles.

Beralde.

Det skal Ingen nægte, at Du forstaar at holde fast ved Dine Fordomme og at Du ikke lader Dig rokke fra Dit forkerte Standpunkt.

Ottende Scene.

Argan. Beralde. Toinette.

Toinette (til Argan).

Her er en Doktor ude, som ønsker at se til Herren.

Argan.

Hvad er det for en Doktor?

Toinette.

Det er en af Fakultetets Doktorer.

Argan.

Jeg spørger Dig, om hvem det er.

Toinette.

Jeg kjender ham ikke, men han ligner mig, som den ene Draabe Vand den anden. Dersom jeg ikke vidste, at min Moder var en skikkelig Kone, saa vilde jeg tro, at det var en lille Broder, som hun havde lagt sig til efter min Faders Død.

Argan.

Lad ham komme ind.

Niende Scene.

Argan. Beralde.

Beralde.

Det er jo som om Du havde en Ønskeqvist! Neppe har een Doktor forladt Dig, saa kommer der en anden i hans Sted.

Argan.

O, jeg er saa bange for, at Du har afstedkommet en stor Ulykke, min Broder!

Beralde.

Herregud, skal vi nu høre mere derom?

Argan.

Jeg kan ikke lade være at tænke paa alle de Sygdomme, han truede mig med, og som jeg ikke engang kjendte af Navn, ja, som . . .

Tiende Scene.

Argan. Beralde. Toinette (forklædt som Doktor).

Toinette (til Argan).

Jeg beder Dem, min Herre, at De ikke vil optage det ugunstigt, naar jeg aflægger Dem mit Besøg og tilbyder Dem min Tjeneste til de Purgationer og Aareladninger, hvortil De kan trænge.

Argan.

Jeg er Dem høilig forbunden derfor, min Herre.

(Til Beralde.)

Det er min Tro Toinette op ad Dage!

Toinette.

Hav mig undskyldt et Øieblik, min Herre. Der er en Besked, som jeg glemte at sige til min Tjener. Jeg skal lige strax have den Ære at komme tilbage.

Ellevte Scene.

Argan. Beralde.

Argan.

Skulde man ikke tro, at det virkelig var Toinette?

Beralde.

Det er vist, at Ligheden er overmaade stor. Men det er da ikke første Gang, at man træffer paa sligt i Verden. Der vrimler jo af Historier om den Slags mærkelige Naturspil.

Argan.

Men dette er dog aldeles forbausende.

Tolvte Scene.

Argan. Beralde. Toinette.

Toinette.

Hvad befaler Herren?

Argan.

Hvad vil Du?

Toinette.

Kaldte Herren ikke paa mig?

Argan.

Nei, jeg gjorde ikke.

Toinette.

Saa maa det da have ringet for mine Øren.

Argan
(da han ser, at Toinette gaar igjen).

Nei, bliv kun her med det Samme, at jeg rigtig kan faa at se, hvorledes Doktoren ligner Dig.

Toinette.

Jo vist! Nu har vi ikke andet at bestille i Huset! Desuden har jeg jo selv set det.

Trettende Scene.

Argan. Beralde.

Argan.

Dersom jeg ikke havde set dem begge, saa vilde jeg tro, at det kun var een Person.

Fjortende Scene.

Argan. Beralde. Toinette (forklædt som Doktor).

Toinette.

Jeg beder Dem af ganske Hjerte om Forladelse, min Herre!

Argan (sagte til Beralde).

Det er dog beundringsværdigt!

Toinette.

Jeg haaber, at Herren gunstigst undskylder min Nysgjerrighed efter at se en saa berømt Patient som Herren. Deres eget store Renommé, min Herre, maa være min Undskyldning for den Frihed jeg har taget mig.

Argan.

Min Herre, jeg er Deres ydmygste Tjener.

Toinette.

De ser saa vist paa mig, min Herre. Hvor gammel tror De vel jeg er.

Argan.

En sex à syvogtyve Aar, i det Allerhøieste.

Toinette.

Ha ha ha ha! Jeg er halvfemsindstyve Aar.

Argan.

Halvfemsindstyve Aar?

Toinette.

Halvfemsindstyve Aar. Det er en Virkning af min Kunst, naar jeg, som De ser, vedbliver at holde mig ung, frisk og kraftig.

Argan (til Beralde).

Naa, det maa jeg sige! Det er rigtignok en smuk ung Olding paa halvfemsindstyve Aar!

Toinette.

Jeg er en reisende Doktor, som drager fra By til By, fra Provinds til Provinds, fra det ene Rige til det andet, ene og alene for at finde berømmelige Gjenstande for min Kunst: Patienter, som ere værdige til at beskjæftige mig og til at benefices af de store og skjønne Hemmeligheder, som jeg har opdaget i Medicinen. Jeg spilder aldrig min Tid paa almindelige Sygdomme; jeg har en dyb Foragt for saadanne Bagateller som

Rheumatisme, Katarrh, Feberanstød, Qvalme og Migraine. Nei, jeg vil kun have at gjøre med alvorlige Sygdomme, som heftige, vedholdende Febre med stærke Fantasier, Typhus, Pest, stærkt fremskreden Vattersot, Betændelse i Ribbenshinden, heftige Brystinflammationer: Se den Slags Sygdomme behage mig; i dem finder jeg min Triumf, og jeg vilde af inderste Hjerte ønske, at De, min Herre, havde alle de Sygdomme, som jeg har nævnet, ja, at De var opgiven af alle andre Læger og midt i en fortvivlet Dødskamp, blot for at bevise Dem mine Kures Ufeilbarhed og Ypperlighed, samt min Iver for at være til Deres Tjeneste.

Argan.

Jeg takker Dem inderligt for den Godhed De beviser mig.

Toinette.

Lad mig saa føle paa Deres Puls! Naa, naa! Vil Du saa slaa ordentligt! O jeg skal nok faa Ret paa Dig. For Pokker, den Puls vil være frisk paa det. Jeg mærker nok, at den ikke kjender mig. Hvem er Deres Doktor?

Argan.

Hr. Purgon.

Toinette.

Det Navn staar ikke paa min Liste over berømte Doktorer. Hvad angiver han som Grunden til Deres Sygdom?

Argan.

Han siger, at den kommer fra Leveren; Andre sige, at den kommer fra Milten.

Toinette.

De ere tilhobe nogle Ignoranter. Det er Deres Lunge, som er angreben.

Argan.

Lungen?

Toinette.

Ja. Hvor føler De Smerter?

Argan.

Engang imellem i Hovedet.

Toinette.

Det er rigtigt. Lungen.

Argan.

Imellem er det ligesom der var en Taage for Øinene.

Toinette.

Lungen.

Argan.

Imellem har jeg ogsaa Qvalmeondt.

Toinette.

Lungen.

Argan.

Imellem plages jeg af Træthed i alle Lemmer.

Toinette.

Lungen.

Argan.

Og til visse Tider har jeg ogsaa nogle Smerter i Underlivet, som om det var Kolik.

Toinette.

Lungen. De har god Appetit, ikke sandt?

Argan.

Jo, min Herre.

Toinette.

De holder nok af at drikke et lille Glas Vin?

Argan.

Ja, min Herre.

Toinette.

Lungen! Lungen! De bliver lidt døsig efter Maaltidet, og saa holder De af at tage Dem en lille Lur?

Argan.

Ja, min Herre.

Toinette.

Lungen! Lungen, siger jeg Dem. Hvad siger Deres Hr. Purgon saa at De skal spise?

Argan.

Han forordner mig at spise Suppe.

Toinette.

Det Fæ!

Argan.

Fjerfræ.

Toinette.

Det Fæ!

Argan.

Kalvekjød.

Toinette.

Det Fæ!

Argan.

Bouillon.

Toinette.

Det Fæ!

Argan.

Friske Æg.

Toinette.

Det Fæ!

Argan.

Og om Aftenen kogte Svedsker for at lette Fordøielsen.

Toinette.

Det Fæ!

Argan.

Og fremfor Alt holder han paa, at jeg skal komme meget Vand i min Vin.

Toinette.

Det Fæ! Ignorantus, Ignoranta, Ignorantum. De bør drikke Deres Vin uden Vand, og for at gjøre Deres Blod, som er altfor flygtigt, tykkere, bør De spise godt, kraftigt Oxekjød, godt, fedt Flæsk, god hollandsk Ost, Risengrød og anden Grød, samt desuden Krumkager og Kastanier, for at fastne og sammenlime de slappede indvendige Dele. Deres Hr. Purgou er, som sagt, et Fæ! Jeg vil sende Dem en Doktor af min Skole, og saa længe jeg opholder mig her i Byen, vil jeg af og til selv besøge Dem.

Argan.

Jeg vil være Dem høist forbunden.

Toinette.

Hvad Pokker bestiller De med den Arm der?

Argan.

Hvorledes.

Toinette.

Den Arm lod jeg strax sætte af, hvis jeg var i Deres Sted.

Argan.

Men hvorfor?

Toinette.

Ser De da ikke, at den drager hele Næringsstoffet til sig, og hindrer den anden Side i at nyde Godt deraf.

Argan.

Jo . . . Men derfor kan jeg dog ikke undvære min Arm.

Toinette.

Og det høire Øie der, vilde jeg i Deres Sted ogsaa strax lade stikke ud.

Argan.

Stikke Øiet ud?

Toinette.

Mærker De ikke, hvor det generer det andet Øie og tager Næringsstoffet fra det? Tro De mig, lad det stikke ud, jo før, jo heller. Des klarere vil De se med det venstre Øie.

Argan.

Det har ingen Hast.

Toinette.

Farvel, min Herre. Det gjør mig ondt, at jeg allerede nu maa forlade Dem. Men jeg skal nødvendigt overvære en Konsultation, angaaende en Mand, som døde igaar.

Argan.

En Mand, som døde igaar?

Toinette.

Ja, der skal lægges Raad op for at se, hvad man burde have gjort for at kurere ham. Paa Gjensyn, min Herre.

Femtende Scene.

Argan. Beralde.

Beralde.

Naa, det var da en Doktor! Han lader rigtignok til at være en duelig Mand!

Argan.

Ja, men han gaar dog lidt vel hurtigt tilværks.

Beralde.

Alle de store Doktorer bære sig ligeledes ad.

Argan.

At ville sætte min ene Arm af og stikke mit ene Øie ud, blot for at den anden Arm og det andet Øie skulde befinde dem bedre! Nei, mange Tak for mig. Saa foretrækker jeg at de befinder dem mindre godt. En deilig Operation, den! At gjøre mig eenarmet og eenøiet! —

Sextende Scene.

Argan. Beralde. Toinette.

Toinette
(der lader som hun talte med Nogen).

Naa, naa! Jeg siger Tak for mig! Maa jeg have mig de Narrestreger frabedt.

Argan.

Hvad vil det sige?

Toinette.

Aa, det var blot Deres Hr. Doktor, som havde Lyst til at føle mig paa Pulsen.

Argan.

Tænk engang! En Mand, som er fyldt de Halvfemsindstyve.

Beralde.

Men hør nu, kjære Broder. Siden Du alligevel er kommen i Uenighed med Hr. Purgon, saa var det vist bedst, om vi fik talt lidt sammen om Angéliques forestaaende Giftermaal.

Argan.

Nei, min Broder, hun skal ikke giftes. Hun skal i Kloster til Straf for, at hun har vovet at rebellere mod min Villie. Jeg veed godt, hvordan det hænger sammen. Hun har en anden Kjærlighedshistorie i Hovedet, og uden at hun aner det, har jeg opdaget, at hun i Dag har havt et Stævnemøde paa sit Kammer.

Beralde.

Herregud, om nu saa var? Lad hende nu ogsaa have talt med Den, hun holder af: er det da saa stor en Forbrydelse? Hvor kan det fortørne Dig, naar Maalet dermed kun er et lykkeligt Ægteskab?

Argan.

Ja, hvordan det nu end forholder sig dermed, saa skal hun være Nonne! Det er en afgjort Sag.

Beralde.

Ja, der er En, som Du vil glæde dermed.

Argan.

Jeg veed nok, hvem Du mener. Du kommer altid tilbage til det Samme, og altid stikker Du paa min stakkels Kone.

Beralde.

Ja, deri har Du Ret. Naar jeg endelig skal tale rent ud

af Posen, saa er det hende jeg stikker paa. Det er et Sidestykke til Din Doktormani, denne blinde Forgudelse, hvormed Du lige lukt falder i de Snarer, som hun omgiver Dig med.

Toinette (til Beralde).

For Guds Skyld, Herre, tal dog ikke saaledes om Fruen. Det er en Kone, paa hvem der Intet er at udsætte, en Kone, der ikke kjender til List eller Rænkespind og som dertil elsker sin Mand . . . O saadan som hun elsker ham! Det er slet ikke til at beskrive.

Argan.

Spørg engang Toinette om hvor kjærligt hun behandler mig.

Toinette.

Ja, det er vist.

Argan.

Om hvilken Angst min Sygdom volder hende.

Toinette.

Det kan ikke negtes.

Argan.

Og om den Omsorg og Pleie, hun yder mig.

Toinette.

Ja, i en Grad!

(Til Beralde.)

Tillader De, at jeg maa overbevise Dem derom, saa at De med egne Øine kan se, hvor høit Fruen elsker sin Mand?

(Til Argan.)

Maa jeg ikke nok bevise ham hans Dumhed og een Gang for alle faa gjort en Ende paa hans Vildfarelse?

Argan.

Hvorledes det?

Toinette.

Fruen kommer lige strax hjem. Strækk Dem baglængs ud i denne Lænestol, og lad som om De var død. Saa skal De se, hvilken Jammer der bliver, naar hun hører den Hjobspost.

Argan.

Det vil jeg nok.

Toinette.

Men De maa ikke lade hendes Fortvivlelse vare altfor længe. Hun var istand til at tage sin Død af Sorg derover.

Argan.

Lad mig om det!

Toinette (til Beralde).

Skjul Dem i den Krog der.

Syttende Scene.

Argan. Toinette.

Argan.

Men er der ingen Fare ved at agere Død?

Toinette.

Hvad Fare skulde der vel være derved? (Sagte.) Det vil være saa morsomt at beskæmme Deres Broder! Men der kommer Fruen! Gjør nu bare Deres Sager godt!

Attende Scene.

Beline. Argan (udstrakt i sin Lænestol). **Toinette.**

Toinette
(der lader, som om hun ikke saae Beline.)

O min Gud, hvilken Ulykke! Hvilken sørgelig Begivenhed!

Beline.

Hvad er det, Toinette?

Toinette.

Ak, Frue!

Beline.

Hvad er der sket?

Toinette.

Deres Mand er død.

Beline.

Er min Mand død?

Toinette.

Ak ja. Med den Stakkel er det forbi.

Beline.

Er det vist?

Toinette.

Ja, ganske vist. Der er Ingen endnu, som veed den Ulykke. Jeg var her ganske alene, og han er lige sovet ganske stille hen i mine Arme. Se der! Der ligger han udstrakt i sin Læneſtol.

Beline.

Himlen være lovet! Nu er jeg da befriet for en stor Byrde! Hvor det er dumt af Dig, Toinette, at Du tager saadan paa Veie over det Dødsfald!

Toinette.

Jeg troede, Frue, at man skulde græde.

Beline.

Aa Snak! Det er saamænd ikke Umagen værd. Hvad Tab er der vel ved hans Død? Hvad Nytte gjorde han i Verden? En Mand, der blot var til Besvær, en ubehagelig, væmmelig Person, som altid havde et Lavement eller et Laxativ i Maven, som altid hostede, harkede og spyttede! En aandløs, kjedsommelig Brøvler, som gjorde Alverden led og kjed af hans onde Lune, og Dag og Nat skjændte paa de stakkels Tjeneſtefolk! —

Toinette.

Det kan man kalde en Ligprædiken, der har vasket sig!

Beline.

Nu maa Du hjælpe mig, Toinette, med at udføre mine Planer. Tro mig, Du skal ikke have gjort det for Intet. Du kan være sikker paa en god Belønning. Da det træffer sig saa heldigt, at Ingen endnu veed Noget om denne Sag, saa er det bedst at bære ham ind i hans Seng og at holde hans Død hemmelig, indtil jeg har faaet mine Ting i Orden. Der er Penge, der er Papirer, som jeg maa have fat paa. Det vilde være høist ubilligt, om jeg skulde have henslæbt mine skjønneste Aar, uden Nytte. Kom, Toinette, lad os nu allerførst tage hans Nøgler.

Argan (reiser sig heftigt).

Naa, naa!

Beline.

Ah!

Toinette.

Aa, aa! Den Døde er ikke rigtig død!

Argan
(til Beline, idet hun gaar ud).

Jeg er meget glad over at have set Deres Venskab for mig, Frue, og meget glad ved at have hørt den smukke Lovtale, som

De nys holdt over mig. Jeg skal for Fremtiden føre mig den Erfaring til Nytte, og undlade Adskilligt, som jeg ellers havde havt ifinde at gjøre.

Nittende Scene.

Beralde (som kommer frem fra den Krog, hvor han har været skjult).
Argan. Toinette.

Beralde.

Naa, kjære Broder, hvem havde saa Ret?

Toinette.

Hvem kunde dog have tænkt det? Men jeg hører Deres Datter i Gangen . . . Sæt Dem igjen i samme Positur, og lad os se, hvad Indtryk det vil gjøre paa hende. Det er nok værdt at undersøge den Sag, og da De nu er i Gang dermed, bliver det virkelig bedst at De lærer hele Familiens Sindelag at kjende.

(Beralde gaar atter hen og skjuler sig.)

Tyvende Scene.

Argan. Angélique. Toinette.

Toinette
(lader som om hun ikke saae Angélique).

O hvilken Sorg! Hvilken ulykkelig Dag!

Angélique.

Hvad feiler Dig, Toinette? Hvorfor græder Du?

Toinette.

Ak, jeg har sørgeligt Nyt at melde Dem.

Angélique.

Hvad da?

Toinette.

Deres Fader er død.

Angélique.

Er min Fader død, Toinette?

Toinette.

Ja, der ser De ham. Han er lige i dette Øieblik død af en pludselig Svaghed, som overfaldt ham.

Angélique.

O Himmel, hvilken Ulykke! Hvilket et haardt Stød! Ak, at jeg skulde miste min Fader, den Eneste, som jeg havde tilbage i Verden! Og at jeg til yderligere Fortvivlelse skulde miste ham netop i Dag, mens han var vred paa mig! O hvad skal der blive af mig, jeg Ulykkalige! Hvor er der Trøst for saa stort et Tab?

En og tyvende Scene.

Argan. Angélique. Cleante. Toinette.

Cleante.

Hvad fattes Dem, skjønne Angélique? Hvorfor græder De saa bitterligt?

Angélique.

Ak, Cleante, jeg græder over Tabet af hvad der var mig kjærest og dyrebareste i Verden: Jeg græder over min Faders Død.

Cleante.

O Himmel, hvilket uventet Slag! Ak, Deres Onkel havde lovet mig, at han, paa mine Vegne, vilde begære Deres Haand, og jeg kom just nu, i Haab om at Bevidnelsen af min Høiagtelse, i Forening med mine Bønner, skulde bevæge ham til at indvillige i vor Forbindelse.

Angélique.

O Cleante, lad os ikke mere tale derom! Lad os opgive alle vore Giftermaals-Planer. Siden min Faders Død, har jeg ingen Lyst længer til de Ting. Jeg gjør for bestandig Afkald paa dem. Ja, min Fader, dersom jeg før har sat mig mod Din Villie, saa vil jeg nu i det Mindste opfylde et af Dine Ønsker, og derved bøde for den Kummer, som jeg mod min Villie har voldt Dig.

(Hun kaster sig paa Knæ for Argan.)

Ja, dyrebare Fader, modtag her mit ubrødelige Løfte og lad dette Kys bevidne Dig min Anger og min Fortrydelse.

Argan (omfavner Angélique).

O min Datter!

Angélique.

Ah!

Argan.

Kom! Lad Sorgen fare! Jeg er ikke død! Ja, Du er i Sandhed mit Kjød og Blod, min egen kjære Datter, og jeg er sjæleglad over at have set Dit kjærlige Gemyt.

To og tyvende Scene.

Argan. Beralde. Cleante. Angélique. Toinette.

Angéliqne.

O hvilken glædelig Overraskelse! O kjære Fader, siden jeg er saa lykkelig, at jeg ikke har mistet Dem, saa lad mig nu her for Deres Fødder bønfalde Dem om een Ting. Hvis De ikke kan begunstige mit Hjertes Tilbøilighed og tillade mig, at blive Cleantes Hustru, saa besværger jeg Dem om, at De dog ikke vil tvinge mig til at ægte en anden Mand. Det er den eneste Gunst, som jeg forlanger.

Cleante

(kaster sig ogsaa paa Knæ for Argan).

O min Herre, lad Dem røres af hendes og mine forenede Bønner. Negt os ikke Deres Samtykke til en Forbindelse, som for os udgjør al Livets Lykksalighed.

Beralde.

Naa, kjære Broder, kan Du holde Stand mod Dette?

Toinette.

Bliver De ikke rørt over saa megen Kjærlighed?

Argan.

Lad ham blive Doktor, saa giver jeg strax mit Samtykke til det Gistermaal.

(Til Cleante.)

Bliv Doktor, min Herre, saa skal De faa min Datter.

Cleante.

Med største Fornøielse, min Herre! Er der ingen anden Hindring for at blive Deres Svigersøn, saa vil jeg gjerne gjøre mig til Doktor, ja til Apoteker ovenikjøbet. Det ligger der ingen Magt paa. Jeg var istand til at bringe ganske andre Offre for at faa Deres elskværdige Datters Haand.

Beralde.

Men, min kjære Broder, jeg faar et Indfald. Lad Dig selv gjøre til Doktor. Det er dog virkelig langt bekvemmere endnu, naar Du i Din egen Person har Alt, hvad Du behøver.

Toinette.

Ja, det er sandt! Det er det rette Middel til at blive hurtig kureret! Ingen Sygdom er saa dumdristig, at den tør give sig i Kast, med en Doktors hellige Person.

Argan (til Beralde).

Du vil nok have mig til Bedste, kjære Broder? Tror Du, at jeg i min Alder kan begynde paa at studere?

Beralde.

Studere? Jo vist. Nei, Du er saamænd lærd nok. Der er mangen Doktor, som ikke engang kan saa meget.

Argan.

Men man maa dog i det Mindste kunne tale godt Latin, og kjende de forskjellige Sygdomme, samt de Midler, man skal bruge til at kurere dem med.

Beralde.

Al den Kundskab kommer med Doktorkjolen og Doktorhatten. Dermed faar Du al den Dueligheb, som Du kan ønske Dig.

Argan.

Hvorledes? Kan man virkelig, saa snart man faar Doktorkjolen paa, holde Foredrag over Sygdommen?

Beralde.

Ja, min Ven! idet man blot har faaet Kjolen og Hatten paa, bliver alt det Galimatias, man siger, strax til Viisdom, og hver Sottise til Fornuft.

Toinette.

Og Deres Skjæg vil oveni kjøbet hjælpe til. Skjægget udgjør over Halvdelen af en Doktor.

Cleante.

I hvert Fald er jeg beredt til Alt.

Beralde (til Argan).

Vil Du, at vi strax skulle faa den Sag i Orden?

Argan.

Hvorledes? Strax?

Beralde.

Ja, og det her i Dit eget Hus.

Argan.

I mit eget Hus?

Beralde.

Ja. Det er et Fakultet af mine Venner, som med Fornøielse vil komme og udføre denne Ceremoni i Din Sal. Det skal ikke koste Dig fire Skilling.

Argan.

Men jeg da? Hvad skal jeg sige? Hvad skal jeg svare?

Beralde.

Derom skal Du nok blive underrettet. Du skal saa det skriftligt Altsammen. Men gaa nu ind og ifør Dig en passende Klædedragt. Imens sender jeg Bud efter dem.

Argan.

Nu vel! Lad os da se, hvorledes det gaar til dermed.

Tre og tyvende Scene.

Beralde. Angélique. Cleante. Toinette.

Cleante.

Hvad vil det sige? Hvad mener De med dette Fakultet af Deres Venner.

Toinette.

Hvad er Deres Hensigt?

Beralde.

At skaffe os lidt Morskab i Aften. Vore Skuespillere have lavet et lille Intermezzo af en Doktor-Promotion med Dands og med Musik. Jeg mener, at vi Allesammen skulle se paa det Divertissement, hvori min kjære Broder skal spille Hovedrollen.

Angélique.

Men, kjære Onkel, synes De ikke selv, at det dog er at drive Spøgen med min Fader lidt vel vidt?

Beralde.

Nei, min kjære Broderdatter, jeg tænker jo slet ikke paa at gjøre ham latterlig, men forsøger blot at gaa ind paa hans Fantasier. Alt Dette sker jo her imellem os. Desuden kunne vi Andre jo ogsaa tage hver sin Rolle og saaledes spille Komedie med hverandre. Husk paa, at det er Karnevalstid og at denne berettiger os til en lystig Spøg. Lad os nu hurtigt forberede Alt dertil!

Cleante (til Angelique).

Vil De saa samtykke deri?

Angélique.

Ja, siden det er min Onkel, som er Mester for den Spas.

Tredie Intermezzo.

En burlesk Ceremoni, ved hvilken Argan, under Recitationer, Sange og Dands, gjøres til Doktor.

Første Ballet-Entree.

Nogle Tapetserere komme ind, for at ordne Salen og opstille Bænke, altsammen i Takt. Derpaa følger, ligeledes i Takt, hele den øvrige Forsamling, der bestaar af otte Sprøitebærere, sex Apotekere, to og tyve Doktorer, foruden Den, der skal promovere (Argan) otte dandsende og to syngende Kirurger. Enhver tager Plads efter sin respektive Rang.

Præsidenten.*)

Lærde Herrer og Doktorer,
Lægekunstens Professorer,
Som jeg samlet ser,
Og I Herrer, som adlyder
Alt hvad Fakultetet byder,
Apotekere, Barberer,
Og hvem ellers os beærer:
Sundhed, Hæder og Kredit,
Samt en dygtig Appetit!

Mine Ord kan ei udsige
Hvilken Kunst foruden Lige,
Medicinen er:
Kunstens Kunst og Verdens Under,
Som vort Renommé begrunder
Vi velsigne her:

---

*) Præses.

Savantissimi doctores,
Medicinæ professores,
Qui hic assemblati estis:
Et vos, altri messiores,
Sententiarum Facultatis,
Fideles executores,
Chirurgiani et apothicari,
Atque tota compania aussi,
Salus, honor et argentum
Atque bonum appetitum.

Non possum, docti confreri,
En moi satis admirari,
Qualis bona inventio
Est medici professio;
Quam bella chosa est et bené trovata,
Medicina illa benedicta,

Kunsten, som til alle Tider,*)
Endskjøndt Verden fremad skrider,
La'er os leve godt,
Mageligt og flot.

Overalt, hvorhen vi gaa,
Ere vi paa Moden,
Unge, Gamle, Store, Smaa,
Rundt omkring paa Kloden,
Med Beundring til os drage
Og for Guder os antage,
Ja, naar vi en Fordring gjør,
Konger selv ei mukke tør.

Men paa det vor Videnskab
Ei ved os skal lide Tab,
Bør vi stærkt arbeide paa
Altid i Kredit at staa
Og vor Hæder at bevare!
Fremfor Alt det passes bør
At man ingen Doktor gjør,
Som ei Lauget kan forsvare,
Og ei fuldt opfylde kan
Hvad der fordres af vor Stand.

---

*) Quæ, suo nomine solo,
Surprenanti miraculo,
Depuis si longo tempore,
Facit à gogo vivere
Tant de gens omni genere.

Per totam terram videmus
Grandam vogam ubi sumus,
Et qvod grandes et petiti
Sunt de nobis infatuti.
Totus mundus, currens ad nostros remedios,
Nos regardat sicut deos;
Et nostris ordonnanciis
Principes et reges soumissos videtis.

Doncque il est nostræ sapientiæ,
Boni sensus atque prudentiæ,
De fortement travailiare
A nos bene consservare
In tali credito, voga et honore;
Et prendere gardam à non recevere,
In nostro docto corpore,
Quam personas capabiles,
Et totas dignas rempiire
Las placas honorabiles.

Derfor vi, som samles her,*)
Skyldigt Votum skal afgive
Om den lærde Herre der
Kan en dygtig Doktor blive;
Derfor jeg indstændigt beder,
At I Jer paa Kamp bereder,
Og i samlet Fakultet
Prøve hans Kapacitet.

Første Doktor.

Med gunstig Forlov af vor Præsident,
Af hver en velvillig Assistent
Og alle berømte Læger,
Hvis Syn mit Øie her qvæger,
Den ærede, lærde Licenciat,
Jeg be'er at være til Svar parat,
Og strax at sige Aarsag og Grund,
Hvi Opium dysser i Blund.

Argan.

Den lærde Doktor her mig spør,
Hvi Opium os søvnig gjør,
Og derpaa maa jeg svare:
Den rette Aarsag eller Grund,
Hvi den os dysser sødt i Blund,

---

*) Cest pour cela que nunc convocatis estis,
Et credo quod trovabitis
Dignam materiam medici
In savanti homine que voici:
Lequel in chosis omnibus,
Dono ad interrogandum,
Et a fond examinandum
Vostris capacitatibus.

Primus Doctor.

Si mihi licentiam dat dominus præses
Et tanti docti doctores,
Et assistantes illustres,
Très-savanti bacheliero,
Quem estimo et honoro,
Domaudabo causam et rationem qvare
Opium facit dormire.

Bachelierus (Argan).

Mihi à docto doctore
Domandatur causam et rationem quare
Opium facit dormire.
A quoi respondeo;
Quia est in eo

Er at en Saft den indeholder,*)
Som Døsighed forvolder:
Det la'er sig let forklare.

Chor.

Herligt, herligt Manden svarer,
Ypperligt han Sagen klarer,
Værdig, værdig er han til at være
Fakultetets Ære.

Anden Doktor.

Med Forlov af Præsidenten
Og de lærde Herrer, som
Hid til denne Prøve kom,
Spørger her jeg Medstudenten,
Som en Doktorhat attraar,
Om han sige kan hvorledes
Vatterfot i Hast helbredes,
Saa man Bugt med Sygen faar.

Argan.

Først med Klysterer,
Saa med Lancetter
Man laborerer,
Purgerer og letter.

---

*) Virtus dormitiva,
Cujus est natura
Sensus assoupire.

Chorus.

Bene, bene, bene, bene respondere,
Dignus, dignus est intrare
in nostro docto corpore,
Bene, bene respondere.

Secundus Doctor.

Cum permissione domini præsidis,
Doctissimæ Facultatis
Et totius bis nostris actis
Companiæ assistantis,
Domandabo tibi, docte bacbeliere,
Qvæ sunt remedia,
Quæ, in maladia
Diti hydropisia
Convenit facere.

Bacheilerus (Argan).

Clysterium donare,
Postea seignare,
Ensuita purgare.

Chor.*)
Herligt, herligt Manden svarer,
Ypperligt han for sig klarer:
Værdig, værdig er han til at være
Fakultetets Ære.

Tredie Doktor.
Hvis vor Præsident for godt det finder,
Og jeg Fakultetets Bistand vinder,
Vil jeg og et Spørgsmaal gjøre
Til Licenciaten som,
Hvis han faar en gunstig Dom
Doktorlanget skal tilhøre:
Den, som ei kan trække Veiret,
Men af Astma er besværet:
Siig, hvad vil ved ham De gjøre?

Argan.
Først Klyster jeg sætter,
Bruger saa Lancetter,
Og ham ordenlig purgerer,
Saa han bløder og laxerer.

Chor.
Herligt, herligt Manden svarer,
Ypperligt han for sig klarer,
Værdig, værdig er han til at være
Fakultetets Ære.

*) Chorus.
Bene, bene, bene, bene respondere,
Dignus dignus est intrare
In nostro docto corpore.

Tertius Doctor.
Si bonum semblatur domino præsidi,
Doctissimæ Facultati,
Et companiæ præsenti,
Domandabo tibi, docte bacheliere,
Quæ remedia elicis,
Pulmonicis atque asmaticis
Trovas à propos facere?

Bachelierus (Argan).
Clysterinm donare,
Postea seignare,
Ensnita purgare.

Chorus.
Bene, bene, bene, bene respondere,
Dignus, dignus est intrare
In nostro docto corpore.

Fjerde Doktor.*)

Om de Ting den Herre giver
Os fortræffelig Besked,
Men hvis det ei kjedsomt bliver
For det høie Fakultet,
Og vor lærde Præsident,
Samt de Ærede, som høre,
Hvor han svarer excellent,
Vil jeg ham et Spørgsmaal gjøre:
Jeg igaar fik en Patient,
Som var i en rigtig Vaande,
Heftig Feber, Fantasier,
Stort Besvær for blot at aande,
Hovedsmerter, Raserier,
Og til Døden mat,
Og nu vil jeg gjerne høre,
Lærde Hr. Licenciat,
Hvad De vel ved ham vil gjøre.

Argan.

Først Klyster jeg sætter,
Bruger saa Lancetter,
Og ham ordenligt purgerer,
Saa han bløder og laxerer.

---

*) Qvartus Doctor.

Super illas maladias
Doctus bachelierus dixit maravillas;
Mais, si non ennuyo dominum præsidem,
Doctissimam Facultatem,
Et totam honorabilem
Companiam ecoutantem,
Faciam illam unam questionem.
Dès hiero maladus unus
Tombavit in meas manus;
Habet grandam fievram cum redoublamentis,
Grandam dolorem capitis,
Et grandum malum an côté
Cum granda difficultate
Et pena de respirare.
Veillas mihi dire,
Docte bacheliere
Quid illl facere.

Bachelierus (Argan).

Clysterium donare,
Postea seignare,
Ensuita purgare.

Chor.*)
Herligt, herligt Manden svarer,
Ypperligt han for sig klarer,
Værdig, værdig er han til at være
Fakultetets Ære.

Femte Doktor.
Men hvis ei det hjælpe vil,
Og det Onde tager til,
Hvad vil saa De gjøre?

Argan.
Det skal strax De høre:
Atter og atter maa Manden purgere,
Atter og atter jeg la'er ham laxere:
Til Klysterer og Lancetter
Største Lid jeg sætter.

Chor.
Herligt, herligt Manden svarer,
Ypperligt han for sig klarer,
Værdig, værdig er han til at være
Fakultetets Ære.

---

*) Chorus.
Bene, bene, bene, bene respondere,
Dignus, dignus est iutrare
In nostro docto corpore.

Qvintus Doctor.
Mais, si maladia
Dpiniatria
Non vult se garire,
Qvid illa facere?

Rachelierus.
Clysterium donare,
Postea seignare,
Ensuita purgare,
Reseignare, repurgare, reclysterisare.

Chorus.
Bene, bene, bene, bene respondere,
Dignus, dignus est intrare
In nostro docto corpore.

Præsidenten (til Argan).*)
Sværger Du at overholde,
Hvad vort vise Fakultet
Til Statuter har udset?

Argan.
Jeg sværger.

Præsidenten.
Og i Et og Alt at ære
For de Gamle den Respekt,
Som gi'er Kunsten Vægt,
Enten det er nyttigt eller galt
Og fatalt?

Argan.
Jeg sværger.

Præsidenten.
Og Dig aldrig at betjene,
Af Recepter, som
Trodse Fakultetets Dom,
Selv om Din Patient
Derved bli'er i Graven sendt?

*) Præses.
Juras gardare statuta
Per Facultatem præscripta,
Cum sensu et jugeamento?

Bachelierns.
Juro.

Præses.
Essere in omnibus
Consultationibus
Ancieni aviso,
Aut bono,
Aut mauvaiso?

Bachelierns (Argan).
Juro.

Præses.
De non jamais te servire
De remidiis aucunis,
Quam de ceux seulement doctæ Facultatis,
Maladus dût il crevare,
Et mori de suo male.

Argan.*)

Jeg sværger.

Præsidenten.

Med denne Doktorhat,
En høist ærværdig Skat,
Jeg herved Dig blandt os opta'er,
Saa at herefter Magt Du har
Til at praktisere
Tortere
Purgere,
Regere
Med Kniv og Lancetter,
Til Menneskers Held
Og gjøre Skeletter,
Og slaa dem ihjel,
Ustraffet og frit
I Verden vidt.

Anden Ballet-Entree.

Kirurgerne og Apoteterne komme og hilse Argan som Doktor, efter Taften.

Argan.

Lærde Herrer og Doktorer,
Som med Sennepsblade forer
Hver en Patient,
Slet det var med mig bevendt,

*) Bachelierus.

Juro.

Præses.

Ego cum isto boneto
Venerabili et docti
Dono tibi et concedo
Virtutem et puissanciam
Medicandi,
Purgandi,
Seignandi,
Perçandi,
Taillandi,
Coupandi,
Et occidendi
Impune per totam terram.

Bachelierus (Argan).

Grandes doctores doctrinæ,
De la rhubarbe et du sené,
Ce seroit sans douta a moi chosa folla,
Inepta et ridicula,

Hvis jeg Eder rose vilde*)
Nei, jeg før vil tie stille,
End forsøge paa
Her at give Solen Glands,
Himlen nye Stjerners Dands,
Havet Vand og Baaren Blommer:
Galt det vilde gaa!
Kun med Tak jeg kommer
Til det høie Fakultet,
Som idag mig har udset!
Eder, Eder Alt jeg skylder!
Selv om Gud mig Livet gav,
Har paa Tak I større Krav,
Og jeg Jer begeistret hylder:
I har mig til Doktor gjort,
Det er herligt, det er stort!
Hæder, Fryd og Ære
Med de høie Herrer være,
Som jeg i mit Hjerterum
Til min Dødedag vil bære:
Gratias quammaximum.

Chor.

Leve vor Doktor, som taler saa vel,
Gid han i tusinde Aar til vort Held
Øve sin Kunst med Liv og Sjæl,
Spise og drikke og slaa ihjel.

---

*) Si j'alloibam m'engageare
Vobis louangeas donare,
Et entreprenoibam adjoutare
Des lumieras au soleillo,
Et des etoilas au cielo,
Des ondas à l'oceano
Et des rosas au printano;
Agreate qu'avec uno moto
Pro toto remercimento
Rendam gratias corpori tam docto.
Vobis, vobis debeo
Bien plus qu'à naturæ et qua patri meo.
Natura et pater meus
Hominem me habent factum;
Mais vos me, ce qui est bien plus,
Avetis factum medicum:
Honor, favor et gratia
Qvi, in hoc corde que voilà,
Imprimant ressentimenta
Qui dureront in secula.

Chorus.

Vivat, vivat, vivat, vivat, cent fois vivat,
Novus doctor, qui tam bene parlat!
Mille, mille annis, et manget et bibat,
Et seignet et tuat!

Tredie Ballet-Entree.

Alle Kirurger og Apotekere dandse efter Musiken og klappe i Hænderne, mens Apotekerne støde i deres Mortere.

Første Kirurg.*)

Gid ved sin Praxis
Han kjækt maa fylde
Vore Butikker,
Saa Apoteker, Kirurg og Barber
Altid glade han ser!

Chor.

Leve vor Doktor, som taler saa vel!
Gid han i tusinde Aar til vort Held
Øve sin Kunst med Liv og Sjæl,
Spise og drikke, samt slaa ihjel!

Anden Kirurg.

Maa hvert et Aar
Bringe ham Held
Saa nok han faar
Til at slaa ihjel:
Heftige Febre,
Epidemier,
Kopper og Pest,
Inflammationer
Og Obstruktioner
Gjøre ham glad!

*) Primus Chirurgus.

Puisse-t-il voir doctas
Suas ordonnancias,
Omnium chirurgorum,
Et apothicarum
Remplire boutiquas!

Chorus.

Vivat, vivat, vivat, vivat, cent fois vivat,
Novus doctor qui tam bene parlat!
Mille, mille annis, et manget et bibat,
Et seignet et tuat!

Secundus Chirurgus.

Puissent toti anni
Lui essere boni
Et favorabiles,
Et n'habere jamais
Quam pestas, verolas,
Fievras, pleuresias,
Fluxus de sang et dyssenterias

Chor.*)

Leve vor Doktor, som taler saa vel
Gid han i tusinde Aar til vort Held
Øve sin Kunst med Liv og Sjæl,
Spise og drikke og slaa ihjel!

Fjerde og sidste Ballet-Entree.

Medens det sidste Chor synges, gaa alle Doktorerne, Kirurgerne og Apotekerne ud, hver efter sin Rang og med de samme Ceremonier, som de ere komne ind.

---

*) Chorus.

Vivat, vivat, vivat, vivat cent fois vivat,
Novus doctor qui tam bene parlat!
Mille, mille annis, et manget et bibat,
Et seignat et tuat!

Ende
paa
den indbildte Syge.

Slutning.

Vi have fulgt den store komiske Mester paa hans sidste Vandring fra Theatret til hans Bolig i Rue Richelieu, hvor han, nogle faa Timer efter sin Hjemkomst, drog sit sidste Suk, og forsaavidt er vort Arbeide tilende. Men, som man nødig skilles fra en kjær Ven, med hvilken man i lange Aar har delt Sorger og Glæder; som man altid føler en hemmelig Trang til at forhale de sidste Øieblikke lidt endnu, til endnu engang at fæste et Ord eller et Blik af den Bortdragende i sin Erindring: Saaledes gaar det os her med Molière: Vi føle Trang til at tøve lidt endnu, til at stille os ved Siden af de to barmhjertige Søstre, i hvis Arme han lige har udaandet, og hvis stille Taarer nu flyde ved det Dødsleie, som Verden, hans Samtids katholske Verden, kaldte uchristeligt.

„Han er død i sine Synder; han har ikke nydt Kirkens Sakramenter; han har ikke faaet Tid til at afsværge sin Gjøglerkunst; han har forspildt sin Daabs Frugt, og han har altfaa ingen Ret til at begraves med den hellige katholske Kirkes Skikke, eller i viet Jord, der ene og alene tilkommer en god Christen."

Disse Ytringer ere tagne af de Resolutioner, som Erkebispen i Paris, paa Forespørgsel af St. Eustaches Sognepræst, om hvorledes man skulde forholde sig med Molières Begravelse, og paa Armandes Ansøgning om, at hendes Mand dog maatte faa en christelig Ligfærd, lod udstede i Paris: Resolutioner, hvis haarde Indhold, formodentlig efter Kongens hemmelige Ordre, senere dog blev noget formildet. Vi ere aldeles ikke vrede paa den gode Erkebisp, der jo blot handlede i Tidens Aand, efter sit Embeds Medfør, og der, forsaavidt som han selv har stræbt at være en god Christen, forhaabenlig længst har været befriet fra de menneskelige Anskuelsers Indskrænkning og Vildfarelser. Vi ere ikke engang vrede paa de to Sognepræster, der, af Bud paa Bud, forgjæves lode sig bede om at komme til den Døende, ja, hvad mere er, vi ere ikke engang bedrøvede over, at den tredie Sognepræst, der virkelig var paa

Veien, kom forsilde, thi denne gode Mand, hvis christelige Villie til at komme, altid skal anerkjendes, havde, ifølge sin Embedspligt, ikke kunnet tildele Molière Synsforladelsen, med mindre Denne først havde afsvoret sin Kunst, og altsaa brudt Staven over hele sit forudgaaende Liv. Nei, vi holde os til vore to barmhjertige Søstre, disse stille, beskedne Skikkelser, der, mens Molières Slægtninger og Venner løb tilhøire og tilvenstre, for at hente Præster og Læger, ere blevne de trofaste, uimodsigelige Vidner paa, at Molière døde som en Christen med fuldkommen Hengivenhed i Guds Villie, med fuldkommen Fortrøstning til Hans Naade og Barmhjertighed: disse to grædende Nonner, der laa i stille Bøn for hans Sjæl, hver paa sin Side af hans Dødsleie, da Alt, hvad man havde sendt Bud efter, endelig kom, og det Altsammen var for silde.

Det var en egen Forsynsstyrelse med disse to fattige Nonners Tilstedeværelse ved Molières Dødsleie. Den Haand, der havde ført ham gjennem hans saa stærkt bevægede Liv, der, under hans talløse Kampe, havde velsignet hans Virksomhed med rige Frugter for hans Samtid og rige Frugter for den Tid, der skulde komme, og der, under de mangfoldige Fristelser, for hvilke han, lige fra sin Ungdom af, havde været udsat, havde bevaret ham en, trods al menneskelig Skrøbelighed, ren og uplettet Sjæl: den slap ham heller ikke i Dødens Time; den havde allerede i dette Liv beredt ham en kjærlig Løn for den menneskelige Barmhjertighed, for den stille, usminkede Godgjørenhed, som han, i sine forskjellige Forhold, havde stræbt at udøve. Det var ikke Fremmede, som stode hos Molière i hans sidste Time. Nei, disse stakkels Nonner, der Aftenen i Forveien vare komne til Paris, havde i mange Aar havt fri Bolig og fri Fortæring i hans Hus, mens de i Fastetiden gjorde deres aarlige Indsamlinger til de Syge og de Hospitaler, som de fortrinsvis havde helliget deres menneskekjærlige Virksomhed. Det var et gammelt, kjært Bekjendtskab. De havde ikke frygtet for at besmittes af Skuespillerens Hus, thi de havde erfaret, at denne Skuespiller var godgjørende og praktisk-gudfrygtig fremfor mangen Bods-Prædikant, og Molière havde følt en vis, næsten barnagtig Glæde ved, lige midt under den hede Tartuffe-Kamp, da han var saa godt som excommuniceret af Paris' Erkebisp og den øvrige franske Geistlighed, at modtage de fattige Søstre gjæstmildt i sit Hus, og i Gjerningen at bevise, at han ikke var nær saa slem som man vilde gjøre ham til: ja, han havde endnu den foregaaende Aften med Glæde hilst deres Ankomst til Paris og ledsaget sit Ønske om en god Indsamling, med det rundelige Bidrag, som han hvert Aar pleiede at give til denne. Det blev hans sidste Gave til de barmhjertige Søstre. Inden Døgnet atter var udrundet, skulde disse, fra de Modtagende blive de Givende: give, ikke blot Trøst og Pleie til deres Velgjører i hans sidste Stund, men give de Mange, der i Seklernes Løb skulde komme til at beundre ham

og til at elske ham, det Billede, som vi, uden dem, ikke vilde besidde, det Billede, som vi have forsøgt at oprulle for vore Læsere: Billedet af Molières Dødsstund. Og hermed lade vi Dækket falde for det stille Kammer, hvor de barmhjertige Søstre bede for haus Sjæl, og vende os atter mod Livet og dets Bevægelse.

Ja, af Bevægelse var der nok udenfor. Det fløi som en Løbeild over Paris: „Molière er død", og det maa have været besynderligt nok for det Publikum, der endnu samme Aften havde set ham spille en stor komisk Rolle. Armande hylede, og rev sit smukke Haar af. Denne forunderlige Qvinde, hvis Liv, ogsaa efter Molières Død, frembyder en, just ikke opbyggelig, men til Gjengjæld, høist kurieus og paa enkelte Punkter, hvor den forgrenes med de ved Hoffet herskende Sæder, meget interessant Roman; denne forunderlige Qvinde, der havde levet som Molières Hustru, uden at elske ham: følte ved hans Død en pludselig Opblussen af Noget — var det Taknemmelighed, Beundring, eller var det virkelig en sent opluende Kjærlighed til den Mand, der havde været hendes Barndoms trofaste Beskytter og Lærer, hendes Ungdoms høist forelskede og grændseløs overbærende Ægtemand? Vist er det, at selv hendes værste Fjender ere enige om, at hun sørgede oprigtigt over Molières Død, og at hendes, efter vor Mening noget vel stærke Ytring: «Quoi, l'on refusera la sepulture à un homme qui a merité des autels,»*) vandt hende en, i det Mindste foreløbig Tilgivelse og Sympathi af den øvrige, Molière saa inderligt hengivne Husstand.

Men det syntes nu engang skrevet i hendes Skjæbnes Bog, at Armande, selv naar hun mente det godt, skulde komme til at gjøre det galt, og at den Taktløshed, der saa ofte havde pint Molière, mens han levede, skulde vedblive at være en unndgaaelig Bestanddel af Alt, hvad hun foretog sig. Hendes Henvendelse til Kongen, i Anledning af Begravelses-Spørgsmaalet, er i saa Henseende altfor karakteristisk, til at vi her kunne forbigaa den med Taushed. Hun begyndte nemlig sin Bøn til Kongen om at hendes Mand dog maatte faa en hæderlig og christen Jordefærd med at sige, „at dersom han (Molière) havde forsyndet sig ved at skrive og spille Komedier, saa havde jo Hans Majestæt ogsaa forsyndet sig, ved at forlange, at han skulde skrive Komedier og ved selv at overvære disse Komediers Opførelse." Det var just ikke Veien til at faa Noget af Ludvig den Fjortende, der var vant til at blive erklæret for ufeilbar, og som Ingen, med Undtagelse af Hertugen af Montansier**), der nu engang betragtedes som en privilegeret Person, vovede at tiltale uden i de allerunderdanigste Udtryk. Som for at gjøre det rigtig galt,

*) Hvorledes? Vil man nægte christen Begravelse til en Mand, som har fortjent, at man reiste Altere for ham?

**) Efter Nogles Mening Originalen til Misantropens Alceste.

havde Armande, paa hendes Audiens hos Monarken, ladet sig ledsage af Sognepræsten i Auteuil*), for at denne skulde bevidne for Kongen, hvilket hæderligt og gudfrygtigt Liv Molière havde ført. Den gode Landsbypræst, der formodentlig ikke havde opfundet Krudtet, begyndte den ham af Armande overdragne Mission, med at fortælle Kongen, at Molière ingen Mætresser havde holdt, og at han selv (Præsten) var en god Jansenist, der ikke uden Hjertesorg kunde se, hvorledes slette Mennesker fremstillede Jansenismen i et feilt Lys for Hans Majestæt. Det var virkelig at røre Ludvig den Fjortende paa hans allerømmeste Punkter**), og Sognepræsten fra Auteuil maa formodentlig takke sin egen store Ubetydelighed for, at han slap fra den Sag med den forholdsvis ringe Krænkelse, at Kongen vendte ham Ryggen, idet han affærdigede Armande med en Erklæring om, at det ene og alene var Erkebispen i Paris, der havde at afgive sit Votum om alle religiøse Ceremonier, og at den Sag aldeles ikke vedkom Kongen.

Deri havde Ludvig den Fjortende Ret. Det vedkom ikke ham. Han havde sine beskikkede Embedsmænd til at paase de Sager og desforuden — hvad var Molière mere for ham? Hvad brød Kongen sig om, at Digteren havde offret sit Liv og sine Kræfter i hans Tjeneste, og næret en personlig Hengivenhed for ham, hvortil der maaske ved hele Hoffet ikke fandtes Mage? Hvor kunde Ludvig den Fjortende i al sin Travlhed med at erobre Byer, med at etablere Mætresser og Mætressers Børn, længer faa Tid til at huske paa, at han engang selv, i overstrømmende Beundring af Molières Geni, havde sagt: Ce n'est pas le roi de France, c'est l'Europe toute entière qui vous signe vos lettres de noblesse? Nei, naar Barnet er dødt, saa er Fadderskabet ude. Det fik Molières Truppe og det fik Molières Hustru at vide, da den komiske Mester havde lukket sine Øine. Og han havde lukket dem i rette Tid. Han havde taget hele sin Beundring, hele sin Kjærlighed og Hengivenhed for sin kongelige Herre med sig i Graven. Det havde han umulig kunnet gjøre, hvis han havde levet nogle Decennier endnu, og der-

*) Auteuil, en nu længst af Paris opslugt Landsby, i hvilken Molière, under en lang Aarrække, havde sin faste Sommerbolig.

**) Man erindre de heftige Religionsstridigheder, hvortil den af Cornelius Janse, eller Jansenius stiftede Jansenisme, havde givet Anledning, og de store Vanskeligheder, som disse havde fremkaldt for Kongen, der, uden selv at have nogensomhelst religiøs Overbeviisning, som gik udenfor den usiagtige Overholden af den katholske Kirkes ydre Skikke, dog naturligvis, fra hans Standpunkt og i hans Stilling, maatte holde med de saa haardt, og med saa god Grund, angrebne Jesuiter, der, i Kongens Skriftefader, pere la Chaise, havde en af deres ivrigste Ordførere og Forkæmpere:

„Le matin, la messe,
Le soir, la maîtresse".

dette franske Mundheld karakteriserer i Korthed hele den religiøse Tilstand ved Ludvig den Fjortendes Hof.

ved var bleven Vidne til Dragonade-Rædslerne samt Madame de Maintenon-Regimentet, under hvilket, som en aandfuld Franskmand har udtrykt sig, hele Frankrig blev forvandlet til Orgons Hus i Tartuffe.

Som ovenfor berørt, antages det imidlertid, at Kongen hemmeligt har ladet Erkebispen meddele sit Ønske om, at der maatte ske nogle Formildelser i Resolutionerne om den Ligbegængelse, der, d. 22de Februar 1673, førte Digterens afsjælede Legeme i en simpel Kiste, til St. Josefs Kirkegaard, hvor det, efter den sædvanlige Jordpaakastelse, der foretoges af St. Eustaches Sognepræst, uden Sang og Klang blev nedsat i et Hjørne, som stødte op til et stort Kors*). Der havde, ligeudenfor Molières Bolig i Rue Richelieu, været nogle, sandsynligvis af Tonsuren, vakte Optøier med Piben og Hujen, med Stenkasten og Raab om, at det var en Gjøgler, der ingen Ret havde til at komme i christen Jord. Men da man havde været forberedt paa en saadan Demonstration, stilledes den hurtigt, idet Armande, dels ud af Vinduet, dels ved dertil beskikkede Folk, uddelte en stor Pengesum til Pøbelen, som derpaa i dyb Taushed ledsagede Kisten til St. Josefs Kirkegaard, hvor den lille Tue, der snart dækkede Molières jordiske Levninger, nogle faa Aar efter, atter blev Skuepladsen for en høist mærkelig Scene, som vi her, mens vi endnu ere ved Kirkegaarden, ville knytte til Molières Begravelse.

Der var indtraadt en usædvanlig haard Frost i Paris. Fattige Folk, der ikke havde Raad til at betale det, i Forhold til Kulden stegne Brændsel, led frygteligt af denne, og Klagerne maa være blevet høirøstede, siden de ikke blot naaede, men ogsaa gjorde et stærkt Indtryk paa det letsindige Pariserbarn, den straalende Skuespillerinde, der længst havde glemt sin Sorg for Molière, men som ifølge en uovervindelig Impuls, fik Lyst til paa en særegen Maade at bevise ham en offentlig Ære. Og hvad gjorde saa Armande? Gav hun en rund Sum til de frysende Fattige? Ordnede hun en Forestilling ved det længst fra Palais royal fortrængte saakaldte Théâtre Guénégaud**), hvis Direktrice

*) Ved Madeleine Béjarts Begravelse, Aaret i Forveien, var der bleven holdt en høitidelig Gudstjeneste inde i St. Eustaches Kirke, hvis Døre ikke maatte aabne sig for Molière. Men Madeleine, der havde været Skuespillerinde, og det med Liv og Sjæl, sit hele Liv igjennem, var død som en Helgen. Hun havde nemlig ligget længe syg, og derved faaet Tid, baade til at afsværge sin Kunst og til at fordømme den som Gjøglerværk. Vi takke Gud for, at det ikke kom saavidt med Molière, og finde os høist taalmodigt i, at Kirken lukkede sine Døre for hans Kiste, hvad der vist ikke har forbindret hans udødelige Aand fra at delagtiggjøres i den Naade og Barmhjertighed, der er den hoi Begavedes som den fattigste Daglønners eneste Fortrøstning i Dødens Stund.

**) Vi beklage, at vor Plads ikke tillader os her at give en kort Oversigt over de Omskiftelser, der timedes Molières Truppe, indtil denne, der allerede af Ludvig den Fjortende var bleven sammensmeltet med Hôtel Bourgognes, endelig kom til, i Forening med denne, at blive Grundlaget for alle Theatres Theater: théâtre français.

hun var, til Bedste for de Nødlidende? Nei, hun lod bekjendtgjøre, at Enhver, der vilde varme sig, kunde begive sig hen til St. Josefs Kirkegaard, hvor hun, paa hendes Mands Grav, vilde lade tænde et Baal. Aften efter Aften fortæredes den ene Brændestabel, af de hundrede Læs, som hun havde ladet kjøre derud, efter den anden, mens fattige Folk stimlede til, frydede sig over det blotte Syn af Ilden, og fortalte hinanden Historier, der sagtens smagte mere af det Eventyrlige end det Sande, om den Mand, som laa gjemt dernede, indtil Hensyn til den mulige Skade, som disse Baal kunde afstedkomme, bragte Magistraten til at forbyde Gjentagelsen af denne besynderlige Godgjørenheds-Akt, hvormed Armande havde villet hædre sin Mands Minde, dette Minde, der, umiddelbart efter hans Død, var bleven Gjenstand for en saadan Masse af mer og mindre heldige poetiske Udgydelser, af rosende, dadlende, klagende, rørende, satiriserende, nedrivende og ophøiende Epitafier, at en fuldstændig Samling deraf, vilde udgjøre mange tykke Bind: dette Minde, der engang skulde blive den franske Nations Stolthed.

Hans Samtid havde kastet Stene paa hans Kiste. Hans Eftertid reiste Marmor-Monumenter til hans Forherligelse. Men han havde selv-sat sig det eneste Mindesmærke, hvorpaa det kommer an, det eneste, der kan trodse de bevægelige og uberegnelige Folkestemninger, det eneste, der er høit hævet over Tidens flygtige Ros og Dadel: *Han havde virket, og hans Gjerning forblev tilbage, da han gik bort.* Den blev en National-Skat for det Land, der havde set ham fødes, og der, med Rette er stolt af sin Molière; den blev et indholdsrigt, kjærnesundt Væld, til hvilket man, efter aandelige Slapheds-Perioder, tyer som til en forfriskende og styrkende Sundhedsbrønd, og den blev — hvad der her nærmest vedkommer os — for Holberg, det vækkende Element, det glimrende Forbillede, der bragte ham til at anvende en Del af sine rige Evner paa den særlige Literatur-Grev, som vi kalde den danske Skueplads. Det er vor fulde Overbevisning, at dersom Molière ikke, i sin Cyklus af dramatiske Værker, havde sat sig selv hint straalende Mindesmærke, hvoraf vi, i vor Oversættelse, have forsøgt at give et — ifølge al Oversættelses Natur, — desværre kun ufuldkommet Billede: saa var Holberg ikke kommen til at berige sit Fædreland med en lignende Skat. Det er, efter den nøieste Drøftelse af vor egen store Komikers, os alt fra vor Barndom af saa vel bekjendte Komedier, vor fulde Overbevisning, at Holberg skylder Molière mere end Plautus eller nogen anden Digter, ja, at Alt, hvad han skylder, f. Ex. Plautus, som han jo tilvisse har studeret meget nøie, *først for ham har faaet den rette Betydning, den rette Anskuelighed*, da han i sin Ungdom saae Molières Stykker i Paris og ligesom fik Troen i Hænderne paa, *hvad* der kan udrettes for et Folks Morskab, Belæren og Dannelse, for en Nations Sprog og Literatur, fra Scenen af, naar denne bliver,

hvad den bør og skal være: en National-Scene. Det er vor første, store Taknemmeligheds-Gjæld til Molière, thi Holbergs Gjæld er Danmarks, og Danmarks er igjen hvert enkelt Individs, som det paaligger os Alle at betale. Vi have, for vort Vedkommende (og vi haabe Mange med os) følt dette dybt og levende, og vi have, efter vor Evne og Indsigt, arbeidet saa godt og trofast som vi formaaede paa at indføre Molière i den danske Folkebevidsthed, og derved at give vor Skjærv til Afbetaling paa det Meget, som vi, rent uagtet hans store Fortjenester som fransk Digter, have oppebaaret gjennem Holberg.

Og hermed ere vi da forsaavidt færdige. Førend vi for denne Gang lægge Pennen, ville vi dog tillade os her til Slutning at meddele vore velvillige Subskribenter og Læsere nogle korte historiske og metriske Bemærkninger om det af Molière, i hans store versificerede Stykker*) benyttede Versemaal, som vi, i vor Oversættelse, have søgt at efterligne.

. . . . . .

I Aaret 1184 udkom der i Frankrig en rimet Krønike, hvis meget voluminøse Indhold, hvorpaa mange forskjellige Forfattere havde arbeidet, gik ud paa at forherlige Macedonerkongen, Alexander den Stores Bedrifter, baade dem han virkelig havde udført og dem som Traditionen havde tillagt ham, og der, blandt andre Kuriosa om bemældte Konge, ogsaa fortæller, at han, da han var færdig med at erobre Verden, og havde været ædelmodig mod alle de overvundne Konger, samt ridderlig galant mod alle de fangne Prindsesser, en smuk Dag for Tidsfordriv og af naturlig Videbegjærlighed, lod sig sænke ned i en Glasklokke paa Havets Bund, og da denne var behørig undersøgt, hævede sig paa en dertil gjort Indretning op i Luftens Regioner, hvor Fuglene kom og hyldede ham: Fortællinger, som have en vis Interesse, fordi de vise, at saavel Dykkerklokken som Luftballonen have existeret i Folkefantasien mange Aarhundreder, førend Videnskaben og Industrien forenede sig om at opfinde dem.

Men med al Respekt for Krøniken og dens Forfattere, vilde den dog neppe være bleven omtalt her, hvis ikke et særeget Faktum, der rigtignok ikke har noget at skaffe med Alexander den Stores virkelige eller fingerede Bedrifter, havde gjort den til et mærkværdigt Vendepunkt i den franske Literatur. Et Vers, som med det korte eller mandlige Rim bestaar af tolv og med det lange eller qvindelige Rim af tretten Stavelser, og som alt engang imellem var bleven hørt baade i „Trouvères" og „Fabliaux" (de forskjellige Arter af alvorlige og lystige Rimfortællinger) havde i denne Krønike faaet et fast og staaende Præg, et bestemt Tilsnit, og blev efter den, eller rettere efter dens Helt,

*) Med Undtagelse af Amfitryon, hvis friere Vers vi ogsaa have tilladt os at behandle med noget større Frihed.

kaldet det alexandrinske Vers, Alexandrineren, et Navn, under hvilket det har spillet, og endnu den Dag i Dag, spiller en meget stor Rolle i Literaturen, et Navn, under hvilket den store Konge, til hvis Forherligelse det første Gang fremtraadte i en udpræget Form, ikke har nøiedes med at erobre Persien, Ægypten og Indien, men bogstavelig har lagt Beslag paa en hel Verdensdel i Poesiens grændseløse Rige.

Dette alexandrinske Vers, eller, som det almindeligt kaldes, „Alexandrineren" vandt hurtigt Indpas blandt den franske Nations rimende og poetiserende Del, hvortil den Gang hver anden ung Ridder og Væbner kunde regnes, thi om man end ikke forresten dyrkede den ædle Digtekunst, saa hørte det dog til, at man skulde kunne besynge sit Hjertes Dame, og selv henvende nogle Vers til hende, hvad der forresten gik nemt nok, dels fordi man just ikke tog det saa meget nøie med Versenes Korrekthed, dels fordi hverken Hoveder eller Hjerter endnu vare skovede af de utallige Adspredelser, som en nyere Tid har bragt i Mode. Det var en Slags Natur-Poesi, der tilvisse ikke skal opstilles, hverken til Mønster eller Efterligning, men der altid har havt den Fortjeneste, at den, lidt efter lidt, bidrog til at forme og bearbeide Sproget, hvorfor ogsaa de franske Videnskabsmænd, der særligt beskjæftige sig med Studiet af deres Modersmaal, nære den samme Pietet for disse gamle Sager som vi for vore Kæmpeviser.

Det er naturligvis ikke vor Hensigt her at følge Alexandrineren gjennem alle dens talløse Svingninger, indtil den, efter over halvfjerdehundrede Aars Vandringer, Anno 1552, havnede paa den franske Scene og i Jodelles Tragedie Cleopatra første Gang lød fra de Bræder, hvorfra den senere har forherliget saa mangt et komisk og saa mangt et tragisk Mesterværk, thi det vilde føre os dybere ind i den franske Literaturhistorie, end det rimeligvis kan interessere vore Læsere. Vi ville derfor affærdige denne ældste og ældre Alexandriner med nogle korte Bemærkninger om, at dette paa Folkelæber, i Krøniker, Rimbreve og Fortællinger vandrende Versemaal allerede havde naaet en høi Grad af Udvikling og havt en stor Indflydelse paa Sproget og paa dettes Prosodi, førend det i Jodelles ovennævnte Tragedie kom op paa Scenen. Det havde nemlig afgivet en bestemt Modvægt mod det korte, hoppende Vers, «le vers commun», der vel, i en smagfuld og korrekt Behandling kan passe godt og lyde smukt i kortere Stykker, men hvis idelige Brug i længere Digte, ja, i hele vidtløftige Krøniker, meget let udarter til Klingklang, og i ethvert Tilfælde bliver høist trætteude for Øret. Herved er det just, at Alexandrineren har faaet sin store Betydning i den franske Literatur; thi, idet man skulde bygge den længere Versrække, kom Tanken ogsaa til at udfolde sig paa en anden Maade, og fortrængte efterhaanden den fast utrolig naive Tone, der havde herskket i de ældre Fabliaux, mens man begyndte at indføre

Maximer, Reflexioner, o. s. v. Det er ikke her Stedet til at undersøge, hvorvidt den sidste Tendens fik for stor Overvægt og, navnlig hos de mindre gode Digtere, medførte et sløvende og trættende Element. Vi have kun konstateret Fakta og ville nu strax betragte Alexandrineren paa det Punkt, hvortil det syttende Aarhundredes Mestere, blandt hvilke Racine, hvad Versifikationen angaar, uomtvisteligt staar øverst, hævede dette Versemaal i hin mærkværdige Literatur-Periode, der frembragte Descartes og Corneille, Molière og Racine, Boileau og La Fontaine, Bossuet og Bourdaloue. Vi ville tage et Exempel af Racines Tragedie „Athalie", og et af Boileaus komiske Heltedigt «le lutrin» (Chorpulten) eller med andre Ord et Exempel af den høiere og et af den lavere Stil.

«Celui qui met un frein | à la fureur des flots,
«Sait aussi des méchants | arrêter les complots;
«Soumis avec respect | à sa volonté sainte,
«Je crains Dieu, cher Abner | et n'ai point d'autre crainte.

Racine, Athalie, første Akt, første Scene.

(Han, som sin Tømme har | paa Bølgens Rasen lagt,
Henveirer ogsaa let | de Ondes skjulte Pagt;
Hans Villie er min Lov, | den hellige, den rene:
Jeg frygter Gud, Abner, | og frygter ham alene).

. . . . . .

Cependant cet oiseau | qui prône les merveilles,
Ce monstre composé | de bouche et d'oreilles,
Qui sans cesse volant | de climats en climats,
Dit partout ce qu'il sait et ce qu'il ne sait pas,
La renommée enfin, | cette prompte courrière,
Va d'un mortel effroi | glacer la perruquière,
Lui dit que son époux | d'un faux zèle conduit,
Pour placer un lutrin | doit veiller cette nuit.

Boileau, le lutrin, anden Sang, første til ottende Vers.

(Imidlertid hin Fugl, | der Underværker skaber,
Hint Udyr, der sin Form | i Mund og Øren taber,
Der aldrig trættes, men | i Verden flyer omkring
Og siger Løst og Fast | om smaa og store Ting,
Med eet Ord, Rygtet | der gjør hver Kurer tilskamme,
Nu sætter Dødens Skræk | i vor Parykmadamme,
Hvem det fortæller, at | netop i denne Nat
Af hendes Ægtemand | en Chorpult bli'er opsat.)

Det er kun to Exempler blandt de mange Hundre-Tusinder af Alexandrinere, som hin Literatur-Periode frembragte, men de ere i deres Korthed tilstrækkelige til at belyse Versemaalet og dets Forhold til tilsvarende danske Vers.

Celui qui met un frein | à la fureur des flots —

Enhver, der vil læse denne Linie, eller hvilkensomhelst Vers-linie hos Corneille, Molière og Racine, vil uden Vanskelighed overbevise sig om, at den indeholder et sexsøddet jambisk Vers, med en fast mandlig Cæsur efter den tredie Fod. Enhver, der nogensinde har hørt Alexandrineren fra den franske Scene i dens fuldtonende, men høist bestemte Rythmus, vil vide, at man, for at skandere dette Versemaal rigtigt, langt fra at tage sin Tilflugt til anapæstisk, hoppende Hastværk, paa det Nøiagtigste udfylder Jambens Accenter. Enhver der har hørt efter, vil endvidere have bemærket, at det saakaldte stumme E aldeles ikke er stumt, naar det gjælder om at udfylde Vers-Schemaet, men udgjør en fuldtonende Stavelse i den franske Deklamation, og at en Mængde Ord og Dele af Ord, som vi, i vor Skolegang, have vant os til at udtale som to Stavelser, ere Monosyllaber, f. Ex. poids, froid, fois, point, nuit, o. s. v. Dersom ikke det Første var Tilfældet, vilde det franske Sprog miste Størstedelen af sine qvindelige Rim, hvad der, under den strenge Afvexling af det mandlige og kvindelige Distichon, der kan siges at udgjøre en af Alexandrinereus Grundpiller, som ingen fransk Digter og ingen korrekt Oversætter nogensinde vil tænke paa at nedbryde, vilde blive en høist betænkelig Historie for de stakkels Digtere, og hvis ikke det Andet var Tilfældet, vilde mangt et verdensberømt Vers, der er bleven citeret af Fortid og Nutid, faa et barbarisk Fald.

Dette Versemaal, der alt længe havde spillet saa stor en Rolle i Frankrig, blev som bekjendt, gjennem Holberg indført i den danske Literatnr. Ewald gjenoptog det saavel i skjemtefuld som alvorlig Stil og J. L. Heiberg brugte det i sin Don Juan, uden at tale om de mange mindre bekjendte Mellemled, som udfylde Afstandene mellem de tre nævnte Digtere. Vi ville anføre et Par Exempler, først et af Holberg, der i høi Grad minder om hans Musas nøie Slægtskab med det 17de Aarhundredes franske*) som gjennem ham har faaet saa stor en Indflydelse paa vort nationale Lystspil og vor komiske Literatur.

. . . . . .

Strax Fama, som med Løgn | og Sandhed alle Steder,
Opfylder, nu gi'er Sorg, | nu atter Hjerter glæder,
Det Ljunild løbend Dyr, der fuld af Sprækker er,
Der siger, hvad det hør, det seer og ikke seer;

*) I de her citerede Linier særligt om Boileaus Musa, og om det af »le lutrin« ovenfor anførte Sted.

Der altid har af Nyt saa mange fulde Poser,
Som Peblingsø har Fisk, som Calepin har Gloser,
Der stundom siger Sandt, men oftest fører Snak,
Og fylder By med Løgn som = = Almanak.

Peder Paars, første Bog, tredie Sang.

Der ligger circa 56 Aar mellem dette Exempel af Holbergs komiske Heltedigt og det lille Fragment af Ewalds „Harlekin Patriot", som følger:

„Saa har De hørt det? nu | der stod han paa et Fad
„Og, Gud forlad min Synd, | og skrev et Ugeblad,
„Han spør (nu veed De selv, | om han har skrevet Andet
„End Kjøkkensedler før) | han spør det var for Landet,
„Og meer, det var om Flid | og Sparsomhed han skrev,
„Den liderlige Fugl! | Nu dom, hvor varm jeg blev!
„Dog det var lidt endnu: | Han skrev og skrev! Kun Skade
„For Blæk, Papir og for | de skjønne rene Blade,
„Saa tænkte jeg, o. s. v."

Ewald, Harlekin Patriot, første Handling, tredie Optrin.

Under Læsningen af dette sidste Citat føler man tilvisse, at Sproget har udviklet sig en Del siden Fader Holberg tog fat paa at polere det, og at der stilles strengere Fordringer end paa Holbergs Tid til Rimene og til en korrekt Versbygning. Desuagtet bliver Stedet, der dog er et af de mest livlige i „Harlekin Patriot", mat i Sammenligning med den brede, runde vis comica, der gjennemtrænger de gammeldags Holbergske Vers, som vel Ingen nutildags vil studere for at efterligne dem i Prosodi og Versbygning, men som nu engang have deres ufravristelige Hævd paa at ryste vore Lattermuskler. For imidlertid at lade Ewald vederfares Ret, ville vi strax anføre nogle alexandrinske Vers af ham i en anden Sphære, hvori Baldurs og Nannas Digter er mere hjemme. De ere tagne af hans Adam og Eva, og det er Eva, der lige kort før Syndefaldet, siger til Adam:

Du elsker mig endnu, | hvor rolig dør jeg da!
Ja, voxer Dødens Frugt | paa de forbudne Grene,
Da skal den dræbe mig, | men dræbe mig alene,
Da vil jeg døende | dog komme glad ihu,
At Adam, at min Lyst, | er ikke død endnu.

Til Overflod ville vi endnu tilføie et Exempel paa dette Versemaals Brug af J. L. Heiberg. Det er taget af hans Don Juan:

„Nei, siger jeg, det er | jo Noget, som sig rører,
„Jeg synes alt, at jeg | at skrige her det hører,
„Ti stille siger han, | det er sku ingen Ting,
„Det er ei værdt for Sligt | at gjøre store Spring.

„Vær rolig siger jeg, | jeg om en Skilling vædder,
„At det er Mennesker, | lad se, at vi dem redder.
„Aa Sludder, siger han, | det er en lille Hund,
„Selv Sludder siger jeg, | vil Du nu holde Mund.

. . . . . .

Trods den uhyre Forskjel i Sprog, Indhold, Stil og Udtryk, have alle de fire anførte Exempler en skarpt udpræget alexandrinsk Form: det vil sige: de have alle de sex jambiske Accenter, den bestemte mandlige Cæsur efter den tredie Fod, og det regelmæssigt skiftende mandlige og qvindelige Distichon*), og det kan som Følge heraf ikke nægtes, at det alexandrinske Vers paalægger Digteren eller Oversætteren en ganske anden Tvang end mangt et andet Versemaal og især end den i vort Modersmaal saa meget brugte og saa meget yndede femfødde Jambe, der rigtignok, af lutter Lethed og af lutter Brug, er bleven saa forslidt, at den begynder at blive vanskelig. Men denne Alexandrinerens tilvisse temmelig store Tvang, har alligevel ikke saa meget at betyde. Thi det gaar med et godt Versemaal som med en velordnet Stat: Jo strengere Statens Love overholdes, des større Frihed og Sikkerhed er der for det enkelte Individ: jo fastere Versemaalets bestemte Regler ere, desto større Frihed er der indenfor disse Reglers Grændse. Dette slaar fuldkommen til med Alexandrineren. Den Cæsur, hvis regelrette Fald synes at true med saa stor Monotoni, ja, der synes at overklippe Verslinien, saa at denne kun ved Rimet forhindres fra at falde i to trefødde Stykker, bliver ved en rigtig og smagfuld Anvendelse, netop et af Hovedmidlerne til at variere og binde Verset, alt eftersom Digteren eller Oversætteren lader den falde paa stærkt betonede, mindre betonede eller ubetonede Stavelser, benytter Versets logiske Indhold til at forbinde Hemistichen med Versets sidste tre Fødder, svækker dens Fald ved Anbringelsen af Bi-Cæsurer, eller, hvad der paa enkelte Steder kan gjøre en ypperlig Virkning, fremhæver den stærkt ved at lade den staa ganske ene og forbinde den med Versets logiske Fald. Det Samme gjælder om de sex jambiske Accenter. Disse kunne, ligesom i den femfødde Jambe frembyde fast utallige Afvexlinger af tungere eller lettere Arsis**) af faldende eller stigende Bevægelser. Paa komiske Steder, som i de ovenanførte Vers af Heiberg, kan Digteren ved Anvendelse af korte Ord og mindre betonede Stavelser ligesom ile hen over Accenterne, hvorved der paa et saadant Sted kan opstaa en *tilsyneladende* Lighed med anapæstiske Vers; i alvorlige eller tragisk markerede Sætninger, kan Brugen af tunge Accenter,

*) Som Heiberg dog ikke allevegne har overholdt i sin Don Juan, hvorved man imidlertid maa erindre, at dette er hans tidligste os bekjendte Arbeide, som han skrev i en meget ung Alder.

**) Arsis, den gode Taktdel, Versets betonede Stavelse, modsat Thesis, den slette Taktdel, Versfodens ubetonede eller mindre betonede Stavelse.

Indblanding af en enkelt Spondee*), og de fast utallige andre Midler, hvorover Versemaalet indenfor sin regelbundne Tvang, raader, frembringe pathetiske, rørende, rystende Indtryk, alt efter den af Digteren tilsigtede Virkning, og det er vel med Hensyn herpaa at Alexandrineren i Frankrig, bliver brugt baade i den tragiske og komiske Digtekunsts Tjeneste.

Men just i den ovenanførte Frihed til at variere Versemaalet indenfor den, af dets faste Konstitution, givne Grændse, ligger der et farligt Punkt, et Punkt, paa hvilket Digteren ligesom maa give sig i Skuespillerens, Forelæserens eller Læserens Vold, og bogstavelig aldeles Intet kan udrette, hvis han ikke imødekommes af en nogenlunde intelligent Omhu for at fremsige eller læse rigtigt. Man kan maaske sige, at heri er Alexandrineren ikke værre faren end andre Vers, ja, ikke værre faren end Prosa, forsaavidt som at Alt, hvad der er bestemt til at foredrages, kan ødelægges ved et ulogisk, skjødesløst eller vrangvilligt Foredrag. Men vi tro dog at have Ret, naar vi antage, at der just i Alexandrinerens lange Verslinie og i dens bestemte Cæsur, der, navnlig i Tragedien, saa ofte har givet Parodien frit Spillerum, ligger nogle særegne Vanskeligheder for dette Versemaals rigtige Recitation, hvorfor en saadan i Frankrig ogsaa udgjør et helt Studium, paa hvilket de største, verdensberømte Skuespillere og Skuespillerinder, paa hvilket en Talma, Mars og Rachel, have anvendt Aaringer af deres Liv, og uden hvilket ingen Skuespiller, som ikke vil udsætte sig for at blive udhysset, tør optræde paa théâtre français, hvis Parterre just ikke skaaner Den, der lader et Vers eller en Versfod falde til Jorden, men driver sin Omhu for Sprogets Renhed og de store Digteres værdige Fremstilling saa vidt, at Udeladelsen af en eneste Accent, et E, hvis Cirkumflex ikke er bleven betonet med tilstrækkelig Bredhed, o. s. v., uden Barmhjertighed bliver revset.

Førend vi forlade vor Omtalen af dette Versemaal, hvoraf vi nu, til behørig Sammenstilling, have givet nogle Exempler i det franske og i det danske Sprog, ville vi, for Fuldstændigheds Skyld, endnu udbede os et Øieblik Opmærksomhed for den saakaldte anapæstiske Alexandriner, eller med andre Ord, det Versemaal, som af Ohlenschlæger er anvendt i nogle faa Scener af Tragedien Tordenskjold, der, paa det nævnte Sted gjør en ypperlig Virkning, ved at bidrage til at karrikere en gammel adelsstolt Dame, som Digteren, med fuld Brug af sin licentia poetica og sin uomtvistelige Ret til at opnaa en komisk Modsætning ved de Midler, hans Kunst raader over, har gjort til — en Repræsentant for den franske klassiske Skole — eller Forskruelsen! Molière og Forskruelsen!

---

*) Spondee, Spondæus, en Versfod, hvori begge Stavelser ere eens stærkt betonede. f. Ex.: Brønddyb, Dugdad, lynsnar.

Vi ville til Sammenligning, ogsaa citere nogle Vers af denne saakaldte anapæstiske Alexandriner, som, hvis det virkelig skulde lykkes den, efter henved 40 Aars Brakliggen, at begrunde en ny alexandrinsk Periode i vor Literatur, da, som billigt, bør bære Navn af den Ohlenschlægerske. Det er Tante Debora, der taler:

„Ei paa Træet en Rod sig forvandler til Toppe,
Den nytter i sit Skjul, men var den først deroppe,
Da visnede den snart; i det luftige Bad
Af den tørrede Trevl voxer aldrig et Blad.
Saadan Forsynet selv alt i Skrankerne passer,
Og Naturen er strengt vel forsynet med Klasser.
Det er Viisdom og Pligt for en klog Politik,
Tifold mer, tænker jeg, end for blot Botanik.
. . . . . .

Man læse nu lige efter denne Tirade, Racines:

«Celui qui met un frein à la fureur des flots»,

eller Evalds:

„Du elsker mig endnu, hvor rolig dør jeg da",

eller, for ogsaa at tage et Exempel af en lettere Art, Heibergs:

Vær rolig, siger jeg, jeg om en Skilling vædder,
At det er Mennesker, lad se, at vi dem redder, o. s. v.,

og saa lade man sit Øre afgjøre, om de to Versemaal have andet tilfælles end den bestemte Cæsur. Men da denne Cæsur udgjør den største Vanskelighed for Alexandrinerens Recitation, kunne vi sandelig ikke tro, at der vindes noget ved, at Cæsuren, som i de ovenstaaende Vers af Ohlenschlæger, kun bæres af fire Accenter, hvad der, efter vor ringe Mening i Længden maa frembringe en dræbende Monotoni*), og vi kunne altsaa ikke fortryde, at vi, i vor Oversættelse af Molière har benyttet den gamle, almindelige Alexandriner, og ladet denne, i hvert enkelt Distichon, ja, lige til Jagttagelsen, af det mandlige og qvindelige Rim hos Molière, slutte sig, saa nøie som muligt til den franske Text. Vi indrømme villigt, at der, ved en friere Be-

*) Professor Thorisen har i sin Metrik, anden Del, Pag. 111, med fuld Anerkjendelse af dette Versemaals heldige Anvendelse i de ovenomtalte Scener af Tragedien Tordenskjold, udtalt sig i samme Retning som vi om dets almindelige Brug, skjøndt han rigtignok kalder det en franciseret Alexandriner, hvad vi i Herbold til det Ovenstaaende naturligviis ikke kunne underskrive. Det hele Sted, der forresten giver os fuldkommen Medhold i vor Anskuelse, bør efterlæses.

handling af denne, kan opnaas adskillige Fordele, men vi tro ogsaa, at man maa indrømme os, at en saadan friere Form, nundgaaeligt fører til en Omarbeidelse, thi en Digters Versemaal er hans Tankes og hans Genis jordiske Klædebon, og at skille disse fra hinanden er og bliver altid et ligesaa voveligt Forsøg, som at ville skille Sjæl og Legeme fra hinanden — og endda tro a' kunne forblive blandt de Levendes Tal.

Dog, det er ikke her Stedet til at forsvare vor Oversættelse af Molière. Den maa tale for sig selv, saa godt som den formaar. Vi have kun villet give vore velvillige Subskribenter og Læsere nogle Oplysninger om det alexandrinske Versemaal, fordi vi have troet, at disse, netop paa dette Sted, maa have en vis Interesse for dem.

Idet vi nu berede os til at slutte den længste literære Vandring, som vi hidtil have foretaget os og som for os har udfyldt et saa betydeligt Tidsrum af det Liv, der er givet os Alle til at virke og arbeide i efter bedste Evne, takke vi Enhver, der med Velvillie og Deltagelse har fulgt os paa den, og mens vi her til vor Trøst og Beroligelse, gjentage et gammelt Rim, der ofte har opmuntret os, naar Dagens Arbeide var forbi:

„Jeg gjorde, hvad jeg kunde,
„Jeg kunde, hvad Christ mig vilde forunde",

skulle vi dog vel vogte os for at tilføie dets Slutning:

„Kom Hovmod, Nid og Uforstand,
„Gjør I det bedre, om I kan",

thi vi ere dybt og inderligt gjennemtrængte af Bevidstheden om, hvor uhyre vanskeligt det er at gjengive Molière paa Dansk, og tør kun haabe, at vor Oversættelse maa bidrage sin Skjærv til at indføre den store franske Mester, Holbergs Lærer og Forbillede, i den danske Folkebevidsthed, lige fra Universitets-Salen og ned til Sognebibliotheket, hvor den, til vor hjertelige Glæde, alt er havnet.

Tersløsegaard, d. 22de November 1870.

Benedicte Arnesen Kall.